8
9 D
35

-MAG 4334

Digitized by Google

Digitized by Google

8
9 D
35

- MAG 4334

Digitized by Google

AUGUSTINIANUM
SYSTEMA DE GRATIA
Ab iniqua Bajani, & Janſeniani erroris inſimulatione vindicatum,

SIVE REFUTATIO LIBRORUM,
QUORUM TITULUS
BAJANISMUS, ET JANSENISMUS REDIVIVI
IN SCRIPTIS
PP. FF. BELLELLI, ET BERTI
Ordinis Eremitarum S. Auguſtini

Eodem, qui ſecundo loco inſimulatur, auctore.

PARS PRIMA,
In qua Bajaniſmi refellitur criminatio.

ROMAE
APUD JO: MARIAM SALVIONUM
TYPOGRAPHUM VATICANUM
M DCC XLVII.

SUPERIORUM FACULTATE.

Digitized by Google

Digitized by Google

FULGIDISSIMO ECCLESIAE LUMINI

Pelagianæ, aliarumque Hæreſum

GLORIOSISSIMO DEBELLATORI

PATRI ATQUE INSTITUTORI SAPIENTISSIMO

S. AURELIO AUGUSTINO

EPISCOPO HIPPONENSI

F. JOANNES LAURENTIUS BERTI filiorum, ac diſcipulorum minimus humillimam oblationem, votumque perenne.

POſteaquam divina inſpirante gratia nomen dedi inſtitutæ a Te Eremitanæ Familiæ, atque excuſſo litterarii ludi, ſtadiique philoſophici pulvere, ſubli-

Digitized by Google

mioribus diſciplinis ingeniolum meum dedicavi; nil magis, Præſul Beatiſſime, *in votis habui, quam inconcuſſam, ac ſaluberrimam doctrinam Tuam pro modulo meo ſectari, omnino illi adhærere, eamque acerrime propugnare: quod a me non ſolum ratio ſuſcepti inſtituti, verum etiam ejuſdem doctrinæ ſplendor & dignitas poſtulabat. Audieram quippe ſæpenumero a majoribus noſtris, & a Scriptoribus, qui pertractarunt de rebus a Te præclariſſime & ſanctiſſime geſtis, ac de libris Tuis argumentorum numero & multitudine, copia omnigenæ eruditionis, exquiſito rerum delectu, Fideique Orthodoxæ perpetua defenſione præſtantibus & prope divinis, didiceram quanta exiſtimatione Te adhuc inter mortales degentem proſequuti fuerint Romani Pontifices, Innocentius, Zoſimus, & Bonifacius, necnon viri doctrina & ſanctitate conſpicui, Ambroſius,* Hieronymus, *Paulinus, Proſper, Hilarius, atque ut mittam Alipios, Nebridios, Poſſidonios, ceteroſque Tibi ſocietate & neceſſitudine conjunctos, Romanorum Imperatorum religioſiſſimus Theodoſius. Noveram inſuper quam honorifice, poſtquam ad ſuperos emigraſti, de Te ſcripſerint Cæleſtinus ad Epiſcopos Galliæ, Hormiſdas ad Poſſeſſorem, Bonifacius ſecundus ad Cæſarium Arelatenſem, Vigilius ad Eutychium, & Gregorius Magnus ad Innocentium Præfectum Africæ: quorum de Te magnificentiſſimas ac ſplen-*

Quæ hic laudantur tantummodo, invenies Collecta a Bartholomæo Urbinate initio Milleloq. a Fulgentio La-Foſſe tom. 1. q. 5. a Noriſio cap. ultimo Vindic. a nobis lib. 6. Th. diſcip. a Rivio, Moreau, aliiſque.

didiſſimas laudes probarunt quotquot ſubſecuti ſunt Supremi Romanæ Eccleſiæ Paſtores: noveram Te unum fuiſſe Africanarum Synodorum, quæ in cauſis Pelagianorum & Donatiſtarum celebratæ fuerunt, linguam & calamum, e libris Tuis Arauſicani aliorumque Conciliorum exſcriptos canones, atque doctrinam Tuam fuiſſe auctoritate quintæ, & ſextæ Synodi conſecratam: noveram denique Te illum eſſe, quem divina eruditione mirabilem, debellatorem hæreticorum, defenſorem fidelium, famoſorum palmam certaminum, Doctorum omnium Latinorum præeminentiſſimum ac diſſertiſſimum, Sanctæ Dei Eccleſiæ propugnatorem, ejuſque munitiorem partem, lumen ſolemque, thalamum Trinitatis, *linguam* Spiritus Sancti, *& ſi quid his proferri poteſt ſplendidius, aut luculentius, Eugippus, Caſſiodorus, Venerabilis Beda, Prudentius Tricaſſinus Epiſcopus, Jonas Aurelianenſis, Lugdunenſis Eccleſia, aliique plurimi appellaverunt. Jure itaque meritoque,* Piiſſime ac Sapientiſſime Antiſtes, *Te unum, quem teſtimonio Beatiſſimi Cæleſtini nunquam ſiniſtræ ſuſpicionis rumor aſperſit, quem aſſerente Hieronymo Catholici conditorem antiquæ rurſum fidei venerantur atque ſuſpiciunt, & quod majoris gloriæ ſignum eſt, omnes hæretici deteſtantur, & quo nemo diligentius, ut Sanctus Prudentius ajebat, divinarum ſcientiarum arcana exquiſivit, nemo*

verius

Digitized by Google

verius invenit, veracius protulit, effuſius diſſeminavit: Te, inquam, ſtudiorum meorum Ducem ac Præſidem magna animi alacritate, majori fiducia, maxima vero æquitate ſelegi. Etſi autem decretum mibi fuit, ac eſt Te per omnia ſequi, tuaque dicta univerſa defendere; præcipue tamen differenti de Gratia Salvatoris a Te vel hilum diſcedere piaculum maximum viſum fuit: quandoquidem compertum eſt omnibus, Te Duce viginti annorum ſpatio aciem Catholicæ Eccleſiæ pro ipſa Gratia dimicaſſe adverſus hæreticos Pelagianos, ac Te pugnante viciſſe: nihil a Te prætermiſſum, quod pertinere poſſit ad hanc partem Theologicæ Diſciplinæ, & ſubortis aliquando de hac materia diſſidiis, decreto Apoſtolicæ Sedis omnes controverſias ad normam doctrinæ Tuæ fuiſſe diſcuſſas. Profecto in his, quæ de Chriſti gratia indutus virtute ex alto locupletiſſime diſputaſti, atque in aliis ſingulis ſententiis Tuis tradendis, vel propugnandis, tametſi animo meo inſederat, quod ceciniſſe fertur Poſſidius Calamenſis Epiſcopus,

Vide Proſp. adverſus Collatorem num. 2. & Scriptum Clem. VIII. tom. 1. MSS. Bibl. Ang. de Aux. p. 75.

Quamvis multorum placuere volumina, libris

Si Auguſtinus adeſt, ſufficit ipſe tibi;

attamen ne propter imbecillitatem ingenii mei ſiniſtra aliqua interpretatione adducerer in errorem, iis neglectis, qui Auguſtiſſimo nomine Tuo, & ſumma qua polles auctoritate abu-

tuntur

tuntur, dedi operam, ut clariſſimorum Virorum, qui præ ceteris in pervolutandis vindicandiſque libris a Te conſcriptis fuerunt aſſidui, maxime Gregorii Ariminenſis, Aegidii Columnæ, Chriſtiani Lupi, Henrici Noriſii, aliorumque diſcipulorum Tuorum veſtigia calcarem, nil proferens, quod ab his aperte traditum, & valide propugnatum non eſſet, nil adoptans, quod a præceptoribus meis filiiſque Tuis reſpueretur, nil emittens in lucem, quod Rectores familiæ Tuæ, & domeſtici exterique cenſores plenis calculis non probaſſent. Verum (patere o pauperum Dulcedo, *o filiorum dulce piumque* Solamen, *patere ea, qua flagras, luminoſiſſima caritate filioli Tui querimoniam) verum in me, ſcriptaque mea eruperunt quidam Chriſtianæ & fraternæ caritatis obliti, quorum in tantam auſteritatem ſupercilium ſe tetricæ frontis armavit, ut menſuras ſenſuum, pondera locutionum & numeros ſyllabarum inſidioſi ſcrutatores eventilent, magnumque ſe aliquid conficere præſumant, ſi mihi notam erroris affigant. Jactant in Opuſculis meis damnabilia ſe reperiſſe. Contexunt ineptiſſimarum blaſphemiarum prodigioſa mendacia, eaque oſtendenda & ingerenda multis publice, privatimque circumferunt, aſſerentes talia in noſtro eſſe ſenſu, qualia diabolicis continentur indiculis. Affirmant a nobis dogmata Prædeſtinatianorum defendi, ideſt, Deum nolle ſalvare omnes,*

Lege S. Proſperum adver. Collat. cap. 1. & in Præfat. ad Object. Vincen.

Dominum

Dominum Jeſum non pro omnium ſalute, & redemptione crucifixum & paſſum, liberum arbitrium proprio motu nihil aliud poſſe, quam malum, homines ad peccata compelli, aliaque his conſimilia, olim in Manichæis, deinde in Lutheranis & Calviniſtis, poſtremo in Janſenianis damnata: quumque non habeant diſcretionem ſpirituum, ut facilius mendacio conſenſum eliciant, trahantque ad ſe ineruditos, audent cordis mei ingredi penetralia, & quidquid culpare non poſſunt, non intentione Catholici pectoris dictum eſſe pronuntiant. Me non latet, Dulciſſime Parens, *Te omnium primum iiſdem criminationibus fuiſſe impetitum; verbiſque Proſperi doctiſſimi Vindicis Tui conflatam in me calumniam narravi, ad animum meum quodammodo exhilarandum, & recreandum. Scio etiam diſcipulos filioſque Tuos, quorum nonnullos ſuperius commemoravi, perpeſſos fuiſſe hanc ipſam iniquiſſimam atrociſſimamque injuriam: id, quod rurſus me relevat & refecit aliquantulum. Ceterum in Te ſapientiæ & ſanctitatis gloria percelebrem, ob devictos hæreticos, pulſoſque ex Africa ſchiſmatum fautores, ob inſtitutiones Monachorum & Clericorum, horumque ad normam vitæ Apoſtolicæ reformationem, ob tot, ac tanta volumina cedro auroque digniſsima, ob diſputationum acumen, & diviniſſima eloquia cunctorum admiratione, &*

calamo

calamo notariorum excepta, atque ob virtutum omnium chariſmata in univerſo terrarum orbe clariſſimum, quidnam poterat obloquentium procacitas, quidnam fallacium calumniatorum hypocriſis? Editis ſtatim adverſus Collatorem lucubrationibus, refutatis objectionibus Vincentianis, rejectis capitulis calumniantium Gallorum, latis ab Apoſtolica Sede decretis, Sanctorumque Conciliorum promulgato anathemate, latrans criminatorum Tuorum loquacitas tacuit, ſiluit, obmutuit. Quidquid pariter attentarunt invidi obtrectatores in præſtantiſſimos Filios Tuos, Lupum Noriſiumque, quum hi eſſent in celeberrimis Accademiis docendi munere decorati, de Litteraria Republica optime meriti, fama longe lateque diffuſa, limatorumque Operum editione & celebritate conſpicui, nullum eis attulit detrimentum; imo contulit gloriam, honeſtatem, majoremque nominis amplitudinem. At me illorum, qui ſub vexillis Tuis militant, atque Theologicos Commentarios elucubrarunt, pauperrimum ac miſerrimum, remotum a Procerum conſuetudine, hominumque deſtitutum gratia, favore, benevolentia, quis purgabit ab iniqua criminatione? quis reſtaurabit filioli Tui famam denigratam & laceratam? quis reprimere curabit obtrectatorum meorum procacitatem & arrogantiam? Eja, Pater, *ſine, ut verbis Severi Milevitani Te alloquar,* refundantur mihi

Epiſt. inter Auguſtinian. 109. num. 1.

tur mihi viſcera Tua, viſcera pinguia ſagina cæleſti, & condita omni dulcedine ſpiritali, viſcera pura, viſcera ſimplicia, viſcera perfuſa lumine veritatis. *E loco illo ſublimiori cæleſtis Jeruſalem, ubi frueris ineffabilis* Trinitatis *jucundiſſima contemplatione, & torrente voluptatis inebriaris, dexteram ad parvulum Tuum in terris reptantem extende, erige eliſum, atque pro doctrina Tua dicteriis, calumniis & contumeliis vexatum confirma, in cauſam pro Te ſuſceptam intende, apud incorruptos Judices patronus adſiſte, ſubtrahe Vindicias iſtas a morſibus obloquentium: Age,* Præſulum Decus, *ut univerſi percipiant neque rationum pondus, neque patrocinium æquitatis, neque veritatis præſidium, neque victoriæ deeſſe triumphum, ubi adeſt unicus* AUGUSTINUS. *In Fratrem quoque vita functum, cujus cineres ventilant, & religioſam animam in portus fida ſtatione ſecuram iidem, qui mihi obloquuntur, conantur mergere naufragio, oculos paternos converte: nec patiaris illum, qui prudentiſſime præfuit Familiæ Tuæ, ſtudioſiſſime inveſtigavit Mentem Tuam, diligentiſſime vindicavit venerandas Exuvias Tuas, tanquam ſpurium nothumque cenſeri; ac ſi forte purgantibus flammis conſtringitur, quamprimum ad ſempiternæ felicitatis conſortium, ampliſſimorum meritorum Tuorum interceſſione, evocetur.* Iis *demum, qui*

caſtiſſima

caſtiſſima librorum Tuorum documenta aut ſpernunt, aut ignorant, aut vellicant, impetra cordis deſiderium ut ea quærant, lumen cognitionis ut intelligant, amoris ſuavitatem ut diligant; ſiſque omnibus, qualem Te prædicabat Paulinus Nolenſis, Magiſter in fide veritatis, & Suſceptor in viſceribus caritatis.

S. Paulinus epiſ. inter Auguſtinianas 121. num. 18.

Digitized by Google

APPROBATIO.

M*Andante Reverendiſſimo totius Ordinis Noſtri Præſule, Opus inſcriptum*, Auguſtinianum de Gratia Syſtema Vindicatum, &c. *duobus diſtinctum Tomis ab Admodum Reverendo P. Magiſtro Joanne Laurentio Berti Angelicæ Bibliothecæ Præfecto elaboratum debita animi attentione perlegi; & ſancte teſtor me nihil in eo aut fidei, aut bonis moribus diſſonum offendiſſe, nihil vel ſpongia dignum, vel criſi: ſed conſpexi omnia ſana, limata, noſtriſque Auguſtinianis Scholis undique cohærentia, immo univerſæ Eccleſiæ utiliſſima. Opus eſt ſuo titulo digniſſimum. Quod in fronte ſpondet, ad calcem uſque exequitur fideliter; ſiquidem Auguſtinianam doctrinam a Sanctiſſimis Pontificibus ſummis commendatam encomiis ab impoſturis, cavillis & mendaciis, quæ nuperrime neſcio quis novus Conviciator in ſuis ſatyricis felle & pipere infartis libellis in eamdem evomuit, validiſſime defendit ac vindicat, eamque totam pulchram eſſe comprobat, quando pretioſum a vili, Catholicum ab erroneo optime diſtinguens, latiſſimum diſcrimen palpandum offert, quod Magni Auguſtini ſententias a damnatis in Bajo & Janſenio erroribus toto, ut ajunt, cælo diſtare facit. Nec me a ſubſcribendo abſterret, quod Auctor eximius a natura ſuaviſſimus ſubinde ſtylo concitatiori utatur. An enim ad tot puncturas & obelos Auguſtiniani Profeſſores ſemper cum piſcibus dentes premant? Si licuit larvato Adverſario in falſæ cauſæ præſidium cum palmari charitatis & veritatis injuria contra expreſſam prohibitionem ab Innocentio XI. aliiſque Romanis Pontificibus latam mordere; quis innocentiſſimo Viro vitio vertat, ſi pro almæ veritatis patrocinio altius aliquando clamaverit? Ad ruſticum in ſylvam boatum non poteſt non rauca reſpondere Echo. Longe tamen a jure Talionis noſter religioſiſſimus Scriptor abeſt, probe memor convicia nonniſi aurito Gregi placere quandoque, honeſtis auribus nunquam. Prodeat ergo in lucem publicam hæc omnibus numeris abſolutiſſima* Apologia *ad immortalem Auctoris famam, ad Scholarum noſtrarum protectionem munitiſſimam, ad obturanda maledicen-*

tium

tium ora; quæ hucuſque in Auguſtinianum Syſtema non alio argumentorum genere decertare noverunt, quam talia opinionum carcinomata imputando, quæ Auguſtini diſcipulis nec ſomniantibus obrepere, nec vigilantibus probari potuerunt. Ita ſentio, cenſeo, & judico.

Romæ ad D. Auguſtini, ſecunda Julii. 1747.

Magiſter Frater Gaſparus Scheurer in Univerſitate Viennenſi Sacræ Facultatis Doctor, utriuſque Germaniæ Aſſiſtens Generalis.

APPROBATIO.

D*iſſertationes Apologeticas, quarum titulus eſt,* Auguſtinianum Syſtema Vindicatum, ſive refutatio Librorum, quorum titulus, Bajaniſmus, & Janſeniſmus Redivivi, &c. *jubente Reverendiſſimo Patre Auguſtino Gioja Generali Ordinis noſtri Moderatore ea, qua par erat, religionis integritate, animique candore iterum, iterumque evolvi, diligenter expendi, volens denique ac lubens probavi. Aequiſſimi hujus judicii cauſam ne a me quæras; Opus ipſum conſulito. Duo enim cumprimis clariſſimus Auctor Joannes* Laurentius *Berti exquiſite admodum, doctiſſimeque exequitur. Scholæ Auguſtinianæ dogmata ab iniqua prorſus, eaque multiplici Bajanæ, ac Janſenianæ heterodoxias calumnia vindicat. Romanorum Pontificum decreta in Bajum, Janſenium, alioſque ejus indolis nebulones ſolidioribus forte momentis, quam in alia quavis Catholicorum Theologorum ſententia fieri poſſit, egregie illuſtrat, atque defendit. Illud tum præſtat, quum ſuam ipſe fidem, ſuique ſodalis Fulgentii Bellelli memoriam impiis, atque fœdiſſimis Anonymi impoſturis dehoneſtatam ab omni hæreſeos ſuſpicione ſtrenue liberat. Iſtud vero quum ita*

memoratos

memoratos hæreticos ab Eccleſia damnatos oſtendit; ut ab Apoſtolicis anathematis Divi Parentis Auguſtini doctrinam intactam ubique plane evincat. Idque ea ratione factum intelliges, qua ad refractarios hoſce, & rebelles fidei hoſtes frangendos, revocandoſque nulla ſane, ſi quid hac in re video, neque aptior, neque commodior eſſe poterat. Interim ſic ego cenſeo, ſic judico. Opus eſt numeris omnibus abſolutum, Auguſtini diſcipulis apprime gratum, utile, ac neceſſarium, ad Apoſtolicarum conſtitutionum auctoritatem contra Bajanos, & Janſenianos ſectarios tuendam affabre comparatum, adverſariis ipſis forte aliquando probandum; luce tandem ac prælo, quod Superi faxint, quamoppido dignum.

Romæ apud D. Auguſtini VI. *Idus Auguſti*. MDCCXLVII.

F. Auguſtinus Antonius Georgi Ord. Er. S. P Auguſtini, Sacræ Th. Magiſter, & in Archigymnaſio Sapientiæ Urbis Sac. Scrip. Interpres.

F. AUGU-

F. AUGUSTINUS GIOJA
A JUVENATIO

Sacræ Theologiæ Magiſter, totius Ordinis FF. Eremitarum S. P. Auguſtini Prior Generalis, Promovendorum ad Epiſcopatum Examinator, & Viſitator Apoſtolicus.

HArum ſerie litterarum, & noſtri muneris auctoritate tibi admodum Reverendo Patri Magiſtro F. Joanni Laurentio Berti facultatem concedimus, ut typis mandare poſſis Opus a te compoſitum, cujus titulus eſt, *Auguſtinianum Syſtema de Gratia ab iniqua Bajani, & Janſeniani erroris inſimulatione vindicatum*, a duobus Patribus Magiſtris noſtri Ordinis per Nos deputatis reviſum, & approbatum, ſervatis tamen ſervandis juxta decretum Sacroſancti Concilii Tridentini, noſtrique Ordinis ſanctiones, atque obtenta ab eis, ad quos ſpectat, facultate.

Datum in Conventu noſtro S. P. Auguſtini de Urbe die 3. Octobris 1747.

F. Auguſtinus Gioja Generalis, & Viſitator Apoſtolicus.

Noſtri Mun. ✠ aff. Sig.

Mag. F. Nicolaus Maria Landini Ordinis Secretarius.

Reg. Lib. 3.

APPRO-

APPROBATIO.

* *Innoc. XI. die 2. Martii 1679*

TAmetſi *Apoſtolicæ Sedis decreto* * *cautum vetitumque ſit, ne quiſpiam iis Theologorum ſententiis, quæ adhuc inter Catholicos controvertuntur, erroris notam, aliamve cenſuram affigere audeat; erupit tamen Anonymus Cenſor, qui nodum in ſcirpo quærens duorum in primis gravium, illuſtriumque Auguſtinenſis Familiæ Theologorum Fulgentii Bellelli, & Laurentii Berti Commentarios velut Bajanæ, & Janſenianæ contagionis labe reſperſos fœdatoſque traducere non dubitavit. Veterem hanc putidamque criminationem ad conflandam Catholicis Scholis invidiam jamdiu excogitatam, atque in eruditos viros paullo liberius hac noſtra ætate regeſtam jam præfocaverat ſapientiſſimus Pontifex Clemens* XI. *opportune admonens* * *ſententias illas, quas cum erroribus a S. Sede damnatis nonnulli confundunt, palam, & libere in Catholicis Scholis ſub oculis Romanorum Pontificum doceri, & defendi, eaſque propterea nulli fore cenſuræ obnoxias, & proſcriptioni. At hac ignoraſſe oportet Anonymum vitilitigatorem, aut contentionis, æmulationis, & partium ſtudio abreptum nauci prorſus feciſſe. Jam vero offuſas per injuriam ſibi, & Auguſtinianæ Scholæ pravi dogmatis umbras Cl. hujuſce Reſutationis auctor per arma lucis & veritatis ita diſpellit, ut Bajaniſmi, & Janſeniſmi fundamentis ex imo detectis, univerſaque ſtructura, ac compagine diſſoluta, & disjecta adverſarii, & criminatoris ſui inſcitiam prodat, objecta convellat, cavillationes exſufflet, ſuamque denique, & Auguſtiniani ſyſtematis orthodoxiam graviter copioſeque vindicet, apodictice aſſerat, atque inconcuſſe tueatur. Has igitur eximii Scriptoris vindicias juſſu Reverendiſs. P. Sacri Palatii Magiſtri, qua potui diligentia in examen vocatas ſanæ, Catholicæque doctrinæ prorſus conſentaneas judico, atque in publicam lucem, quo ſuus ſtet Catholicis Scriptoribus honos, tuto poſſe prodire cenſeo.*

* *Clemens XI. in Brevi* Paſtoralis Officii VI. *Id. Sept.* 1618

Romæ ex Aedibus Minervitanis Pridie Nonas Novembris MDCCXLVI.

F. Thomas Auguſtinus Ricchinius S. T. M.
Collegii Caſanatenſis Theologus Ord. Præd.

APPRO-

APPROBATIO.

IN Opere, quod me pervolvere juſſit Reverendiſſimus Pater Sacri Palatii Apoſtolici Magiſter, & quo celebris Auguſtinianæ Familiæ Theologus Joannes Laurentius Berti ſuum, ſodaliumque ſuorum de Divina Gratia Syſtema ab iniqua Bajani, Janſenianique erroris inſimulatione vindicavit, nihil inveni ab Orthodoxis regulis alienum; & ſum admiratus Clariſſimi Viri moderationem, ſubactum ingenium, eruditionem, ac perſpicuum in re implicatiſſima ordinem; quippe hæreſeos notam ſibi, aliiſque Inclyti Ordinis ſui Theologis temere, & contra ac ſtatutum eſt a Romanis Pontificibus, ab Anonymo Cenſore inuſtam, modeſte diluit, atque repellit; & Auguſtinenſium Monachorum opiniones per diſtincta capita clare explicatas proponit, palamque facit ex Auguſtino optimo hac in re Eccleſiæ Rectore, & Magiſtro omnes eſſe collectas, & ab omni erroris ſuſpicione immunes eſſe demonſtrat, cum celebriorum Theologorum auctoritate, tum Gallorum Epiſcoporum decretis, tum etiam irreformabili Romanorum Pontificum ſententia; atque a Calvini, Lutheri, Baji, Janſenii, Queſnellique erroribus, in principiis, conſecutionibuſque, ac toto, ut ajunt, cælo diſcrepare, evidenter oſtendit. Quam ob rem Opus hoc non ſolum utile, ſed etiam neceſſarium eſſe cenſeo, ut ex eo facile diſcere queant omnes, quæ ſit Magni Auguſtini de Divina Gratia ſententia, quamque longe hæc, & Auguſtinianenſium Theologorum opiniones a Novatorum erroribus diſſideant; & ne amplius Orthodoxas opiniones cum damnatis erroribus confundant, & miſceant, neque Orthodoxos Theologos cum magno Fidelium ſcandalo, & Hæreticorum plauſu per ora hominum traducant, atque hæreſeos inſimulent.

Ex Cœnobio Aracælitano Kalendis Junii 1747.

F. Philippus Lipperi de Carboneano Ord. Min. Lect. Jub., Sac. Cong. Ind Conſ., Supremæ & Univ. Inq. Qualificator, & in Collegio de Propaganda Fide Philoſophiæ Profeſſor.

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Sacri Palatii Apoſtolici Magiſtro.

F. M. de Rubeis Archiep. Tarſi Vicesg.

IMPRIMATUR,

Fr. Aloyſius Nicolaus Ridolfi Ord. Præd. Sacri Palatii Apoſtolici Magiſt.

Digitized by Google

PRAEFATIO.

I. Quare Vindiciarum iſtarum editio aliquantulum dilata fuerit.

STatim ac Romam pervenerunt volumina duo, auctore Anonymo, ac furtivis typis in lucem edita, in quibus ego, ac vir ornatiſſimus, & de Auguſtiniana familia optime meritus Fulgentius Bellelli, immo noſtro ſub nomine univerſi Auguſtinenſes Theologi, invidioſo, probroſiſſimoque *Bajaniſtarum*, & *Janſeniſtarum* nomine traducimur atque inſectamur; primo ſparſus per eruditorum virorum conſortia rumor, deinde quædam accuſationum capita, poſtremo ipſa quoque volumina ad me forte fortuna fuerunt delata. Tum vero permulti cum domeſtici, tum alii mihi amicitia & litterarum conſuetudine conjuncti inſtare plurimum & flagitare cœperunt, ut accuſatori reſponderem, inculcantes quod ad Pammachium ſcripſit Magnus Hieronymus, & vindicationibus ſuis, in quibus ſimilem, eamdemque calumniam confudit, præmiſit illuſtris Noriſius, *Nolo in ſuſpicione hæreſeos quemquam eſſe patientem, ne apud eos, qui ignorant innocentiam ejus, diſſimulatio conſcientia judicetur, ſi taceat*. Et ego quidem hujuſmodi ſtimulis exagitatus conſcribendis his Apologeticis diſſertationibus animum appuli, maxime quod ante paucos annos ad ſuperos migraverat vir ille doctiſſimus, qui priori loco ab adverſario carpitur atque impetitur, & qui ſi inter nos vitam ageret, majori proculdubio eruditione ac doctrina ſatisfaceret adverſario. Verum etſi abſque ullo temporis intervallo vindicias iſtas, aut ſaltim majorem harum partem perfeci, quod exigui laboris, ac minimi negocii fuit, & præterea has diſſertationes viris in Urbe clariſſimis, & qui eas minime improbarunt, legendas tradidi; qua utique in re diligentiam ſaltim, ac ſolicitudinem meam teſtaturos illos eſſe nequaquam dubito: plures tamen cauſſæ, eaque graviſſimæ aderant, quibus ne prelo lucubratiuncu-

S.Hieron.ep.61. nunc 38. Noris tom. 1. pag. 1135.

las iſtas committerem, aut id agerem opportuniori tempeſtate, haud mediocriter permovebar.

Auguſtinianæ, ac Thomiſticæ doctrinæ propugnatoribus ſæpe eædem calumniæ fuerunt illatæ.

II. Prima harum cauſſarum fuit, quod nec novum, nec inuſitatum eſt Auguſtinianæ doctrinæ defenſoribus (quales nos eſſe tum ob rationem inſtituti, tum præſertim ob ejuſdem doctrinæ celebritatem atque utilitatem fatemur, & gloriamur,) iſtiuſmodi inſimulationes & criminationes opponi. Etenim ne memoria repetam, quæ vivente adhuc Auguſtino, ſive in Africa, ſive in Galliis contigerunt, ubi nonnulli fuere, doctrina quoque, ac ſanctitate percelebres, quibus S. Patris de Gratia, ac prædeſtinatione ſententia viſa eſt adverſari antiquiorum teſtimoniis, necnon fatalem quamdam inducere neceſſitatem; id quod tandem nobis objicitur, dum tanquam *Janſeniani* traducimur: vix ad ſuperos migraverat maximum illud Eccleſiæ Lumen, & hæreticorum Malleus, Latinorumque Patrum nobiliſſimus Auguſtinus, quando vel ſuppreſſo, vel etiam evulgato auctorum nomine, quidam prodierunt prodigioſiſſimarum blaſphemiarum indiculi: in quibus libri a Sanctiſſimo Antiſtite editi adverſus liberi arbitrii deromptores, ſive inimicos gratiæ Chriſti, eo præſertim nomine infamabantur, quod traderent homines ad peccata ineluctabili neceſſitate compelli, non omnes ad gratiam vocari, nolle Deum hominum univerſorum ſalutem, nec pro totius mundi redemptione Salvatorem crucifixum fuiſſe, aliaque hujus generis portentoſa mendacia comprehenderent. Atque id ex Reſponſionibus Beati Proſperi *ad Capitula calumniantium Gallorum, ad objectiones Vincentianas, & ad Excerpta Genuenſium*, facile poterit unuſquiſque deprehendere. Eadem poſtea objecta fuiſſe Auguſtini diſcipulis, quando conficta *Prædeſtinatianorum* hæreſi, quam hominum commentum fuiſſe arbitrantur ſcriptores præſtantiſſimi, aut ſi ea penes quoſdam rudiores extitit, certe ab Auguſtinianæ doctrinæ propugnatoribus alieniſſima fuit; capita his, quæ in Opuſculis Proſperi refelluntur ſimillima, ab Arelatenſi & Lugdunenſi ſynodis dicuntur eſſe proſcripta. Iiſdem accuſationibus poſtmodum ſubjecti fuere Theologi fere omnes, qui gratiam ſuapte natura effectricem, & ex divina prædefinitione cum actu

Vide Noris to.1. pag. 450.

con-

conjunctam totis viribus, lacertiſque tutantur, aut negant ſufficientia illa adjutoria, quibus abſque alterius præſtantioris auxilii munere in actum prodeat liberi arbitrii facultas, indiſcriminatim recipi ab omnibus, pro quibus piiſſimus humani Generis Reparator ſubiit teterrimum, crudeliſſimumque crucis ſupplicium, quantumvis ſceleſtiſſimis, ac ſponte eadem adjutoria rejicientibus, & conculcantibus. Sunt autem hi Theologi, quos hujuſmodi inſimulationibus ſubjectos dixi, non ii tantum, quos Auguſtinenſes appellant, ſed etiam Prædicatorum Familiæ, ac Thomiſticæ Scholæ viri percelebres, ac præſtantiſſimi. Ut de his nonnulla dicam; puto Theologis omnibus compertiſſimum, in celeberrimis Congregationibus *de Auxiliis* exhibitum fuiſſe Sanctiſſimo Domino noſtro Paulo V. Pontifici Maximo ſcriptum P. Baſtidæ, in quo is demonſtrare nitebatur conformitatem, & cohærentiam doctrinæ Calvinianæ cum Thomiſtica, hæreſiarchæ Calvini, ac Thomiſtarum collatis invicem teſtimoniis compluribus: quod ante paucos annos moliri iterum aggreſſus eſt Livinus Meyer in libro *de mente Concilii Tridentini circa gratiam phyſice prædeterminantem*, adverſus alterum de ipſomet argumento ab Antonino Reginaldo conſcriptum: in quo, capite quinto demonſtrandum aſſumitur, *Calvini doctrinam de gratia a ſeipſa efficaci, & prædeterminantium opinionem nullo in apice diſsimilem videri*: immo proximo capite auctor provinciam hanc ſubiit, aperte demonſtrandi, *quod non alias hinc conſequentias Calvinus deduxerit, quam deducant illi, qui gratiam phyſice prædeterminantem cum ipſo defendunt*, Calvini, & Banneſii hinc, inde verbis, lociſque productis. Manifeſta itidem ſunt quæ de Thomiſtarum ſententia ſcripſere, ut mittam Launojum, Petrum Valcluſinum, Cartherium, obſcuroſque auctores librorum de *Immunitate Cyriacorum*, *De concordia & affinitate doctrinæ Dominici Bannes, & Calvini circa Prædeterminationem phyſicam*, aliorumque a Goneto, Baronio, Caſalas, ceteriſque Dominicanis Apologiſtis rejectorum; Theophilus Raynaudus in Opuſculo inſcripto, *Vulpes parvula capta, & corio nudata*, quo affirmat in Calviniſmum eos labi, qui aſſerunt cum phyſica prædeterminatione perſiſtere

Habetur in Bibl. Angelica Cod. 7. pag. 207.

Ad calcem Hiſt. de Aux. P. Meyer cap. 5. pag. 13. & cap. 6. pag. 15.

Rayn. tom. 18. pag. 268.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

Digitized by Google

ſteie libertatem, utentes pervulgata illa diſtinctione *ſenſus compoſiti*, ac *diviſi*: Auctor Epiſtolarum ad Alexandrum, qui ep. 8. haud veretur aſſerere, *conſectaria*, quæ deducuntur ex Thomiſtarum principiis, eamdem eſſe doctrinam, *quam profitentur novorum dogmatum artifices*: Ba anarum rerum deſcriptor Ducheſnius, qui religioſiſſimum, doctiſſimumque virum Petrum a Soto mollioris Calviniſmi, ſeu Bajani, & Janſeniani ſyſtematis præcipuum aſſertorem ac inſtitutorem fecit, valide refutatus a viro hujus ævi eruditiſſimo & clariſſimo Joſepho-Auguſtino Orſi; Gabriel Daniel, a quo Angelicam Scholam inique traduci ac ſuggillari, affirmat demonſtratque Auctor Hiſtoriæ Congregationum de Auxiliis in Opere inſcripto, *Schola Thomiſtica vindicata*, & ipſe Janſenianis a Joanne Clerico adnumeratus: & ne alios commemorem ab eodem Scriptore recenſitos, Commentator ille Ariſtotelicæ Philoſophiæ, qui ubi Janſenio in libertate evertenda Thomiſtas æquiparavit, hoc unum ſtatuit inter illos diſcrimen, quod cum utrique in principiis conveniant, Janſenius in conſecutionibus inferendis melior cenſendus ſit dialecticus. Nihilotamen minus Thomiſtas a Janſenianis diſſidere non tantum conſtat ex illorum doctrinæ ampliſſima commendatione, Apoſtolicæ quoque Sedis teſtimoniis honeſtiſſimis corroborata, ut commonſtrant Alexandri Septimi ad Doctores Lovanienſes, Benedicti XIII. & Clementis XII. ad FF. Prædicatores Literæ ac Brevia; verumetiam ex confeſſione multorum, ex illuſtri eorum cœtu, qui prædefinitiones, & gratiæ efficacitatem ad ſenſum Thomiſtarum repellunt; cujuſmodi ſunt Franciſcus Annatus in libro, quem edidit, dum Romæ cauſa Janſeniana diſcutebatur, & cui titulum fecit, *Janſenius a Thomiſtis condemnatus*, Stephanus Dechamps lib. 2. de Hæreſi Janſeniana diſp. 3. cap. 3. Joannes Martinonus, ſive Antoninus Moraines, in ſuo *Antijanſenio*, & qui priori loco mihi commemorandus erat, Joannes Martinez de Ripalda; qui tom. 2. diſp. 113. ſect. 9. num. 53. fatetur idcirco a ſuis *notam Calviniſmi* objectam Scholæ Thomiſticæ, *ut notam Pelagianiſmi ſua ſententia vitarent*. At de his plura in prælaudata Apologia Thomiſtarum Joannes Baptiſta Gonet. Hæc

Epiſt. 8. ad R. P. Alex. pag. 241.

Serry Prælect. tom. 2. pag. 519.

Br. Alex. VII. die 7. Auguſti 1660.

Bened. XIII. die 6. Nov. 1724.

Clem. XII. die 2. Oct. 1733.

Gonet tom. 1. pag. 331. & 360.

Hæc non alia ratione dicta ſunt, niſi ut unuſquiſque probe intelligat, in more apud adverſarios noſtros poſitum eſſe, iis, qui gratiam ſe ipſa effectricem, aliaque Auguſtinianæ doctrinæ aſſerta propugnant, Manichæiſmi, Calviniſmi, Bajaniſmi, ac Janſeniſmi turpiſſimam impingere notam; quam nedum Thomas Lemoſius, Norbertus Delbechius, Petrus a Soto, Alexander Natalis, Hyacinthus Serrius, & recens Probabiliſmi Inſectator, quem conficta ludicra quadam *Retractatione* nonnulli exponere tentarunt infimæ plebeculæ deriſionibus, ſed & reliqui Thomiſtæ univerſi, ut ex dictis manifeſtum eſt, ſubiere: ideoque non parum curandum eſſe ingenuis cordatiſque ſcriptoribus, ſi libri a ſe in lucem editi conſimile fatum experiantur.

III. Auguſtinenſium vero, qui tanquam Bajani, & Janſeniſtæ palam & clanculum fuerunt traducti, duos tantum in præſentia producam, Chriſtianum Lupum, & Henricum S. R. Eccleſiæ Cardinalem Noriſium. Et quantum ad Lupum attinet, ſemel, iterum, ac tertio ad ſupremum S. Inquiſitionis tribunal delatus fuit propter aſſerta omnino cum illis eadem, quæ nuperus accuſator rodit rurſum, atque exagitat, ut apertiſſimis monimentis demonſtrare poſſumus, præſertim ex accuſationum tranſumptis, atque ex Epiſtolis datis anno 1679. ad Jacobum Florellium Venetum ab erudito viro Joſeph Sabbatinio Ravennate: qui ulterius certa experientia, rerumque eventu certior factus Vitam illius ſummi viri deſcribens, *Qua etiam tempeſtate* (inquit) *nonnulli alii, quorum nominibus parco, eo proceſſere, ut virum tranquillitatis amantiſſimum, ac in primis Catholicum, tanquam turbarum incentorem, ac purum putum Janſeniſtam, (ſic enim modo contumeliæ cauſa a quibuſdam appellari ſolent quicunque vel Auguſtinianam doctrinam ſectantur, vel morum laxitatem adverſantur) incuſarunt*, &c. Quid autem de Henrico Cardinali Noriſio? Maximam inter hunc & Janſenium doctrinæ neceſſitudinem interceſſiſſe non jactabant tantum, qui Hiſtoriam Pelagianam, & Vindicias Auguſtinianas non ſemel tanquam fœtum in lucem editum a diſcipulo Pſeudo-Auguſtini Iprenſis ſupremis judicibus denuntiarunt, de qua re

Proferuntur domeſtica exempla duo.

Codex Mſ. Bibl. Angelicæ n. 40. pag. 295.
In Præfat. Operum Lupi Ven. edit.

re legendi qui de rebus a Noriſio geſtis ornate diligenterque ſcripſere, Franciſcus Blanchinius, Hieronymus Zazzerius, & Fratres Ballerinii; ſed etiam qui ſub corio Brunonis Neuſſer, & Fulgentii Risbrochii latuerunt, & quos Noriſius ipſe refellit in Opuſculis, quæ inſcripſit, *Ad Parallellum propoſitionum damnatarum Michaelis Baji, & quarumdam ſimilium Henrici Noris, Janſeniani erroris calumnia ſublata, Gerras Germanitates, & Scrupulos Anonymi evulſos, & eradicatos*: necnon qui Vindiciis Sanctorum Hilarii Arelatenſis, & Vincentii Lirenſis, data Opera contra Noriſium a perſonato Brunone Neuſſer conſcriptis, addidere inſcriptionem illam, *Contra diſcipulos Pſeudo-Auguſtini Iprenſis*: qui in lucem emittendum paraverat opus adhuc in pluteis inſignis Bibliothecæ deliteſcens, cum epigraphe illa pulcherrima, ac venuſtiſſima, *Noris Janſenianus*: Auctor Bibliothecæ Janſeniſticæ, de quo dicam alibi; & qui demum, Noriſio ad Vaticanam Purpuram promoto, tabeſcens livore famoſum diſtichon evulgavit:

Vide Act. SS. tom. 2. Maji die 5. pag. 34. & 35. num. 3.

Si merito Tyrio ſulget Noriſius oſtro,
Debuit Iprenſi trina corona dari.

De hoc diſticho Auctor Vindiciarum Vet. Script. pag. 5.

Et tamen quis ignorat Noriſii nomen adeo in ore hominum celebre, ejuſque doctrinam poſt tot, ac tantas diſcuſſiones ab omni cenſura immunem, & tanquam igne probatam a ſingulis ſummopere commendari; nec a Theologis duntaxat, ſed etiam ab Hiſtoricis univerſis, & præſertim a reconditæ eruditionis veſtigatoribus plurimum æſtimari, adeo, ut BENEDICTUS XIV. nulli aut ſapientia, aut æquitate ſecundus, qui olim Noriſio familiariſſime uſus eſt, hujuſque Opera non ſemel magna cum voluptate perlegit, in Brevi ſuperiori anno ad nos dato egregium Virum appellare minime dubitaverit *Romanæ Eccleſiæ ſplendidiſsimum Lumen*? Honeſtiſſimum autem ac celeberrimum Noriſii nomen, ejuſque ſingularis doctrina videbatur nos ab adverſariorum dicteriis valido tanquam clypeo protegere, maxime quod in *Bajaniſmo*, & *in Janſeniſmo Redivivis* recocta eadem omnino ſunt, quæ olim Noriſio objecta fuerunt, ut ex laudatis Noriſianis opuſculis, atque ex hiſce noſtris diſſertationibus manifeſtiſſimum eſſe arbi-

Bened. XIV. Brevi, Inter maximas, an. 1745. die 31. Martii.

arbitramur. Hac ergo de cauſa ſilendum mihi eſſe cenſebam; quod nonniſi inſulſa, ac ſæpenumero contrita nobis objectari intelligerem; & quod docti omnes agnoverunt, non mei, abjecti vulgariſque hominis, ſed totius Communitatis noſtræ, ac præcipue eorum, qui Noriſio ſubſcribunt, undique ſententiam proſcindi; ita, ut ſatis ſuperque futurum fore crediderim, ſi nil aliud reponeretur detractori, niſi quod ad præmiſſum diſtichon reſpondit Noſtratium quidam:

Noris ab Iprenſi tam longe dogmate diſtat,
Degis ab honeſto quam procul ipſe viro.
Pontificis placito ſi Noris murice fulget,
Non hunc, ſed laceras, improbe, Pontificem.
Dogma, quod impingis, Noris difflavit: at ipſe
Quod fueris dicax tollere non poteris.
Roma unum damnans, alium ſi murice veſtit,
Te detractorem, livide, nonne probat?

Quid enim in nos aut ſuſpicionis, aut dedecoris cadere unquam poteſt, ſi eadem prorſus patiamur, quæ tot, tantique viri effugere minime potuerunt? Ego utique quum ſæpenumero animadvertam ab Auguſtini ætate ad hæc uſque tempora in propugnantes victricem gratiam, aliaque Scholæ noſtræ inſigniora decreta, eaſdem jactatas fuiſſe criminationes, atque eam præſertim, quæ caput eſt ceterarum, quod cum Manichæis, cum Prædeſtinatianis, cum Calviniſtis, & poſtremo cum Janſenii gregariis, quos omnes adinſtar anguium caudâ ſimul colligatos non male a me ſcriptum ſentio; tantum abeſt, ut indignatione commovear, quin potius majorum noſtrorum facta, fortunamque perpendens illud repetere ſoleo cum ſapientiſſimo Inſtitutore ac Parente, *Me oportet cum talibus convicia non ſolum patienter, verum etiam gratanter audire.*

Vide tom. 3. pag. 264.

Lib. 2. Op. imperf. cap. 9. tom. 10. pag. 960.

IV. Neminem vero ex quo ſententiæ noſtræ permulti magna ſemper animoſitate adverſati fuerint, illaturum eſſe puto, quod illa aut præſeferat ſpeciem aliquam falſitatis, erroriſque ſimilitudinem, aut ſaltim minus plauſibilis ſit, ceteriſque Scholaſticorum placitis poſtponenda. Nam, ut omittam Terentianum illud, tritiſſimumque pronunciatum,

Ex dictis nullum Auguſtinianæ doctrinæ ſequitur præjudicium.

Veritas odium parit, & quod paullo ſupra ajebat Ripalda, a quibuſdam objici nobis Prædeſtinatianorum deliramenta, ut ipſi notam Pelagianiſmi vitare queant; quod tamen a nobis, qui & Apoſtolicis Conſtitutionibus obtemperare, & Chriſtianam pacem, communemque conſuetudinem ſervare, & cuſtodire vehementer deſideramus, nemo unus expectare debet: principio advertendum eſt, quæſtiones de gratia & libero arbitrio perdifficiles eſſe, ita ut *quando defenditur liberum arbitrium negari Dei gratia videatur, quando autem aſſeritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri*, prout lib. IV. contra Julianum caput 8. aliiſque in locis ait Auguſtinus: ideoque nil mirum, ſi in obſcuriſſimis his, & ad diſcernendum difficillimis quæſtionibus, nobis gratiam deprædicantibus objiciatur exitium atque interitus libertatis; quemadmodum neque illud mirandum eſt, ſi noſtratium aliqui fervore diſputationis abrepti defenſoribus liberi arbitrii objecerint quod veram Chriſti gratiam aut negent, aut deprimant. Fecit enim id aliquando quæſtionis profunditas, non intemperata aliis conviciandi libido; & poſtquam utrique parti ſilentium indictum eſt, peſſime proculdubio ſe gerunt quicunque aut nos Prædeſtinatianis, aut adverſarios noſtros Pelagianorum Reliquiis accenſent. Deinde recreat nos, atque exhilarat quod ubi objectamenta illa ſpargere cœperunt Maſſilienſes, Sanctus Cæleſtinus in ſua ad Gallos Epiſcopos Epiſtola ſilentio impoſito dedit operam, ut hac de re in poſterum querela ceſſaret, nec aliquis Auguſtino ſuiſque tanquam modum exceſſerint, obloqueretur, affirmans nunquam glorioſiſſimum, invictiſſimumque Gratiæ vindicem adſperſum fuiſſe *ſiniſtræ ſuſpicionis rumore*. Ubi etiam Auguſtini diſcipuli tanquam Prædeſtinatiani fuerunt traducti, fictitiam eſſe hanc hæreſim viri doctiſſimi ac ſanctiſſimi affirmaverunt, docentes hujus hæreſeos nomine non alios notari, quam *Catholicos omnes Auguſtini fideliter veraciterque ſequaces*, ut adverſus Joannem Erigenam ait S. Prudentius Trecenſis Epiſcopus, & cum Prudentio S. Remigius, & Lugdunenſis Eccleſia: & ſi qui illam hæreſim revera extitiſſe putarunt, ut Tyro Proſper, Sigebertus, & Auctor *Prædeſtinati* editus a Sir-

a Sirmondo, quos tamen refutavit illuſtris Noriſius, non illam ab Auguſtino traditam, ſed ex ejus libris *male intellectis* initium ſumpſiſſe dixerunt: & qui latenter prætextu aut Lucidum presbyterum, aut Gotheſcalchum Monachum revincendi, Auguſtinianam quoque ſententiam aliquatenus momorderunt, quod præſtitere Fauſtus Rejenſis, & Gennadius Maſſilienſis, effugere notam Semipelagiani erroris minime valuerunt. Dum vero aut Prædeſtinatiani illi, ſi extiterunt, aut novantes, ac poſteriores dogmatiſtæ Bajus, Janſenius, Queſnellius, ſeſe Auguſtini nomine ac doctrinâ munire curarunt, ejuſque auctoritate ac ſententiis abuſi ſunt; nequaquam Fulgidiſſimo Eccleſiæ Lumini vel minimam nubeculam potuerunt ingerere. *Neque enim*, ajebat contra Mocianum Scholaſticum Facundus Hermianenſis Epiſcopus, *melius loqui potuit Auguſtinus, quam Prophetæ, quam Apoſtoli & Evangeliſtæ, quorum verbis ſimiliter male intellectis, & incongrue adhibitis tam multi hæretici ſuos defendere conantur errores*. Et quoniam nuper Baji mentionem feci, neminem latet Gregorium XIII. Pontificem Maximum, qui Bullam S. Pii V. contra eumdem Bajum in lucem edi mandavit, & confirmavit, atque Lovanium ad componenda diſſidia a Baji fautoribus excitata miſit præſtantem virum Franciſcum Toletum S. J. poſtea Vaticana Purpura condecoratum, adverſus Auguſtinum ejuſque doctrinam inverecunde agentibus, ut in ſua *Defenſione* teſtantur Lovanienſes Theologi, indixiſſe ſilentium. Damnatis quoque Janſenianis propoſitionibus, longe ab his diſſidere SS. Auguſtini ac Thomæ *Dogmata inconcuſſa*, e Petri Sede, ut diximus, pronuntiarunt Alexander VII. & qui ſubſecuti fuerunt Pontifices Maximi. Joannem inſuper Launojum contendentem conformia eſſe veterum Traditioni quæ circa prædeſtinationem & gratiam adverſus Auguſtinum diſputantur, confixit Vaticano fulmine Clemens XI. a quo itidem proſcriptis Queſnellianis articulis, ſuus ſemper honor, cultuſque exhibitus eſt Auguſtino, utpote qui & falſam illam traditionem a Launojo jactatam prævenienti gratiæ adverſantem, & nefariam hanc Queſnellianam libertati exitioſam, regiâ incedens viâ declinaverit. Ita ergo

Apud Sirmondum tom 2. col. 826. edit. Pariſienſis.

Vide Juſtificat. ſeu defenſ. Cenſuræ Facult. Lovan. pag. 256. edit. Pariſ.

ergo ab oppugnatoribus ſuis nullum præjudicium paſſa eſt, aut patitur Auguſtiniana doctrina: immo hinc celebrior redditur, ac plauſu, & probatione longe dignior; maxime ſi addantur de Auguſtino Pontificum, Conciliorum, Patrum, Scriptorumque plurimorum teſtimonia locupletiſſima & ſplendidiſſima: quorum pleraque collegit Noriſius capite poſtremo Vindiciarum, nonnulla & ego produxi in Præfatione ad librum ſextum Operis Theologici. Sed quoniam adverſarii noſtri, qui primum in concilianda cum libero arbitrio gratia Salvatoris inveniſſe planiorem, & Auguſtino incognitam viam gloriabantur, poſteaquam ex objectis calumniis auctoritas nomenque S. Patris magis enituit, non auſi ſunt palam eumdem inceſſere; immo ſe Auguſtinianos eſſe gloriantur, nos vero appellant filios Auguſtini ſpurios & degeneres, necnon undique infectos illo Prædeſtinatianorum fermento, (quo pariter contaminati & ipſe Auguſtinus, & antiquiores ipſius diſcipuli tranſactis ſeculis immerito & audacter a Semipelagianis dicebantur): idcirco hæc leviori calamo attigiſſe contentus ero, ad ea, unde aliquantulum digreſſus fui, ſtilum, orationemque convertens.

De Theol. diſcipl. to. 1. pag. 413.

Aliæ dilationis cauſæ narrantur.

V. Prior itaque cauſa, quæ me ab evulgandis Vindicationibus iſtis aliquatenus removebat, ea eſt, quod vulgaria ac ſæpenumero colliſa & refutata accuſationum capita viderentur mihi contemnenda potius, quam refellenda; ne forte auctor ex ipſis reſponſionibus noſtris conjiceret ſe grave aliquid ac ponderoſum produxiſſe, quod operam ſtudiumque noſtrum magnopere expoſtularet. Acceſſit cauſſa altera; nam quum Anonymus in *Bajaniſmi & Janſeniſmi Redivivorum* opere non ſale, non aceto nos fricare ac perfundere, quod gravem, honeſtumque Theologum dedecet, ſed calumniis atrociſſimis, injuſtiſſimis nomenclaturis, contumeliis inſatiabilibus, verborum ludificatione, ſtyli intemperantia, ceteriſque artificiis, quæ inferius commemorabo, ſtuduerit nos reddere irriſorum delicias, & eruditorum fabellas; quod nec Theologum decet, nec Chriſtianum hominem, nec modeſtum aliquem, probumque virum: ego autem ſummopere cupiam ea tantum quærere ac diſſerere, quibus *ſine amaritudine diſcordiæ*

Aug. ad Hier. epiſt. 73. alias 15. num. 9.

corda

corda noſtra paſcantur; abſtinendum eſſe putabam ab hoc diſputationum genere, in quo ſi accepta vulnera obligare, & curare vellem, neceſſum foret, ob illorum acerbitatem, juſtiſſimam aliquam lamentationem, doloriſque ſenſum exprimere. Obverſabatur autem animo meo monitum illud divinum ac ſaluberrimum, *Ne ſis velox ad iraſcendum, quia ira in ſinu ſtulti requieſcit*. Compertum præterea mihi erat, certiſſimaque relatione notiſſimum, ante biennium priuſquam in lucem hæc duo Opuſcula *Bajaniſmi*, & *Janſeniſmi* prodirent, ob conſimilium errorum falſiſſimam denunciationem, Volumina a me, & a Fulgentio Bellelli conſcripta, ſeveriori examine a Theologis præſtantiſſimis, inter quos duo Vaticana Purpura fulgent, fuiſſe diſcuſſa, neque ullum in illis aut Bajaniſmi, aut Janſeniſmi detectum fuiſſe veſtigium; imo libros *de Theologicis diſciplinis* in hoc inventos eſſe perutiles, quod oſtenderent Janſenianos apertiſſime refutari in Auguſtiniano quoque ſyſtemate, ac proinde perperam novos dogmatiſtas jactitare, a ſe Molinianos tantummodo ac neotericos, non autem Auguſtini diſcipulos diſſidere. Hac ergo præhabitæ diſcuſſionis notitiâ imbutus, & rerum experimento certior factus veritatem validiſſimo præſidio nunquam deſtitui, novas adverſantium machinationes pertimeſcere ac formidare nec poteram, nec debebam. Atque hæc ſunt, humaniſſime Lector, quorum intuitu diſtuli ad hanc uſque diem Vindiciarum iſtarum promulgationem. *Eccle. 7. 10.*

VI. Verum cum jam tertio a primis in me excitatis procellis labente anno quidam non temperent a ſemel aſſumpta accuſandi licentia, alii ignorantes cauſam, quæ actitatur, nos rationum pondere oppreſſos, aut etiam devictos, necnon ad tacendum vel ſocordia, vel ignorantia, vel neceſſitate coactos aſſerere non vereantur; complures etiam cum famæ noſtræ ſoliciti, tum maxima apud nos auctoritate præditi, ut dicteriis occurram, eaque adhibito aliquo temperamento retundam, exſtimulent atque hortentur; in animum induxi meum, pedem cum adverſario conferre, eique frigidiſſimis ratiocinationibus ſuis exultanti, palmamque confidentiſſime ſibimet pollicenti animum imper- **Cur modo Apologeticum hoc Opus proferatur.**

per-

perterritum objicere, & quibus novaturientium ſcita, fraudeſque inconſiderate adtribuerit, coram univerſa Theologorum multitudine patefacere. Impellunt autem me quæ ad Monachos ſuos ſcripſit magnus Cæſareenſis Archiepiſcopus tertia ac ſeptuageſima Epiſtola; in qua, Gentiano Herveto interprete, ait: *Unde & ego ubi complures percepi contra me circumferri epiſtolas, quibus perſtringamur ac notemur, propterque ſcripta quædam accuſemur, quorum tutelarem defenſionem habemus coram veritatis Tribunali paratam; cogitavi quidem ſilendum eſſe, quod & feci. Nam tertius jam annus hic eſt, ex quo a calumniatoribus notatus accuſationis flagella ſuſtinere cœpi, hoc uno contentus, quod Dominum habeo ſecretorum cognitorem, ac calumniæ iſtius teſtem. Quoniam vero multos jam ſilentium noſtrum eo rapuiſſe video, ut ex illo intentatas calumnias confirmarint, noſque non lenitatis ac patientiæ gratia, ſed quod ad expromendam veritatem os aperire neutiquam audeamus, eoque ſilere me arbitrentur: ob eam cauſam ſcribere vobis conatus ſum, obſecrans veſtram in Chriſto dilectionem, ut calumnias, quas una pars objicit, non mox ut prorſus veras admittatis; propterea quod, ut ſcriptum eſt, neminem judicat lex, niſi prius audiat, & cognoſcat quid faciat.* Præterea quum univerſam Theologiam in utilitatem & commodum noſtratium juſſu Magiſtri Ordinis in lucem emiſerim, & in quæſtionum delectu, præſertim vero in ſyſtemate *de Gratia* ſtabiliendo, ejus, aliorumque nobis præſidentium nutibus obtemperaverim, ac præcipua theoremata ad eorum mentem ſtatuerim, qui apud nos majori habentur in precio; jam non privatam ſententiam meam, ſed univerſi Ordinis inſtitutionem vindicandam eſſe putavi, nullo Auguſtinenſium in iis, quæ adverſarius vellicat, diſſentiente. Si enim, ut Cicero ait, perutile civitati ac reipublicæ eſt, *ut ne plane ab accuſatoribus illudamur*; majoris profecto utilitatis cenſendum erit accuſationes propulſare, quando accuſatores ipſam rempublicam aggrediuntur. Quoniam inſuper adoleſcentes permulti, maxime Itali, qui diſciplinæ Theologicæ ſedulam navant operam, libris utuntur meis, hiſque permulta haud vulgaria comprehendi putant Gymnaſiarchæ, quibus pro ſua erga me humanitate nec ſtylus,

S. Baſil. tom. 2. pag. e lit. Morel. 869.

Pro Sex. Roſc. Amer.

lus, nec methodus, nec ſelectarum rerum copia omnino improbatur; alia autem ex parte iiſdem adoleſcentibus, ut dixi in Paræneſi præmiſſa Theologico Operi, ſtudium, vigilias, laboreſque meos conſecrare, eoſque ſupellectili quadam ſacræ eruditionis, & domeſtico inſtrumento, quantum penus habet mea, donandos eſſe decrevi: ea propter & iſtis conſulendum eſt, ne abſterriti adverſantium clamoribus pedem referant, ſed potius alacriores effecti, & ad cavendas inſidias, atque ad paterna documenta, inſtitutaque capeſſenda inſtructiores, iter, quod aggreſſi ſunt, ſedato lubentique animo proſequantur. Tria ergo me ut tandem in arenam ſpectantibus univerſis deſcendam, vehementer ſuadent, & quodammodo cogunt, provocantium vociferatio, cauſæ communitas, & juniorum profectus: quibus adactus incitamentis Anonymum accuſatorem non revincam tantum, verum etiam quaquaverſus exagitabo. Eos autem hujus conflictationis judices eſſe volo, qui nullis præjudiciis præoccupati, ac diu multumque exercitati in Theologicis palæſtris, auctorumque catholicorum aſſidua lectione, recte intellexerunt quæ definita ſunt, & quæ relicta diſputantium arbitrio: aliorum enim, qui aut privato ſtudio præoccupantur, aut unius duntaxat, vel alterius ſcripta legerunt, aut quum ſcioli ſint, & verboſi, de libris omnibus magna imprudentia, atque infinita loquacitate pronuntiant, quemadmodum non timeo garrulitatem, ita judicium contemno, atque adſpernor.

Titulus Bajaniſmi, & Janſeniſmi Redivivi *expenditur, ac diſpungitur.*

VII. Jam vero ad libros Anonymi diſcutiendos propius eſt accedendum; & in hoc proloquio ea, quæ ipſe præfatur, ſunt expendenda. Principio autem ſeſe offert frons & inſcriptio librorum venuſtiſſima ac ſpecioſiſſima, quæ talis eſt, *Bajaniſmus*, & *Janſeniſmus*. Nil moror derivationem, flexionemque verborum; parum quippe ingenii, aut acuminis præfert, ejuſdemque eſt generis, ac *Atheiſmus*, *Mahometiſmus*, *Manichæiſmus*, *Spinoſiſmus*, *Lutheraniſmus*, *Calviniſmus*, *Pyrrhoniſmus*, aliique ſexcenti. Puto ignoraſſe Anonymum, quibus characteribus ſuas adverſus Noriſium accuſationes diſtinxerit auctor Operis inſcripti, *Henricus Noris Dogmatiſtes*. Papæ quam eleganter, quam

quam belle! Eæ ſunt ſingularum accuſationum notæ, *Manichæiſmus*, *Pelagianiſmus*, *Semipelagianiſmus*, *Calviniſmus*, *Lutheraniſmus*, *Dominiciſmus*, *Noriſmus*. Si has notas inſpexiſſet inſignium titulorum Venator; nullus dubito, quin volumina ſua inſcripſiſſet, *Bajaniſmus*, *Janſeniſmus*, *Bellelliſmus*, *Bertiſmus*; quo ſane majorem ſibi exiſtimationem plauſumque conciliaſſet, eamdemque oſtendiſſet perſpicacitatem mentis, ac oſtendit ubicunque *Bajanum*, & *Janſenianum* ſyſtema ingenioſiſſime, & acutiſſime appellavit *Bertinianum*, & *Bellellinum*: qua in re ſalſiores ſales, & lepidiorem leporem nemo non videt. At *Bajaniſmo*, ac *Janſeniſmo* epithetum addidit *Redivivi*, neque iſtud cerebro natum ſuo; ſiquidem imitari ſtuduit, non Silium, aut Juvenalem, aut Tullium in Verrem dictionem illam *Redivivi* uſurpantes, ſed doctiſſimum Meldenſem Epiſcopum, qui adverſus Archiepiſcopum Cameracenſem edidit ſub hac epigraphe opus, *Quietiſmus Redivivus*. Egregie! Verba verbis, ſyntaxis ſyntaxi, inſcriptio inſcriptioni reſpondet, *Quietiſmus Redivivus*, *Bajaniſmus Redivivus*, *Janſeniſmus Redivivus*. Ita ſunt, ut apes apium, gutta guttæ, & ova ovorum, ſimillima; num autem Meldenſium Antiſtiti, gloria litterarum clariſſimo, & huic Anonymo eadem fuerit præeligendi tituli ratio, dicam poſtea. Enimvero aliud in ea inſcriptione eſt, quod præteriri non debet; Fulgentii ſcilicet Bellelli, meique commemoratio, *In ſcriptis Patrum FF. Bellelli, & Berti Ordinis Eremitarum S. Auguſtini*. Quænam, obſecro, hujuſmodi *ſcripta* ſunt? Clam forte exarata, & ad errores diſſeminandos doloſe per urbem, orbemque diſperſa? Nequaquam. Scripta in lucem edita ſunt in urbe Roma veritatis magiſtra, domeſticis, exteriſque Theologis probata, omnique ſervato jure ad legendum exhibita. Neque in ſcriptis hujuſmodi privata quædam ſententia traditur, ſed omnium inſtituti noſtri Theologorum; quorum nomina, & Opera in iis articulis, qui adverſario pituitam atramque bilem moverunt, tanta diligentia, tantaque fidelitate laudantur, ut nullibi adverſarius potuerit me falſitatis revincere, ac ſatius duxerit de ſententia libriſque præſtantiſſimorum ſcriptorum, quos frequentiſſime com-

commemoravi, callide diſſimulare, ac tacere. Omnibus enim ſe præferens, maximaque ſui ipſius exiſtimatione diſtentus, neglectis auctoribus omnibus, quos ſæpenumero laudavimus, ſpretoque aliorum judicio, gloriatur ſe luce clariore, quam meridiana ſit, in ſcriptis noſtris Bajana, & Janſeniana aſſerta deprehendiſſe, immo non ſemel pronuntiat a ſe nos *convictos* eſſe, nec aliud nobis ſupereſſe præter miſerrima ſubterfugia: ideoque non tantum ſe exiſtimat perſpicaciorem cenſoribus quibuſque noſtris, verum etiam judicem rectiſſimum, ceteris perſpicaciorem, & errori minime obnoxium. Oh miram, & prope divinam ſapientiam, cum ſingulari humilitate conjunctam! Se tamen

Vide finem Bajaniſmi, *& initium* Janſeniſmi Red.

in fronte libri nec tali, nec alio charactere auctor delineavit, tabula colores, quibus pingeretur ſimulacrum Apollinis, diſſolvente. Idem contigit cum typographi nomini, tum cenſorum approbationibus, quorum nec lineolam adſpicimus, ſpecioſiſſimo libro decorem alium repudiante. Neque enim ut auctoris, typographi, cenſorumque nomen minime appareret, fecit malevolus animus, & calumniandi libido; tametſi Theophilus Raynaudus tantorum voluminum

Vide Libanii progymnaſmata pag. 147. edit. Pariſ.

ſcriptor, atque ad ferendum de calumniantibus judicium aptiſſimus, utpote qui in Haplothecis ſuis *contra ictum calumniæ* luculentiſſime diſputavit, demonſtrare ſtuduerit auctoritate Nazianzeni in viceſima quarta oratione, Hilarii in Pſalmum centeſimum decimum octavum, necnon Luciani in Dialogo *de non temere calumniando*, in more apud calumniatores poſitum eſſe, ſtruere clandeſtinas inſidias, atque id maxime moliri, ut lateant. Prætermitto quæ in Concilio Lateranenſi V. Oecumenico Leo X. Pontifex Maximus ſancivit, ut *perpetuis futuris temporibus nullus librum aliquem, ſeu aliam quamcunque ſcripturam, tam in Urbe, quam aliis quibuſvis civitatibus & diœceſibus imprimere, ſeu imprimi facere præſumat, niſi prius in Urbe per Vicarium noſtrum & Sacri Palatii Magiſtrum, in aliis vero civitatibus & diœceſibus per Epiſcopum, vel alium habentem peritiam ſcientiæ libri, ſeu ſcripturæ hujuſmodi imprimendæ ab eodem Epiſcopo ad id deputandum, ac Inquiſitorem hæreticæ pravitatis, ſive diœceſis, in quibus librorum impreſſio hujuſmodi fieret, diligenter examinentur, &*

Rayn. in Haploth. cap. 1. ſect. 1.

Tom. 14. Concil. Lab. pag. 257. edit. Pariſienſis.

per eorum manu propria ſubſcriptionem, ſub excommunicationis ſententia, gratis & ſine dilatione imponendam, approbentur: qui autem ſecus præſumpſerit, ultra librorum impreſſorum amiſſionem, & illorum publicam combuſtionem, ac centum ducatorum fabricæ Principis Apoſtolorum de Urbe ſine ſpe remiſſionis ſolutionem, ac anni continui exercitii impreſſionis ſuſpenſionem, Excommunicationis *ſententia innodatus exiſtat*. Prætermitto nonum ac nonageſimum canonem Moguntinæ Synodi anni 1549. *Multis Conſtitutionibus Imperialibus cautum eſt, ne quis librum aliquem ſine certo auctoris & loci, ubi excuſus ſit nomine, aut qui per commiſſarios, qui per loca huic rei curandæ deſtinati ſunt, comprobatus non ſit, vel excudat, vel excuſum vendat*: Regulam item X. *Indicis* ex editis juſſu Synodi Tridentinæ, quæ dicta ſunt præſcribentem; adjectamque Inſtructionem Clementis VIII. auctoritate firmatam, in qua titulo *De impreſſione librorum*, §. 1. hæc leguntur: *Nullus liber in poſterum excudatur, qui in fronte nomen, cognomen, & patriam referat auctoris*. Hæc, inquam, prætermitto: cujas namque ſit adverſarius, & quo loco habeat Juris Canonici præſcriptiones, nec multus, nec curioſus exquiram.

Lab. tom. 14. columna 702.

VIII. At illud ſilentio præterire nequaquam poſſum, qua nempe conſcientia, qua erga Apoſtolicam Sedem obſervantia ac veneratione Anonymus palam, editiſque voluminibus, non hæſitanter, & duntaxat ſuæ opinationis momenta exhibens, ſed aſſertive, & ſententiam pronuntians, non tantum Bajanos, Janſeniſtas, & Conſtitutionum Apoſtolicarum fractores nos dixerit, verum etiam tales, qui fraude, dolo, mendaciis latas in novatores cenſuras effugere ſtuduerimus: neque enim *Bajaniſmus, & Janſeniſmus Redivivi* ſunt privata quædam ſcripta, nulli mortalium, præterquam cenſoribus, judicibuſque legenda: ſed priuſquam ad manus meas pervenirent, jam acceperam Lutetiæ apud Bibliopolas proſtare, jam de his litterariæ ephemerides ex Hollandia certiores redderant univerſos, jam machinationem Anonymi & litterati & milites ſignificaverant amicis Romæ degentibus, mihique nuntiatum eſt ut caverem, quando undique paratæ erant inſidiæ, conflata atque intentata accuſatio, conſtituti judices, immo nos, ut adver-

Num fas ſit alicui Janſeniſmi notam impingere.

adverſarius jactitat, convicti fractique. Nunc vero, quum mihi ſuſcipienda ſit actio, jure peto, ut ipſe adverſarius commonſtret, quomodo ipſe potius non ſit Apoſtolicarum Conſtitutionum violator & fractor, dum nos tanquam Janſenianos ac Bajaniſtas palam traducit; immo quomodo non ſit mortalium omnium ſeveriſſimus, damnando nos fraudis, doli, & artificiorum illorum, quæ novatores adhibuerunt, ideſt, latentem, & ſoli Deo notam conſcientiam noſtram redarguendo? Enim vero, quantum ad Janſeniani erroris notam attinet, neminem fugit Innocentium XI. anno 1679. die 2. Martii *omnibus in virtute ſanctæ obedientiæ præcepiſſe, ut tam in libris imprimendis, ac Mſs. quam in theſibus, diſputationibus, ac Prædicationibus caveant ab omni cenſura & nota, necnon a quibuſcunque conviciis contra eas propoſitiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec a S. Sede re cognita ſuper iiſdem propoſitionibus judicium proferatur*: Innocentium XII. Pontificem Maximum Decreto emanato die Januarii ſexta anno 1694. præcepiſſe, *ne quis traducatur invidioſo nomine Janſeniſmi, niſi prius legitime conſtiterit aliquam ex quinque propoſitionibus docuiſſe, & tenuiſſe*; nobiſque ex certis monimentis conſtat, apud eumdem Pontificem per Joannem Libertum Hennebel Deputatum ſuum per id temporis ſupplices libellos, cum ipſi, tum Eminentiſſimis S. R. Inquiſitionis Cardinalibus exhibitos fuiſſe a celeberrima Univerſitate Lovanienſi, ægre ferente Theologos ſuos gratiam ex ſe effectricem, ſanioreſque morum regulas edocentes contumelioſa Janſeniſmi nota proſcindi. Clemens item XI. in ſua Conſtitutione *Paſtoralis*, edita Romæ anno 1718. v. Kal. Septembris ad coercendam illorum licentiam, qui contendunt Scholarum noſtrarum placita reprobari cum propoſitionibus Queſnellianis ab eodem Pontifice damnatis in Bulla, *Unigenitus*, ad hunc modum loquitur: *Ceterum in hoc ipſo præpoſtero judicio conſuetum calumniandi modum non derelinquunt; niſi enim excæcaret eos malitia eorum, ac niſi diligerent magis tenebras, quam lucem, ignorare non deberent ſententias illas ac doctrinas, quas ipſi cum erroribus per nos damnatis confundunt, palam & libere in Catholicis Scholis, etiam poſt editam a nobis*

Bullar. Rom. tom. 11. p. 2. pag. 141. edit. noviſſimæ.

memoratam Conſtitutionem ſub oculis noſtris doceri atque defendi, illaſque propterea minime per eam fuiſſe proſcriptas. Verum ſupercecidit ignis contentionis, & non viderunt ſolem lucidiſſimæ veritatis. Dixi hæc a Pontifice Maximo fuiſſe ſancita adverſus rodentes, & vellicantes ſcholarum noſtrarum placita, quæ audaces adverſarii, ut modo facit Anonymus iſte, una cum Queſnellianis propoſitionibus anathema ſubiiſſe vociferabantur. Neque enim in Queſnello proſcriptas quiſpiam aſſeruit opiniones illorum, qui gratiam ſubjiciunt humanæ libertatis determinationi, aut illam juſto Dei judicio nulli mortalium denegari pronuntiant, aut liberi arbitrii deſenſitant æquilibrium: ſed qui hæc, horumque conſectaria propugnant, nobis, ceteriſque a ſe diſſentientibus objectare ſolent Janſenii, & Queſnellii condemnationem. Pro nobis itaque ſaluberrimum illud Clementis XI. decretum latum fuit; nec eo tantum nomine Pontifici ter Maximo referendæ ſunt gratiæ, quod novos dogmatiſtas confixerit, ſed etiam quod nos a calumniantium dicteriis, conviciiſque immunes reddiderit. Quapropter Philippus Van-Waure Conſtitutionis *Unigenitus*, ac noſtrarum aſſertionum vindex illuſtris, in diſſert. *De præſenti hæreſi, ac ſchiſmate*, art. 5. Reflex. 2. num. 7. & 8. producta Conſtitutione altera, quæ incipit, *Paſtoralis*, & quam nuperrime laudavi, gaudio exultans hæc litteris conſignavit. „ Venit deſideratum ab ore Petri ſubſidium, & quidem oraculum emanavit: tale videtur prodiiſſe, quod non modo pervicaces, & damnabiliter inobedientes percelleret, eo quod errores damnatos in Conſtitutione *Unigenitus* a dogmatibus in Catholicis Scholis tradi ſolitis non diſcernerent; verum & tacite per hoc non recte uſos contra nos, ſeu dogmata noſtra, Conſtitutione *Unigenitus*, inſinuavit, qui ab erroribus iſtis ea diſpeſcere nec voluerunt, nec forte volunt. Etſi namque ſit alia ratio Refractariorum, qui iſtam Conſtitutionem calumniati ſunt, quaſi everſivam Catholicorum dogmatum; alia vero Bullam illam venerantium: equidem non apparet diſſimilitudo quoad errorem interpretationis ejuſdem Conſtitutionis. Utrique enim in hoc conſonare mihi viſi ſunt, quod afferant dogma de relatione operum, de inſuf-

Diſſert. edit. Lovanii an. 1718. pag. 10.

inſufficientia attritionis ſervilis, ac de gratia per ſe efficaci, per Bullam *Unigenitus* eſſe damnatum, eo quod concordet (ut illi putant) cum propoſitionibus ibidem proſcriptis. Primos errare declarat Pontifex his verbis: Quia *ignorare non deberent ſententias illas, ac doctrinas, quas ipſi cum erroribus a nobis condemnatis confundunt, palam & libere in Catholicis Scholis, etiam poſt editam a nobis memoratam Conſtitutionem, ſub oculis noſtris doceri ac defendi, illaſque propterea minime per eam fuiſſe proſcriptas.* Ergo verum eſt, quod dogma noſtrum non coincidat, nec confundi poſſit cum propoſitionibus damnatis: ergo & verum eſt, quod ex Bulla *Unigenitus* adverſarii ſcholæ noſtræ non recte deduxerint dogma noſtrum eſſe Queſnellianum, ſive in Conſtitutione iſta ſpecialiter perculſum. Quod ſi negent male ſe deducere; quomodo male Queſnelliani dogmata Catholicarum Scholarum confuderunt cum erroribus damnatis? Declarat autem SS. D. N. Clemens XI. in hac parte illos erraſſe, eo quod iſta non diſcernerent, adeoque Conſtitutione illa abuſi ſint. Quomodo ergo eamdem mixtionem, ſeu confuſionem facientes dogmatum noſtrorum cum dictis erroribus, ſeſe ab omni abuſu, & errore vindicent æmuli noſtri, non video. „ Hactenus Van-Waure. Profecto quod Philippus Van-Waure Lovanii ajebat, id nos repetere poſſumus in Urbe Roma: in qua quæ typis edidimus, ore docuimus, coram viris doctiſſimis propugnavimus, atque Opera noſtra in lucem emiſimus Superioribus annuentibus, nec ignorante Pontifice æque Maximo ac Sapientiſſimo, qui ne pravæ doctrinæ ſpargantur ſemina, omnem curam adhibet, omnemque ſollicitudinem. Hæc autem ſollicitudo, quoniam ſummæ æquitati, ac profuſæ in omnes beneficentiæ conjunctiſſima eſt, pati nequit orthodoxos Scriptores, & erga Apoſtolicam Sedem ſtudioſiſſimos, qualem me eſſe profiteor, iniqua adverſariorum molitione oppreſſum iri: neque enim illum, quia omnia novit, ac Prædeceſſorum ſuorum ſtatuta cuſtodit, atque confirmat, aut ignorat, aut violari ſinit, quæ ex Innocentii XII. & Clementis XI. definitionibus memoravi. Quibus addenda ſunt quæ Clemens XII. in Apoſtolicis Litteris, quæ incipiunt,

piunt, *Apoſtolicæ Providentiæ officio*, datis die 2. Octobris anno 1733. celeberrimæ Conſtitutionis *Unigenitus* mentione facta, ſtatuit adverſus eos, qui Theologicam cenſuram Catholicorum Scholis inurere, earumque ſententias contumeliis audent inceſſere, videlicet: *Nos paterna quoque ſollicitudine inhærentes magnopere dolemus tenebras a diſſenſionis filiis offuſas nondum ex quorumdam mentibus ſatis eſſe diſcuſſas, ſed pleroſque etiam nunc intolerabili pertinacia contendere, cenſuris laudatæ Conſtitutionis doctrinam Sanctorum Auguſtini, & Thomæ de divinæ Gratiæ efficacia eſſe perſtrictam. Ut igitur nullas charitatis partes ad revocandos errantes Nobis reliquas faciamus, univerſis, & ſingulis Chriſtifidelibus quacunque dignitate, etiam Epiſcopali, & majori fulgentibus in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipimus, & ſub Canonicis pœnis mandamus, ne diſputantes, aut docentes ſive in Scholis, ſive in Concionibus, ſive ſcriptis editis, ſive aliter propoſitiones defendant, aut enuncient, quæ antedictas Novatorum calumnias firmare, ac promovere poſſint: mentem tamen eorumdem Prædeceſſorum noſtrorum compertam habentes, nolumus aut per noſtras, aut per ipſorum laudes Thomiſticæ Scholæ delatas, quas iterato noſtro judicio comprobamus & confirmamus, quidquam eſſe detractum ceteris Catholicis Scholis diverſa ab eadem in explicanda divinæ gratiæ efficacia ſentientibus, quarum etiam erga hanc Sanctam Sedem præclara ſunt merita, quominus ſententias ea de re tueri pergant, quas hactenus palam & libere ubique, etiam in hujus Almæ Urbis luce, docuerunt, & propugnarunt. Quamobrem fel. record. Pauli V. & aliorum Prædeceſſorum noſtrorum ad reſtinguendum diſſenſionum fomitem veſtigia proſequentes, & ſaluberrima mandata renovantes, auctoritate quoque Noſtra omnibus, & ſingulis ſuperius expreſſis interdicimus, & prohibemus ſub iiſdem pœnis, ne vel ſcribendo, vel diſputando, vel alia qualibet occaſione notam, aut cenſuram ullam Theologicam iiſdem Scholis diverſa ſentientibus inurere, aut earum ſententias conviciis, & contumeliis inceſſere audeant, donec de iiſdem controverſiis hæc Sancta Sedes aliquid definiendum, ac pronunciandum cenſuerit. Pacem ſiquidem, quam cum veritate diligendam Dominus præcipit, inter Catholicæ Eccleſiæ filios fovere, & communire debemus & curamus,*

Bullar. tom. 13. edit. noviſſimæ pag. 361.

Digitized by Google

ramus, ut conjunctis diverſarum licet Scholarum ſtudiis firmius ſit adverſus erroris inſidias præſidium. Hanc vero Clementinam Conſtitutionem, qua inhibetur, ne aut noſtræ, aut cuilibet alii Catholicorum Scholæ inuratur cenſura aliqua, dum *Janſeniſmum*, ac *Bajaniſmum* ſuum elucubrabat, animadverſor ante oculos poſitam intuebatur; quandoquidem illam cum Fulgentius Bellelli ſub initium poſtremi voluminis, tum ego in libro XVII. cap. I. incauto adverſario objecimus, ac præmonſtravimus. Verum quid dixi, incauto? Callidiſſimo dicendum erat; ſiquidem ne videretur Auguſtinenſem Scholam inceſſere, duos tantum Scriptores commemoravit, quaſi hi ab aliorum ſententia diſceſſerint, & peculiare dogma contra communem inſtitutionem auſi fuerint intrudere. At neque hac ratione ſuadere quemquam poterit a ſe violata non fuiſſe decreta ac monita Pontificum Romanorum; quum manifeſtiſſimum ſit ea in nobis conviciis, & contumeliis affici, quæ nobis cum aliis plurimis communia ſunt, ut evidentiſſime in hoc Apologetico Opere commonſtrabitur: quamquam nec privatos Scriptores hoc genere contumeliarum laceſſiri ſinant ſive Innocentii XII. ſalubris præſcriptio, ſive Clementis XI. conſtitutio, ſive Pax cum veritate diligenda, quam inter nos cuſtodiri Clemens XII. imo Deus ipſe jubet, ac præcipit. Hanc utique pacem præ oculis habebant, qui in Generalibus Franciæ Comitiis anno 1700. coactis, tam pernicioſos libros Janſeniſtarum, quam injuſtas Janſeniſmi inſimulationes interdixerunt; quod & ſtatutum fuit Regiis Edictis latis die 23. Octobris anno 1668. & 5. Martii anno 1702. prout in ſuo decreto die 15. Octobris anno 1703. teſtatus eſt Carolus Mauritius Le-Tellier Archiepiſcopus Remenſis. Illorum enim Generalium Comitiorum hæc ſunt verba: *Nequaquam tolerabimus importunos ac malevolos homines, qui viris bonis, doctiſque, & Eccleſiaſticæ rei ſtudioſis vagam, & invidioſam Janſeniſmi accuſationem inferunt, eo quoque nomine, quod morum corruptelas acriter inſectentur; cum nos pro candore, & æquitate Epiſcopalis Ordinis neminem pro ſuſpecto habituri ſimus, niſi eum, qui aut Conſtitutionibus Apoſtolicis detrahat, aut aliquam ex damnatis propoſitionibus tueatur*. Hæc omnia adver-

adverſario noſtro facile demonſtrabunt, num ipſi fas fuerit noſtro expreſſo nomine *Bajaniſmum*, & *Janſeniſmum* conſcribere; ne repetam, quod ſupra commemoravi, arrogatum ſibi, & proculdubio ſiniſtrum, animorum noſtrorum judicium.

Præoccupatur adverſarii reſponſio.

IX. Reponet fortaſſis, id ſibi eadem ratione licuiſſe, qua præſtantiſſimo Meldenſium Epiſcopo Jacobo Boſſuetio licuit edere adverſus Archiepiſcopum Cameracenſem Opus inſcriptum, *Quietiſmus Redivivus*; quam inſcriptionem dixi num. 7. adverſarium noſtrum imitatum fuiſſe. Sed longe diſpar eſt utriuſque tituli ratio. Clariſſimus enim Meldenſium Antiſtes notiſſimus univerſæ litteratorum virorum Reipublicæ in prævia ad lectorem admonitione num. 4. ait: *Grave quidem eſt nobis, grave Carnotenſi, de Cameracenſi aliud credere, quam id, quod idem Cameracenſis, Deo teſte appellato, a ſe intellectum eſſe ſignificat: ſed ſive id oblivione, ſive quacunque alia ratione geſtum, ipſa verba nos cogunt, vetantque aliud intelligere in Cameracenſis libro, quam id, quod & ipſe data quoque explicatione prodidit, & omnes etiam ejus acerrimi defenſores intelligendum arbitrentur*. Ubi duo advertenda ſunt: unum, quod vir prudentiſſimus aut oblivioni, aut alteri cauſæ tribuendum cenſet, quod alia ſit Cameracenſis proteſtatio, alia verborum, horumque explicationis doctrina; Anonymus autem iſte omnia, quæ a nobis Catholice dicuntur, fuco, fallaciloquentiæ, & mendaciis tribuit: alterum, quod ipſa Cameracenſis explicatio, & defenſorum ejus conſenſio abſque ulla verborum ambiguitate prodidit damnatum Molinoſii ſenſum; quum & nos, & defenſores ſententiæ noſtræ, fatente adverſario, Baji, Janſeniique aſſerta ſaltim verbotenus, saniorum autem judicio & verbo & re abjecerimus. Deinde in *Quietiſmo Redivivo* Præſul Meldenſis Molinoſii, Guyonæ, ac Malavallii loca poſitioneſque cum locis & poſitionibus Archiepiſcopi Cameracenſis accuratiſſime conferens oſtendit utraque iiſdem verbis, iiſdemque ſententiis eſſe compacta; quando Anonymus nec unam in libris noſtris aut Baji, aut Janſenii, aut Queſnellii, aut alterius Novatoris propoſitionem potuit adinvenire, totamque accuſationum ſuarum molem

Digitized by Google

molem ſuperſtruere tentavit in conſecutionibus a ſe deductis, quas nos nequaquam probamus, ſed tam falſas, quam male illatas eſſe contendimus. Tandem Cameracenſis Præſul poſt Molinoſii damnationem pravas hujus opinationes intrudens, quod ipſemet humillima & laudabili retractatione confeſſus eſt, fecit revera ut *Quietiſmus* extinctus reviviſceret: at inofficioſus iſte Cenſor ſententiam illam rodit, & quaſi nuperrime, poſteaquam in Bajo atque in Janſenio extincta fuerat ac ſepulta, ab inferis excitatam traducit, quæ ſemper a majoribus noſtris fuit tradita, non autem ætate hac noſtra, uti comminiſcitur homo injurius & mendax, e latebris Pſeudoauguſtinenſium Scholarum erupit. Quapropter & imperite Boſſuetium imitatus eſt in librorum ſuorum inſcriptione; & fruſtra illius præclariſſimi viri exemplo propulſare a ſe poterit notam calumniatoris.

X. Quoniam vero diu, multumque in fronte libri contemplanda commorati ſumus; ad præfationem, quæ *Bajaniſmo Redivivo* præmittitur, ac præſertim ad ea, quæ leguntur poſtrema parte, ſive num. 9. orationem convertamus neceſſum eſt. Præcedentibus namque paragraphis ad paginam uſque undecimam nil Anonymus narrat, niſi quæ & nos, & Scriptores reliqui de re Theologica pertractantes expoſuerunt, damnatos ſcilicet articulos Baji a SS. Domino noſtro fel. record. Pio V. anno 1567. quinto Kalendas Octobris, ejuſque Conſtitutionem die 21. Decembris ejuſdem anni per Maximilianum Marillonium Vicarium Generalem Archiepiſcopi Mechlinienſis publicatam fuiſſe Lovanii, atque ab omnibus Sacræ Facultatis Theologis cum debita reverentia ſuſceptam: Michaelem Bajum *Apologiam* edidiſſe, qua tamen ponderata S. Pius V. priorem condemnationem confirmavit: hinc Bajum audaciorem factum a docendis propugnandiſque erroribus non deſtitiſſe, quamvis ab Epiſcopis Iprenſi, Sylvæducenſi, & Gandavenſi commonitum: Marillonium iterum ad hominis frangendam audaciam profectum fuiſſe Lovanium, ubi die ſexta Novembris anno 1570. publicata in Academiæ Conventu Piana Conſtitutione Theologos adduxit omnes ad ultro libenterque

Quid contineatur in Bajaniſmi Rediv. Præfatione.

que Apoſtolicis litteris obtemperandum: Gregorium XIII. ineunte anno 1579. Conſtitutione, quæ incipit, *Proviſionis noſtræ*, confirmaſſe Bullam S. Pii, ac Lovanium miſiſſe Franciſcum Toletum eximium S. J. Theologum, ac poſtea S. R. E. Cardinalem ampliſſimum, cujus operâ damnatos articulos ipſemet Bajus proſcripſit, & die 24. Martii anno 1580. errores ſuos retractavit: Joannem Lenſæum edidiſſe *Expoſitionem* doctrinæ Catholicæ adverſus Bajanos articulos, jubente Epiſcopo Vercellenſi Bonhomo, Sedis Apoſtolicæ Nuntio apud Belgas, eamdemque expoſitionem a doctoribus aliis Lovanienſibus fuiſſe probatam: Urbanum denique VIII. die 6. Martii anno 1641. Bullâ, quæ incipit, *In Eminenti*, S. Pii V. & Gregorii XIII. confirmaſſe Conſtitutiones, proſcripto etiam peſtilentiſſimo libro Cornelii Janſenii, cui titulus, *Auguſtinus*, tanquam continente, & renovante articulos, opiniones, ac ſententias in iiſdem Conſtitutionibus damnatas ac reprobatas. Hæc omnia in *Bajaniſmi Redivivi* Præfatione comprehenduntur, adeo trita, & communia, ut prætermitti potuerint, præſertim quod egomet in lib. XVII. cap. I. eadem attigerim: nec attigerim tantum, ſed proximo capite tribus propoſitionibus affirmaverim, & multiplici argumentorum genere demonſtraverim cenſuras & conſtitutiones adverſus Bajum non eſſe adulterinas, aut ſubreptitias, atque tam in Bulla Sancti Pii Quinti, quam aliorum Pontificum, articulos Baji, & quorumdam aliorum auctorum ſimul proſcriptos, vere ac proprie *in ſenſu ab aſſertoribus intento* condemnatos fuiſſe. Quum autem neminem lateat, Bajanos, & Janſenianos omnes contendere, quod etiamnum Baji articuli, *in proprio ſenſu*, quem aſſertores intenderunt, defendi queant, plura comminiſcentes de commatis tranſpoſitione, de qua tamen varia hominum feruntur judicia; & quod Bullæ quædam in Baji cauſa emanatæ cenſendæ ſint ſubreptitiæ: imploro nunc fidem Anonymi, ſi illi fides eſt ulla, an me potuerit ſalvo jure Baji, & Janſenii ſequacibus aggregare, quum Urbanianæ, aliarumque Apoſtolicarum Conſtitutionum vindicias ediderim, & Novantium machinamenta ſubverterim: an hæc doloſi novatoris, vel potius Catholici novatores inſectantis ſint

Tom. 3. de Theolog. diſcipl. a pag. 312. ad pag. 326.

Digitized by Google

ſint argumenta; an ex collatione ſuæ cum noſtra deſcriptione Bajaniſmi, a teterrima hujus nota cenſendi ſimus immunes. At calumniatoris intererat quæ nos adverſus Bajanos ſcripſimus prætermittere; ne forte irrideretur ab omnibus, narrans oppugnatores eſſe Bajaniſmi, quos non ſemel omni Bajaniſtarum fallacia imbutos eſſe affirmavit.

XI. Puderet me, prudens Lector, commemorare quæ de ornatiſſimo viro Fulgentio Bellelli litteris mandavit Anonymus, eaque amaro licet animo deglutirem, niſi, quod iniquiſſimum eſt, ſæviiſſet in mortuum. Non equidem illud moror, quod virum ſapientia, ac dignitate conſpicuum, ubique Anonymus, ſi excipias frigidiſſimam illam libri inſcriptionem, vulgari communique *fratris* nomine appellat, nullibi aliquo viri percelebris addito charactere; quaſi Fulgentius ex illorum grege foret, quibus aut ſtruendæ penus, aut verrendæ domus, aut alterius hujuſmodi miniſterii cura committitur: etſi enim indecorum, ineptumque eſt, viros ſingulari aliqua proprietate affectos nomenclaturis communibus delineare; nihilo tamen minus *fratrum* vocabulo, quo ſignificatur arctiſſima neceſſitudo, caritatis vinculum, rerumque omnium communio, adeo nos gloriamur, ut iis, qui nos magnopere ſtudent deprimere, gratias ob id maximas referamus. Profecto ſi Anonymus aliqua animi moderatione ſervata, memor ſuæ dignitatis, & Chriſtianæ communionis diceret tantummodo, Fulgentius Bellelli erravit, incaute in Bajaniſmum, ac Janſeniſmum prolapſus eſt, atque in difficillimis de Gratia & de libertate quæſtionibus ipſe quoque cæcutiit; refutarem duntaxat præpoſterum adverſarii judicium, & commendarem animi temperamentum. Nunc autem quis ingenio mitiſſimus patiatur inſignem virum ab homine ſciolo, & quem ſui nominis pudet, dici *Auguſtini filium haud dubie ſpurium, novum hominem, qui e tenebris neſcio quibus exivit, ſtudioſiſſimum ac acerrimum Bajanæ doctrinæ defenſorem, Scriptorem temerarium, qui doctrinam Baji, dum illam fraudulenter inſectari videtur, non tantum defendit, ſed varios dolos, artes varias, variaque effugia, quibus uſi ſunt Baji diſcipuli, & præſertim Janſenius, ut Conſtitutionum Apoſtolicarum auctoritatem*

Qua ratione de Fulgentio Bellelli loquatur Anonymus.

tatem eluderet, & ipſe adhibet ad obnubilandos errores ſuos, ut ſic, ſi fieri queat, Eccleſiæ judicium atque cenſuram effugiat: quis, inquam, talem petulantiam patiatur? Et tamen hæc omnia undecima *Bajaniſmi Redivivi* pagella comprehenduntur. Quid in toto bipertito Opere contineatur, ita poſſumus hinc agnoſcere, quemadmodum, ut eſt in proloquio, leonem ab ungue.

Ea, quæ de Fulgentio Bellelli dicta ſunt, refutantur.

XII. Paucis hæc, quæſo, diſcutiamus. Ait Anonymus eſſe *filium Auguſtini haud dubie ſpurium* Fulgentium illum Bellelli, cui Fratrum Eremitarum Ordo præcipua Italiæ gymnaſia, Senenſe, Venetum, Peruſinum, Neapolitanum, & Romanum commiſit inſtituenda ac regenda: & de quo, poſtquam fatis ceſſit, ſupremus ejuſdem Ordinis Moderator ad Fratres univerſos, ut moris eſt in obitu præſtantiſſimorum virorum, publicas conſcribens litteras, *Nulla*, inquit, *delebit, vel delere poterit oblivio quæ vir iſte ætate & virtute præſtantiſſimus præclara compoſuit Opera, typiſque mandanda curavit, ut puros Auguſtinianæ doctrinæ fontes nobis, poſteriſque noſtris oſtenderet, & indigitaret*. Addit Anonymus, *e tenebris neſcio quibus exiiſſe* virum pluribus nominibus celebrem, ut pote qui fuit Procurator Generalis Ordinis, Prior item Generalis pleniſſimis ſuffragiis electus, Theologus Jacobi Caraccioli Archiepiſcopi Epheſini, & Apoſtolici Nuntii ad Helvetios, necnon Eminentiſſimi Cardinalis Joſephi Renati Imperiali, quo etiam nomine interfuit Lateranenſi Concilio celebrato a Benedicto XIII., Romæ ad 25. perpetuos annos diverſatus, & non ſemel in rebus magni momenti a ſummis viris adhibitus. Dicitur *Scriptor temerarius*, eo quod ediderit Opus inſcriptum, *Mens Auguſtini de ſtatu creaturæ rationalis ante peccatum*, Lucernæ primum, deinde Antuerpiæ procuſum, & rurſus Romæ aliud in partes duas diſtributum, *De modo reparationis humanæ naturæ poſt lapſum, & ſuper propoſitionibus Queſnelli*: quorum duorum Operum primum anno 1717. a Sacra Romana Inquiſitione in diſcuſſionem vocatum, poſt iteratum, & rigoroſum examen ab omni cenſura evaſit immune; alterum vero, quod Romanis typis in lucem prodiit, comprobatum eſt cenſura, & judicio trium eximiorum Theologo-

logorum (ne de Auguſtinianis cenſoribus, doctrinæ ac probitatis fama conſpicuis dicam aliquid) quorum unus erat, & eſt hodiedum S. Officii Conſultor, & duo alii ejuſdem S. Romanæ Inquiſitionis, uti vocant, Qualificatores, e quibus unus ſingularis doctrinæ celebritate, & Vaticana Purpura fulget. Appellat denique *Bajanæ doctrinæ defenſorem accerrimum* Scriptorem illum præclariſſimum, quem non tantum prælaudati viri teſtantur eſſe *Janſenii ejuſque aſſeclarum, inſenſiſſimum atque ſtrenuiſſimum adverſarium, non minus in S. P. Auguſtini doctrina, quam in Eccleſiæ dogmatibus verſatum, & nihil tradentem, quod ab illorum veritate ac rectitudine deflectat, atque ab omni Janſeniano, ac Bajano errore quamlongiſſime diſſitum*; verum etiam Proſper S. R. E. Cardinalis Lambertini, nunc Pontifex Maximus, tanta ſapientia, tantaque omnigenæ eruditionis copia præditus, quantam oſtendunt lucubratiſſima ipſius Opera, in exquiſito Tractatu de Sacrificio Miſſæ *inſignem* appellat *Theologum*, laudatis non ſemel iiſdem libris, quorum optime noverat publicas privataſque cenſuras. Videat ergo Anonymus iſte Scriptor, qui in Operibus Fulgentii Bellelli ſe deprehendiſſe contendit, quod nec viderunt Auguſtinianæ familiæ Rectores, ſummique Theologi, nec doctiſſimi cenſores a Sacra Romana Inquiſitione delecti, nec præſtantiſſimi illi, quibus a Reverendiſſimo S. Palatii Magiſtro examen Operis commiſſum fuit, nec Benedictus XIV. tanta æquitate, ac tali judicii acumine pollens: videat, obſecro, videat Anonymus iſte, num vigilans ſuique compos Bajaniſmum reviviſcentem inſpexerit, vel potius dormiens illuſus ſit idolis ac phantaſmatibus: videat inſuper, an ea verba, quæ de Reverendiſſimo Patre ſcriptitat, *Temerarius ille ſcriptor*, potius in ſeipſum quadrent, quam in virum illum eximium, atque ornatiſſimum. Quo enim jure *temerarius* dicendus eſt, qui ſcripta ſua cenſorum judicio ſubjecit, atque in lucem edidit ſuperioribus annuentibus? quo jure *temerarius* dicendus eſt, quem Theologi, Purpurati Patres, ac Pontifices Maximi laudibus exornarunt? quo demum jure poteſt temeritatis notam effugere, qui tantum virum *temerarium* dicere non veretur?

Vide Approbat. præmiſſas Operi Romæ edito.

Lambert. de ſacrif. Miſſæ p. 4. nu. 70. & n. 74.

XIII. Ex-

Reſponſio ad ea, quæ de me Anonymus ſubjicit.

XIII. Excuſſo Anonymi judicio de Fulgentio Bellelli, conſtat quo loco habenda ſint quæ de me addit: inquit enim pagina 12. *Fratrem* [*Berti Fratri Bellelli religione ac multo magis errorum ſocietate conjunctum, ſodalem ſuum, ſi non ſuperet, ſaltem æquare earumdem opinionum perverſitate, ſuoque in hæreticas novitates ſtudio; ſcripſiſſe librum, cui titulus eſt* de Theologicis diſciplinis *in quatuor volumina diſtributum, in quo eaſdem iniit vias, eademque adhibet artificia ad renovandam Baji, ejuſque diſcipulorum doctrinam.* Hæc, ubi primum ea legi, cum ſatis perſpectum haberem ex præcedentibus in Fulgentium dicteriis ingenium Anonymi, ac proinde meliora non expectarem, nulla ratione me commoverunt, ſed a me riſu potius, quam indignatione fuerunt excepta, quantum tamen a viro patientiſſimo excipi poſſunt inſanientis furoris impetus præcipites, atque effræni. Non enim alia ratione tunc reſponſionem concepi, niſi qua modo utor, nequaquam, uti ſpero, honeſtiſſimorum virorum animum offenſura, atque in primis ingenuitatem, veritatemque, cujus producere poſſum locupletiſſimos teſtes, præſeferente. Itaque haud miror in me quoque tela iſta jactari, quæ nedum in virum doctiſſimum atque ornatiſſimum, ſed & in eos, quos ſecundo, ac tertio numero commemoravi, quamvis caſſo irritoque conatu, fuerunt intorta. Apertiſſime unuſquiſque percipiet, modo in his controverſiis fuerit aliquantulum exercitatus, Anonymum ea ſtyli libertate (ne dicam, acerbitate atque procacitate) perſonatos Neufferium & Risbrochium, auctoremque cenſuræ nomine Pragenſium Theologorum de Schola Roderici Arriagæ adverſus Henricum de Noris, præmiſſæ ejuſdem Ribrochii inſulſiſſimis accuſationibus, fuiſſe ſtudioſiſſimo artificio imitatum, aut proſecutum ſaltem communem illam vetuſtamque conſuetudinem, quam ſectantur quicunque præjudicio doctrinæ, & calumniandi animo excæcati in Catholicos ſcriptores inſurgunt. Risbrochius enim affirmavit a Noriſio *Janſenium exhiberi, & concordare Norim cum Janſenio, quamquam eum raro nominet, & interdum leviter carpat*: Cenſura Pragenſis Risbrochiano Operi præmiſſa ait de Nori, *turbas Bajanas & Janſenianas revo-*

Risbroch. pag. 197. & 230.
Neuffer Frod. Veli. pag. 23. 24. &c.

revocare, & in ejus libris occurrere *novitates pleraſque ac pernicioſas*; ac Bruno Neuſſer clamitat, Noriſium *propoſitiones Michaelis Baji ab Eccleſia, & multis Romanis Pontificibus jure damnatas amplecti, & reducere in exoſam lucem, atque Cenſuram Apoſtolicam commentis ſuis penitus elevare, itemque adſtruere propoſitiones in proprio verborum ſenſu damnatas, & in pravum ſenſum detorquere Conſtitutiones Pii, & Gregorii*. Quæ, aliaque plura ob eamdem omnino cauſam, ut ex horum librorum lectione manifeſtiſſimum eſt, in Noriſium conſcripta, ſi eadem non ſunt cum prolatis ab Anonymo, atque in nos jactatis conviciis; ſunt tamen ut graculus graculo, aut ſaltim ut aſpis viperæ, a qua mutuo ſumit venenum, perquamſimillima. Quapropter gratulandum mihi potius, quam condolendum, quod cum tali viro, iiſdemque de cauſis tanquam diſcipulus Baji, Janſeniique traducar; ne repetam cetera, quæ præmiſſa ſunt tertio numero. Quod etiam Fulgentio Bellelli viro doctiſſimo me dignetur Anonymus comparare, gratias illi ago plurimas: ſed utinam calcaſſem tanti viri veſtigia, atque aſſecutus fuiſſe doctrinæ illius partem minimam! Hoc mihi Theologicis ſtudiis operam impendenti præ ceteris accidit infortunii, quod nunquam talem inſtitutorem habuerim. Si autem ego tenuiſſimi ingenii homo applicui animum Theologicis Operibus conſcribendis; id non audaciæ meæ tribuendum eſt, ſed Superiorum meorum auctoritati. Ut enim horum juſſa facerem, Bononienſis cathedræ ornamenta, commoda plurima, meliorisque fortunæ ſpem abjeci, ratus religioſo viro melius eſſe obtemperare, etiam cum aliquo famæ diſcrimine, quam proprio genio cum nominis rerumque incremento indulgere: de Gratiæ autem ſyſtemate nil temere, & inconſulto deliberavi; ſed quod propugnavi, acceperam a præceptoribus, & illud itidem in lucem emiſi Superioribus annuentibus ac jubentibus. Immo non ego, ſed ipſi curarunt Operum meorum editionem; libroſque *de Theologicis diſciplinis* tales eſſe cenſuerunt, qui univerſæ Italiæ ſtudioſis adoleſcentibus ad capeſſendam germanam S. P. Auguſtini doctrinam, excutiendumque ſcholaſticum pulverem proponerentur. Illorum erga me ſingu-

ſingulari benevolentiæ, non ſcriptorum meorum pretio honorem hujuſmodi acceptum refero, hoc unicum ſolatium, fructumque percipiens, quod res iſta cum aliquo diſcipulorum proventu, atque utilitate contigerit. Janſenianæ dogmata repellere ſtudui ex principiis Auguſtinianæ Scholæ, quæ inter nos communia ſunt, & exiſtimantur certiſſima: ratque hoc ſane conſilio me ſperabam reportaturum bonorum approbationem, non vero mercedem illam, quam mihi rependit Anonymus, tantam nempe ſegetem calumniarum. Hanc utique non ex bono ſemine, quod ſeminavi, natam exiſtimo; ſed ex iis, quæ inimicus homo ſuperſeminavit, zizaniis. Nam quæcunque ab Eccleſia Cathol ca, Romaniſque Pontificibus damnata ſunt, ſincero animo, ſolemnique juramento damnavi, & damno· Inquit adverſarius, fraudulenter & artificioſe me gerere: at cum ipſe nequeat animum meum introſpicere; hujus Deus, qui ſcrutatur renes & corda, ſit judex. Certo ſi Eccleſiæ cenſuram effugere ſtuduiſſem; nec Romæ ſcripta edidiſſem, nec priuſquam ederem, ipſemet cenſuris ſubjeciſſem. At Romæ illa edidi, cenſuriſque ſubjeci: plurimumque miror, talem de Romanis Cenſoribus accuſatorem noſtrum opinionem tenere, quod ignorent ſenſum articulorum Baji, & propoſitionum Janſenii, & quod adeo ſimplices ſint, adeo creduli, ut ſinant ſe fraudibus doliſque novantium, quales nos Anonymus ubique appellat, circumveniri. Quare ut nos erroris, ita illos credulitatis & ignorantiæ, necnon Præſides, qui illorum utuntur opera, ſummæ imprudentiæ, nimiæque facilitatis audax criminator redarguit. Præterea ad Bajum quod attinet, ſancte juro, me nunquam antea hujus ſcripta legiſſe: legam tamen, quoniam ad hanc jacturam temporis faciendam inofficioſus animadverſor me invitum compellit. De Janſenio idem prorſus affirmo: Theologicum ſyſtema fabricavi Gregorio Ariminenſi, Noriſio, ac Theologis noſtris compluribus præeuntibus, horum interpretamentis, non fraude, non dolo, Bajana aſſerta refellens. Vereor, ne adverſarius auctores noſtros aliquando luſtraverit: immo nec libros meos aliaunquam, præterquam calumniandi, intentione perlegerit;

ait

ait enim a me Theologicum Opus fuiſſe *in quatuor Volumina* diſtributum, quando ego in Prolegomenis partitionem aliam præmiſi, atque initio tria ſimul, poſtmodum alia duo, & rurſus tria edita fuerunt in lucem: at fortaſſe quatuor Anonymus enumeravit, contendens ex his Bajaniſmum, & Janſeniſmum evincere, neglectis aliis. Hæc tantum ad ea, quæ in Anonymi Præfatione de me dicuntur, reſpondeo: *quod me ſincero corde agere, & cum tremore Chriſtianæ humilitatis, etiamſi pleriſque hominibus apertum non eſt, videt tamen ille, cui nulla corda clauduntur.*

Aug. epiſt. 33. ad Proculejanum, alias 147. n.1.ſ.2.pag.62.

XIV. Refutata Anonymi præfatione, non abs re erit nonnulla addere circa rationem ſcribendi, induſtriam, artificium, & methodum, quibus ille uſus eſt in *Bajaniſmo*, & *Janſeniſmo Redivivo* conſcribendis, ut unuſquiſque poſſit facilius conjicere, quomodo ad hujuſmodi opuſcula exornanda ſeſe comparaverit. Primum itaque arripiens ea, quibus illi ſententia noſtra videbitur in invidiam trahenda, alto præteriit ſilentio quæcunque nos a Bajaniſtis toto cælo diſſitos eſſe commonſtrant, nullamque mentionem fecit illorum dogmatum, quæ a Baji, Janſeniique gregariis pertinaciter, pugnaciterque traduntur, a nobis autem pluribus diſputationibus refutantur. Enimvero quod Bajus aſſeruit ſecunda, quarta, decima, decimaſeptima, decimaoctava, & decimanona propoſitione, bona ſcilicet opera eſſe *meritoria æternæ vitæ natura ſua*, non requiri ad meritum *gratiam adoptionis*, & opera, quæ remiſſionem peccatorum præcedunt, *promereri vitam æternam*, atque ipſa merita Chriſti pretium valoremque non traxiſſe *ex dignitate Perſonæ*, nos utique argumentis pluribus oppugnavimus. Affirmavit inſuper Michael Bajus propoſitionibus 20 39. 41. 64. 68. 48. 49. 72. 71. 65. non dari peccatum *natura ſua veniale*, fieri libere quidquid fit *voluntarie*, etiamſi *neceſſario* fiat, concupiſcentiam in renatis eſſe *peccatum*, ejuſque motus, quos homines patiuntur inviti, eſſe tranſgreſſiones legis, ac præcepti, *Non concupiſces*; necnon *infidelitatem* illam, quam Scholæ *negativam* appellant, inter vera peccata eſſe connumerandam: nos vero hæc omnia prolixis diſſertationibus refutavimus. Atque hoc idem de com-

Primum Anonymi artificium detegitur.

pluribus aliis Baji articulis dicendum eſt, de quibus pertractandi in Operibus noſtris opportuna ſeſe præbuit occaſio. Propoſitiones item Janſenii ſingulas juxta Romanæ Eccleſiæ decreta proſcripſimus, extare in ejuſdem Janſenii libro affirmavimus, in ejus ſenſu damnatas fuiſſe tradidimus, pro libertate indifferentiæ acerrime pugnavimus, in quæſtione *Facti Janſeniani* irreformabile judicium, & æquitatem Romanorum Pontificum defendimus, *Juramenti* formulas vindicavimus, iiſdem ſubſcripſimus, & adverſus ſilentium, quod *Religioſum* dicunt, ſtylum acuimus: in quibus omnibus, ceteriſque, quæ in Bajano & Janſeniano dogmate præcipua ſunt, habentque cum aliis damnatæ doctrinæ capitibus vinculum, atque connexionem firmiſſimam, certa ac manifeſta res eſt, nos Catholicæ veritati confirmandæ, & novantium opinionibus evertendis, revincendiſque conatum omnem noſtrum, totamque, qualiſcunque ea ſit, operam, induſtriam, ac diligentiam contuliſſe. Reſpondeat nunc criminator, oſtendatque quare hæc omnia neglexerit, quare cùm tam multa adverſus Bajum Janſeniumque ſcripſerimus, aſſerat a nobis *totum fere illorum ſyſtema* renovari: oſtendat in quo doli, arteſque noſtræ verſentur; num dolus, num artificium Bajani aut Janſeniani hominis ſit Conſtitutiones Apoſtolicas propugnare, fictitium comma reſpuere, libertatem indifferentiæ adverſus dogmatiſtas defendere: omniaque nuperrime recenſita præſtare: oſtendat poſtremo, quare cum longe plura ad corroborandas, atque pro modulo noſtro illuſtrandas Catholicas veritates fuerint a nobis producta, verſutus adverſarius cuncta tacuerit, quaſi nihil a nobis editum ſit præter titivillitium quoddam, fœtumque damnatorum dogmatum abortivum, & quaſi tricas ſolas, ſolaſque apinas luſerimus. Profecto etiam Stagyrites tradens præcepta accuſandi, & Plutarchus agens de utilitate ab inimicis capienda, docuerunt paucis ſaltim adverſarios illos laudandos eſſe, in quos neque bono, neque malo animo fuerint auditores, illoſque nec maligne, aut invide culpandos, nec fraudandos honore debito, propterea quod *ei, qui promerentes non laudat, fides non debetur vituperanti*. Quamobrem

Ariſt. Rhet. ad Alex. cap. 37. pag. Reg. edit. 643. & Plutarch. pag. edit. Baſil. 122.

rem debebat accuſator ſaltem, ut vituperanti ſibi conciliaret fidem aliquam, fateri nos in aſſertionibus plurimis a Bajaniſtarum & Janſeniſtarum ſyſtemate diſceſſiſſe; & quoniam laudibus, quas ab optimis viris non promeremur, ab improbis autem aſpernati fuimus, atque aſpernamur, proſequi nos non debebat, prædicta nos inter, ac Novatores commendare diſcrimina, nec tantum jactare illam noſtram, a ſe contumelioſe confictam, *in toto fere ſyſtemate* cum iiſdem Novatoribus cohærentiam. *Bajan. Rediv. pag. 11.*

XV. Parum & exiguum eſt, quod adverſarius ſilentio ea prætermiſerit, in quibus abſque apertiſſimo mendacio negare minime potuiſſet nos immenſo intervallo a Janſenianis diſtare: proponit inſuper quoſdam pro ipſis Janſenianis characteres, quos certiſſime conſtat nobis nullatenus convenire, idque callidiſſime tacet. In exemplo ſit, quod ſcribit pagina 14. (& eſt princeps illius prænotatio) articulos Baji damnatos fuiſſe in rigore, & in proprio verborum ſenſu, *ſectatores autem Baji per fictam unius commatis tranſpoſitionem* contendere quod nonnulli poſſint *in ſenſu auctorum ſuſtineri*. Hanc ſectatorum Baji aſſertionem ego quidem data opera ſtudui refellere lib. 17. cap. 2. & argumenta omnia, ob quæ opinio de tranſpoſitione commatis quibuſdam, etiam non Bajaniſtis, probabilis viſa eſt, accurate diſſolvi. Hæc tamen argumenta incautus Anonymus (vide quam prudens ſit, quam ſapiens!) laudans pagina 4. *Acta Marillonii*, & *Atteſtationem Decani Sacræ Facultatis Lovanienſis*, & pagina 9. commemorans *Acceptationem Expoſitionis Lenſæi* factam a Duacenſibus, & Lovanienſibus Theologis, ſuppeditat ac ſubminiſtrat ignaris: ſiquidem ex iiſdem monumentis laudatis ab Anonymo, non aliunde, contendunt ſectatores Baji, immo, ut dixi, nonnulli Orthodoxi, famoſum comma transferendum eſſe. Percipiet id unuſquiſque, qui oculos conjiciat in Bajanam Hiſtoriam p. 2. Operum Baji edit. Colon. qua uſus eſt ipſe Anonymus, pag. 62. ubi legitur *Epiſtola Marillonii* ad Cardinalem Granvellanum, pag. 66. ubi extat *Atteſtatio Decani Academiæ Lovanienſis*, & pagina 202. ubi profertur teſtimo- *Anonymi artificium alterum.*

ſtimonium *Petri Cuneri*, unius ex Theologis, qui pugnarunt adverſus Bajum, probaruntque Lenſæi Expoſitionem. Quum itaque perſpicuum ſit, a me validius, quam præſtet Anonymus, oppugnari Bajanos, a me rejici horum opinionem *de commatis transpoſitione*, & refutari ſubterfugia, quorum ipſe imprudentiſſime fulcra miniſtrat, dum laudat monimenta, unde tranſpoſitio illa, ſi vim haberent aliquam, aperte comprobaretur; cur diſſimulat ſententiam meam, cur tacet, niſi quod palmare ſit argumentum, in me non eſſe illum Bajaniſmi characterem, quem ſtatuit in prædicta commatis tranſpoſitione, a me penitus exploſa ac rejecta? Ita vero rem ſeſe habere haud obſcura ratio confirmat: nam cum Fulgentius Bellelli alicubi eamdem tranſpoſitionem improbare non videatur; tantum abeſt, ut accuſator a clamoribus temperet, quin potius adſcribit maximæ Theologi noſtri inverecundiæ, *iteraſſe calumniam, quam ad nauſeam uſque Bajaniſtæ evomuere*: quamquam alii, (ut Hyacinthus Serry Hiſt. de Auxil. ult. Edit. pag. 570. & Prælect. Theol. tomo 1. pag. 250. ac Vincentius Contenſonus tomo 5. pagina 198.) tranſpoſitionem illam non improbent; neque huic unicæ reſponſioni Fulgentius Bellelli adhæreat, ſed alias omnes producat, quas Noriſius, aliique noſtrates adhibuerunt. Igitur Anonymus non ſolum oppugnata a me Baji, & Janſenii aſſerta ſilentio altiſſimo præterivit, ne quem Baji diſcipulum appellat, fateri cogeretur Baji infenſiſſimum adverſarium; verum etiam declarans eſſe Baji ſectatores, qui ad commatis tranſpoſitionem confugiunt; ubi videt hanc a nobis refelli, prorſus obmuteſcit; & ubi ex aliorum ſententia commemoratam invenit, apertis tibiis increpat audaciam, atque

Bajan. Rediv. pag. 107.

Clamores ſimul horrendos ad ſidera tollit.

Tertium Anonymi Artificium.

XVI. Si quid vero Anonymus in ſcriptis noſtris offendit, quod ei parum in lectione Auguſtinenſium Theologorum exercitato, ſive a veritate alienum, ſive ad conflandam, augendamque calumniam idoneum viſum eſt, non ſemel duntaxat, ſed frequentiſſime reprehendendum atque exaggerandum eſſe putavit: cujus generis eſt, hominem gratia deſtitutum nunquam *in praxi* ita operaturum fore, ut

ut non erumpat cupiditas, aut philautia: quod inſcius homo putans a nobis excogitatum, & ignorans ex Noriſianis Vindiciis exſcriptum eſſe, nec diſtinguens inter cupiditatem, quæ eſt principium operis, & iſtud inficit & corrumpit, atque inter cupiditatem ſeu adventitiam, ſeu concomitantem, quæ nec operis cauſa eſt, nec illud intrinſecus vitiat, tanquam foret figmentum noſtrum, imo commentum Bajanum, & inexpiabile crimen, carpit pagina 173. & immediate ſequenti, redarguit rurſus pagina 269. vellicat iterum pagina 278. roditque itidem pagina 292. Frequentiſſime pariter obiectat definitionem illam gratiæ, in qua comprehendendam diximus *caritatis inſpirationem*, ut perſuadeat imperitis nullam a nobis virtutem, nullumque opus ſalutare præter caritatem admitti: quaſi nos fidei, ſpei, timoris, aliarumque virtutum expreſſe, perſpicue, & abſque ulla ambiguitate verborum perutiles, & ſupernaturales habitus, actuſque nullibi tradidiſſemus: quando id non uno in loco, & præſertim libro 23. & 34. præſtitimus, necnon declaravimus in prælaudata Gratiæ definitione non coarctari *caritatis* vocabulum ad caritatem Theologicam, atque ad virtutem ſpecialiſſimam, aut ad amorem illum benevolum, quo ſummum Bonum diligitur propter ſe; ſed tum ab Auguſtino, a quo definitionem illam exſcripſimus, tum a nobis uſurpari *caritatis* vocabulum * aliquando in ampliori ſenſu ad ſignificandam boni cupiditatem, & bonam voluntatem, quæ præcedit omnia opera ſpectantia ad pietatem veramque juſtitiam; aliquando autem ad ſignificandum amorem illum benevolum, atque habitum, virtutemque, quam paſſim Scholæ *caritatem* appellare conſueverunt. In his ergo, aliiſque permultis, quæ ſuo quæque loco diſcutientur, verba, quæ carpere ei libuit, nuda ac ſolitaria deſcribens, atque omittens legitimum illorum ſenſum, repetitam expoſitionem, loca, ubi luculentius eadem res pertractatur, teſtimonia Auguſtini idem omnino ſonantia, eorumque auctoritatem, qui nobis fuerunt inſtitutores & duces, morem proculdubio eis geſſit, qui, ut ajebat Pſalmo-

** Vide Explicat. centum Epiſcoporum Galliarum, differt. 1. §. 4. pag. 38. hujus Voluminis.*

mographus, *calcaneum* obſervant, id nempe, quod illis videtur retrogradum, lubricumque, atque *verba aucupantur, quærentes alicubi laqueos, & nodoſas facere calumnias*.

S. Aug. in Pſal. 55. n.10. tom.4. pag. 523.

Artificium Anonymi quartum.

XVII. Illud præterea ingenium, artem, animumque auctoris aperte prodit, quod aut ignorat, aut diſſimulat in Scholis noſtris ſententias illas, quas reprehendit, communes eſſe, ac vulgares: nam quæ ei potiſſimum flavam bilem, & Achæmeniam indignationem excitarunt, neceſſitas gratiæ ad diligendum Deum *tanquam auctorem naturæ*, ejuſdem gratiæ definitio ac diſcrimen, ſtatus *puræ naturæ* fictitius, opera quæ in Deum non referuntur *non bene facta*: hæc, inquam, ab omnibus Aegidianis, a Lovanienſibus noſtris, quotquot hactenus extiterunt, a Germanis, Gallis, & Italis propugnata ſemper fuere, ut poſtmodum demonſtrabo, ubi per ſingula accuſationis capita diſcurram. At accuſator, quaſi ea omnia eſſent farina noſtra, aut potius Janſenianorum cavillulæ, & quaſi nobis non præluſiſſent Gregorius Ariminenſis, Caſalius, Foſſeus, Noriſius, aliique ſexcenti, queritur aut ex ingenioli noſtri latebris erupiſſe, aut conſuetas eſſe novaturienſium commentationes, atque clamoſior Claudianis tonitruis ait in ſcriptis noſtris Bajaniſmum, & Janſeniſmum reviviſcere ac pullulare: immo majorum noſtrorum conſtantem perpetuamque doctrinam, & ſyſtema, quod a Patribus noſtris accepimus, ut prætextu novitatis appareat execrabilius, non a Bajo tantum, vel a Janſenio, Bajanum, Janſenianumque cenſet eſſe appellandum, ſed ulterius ſpecioſiſſima, dignaque tali viro etymologia, Bertinianum, ac Bellellinum. Cuinam mortalium, niſi huic homini, qui univerſam Auguſtinianam Scholam tam audacter proſcindit, & perantiquam illius doctrinam exitioſæ novitatis incuſat, affingenda ad caput erit illa littera, cujus in Oratione pro Sexto Roſcio Amerino meminit Marcus Tullius?

Num adverſarius dicendus ſit calumniator.

XVIII. Arbitror autem neminem dicturum eſſe, quod juſtæ refutationis fines excedam, dum Anonymum atrociſſimæ calumniæ redarguo. Quum enim calumnia ſit *falſi criminis objectio*, ut inquiunt laudatus Tullius adverſus Salluſtium,

Iuſtium, & Magnus Auguſtinus Quæſtione 68. in Leviticum, ſive, ut illam circumſcribunt Jureconſulti, *iniqua & mendax infamatio*; ubi demonſtravero me, ceteroſque Auguſtinianos Scriptores, nec Bajanos, nec Janſenianos eſſe, ideoque injuſte ac mendaciter infamari, eiſque immerito probroſum crimen attribui, evidentiſſimum atque exploratiſſimum erit, auctorem *Bajaniſmi* & *Janſeniſmi Redivivi* eſſe purum putum calumniatorem, criminatoremque falſiſſimum. Ceterum ne mihi vitia ipſius accuſatoris objiciantur, dum *mendacem & calumniatorem* appello, id tantum quod in ejus ſcriptis exprimitur attendo, nec de ejus animo proferendi judicium mihi auctoritatem uſurpo; imo ſi eliminandi errores ſtudio permotus eſt, ſummopere ſtudium ipſum commendo: quamquam nemo veritatis *ſtudium* dixerit maledicta congerere, omnia ſiniſtre interpretari, inſidioſe & clanculum aggredi, ſingulaſque calumniæ proprietates lucubrationibus ſuis inſerere, ut Anonymus iſte fecit. Ipſe enim non ſolum nos duos, me ſcilicet, ac Fulgentium Bellellium, atque nobiſcum univerſos Inſtituti noſtri Scriptores, qui in nobis loquuntur, nobiſque adhærent, ex inſidiis adorſus opprimere, & tanquam malorum crateram frangere ſtuduit: verum & univerſum Opus tali pigmento linivit, ut ex hoc uno calumniæ dignoſceretur effigies, niſi hanc Tyrius Apelles coloribus expreſſiſſet. *Mulier*, enim, *fervida & irritata rabiem & iram præferens, & quam anteit vir pallidus acutum intuens, eiſque ſimilis qui longo morbo contabuerunt, quem facile conjicias livorem eſſe, & duæ, quæ mulierem illam comitantur, hortantes, componentes, ornantes, quarum altera inſidiarum imago, altera fallacia eſt*: mulier, inquam, iſta pennicillo Apellis depicta non tam *Calumniam*, quam germanam hujus ſororem repræſentat, Anonymi ſcilicet conviciatoris opellam. In hac ſiquidem & adverſus mortuum infenſiſſima indignatione exardeſcens, & cauſam aſſumens, quam dicunt ἑτερομόλιον δίκην, non ſolum vocat virum eximium, ut vidimus num. 11. *ſpurium* Auguſtini *filium*, *e tenebris* prodeuntem, *temerarium Scriptorem*, Novatorumque *defenſorem acerrimum* ac *ſtudioſiſſimum*; ſed utentem ulterius *ſophiſmatibus*, *futilibus*

Apud Lucianum tom. 2. pag. edit. Salmurii 565.

Vide B. Rediv. pag. 11. 12. 170. 182. 184. 203. 217. 247. &c.

libus argutiis, *ineptiis*, *paradoxis*, atque *doloſis effugiis*, hominem adhæc adeo improbum, *quem nemo mortalium ferre valeat*, paſſim de me ſimilia eructans, & forte deteriora. Ergo dum Anonymus his, aliiſque plurimis contumeliis nos afficit, propterea quod proſcriptis ab Apoſtolica Sede propoſitionibus ſenſum illum tribuerimus, quem in illis damnari, ac reprobari cenſuerunt Vaſqueſius, Suareſius, Turrianus, Macedo, Noriſius, aliique viri doctiſſimi & præſtantiſſimi, horumque reſponſa tanquam figmenta noſtra, doloſque novantium ſubſannat, quod ſpero fore ut a nobis evidentiſſime demonſtretur; unuſquiſque a præjudiciis immunis facile poterit dijudicare, an accuſator ſtilo utatur fervido & irritato, an intueatur acutum, an contabeſcat livore, an comites habeat inſidias, atque fallaciam; an denique opus a ſe compactum ſit imago ipſa, pictumque ab Apelle ſimulacrum calumniæ.

Opportuna in Dupinum excurſio.

XIX. Ecquid, obſecro, dicerent eruditiſſimi Galliarum Scriptores, ſi Italorum aliquis in quempiam eorum ſcripta hujus generis, cujus eſt *Bajaniſmus* ac *Janſeniſmus Redivivus*, in lucem ederet, quot in nos clamores emitterent, quot lamentationes & querimonias? Edidit Chriſtianus Lupus, ut omnibus notum eſt, *de Appellationibus* exquiſitiſſimum Opus, in cujus fronte ſcripſit, *Adverſum profanas vocum novitates*, addiditque in principio Operis, *Adverſus quoſdam noſtrorum temporum Novatores*, nullo adverſariorum ſuorum expreſſo nomine. Id unum adeo Doctorem Sorbonicum Dupinium exulceravit, ut diſſertatione ſecunda *Diſciplinæ Eccleſiaſticæ* ſcripſerit Opus illud egregium *eſſe digniſſimum ut perpetuis damnetur tenebris, quod ſucco loliginis imbutum ſit, & Petrum de Marca Archiepiſcopum, Queſnellium Oratorii Presbyterum, Gerbaſium Doctorem Sorbonicum, & Garnerium Jeſuitam Novatorum nomine deſignans, & eos indignis modis ubique proſcindens, ac hæreticis ſemper adjungens*. Injuſtiſſima eſt expoſtulatio iſta Dupinii: nam Lupus, ut dixi, neminem in fronte libri indigitavit; in Epiſtola ad Innocentium XI. ſolius Paſchaſii Queſnelli (qui utinam Novatoribus non adhæſiſſet!) mentionem fecit: atque in corpore Operis ſolvit utique contraria Petri de Marca

Dup. Diſcipl. Eccl. diſsert. 2. pag. 97. Edit. Colon.

de Marca momenta, ſed illum impenſe laudat, & ait ceciniſſe illum ſuadente Innocentio X. palinodiam: Joannem Gerbeſium non ſemel appellat *ſapientiſſimum, & eloquentiſſimum virum*, quamvis in illa de Appellationibus materia interdum erraverit, interdum etiam probaverit appellationes ipſas, haud negans Chelidonium in Arelatenſi Synodo e propria Sede dejectum Romanam & Apoſtolicam Sedem adiiſſe ad poſtulandam Hilariani judicii reformationem. Garnerii, niſi forte labor memoria, Lupus eo loci non meminit, aut ſi meminit, certe non ſine laudis præconio. Novatores vero appellationes ad Romanum Pontificem præfracte conſtanterque negaſſe, & conſequenter a Lupo rectiſſime præfatum titulum fuiſſe appoſitum, novit quiſquis legit vel unum Bellarminum libro ſecundo *de Romano Pontifice*, vigeſimoprimo & quatuor ſequentibus capitibus, Calvini, Nili, Illyrici, Magdeburgenſium, aliorumque hæreticorum argumenta contra eaſdem appellationes ſolventem. Quid ergo? Si Doctor Sorbonicus audet aſſerere, quod ſit *imbutum ſucco loliginis, & felle intinctum* Opus illud Chriſtiani Lupi, in quo refellitur Novatorum opinio, quoniam eidem opinioni adhæſerunt Scriptores aliqui Galliarum: quo ſucco imbutum, quo felle linitum eſſe affirmaret duplex illud Opus, *Bajaniſmus*, ac *Janſeniſmus*, dum in eodem Opere nomen noſtrum apparet in ipſa fronte librorum, aperte impetimur & laceſſimur, & ubique dicimur Novatores, aut Novatorum diſcipuli, idque ob doctrinam illam, quam univerſa Auguſtiniana Schola propugnat?

XX. Erunt fortaſſe, qui dicant non eſſe Anonymum imitatorem Dupinii, neque calumniandi animo, ſed veritatis *zelo* commotum, veritum ne hydra Janſenianæ hæreſeos præciſa capita rurſus germinet, erigatque: verumtamen erga nos benevolentiam ſervare, eamque quibuſdam in Italiam conſcriptis epiſtolis ſignificaſſe. Mihi, ut dixi paullo ſupra, alterius animi dijudicandi non arrogo auctoritatem. Quæram tantummodo, num opportunus *zelus* dicendus ſit, ne error extra Italiam vagetur, Italos Orthodoxos inceſſere, ſcripta in lucem nutu Superiorum emiſſa, *An zelo permotus Anonymus?*

opere edito furtivis typis traducere, ad opiniones recentiorum Scholarum revocare inconcuſſa, ac perantiqua Eccleſiæ dogmata, jactare ſolos ſibi adhærentes eſſe Antijanſenianos, ceteros a ſe diſſentientes in erroris ſuſpicionem adducere, ſub duorum nomine ampliſſimo Ordini bellum indicere, atque ad oculorum ſuorum caliginem avertendam maximi incendii præbere incentiva. Hunc profecto ita zelum dixeris, quemadmodum benevolentiam caritatemque præterire diſcrimina, quæ nos aperte ſegregant a Dogmatiſtis, ſiniſtre quæ non intelligas interpretari, dolo quæ occultari nequeunt adſcribere, abjectiſſimis nominibus, calumniis, impoſturis, dicteriis, inſimulationibus viros honeſtos onerare, clanculum mordere, initiſque conſiliis anathemati, ſi id conſequi valeas, ſubjicere. Zelus ne cenſendus hic eſt, atque benevolentia? Utinam ſit. Verum latentem in pectore Anonymi caritatem, de qua judex tantummodo eſſe poteſt Deus omniſcius & immortalis, deprehendi nequaquam ſinit hoſtilitas manifeſta: nec profunda illa, & acerbiſſima vulnera, quibus, etſi inania ſunt, in quorumdam tamen opinione confodimur & cruentamur, abſtergi valent tam leni, ac miſerrimo blandimento. Profecto ſi me inter adverſariumque meum interceſſiſſet conſuetudo aliqua epiſtolarum, ac me benevolentiæ hujus ſuæ dignatus eſſet reddere certiorem; auſus ei eſſem reſcribere quod Rufino Beatiſſimus Hieronymus: *Eſto tu bono animo ſcripſeris, & homo innocens, & amicus fideliſſimus, de cujus nunquam egreſſum eſt ore mendacium, me neſcius vulneraveris; quid ad me, qui percuſſus ſum? Num idcirco curari non debeo, quia tu me bono animo vulneraſti? Confoſſus jaceo, ſtridet vulnus in pectore, candida prius ſanguine membra turpantur: & tu mihi dicis, Noli manum adhibere vulneri, ne ego te videar vulneraſſe?*

S. Hier. Apol. adv. Ruf. lib. 1. tom. 4. par. 2. pag. 361. edit. Martian.

S. P. Auguſtini Regula quędam ad calumniantes & malevolos ſecernendos.

XXI. At quoniam hæc Hieronymi verba nullum alium in præſentia locum habent, niſi quantum ſpectat ad vulnerum noſtrorum acerbitatem: ut ad Anonymi benevolum gratiſſimumque revertar animum, tametſi latet, & manifeſtus eſt ſoli Deo, aliquatenus tamen agnoſci ille poterit, ex quadam a Magno Auguſtino tradita regula, juxta quam

a mali-

a malignantibus & malevolis amici ac benevoli homines ſecernuntur. Quiſquis enim in proximo ſuo errorem, ſeu vitium aliquod ſuſpicatur, & benevolus eſt, eumdemque proximum diligit, quoniam de alterius malo triſtatur, quod proprium eſt diligentium, vehementer cupit, ut quod in fratre arguit increpatque, ſit falſa atque inanis ſuſpicio: neque ſperat, aut confidit oppreſſurum ſe, devicturumque adverſarios, ſed ab iis potius vinci, ac ſuperari deſiderat. Contra vero qui ſuſpicionibus ſuis, & redargutionibus aliorum intendit animum, atque in his ducitur malevolentia, aut livore excæcatur; propereaquod invidi, & odio habentes lætari plurimum ſolent de aliorum infamia, dedecore atque oppreſſione, nil magis in votis habet, quam ut ſuſpicio vera ſit, & accuſatio comprobetur; ut quem reum putat eſſe, patrocinio deſtitutum, damnatum, perditumque quam ocyſſime intueatur. *Malevolæ ſuſpiciones* (inquit Auguſtinus ſerm. 343. num. 3.) *ſunt calumniantium*; & rurſus: *Qui benevole ſuſpicatur, vinci cupit; tunc enim bene lætatur, quando falſum inventum fuerit quod male ſuſpicabatur*. Quæro nunc, an malevola, an autem benevola dicenda ſit ſuſpicio, & accuſatio Scriptoris doctrinam noſtram tanta confidentia redarguentis, ut paſſim affirmet ex *ſola lectione* librorum noſtrorum *exploratum eſſe* reviviſcentem in nobis Bajaniſmum & Janſeniſmum: artes, quibus cenſuras eludimus, eſſe prorſus *irritas & inanes*: nil nobis ſupereſſe, niſi ineptias, quæ moveant *riſum pariter & indignationem;* non poſſe *expreſſius & diſertius renovari*, quam renoventur a nobis, errores in Bajo & in Janſenio damnatos: *dolum, fraudemque noſtram* cunctis innoteſcere: *nonniſi miſerrima evaſione* Romanorum Pontificum cenſuras a nobis eludi: *intolerandam* eſſe, *nec omnino ferendam* audaciam noſtram; actum denique eſſe, *convictos* nos penitus, cauſam *deſertam*, atque expeditam. Vinci ergo non vult homo iſte: immo, ſi ſolus audiatur, jam vicit, jam cauſa finita eſt; ac magnopere triſtaretur, ſi quod male ſuſpicatus fuit, omnino falſum inveniretur.

Aug. tom. 5. pag. 1325.

Bajan. Rediv. pag. 169. 171. 177. 188. 196. 274. 271. &c.

XXII. Invenietur quidem: nunquam enim veritati præſidium deeſt; ſemperque paratus eſt adverſus Daretem Entellus

De Anonymi confidentia, & jactantia.

Entellus aliquis. Interim neminem inter ſapientes viros futurum fore exiſtimamus, qui cenſeat devictos & ſuperatos nos eſſe; quamvis id afferat glorioſiſſimus adverſarius, Cycloboro, atque Stentore clamoſior, eique aſſentatores nonnulli tanquam alteri Pyrgopolinici plaudant, dicentes unum ipſum interea vivere *virtute, & factis invictiſſumis*. Puto non hanc priorem eſſe pugnam, in qua viſus ſibi ſit aſſecutus victoriam, & quaſi triumphum agens; quod ii, qui virum noverunt, ejuſque lucubrationes, narrare poterunt: nam ego non novi, nec legi latinas alias hujus generis criminationes, quamvis noverim ac legerim alias id genus Gallico idiomate ſcriptas, minori tamen acrimonia, ac minori procacitate. A Gallorum tamen ingenio plurimum abhorret Anonymus: quum enim hi ſapientiſſimi ſint, humaniſſimi, ac temperatiſſimi, atque, ut in ſecundo de Divinatione ait Cicero, *victi ſilere ſoleant, canere victores*: ignorat is ſyſtema quod vellicat, de nobis loquitur duriſſima atque acerbiſſima, nequit moderationem tenere, & victoriam conclamat datis tantum ſignis, & nondum peracto certamine. At nemo mortalium ignorat vetus adagium, cujus *Cic. Epiſt. ad Attic. 7. 17.* meminerunt laudatus Cicero in quadam epiſtola ad Atticum, & in Oratione *De non temere credendo calumniæ* *Lucianus pag. 568.* Lucianus Samoſatenſis,

Ne judex fueris, partes ni audiveris ambas.

Immo ſi quis legit unquam, quæ litteris mandarunt Noſtrates, & Noriſiana tantummodo Opuſcula; mirabitur confidentiam illam maximam ac ſingularem, qua Anonymus eamdem tundens incudem jactat a ſe firmiſſimam & inconcuſſam Scholæ Auguſtinianæ doctrinam in minutiſſimum pulverem redactam eſſe, atque omnino contritam. Sed de *Bajaniſmi & Janſeniſmi Redivivi* inſcriptione, de Operis protheoria, de ratione ſcribendi, & de artificiis, quæ adverſarius noſter adhibuit, dictum ſatis, ſuperque.

De methodo ab Anonymo adhibita.

XXIII. Addamus perpauca de methodo, qua Anonymus utitur. Quantum ad hanc attinet, contexit primo loco hiſtoriam Bajaniſmi, atque in certas claſſes partitur damnatas propoſitiones, quarum & ſenſum inveſtigat: deinde conatur evincere hunc ſenſum cum in Operibus Fulgentii

Bellelli

Bellelli, tum in iis, quæ a me in lucem edita ſunt, contineri. In iis autem, quæ ad hiſtoriam ſpectant, & habentur articulo primo & ſecundo, a pagina nempe decimaquarta uſque ad quadrageſimam ſextam, nil fere occurrit, in quo neceſſum ſit immorari, & verba profundere. Inquit quaſdam Baji propoſitiones *ob doctrinam*, quaſdam autem *ob cenſuram* fuiſſe proſcriptas: ſed quotieſcunque ſimiles propoſitiones occurrunt, quarum una *doctrinam*, altera *cenſuram* continet, ſi de eadem materia enuntientur, ut contingit in propoſitionibus 28. & 29. tam *ſubſtantiam dogmatis*, quam *cenſuræ acerbitatem* perſtringi. Addit non omnes propoſitiones damnatas eſſe, *quaſi Bajum habeant auctorem*, quamvis Bajus auctor fuerit fere omnium, atque ceterarum *præcipuus ſaltem deſenſor*. Præterea animadvertit in illis propoſitionibus recenſendis non eumdem ab omnibus Scriptoribus ſervari numerum, ideoque a ſe illum ſervatum iri, quem ſecutus eſt Editor Operum Baji, quæ in unum volumen coacta typis fuerunt edita anno 1696. Coloniæ Agrippinæ. Ait omnium fere articulorum Baji illud eſse principium, quod omnis amor creaturæ rationalis aut ſit *vitioſa cupiditas*, aut *caritas laudabilis*: huic accedere principium alterum, quod malum ſit homini carere iis, quæ pertinent *ad creaturæ rationalis integritatem*, ad quam ſpectat *ut Deo per caritatem adhæreat*, ac deſtinetur *ad viſionem Dei intuitivam*. Aſſerit Bajum, ut nimis evexit ſtatum hominis ante peccatum, ita plus æquo ſtatum ejuſdem hominis poſt peccatum depreſſiſse, docendo tandiu hominem *ex cupiditate* operari, quandiu in ejus corde *caritas* non diffunditur per Spiritum Sanctum: atque hinc ſequi, quod liberum arbitrium ſine gratiæ adjutorio nonniſi ad peccandum valeat, omniaque opera infidelium, qui Deum ignorant, ac proinde nequeunt Deum ipſum diligere, eſse peccata. Poſtremo affirmat, Bajum reprobaſse tanquam Pelagii aſſertum, dogma illud, & pronunciatum Catholicum, *Deus impoſſibilia non jubet*, ac docuiſse omne opus, quod *voluntarie* fit, etiamſi *neceſſario* fiat, libere tamen fieri, ut ſyſtema ſuum cum libero hominis arbitrio conciliaret; atque hæc præcipua Bajani ſyſtematis capita in libro, cui titulus eſt

lus eſt *Auguſtinus*, renovata fuiſse a Janſenio : de cujus itidem propoſitionibus agens Anonymus, pertractat primum de iſtarum ſenſu, deinceps ejuſdem ſenſus Janſeniani nos aſsertores, atque propugnatores eſse contendit.

Quid hoc in Opere præſtandum ſit.

XXIV. Nullatenus ego de hiſtoria Bajaniſmi, & de Baji, aut Janſenii propoſitionum æquiſſima, rectiſſimaque condemnatione cum Anonymo diſceptabo; in his enim quid ſentiam conſtat ex libro XVII. Theologicarum Diſciplinarum. Ad examen revocabo quinam revera ſit damnatus pravuſque ſenſus articulorum illorum, ſive Baji, ſive Janſenii, ſive etiam Queſnellii, quorum damnatam falſiſſimamque doctrinam a nobis defendi & renovari incredibili animoſitate aſseverat. Quod utique, auxiliante Deo, atque intercedente Auguſtino, faciam tanta inſignium Auctorum ſuffragante multitudine, ac tanta probationum evidentia, ut niſi accuſatorem pœnitebit invidioſiſſimæ inſimulationis, quod ab homine talis ingenii ac pertinaciæ vix, aut ne vix quidem ſperandum eſt; fateatur tamen ſe innumeris Theologis Orthodoxis ac præſtantiſſimis, quibuſcum per omnia ſentimus, injuriam intuliſſe maximam, ignoraſſe penitus illorum mentem, & nunquam ſcripta pervolutaſſe, noſtra quoque lividis oculis perlegiſſe, ac longe majorem curam, atque ſolicitudinem ſibi adhibendam eſſe, ut ſemetipſum purget a nota conviciatoris, & calumniatoris, quam impenderit nos accuſando, & commentitium *Bajaniſmum*, ac *Janſeniſmum Redivivum* conſcribendo. Quod vero Colonienſem Operum Baji editionem ſequutus fuerit in damnatis articulis enumerandis, id quidem parum, aut nihil refert: atque ego pariter, ut numeri numeris reſpondeant, idem ſervabo. Addam quoque in fine ſecundi voluminis Romanorum Pontificum Conſtitutiones, quibus Baji, Janſenii, & Queſnellii propoſitiones eodem numerorum ordine, quo ab Anonymo, & a nobis citantur, inveniuntur diſpoſitæ, ut facilius ſub legentium oculos cadant, & quæ ſolis appoſitis numeris commemorantur, ſtatim occurrant, neque ſit neceſſe ut alibi requirantur. Ab adverſarii tamen methodo recedam paullulum: nam diviſionem articulorum Baji in certa capita, quam diviſionem ipſe præmittit art. 2. pag. 22.

Digitized by Google

pag. 22. neceſſariam minime puto, tum quia eamdem, & quidem longe accuratiorem nobis exhibuerunt Franciſcus Suarez in ſexto Prolegomeno *de Gratia*, Turrianus in diſſertatione *de erroribus Baji*, Ripalda in tertio Volumine *de Ente ſupernaturali*, Lenſæus in *Expoſitione* iiſdem Bajanis Operibus inſerta, Ludovicus Bail *de Beneficio Crucis*, aliique permulti; tum quia nobis accuſator de ſingulis & univerſis articulis minime litem intentat; tum demum quia manifeſtiſſimum eſt (ut dixi n. 14.) illorum articulorum complures a nobis rejici, & prolixis diſſertationibus refutari. Ubicunque tamen neceſſum, aut opportunum erit, ad ipſam Anonymi partitionem confugiam, inſertaſque ab eo notulas in medium afferam. In hoc etiam a methodo Anonymi diſtabo aliquantulum, quod priori loco librorum meorum præmittam Apologiam; quum adverſarius Fulgentium Bellellium prius accuſet, damnatumque pronuntiet, defuncti piiſſimique viri cineres ventilando: ſiquidem poſtulat rectus ordo, ut primum noſmetipſos, ac deinde confratres defendamus, ſi maxime ſimus, quales nos eſſe profitemur, iiſdem confratribus infirmiores. Verum ſi quis eſt, qui in Apologetico hoc noſtro eumdem prorſus deſiderat ordinem, quem tenent libri adverſum nos exarati; facillime ordinem ipſum inveniet, ſi prima capita ſingularum diſſertationum noſtrarum legantur unum poſt aliud; tum ea, quæ tertio loco poſita ſunt, ac tandem quæ medium tenent. Data enim opera diſſertationes ipſas in tria capita diſtribui, quorum primum Baji ſenſum, & in eo allucinationes Anonymi, alterum librorum meorum vindicationes, ac tertium caput Operum Fulgentii Bellelli comprehenderet apologiam: atque ita legentium arbitrio aut jungi ſimul poterunt, aut ſeparari. Abſolvam denique Apologetici hujus Operis protheoriam alloquens lectores, judices, Theologoſque univerſos iiſdem verbis, quibus in fine Præfationis præmiſſæ celebri pro Chriſtianis *Apologiæ*, ſeu *Legationi*, Aurelium Antoninum, Commodum, omneſque Philoſophia imbutos adlocutus eſt Athenagoras Athenienſis: *Porro nunc ab initio inſtitutæ orationis meæ, obſecro vos, æquis & benignis animis auſcultare ut dignemini, neque vos* *Athenag. pag. 4. edit Pariſ. Sonnii.*

nulla

nulla ratione vigentis famæ præjudicio occupari, & ad illius veluti impetum rapi patiamini. Quin illud veſtrum ſapientiæ & veritatis avidiſſimum ſtudium mea quoque oratio ut ſentiat, ſinite. Sic fiet, ut neque vos per ignorantiam delinquatis: & nos depulſis confutatiſque iis, quæ temere in nos adverſarius *effutiit, quietiores agamus.*

DISSER-

Digitized by Google

DISSERTATIO PRIMA
IN QUA PERTRACTATUR
DE SENSU
BAJANI ARTICULI XXXVIII.
ALIORUMQUE SIMILIUM,

Ac demonſtratur eumdem ſenſum nullatenus contineri, ſed refelli penitus, & refutari cum in libris *De Theologicis Diſciplinis*, tum in iis, qui *Mens Auguſtini* inſcripti ſunt.

Vide quibus tam gravem, tamque nefariam irrogaris injuriam!

S. P. Auguſtinus lib. 1. contra Julianum cap. 4. num. 12.

Digitized by Google

Digitized by Google

CAPUT PRIMUM

De ſenſu Bajanæ propoſitionis XXXVIII. *Omnis amor creaturæ rationalis aut vitioſa eſt cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur, aut laudabilis illa caritas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur.*

ANonymus *Bajaniſmi Redivivi* auctor, præfatione præmiſſa, & articulis Baji in certa capita diſtributis, prolixe pertractat de ſenſu trigeſimæ octavæ propoſitionis, quam art. 3. §. 31. appellat *præcipuum totius Bajani ſyſtematis caput, ac quaſi totius doctrinæ baſim*; & in cujus ſenſu inveſtigando a quadrageſima ſeptima uſque ad ſexageſimam quintam paginam immoratur. Aequum eſt igitur, ut nos pariter priori hac Diſſertatione ſermonem inſtituamus de ipſamet propoſitione trigeſima octava, ejuſque ſenſu, tali ordine ac methodo, quibus facile unuſquiſque percipiat, quodnam revera ſit Bajani erroris fundamentum & caput, & an adverſarius verum legitimumque Bajaniſmum delineaverit, num autem umbratilem, natum in ejus cerebro, atque fictitium. Id profecto conſequemur, ſi

Bajan. Rediv. pag. 47.

tria ob ingenui Lectoris oculos ſtatuamus: primum videlicet quot ſenſus eadem propoſitio patiatur: alterum in quo eorumdem ſenſuum proſcriptam eſſe contendat Anonymus, & in quo proſcriptam fuiſſe docuerint Theologi præſtantiſſimi & ante, & poſt damnatas theſes Queſnellianas: tertium, quænam accuſator producat aſſertionis ſuæ munimenta.

§. I.

De multiplici ſenſu Bajani articuli 38.

I. PRincipio itaque *caritatis* & *cupiditatis* vocabula ita accipi poſſunt, ut *caritas* in prænuntiata Baji propoſitione non qualiſcunque caritas ſit, ſed regnans, prædominans, atque inferens juſtitiam, animæ ſanctificationem, ac meritum vitæ æternæ, ita, ut in ſenſu ejuſdem Bajanæ propoſitionis, ubicumque regnat laudabilis illa caritas, ipſa quodcunque rationalis creaturæ opus efficiat, reddatque illud ſanctum, & dignum retributione. In hoc autem ſenſu Bajanus articulus enuntiatur *de caritate habituali*, quoniam caritatem illam, quæ in cordibus juſtorum per Spiritum Sanctum diffunditur, ibique regnat, Theologi *habitualem* appellant, eo quod animarum juſtificatio juxta communem eorumdem Theologorum ſententiam fiat per gratiam inhærentem, ſive per ſupernaturalem quemdam habitum, aut formam, qua interius perficimur, vivificamur, & innovamur. Pari ratione *vitioſæ cupiditatis* nomen ita in Bajano articulo uſurpari poteſt, ut minime intelligatur qualiſcunque cupiditas, ſeu qualiſcunque mundi fluxorumque bonorum dilectio, ſed *cupiditas* cordibus impiorum adhærens, ibique regnans, aut potius tyrannidem exercens, ac tali ratione prædominans, ut quidquid agitur ab homine tali noxia cupiditate affecto, ſibi vindicet, omniaque opera aut eliciat, aut imperet, & cuncta proprio veneno corrumpat. Hanc verò prædominantem cupiditatem, quum ad inſtar cujusdam habitus, vel formæ impiorum cordibus inſit, appellare itidem in Scholis conſuevimus *cupiditatem habitualem*.

II. Sane,

II. Sane, ſi Bajana propoſitio, de qua ſermo eſt, ita accipiatur, ut omnis amor creaturæ rationalis ſit aut vitioſa cupiditas cordi impiorum inhærens, eidemque cordi prædominans, aut laudabilis caritas diffuſa in cordibus juſtorum per Spiritum Sanctum inhabitantem, & prædominans ac juſtificans, ita, ut ubi non regnat hæc laudabilis caritas, omnis motus liberi arbitrii, omnis amor, omniſque actus ſit a vitioſa cupiditate dominium imperiumque exercente; aut contra, ubi non regnat vitioſa iſta cupiditas, quidquid ex animo & voluntate procedit, effectus ſit laudabilis caritatis prædominantis atque regnantis: ſi, inquam, in hoc ſenſu accipiatur propoſitio Bajana, nemo unus eſt, qui ejus perverſitatem non percipiat, primoque aſpectu non videat quam jure, meritoque cenſuram ac damnationem Eccleſiæ, univerſorumque Catholicorum execrationem ſubjerit. Enimvero ſi ubicunque ſedem regnumque non tenet amor juſtificans, ita præeſt cupiditas noxia, ut ſibi ſubjiciat actus omnes creaturæ rationalis, eoſque jubeat, regat, ac moderetur; quidquid faciet peccator nondum juſtificatus, utpote profectum a radice vitioſæ cupiditatis, erit peccatum & inquinamentum: atque ita, licet Spiritu Sancto movente, & nondum inhabitante, timorem concipiat, perpendat peccatorum ſuorum turpitudinem, in ſpem veniæ erigatur, & etiam per actus initialis amoris, imperfecti, nec prædominantis, ad gratiam in Sacramento obtinendam ſeſe diſponat; attamen hæc omnia erunt damnabilis cupiditatis effectus, hujuſque contubernio, atque influxu corrupta. At quis non execratur hæreticam hanc, pernicioſam, horrendiſſimamque doctrinam? ex qua manifeſtiſſima conſecutione deducitur, quidquid fit a peccatore peccatum eſſe, timorem quoque, ſpem, deteſtationem peccati, attritionem ſervilem, necnon actum caritatis initialis atque imperfectæ. Sat eſt ad hujus doctrinæ pravitatem deprehendendam ad memoriam revocare ſextam Lutheri aſſertionem ex damnatis in Bulla Leonis X., & auctorum Confeſſionis Auguſtanæ, aliorumque Novatorum portenta a Sacroſancto Tridentino Concilio proſcripta ſeſſ. 14. cap. 4. & can. 5. ne interim commemorem Bajanos alios articulos, propoſitiones ab Alexandro VIII. confixas, ceteraſque

Art. Baji 35. & 40.
Ex Propoſ. damn.

natis ab Alexan. VIII. 8. 9. 11. 12. 15. Ex Queſnellianis 44. 45. 55. &c.

raſque in celeberrima conſtitutione *Unigenitus* condemnatas: Profluunt abſurda alia ex prædicto ſenſu Bajanæ propoſitionis, ex quo non tantum ſequitur omnia opera, quæ fiunt ab impio, in quo regnat vitioſa cupiditas, ab hac infici, & inquinari, ac proinde flagitioſa eſſe, quæ caritati viam ſternunt, & ad juſtitiam diſponunt, ſive quæ Spiritui ſancto moventi, & nondum inhabitanti, tribuenda eſſe docet Fides Catholica; verum etiam illinc infertur, a prædominante cupiditate proficiſci, ab ipſa labefactari, & intrinſecus corrumpi quælibet officia moralium virtutum, operumque naturalium, quæ natura impellente, aut ſuadente honeſtate, vel jure humanæ conſuetudinis perficiuntur. Nam cum hujus generis opera originem non habeant a caritate per Spiritum Sanctum diffuſa, juxta execrandum illud & nefarium principium duplicis amoris prædominantis, neceſſum eſt, ut a cupiditate, quæ omnia inficit, oriantur, & labefiant. Ita ergo graviſſimum flagitium cenſendum erit, ſi quis naturali patriæ amore commotus ei in ſummo rerum diſcrimine opituletur: ſi ex indito erga parentes affectu honorem ipſis cultumque exhibeat: ſi proximo periclitanti & egenti commiſeratione permotus porrigat dexteram, & eleemoſynam largiatur: ſi ad infamiam, mortemque vitandam obtemperet humanis legibus; dicam verbo, nihil erit, ubi laudabilis caritas deſit, non exitioſum, non immundum, non turpe. Hunc ergo ſenſum, quem dilucide exhibet propoſitio Baji octava ac trigeſima, ſi de caritate & cupiditate prædominantibus, inhærentibus, &, ne abjiciamus orationem ſcholaſticam, *habitualibus* eadem propoſitio enuntietur, conſtat Lutheranæ, & Calvinianæ hæreſi proximum eſſe, perverſum, execrandum, atque omni cenſura digniſſimum, idque extra omnem controverſiam poſitum eſſe nemo non videt:

III. Poteſt alius ſenſus Bajanæ propoſitioni trigeſimæ octavæ ſubeſſe, ſi nempe *vitioſæ cupiditatis* nomine intelligatur cupiditas prava actualis, qualiſcunque ea ſit, aut vehemens, prædominans & lacertoſa, aut non prædominans, tenuis ac remiſſa: & ſimiliter nomine *caritatis laudabilis* caritas actualis, qualiſcunque ea ſit, ſive perfecta ſive imperfecta, aut cordi prædominans, aut non prædominans,

Digitized by Google

minans, ſeu juſtificans animam ſeu non juſtificans. Naturæ quippe lumine perſpicuum eſt, cupiditatem & caritatem, quemadmodum qualitates omnes affectioneſque animorum, ſi *habituales* ac permanentes non ſint, eſſe *actuales* ac tranſeuntes; & ſi ad intenſiorem perfectumque gradum non pertingant, inferioris gradus eſſe, remiſſioris, atque imperfecti. Accepta igitur propoſitione illa de vitioſa cupiditate actuali, & de laudabili caritate itidem actuali, præſcindendo ab eo num dominentur, vel non dominentur hominum cordibus, adhuc ſub eadem propoſitione cubare deprehenditur duplex ſenſus. Ac primus eſt obvius, & illinc ſuapte natura fluens, nimirum, Quidquid a rationali creatura peragitur, habet unum ex his duobus principiis, ideſt, aut vitioſam cupiditatem actualem, aut laudabilem caritatem pariter actualem, adeo ut vel unius, vel alterius cauſa omnino fieri debeat: ſitque intrinſecus vitiatum, contaminatum, corruptum, atque ſpectata ſubſtantia ſua, & principio ſive cauſa influente, damnationi obnoxium, & Evangelica Lege prohibitum, quotieſcunque a cupiditate procedit: vel contra ſit intrinſecus rectum, & quoad ſubſtantiam, objectum, & principium influens, bonum & dignum remuneratione, quando proficiſcitur a caritate. In hoc quoque ſenſu cenſuram promeretur propoſitio Bajana. Falſiſſimum eſt enim opera omnia, quæ non proveniunt a caritate actuali ſive perfecta, ſive imperfecta, oriri ex cupiditate vitioſa, ac proinde ex cauſa, ac principio in eadem opera influente corrumpi & infici, ita ut intrinſecus, & quoad ſubſtantiam ſuam, quoad proximum, propriumque objectum ſint prohibita, ſint flagitioſa, ſint damnabilia. Enimvero, ut paullo antea dicebam, nullus ratione præditus dicturus eſt unquam, ex cupiditate vitioſa derivare officia moralium virtutum, & peccata eſſe actus pietatis, quos in parentes exercent filiifamilias, ſubſidia, quæ indigentibus viri miſericordes impendunt, excubias & vigilias civium pro incolumitate patriæ, ſtudium honeſtatis, abominationem dedecoris ac turpitudinis, ſalutis curam, aliaque id genus; quæ non ex actuali cupiditate, ſed ex naturæ inſtinctu, ex humanarum legum præſcripto, & ex omnium gentium conſuetudine, cum a fide-

fidelibus, tum etiam ab iis, qui fide ſunt deſtituti, ſæpenumero efficiuntur. Nunquid enim vitioſa cupiditas dicenda eſt lex naturæ a Deo ſingulorum cordibus inſcripta? nunquid vitioſa cupiditas amor honeſtatis ac probitatis? nunquid vitioſa cupiditas jus & neceſſitudo gentium univerſarum? Abeat ergo quiſquis propoſiticnem 38. Baji hoc ſenſu indemnem pronuntiat, ut quod non derivat a laudabili caritate, oriatur a cupiditate vitioſa, & ab iſta intrinſecus corrumpatur: Nos quidem hunc ſenſum rejicimus & damnamus, haud ignorantes commemorata opera, aliaque iis conſimilia minime eſſe fœturam damnabilis cupiditatis, illiſque adſcribentes bonitatem, quæ ex rerum ſubſtantia, & operum humanorum objecto repetitur, aſſerentes quoque talis eſſe conditionis, ut quantum eſt in ſe, poſſint in Dei gloriam referri: quod nullatenus fieri poſſet, ſi turpia forent in ſemetipſis, atque cupiditatis vitio labefactata.

IV. At enim in eadem Baji propoſitione, quatenus enuntiatur de cupiditate, & de caritate actualibus, alius occurrit ſenſus, non obvius quidem & proprius, ſed vi intruſus atque adſcitus, nimirum, opera, quæ nullatenus fiunt ex caritate actuali, ſaltem imperfecta, per quam referantur in Deum rationalis creaturæ finem ultimum, non eſſe undique bona, ideſt, quamvis ſint bona ſpectata operum ſubſtantia, & conſiderato principio, a quo manant, & fine proximo, ſive objecto, in quod directe tendunt, bona tamen non eſſe attenta circumſtantia ultimi finis. Propugnant autem Auguſtiniani omnes, non duo tantum recentiores, quos Anonymus contumelioſe inſectatur, omnes, inquam, ut loco opportuniori demonſtrabitur, in hoc ſenſu propoſitionem, de qua loquimur, non fuiſſe proſcriptam. Contendunt enim veriſſimam eſſe ſententiam, quod omnia opera deliberata creaturæ rationalis in Deum ſaltem *virtualiter* ſint referenda, & quæ ita non referuntur, non ſint bona ſpectatis omnibus circumſtantiis; ſed licet non ſint derivata a vitioſa cupiditate, licet non ſint intrinſecus mala, licet ſpectato fine proximo, & principio, a quo eliciuntur, habeant honeſtatis decorem, ac ſint laudabilia; conſideratâ nihilominus ratione ultimi finis, qua carent, aliquid illis deſit,

deſit, cujus causâ dici nequeant bona ſimpliciter, & juxta omnem rationem: hominem vero deliberate operantem, & opera ſua in Deum minime referentem, veniali ſaltem culpa delinquere; quæ culpa ex defectu debitæ relationis exorta operantem quidem afficit, ſed intrinſecus non vitiat opera, quibus externa duntaxat eſt, concomitans, & adventitia, prout ſuo loco explicabitur. Et quoniam in horum Theologorum ſententia falſiſſimum eſt, illa opera, quæ non referuntur in Deum, eſſe intrinſecus mala & oriri ex vitioſa cupiditate, falſiſſimum quoque erit omnem amorem creaturæ rationalis eſſe vitioſam cupiditatem, ſive caritatem laudabilem: ideoque hunc ſenſum poſtremo explicatum non obvium eſſe, ſed inſititium, & ab omni cenſura immunem, Auguſtiniani omnes affirmant. Interim ergo prætermiſſis, quæ ad relationem operum noſtrorum pertinent, de qua re Diſſertatione tertia pertractabimus accuratius, conſtat propoſitionem trigeſimam octavam Baji duplicem ſenſum pati; unum ſi accipiatur de cupiditate habituali & prædominante, ac pariter de caritate habituali & prædominante: alterum vero ſi accipiatur de cupiditate actuali ſive ſit prædominans ſive non, & de caritate item actuali ſive ſit prædominans, ſive non: prout explicavi num. 2. & 3.

V. Vidimus hactenus, quotuplex ſenſus damnatæ Baji propoſitioni ſubeſſe queat. Videndum nunc, in quo ſenſu damnatam eſſe adverſarius noſter contendat. Ait ille, eamdem propoſitionem nequaquam damnatam eſſe in ſenſu caritatis & cupiditatis habitualis; ſed in hoc ſenſu damnatam dici a novatoribus, ut effugiant latas in Bajum cenſuras, & impune, ſi fieri poſſit, Bajanum ſyſtema defenſitent, atque inſtaurent. *Novatores* (inquit pag. 47.) *ut cenſuram illius propoſitionis effugiant, contendunt illam intelligi debere de caritate & cupiditate habituali, non autem de actuali; ideoque illius ſenſum eſſe, quod omnis amor habitualis ſit aut vitioſa cupiditas, aut laudabilis caritas, ita, ut omnis actio hominis juſti ſit laudabilis, & omnis actio peccatoris vitioſa, quam fatentur in eo ſenſu jure merito fuiſſe damnatam*. Addit, quod ſi hæc propoſitio intelligeretur de caritate & cupiditate, non actuali, ſed habituali, etiam poſt Bullam S. Pii fas eſſet aſſerere quod

Digitized by Google

omnia infidelium opera ſint peccata, quod liberum arbitrium non valeat niſi ad peccandum, quod homo non potuerit a Deo creari abque caritate actuali, & quod timor gehennæ, & ſpes retributionis, niſi pro fine ulteriori habeant Deum caritate amatum, ſint peccata, ideoque ſibi provinciam aſſumit demonſtrandi, *propoſitionem* 38. *damnatam eſſe in ſenſu caritatis & cupiditatis, non habitualis, ſed actualis, & ab ipſomet Bajo ſic intellectam eſſe illam propoſitionem*; ut inquit proxima pagina 48. Aggreditur itaque Anonymus demonſtrare, quod propoſitio Baji proſcripta fuerit in ſenſu *caritatis, & cupiditatis actualis*, nulla diſtinctione facta inter caritatem & cupiditatem cordibus dominantem, & non dominentem, perfectam aut imperfectam, ita, ut in ſenſu Baji quæcunque non fiunt ex caritate actuali, fieri neceſſum ſit ex actuali cupiditate, ideoque officia virtutum moralium, ut amor parentum, vel ſublevatio pauperum, necnon actus aliarum virtutum, ut fides, ſpes, timor, cum non referuntur in Deum, ſive non fiunt ex *motivo* caritatis, profluant ab actuali cupiditate, & ab hac intrinſecus corrumpantur, & labefiant. Quare ad evitandam notam Bajani erroris aſſerendum putat, quod operibus moraliter bonis, quæ non referuntur in Deum, & nullatenus profluunt ex caritate actuali, nulla deſit rectitudo finis, nec ſpectata aliqua circumſtantia reprehendi queant, propterea quod in operibus moraliter bonis non requiratur ordo caritatis, ſed tantummodo *amor congruentiæ, quam habet aliquis actus cum recta ratione*, prout idem Anonymus loquitur initio paginæ 62. & alibi quamfrequenter. Qua in re, ut præmonui num. 4. ſententiam eorum, qui ajunt omnia opera deliberata ſaltem virtute in Deum eſſe referenda, aut anonymus non aſſequitur, aut callide cum Bajano errore confundit: ſiquidem illius ſententiæ patroni non affirmant illa opera fieri ex cupiditate, & intrinſecus eſſe peccata, ſed ajunt deeſſe illis circumſtantiam debiti finis ultimi, licet bona ſint quoad ſubſtantiam, & conſiderato fine duntaxat proximo. Plurimum enim hæc duo inter ſe diſcrepant, Quod non refertur in Deum, procedit ex cupiditate, a qua intrinſecus vitiatur, atque corrumpitur; &, Quod non refertur in Deum, in-

ſpectis

ſpectis omnibus circumſtantiis bonum non eſt, licet non procedat ex cupiditate, nec ab illa intrinſecus inficiatur, ſed in ſe, & quantum attinet ad ſubſtantiam operis, ſive ut loquitur Auguſtiniana Schola, ex officio & ex objecto ſit bonum: quorum primum Bajaniſmum redolet; alterum Auguſtinianum eſt, & a Catholicis bene multis aſſeritur.

VI. Profecto Anonymus his non diſtinctis, ut poſtea Auguſtinenſes Scriptores traducat tanquam Bajanorum errorum fuligine aſperſos, velut indubitatum & inconcuſſum ſtatuit, trigeſimam octavam propoſitionem damnatam eſſe in ſenſu caritatis actualis, & cupiditatis item actualis, abſque ulla limitatione, nec diſtinguens caritatem prædominantem ab imperfecta, nec dividens caritatem, quæ actum proprium exerit, ab ea caritate, quæ actus aliarum virtutum ordinat in Deum finem ultimum, ſatis multumque ſe conſecuturum exiſtimans, ſi Baji articulum in ſenſu caritatis, & cupiditatis actualis, univerſim, & quomodolibet condemnatum eſſe demonſtret. In hanc rem plura ex eodem Bajo, atque ex Janſenio producit, quæ omnia poſtmodum diſcutientur. Ait quoque nonnullos quibuſdam permutatis vocabulis auſos eſſe Bajanum ſenſum exprimere propoſitione illa, quæ inter damnatas ab Alexandro VIII. ſeptima enumeratur: *Omnis humana actio deliberata eſt Dei dilectio, vel mundi: ſi Dei, caritas Patris eſt; ſi mundi, concupiſcentia carnis, hoc eſt, mala eſt.* *Bajan. Rediv. pag. 62. & 63.* Huc etiam refert propoſitionem 44. Queſnellianam: *Non ſunt niſi duo amores, unde volitiones & actiones noſtræ naſcuntur. Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & amor, quo nos ipſos ac mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum eſt, non refert, & propter hoc ipſum fit malus*, addens propoſitiones alias de caritate & Dei amore enuntiatas, ideſt, uſque ad 58., quas omnes an. 1713. damnavit Summus Pontifex Clemens XI. Ex his Anonymus non tantum perſuaſum habet, articulum 38. Baji a Summis Pontificibus damnatum eſſe in ſenſu cupiditatis & caritatis actualis, indiſcriminatim & univerſim, ut explicatum eſt paullo ſupra: ſed ulterius pagina 64. confidentiſſime pronuntiat *luce meridianà clarius* eſſe, quod eadem propoſitio nequaquam damnata ſit in ſenſu *ca-*

ritatis habitualis, & *gratiæ ſantificantis*; hinc ulterius inferens fractores eſſe Apoſtolicarum Conſtitutionum, & Novatoribus addictos Theologos illos, qui ipſam propoſitionem, ceteraſque conſimiles tradunt proſcriptas eſſe in ſenſu caritatis habitualis, cujus nomine Theologi paſſim intelligunt gratiam ſantificantem. *Sequitur quoque* (ait pag. 65.) *eos favere erroribus damnatis, qui propoſitionem* 38. *Baji, aliaſque ſimiles exponunt de caritate habituali, & ſanctificante.*

VII. Nos contra arbitramur, Michaelem Bajum pronuntiaſſe articulum illum trigeſimum octavum in ſenſu caritatis ſanctificantis, perfectæ, ac prædominantis hominum cordibus, quam caritatem Scholaſtici communiter appellant habitualem; quamquam præfatus articulus cenſuram promereatur etiam enuntiatus de caritate actuali, & in ſenſu, quem numero 3. explicavimus. Senſum vero a Bajo intentum eſſe hujuſmodi, ſcilicet, quod omnis amor creaturæ rationalis ſit aut caritas juſtificans & prædominans, aut prædominans vitioſa cupiditas, demonſtraturi ſumus teſtimoniis, auctoritate, & dilucidis, inconcuſſis & irrefragabilibus documentis præſtantiſſimorum Theologorum, qui idem, quod nos aſſerimus, præmonſtrarunt. Neque Theologos tantum, qui ſcripſerunt ante Conſtitutionem *Unigenitus*, & ante cenſuram & condemnationem propoſitionum Paſchaſii Queſnellii, ſed & alios, qui floruerunt poſt eamdem conſtitutionem, atque pro hujus æquitate pugnarunt, acueruntque ſtylum adverſus quadrageſimam quartam, & ſequentes Queſnellianas, in medium proferemus, teſtes ac judices locupletiſſimos. Quod ubi præſtiterimus; ubi evidentiſſime comprobaverimus ſenſum Baji, ſenſumque eorum, qui poſtea Bajo adhæſerunt, eſſe de caritate perfecta, prædominante, juſtificante, ſanctificante, non vero de caritate actuali univerſim accepta, & juxta interpretationem Anonymi; nonne, quæſo, perſpicuum erit, ipſum in expoſitione propoſitionis, quæ eo judice totius Bajaniſmi eſt fundamentum & baſis, miſerrime cæſpitaſſe, atque in iis, quæ viſa illi ſunt clariora luce meridiana, penitus cæcutiiſſe? nonne perſpicuum erit, univerſam *Redivivi Bajaniſmi* molem innixam eſſe baſi ac fundamento labili, arenoſo, ac fictitio?

ficlitio? nonne demum perſpicuum erit, Anonymum prorſus ignorare quid ſit Bajanum ſyſtema, & in quo differat a ſententia Auguſtinenſium Theologorum, ideoque non eſſe virum idoneum ac talem, qui ignotum ſibi Bajaniſmum in libris noſtris, & in Operibus Fulgentii Bellelli reviviſcentem, ut autumat, detegere valeat, & ceteris commonſtrare? Age ergo, videamus, num quod aſſeruimus, firmiſſimis & validiſſimis monumentis comprobetur.

§. II.

Quid affirmaverint de ſenſu propoſitionis 38. *Auctores, qui ſcripſerunt ante Conſtitutionem* Unigenitus.

Itaque Auctores, qui ante conſtitutionem *Unigenitus*, & poſt condemnationem articulorum Baji ediderunt Theologica Commentaria, atque de iiſdem articulis pertractarunt, conſtantiſſime, & abſque ulla ambiguitate tradiderunt propoſitionem 38. ejuſdem Baji damnatam fuiſſe in ſenſu caritatis ſanctificantis, perfectæ, ac prædominantis hominum cordi; ideoque non eludunt Pontificias Conſtitutiones, nec adhærent Bajanis erroribus, qui aſſerunt eamdem propoſitionem in tali ſenſu fuiſſe proſcriptam.

I. Audiatur Gabriel Vaſquez celeberrimus S. J. Theologus, qui in 1. 2. diſput. 190. num. 184. & ſequentibus agens de propoſitione Baji 28. hæc mandat litteris: *Ille ergo prædictam propoſitionem* 28. Liberum arbitrium ſine gratiæ adjutorio nonniſi ad peccandum valet, *quam habet lib.* 2. *de Juſtitia & virtutibus impiorum cap.* 9. *in eo ſenſu intellexit, quem expreſſit aperte eodem lib. c.* 4. *&* 5. *nempe per auxilium gratiæ intelligens auxilium inhabitantis Spiritus Sancti, quo referantur opera illa in Deum: nam propoſit.* 59. *&* 60. *notata in prædicta Bulla, non admittebat ille diſtinctionem gratiæ Spiritus Sancti nondum habitantis, qualem concedimus ante remiſſionem peccatorum, & inhabitantis, qualem dicimus eſſe poſt remiſſionem: in quo contradicebat Concilio Tridentino ſeſſ.* 14. *cap.* 4. *ubi*

Vaſq. pag. edit. Lugd. 356.

Digitized by Google

ubi diſtinguitur duplex hoc auxilium gratiæ; atque ita aſſerebat illam operationem ſtudioſam eſſe, quæ eſt ex fide per dilectionem operante. Quo circa c. illo quinto inquit in hæc verba: Amor noſter aut pravus eſt, & dicitur cupiditas, vel libido: aut rectus, & dicitur caritas, & dilectio; fides autem, quæ bene operatur, non per timorem aut cupiditatem, ſed per dilectionem bene operatur. *Notatur autem hæc doctrina propoſitione 37. quæ eſt hujuſmodi:* Omnis amor creaturæ rationalis aut vitioſa eſt cupiditas, qua mundus diligitur; aut laudabilis illa caritas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur. *Deinde notandum eſt, hoc auxilium gratiæ Spiritus Sancti habitantis ſecundum ſententiam hujus authoris tale eſſe, ut faciat hominem juſtum & ſanctum, qui bonis operibus ſic ſanctis mereatur vitam æternam, & juſtificetur, ſimul tamen in peccato, & reatu æternæ pœnæ permaneat, propter quod vitam æternam non conſequatur: ita docuit libro illo 2. cap. 5. Quare opera Catechumenorum, etiam in ſtatu peccati permanentium, putat eſſe meritoria vitæ æternæ, quæ doctrina notata eſt in prædicta Bulla in multis propoſitionibus: nam prop. 9. & 33. continetur doctrina illa de catechumenis. 9. eſt in hunc modum:* Dicit opera Catechumenorum, ut fidem, & pœnitentiam ante remiſſionem peccatorum factam eſſe vitæ æternæ meritoria, quam vitam non conſequentur catechumeni, niſi prius præcedentium delictorum impedimenta tollantur. 33. *ſic habet:* Catechumenus juſte, recte, & ſancte vivit, & mandata Dei obſervat, ac legem implet per caritatem ante obtentam remiſſionem peccatorum, quæ in baptiſmi lavacro demum percipitur; *quibus adde 42. his verbis:* In omnibus pœnitentibus ante ſacramentum abſolutionis, etiam in catechumenis ante baptiſmum eſt vera juſtificatio, ſeparata tamen a remiſſione peccatorum. *Similis eſt propoſitio 66. quæ eſt hujuſmodi:* Homo exiſtens in peccato mortali, ſive in reatu æternæ damnationis, poteſt habere veram caritatem, & caritas etiam perfecta poteſt conſiſtere cum reatu æternæ damnationis. *In propoſitione vero 59. & 60. eſt illa doctrina de gratia Spiritus Sancti inhabitantis. Hinc ergo recte conſtat, quam diverſo modo ſentiant Auguſtinus, & alii ejus diſcipuli de divino adjutorio, cum dicunt liberum arbitrium*

ſine

ſine adjutorio divinæ gratiæ nonniſi ad peccandum valere: loquitur enim de adjutorio Spiritus Sancti nondum habitantis nec juſtificantis actu animam, nec adhuc opera meritoria vitæ æternæ in anima efficientis, ſed paulatim ad juſtificationem ipſam animam moventis; at hic author loquitur de auxilio gratiæ Spiritus Sancti animam inhabitantis, & actu juſtificantis per affectum caritatis: quo circa longe diverſa ſententia ipſius fuit a ſententia Auguſtini. En Vaſquez, quem nemo jure dixerit novatorem, fautoremve Bajani erroris, tria his verbis præſtat. Primum ait Bajum non admiſiſſe niſi gratiam Spiritus Sancti inhabitantis, & actu juſtificantis animam. Secundo affirmat de hac gratia Spiritus Sancti inhabitantis, actu juſtificantis animam, & reddentis hominem juſtum & ſanctum, accipiendam eſſe damnatam propoſitionem 38. ſive, ut ille inquit enumerationem aliam ſequutus, 37. Tertio demonſtrat non poſſe Bajum explicari de caritate actuali, ſive de gratia Spiritus Sancti moventis, & nondum inhabitantis, quoniam ex aliis ejuſdem Baji damnatis articulis evidens eſt, non aliam gratiam ab illo admiſſam, præter illam, qua homo juſtificatur, & promeretur vitam æternam. Quo ergo jure Anonymus eos, qui hac ratione interpretantur Bajanum articulum 38. appellare audet Novatores, Baji diſcipulos, ac tales, qui ſtudeant Pontificias Conſtitutiones fraudulenter eludere? Sed accipe ipſius Vaſqueſii teſtimonium aliud brevius ac peremptorium. *Ex Catholicis* (inquit eodem vol. in *Vaſquez ibid. pag. 361.* 1. 2. diſput. 190. cap. 1.) *Michael Bajus Decanus Lovianenſis, cujus diſput. 192. capite ult. meminimus, docuit, ut ibidem etiam diximus, nullum opus fieri bonum, niſi auxilio gratiæ Spiritus Sancti inhabitantis, & juſtificantis actu animam ex vera caritate erga Deum; omnemque amorem rationalis creaturæ ipſe dividebat in vitioſam cupiditatem, qua mundus diligitur, & in laudabilem caritatem, qua diffuſa in cordibus per Spiritum Sanctum Deus amatur.*

II. Nec dicas hanc eſſe unius Vaſqueſii explicationem. Etenim Franciſcus Suarez inſignis alter Societatis Jeſu Theologus lib. 1. de Gratia cap. 4. num. 5. quo in loco diſputationem inſtituit, *Utrum ad omne opus morale ſit neceſſaria gratia ſantificans?* *Suarez p. 237. edit. Moguntinæ.* explicata primum hæreſi Joannis Hus damnata

nata in Concilio Conſtantienſi ſeſs. 1. quod nempe omnia opera peccatoris ſint peccata, *quia peccatum in operante manens omnia ejus opera maculat*, hæc ad rem noſtram proſequitur: *Ad hanc ſententiam acceſſit Michael Bajus: nam inter ejus articulos in Bulla Pii V. 35. eſt*, Omne quod agit peccator, aut ſervus peccati, peccatum eſt. *Item in propoſitione* 50. *& 51. dicit motus concupiſcentiæ etiam involuntarios eſſe peccata, & in* 74. *addit, in homine etiam renato, & in peccatum lapſo concupiſcentiam eſſe peccatum: & in* 75. *ait, eumdem motum eſſe tranſgreſſionem legis*, Non concupiſces. *Et in* 40. *addit*, Peccator in omnibus ſuis actibus ſervit dominanti cupiditati. *Quibus omnibus propoſitionibus recte perpenſis, aperte conſtat Bajum in hoc puncto non differre ab hæreticis. Accedit altera ejus propoſitio*: Omnis amor creaturæ rationalis aut vitioſa eſt cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur, aut laudabilis caritas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur. *Quæ videtur eſſe baſis ejus doctrinæ totius: nam ſubſumendo, peccatorem non diligere Deum illa laudabili caritate, plane ſequitur eum ſemper operari prava, quia omnis hominis operatio eſt ab aliquo amore: ergo in peccatore eſt a vitioſa cupiditate a Joanne reprehenſa; ergo eſt peccatum*. Eſt ergo juxta Suareſium baſis totius fere Bajaniſmi propoſitio 38. quatenus ſignificat hominem deſtitutum gratia ſanctificante in omnibus operibus ſuis peccare, quoniam cum non diligat Deum caritate illa laudabili, qua caret, quidquid operatur, operatur juxta Bajum ex vitioſa cupiditate. Puto anonymum, ſi cum eximio & percelebri Theologo Suarez hanc Bajani ſyſtematis baſim conſtituiſſet, nunquam de conſcribendo *Bajaniſmo Redivivo*, ne oleum operamque perderet, deliberaturum fuiſſe.

III. Aloyſius Turrianus haud obſcurus alius Societatis Jeſu Theologus in Tractatu, quem edidit contra errores Michaelis Baji, agit cap. 5. de propoſitionibus 25. *Omne, quod agit peccator, vel ſervus peccati peccatum eſt, & amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur, & ex ſola philoſophia per elationem præſumptionis humanæ cum injuria Crucis Chriſti defenditur a nonnullis Doctoribus*. Propoſ. 37: *Omnis amor creaturæ rationalis aut vitioſa eſt cupiditas, qua mundus diligitur, quæ*

Aloyſius Turrianus edit. Lugd. pag. 630.

quæ a Joanne prohibetur; aut laudabilis illa caritas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur. Prop. 39. *In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati*. Atque de his propoſitionibus tali ordine recenſitis Turrianus judicium hoc profert: *Circa propoſitionem* 35. *notandum eſt, doctorem illum in priori parte aſſerere, omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, eſſe peccatum: intelligi autem debet, quia ut ſupra diximus, exiſtimabat nihil poſſe hominem efficere ſine auxilio gratiæ inhabitantis. Item quia putabat peccare etiam in actibus ſine libertate, ut conſtat ex prop.* 49. *& alii, de quibus infra. Unde ex doctrina hujus authoris plane ſequitur, omnia opera infidelium eſſe peccata, quia ſine fide nemo poteſt eſſe juſtus; ergo nec facere opus honeſtum ex mente ejus doctoris, quia ut ſupra vidimus, ex mente illius per quodlibet opus honeſtum juſtificatur, & ideo prior pars prædictæ propoſitionis* 35. *error eſt, vel errorem ſapit in ſenſu authoris. Circa ſecundam partem ejus propoſitionis, P. Vaſquez diſp.* 195. *cap.* 4. *cenſet non damnari doctrinam, ſed cenſuram, quam author tribuit contrariæ opinioni. Ego vero exiſtimo etiam damnari doctrinam illius authoris, quia exiſtimabat omnem amorem objecti honeſti ſanctificare, in quo errat aperte, ut conſtat ex ſupradictis. Ex dictis intelligitur ſenſus prop.* 37. *&* 39. Cum ergo propoſitio 37. ſit illa eadem, de qua diſſerimus, hæc Turriano judice damnata eſt in ſenſu *amoris juſtificantis*. Num & Turrianus novator eſt, & Bajani ſyſtematis propugnator? Scripſerat idem Turrianus cap. 3. ejuſdem Tract. pag. 623. *Ille author*, Bajus, *manifeſte docuit quemlibet actum bonum ſanctificare hominem, ut formam, & ideo erravit dicens omne auxilium gratiæ eſſe inhabitantis Spiritus Sancti, quæ doctrina eſt contra fidem*; & paucis interiectis monet diligenter eſſe notandum, *Iſtum Doctorem*, Bajum, *non aſſignare diſtinctionem auxilii gratiæ naturalis, vel ſupernaturalis in ordine ad juſtificationem, quia ſenſit omnem actum honeſtum eſſe formam ſanctificantem*. Idem repetit cap. 6. pag. 631. ubi ait Bajum exiſtimaſſe, *Quodlibet opus, quo impletur præceptum, eſſe ſanctitatem formaliter*. Si ergo Bajus non admittebat aliam *gratiam præter ſanctificantem*; non potuit propoſitionem 38. enuntiare niſi in ſenſu ejuſdem gratiæ ſanctificantis, quam ſolam admittebat.

IV. Huc revocari poſſent graviſſimi illi, & præclariſſimi Theologi, qui diſerte tradiderunt Bajum in ceteris damnatis articulis, qui juxta Anonymum ex trigeſimo octavo tanquam ex totius Bajaniſmi peſtilentiſſimo fonte promanant, & cum illo nectuntur, locutum fuiſſe de gratia, quæ facit hominem juſtum & rectum, eumque ſanctitate exornat, & adoptivum Dei filium conſtituit. Etenim Guillelmus Eſtius celeberrimus Theologus, & Univerſitatis Duacenſis Cancellarius, pertractans in 2. ſent. diſt. 25. §. 6. de illorum ſententia, qui aſſerunt non potuiſſe primum hominem a Deo condi cum effræni concupiſcentia, ſibique objectans articulum Baji 26. reſpondet ex hujus condemnatione prædictam ſententiam nihil pati incommodi. *Patet enim* (inquit) *ſenſus articuli manifeſte ex doctrina auctoris in eo capite, cujus titulus, ſive ſummarium ab auctore præmiſſum ibi eſt cum articulo. Nam ibi præcipue agit de Gratia, quæ abſolute juſtum & rectum hominem conſtituit. Idem patet ex articulis* 21. 23. 24. *præcedentibus, qui cum iſto ſunt ejuſdem argumenti, & loquuntur tantum de dono gratiæ adoptantis hominem in filium Dei. Denique id liquet ex declaratione facultatis Theologicæ Lovanienſis in ſcripto quodam ſuper dictis articulis edito*. Eadem ſcribit inſignis Thomiſta Joannes Baptiſta Gonet diſp. 1. de ſtatu puræ nat. art. 3. ubi ingenue ait ſententiam ſuam fulciri non poſſe latis adverſum Bajum conſtitutionibus, quoniam is loquebatur *de gratia ſanctificante, quæ abſolute hominem juſtum & rectum conſtituit*. Et Ludovicus Bail in Opere inſcripto *de Beneficio Crucis*, in quo exagitat, refutatque Bajanos omnes articulos, *Non concinit Bajus*, inquit, *doctrinæ communi in Eccleſia receptæ, quod peccator ſæpe per gratias prævenientes, & inefficaces adhuc juſtificationis realis, moveatur, incitetur, ac adjuvetur ad diſponendum ſe ſanctificationi, per varios actus fidei, ſpei, & caritatis, & pœnitentiæ ſeu contritionis. Vult iſtos omnes pios motus produci & cauſari a gratia ipſa ſanctificante, quæ vita eſt hominis. Quaſi vero gratia ſanctificans eſſet medium ad illos pios motus, qui etiam metaphorice dici poſſunt vita hominis ſaltem inchoata; & non potius illi motus pii eſſent medium ad gratiam ſanctificantem acquirendam, ad quam ſunt diſpoſitiones juxta Concilium Triden-*

Eſtius tom. 1. edit. Pariſ. pag. 301.

Gonet tom. 2. pag. 546. edit. Pariſienſis.

Bail edit. Pariſ. pag. 184.

Digitized by Google

Tridentinum ſeſs.6. in Decreto de juſtif. cap.6. Profectò ſi juxta Bajum gratia ſanctificans eſt medium ad omnes pios motus; ſi de gratia ſanctificante agit Bajus in aliis articulis, quos anonymus damnatos eſſe fatetur in ſenſu propoſitionis trigeſimæ octavæ; nemo adeo bardus eſt, adeo plumbei ac obtunſi cerebri, qui non videat ipſam propoſitionem 38. damnatam fuiſſe in ſenſu *gratiæ ſanctificantis*, quando ſtandum ſit tam inſignium Theologorum judicio.

V. Ipſe Joannes Lenſæus, Balliolanus alias dictus, in Expoſitione, ad quam Anonymus ſæpe nos provocat, & quæ inſerta eſt Operibus Bajanis edit. Colon. an. 1696. qua editione & ipſe Anonymus utitur, ſenſum damnatum hujus propoſitionis 38. ita declarat: *Omnino hoc a vero abhorrere cenſemus, omnem creaturæ rationalis amorem aut vitioſam cupiditatem eſſe, qua mundus diligitur, quæque a D. Johanne prohibetur, aut laudabilem illam, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur, caritatem. Eſt indubie medius quidam amor, quem naturæ author inſeruit, quo non modo beatitudinem omnes expetimus, ſed & parentes, & amicos, liberos, & conjuges, & quacunque alia ratione propinquos inreprehenſibiliter, ipſaque natura impellente diligimus: qui etſi longe abeſt ab illius excellentia caritatis, quam Deus per Spiritum Sanctum in eorum, qui juſtificantur, corda diffundit; tamen neque ita degener eſt, ut vitioſa debeat cupiditas æſtimari: hæc ex Deo non eſt, ille Deum habet authorem: hæc damnanda atque prohibita eſt, illum naturæ lex, omniſque honeſti poſtulat ratio ac requirit; hanc caritas divinitus infuſa deſtruit atque evertit, illum firmat ac perficit.* Perſtringitur his verbis uterque ſenſus, quem nos damnatum dicimus in Bajo, ſcilicet, quod amor honeſtus & naturalis ſit vitioſa cupiditas, lege prohibitus, & vitiatus intrinſecus; quoniam quidquid non derivat a laudabili caritate actuali, juxta Bajum procedit ex cupiditate damnanda & vitioſa: & quod idem amor naturalis aut honeſtus ſit degener, & adeo turpis, ut æſtimari debeat vitioſa cupiditas, quoniam abeſt ab excellentia illius caritatis, quæ diffunditur per Spiritum Sanctum in corde eorum, qui JUSTIFICANTUR. Locutus eſt ergo Bajus *de caritate juſtificante*, judice quoque Lenſæo.

Lenſæus inter Oper. Baji pag. 168. ſecundæ partis.

 VI. Vin-

VI. Vincentius Contenſonus in *Theologia mentis & cordis*, complurium Sacræ Facultatis Pariſienſis approbationibus commendata, lib. VIII. diſſert. 2. cap. 1. ubi demonſtrat neceſſitatem ſpecialis gratiæ ad opera moralis ordinis, objiciens ſibi propoſitionem illam Baji, *Liberum arbitrium ſine gratia & Dei adjutorio, nonniſi ad peccandum valet*, ad hunc modum objectionem iſtam elidit: *Senſus Baji eſt, liberum arbitrium indigere gratia ſanctificante, & caritate, ut bene agat: quod evidenter ex aliis propoſitionibus in ea Bulla recenſitis colligitur, quæ tales ſunt:* Omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt. *Cenſet ergo Bajus, requiri ad hoc ut opus non ſit peccatum, quod operans non ſit peccator, ſeu quod habeat gratiam ſanctificantem. Item:* Diſtinctio duplicis juſtitiæ, alterius, quæ ſit per Spiritum caritatis inhabitantem, alterius, quæ ſit ex inſpiratione Spiritus Sancti, ſimiliter rejicitur. *Vides ergo manifeſte Bajum nullum opus bonum eſſe voluiſſe, niſi a gratia ſanctificante profectum; ſiquidem juſtitiam ab inſpiratione Spiritus Sancti excitatam, ab inhabitante diſtinctam rejecit. Ergo cum dixit liberum arbitrium ſine gratia, & adjutorio Dei nihil valere, niſi ad peccandum, per gratiam, perque adjutorium juſtitiam inhabitantem, ſine qua nihil bonum poſſe vult, intellexit. Idem clariſſime colligitur ex altera ejuſdem Michaelis propoſitione, quæ ſic habet:* Illa diſtinctio duplicis vivificationis, alterius qua vivificatur peccator, dum ei pœnitentia & vitæ novæ propoſitum & inchoatio per Dei gratiam inſpiratur: alterius, qua vivificatur, qui vere juſtificatur, & palmes vivus in vite Chriſto efficitur, pariter commentitia eſt. *Si autem nulla ſit inchoatio vivificationis & pietatis, nullaque ſit gratia, quæ non vivificet formaliter, planum eſt ad evitandum in omni actione peccatum opus eſſe gratia ſanctificante, in qua vita formalis animæ ſita eſt. Qui Baji ſenſus non ſolum falſus, ſed hæreticus eſt: ex eo enim ſequitur, diſpoſitiones, quibus peccator ad juſtificationem manuducitur, eſſe peccata: quod in Novatoribus noſtris ſacra Tridentina Synodus damnavit. Ex his etiam patet reſponſio ad aliam propoſitionem, cum enim Bajus nullam aliam veram gratiam agnoſcat præter ſanctificantem ſeu habitualem, quidquid ex gratia ſanctificante non proficiſcitur, ex ſolis*

Contenſon. tom. 5. pag. 195. edit. Lugd. an. 1685.

naturæ

naturæ viribus ortum habere conſequenter credidit; *unde cum dixit*: Cum Pelagio ſapit, qui boni aliquid naturalis, hoc eſt, quod ex naturæ ſolius viribus ortum ducit, agnoſcit; *idem eſt, ac ſi dixiſſet: Cum Pelagio ſentit, qui ſine gratia ſanctificante bonum aliquid opus agnoſcit, qui utique ſenſus damnandus eſt*. Ex his autem verbis evidentiſſime conſtat Contenſonum in ea fuiſſe ſententia, quod Bajus ad quodcunque opus bonum neceſſariam duxerit caritatem habitualem, & gratiam ſanctificantem, & quod præter hanc gratiam nullam aliam agnoverit: quod vir doctus etiam collatione articulorum Baji commonſtrat. Atque in eadem ſententia ſunt Ludovicus Abelly Epiſcopus Ruthenenſis parte 1. *Medullæ Theologicæ* Tract. 7. ſect. 7. pag. edit. Pariſienſis 402. aliique permulti, quos differt. 3. commemorabo, pertractans de relatione operum in Deum. Ex his interim confirmatur aſſertio noſtra, ſcilicet Bajum in propoſitione 38. nomine *caritatis laudabilis* intellexiſſe caritatem *habitualem*, aut *juſtificantem*, quoniam ſolam caritatem juſtificantem agnovit.

VII. Franciſcus Macedo Ordinis Minorum S. Franciſci in *Scrinio* primum affert, probatque verba Vaſqueſii ſupra a nobis producta: deinde oſtendit plures propoſitiones Baji in ſenſu gratiæ actualis defendi ab antiquis Societatis Jeſu Theologis, quoniam nullam tentationem vel minimam poſſe vinci ſine gratia, docuerunt Bellarminus tom. 3. Controv. lib. 3. cap. 7. Toletus apud Vaſquium in 1. 2. diſput. 190. cap. 18. & Vaſq. ibidem, & diſp. 189. cap. 13. Nullum opus morale fieri ſine gratia Chriſti docuerunt, teſte ipſo Vaſquio 1. 2. diſput. 190. Scholaſtici multi, eamdemque ſententiam tenet Schola ejuſdem Vaſquii Complutenſis, docuitque Compluti, & Madriti P. Didacus Alarcon Societatis Jeſu in Collegio Complutenſi Lector primarius: liberum arbitrium ſine adjutorio gratiæ actualis non valere niſi ad peccandum, teſte ipſo Vaſqueſio citata differt. 190. cap. 18. docuit Auguſtinus, & 22. canone Synodus Arauxicana, propugnavitque eamdem ſententiam Comment. in cap. 6. Joannis ſummus Theologus Maldonatus. Recenſitis demum propoſitionibus aliis Scholaſticorum, quas modo Mediſtæ cenſura inurunt, & Bajanas eſſe queruntur, librum hoc monito

Macedo in Scrinio, ſeu Mens Aug. pag. 250.

nito

BIBLIOTECA A... ROMA

nito abſolvit: *Videant igitur nuperi quidam authores, qua ratione audeant proſcribere iſtas & hujuſmodi alias ſententias, eo tantum nomine qnod in Bulla Pii, & Gregorii continentur, cum antiquis & claris Societatis auctoribus & heroibus, dum eas condemnant, errores impingant, dum contra cenſent, eorum judicio refragentur; & caveant ne dum aſperius eas ac ſimiles notant, Vaſquii unius e Jeſuiticæ Theologiæ ſummis principibus ſententia graviorem notam incurrant.* Hæc Macedo. At ne alio videamur divertere, & ex remotioribus apertas conſecutiones deducere; idem P. Macedo in *Cortina* pag. 247. ait: *In eo errore erat Bajus, ut nullnm opus bonum admitteret ſine fide perfecta, & gratia ſanctificante; ut patet ex propoſit. 59. & 60. qni error alienus eſt a ſententia Augnſtini, qui tantum requirit fidem, & gratiam inchoatam, & ante jnſtificationem bona opera admittit. Qua de re videndus Vaſquez, Suarez, & Smiſing. tract. 3. dub.6. q.7. num.376.* Eadem ſcripſit Macedo tom. 2. Collat. 10. diff. 2. ſect. 3. pag. 378. ubi demonſtrat propoſitiones Baji, præſertim 27. *Liberum arbitrium ſine gratiæ adjutorio nonniſi ad peccandum valet*, nequaquam Auguſtini, ejuſque diſcipulorum, qui ad omnes actus, ut undique ſint boni, nec ſpectata aliqua, ſive intrinſeca, ſive extrinſeca circumſtantia pravi ac vitioſi, neceſſarium putant actualis gratiæ auxilium, communiſſimam ſententiam infringere: immo objectiones, quas adverſarii noſtri petunt ex damnatione articulorum Baji inanes & contemnandas eſſe pronuntiat, hæc verba ſubjiciens pag.597. *Quod objiciunt de Bajo, ut nobis terrorem incutiant, inane eſt. Jam illam formidinem ſupra removimus & in Cortina, & in Mente Innocentii, & in libro de Clavibus Petri, eamqne objectionem occnpaverat, & diluerat Vaſquez, Turrianus, Ripalda, & tota Schola Vaſquii Complutenſis. Quære hujuſmodi auctores in locis ſupra addnctis: difflabis inanem nubecnlam.* Advertendum eſt autem, ſolius P. Macedi teſtimonio Cardinalem Noriſium de Bajaniſmo accuſatum [non enim nos omnium primi hujuſmodi calumniis impetimur] a ſe avertiſſe ſuſpicionem erroris; ut conſtat ex *Paralello propoſitionum damnatarum Michaelis Baji, & quarumdam ſimilium Henrici Noris*, refutato a doctiſſimo Cardinali ſub nomine Annibalis Ricci. Si autem ſolus Macedo ſufficere viſus eſt ad purgan-

Vide Noriſium tom. 1. nov. ed. pag. 1343.

purgandum, vindicandumque Noriſium; quanto magis ad nos purgandos, vindicandoſque ſufficere debent & Macedo & Noriſius ipſe, atque Theologi alii præſtantiſſimi, quos hactenus commemoravimus?

VIII. Dixi, *Noriſius ipſe*: nam is agens de textu Apoſtoli ad Rom. 14. *Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, ac demonſtrans recte Auguſtinum de his verbis cum Juliano differentem ea interpretatum fuiſſe de fide, a qua opera deliberata in ultimum finem dirigantur, objecta ſibi Bajana propoſitione, *Omnia opera infidelium ſunt peccata*, ad hunc modum reſpondet cap. 4. *Vindiciarum §. 5. Bajus nullos actus bonos ex Dei gratia ab infidelibus fieri volebat, eo quod gratiam tantum admittebat Spiritus Sancti inhabitantis in anima, qui cum in infideli non inhabitet, hinc arbitrabatur, nullum in eodem divinæ gratiæ auxilium reperiri. Horum teſtem appello Gabrielem Vaſquez 1. 2. diſput. 190. cap. 18. num. 134. ubi de opinione Baji in libro de Juſtitia, & virtutibus impiorum cap. 4. ut 5. hac habet*: Non admittebat ille, &c. prout ſupra num. 1. præmiſſum eſt. In *Parallelo* idem, de quo paullo ſupra, ad propoſitionem Bajanam, *Liberum arbitrium ſine gratiæ Dei adjutorio nonniſi ad peccandum valet*, reponit quæ præcedenti numero exſcripſimus ex *Cortina*, & ex *Collationibus* Patris Macedi, eademque repetit in animadverſionibus ſuis ad *Prodromum Velitarem* Brunonis Neuſſer p. 1. cap. 6. quæ autographæ in noſtra Urbis Bibliotheca aſſervantur. Quare etiam Henricus Cardinalis Noriſius, quem etſi idem Bruno Neuſſer, ſeu quiſquis ſub ejus nomine latuit, Fulgentius Risbrochius, aliique hujus farinæ homines Baji & Janſenii diſcipulum appellaverunt, eruditi tamen omnes maximis laudibus proſequuntur, adeo, ut ſupremus Eccleſiæ Paſtor Benedictus XIV. ſapientia æque ac poteſtate Summus eum authenticis litteris nuncupaverit *Romanæ Eccleſiæ ſplendidiſſimum Lumen*; Noriſius, inquam, de ſola caritate, quæ *per Spiritum Sanctum inhabitantem* diffunditur, ſeu de ſola *caritate juſtificante*, proſcriptos Baji articulos explicavit. Vide & Lambertum Le Drou infra §. 5. nu. 6.

Noris tom. 1. pag. 1054.

Prodromus Velit. Cod. Bibl. Angelicæ pagina 29.

Bened. XIV. in Brev. ad FF. Auguſtin. dato die 31. Martii an. 1745.

IX. Eadem, quæ Noriſius, tradiderunt Auguſtiniani omnes, qui negant dari veras, & ſecundum omnem circum-

cumſtantiam laudabiles virtutes, quæ non referantur in Deum: quorum auctorum permultos inferius commemorabo. Unum nunc proferam, qui in Aegidium Romanum edidit Commentarios, & quem ſequuntur ex noſtratibus univerſi, qui *Aegidiani* dicuntur. Erit is Fridericus Nicolaus Gavardi, qui tomo IV. Scholæ Aegidianæ qu. 5. de Virtutibus art. 7. ad 26. Bajanam propoſitionem num. 9. cum Noriſio reſpondet, *Hanc propoſitionem damnatam fuiſſe reſpective ad prop.35:* Omne, quod agit peccator, &c. *multa enim opera agit peccator per gratiam actualem, quæ ſtat ſimul cum peccato, & excitat peccatorem, ac movet in Deum, ut docet Trident. ſeſſ.6. cap. 6. quæ ſunt opera bona, non autem peccata. Bajus autem admiſit ſolam gratiam ſanctificantem, quæ nequit ſtare cum peccato:* Et quamvis hic auctor aliam tradat reſponſionem, ſcilicet, Bajum in libro de Virtutibus impiorum 2. non loqui *de Gratia habituali*, ſed nihilo tamen minus rectiſſime fuiſſe damnatum, eo, quod exiſtimaverit opera, quæ actuali caritate non referuntur in Deum, eſſe quoad ſubſtantiam, & intrinſecus mala, utpote a vitioſa cupiditate derivantia: hæc etiam reſponſio veriſſima eſt, ut præmonui §.1. num.3. immo utraque in eumdem plane ſcopum collineat; ſi animadvertatur eamdem eſſe apud Bajum *caritatem actualem*, & apud orthodoxos Theologos *caritatem juſtificantem, ſive habitualem & inhærentem*, eo quod ipſe Bajus rejecerit tanquam minus congruentem, & commentitiam duplicem juſtitiam, & duplicem vivificationem, quarum una ſit per excitationem Spiritus Sancti moventis, altera per Spiritum Sanctum cor inhabitantem, & in eo donum ſanctitatis & juſtificationis diffundentem, prout conſtat ex damnatis articulis 60. & 61., atque proximo §. confirmabitur. Interim arbitror unicuique perſuaſum eſſe, permultis graviſſimiſque Theologis atteſtantibus, Bajum nullam aliam caritatem agnoviſſe præter *juſtificantem*, ideoque in ſenſu hujus caritatis enuntiaſſe propoſitionem 38. ceteraſque huic cohærentes; nec abſque ſumma vel injuria, vel falſitate potuiſſe ſcribi ab Anonymo, id eſſe commentum & ſubterfugium novatorum, qui Bajanis erroribus patrocinantur, & Conſtitutiones Apoſtolicas ſtudent eludere: quod evincere ac demonſtrare hujus ſecundi paragraphi ſcopus erat.

Gavardi tom. 4. pag. 74.

§. III.

§. III.

Prædictorum Auctorum de ſenſu Bajanæ propoſitionis XXXVIII. judicium æquiſsimum rectiſſimumque eſſe monſtratur.

TAm expreſſis, planiſque Auctorum, quos laudavimus, teſtimoniis, ex quibus manifeſtiſſimum eſt juxta eorum ſententiam triceſimum octavum Baji articulum condemnatum fuiſſe in ſenſu caritatis juſtificantis, non video quid Anonymus reſpondere valeat, niſi ſingulos deceptos eſſe, & Bajani ſyſtematis ſupina ignorantia laboraſſe. Debuerat itaque, ſi hæc illi opinio inſidet, aſſerere quod nos lectione clariſſimorum Theologorum decepti fuimus, id, quod ignorantiæ erroriſque noſtri juſtiſſima foret excuſatio: & non debebat litteris tradere, adhibitas a nobis interpretationes eſſe figmenta, ſubterfugia, dolos, fraudeſque Novantium; quod an vere dictum ſit, poterit unuſquiſque dijudicare. Sed nec illud exiſtimandum eſt tot, ac tam celebres Scriptores fuiſſe deceptos; quum præter ſingularem illorum doctrinam, manifeſtæ quoque rationes ſuadeant judicium, quo pronuntiarunt prædictam propoſitionem 38. in ſenſu caritatis juſtificantis, ſive gratiæ ſanctificantis damnatam, æquiſſimum rectiſſimumque fuiſſe.

I. Id ego hoc tertio paragrapho demonſtraturus præmitto regulam, qua dignoſcendus eſt ſenſus intentus ab aſſertoribus damnatorum articulorum, traditam a Franciſco Suarez Prolegomeno 6. de Grat. cap. 2. num. 12. ubi data opera *de Cenſura Pii V.*, *&* *Gregorii XIII.* pertractat. Ait ergo Suareſius, ſenſum ab aſſertoribus intentum, damnatumque Romanorum Pontificum Conſtitutionibus eſſe illum, *quem verba præſeferunt*, ſive qui ex ipſis verbis, quibus proſcripti articuli conſtant, erui quamfacillime poteſt. *Nam* (audias ratiocinantem Suarium) *ſi ſenſus omnium illarum ſententiarum ab aſſertore intentus non poſſet ex verbis ipſis a*

Suarez tom. 1. de Gratia edit. Mog. pag. 179.

Pontificibus relatis ſatis colligi, ſine Operum ejuſdem aſſertoris integra lectione, & antecedentium, & conſequentium nova collatione, conſequenter etiam ipſa Pontificia deciſio ſine eadem diligentia certo colligi non poſſet, quia neſciremus quo ſenſu illas ſententias damnaverit: at vero lectio illorum librorum nobis eſt prohibita, ut ex eodem Brevi, in quo talia ſcripta damnantur, conſtat: ergo intercluſa eſt nobis via, & ratio aſſequendi proprium ſenſum ab illo aſſertore intentum, & a Pontificibus damnatum, & ſic non poſſemus ex illa Bulla firmum argumentum contra aliquam opinionem ſumere, etiamſi in illis aſſertionibus, & proprio earum ſenſu contineri videatur. Conſequens eſt abſurdum, & gravitati tanti decreti repugnans. Si autem ex verbis in Bulla relatis ſenſus alicujus propoſitionis adhuc videatur ambiguus; regulam aliam ſuppeditat Suareſius proximo num. 13. ut ſcilicet abjiciamus novam, inuſitatam, & ab Eccleſia Catholica rejectam doctrinam: & ſi hoc etiam nos de ſenſu damnato certiores non reddat, ſed duo ſenſus occurrant, quorum *unus* (vellem, ut hæc Suarii verba attentis auribus ab Anonymo exciperentur) *coharet cum aliis aſſertionibus in eadem Bulla damnatis, non vero alter; tunc clarum etiam eſt, propoſitionem in priori ſenſu aſſertam fuiſſe, ac proinde in eodem damnari. Et hanc conjecturam maxime ſpectandam, & præ oculis habendam moneo. Exiſtimo enim tanta conſideratione, & æquitate aſſertiones has ex libris illius doctoris decerptas fuiſſe, ut ſi non tantum ſingulæ, ſed omnes etiam ſimul ſpectentur, facile poſſit intelligi ſenſus, in quo ab auctore aſſertæ fuerunt.* Præclarum ſane monitum, cui ſi viri Theologi obtemperarent; damnatorum ſcriptorum opera ſpernerent atque eliminarent, nullam Apolegeticis eorum libris ad errores obtegendos conſcriptis præſtarent fidem, Eccleſiaſticis definitionibus unanimi conſenſione, ac debita reverentia ſubſcriberent, nec ſe mutuis calumniis dicteriiſque proſcinderent. Hac itaque regula uſurus ex ipſis verbis triceſimæ octavæ propoſitionis, atque ex hujus cum aliis una damnatis collatione, ſenſum ab auctore intentum dilucide planeque explicabo.

Suarez. ibidem pag. 180.

II. Ac principio, ſi verba quibus propoſitio 38. compacta eſt, expendamus; quis ignorat, vocabulum *caritatis* com-

communi, uſitatiſſima planiſſimaque apud Theologos ſignificatione, degente inter homines Bajo, deſignaſſe, ac noſtra etiam ætate commonſtrare gratiam ſanctificantem, ac ſupernaturale donum Spiritus Sancti in cordibus juſtorum inhabitantis? Theologorum columen Sanctus Thomas 2. 2. qu. 23. art. 1. docet, *caritatem eſſe ſingularem amicitiam hominis cum Deo, per quam vocamur a Deo in ſocietatem Filii ejus*; ac proximo articulo 2. demonſtrat *caritatem eſſe habitum, quo homo inclinatur in actus omnium virtutum propter Deum*, appellatque eo loci caritatem *habitualem formam ſuperadditam potentiæ naturali*, plura differens de pervulgata illa propoſitione Magiſtri lib. 1. ſent. diſt. 17. *Caritas eſt Spiritus Sanctus mentem inhabitans*. Atque in hac ſignificatione acceptum fuiſſe ætate Baji vocabulum *caritatis*, apparet ex ipſa *Explicatione* Joannis Lenſæi edita adverſus Bajanos articulos, cap. XI. ubi perſtringens propoſitiones ad caritatem ſpectantes, *Falſum eſt*, inquit, *hominem in peccato mortali, ſive in reatu æternæ damnationis exiſtentem poſſe veram habere caritatem. Etſi enim ante ſuam juſtificationem inſit in pœnitente amor aliquis juſtitiæ, eaque dilectio, qua Deum diligere incipit tanquam totius juſtitiæ fontem; is tamen amor, qui caritatis naturam aſſequitur, ſeu vera illa & ſincera caritas, quæ eſt ex corde puro, conſcientia bona, & fide non ficta, cum æterna damnationis reatu non conſiſtit, ſemperque illa caritas, quæ legis eſt plenitudo, quaque Deus ex toto corde, totaque anima diligitur, cum peccatorum eſt remiſſione conjuncta*. Apparet ex Petro Cunero, qui in libro adverſus Bajum conſcripto, ait, *Caritas, quia omnes in ea divinam concipiunt amicitiam, non ſuſtinent communes fidelium aures, quod ſine culpæ remiſſione in aliquo inveniatur*: atque in Tractatu *de Caritate* art. 1. *Veriſſimum eſt* (inquit) *quod D. Thomas ſcriptum reliquit, caritatem eſſe amicitiam Dei, quæ ſuper eam ſocietatem, & communicationem fundatur, qua Deus nobis pater, & ſummum bonum eſt, & nos populus, & filii ipſius, templum Spiritus ejus, & membra Filii ſui*. Apparet demum ex ipſo Bajo, qui in Brevibus adnotationibus ad *Cenſuram Pariſienſium* hæc ſcribit: *Scio Scholæ commune eſſe documentum, caritatem eſſe habitum omni cupiditate, & omni*

S. Thomas 2. 2. pag. 160. & 162. edit. Ven. anni 1593.

Jo: Lanſæus pag. 176. p. 2. Oper. Baji.

Petrus Cunerus apud Le Drou de contrit. pag. 365. & in Tractat. de graviſſimis controverſis, *pag. 250.*

Bajus p. 2. pagina 21.

omni tentatione fortiorem, cui addi quidpiam poſſit, ſed nihil detrahi, niſi per peccatum mortale in totum pereat, per cujus ſubitam & inſenſibilem infuſionem formaliter fiat omnium peccatorum remiſſio, & ſine cujus infuſione fieri non poſſit. Et in publica prælectione, quam habuit Lovanii anno 1570. hortantibus Martino Rythovio Epiſcopo Iprenſi, Franciſco Sonnio Silvæducenſi, & Cornelio Janſenio Gandavenſi, ut a ſe quamlibet infamiæ notam diſpelleret, palam & coram omnibus confeſſus eſt, ſe minime diſtinxiſſe *inter bonam voluntatem, & caritatem, ſecundum conſuetum modum loquendi Scholæ. Caritas enim a Schola non aliter accipitur, quam quomodo Paulus accipit* 1. *ad Timoth.* 1. Charitas de corde puro, &c. *hoc eſt, de caritate perfecta, quæ eſt actus, vel habitus, quem operatur Spiritus inhabitans & propitius. Et talis caritas non eſt in eis, qui nondum habent remiſſionem peccatorum.* Quare *ſi caritatis* nomine, ſpectata communi & obvia ſignificatione, intelligitur apud Theologos Spiritus Sanctus inhabitans, amicitia & ſocietas Dei, atque donum illud præſtantiſſimum, quo reddimur filii Dei, ac templum Spiritus Sancti, & cujus infuſione fit peccatorum remiſſio: ſi hoc ſenſu ætate Baji omnes Scholaſtici uſurpabant hoc vocabulum *caritatis*, idque Bajus ipſe rotundis verbis fatetur; nonne perſpicuum eſt, *caritatem laudabilem* in triceſima octava propoſitione juxta ſenſum, *quem verba præſeferunt*, eſſe Spiritum Sanctum inhabitantem, amicitiam & ſocietatem Dei, & donum gratiæ ſanctificantis, per quam conſtituimur Dei filii, membra Chriſti ac templum Spiritus ejus, & qua fit peccatorum remiſſio?

Eadem p. 2. pag. 144.

III. At demus adverſario, ſenſum ab auctore intentum ex verbis, quibus damnatus articulus conſtat, obſcurum adhuc eſſe & ambiguum, ita, ut debeamus illum juxta monita & regulas Suarii ex aliis Bajanis propoſitionibus expiſcari. Certiſſimum eſt, Bajum in ea ſententia extitiſſe, quod homo per quodlibet opus bonum juſtificetur, ac mereatur vitam æternam. Ait enim propoſitione 18. *Opera Catechumenorum, ut fidem, & pœnitentiam, ante remiſſionem peccatorum facta, eſſe vitæ æternæ merita*: prop. 44. *Operibus plerisque, quæ a fidelibus fiunt, ut Dei mandatis pareant,*

reant, cujuſmodi ſunt obedire parentibus, depoſitum reddere, ab homicidio, a furto, a fornicatione abſtinere, juſtificantur quidem homines, quia ſunt legis obedientiæ, & veræ legis juſtitiæ, non tamen iis obtinent incrementa virtutum: & cohærenter docuit fieri non poſſe, ut aliquod Dei præceptum ſervetur quoad ſolam ſubſtantiam operis, & non habeatur meritum vitæ æternæ, adeo, ut nec opus aliquod moraliter bonum fieri queat, quo non promereamur æternum regnum; rejecitque propterea Bajus propoſitione 58. celebrem illam doctorum diſtinctionem, qua tradunt, *divinæ legis mandata biſariam impleri; altero modo quantum ad præceptorum operum ſubſtantiam tantum, altero quantum ad certum quemdam modum, videlicet ſecundum quod valeant operantem perducere ad regnum æternum; hoc eſt, ad modum meritorium*. Atque hinc factum eſt, ut cum Bajus ex una parte aſſereret quolibet bono opere hominem juſtificari, & promereri regnum æternum; ex alia autem parte minime negaret reatum peccati tolli per Sacramenta, & per miniſterium Sacerdotale, ut inquit propoſitione 54. & 55. hæc paradoxa deglutire & devorare coactus fuerit, quod vera *juſtificatio* perſiſtat *ſine remiſſione peccatorum*: atque id revera affirmavit propoſitionibus 31. 32. 33. & 43. Jam vero, ſi per quodlibet opus bonum homo juſtificatur, & promeretur vitam æternam, nec fieri poteſt aliquod opus bonum *quoad ſubſtantiam*, quod ſimul ad regnum cœlorum non valeat operantem per ducere, juxta ſenſum propoſitionum 18. 44. & 58. juſtificatio autem, ut Catholica fides docet, fit per Spiritum inhabitantem, ac meritum vitæ æternæ gratiam ſanctificantem ſupponit; legitima & neceſſaria conſecutione deducitur, Bajum ad quodlibet opus bonum neceſſariam exiſtimaſſe gratiam habitualem, gratiam ſanctificantem, gratiam Spiritus Sancti inhabitantis; ſeu gratiam & caritatem actualem quidem, ſed quæ juxta Bajum & juſtificet, & conferat meritum vitæ æternæ, habeatque proinde dotes illas; quas communi Theologorum ſententiâ habet gratia ſanctificans, gratia inhærens, gratia inhabitantis Spiritus Sancti.

IV. Ex aliis Baji propoſitionibus idem infertur. Propoſitio enim 16. ad hunc modum ſe habet, *Non eſt*

vera

vera legis obedientia, quæ ſit ſine caritate: propoſitio 35. ita ſonat, *Omne quod agit peccator vel ſervus peccati, peccatum eſt*; & propoſitio 40. eſt hujuſmodi, *In omnibus ſuis actibus peccator ſervit, dominanti cupiditati*. Quantum enim attinet ad propoſitionem 16. in ea vocabulum *caritatis* aperte ſumitur pro ea caritate, quæ juſtificat & ſanctificat, quoniam ex propoſitione 44. juxta Bajum omnis obedientia legis eſt *vera juſtitia*, & operibus, quibus Dei mandatis obtemperant, fideles *juſtificantur*; & juxta propoſitionem 58. nequit obſervari præceptum divinum *quoad operis ſubſtantiam*, quin ſimul ſervetur *quoad meritum regni æterni*: ideoque in ſenſu Baji illa *caritas*, in qua conſiſtit legis obedientia, eſt caritas hominem juſtificans & rectum faciens, eique conferens meritum æternæ vitæ. Quantum vero attinet ad propoſitiones 36. & 40. aperte in his affirmatur, nullum actum amoris innoxii, nullum opus intrinſecus bonum, nullum actum, qui non ſit corruptus a vitioſa cupiditate, fieri ab homine nondum juſtificato; ideoque cujuslibet operis, quod rectum ſit quoad ſubſtantiam, & non vitietur a noxia cupiditate, unicum juxta Bajum datur principium, nempe ſanctificans gratia, amor juſtificans, & caritas, qua ſumus filii Dei, membra Christi, ac templum Spiritus Sancti. Nec quemlibet movere debet, quod Bajus in ſua *Apologia* fateatur has duas propoſitiones hæreticas eſſe, & queratur ſibi per calumniam illas affingi. Nam primum Apologiâ iſtâ Bajus obtinere nequaquam potuit, ut damnatio præcedentium propoſitionum, unde hæ duæ manifeſte derivant, revocaretur. Deinde in ſenſu Baji datur juſtificatio *ſine remiſſione peccatorum*, ut dictum eſt paullo ſupra; ideoque bene hæc duo in ſenſu ejuſdem Baji conſiſtunt, quod homo ſemper deſerviat cupiditati, ſemperque peccet ante juſtificationem, & ante meritum vitæ æternæ, & tamen non ſemper peccet ante remiſſionem peccatorum. Ac tandem, cujuſcumque ſint duæ illæ propoſitiones, ſive Baji, ſive alterius auctoris, ſponte ex doctrina ejuſdem Baji derivant: ſemel enim dato, quod non detur aliquod opus bonum quoad ſubſtantiam, quod ſimul non habeat meritum vitæ æternæ, ut legi-

Vid. Apolog. Baji tom. 2. Oper. ejus pag. 99. & 101.

Digitized by Google

legitur propoſitione 58., planiſſime ſequitur, quod ubi non eſt *gratia ſanctificans*, ſine qua meritum vitæ æternæ nequit haberi, nec etiam reperiri poſſit aliquod opus, quod ſit bonum *quoad ſubſtantiam*, & intrinſecus non ſit *a dominante cupiditate* corruptum. Quapropter duæ illæ propoſitiones 35. & 40. ſive Baji ſint, ſive alterius, eumdem pravum ſenſum præſeferunt, & jure meritoque iiſdem Apoſtolicis Conſtitutionibus inſertæ fuerunt ac reprobatæ.

V. Luculentius dignoſci poteſt intentus a Bajo ſenſus ex propoſitione 60. *Similiter & illa diſtinctio duplicis juſtitiæ, alterius, quæ fit per Spiritum caritatis inhabitantem; alterius, quæ fit ex inſpiratione quidem Spiritus Sancti cor ad pœnitentiam excitantis, ſed nondum cor inhabitantis, & in eo caritatem diffundentis, qua divinæ legis juſtificatio impleatur, odioſiſſime, & pertinaciſſime rejicitur*, ſive ut Vaſquez, Turrianus, aliique legunt, *ut odioſiſſima, & pertinaciſſima rejicitur*. Prava & in hoc articulo enuntiata doctrina non ſolum adverſatur Tridentinæ Synodi definienti ſeſs. 14. cap. 4. aliud eſſe impulſum Spiritus Sancti nondum quidem inhabitantis, ſed tantum moventis, quo pœnitens excitatus & adjutus viam ſibi ad juſtitiam parat, ſeu ad juſtificationem diſponitur; aliud vero ipſam juſtitiam, ſeu juſtificationem, quæ per Spiritum Sanctum inhabitantem, & in cordibus eorum, qui juſtificantur, diffuſam caritatem efficitur; verum etiam oſtendit nullam in ſenſu Baji dari caritatem, niſi ſanctificantem, ſive Spiritus inhabitantis. Sublata quippe præcedenti diſtinctione, neceſſum eſt, ut ubicunque eſt divina inſpiratio, ubicunque eſt excitatio cordis ad pœnitentiam, quæ inſpiratio & excitatio eſt a Spiritu Sancto movente, & quæ eſt inchoatio quædam & conceptio juſtitiæ, ſit ibidem Spiritus caritatis inhabitans, ſanctitas & vera juſtitia. Itaque a Bajo diſtinctione illa duplicis juſtitiæ rejecta, debebat neceſſaria conſecutione actibus ſingulis, quibus impius excitus & adjutus gratia Spiritus Sancti moventis, aut fidem, aut ſpem, aut timorem, aut imperfectam dilectionem exerendo viam ſibi parat ad juſtitiam, alligari, & individuo conſortio perfecta caritas, vera juſtitia, & Spiritus Sanctus inhabitans copulari; alioqui diſtinctionem, de qua ſupra, mini-

Vide Turrian. pag. 642.

minime rejeciſſet: ideoque in ſenſu Baji quilibet actus bonus, & ad perfectam juſtitiam diſponens, ſive ſit actus fidei, ſive actus ſpei, ſive actus timoris, ſive deteſtatio peccati, ſive dilectio Dei tanquam fontis omnis juſtitiæ, ſive quilibet alius motus liberi arbitrii excitatus a Spiritu Sancto movente, erit laudabilis caritas diffuſa per Spiritum Sanctum inhabitantem, ſanctificans animam, & habens meritum vitæ æternæ. Atque huic rationi innixi Vaſquius, Turrianus, Macedo, Noriſius, & alii aſſeruerunt Bajum admiſiſſe ſolam gratiam ſanctificantem, ut conſtat ex illorum verbis productis paragrapho præcedenti.

VI. Huc ſpectat proxima propoſitio 61. *Denique & illa diſtinctio duplicis vivificationis, alterius, qua vivificatur peccator, dum ei pœnitentia, & vitæ novæ propoſitum & inchoatio per Dei gratiam inſpiratur; alterius, qua vivificatur, qui vere juſtificatur, & palmes vivus in vite Chriſto efficitur, commentitia judicatur, & ſcripturis minime congruens.* Hujus enim propoſitionis idem, ac præcedentis eſt ſenſus. Enim vero hac diſtinctione duplicis vivificationis ſemota, conſequens eſt, peccatori, ſtatim ac inſpiratur illi deteſtatio peccati, & propoſitum & inchoatio novæ vitæ, ſtatim ac incipit vivificari ſeſe ad gratiam ſanctificantem præparando, ineſſe illam vivificationem, qua vere juſtificetur, & qua factus vi-
Joan. 15. 1. 5. vus palmes in Chriſto, manens in ipſo, qui ait, *Ego ſum vitis vera; ego ſum vitis, vos palmites, qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum*, ſit Dei filius, fructumque bonorum operum, ac meritum gloriæ referat. Contra qui nondum juſtificatus eſt, & nondum eſt vivus palmes in Chriſto, ita juxta ſenſum hujus propoſitionis præciſus erit, ita omni vivificatione deſtitutus, ita mortuus, ut per pœnitentiam, & per vitæ novæ propoſitum & inchoationem nullatenus vivificari credatur. Quapropter in ſenſu Baji cujuſcunque actus boni & quoad ſubſtantiam, & quoad meritum vitæ æternæ unum duntaxat principium admittitur, ideſt, *caritas*, qua homo *juſtificatur*, & qua ſit *vivus palmes* in vite Chriſto; ſublato autem hoc principio caritatis juſtificantis, & perfecte vivificantis, omnia opera quoad ſubſtantiam & intrinſecus mala erunt, quidquid agit peccator,

Digitized by Google

tor, peccatum erit, & ipſe peccator in omnibus ſuis actibus ſerviet dominanti cupiditati, nullaque erit vera legis obedientia abſque caritate, quæ diffunditur per Spiritum Sanctum inhabitantem. Hinc vero magis, magiſque comprobatur, & fruſtra Bajum in ſua *Apologia* conqueſtum fuiſſe, quod ſibi per calumniam affictæ ſint propoſitiones 35. & 40. de quibus diximus num. 4., cum ſint doctrinæ ipſius Baji evidentiſſima conſectaria; & bene ſapienterque Auctores antecedenti paragrapho laudatos tradidiſſe, quod Bajus nullam gratiam agnoverit, tanquam principium bonorum operum, *præter gratiam ſanctificantem*, & præter caritatem, quæ per Spiritum Sanctum diffunditur in cordibus eorum, qui *juſtificantur*. Itaque hoc præclariſſimi Theologi docuerunt, & rectiſſime docuerunt: quod hoc docuerint, demonſtratum eſt ſupra eorum teſtimoniis locupletiſſimis; quod vero rectiſſime hoc docuerint, adhibita Suarii regula, collatiſque invicem pluribus Bajanis articulis, demonſtratum eſt modo.

§. IV.

Oſtenditur etiam Auctores, qui ſcripſerunt poſt Conſtitutionem Unigenitus, *aſſerere articulum Baji XXXVIII. in ſenſu caritatis habitualis & gratiæ ſanctificantis fuiſſe proſcriptum.*

PRogreditur nunc Diſſertatio ad expendendum quo ſenſu damnatum articulum Baji trigeſimum octavum cenſuerint Auctores illi, qui floruerunt poſt celeberrimam Conſtitutionem *Unigenitus*, qua Summus Pontifex Clemens felicis recordationis Papa XI. confixit Queſnellianas propoſitiones, in quibus Bajani comprehenduntur errores. Anonymus *Bajaniſmi Redivivi* Auctor, ut præmonui ſ.1. nu.6. ſcribit, eumdem errorem, qui continetur in articulo illo Baji, renovatum fuiſſe a Queſnellio in damnata propoſitione 44. quæ eſt hujuſmodi: *Non ſunt niſi duo amores, unde*

volitiones & actiones omnes noſtræ naſcuntur. Amor Dei qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur, & amor quo nos ipſos ac mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum eſt, non refert, & propter hoc ipſum fit malus; additque Anonymus, quod eumdem errorem ſapiunt & præſeferunt proximæ propoſitiones Queſnellianæ, 45. *Amore Dei in corde peccatoris non amplius regnante, neceſſe eſt, ut in eo carnalis regnet cupiditas*, & ſubſequentes aliæ uſque ad octavam & quinquageſimam. Vide *Bajaniſmum Redivivum* pag. 63. Aequum eſt igitur, ut mentem inſignium Scriptorum circa has propoſitiones Queſnellii ſedulo inveſtigemus.

I. Occurrit primo Inſtructio Paſtoralis, cui anno 1714. Nonis Februarii ſubſcripſere quadraginta duo Epiſcopi in Urbe Pariſienſi congregati, & quam poſtea ſexaginta alii Antiſtites adprobarunt, ita, ut non unius tantum, vel alterius Doctoris, ſed totius Cleri Gallicani, aut ſaltem dignioris partis ejuſdem Cleri doctrinam, Inſtructio illa dicenda ſit continere. Præfert ipſa hunc titulum: *Inſtruction Paſtorale Approuvée par l'aſſemblée de Meſſeigneurs les Cardenaux, Archevéques, & Evéques; & propoſée à Meſſeigneurs les Prelats abſens*; ac typis edita eſt eodem anno 1714. In hac itaque Inſtitutione de propoſitionibus Queſnellii ſpectantibus ad caritatem, hæc traduntur: „ L'Egliſe inſtruite par l'Apôtre nous enſeigne que les mouvemens de foi, de crainte, & d'eſperance, par les quels Dieu prepare à la juſtification, ne ſont point des pechez: que bien loin de *rendre l'homme hypocrite & plus criminel*, ils ſont bons & utiles, (a) *qu'ils ſont des dons de Dieu & des mouvemens du Saint Eſprit, qui excite l'ame, quoiqu'il n'y habite pas encore*; & que les actions, qui ſont faites par ces motifs, non ſeulement ne ſont pas mauvaiſes, mais qu'elles ſont des diſpoſitions à la juſtification; c'eſt ce que le Concile de Trente a declaré. „ Queſnellius itaque arbitrabatur, motus fidei, timoris, ac ſpei, quibus ad juſtificationem diſponimur, eſſe intrinſecus peccata, ideoque nullum ante juſtificationem, & gratiam ſanctificantem agnoſcebat bonum opus, quod a noxia cupiditate non ſit vitiatum; id quod Galliarum Antiſtites dilucide explanant. Sequitur enim Paſtoralis

Vide Inſtruct. Paſtor. pag. 40. & ſeqq. ubi adnotant. in margine propoſitiones Queſnel. 44. 45. 46. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. & 59.

a *Concil. Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. & can. 4. 5.*

ſtoralis Inſtructio : „ Les propoſitions condamnées renferment une doctrine toute contrarie. Nous y voions, *qu' il n' y a que deux amours* ; *la charité & la cupidité* : toutes les actions ont leur ſource dans l' un ou dans l' autre de ces amours. Tandis qu' on eſt ſous de regne de la cupidité, c' eſt a dire avant la juſtification & la reconciliation, toutes les actions ſont corrompúes ; il n' y a ni *foi*, *ni eſperance en Dieu*, *ni Religion*, *où il n' y a point de charité* ; il n' y a nulle bonne œuvre, tout, juſqu' à *la priere* eſt peché *& hypocriſie*. Les actions chretiennes ne ſont point faites *chretiennement*, ſi elles ne ſont faites par le motif de la charité. „ En aperte docent rurſus Gallicani Epiſcopi traditam a Queſnellio doctrinam omnino Tridentinæ Synodo oppoſitam, nempe quod ante juſtificationem & reconciliationem, quæ fit per caritatem habitualem, ſeu diffuſam in cordibus eorum, qui juſtificantur, per Spiritum Sanctum inhabitantem, quidquid peccator agit peccatum eſt, eumque magis maculat, & hypocritam reddit ; propterea quod ante juſtificationem regnet vitioſa cupiditas, actus omnes corrumpens, nec ſinens aliquid fieri niſi ſui cauſa, impulſu ſcilicet ejuſdem cupiditatis. Deſideras ne clariora ? Paucis interjectis in illa Inſtitutione hæc leguntur : „ En vain, mes chers Freres, on s' efforce d' autoriſer la doctrine contraire par les textes de Saint Auguſtin, & des autres Peres : il nous ſuffiroit, pour faire voir qu' on abuſe de ces autoritez, de marquer que les héretiques des derniers tems, ainſi que les defenſeurs de Baius, les ont alleguez cent fois pour ſoutenir leurs erreurs ; mais que l'Egliſe, qui connoît mieux le ſens, e la doctrine de Saint Auguſtin, & des autres Péres, que les heretiques, qui les lui oppoſent, elle qui eſt l' interprete infaillible de l' Ecriture & de la Tradition, n' a pas laiſsé de proſcrire dans le Concile de Trente les erreurs de Luther & de Calvin, & dans la Bulle du Saint Pape Pie V. les propoſitions de Baius, ſemblabes a celles, qui ſont condamnées. A ces raiſons ſi deciſives on peut ajoûter, que nous trouvons dans Saint Auguſtin même des differences & des principes, qui rendent les textes, qu' on objecte, auſsi conformes à la doctrine de l' Egliſe,

que les propoſitions cenſurées y ſont contraires. Le Saint Docteur reconnoît en effet deux amours, mais ſous le nom d'amour de Dieu, il renferme non ſeulament la charité habituelle ou dominante, mais la charité actuelle, & encore toute bone volonté, & tout amour du-bien: il rapporte à cette charité toutes les diſpoſitions, qui preparent le pécheur à la juſtification, il reconnoit, qu'il y a de bons mouvemens dans ceux mêmes qui n'ont point la charité, & qui ſont ſous le regne de la cupidité. „ Productis deinde ad hoc demonſtrandum duobus Auguſtini textibus, quorum uterque depromptus eſt ex libro de Spiritu & litt cap. 27. ad hunc modum concludunt: „ Eſtce là le langage des propoſitions cenſurées? Elles donnent à entendre au contraire, qu'il n'y a point de veritable charité, que la charité habituelle ou dominante. Les diſpoſitions qui preparent la voye a la charité, loin de pouvoir être rapportées a la charité, ſont de vrais pechez; parce que ſans la charité, & ſous le regné de la cupidité, *toutes* nos *actions* ſont corrompues, venant de la cupidité, qui regne dans le cœur, des que la charité n'y domine pas. „ Itaque juxta ſententiam doctiſſimorum horum Epiſcoporum propoſitiones Baji Queſnellianis ſimillimæ enuntiant, nullam aliam in ſenſu & Baji & Queſnelli dari charitatem præter habitualem & dominantem, omniaque opera peccatorum, qui hujuſmodi caritate ſunt deſtituti, atque ante juſtificationem & reconciliationem ſubjiciuntur cupiditati prædominanti, fieri ex cupiditate, a qua intrinſecus corrumpantur; adeo, ut omnia opera juſtificationem præcedentia, illa etiam, quæ ſunt a Spiritu Sancto movente, & quibus ad gratiam ſanctificantem diſponimur, reddant hominem magis peccatorem & hypocritàm, ut commenti ſunt Lutherus, Calvinus, horumque gregarii a ſacroſancta Tridentina Synodo condemnati. Damnata eſt ergo propoſitio Baji 38. *in ſenſu caritatis habitualis*; quatenus ſenſum reddit, duo tantum eſſe actionum noſtrarum principia, caritatem habitualem & dominantem, & cupiditatem pariter habitualem & dominantem; cum juxta principia Auguſtini, cujus auctoritate hæretici, & novatores abuti ſolent, duo

duo quidem ſint actionum humanarum principia, ſed ea ſint cupiditas actualis, & caritas actualis, ampliori ſenſu accepta pro qualibet cupiditate boni, ſeu bona voluntate.

II. Non parvi momenti æſtimanda eſt Inſtructio illa Paſtoralis, quam doctiſſimi Præſules, præſertim vero Armandus Gaſto S. R. Eccleſiæ Cardinalis de Rohan, ſummo ſtudio ac diligentia ediderunt, expreſſis damnatis erroribus, ſcholarumque opinionibus caute prudenterque relictis, ne in definitionibus fidei adytus contentioſis diſputationibus aperiretur. Id quadraginta Epiſcopi ſignificarunt reliquis Archiepiſcopis & Epiſcopis Regni Galliarum in Epiſtola data Pariſiis eodem anno 1714. die 10. Martii, necnon in altera data nonis Februarii ad Sanctiſſimum Dominum Clementem XI. in qua legitur: „ Cette Inſtruction Paſtorale ſera donc comme une eſpece de rempart & de digue opposée aux interpretations fauſſes & contraires a veritable ſens de la Coſtitution, par les quelles des hommes pervers s'efforcent en vain de fruſtrer l'Egliſe des grands & heureux fruits, qu'elle eſpere avec confiance, & qu'elle commence deja a recueillir de ce decret Apoſtolique. „ Quanti etiam Summus Pontifex Armandum Cardinalem, ceteroſque illos Epiſcopos in Comitiis Pariſienſibus congregatos, eorumque ſtudium ac ſollicitudinem fecerit, colligi poteſt ex Apoſtolicis litteris datis eodem anno die 7. Martii.

Recœuil an. 1714. A Paris pag. 75. & 85.

Ibid. pag. 69.

Vid. Clem. XI. Epiſt. & Brevia ſelectiora to. 2. pag. 384.

III. Extat Pariſienſibus typis procuſum Opus, cui titulus „ Explications ſur la Bulle *Unigenitus* „ ex quibus explicationibus facile ſenſus Baji & Queſnellii eruere poſſumus: nam cum a Duce Aurelianenſi, qui eo temporis Galliarum regna regebat, exhibitæ fuiſſent centum Epiſcopis, hi illas probarunt, & doctrinæ Eccleſiæ uniformes omnino eſſe cenſuerunt, commendantes ſimul expoſitionem damnatarum theſium, quæ prædicta Inſtructione Paſtorali comprehenditur. Memorati enim centum Epiſcopi de illis Explicationibus hæc Duci Aurelianenſi reſponderunt, „ ch'elles ne renferment rien, qui ne ſoit conforme a la doctrine de l'Egliſe, a celle de la Bulle, & a celle de l'Expoſition ſimple & naturelle, que les Evêques de France ont faite de cette même Bulle, en la recevant, & en la publi-

A Paris de l' Imprimerie Rojale 1720.

Vide pag. 63.

publiant avec l'Inſtruction Paſtorale de 1714." In his itaque Explicationibus art. 4. pag. 36. hæc leguntur.

„ Le terme de charité peut etre pris en deux ſens differrent; 1. pour tout amour de Dieu, actuel ou habituel, naiſſant ou dominant; amour qui juſtifie, amour qui ne ſuffit pas pour juſtifier, amour propre aux juſtes, ou tel qu' il peut ſe trouver dans les pecheurs: en un mot pour tout amour du vray bien, pour toute bonne volonté. La charité eſt priſe en ce ſens en divers endroit des Ecrites des ſaints (*a*) Peres, & de quelques (*b c*) Theologiens. 2. Le terme de charité eſt pris ordinairement par (*d*) S. Thomas meſme, dans une ſignification plus reſtraint, pour la troiſieme vertu Theologale, pour l'amour habituel de Dieu, pour l'amour qui eſt propre aux juſtes, qui nous unit a Dieu, & qui nous rend les membres vivans de Jeſus-Chriſt; & c' eſt ainſi que l'entendent communement les Theologiens & les fideles.

La foy & l'eſperance renferment toûjour quelque amour de Dieu, pris dans la primiere ſignification, ma la foy & l'eſperance peuvent eſtre ſeparées de la charité, priſe dans la ſeconde ſignification, & peuvent agir ſans elle; & quoy qu' alors elles ne nous rendent ni juſtes, ni dignes du Ciel, elles ne demeurent pas pour cela ſans quelque fruit, elles ont des actes qui lour ſont propres, & qui diſpoſent a la charité.

(a) *S. Aug. in Pſ. 9. num. 15. & lib. de Dono Perſ. cap. 16.*

(b) *S. Thom. 2. 2. qu. 19. art. 8. in Corp.*

(c) *Dionyſ. Petav. lib. 8. dogm. Theol. tom. 1. cap. 20. num. 8. Guil. Eſtius in lib. 3. ſent. diſt. 27. §. 2.*

(d) *S. Thom. p. 3. qu. 84. art. 5. ad 2. Id. 2. 2. q. 65. art. 5. in corp. 2. 2. q. 23. art. 1. in Corp. quaeſt. 24. art. 2. in corp.*

Ce ſont donc autant d'erreurs contre la foy, & juſtement condamnées par la Bulle, de dire que le pecheur, qui perde la charitè habituelle, perde en même temps la foy; qu' il n' y ait plus de ſentiment de craint, ni acte d'eſperance, ni bonnes œuvres, ni culte, ni priere, ni religion pour le pecheur, qui a perdu la charité; que, lorſqu' il a perdu cette vertù, la cupidité qui regne dans ſons cœur, corrompe toutes ſes actions, qu'il n'eſt plus que tenebres, erreur & peché, & qu' il ſe trouve dans une impuiſſance generale de faire aucun bien, qui ſoit agreable a Dieu.

Seq. pagina 37.

C'eſt encore un' erreur dejá condamnée par la (*e*) ſaint Siege, d'avancer qu' il n' y a point d'autres principes, de

(*e*) *Bulla S. Pii V.*

de nos actions, que la charité habituelle, & la cupidité habituelle.

Les Peres (*a*) de l'Egliſe enſeignent qu'il y a deux amours, l'amour de Dieu & l'amour de la creature, qui ſont les principes des mouvemens de la volonté; mais ils entendent par l'amour de Dieu non ſeulament la charité habituelle, & l'amour dominant, mais tout amour actuel de Dieu, toute bonne volonté, tout amour de vray bien, en quelque degré qu'il puiſſe eſtre; & ils entendent par l'amour de la creature non ſeulement la cupidité habituelle, mais tout amour des creatures, foible ou dominant; & il n'ont jamais pretendu que tous les mouvemens de la volonté, qui ne partent pas de la charité habituelle, fuiſſent produict par la cupidité, & qu'ils fuiſſent par conſequent des pechez. Ils enſeignent expreſſement au contraire (*b*) qu'il y a de bonnes œuvres, & de bons mouvemens en ceux qui ſont encore ſous le regne du peché, comme il y a des pechez veniels dans les juſtes qui poſſedent la charité habituelle. „

Ex his explicationibus tam ſplendide, ac tam magnifice ſuffragio centum Epiſcoporum probatis evidentiſſimum eſt ſenſum in Bajanis articulis reprobatum eſſe illum, quem nos adfirmavimus eſſe rejectum, duo tantum dari actionum humanarum principia, ideſt, caritatem habitualem & cupiditatem habitualem, actus vero qui a caritate hujuſmodi non procedunt, ut ſunt ii omnes, qui præcedunt juſtificationem, a cupiditate dominante profluere, atque ab ipſa corrumpi: evidentiſſimum eſt ea verba „ C'eſt encore un' erreur de já condamnée par la ſaint Siege, &c. „ prolata eſſe de propoſitionibus Baji, ſiquidem citatur e veſtigio Bulla S. Pii V. ac demum evidentiſſimum eſt, Baji errorem renovari in propoſitionibus Queſnellianis omni jure ab Apoſtolica Sede confixis. Quapropter ab Anonymo aſſerente a novatoribus & diſcipulis Baji contendi, quod 38. articulus damnatus ſit in ſenſu caritatis habitualis, non ii tantum Theologi, quorum ſupra meminimus, & quorum poſtea mentionem faciemus, ſed etiam illi centum Galliarum Epiſcopi, qui pro æquitate Conſtitutionis *Unigenitus* curam

(a) *S. Leo ſerm. 88. cap. 3. S. Augu. Serm. 344. novæ edit. num. 1. Id. lib. 14. de Civit. Dei cap. 28. lib. 9. de Trinit. cap. 7. & 8. & alibi.*

(b) *S. Auguſtinus lib. de Spiritu & lit. cap. 27. Sicut enim non impediunt a vita æterna juſtum quædam peccata venialia ſine quibus hæc vita non ducitur; ſic ad ſalutem æternam non proſunt impio quædam bona opera, ſine quibus difficillime vita cujuslibet peſſimi hominis invenitur.*

ram, ac ſolicitudinem maximam exercueruntur, turpiſſima ignorantiæ nota, necnon iniquiſſima calumnia dilacerantur.

IV. Prodiit jam ab anno 1718. typis Bruxellenſibus perutile & celebre opuſculum ſub hoc titulo, „ Les cent & une Propoſitions qualifiés en détail „. Ibidem §. *Sur la charité*, hæc habentur : „ Le ſiſtéme des Novateurs renferme trois erreurs principales touchant la charité. 1. Ils prétendent qu' il n' y a abſolument aucune bonne action, que celles qui viennent de la perfaite charité. 2. Que là où la parfaite charité ne domine pas, toutes les actions ſont des pechez. 3. Que la vraye foy, la vraye eſperance, & toutes l'autres uertus chrétiennes, ne peuvent ſubſiſter ſans la charité; ou plûtôt que toutes ces vertus ne ſont rien de diſtinct de la parfaite charité; Car dans la ſiſtême de ces Meſſieurs, il n' eſt pas queſtion d' habitudes infuſes; la ſeule délectation dominante y fait tout en bien & en mal, en uertu & en vice. „ Proximo item §. *Sur les deux Amours*, iſta leguntur : „ Il eſt très-vrai que toutes action humaine vient originairement de quelque amour. Il eſt encore vrai que tout amour ſe reduit a l'amour de Dieu & a l'amour des creatures; mais il n' eſt point vrai que tout amour de Dieu ſoit un amour de parfaite charité, un amour dominant & de preférence; ni que tout amour de la créature ſoit un amour dereglé & criminel. C' eſt l' erreur de Baius, qui enſeignoit, *que tout amour de la creature raiſonnable, eſt ou' cette cupidité odieuſe, que l'Evangile condamne; ou cette louable charité, que le Saint Eſprit repand dans nos cœurs*. Erreur que le Pere Queſnel etablit dans la ſoixante-quatrieme des cent & une propoſitions condamnées. *Il n' y a* dit-il (*a*) *que deux amours d' où naiſſent toutes nos volontez, & toutes nos actions; l' amour de Dieu qui fait tout par Dieu, & que Dieu recompenſe; l' amour de nous-memes & du monde qui ne rapporte pas a Dieu, ce qui lui doit etre rapporté; & qui par cette raiſon meme devient mauvais*. Rurſus ad hanc propoſitionem Queſnellianam 44. infra, ubi ſingulæ peculiari afficiuntur cenſura, hæc extant : „ Fauſſe; car il y a un amour de Dieu, qui ne fait pas tout par Dieu, & un amour de nous-mêmes,

Marginal notes: *Pag.* 37. — *Pag.* 41. — (a) *Propoſit.* 44. *Pag.* 81. — *Pag.* 81.

Digitized by Google

mes, qui rapporte a Dieu ce qui lui doit etre rapporté. Erronee; car dans le ſens de l'auteur elle ſignifie que toute action qui ne vient pas du principe de la parfaite charité, vient de la cupidité charnelle; ce qui eſt un erreurdans la Foy. Trés approchante de l'hereſie de Luther; que toutes les actions des pecheurs ſont des pechez; car étant évident que nulle action du pecheur ne vient du principe de la parfaite charité, ſi tout ce qui ne vient pas de ce principe eſt peché, toutes les actions des pecheurs ſont des pechez. „ Vident omnes, opinor, auctorem quoque hujus opuſculi exiſtimare, quod tam triceſima octava Baji, quam quadrageſima quarta propoſitio Queſnellii damnata ſit in ſenſu caritatis perfectæ, dominantis, & quæ non poteſt in peccatore inveniri: quod de caritate hac dominante & perfecta cum Bajus, tum Queſnellius locuti ſint, ubi de duplici amore ſermonem inſtituerunt; & quod virtutibus omnibus (caritate excepta), habitibuſque ſublatis, ea tantum opera laudaverint, quæ ab eadem caritate perfecta & dominante derivant, exiſtimantes omnes alias actiones oriri a cupiditate vitioſa & eſſe peccata, ita, ut peccata ſint opera omnia impiorum, illa etiam, quibus ad gratiam & juſtificationem percipiendam ſemetipſos diſponunt.

V. Dixi paullo ſupra laudatum Opuſculum perutile & celebre cenſendum eſſe; nam præter editiones factas idiomate Gallico, quo primum conſcriptum fuit, Italica etiam lingua translatum anno 1723. typis Mediolanenſibus in lucem prodiit, omneſque Itali, non Theologi tantum, verum & rudiores ejus lectione percipere potuerunt, articulum Baji triceſimum octavum in ſenſu caritatis juſtificantis, dominantis, ac perfectæ fuiſſe damnatum. Accedunt quæ de ipſomet opuſculo leguntur in Præfatione *Bibliothecæ Janſeniſticæ*, cui etiam additur in fine ſecundi voluminis in lucem emiſſi anno 1740. „ On a placé (ita in ea Præfatione) a la fin de cette Biblioteque un petit ouvrage devenu aujour d'huy fort rare, ma infiniment propre pour mettre tout le mond au fait des erreurs du tems. C'eſt un petit Traité dans le quel le cent & une propoſitions extraites du livre des Reflexions morales du Pere Queſnel

Edit. Mediol. pag. 28. 63. &c.

ſont qualifiés en detail. „ In hoc Opuſculo, quod Antijanſeniani tale putant, ut hoc uno poſſit univerſus mundus Queſnellianos errores vitare, nemo ſui compos dicturus eſt contineri fraudes ac ſubterſugia novantium, qui Baji, Janſenii, & Queſnellii veſtigia premunt.

VI. Extat & aliud Opuſculum, cui titulus, „ Venin des 101. Propoſitions „ impreſſum anno 1714. in quo de Propoſitione 44. Queſnelliana hoc judicium profertur: „ Propoſition qui revient a la 38. de Baius, & prouveroit que la crainte de l' Enfer & les autres actes qui precedent la juſtification du pecheur, & ne viennent pas encor de l'amour de Dieu, ſont des pechez. „ Et recenſita propoſitione 45. hæc ibidem ſubjiciuntur: „ Erreur, qui retablit ces Propoſitions de Baius, *tout ce que ſait un pecheur ou un eſclave du pechè, eſt pechè*: c'eſt la 35. *un pecheur dans toutes ſes actions obeit a la concupiſcence dominante*: c'eſt la 40. Motif bien propre pour engager les pecheurs a prier, a jeuner, à fair l'aumône &c. Notez que cette Propoſition 45. rétablit de plus l'hereſie frappée d'anathême par le Concile de Trente ſeſs. 6. can. 7. Scavoir que non-ſeulement la crainte de l' Enfer, mais même les autres actes qui precedent la juſtification du pecheur, & qui par conſequent ne viennent pas encor d'un amour dominante en lui, ſont auſſi des pechez. „ Perſpicuum eſt, hunc quoque ſcriptorem recenſitas Baji & Queſnellii propoſitiones damnatas intellexiſſe de caritate dominante, quæ non adinvenitur in impiis, qui juxta ſenſum earumdem propoſitionum, priuſquam juſtificentur, in omnibus actibus ſuis deſerviunt dominanti cupiditati, ac ſemper peccant: qui utique ſenſus eſt hæreticus, & prædamnatus a Synodo Tridentina. Hoc etiam Opuſculum plurimi faciendum eſſe conſtat, cum ſtatim Latinitate donatum Coloniæ Agrippinæ iterum ſit evulgatum eo conſilio, ut etiam Germani venenum illarum propoſitionum non obſcure dignoſcerent, ut habetur in Præmonitione ad lectorem.

Venin, &c. pag. 15.

Eodem anno 1714.

VII. Eumdem ſenſum caritatis juſtificantis deprehendit in propoſitione 44. Queſnellii præclarus Auctor alterius Opuſculi, cui titulus, *Veritas & æquitas Conſtitutionis Uni-*

Unigenitus Theologice demonſtrata, quod in lucem editum eſt Gandavi anno 1724. Nam & in hoc Opere ad ipſam propoſitionem 44. legimus: *Senſus eſt, omnes volitiones & actiones humanas eſſe peccaminoſas, niſi profluant ex amore Dei perfecto & dominante* (qui omnia agit propter Deum) *juſtificante, ſeu cum juſtificatione connexo* (quem Deus remuneratur.) *Vide propoſit.* 28. *Eſt falſa & erronea, quia in ſenſu auctoris ſignificat quod omnis actio, quæ non procedit a perfecta caritate, procedat a carnali cupiditate. Eſt proxima hæreſi Lutheri docentis omnes peccatoris actiones eſſe peccata: nam nulla actio peccatoris procedit a perfecta caritate Dei; omnis actio, quæ non procedit a caritate Dei, eſt peccatum; ergo omnis actio peccatoris eſt peccatum*. Et ad propoſitionem 45. *Eſt erronea; quia caritas non ſanctificat omnes juſti actiones, utpote qui aliquando venialiter peccat; ergo cupiditas non corrumpit omnes peccatoris actiones. Eſt hæretica, quatenus aſſerit omnes peccatoris actiones eſſe peccata contra Tridentin. ſeſſ. 6. can. 7. & Conc. Conſt. damnans 16. Joan. Hus. Ex propoſit. ſequitur* 1, *actus fidei, ſpei, attritionis, quibus ſe ad juſtificationem peccator diſponit, eſſe peccata; ſequitur* 2. *Jonam Ninivitas hortando ad pœnitentiam (utique amore Dei in illis non regnante) hortatum eſſe ad peccata; ſequitur* 3. in omnibus ſuis actibus peccatorem ſervire dominanti cupiditati. (*Eſt Baji* 40.) omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſſe. (*Eſt Baji* 35.) omnia opera infidelium eſſe peccata. (*Eſt* 25.) *item* 8. *&* 12. *inter* 31. *denique quidquid contra præcedentem, pugnat & contra hanc. Sic in forma: in peccatore mortalis peccati reo non regnat amor Dei, ſed cupiditas* (regnat enim carnalis cupiditas, ubi non eſt Dei caritas. *S. Aug. Ench. c.* 11.) *atqui de fide eſt, quod in peccato mortali poſſit facere actiones, quas non corrumpit cupiditas* (*Trid. ſeſſ. 6. c.* 7.) *ergo de fide eſt, quod, quando amor Dei non amplius regnat in corde, cupiditas non omnes actiones corrumpat*. Bene habet: & hujus libri auctor cenſet Queſnellianas & Bajanas propoſitiones damnatas eſſe in ſenſu caritatis perfectæ regnantis in corde juſtorum, & in ſenſu dominantis cupiditatis regnantis in corde impiorum.

Veritas, &c. 56.

Ibidem pag. 59.

VIII. Præſtantiſſimus Auctor Operis, quod inſcribi-

 tur,

Jacobus Le Fontaine to. 2. pag. 266. col. 1.

tur, *SS. D. N. Domini Clementis P. XI. Conſtitutio Unigenitus Theologice propugnata*, anno 1719. Romæ impreſſum, pertractat p. 2. de ſenſu quadrageſimæ quartæ propoſitionis Queſnellianæ; & cap. 1. animadvertit ab auctore ſignificari amorem efficacem, non affectu ſolummodo, ſed etiam effectu, qui reipſa omnia agat propter Deum; amorem inſuper, qui habeat meritum proprie dictum, quod a Theologis appellatur *de condigno*, & ad quod prærequiritur *ſtatus gratiæ*. Atque his præmiſſis, *Dum igitur* (inquit) *Queſnellus enuntiat*, Non ſunt niſi duo amores, &c. *ſuis verbis in ſenſu propriiſſimo & obvio acceptis convincitur aſſerere, omnem volitionem & actionem eſſe peccatum, quæ non naſcitur ex amore Dei ſuper omnia & juſtificante: neque id ſufficere, ſed debere elici a juſto; alias fore & ipſum amorem Dei vitioſum, ſi a peccatore pœnitente elici contigerit*. Poſtquam præclarus auctor demonſtravit cap. 2. & 3. propoſitionem illam Queſnellii adverſari ſacris litteris, ac Tridentino Concilio, pergit cap. 4. oſtendere quomodo etiam definitionibus Summorum Pontificum ſit contraria: atque enumeratis propoſitionibus Baji 16. & 27. ait: *Succedit* 38. Omnis amor creaturæ rationalis, &c. *Quid in hoc articulo eſt, quod non conveniat iſti Queſnelliano*, Non ſunt niſi duo amores &c? *Utriuſque articuli ſenſus idem, eadem labes eſt, quod omnem amorem hominum, aut caritatem eſſe cenſeat, aut malam cupiditatem, ſeu peccatum. Plures alii Bajani articuli cum præſenti Queſnelliano connexionem habent ineluctabilem*. Optime. Articuli 44. Queſnelliani, & articuli 38. Baji eadem eſt labes, idem error, idem pravus ſenſus. Queſnellianus agit *de amore Dei ſuper omnia, & juſtificante, & qui elicitur a juſto*. De hoc itaque amore Dei ſuper omnia, juſtificante, & qui elicitur a juſto accipiendus eſt articulus 38. Baji.

Neque in hoc uno loco affirmat celebris Pontificiæ Conſtitutionis Propugnator Queſnellianum articulum 44. accipiendum eſſe de caritate perfecta & juſtificante: ſed hoc ſæpenumero repetit. Eodem namque volumine pag. 502. colum. 2. inquit: *Non alio Queſnellum amore, non alia caritate contentum eſſe, quam juſtificante, colligitur ex variis ejus de hac materia propoſitionibus: atque ex ipſis, ut aliquoties notavi*,

tavi,

tavi, adverſariorum vindiciis. Conſidera propoſitionem 44. Non ſunt niſi duo amores, &c. *Amor Dei, ex quo omnes volitiones, & actiones bonæ procedunt; amor, qui omnia agit propter Deum, & quem Deus remuneratur; amor Dei in cordibus regnans, indubie perfectus eſt, ea ſaltem perfectione, quæ ſatis ponderis habeat ad juſtificandum.* Proxima pag. 504. col. 1. demonſtrat, quod ex propoſitionibus & principiis Queſnellianis, *Fieri non poteſt, ut Dei dilectio ſit, ſive perfecta, ſive inchoata, ſine juſtificatione. Quapropter ſi nullum eſt opus bonum ſine amore Dei, compertiſſimum eſt, nullum eſſe bonum ſine juſtitia & ſanctitate; cumque opera omnia, quæ bona non ſunt, & quidem ex gratia juxta prop.* 39. & 40. *peccata ſint, & condemnationem mereantur, manifeſtum eſt, opera omnia abſque amore juſtificante rejici inter vitia. Hinc ſequitur* 38. *propoſitio Bajana,* Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitioſa eſt cupiditas, qua mundus diligitur, quæ a Joanne prohibetur; aut laudabilis illa caritas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur. 40. In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati. 35. Omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt; *quandiu nempe per caritatem non convertitur. Ibidem prop.* 25. Omnia opera infidelium ſunt peccata, & philoſophorum virtutes ſunt vitia. 27. Liberum arbitrium ſine gratiæ Dei adjutorio nonniſi ad peccandum valet. *Inter damnatas* 31. *ab Alex. VIII. reſtituitur a Queſnello hæc* VII. Omnis humana actio deliberata eſt Dei dilectio, vel mundi. Si Dei, charitas Patris eſt: ſi mundi, concupiſcentia carnis, hoc eſt, mala eſt. 8. Neceſſe eſt infidelem in omni opere peccare; *quandiu ſcilicet infidelis manſerit.* 9. Revera peccat qui odio habet peccatum mere ob ejus turpitudinem, diſconvenientiam cum natura ſine ullo ad Deum offenſum reſpectu. „ Fatente ergo ſtrenuo ac erudito Vindice Pontificiæ Conſtitutionis, articulus Baji 38. Queſnellianus 44. necnon alii hactenus recenſiti, in ſenſu caritatis dominantis, regnantis, & juſtificantis fuere proſcripti; quatenus ſignificant omnem amorem, omnemque actionem impiorum, in quibus non regnat caritas, ſed cupiditas, eſſe fœtum carnalis concupiſcentiæ, ab ipſa produci, infici & labefieri.

IX. Quo-

IX. Quoniam in lucubrationibus Jacobi Fontanæ verſamur; haud abs re erit animadvertere Paſchaſium Queſnellium in ſuis obſervationibus ad Inſtructionem Paſtoralem XL. Epiſcoporum, de qua ſupra num. 1. conqueſtum fuiſſe, quod ſibi per calumniam imputatum ſit, ſolam caritatem juſtificantem a ſe agnoſci, atque affirmari connumeranda eſſe peccatis opera quæ, juſtificationem ipſam præcedunt, atque ad ipſam diſponunt. „ Il n' y a ni bon ſens, (ait Queſnellius) ni droiture a oppoſer a l' auteur des Reflexions, qui ne parle point de la charité habituelle, une Bulle que l' on ne peut excuſer qu' en ſuppoſant que les propoſitions qu' elle condamne, s' entendent de la ſeule charité habituelle ou juſtificante, „ & infra pagina 58. „ La calumnie coûte peu aux auteurs de l' Inſtruction; on le voit ici ſenſiblement. Car ils imputent a l' auteur des Reflexions, de vouloir que les diſpoſitions *qui preparent le pecheur a la juſtification, loin de pouvoir etre rapportées a la charité, ſont de vrais pechez*. Propugnator itaque Conſtitutionis *Unigenitus* ad refellendum hoc Queſnelli ſubterfugium, ſeu potius audaciam atque perfidiam, ad propoſitiones de caritate addidit Appendicem in quatuor capita diſtributam. Hunc primo capiti præfigit titulum, *Fides peſſima Queſnelli proteſtantis, ſe in Propoſitionibus de caritate non intelligere juſtificantem*. Hanc vero peſſimam fidem patefacit ex propoſitione 51. *Fides juſtificat quando operatur; ſed non operatur niſi per caritatem*: qua propoſitione recitata, *Evidens eſt* (inquit) *caritatis nomine hic intelligi juſtificantem; alias enim falſiſſimum foret, & manifeſte hæreticum, ſi fides juſtificare diceretur per caritatem, quæ non juſtificet: quis enim hactenus in Eccleſia audivit Catholica, plus roboris fidei ad reconciliationem eſſe, quam caritati, ſive juſtitiam a fide peccatoribus tribui, quos non ſanctificet caritas?* Idem confirmat collatione propoſitionis 40. *Sine gratia nihil amare poſſumus, niſi ad noſtram condemnationem*, & propoſitionis 27. *Fides eſt prima gratia, & fons omnium aliarum*, atque propoſit. 28. *Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, eſt peccatorum remiſſio*: atque his productis, ait pag. 837. col. 2. *Prima ſcilicet gratia, juxta Queſnellum neceſſaria, eſt caritas ſancti-*

Queſnel. Deliberations de l' Aſſemblée & pag. 55. & ejus Proteſtat. §. 10. pag. 190.

Eadem P. 2. pag. 834.

ſanctificans ; alias conferret remiſſionem criminum caritate non juſtificante, quod dictu abſurdiſſimum foret, & hæreticum.

Secundo Appendicis capiti titulus iſte præponitur, *De caritate habituali, & dominante proteſtatio Queſnelli fraudulenta convincitur.* Ibi vero præmiſſa Proteſtatione, qua Queſnellius aſſerit ſe procul abfuiſſe a confundenda caritate habituali & juſtificante cum ea, cujus motus & actus juſtificationem præcedunt; rectiſſime orthodoxus Conſtitutionis Defenſor monet, ubi de damnatis dogmatiſtarum erroribus agitur, fidem auctoribus habendam non eſſe, ſi alicubi tradidiſſe oppoſitum videantur. *Eccleſiam quidem Catholica,* (ait) *Epiſcopi, ac Pontifices nunquam ſibi impoſitam cenſuere legem, omnia hæreticorum, aut novaturienſium placita inter ſe conciliandi, & ab oppoſitionis liberandi vitio. Prius enim terram cœlo junxeris Empyreo, quam omnia inter ſe cujuslibet hæretici dogmata.* Quod monitum ii memoria tenere debent, qui ex variis aſſertorum textibus, aut ambiguis, aut veriſimilibus, aut aliqua ex parte veris, ſenſum damnatorum articulorum erui contendunt, obvio illo planiſſimoque relicto, quem verba præſeferunt. Ceterum, ut propius ad rem accedamus, repetita pag. 847. col. 2. propoſitione 44. *Non ſunt niſi amores, &c.* ad hunc modum loquitur: *Quis per jſtiuſmodi amorem Dei, unde omnis bona actio, & volitio naſcitur, intelligat amorem fluxum & debilem, non vero habitualem potius & dominantem?* Elidit deinde fallaciloquentiam Queſnellii dicentis ſe caritatem habitualem ab actuali dominante diſtinxiſſe; nam ſive nullam caritatem admiſerit præter habitualem, ſive admiſerit actualem quoque, ſed quæ indiſſolubili nexu juſtificationem ſecum afferat, & peccata remittat, eadem omnino eſt conſecutio, omnia in ſenſu Queſnellii eſſe noxia, & corrupta a vitioſa cupiditate, ſi a caritate juſtificante nequaquam procedant. Quapropter ſapientiſſimi Galliarum Antiſtites in ſua Paſtorali Inſtructione modo caritatem habitualem commemorarunt, modo prædominantem duntaxat: quoniam æque cenſuram promereris, ſi unam principium bonorum operum ſtatuas caritatem habitualem, quæ, ut inquiunt Theologi, eſt forma ſanctificans, & ſi principium illud dixeris

carita-

caritatem perfectam atque prædominantem juſtificationi con-
Pag. 848. col. 1. junctam. *Proprie non aſſerunt Epiſcopi* (verba ſunt laudati Theologi) *nullam Queſnello caritatem veram eſſe præter habitum; ſed vel habitum, vel actum cujus imperio actus ceteri obſequuntur*. Et poſt pauca: *Motus caritatis, quos Queſnellus ſe admittere ait in peccatoribus ante juſtificationem, intelligi debent de amoris Dei actibus, quibus juſtificatio obtinetur, quoſque hæc immediate ſequitur, eodem quidem tempore, ſed poſterius ratione*: & rurſus; *Itaque vera Queſnelli ſententia*
Pag. 850. col. 1. *eſt, omnem caritatem eſſe aut habitum juſtificantem, aut dominantem actum, omnibus mundanæ concupiſcentiæ motibus ſuperiorem, qui juſtificationis habitum ſecum trahat arctiſſimo vinculo connexionis. Quomodo etiam ſeparatur a juſtitia, ſi prima gratia, quam Deus concedit peccatori, eſt peccatorum remiſſio, propoſ. 28?*

In tertio Appendicis capite refellitur evaſio Queſnellii
Pag. 855. ajentis, *Quis affirmavit unquam eos, in quibus caritas juſtificans nondum dominatur, aut reſidet, nunquam agere niſi motu cupiditatis, ſive nunquam uti ſenſibus inſtinctu caritatis actualis?* Ita vero luſio, & æquivocatio Queſnellii detegitur: *Diſtinguatur caritatis actus juſtificans ab habitu, qui juſtificationis forma eſt, vel comes individuus. Epiſcopi quadraginta Pariſiis congregati, quorum documentum Paſtorale hic potiſſimum inſectatur Queſnellus, non accuſavere illum, quaſi ſolum admitteret caritatis habitum...... ſed tantum quod* indicaverit, non eſſe veram caritatem, niſi habitualem, vel dominantem. *Ubi quidem adverſarius, ad conflandam Præſulibus invidiam, nequiter ſupponit caritatem* habitualem, *&* dominantem *accipi pro una, eademque diverſis tantum ſignificata nominibus. Antiſtites autem nota diſtinctionis* habitualem vel dominantem *non pro ſynonymis accipiunt, ſed pro diverſis: priorem pro habitu, poſteriorem pro actu cupiditatibus, & tentationibus ſuperiore, qui omnibus animæ facultatibus imperet cum effectu. Senſus iſte vere Queſnelli eſt, & lethiferum virus in eo ſitum, quod omnis actio, omnis uſus ſenſuum ex alterutra non profluens caritate, inter vitia reputetur, &c.*

Pag. 863. Quarto, & poſtremo Appendicis capite, quo *reprimitur obſervationis Queſnellianæ temeritas*, rurſus aſſeritur: *Quando igitur*

igitur propoſitione 44. *dicitur omnis actio & volitio naſci ex amore mundi pravo, qui non naſcitur ex amore Dei omnia agente propter Deum, quemque Deus remuneratur, non patitur Queſnellus ſibi tribui, quaſi omnem actionem, ut prava origine immunis ſit, aſſerat naſci debere ex habitu caritatis juſtificanti; ſufficit ſi proceſſerit ex actu juſtificationem neceſſario inferente*. Poſt pauca: *Patet itaque Queſnelli ſententia de neceſſitatis juſtificationis praeviae ad omnem iſtiuſmodi actum liberum: cumque omnis alia Queſnello deliberata actio peccatum ſit, liquet omnia opera juſtificationem antecedentia eſſe delicta. Cum autem penes Catholicos peccatorum remiſſio in praeſenti divinorum decretorum ordine non fiat abſque infuſione habitualis gratiae, ſive habitualis caritatis, ſive haec a priore diſtincta reipſa ſit, ſive ſolummodo ratione; quid aliud venire in mentem Doctoribus Catholicis potuit, quam quod juxta Queſnellum juſtificatio, atque adeo infuſus caritatis habitus omnia praecedere debeat bona opera, imo omnia non mala, cum nulla penes illum ſit differentia? Unde non ſtudio elicita, ſed ultro profluit aſſertio, quod in Queſnelli ſententia nullum opus a noxa liberum ſit, ubi non praeceſſerit juſtificatio, atque adeo infuſus habitus caritatis; ſi talis in nova Theologia agnoſcitur, de quo non una ratio dubitandi eſt*. Pag. 864.

X. Quoniam vero multus fui in colligendis Auctoris hujus teſtimoniis; haud pigeat percurrere poſtremo loco ejuſdem *Synopſim*, quae appoſita eſt ad calcem praelaudati voluminis: qua una poteſt ſenſus in Bajo, & in Queſnello damnatus luculentiſſime, & abſque ulla ambiguitate deprehendi. Ergo in Synopſi propoſitionis 44. cap. 1. quaeſtiones iſtas proponit. *Quaeſtio* 3. *An Queſnellus in propoſ.* 44. *& ſeqq. intelligendus ſit de amore Dei ſeu caritate juſtificante, ideſt, quae cum juſtificatione infallibiliter connectitur? Quaeſtio* 4. *An Queſnellus ad actiones ſingulas exigat amorem dominantem? Amor dominans intelligitur, ex cujus impulſu, ſeu imperio omnia peraguntur. Quaeſt.* 5. *An ex Queſnelli principiis ſequatur, ad cujuſcunque actionis bonitatem, requiri juſtitiam, ſeu caritatem habitualem?* Ad omnes iſtas quaeſtiones Propugnator Conſtitutionis *Unigenitus* reſpondet, *Affirmative*: eaſque demonſtrat argumentis, quorum pleraque

ſuperius ſunt commonſtrata: quia nempe *caritatis* ſignificatio uſitata & obvia, ac præſertim in lingua Gallica, talis eſt, ut accipiatur pro caritate juſtificante; quia Queſnellus prop. 44. loquitur de amore, *quem Deus remuneratur*; quia talem amorem neceſſario prævenit gratia, & juxta Queſnellum prop. 28. *Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, eſt peccatorum remiſſio*; atque ob rationes alias complures, quas brevitati conſulens prætermitto. Demonſtratis tandem prædictis quæſtionibus, deducit hoc COROLLARIUM. *Teſtatiſſima igitur Queſnelli doctrina eſt, in omnibus volitionibus, actionibuſque peccari, niſi profluant ex amore Dei perfecto, juſtificante, dominante, & habituali: atque ita redarguitur imprudentiſſimi novatoris calumnia, conquerentis, ſe a 40. Galliæ Epiſcopis perperam accuſari, quod ad actuum humanorum bonitatem requirat caritatem juſtificantem, & habitualem, vel dominantem*. Quid expreſſius, quid luculentius proferri poteſt? Quid uberius poterat deſiderari ad dignoſcendum quo ſenſu propoſitiones Baji & Queſnellii ad caritatem ſpectantes damnatæ fuerint? Damnatas fuiſſe *in ſenſu caritatis juſtificantis, & habitualis, vel dominantis* teſtatur celeberrimus auctor, quem nemo ſanæ mentis dixerit partibus dogmatiſtarum addictum: teſtatur Theologus alter, qui edidit librum inſcriptum *Veritas & æquitas Conſtitutionis* Unigenitus *Theologice demonſtrata*: teſtatur Scriptor alterius probatiſſimi Opuſculi, *Venin des* 101. *Propoſitions*: teſtatur qui in lucem emiſit Opuſculum alterum, Italo etiam idiomate vulgatum, ſummiſque laudibus celebratum ab auctore Bibliothecæ Janſeniſticæ, ideſt, *Les cent & une propoſitions qualifiees en detail*: teſtatur liber inſignitus eo titulo, *Explications ſur la Bulle* Unigenitus, centum Galliarum Epiſcoporum calculis confirmatus: teſtatur quadraginta Epiſcoporum Paſtorale documentum. Quis, obſecro, poſthac dicturus eſt, eos, qui ajunt articulum 38. Baji, & 44. Queſnellii proſcriptos fuiſſe *in ſenſu caritatis juſtificantis*, ſive, *in ſenſu gratiæ ſanctificantis*, eſſe novatores, qui ad eludendas Pontificias Conſtitutiones, harumque cenſuras, quærant artes omnes, ac ſubterfugia? Quiſquis id cum Anonymo effutiat, nube teſtium, qui ante, & poſt

poſt Conſtitutionem *Unigenitus* floruerunt, jam ſe manifeſtæ falſitatis, ſupinæ ignorantiæ, & execrandæ calumniæ convictum eſſe cognoſcat.

§. V.

Auguſtinianos ſcriptores, qui poſt Conſtitutionem UNIGENITUS *lucubrationes Theologicas ediderunt, propoſitiones, de quibus eſt quæſtio, in ſenſu caritatis habitualis, aut juſtificantis accepiſſe, apertiſſime demonſtratur.*

JUre itaque Auguſtiniani Theologi, quorum unanimis ſenſus eſt, omnia opera deliberata in Deum finem ultimum ſaltem *virtualiter* eſſe referenda, dum ſibi Bajani, aut Queſnelliani opponuntur articuli, reſpondere ſolent hos ſibi perperam objici; quum proſcripti fuerint in eo ſenſu, quod Bajus & Queſnellius ad opera undique bona neceſſariam exiſtimaverint caritatem habitualem & juſtificantem, atque ulterius dogmatizaverint ea, quæ a caritate non derivant, a cupiditate profluere, & ab iſta intrinſecus labefactari & corrumpi: quæ duo quamlongiſſime diſcrepant a ſententia noſtratium, qui agnoſcunt opera moraliter bona, quoad ſubſtantiam, & quoad principium influens, & objectum proximum laudabilia, quamvis talia non ſint ſpectata ultimi finis circumſtantia, quam is, qui operatur, prætermittit, ac negligit, adeo, ut omiſſio iſta ac neglectus culpa aliqua ſit operantis, ſed operi extrinſeca duntaxat atque concomitans: quod prolixius tertia hujus operis diſſertatione explicabo. Jure, inquam, Auguſtiniani Theologi id reſpondent, quando Auctorum, quos laudavi, teſtimoniis, ſuffragiis & documentis locupletiſſimis fulciuntur. Nec dum Auguſtinianos Theologos dixi, intelligi volo aut ſolum Fulgentium Bellelli, cujus cauſam actito, aut me, quem nunquam tali, ac propria exiſtimatione proſequutus ſum, ut honeſtiſſimo Theologi nomine meipſum dignum crediderim;

ſed plurimos, ac ferme univerſos, ut tertia, quam ſubjiciam, diſquiſitione commonſtrabo. Interim tamen producendi ſunt aliqui, ut horum laudato nomine, verbiſque exſcriptis, videat unuſquiſque me non propriam ac privatam, ſed totius Inſtituti communemque cauſam ſuſcipere, nec mihi, homini nullius aut perrenuis famæ, ſed Noriſio imprimis, cujus in hiſce controverſiis & verba & ſententias accurate exſcripſi, & cum Noriſio, univerſo Auguſtinenſium cœtui quanto veterem, tanto atrociorem calumniam impingi.

I. Præter Noriſium, & Fridericum Gavardi, quorum memini §. 2. num. 8. & 9. Petrus Manſo Hiſpanus, Doctor, ac Profeſſor Publicus Salmanticenſis in Diſſertat. de Virtutibus Infidel. contra Bajanos quæſt. XI. §. I. ait: *Si velis uno verbo comprehendere omnes errores Baji & Queſnelli, obſerva quod quidquid Theologi docent de libero arbitrio, & de neceſſitate gratiæ ad merendum de condigno; idipſum tenent Bajus, & ſequaces de libero arbitrio, & de neceſſitate gratiæ habitualis, & caritatis infuſæ ad bene moraliter operandum*: & paucis interjectis agens de propoſit. Baji 38. ac de propoſitione Queſnelli 44. obſervat in utraque ſermonem inſtitui *de amore Dei ſupernaturali, benevolo, & meritorio de condigno*. In Opuſculo ejuſdem argumenti pro ſent. Noriſii §. 2. num. 4. objecta ſibimet propoſitione 38. Baji, *Omnis amor creaturæ rationalis, &c.* Reſpondet, *hoc & reliqua argumenta gratis congeri contra Doctores noſtros, & animo tantum impugnandi. Et licet arguens inanes dicat ſolutiones noſtras; nobis videtur inania potius dicenda prætenſa abſurda; quæ licet contra Bajanos, exigentes caritatem infuſam ad omnia opera moraliter bona, legitime deducantur; ſecus contra Catholicos ſententiæ noſtræ doctores*. Hujus rei rationem hanc reddit, quoniam aliqui ex noſtris *pro relatione virtutum exigunt tantum caritatem naturalem*, ideoque agnoſcunt *medium inter cupiditatem, & caritatem infuſam. Qui vero ex noſtris exigunt amorem Dei ſupernaturalem, non petunt caritatem infuſam & perfectam, ſed inchoatam & imperfectam, quæ poteſt eſſe in peccatoribus, & reipſa eſt, dum ſe diſponunt, juxta Tridentinum, ad obtinendam juſtificationis gratiam*. An admittenda

P. Manſo de Virtut. infid. pag. 458.

Reflexio Vindex &c. pag. 69. & 70.

tenda ſit caritas naturalis, qua ſcilicet Deus abſque auxilio ſupernaturali diligatur amore benevolo ac propter ſe, & an qui caritatem hanc denegant, Bajo aliquatenus ſubſcribant, erit opportuniori loco inquirendum.

II. Bernardus Deſirant, Janſeniſtarum inſectator acerrimus, Romam a Clemente XI. evocatus, ſacrarum Scripturarum in Archigymnaſio Romano Interpres, ſtudiorumque Collegii Urbaniani de Propaganda Fide Præfectus parte 4. operis inſcripti *Auguſtinus vindicatus*, ubi pertractat de propoſit. 44. Queſnelliana, *Ex frequenti* (inquit) *cum Janſeniſtis collatione didicimus, quod ſtudioſe omittant vocem* laudabilis illius caritatis, *ne apertius quam optent exigere videantur caritatem habitualem, quæ vel cum gratia ſanctificante a parte rei eſt eadem juxta Scotiſtas, vel a gratia ſanctificante inſeparabilis eſt juxta Thomiſtas*. Poſt pauca: *Cum autem vocem* caritatis *in eumdem finem impenderit in propoſitionibus ſubſequentibus* 46. 47. 48. 50. 53. 54. 55. 56. & 58. *mirum videri non debet, quod in hac propoſitione* 44. *per amorem Dei, amorem caritatis juſtificantis intelligat, etſi eam non exprimat; agit enim de amore*, quem Deus remuneratur. *Atqui juxta ipſum Deus non remuneratur opus, niſi quod proficiſcitur a caritate hominis juſtificati, qui alioqui non eſt capax meriti; aliis ergo verbis caritatem exigit, ſicut exegit Bajus (prop.* 38.) *& illi, quorum propoſitionem* (7.) *proſcripſit Alexander VIII. Itaque juxta præſentem Queſnelli propoſitionem*, Non ſunt niſi duo amores, unde actiones omnes noſtræ naſcuntur; *ſi proprie loquitur, agit de habitibus: nam volitiones & actiones ex habitibus naſcuntur, &c.* *Deſirant pag. 4. pag. 241.*

III. Antonius Rolliers Profeſſor Lovanienſis in Opuſculo, cui titulus, *Reflexiones in propoſitiones* 101. *a SS. D. Clemente XI. merito damnatas*, cap. 4. in quo pertractat de propoſitionibus 44. 45. aliiſque ad caritatem & cupiditatem ſpectantibus, inquit: *Cum per caritatem intelligat authhor amorem Dei ſuper omnia & juſtificantem; falſiſſima eſt propoſitio: certum eſt enim quod peccator nondum juſtificatus ſæpe faciat actiones Chriſtianas modo Chriſtiano, dum ſe præparat ad juſtificationem, vel ex aliquo in Deum affectu exercet opera, V.G. miſericordiæ. Non uno ex capite peſſime ob hanc propoſitionem* *Rolliers pag. 27.*

Digitized by Google

nem culparent ſententiam noſtram de relatione Scholæ Auguſtinianæ adverſarii, quæ non requirit, ut opus ſit undequaque bonum, amorem Dei ſuper omnia, vel juſtificantem, nec explicitam relationem in Jeſum Chriſtum: ſed contenta eſt tenuiſſimo dilectionis motu, quo etiam deficiente ſuſtinet opera vere manere bona moraliter, laude digna, &c. nempe, ex officio, & quoad operum ſubſtantiam. Et infra: *Porro per caritatem, ut ſæpe monuimus, intelligit auctor amorem in corde regnantem & juſtificantem*.

Cabeliau pag. ii. IV. Emmanuel Cabeliau in Theſibus *de Religione* propugnatis Lovanii anno 1723. quas exornavit eruditis animadverſionibus in propoſitiones Queſnellianas, demonſtrat in his inſtaurari *Bajaniſmum*, atque *Interſperſo* 10. ait: *Si quis cupiat genuinas habere ſorores; Bajanæ 27. applicet inter Queſnellianas 38. Bajanæ 25. applicet 42. Bajanæ 38. applicet Queſnellianam 44. Bajanis 35. & 40. Queſnellianam 45. Bajanæ 16. Queſnellianam 47. & aperte videbimus quomodo Queſnellus cum Bajo ſupponat ſine gratia ſanctificante omne opus in ſe malum eſſe, & vitioſum*.

Piette tom. 4. pag. 100. V. Aurelius Piette Studii Theologici Regens in *Elucidatione difficiliorum quæſtionum*, Tractatu de Caritat. qu. 7. ubi demonſtrat non omnem amorem Dei ſuper omnia ſtata lege juſtificare, objectis ſibi pluribus Baji articulus, reſpondet Bajum agnoviſſe *ſolam caritatem habitualem, & juſtificantem*, quod demonſtrat damnatarum propoſitionum collatione. Id cum ego præſtiterim §. 4. arbitror nunc eſſe prætermittendum. Legi poteſt idem Auctor in Tract. de Actibus Hum. quæſt. 1. & in Tract. de Grat. quæſt. 8. in Theſibus vero propugnatis Lovanii anno 1719. poſtquam plura dixit de referendis in Deum operibus deliberatis caritate ſaltem virtuali, hæc ſubjicit Reflexione ultima de Queſnellianis articulis: *Duo tantum admittunt actionum humanarum principia, videlicet prædominantem caritatem, vel regnantem carnalem cupiditatem: inde ceu puro ex fonte puros effluere actionum rivulos; hinc tanquam ex radice corrupta nonniſi venenatos operum ſurculos pullulare; & quod conſequens eſt, opera omnia caritatis, & quidem talis caritatis arcu in Deum non directa vitiari, pollui, & coinquinari. Hanc falſitatis colum-*

nam

Digitized by Google

nam evertere voluit Pontifex, quando memoratam propoſitionem (Queſnellianam 45.) damnavit. Et merito: multa enim in peccatoribus, quorum cor caritatis imperio nondum eſt ſubjectum, opera invenias, quæ jure laudes, nulla ratione impuritatis, alteriuſve malitiæ inſimulare poſſis. Quod ut manifeſtius fiat; ſuppone, quod talis peccator pauperem videat fame jam prope tabeſcentem, & tantum non emortuum, aliumve contueatur miſerum, & ulceribus plenum, triſti ſpectaculo percellitur & commovetur, exurgitque in eo commiſerationis affectus. Bonus profecto, piuſque eſt ille motus: vox eſt naturæ, quæ eum interne commovet, hortatur, & inſtigat, ut laboranti ſubveniat, & Samaritani æmulator factus vinum & oleum ſaucii plagis infundat. Si intimæ iſti voci aures cordis obſtruat, & quam porrigere poteſt, auxiliarem manum poſcenti miſero recuſet; minùs ſe humanum præſtabit: pium autem ſe & humanum præbebit, ſi motui iſti obſequatur. Actio proinde ex tali affectu promanans, ex parte principii ſui vitium non contrahit, imo potius eſt actus virtutis ab auctore naturæ imperatus. Eadem repetit de Actibus hum. quæſt. 2. §. 3. ſive Tom. 2. pag. 80. Ita recte, ſapienterque noſtrates ſuam a Bajo, & Queſnellio diſcrepantiam oſtendunt: quod alibi fuſiori ſtylo explanabitur.

VI. Petrus Lambertus Le-Drou Epiſcopus Porphyrienſis non ſolum in opere *de Contritione & attritione*, edito Romæ ante Conſtitutionem *Unigenitus*, anno ſcilicet 1707. verum etiam in *Confutatione* diſcuſſionis Theologicæ D. Auguſtini Michel, quam vulgavit anno 1714. emiſſa jam prælaudata Conſtitutione, conſtantiſſime aſſeruit Bajum in propoſitionibus de caritate agere *de caritate habituali*. Id vero priori in opere demonſtrat primum teſtimonio Suareſii: deinde ex propoſitionibus, in quibus aſſertor docuit dari juſtificationem, *atque adeo infuſionem gratiæ & caritatis habitualis*, abſque remiſſione peccatorum; tum ex vulgari *caritatis* ſignificatione, qua juxta Scholarum conſuetudinem intelligitur vel habitus, vel actus a Spiritu Sancto inhabitante productus: item ex quo Bajus loquatur de ea caritate, *quæ eſt plenitudo legis*, propoſitione 32. doceatque Bellarminus lib. 2. de Pœnitentia cap. 13. *neminem recte vivere*

Le Drou diſſ. 4. cap. 1. pag. 360.

vivere, neque legem implere, niſi juſtificatum. Quæ, aliaque plura in præcitato Opere legi poſſunt. In altero autem, ſive in *Confutatione* diſcuſſionis Theologicæ, cap. 17. repetit locutum Bajum *de caritate habituali, vel actuali ei conjuncta*, ac ulterius exiſtimaſſe virtutum officia, dum non referuntur in Dei gloriam, eſſe peccata, oriri a cupiditate, atque inde corrumpi, propterea quod in ejus ſententia præcepta, *nequidem quoad ſubſtantiam, ſine caritate ſervari queant*. Animadvertit ſubinde ſententiam Lovanienſium (quam a noſtratium compluribus propugnari non diffiteor) a Baji doctrina toto cœlo diſtare, quod illi ita exigant *relationem in Deum per caritatem imperfectam, & ſumptam pro caſta ſeu benevola Dei dilectione, ut ea prætermiſſa nihilominus admittant opera moraliter bona, officia bona, opera honeſta & virtuoſa; doceantque tunc non peccari peccato* operis, *ſed omiſſionis, ſeu prætermiſſæ in Deum relationis, ita quidem ut omiſſio & defectus relationis* non maculet ipſum opus, *ſed duntaxat* operantem; *qui tunc* bonum male *facit, ut loquitur Sanctus Auguſtinus lib. 4. contra Julian. cap. 3. & (ut docet S. Thomas 1. 2. qu. 100. art. 10. ad 2. ac in Corp.)* implet præceptum, *atque adeo præbet veram* obedientiam legi, *quoad ſubſtantiam operis a lege præcepti, ſolumque deficit in eo adimplendo quoad modum*. Narrat ibidem, quomodo Lovanienſium ſententia anno 1677. a Sacræ Facultatis Theologicæ Deputatis hac ratione, & exhibito ſcripto explicata, a ſupremæ Inquiſitionis Senatu, a quo ut diſcuteretur prædicta Facultas Lovanienſis enixe poſtulaverat, abſque cenſura ulla dimiſſa fuerit. At de hac re iterum. Nunc enim tantum inquirimus Bajanum ſenſum: de quo mentem Porphyrienſis Epiſcopi ſatis, ſuperque manifeſtam exiſtimo.

Confut. Diſcuſ. Theol. pag. 452.

VII. Leonardus Vanroy in Univerſitate Lovanienſi Sacræ Theologiæ Profeſſor cap. 1. de Caritate quæſt. 6. agit de caritate & cupiditate, & ad articulum 38. Baji, *Omnis amor creaturæ rationalis, &c.* ait, *Articulum cenſuratum longe a noſtra ſententia diſcrepare, quia non admittit medium inter vitioſam cupiditatem & caritatem, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur, quæ eſt juſtificans. Ita ſumitur in Tridentino ſeſſ. 6. cap. 7. & apud S. Aug. ſerm.*

Vanroy tom. 2. pag. 158.

Digitized by Google

ſerm. 163. *alias* 3. *de Verbis Apoſtoli, & alibi frequenter. Porro inter hanc caritatem, ſcilicet habitualem, ſeu juſtificantem, & vitioſam cupiditatem agnoſcimus amorem medium, ſcilicet caritatem late dictam, ſeu dilectionem Dei propter ſe, quæ etiam in peccatoribus reperitur.* Poſtquam hoc ex aliis damnatis articulis demonſtravit, ulterius oſtendit latere etiam in art. 38. errorem maximum, ſi ita accipiatur de caritate, & cupiditate actuali, ut quod ex caritate non oritur, procedat ex cupiditate, atque intrinſecus ſit peccatum, *Quia Bajus,* inquit, *non agnovit medium inter caritatem, & cupiditatem ſtricte dictam, quæ eſt actus in ſe malus, & vitioſus: porro nos officia quædam bona inter caritatem, & iſtam cupiditatem media agnoſcimus.*

VIII. Benignus Sichrovvſcky, qui Theologiam Scholaſticam in lucem edidit anno 1720. qu. 3. de virtutibus art. 8. num. 127. agit de ſenſu propoſitionum Baji; ac primo docet cum Cardinali Noriſio, quod *Bajus admiſit ſolam gratiam ſanctificantem, quæ nequit ſtare cum peccato*: deinde num. 128. concedens Bajum locutum fuiſſe de caritate actuali, eatenus damnatum pronuntiat, quatenus aſſeruit virtutum officia, quæ non referuntur in Deum, produci a cupiditate, & intrinſecus eſſe peccata. *Videndus,* inquit, *ſenſus Baji, & ſenſus Beatiſſimi Patris Auguſtini. Bajus igitur aſſerit lib. 2. de Virtut. Impiorum cap. 4. virtutum officia, dum in Deum non referuntur, eſſe peccata, ſive non recte a peccato vindicari: & ideo ex omiſſione relationis in Deum vitiari moraliter, & fieri intrinſece mala & peccata. At vero Beatiſſimus P. lib. 4. contra Jul. cap. 3. ait, officia, ſeu opera virtutum eſſe moraliter bona ex objecto, & mala tantum ex fine, quia ſcilicet non referuntur in ultimum finem, in quo debent quieſcere, &c.* Reliquos laudabo diſſertat. 3. quantum enim ad præſens pertinet inſtitutum, exploratiſſimum eſſe reor, quod noſtrum de proſcripto propoſitionum Baji & Queſnellii ſenſu judicium, peculiare non ſit, neque e cerebro productum noſtro, ſed a viris graviſſimis præmonſtratum, ut vidimus ſuperioribus paragraphis, ab Auguſtinenſibus vero unanimiter receptum, probatumque, ut dictum eſt hactenus.

Tract. 6. pag. 150.

§. VI.

Evincitur eos, qui docent propoſitiones Queſnellianas de caritate proſcriptas fuiſſe in ſenſu caritatis habitualis, aut juſtificantis, id aſſerere librato, æquiſſimoque judicio.

JAm vero Auguſtinianis Theologis articulum 38. Baji, & Queſnellianum 44. interpretantibus de caritate habituali, juſtificante, & in corde juſtorum regnum imperiumque exercente, atque de regnante ac dominante cupiditate inficiente quælibet opera hominum impiorum, non poſſe novitatis ſtudium opponi, producta monumenta commonſtrant. Quod enim ſpectat ad Bajanam propoſitionem, pugnat pro illis cum illuſtrium Theologorum auctoritas, tum ratio multiplex petita ex aliis Baji aſſertionibus: & quod attinet ad Queſnellianam, habent pariter ex teſtimonio exterorum, atque ex aliis Queſnellii theſibus validiſſima interpretationis ſuæ patrocinia. Quum teſtimonium illud, & quidem plurimorum, quarta ſectione produxerim; proferam nunc depromptas e Queſnellii articulis probationes, ex quibus facile erui poſſit judicii a tot, tantiſque viris pronuntiati æquitas & rectitudo.

I. Ipſa primum propoſitio 44. poſtulat, ut ponderatis verbis, obvioque iſtorum ſenſu ſpectato, enuntiata dicatur de caritate juſtificante. Agit enim de amore, *qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur*. Profecto amor, qui omnia agit propter Deum, eſt regnans, dominans, ac tali imperio actionibus ſingulis præſidens, ut nullam a recto ordine ſinat deviare: quare ſub tali amore omnia rectiſſima ſint, habeantque æternæ mercedis meritum, neceſſe eſt. Hinc damnato articulo ea verba apponuntur, *quemque Deus remuneratur*. Ea nanque caritas, quam remuneratur Deus, eſt habitualis, & juſtificans, quam ad meritum requiri docet adverſus hæreticos Fides Catholica: non enim ante juſtificationem datur meritum; alioqui non

non diceremur *gratis juſtificari*, ut definit Tridentina Synodus ſeſs. 6. cap. 8. Conferas propoſitiones 55. & 56. Hinc ſua ſponte fluit planiſſima hæc ratiocinatio: Loquitur Queſnellius de illo amore Dei, qui omnia agit propter Deum, & quem Deus remuneratur. At amor, qui omnia agit propter Deum, & quem Deus remuneratur, eſt caritas habitualis, juſtificans, & prædominans. Ergo de caritate habituali, juſtificante, & prædominante loquitur Queſnellius. Hanc ratiocinationem ſuppeditavit nobis Pater Le-Fontaine in Conſtitutione *Unigenitus* Theologice propugnata p. 2. pag. 266. atque in Synopſi ejuſdem propoſitionis cap. 1. quæſt. 4. ut conſtat ex §. 4. num. 8. & 10.

II. Propoſitio 45. eſt hujuſmodi: *Amore Dei in corde peccatoris non amplius regnante, neceſſe eſt, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omneſque actiones ejus corrumpat*. Hæc, & ſequentes, ut ait Auctor Bajaniſmi Redivivi pag. 63. *eumdem ſapiunt & præſeferunt errorem*, qui in propoſitione 44. comprehenditur. Articulus iſte enuntiatur de peccatore, in quo non regnat Dei amor, & in quo regnat carnalis cupiditas, ideoque de peccatore, qui eſt deſtitutus gratia ſanctificante; is enim eſt ſub lege peccati, & regnante Dei amore privatus. Idem ergo docuit hoc articulo Queſnellius, quod tradiderat Bajus propoſit. 35. & 40. de quibus §. 3. num. 4. quod & obſervat Le-Fontaine citato in loco pag. 362. ideoque ſenſus pravus Queſnellianæ 45. eſt, impium caritate juſtificante deſtitutum, legi ac dominio cupiditatis regnantis ſubjectum eſſe, cui noxiæ cupiditati obſequitur, obtemperatque in omnibus actionibus ſuis, quæ proinde veneno præſentiſſimo concupiſcentiæ vitiantur, & corrumpuntur, Quare itidem ratiocinamur: Eumdem errorem Queſnellianæ 44. ſapit, ac præſefert Queſnelliana 45. Sed Queſnelliana 45. proſcripta eſt in ſenſu caritatis juſtificantis, & in ſenſu dominantis cupiditatis. Igitur in ſenſu caritatis juſtificantis, & in ſenſu dominantis cupiditatis damnata eſt propoſitio 44. Queſnelliana.

III. Idem dicendum de propoſitionibus 46. 47. 48. 49. 50. quæ omnes eo collineant, ut nullum opus bonum agnoſcant abſque caritate. Quidquid Queſnellius obganniat;

niat; apertum eſt in obvio ſenſu enuntiari illas de caritate juſtificante. Hæc proprie dicitur CARITAS ab Apoſtolo ad Coloſſ. 3. 14. ubi illam appellat *vinculum perfectionis*: a S. Thoma ſcribente q. 1. de caritate art. 11. *Qualibet caritas ſufficit ad ſalutem*: ab ipſo Queſnello ad cap. 1. Joannis 3. 9. univerſim de caritate pronuntiante, *nullum cum illa componi peccatum mortale*. Hæc non è penu noſtra promuntur, ſed ex lucubrationibus Propugnatoris Conſtitutionis Clementinæ in Synopſi ad propoſit. 44. cap. 1. qu. 3. Etſi dogmatiſtes ſubleſta fide reponat, agere ſe de caritate actuali, ſuis tamen principiis refellitur: nam in præmiſſis propoſitionibus pertractat de caritate, unde profluit legis obedientia, cui in ejus ſententia adverſamur quotieſcunque *amor Dei non dominetur ut principium, & motivum actionum univerſarum*. Ita nempe Queſnellius docuit in ſuis obſervationibus in Lucam, 10. 27. Ubique ſui ſimilem adinvenimus: enimvero & hinc ſequitur omnia opera ex caritate non procedentia tranſgreſſiones eſſe divinorum præceptorum, & intrinſecus peccata eſſe. Utamur itaque ratiocinatione conſimili præcedentibus: Propoſitio 44. Queſnellii ſenſum præſefert, quem præſeferunt propoſitiones aliæ de caritate. Atqui hujuſmodi propoſitiones præſeferunt ſenſum de caritate habituali, aut de caritate actuali dominante, ſine qua juxta Queſnellum omnia corrumpuntur a regnante cupiditate. Igitur hunc ſenſum de caritate habituali, aut de caritate actuali dominante, ſine qua omnia a regnante cupiditate corrumpuntur, præſefert quoque propoſitio Queſnellii quadrageſima quarta.

IV. In propoſitione 51. ait Queſnellius: *Fides juſtificat quando operatur; ſed non operatur, niſi per caritatem*. Ex hac defenſor Conſtitutionis citata qu. 3. ſynopſis hanc argumentationem depromit: *Hæc enuntiatio continet evidenter propoſitionem hanc*, Fides juſtificat quandocunque operatur per caritatem: *ſed per omnem caritatem ſimpliciter dictam operatur fides, ut certum eſt; ergo omnis caritas ſimpliciter dicta Queſnello juſtificat: quod argumentum eſt tam ineluctabile, quam quod maxime*. Adde aliam argumentationem æque perſpicuam: Fides operatur in iis, qui credunt, qui ſperant,

rant; qui timent, qui ſe ad juſtificationem diſponunt. At juxta Queſnellium fides juſtificat quando operatur; ergo juſtificantur qui credunt, qui ſperant, qui timent, qui ſe ad juſtificationem diſponunt. Duo obiter notanda ſunt; primum in ſenſu Queſnellii nullum admitti abſque caritate alicujus virtutis opus: alterum ex ſuis principiis Queſnellium cogi ad adſtruendam cum Bajo juſtificationem abſque remiſſione peccatorum. Iſtud manifeſtum conſectarium eſt; illud vero etiam expreſſe traditum propoſitionibus 48, 49. 57. & 58.

V. De amore illo Queſnellus loquitur, ubicunque pertractat de amore Dei, qui proculdubio perutilis eſt, actiones Chriſtianas facit, Deo loquitur, Deumque honorat. Vide propoſitiones 53. 54. & 56. Debet ergo hujuſmodi amor eſſe ex gratia Chriſti, maxime quum nec naturalem, honeſtumque amorem aliquem Bajus admiſerit ſine gratia, qui amor legi non repugnet, non ſit a cupiditate vitioſa, & damnationi non ſit obnoxius, ex propoſit. 40. *Sine gratia nihil amare poſſumus, niſi ad noſtram condemnationem*. At enim per Queſnellium gratia nullum in peccatore producit ſalutarem effectum ante juſtificationem remiſſionemque peccatorum; nam eſt ejus aſſertio 28. *Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, eſt peccatorum remiſſio*. Priuſquam ergo peccatori Deus peccata remittat, nullus erit amor innoxius, quoniam nullus erit effectus gratiæ: ideoque commendans Queſnellius Dei amorem & caritatem, de amore & de caritate verba facit, cui gratia ſanctificans antecedit. Pugnat hoc quidem cum illo conſectario, de quo numero præcedenti, & antilogiæ Queſnellium revincit; ſed egregie tamen intentum noſtrum confirmat: ad hunc enim modum ratiocinamur, Omnis effectus gratiæ aut eſt remiſſio peccatorum, aut peccatorum remiſſionem ſupponit, ſi verum ſit, quod ait Queſnellius, *Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, eſt peccatorum remiſſio*. Sed omnis Dei amor eſt effectus gratiæ. Ergo omnis amor, ſi verum ſit quod ait Queſnellius, aut eſt remiſſio peccatorum, aut peccatorum remiſſionem ſupponit. Præclare defenſor Conſtitutionis in Synopſi propoſit. 44. cap. 1. qu. 5.

Per

Per propoſitionem 44. omnis volitio & actio, ut bona ſit, procedere debet ex amore Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; ſed talem amorem neceſſario prævenit gratia, ut certum eſt, & ultro Queſnellus agnoſcit in propoſit. 39. & 40. Atqui per propoſit. 28. Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, eſt peccatorum remiſſio. *Ergo in Queſnelli ſyſtemate omnis actio bona, ut prærequirit gratiam, ita etiam neceſſario prærequirit juſtitiam, & caritatem habitualem*. Ex dictis perſpicuum eſt propoſitionem Queſnellianam 44. ceteraſque de caritate enuntiatas, fuiſſe proſcriptas in ſenſu caritatis habitualis, aut juſtificantis; idque demonſtratum eſt Scriptorum plurimorum auctoritate, & collatione ipſarum propoſitionum, quæ illorum Scriptorum judicium prudens, ratum, legitimum, atque optimum eſſe manifeſtiſſime evincunt.

§. VII.

Referuntur alii pravi ſenſus Bajani articuli 38. *& demonſtratur quo item ſenſu ab Alexandro VIII. damnata ſit propoſitio 7. inter* XXXI. *Ex dictis duo apertiſſima Corollaria inferuntur.*

FAcile unuſquiſque ex dictis conjiciet, ſenſum damnatum in articulo trigeſimo octavo Baji eſſe, quod nullus alius admitti debeat creaturæ rationalis amor, præter caritatem habitualem aut juſtificantem, & præter dominantem ac regnantem cupiditatem, ita, ut omnia, quæ juſtificationem præcedunt, ex noxio amore derivent, & intrinſecus ſint peccata. Auctores, qui ante Conſtitutionem *Unigenitus* adverſus Bajum ſtylum exercuerunt, & qui eamdem Conſtitutionem ſubſecuti Queſnellianum dogma oppugnarunt, necnon ſeries, & ordo doctrinæ, quam & Bajus, & Queſnellus ubique diſſeminarunt, id luculentiſſime oſtendunt. A damnato itaque illius articuli ſenſu plurimum recedunt, qui ajunt præter caritatem habitualem, aut juſtifican-

ſtificantem, dari amorem innoxium, rectumque a gratia actuali, non ſanctificante, excitatum, & præter cupiditatem dominantem dari, etiam in impiis, amorem aliquem ab ipſa cupiditate non procedentem, nec ſibi intrinſeca ejuſdem cupiditatis labe contaminatum. Latent tamen in illo Bajano articulo ſenſus alii perverſi; quos, ut magis appareat Auguſtinianæ ſententiæ a novantium dogmate diſcrimen, in præſentia ſubjiciam.

I. Secundo ergo loco commemorandus eſt ſenſus *caritatis actualis*, quæcunque ſit, ſive juſtificans, ſive non juſtificans, *& cupiditatis actualis* itidem quæcumque ſit, ſeu prædominans, ſeu non prædominans. Nam ſi velis Bajum docuiſſe, omnes actiones, quæ non fiunt ex caritate actuali, fieri ex actuali cupiditate, a qua intrinſecus corrumpantur; ultro lubenterque concedam, doctrinam hanc erroneam eſſe, atque hæreticam, utpote quæ inter vitia & peccata detrudat officia quælibet moralium virtutum, necnon actus fidei, ſpei, ac timoris, quibus ad juſtificationem diſponimur, & quorum principium non eſt amor benevolus, quoniam iidem actus hunc potius præcedere ſolent, atque antevertere. Dixi de hoc ſenſu §. 1. num. 3. Hinc Bajanos aſſerere *nullum eſſe virtutis actum, qui non ſit Dei propter ſe amor: virtutes non aliter eſſe diverſas, quam diverſitate & multiplicitate actuum caritatis: amorem virtutis propter ſe non eſſe honeſtum, ſed turpem & vitioſum: deteſtationem peccati ortam ex timore vitioſam eſſe, peccare qui peccatum pœnæ formidine deteſtantur, ac talem deteſtationem nulla ratione diſponere hominem ad juſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ conſequendam*, animadvertit Joannes Martinez de Ripalda diſput. 3. adverſus Bajum ſect. 4. In hoc ſenſu damnatus eſt art. 38. quatenus inde infertur, *ſolos caritatis actus ſtudioſos eſſe & laudabiles, ita ut opus miſericordiæ ad ſublevandam pauperis egeſtatem relatus, ſit actus vitioſæ & damnatæ cupiditatis*, & idem dicendum ſit *de actu temperantiæ, & fortitudinis, immo & ipſius religionis*, ut teſtatur Ludovicus Bail ad eumdem articulum. Eumdem ſenſum reprobant, qui ajunt omnem caritatem actualem eſſe juſtificantem juxta ſenſum Baji; nam hoc etiam præciſo, ſit ne, an non ſit

Ripalda de Ente ſupernat. tom. 3. pag. 29. edit. Colon.

Bail parte 2. pag. 131.

lccutus

locutus Baius de caritate juſtificante, fide tenendum eſt, non omnem actionem & volitionem, quæ non oritur ex Dei caritate, eſſe vitioſam; alioqui vitioſus etiam foret actus fidei caritati prævius; ut bene ratiocinantur adverſus Queſnellum auctores prælaudati. Atque pravum hunc, perverſumque ſenſum præſertim perſtringunt recentiores, ut conſtat ex Honorato Tournely de Grat. qu. 4. artic. 2. Idem Anonymus hunc nefarium ſenſum indigitat ſcribens pag. 29. *Si nomine peccatoris intelligas eos omnes, qui non operantur ex motivo caritatis, conſequens eſt juxta principium Baji in propoſitione 38. enuntiatum, quod peccator ſemper agat ex motivo cupiditatis, ac proinde quod ſemper peccet. Illud diſerte docet in propoſitionibus ſequentibus, &c.* producitque & ipſe propoſitiones Baji 35. & 40. de quibus §. 3. num. 4. Gratanter hæc audimus: perverſiſſima enim ſententia eſt, quæ docet omne opus, quod non fit ex caritate, fieri ex cupiditate, & ſemper peccatum eſſe; ſed optamus, ne ab adverſariis noſtris idem ſenſus attribuatur doctrinæ eorum, qui ajunt omnia ex caritate, qua in Deum referantur, facienda eſſe, ut undique bona ſint, nec ſit omiſſio aliqua debiti finis ex parte operantis; at negant ea, quæ in Deum non referuntur, ſemper a cupiditate oriri, & intrinſecus eſſe peccata: quod eſt noſtratium a Bajaniſtis latiſſimum ampliſſimumque diſcrimen; ut præmonui §. 1. num. 4. Hoc interim diſcrimine prænotato, iterumque repetito; adverſus Bajum fatendum eſt dari amorem honeſtum, ac naturalem, E. G. parentum, & propinquorum, necnon actus moralium virtutum, qui licet in Auguſtiniana Theologia non ſint ſpectatâ omni circumſtantiâ laudabiles, ſubſtantiâ tamen ſuâ boni ſunt, neque a cupiditate promanant, neque ab ea corrumpuntur.

Tournel. pag. 411. Edit. Venetæ.

II. Continetur alius ſenſus reprobandus in articulo 38. cum enim univerſalis ſit, & de *omni amore* enuntietur; comprehendit quoque amorem illum beatitudinis innatum, quem in tot, tantiſque miſeriis creatura rationalis nunquam potuit amittere. Hinc Joannes Lenſæus in ſua Expoſitione refutans eumdem articulum 38. *Eſt indubie medius* (inquit) inter caritatem, & cupiditatem, *amor, quem naturæ*

Lenſæus cap. 5. pag. 168.

naturæ amor inſeruit, quo beatitudinem omnes appetunt, ſubinde commemorans amorem alium naturali lege præſcriptum, erga parentes, amicos, conjuges, liberos, &c. de quo num. præcedenti. Ea propter doctiſſimus Noriſius nubeculam Bajani erroris a ſe, nobiſque diſpellens, ac pertractans in Vindiciis de Virtutibus infidelium, ſibique objiciens cenſuram ac damnationem Bajanæ propoſitionis 25. *Omnia opera infidelium ſunt peccata*, inquit: *Sed hac cenſura S. Patris ſententia neutiquam percellitur. Etenim hic palam concedit in infidelibus aliqua opera bona in prima ſaltim ſui productione, ex gratia tamen donata. Præterea etiam ſine gratia homo appetitu innato ex Auguſtini ſententia amat ſummum bonum; nullus enim eſt, qui non velit eſſe beatus*. Similia Noriſius ſcribit in Paralello, ut poſtea dicam. Præterea cum Bruno Neuſſer, aut quiſquis ſit auctor *Prodromi Velitaris* adverſus ipſum Noriſium, ut evincat hunc adhærere Bajo, & ab Auguſtino recedere, *Addis* (inquit) *unum ſupra non tactum, quod ſcilicet homo appetitu innato ſummum bonum amet, qui certe appetitus peccatum eſſe, aut dici nequit: ex Auguſtino igitur omnia infidelium opera non ſunt peccata*. Cui argumento Cardinalis ampliſſimus diu multumque in his controverſiis exercitatus ad marginem Codicis Angelicæ Bibliothecæ hanc propria manu reſponſionem appoſuit: *Hæc eſt probatio noſtræ ſententiæ. Amor ortus ex appetitu innato ſemper bonus eſt. O ſtulte, intelligis?* Quæ verba idem profecto ſonant, ac ſi dixeris: Si inter noxiam cupiditatem, & caritatem per Spiritum Sanctum diffuſam medius eſt amor ortus ex appetitu innato beatitudinis, qui nec eſt vitioſa cupiditas, nec eſt laudabilis caritas; quo jure Auguſtinenſes, qui amorem illum bonum eſſe fatentur, tanquam Baji diſcipuli traducuntur atque infamantur, quaſi in peccatoribus, & infidelibus caritate illa deſtitutis omnia ſint peccata, & nil inveniatur boni, nil recti, nil a vitioſa cupiditate minime contaminatum?

In Vind. cap. 3. §. 4. tom. 1. pag. 944.

Prodrom. Velit. pag. 30.

III. Quemadmodum vero ex univerſali Bajana enuntiatione, *Omnis amor, &c.* ſequitur non dari amorem aliquem bonum, qui non ſit laudabilis caritas, rejecto quoque amore beatitudinis innato; ita ſequitur non dari cupiditatem

tatem aliquam, quæ prohibita non ſit Evangelica lege, & hujus tranſgreſſio ac peccatum exiſtimari non debeat, quamquam ſit motus concupiſcentiæ indeliberatus, omnemque deliberationem præveniens. Atque hic eſt ſenſus quartus ex illa enuntiatione fluens, horrendus plane. & execratione digniſſimus. Hanc fuiſſe doctrinam Baji apparet ex ejus propoſitionibus 48. & 49. *Prava deſideria, quibus ratio non conſentit, & quæ homo invitus patitur, ſunt prohibita præcepto,* Non concupiſces. *Concupiſcentia, ſive lex membrorum, & prava ejus deſideria, quæ inviti ſentiunt homines, ſunt vera legis inobedientia.* Adverſus hunc Baji errorem ſcripſit in

Lenſ. Op. Baji p. 2. pag. 177. ſua Expoſitione Joannes Lenſæus: *Nullo pacto vera eſſet peccatorum juſtificatio, ſi motus ii carnis, quos inviti adverſus ſpiritum rebellantes ſentimus, eamdem quam prius, cum voluntarii eſſent, retinerent peccati rationem: nec poſſent tamen veram propriamque peccati rationem exuere, ſi veram legis tranſgreſſionem & inobedientiam continerent; quocirca ſtatuendum eſt motus concupiſcentiæ pravos pro vitiati hominis ſtatu prohibitos non eſſe præcepto,* Non concupiſces, *hominemque eos ſentientem, ſed non conſentientem, legis prædictæ pronuntiari non debere tranſgreſſorem.* Tam pertinaciter Bajus huic errori adhæſit, ut etiam in *Apologia*, edita ad cenſuras a ſe avertendas, tametſi dixerit motus concupiſcentiæ, quos inviti patimur, nobis non imputari ad reatum, in eis tamen reperiri ait veram præcepti tranſgreſſionem. Paradoxum ſane, quod detur verum peccatum, quod divino præcepto teneamur vitare, & tamen nobis non imputetur ad culpam. Nihiloſecius paradoxum iſtud Bajus deglutivit,

Bajus p. 2. Op. pag. 107. ſcribens citato in loco: *Unuſquiſque fidelium ex præcepto* Non concupiſces, *tenetur non concupiſcere; ſed quandiu id facto præſtare non poteſt, tandiu voluntas ei pro facto reputatur, ut peccator reus non habeatur.* Atque poſt pauca affirmat, *concupiſcentiam habitualem divina lege prohiberi, & non poſſe defendi, quomodo concupiſcentia apud Auguſtinum peccatum ſit, ſi non ſit contra præceptum:* cum tamen ab Auguſtino, immo &

De Theol. diſcipl. tom. 2. pag. 534. tom. 3. pag. 49. & 297. a Tridentina Synodo, concupiſcentia appelletur *peccatum*, quia pœna peccati eſt, & ad peccandum inclinat; prout demonſtravi lib. 12. cap. 13. & lib. 13. cap. 5. pertractans de

de concupiſcentia adverſus Pelagianos, atque lib.16.cap.3. ubi diſſerens de libertate indifferentiæ Bajanam hanc doctrinam exagitavi. Præterea quum Joannes Heſſellius Lovanienſis eadem cum Bajo circa concupiſcentiam dogmatizaſſet, Henricus Gravius Catechiſmum Heſſelii editurus, plura diligentiſſime caſtigavit, atque hæc addidit ad præceptum illud decalogi, Non concupiſces, *Non quilibet motus pravæ concupiſcentiæ caritatem, atque juſtitiam evertit*. Id cum Bajus ægre ferret (ſibi enim Heſſelius in pluribus erroribus adhæſerat) de emendato, & caſtigato Catechiſmo graviſſime cum Gravio per epiſtolam conqueſtus eſt: cui & Gravius reſpondit proferens hanc factæ a ſe emendationis rationem; *Ceterum quod ad ultimorum duorum Decalogi præceptorum, ſeu Paulini illius*, Non concupiſces, *interpretationem attinet; video Dominationem veſtram etiamnum in ea hærere ſententia, quam Pii V. Bulla aperte damnavit*: & paullo infra fatetur a ſe verba Heſſelii permutata fuiſſe, quod ſciret, *Carentiam ab omni concupiſcentiæ malo verbis illis*, Non concupiſces, *non proprie abſoluteque præceptam eſſe*. Apparet inſuper Baji in hoc errore tenendo ingenium pervicax ac delirans ex longiori Epiſtola ad Gravium conſcripta, in qua rurſus nititur demonſtrare omnem concupiſcentiæ motum eſſe peccatum; 1. *quia in hac vita a nobis exigitur, ut nulla habeamus carnis deſideria*. 2. *quia de primo homine veriſſime dicitur, quod non fuit ei prohibitum, ne concupiſcentiam malam invitus pateretur: ſi tamen docendi gratia ponatur, eadem pati potuiſſe quæ ſancti inviti patiuntur, præcepti tranſgreſſor fuiſſet*. 3. *quia non eſt poſt hominis lapſum facta aliqua hujus præcepti mutatio, neque aliter dictum fuit primo homini ante peccatum*, Non concupiſces, *quam poſtea dictum eſt in monte Sinai homini corrupto*: additque Bajus plura, quibus errorem ſuum de motibus indeliberatis concupiſcentiæ inter peccata adnumerandis pertinaciſſime defenſitat. Poterant hæc breviter attingi; nam & Suarius citatus §.2. num. 2. de Bajo inquit, *Dicit motus concupiſcentiæ etiam involuntarios eſſe peccata*: immo & ipſe Anonymus pag. 40. Baji aſſerta deſcribens, *Docet inſuper*, ait, *in propoſitionibus infraſcriptis motus concupiſcentiæ, quos homo invitus patitur,*

Catech. Heſſel. pag. 498. edit. Lovanii.

In Cod. Ms. Angel. Biblioth. num. 32. extat Epiſt. Gravii pag. 8. & 9. nec non Epiſt. Baji pag. 42. & 43.

prohibitos eſſe lege divina, licet in peccatum non imputentur, ſubjiciens articulos Baji errorem hunc enuntiantes. Cur tamen de his fuſiori ſtylo pertractaverim, dignoſcetur in decurſu harum vindicationum. Interim hinc iſtud eruitur, Auguſtinenſes, qui negant involuntarios concupiſcentiæ motus eſſe peccata, legiſque tranſgreſſiones, etiam in hoc a Bajano dogmate diſtare plurimum, quod inter caritatem laudabilem, & cupiditatem vitioſam agnoſcant medios iſtiuſmodi motus, quos Bajus peccata & tranſgreſſiones appellat. Atque Noriſius noſter hac etiam adhibita reſponſione Bajani erroris a ſe calumniam propulſat recitatis verbis Patris Macedi tom. 2. Collat. 10. ſect. 3. pag. 590. col. 2. hæc ſcribentis: *Reſpondetur tertio, & melius me quidem auctore, eas propoſitiones prolatas a Bajo in rigore & univerſaliter falſas omnino, & damnandas eſſe, & prorſus alienas a mente Auguſtini: nam illa propoſitio*, Omnia opera infidelium ſunt peccata, *ita univerſim accepta reprobanda eſt, cum multa opera fiant ab infidelibus indeliberata & ſine advertentia, non pauca ex ignorantia invincibili, quædam poſſint eſſe ex lumine fidei, quæ certe peccata non ſunt: igitur falſum eſt, quod omnia opera infidelium ſint peccata. Apparet autem Auguſtinum de operibus tantum deliberatis, & ante omnem fidem & gratiam fuiſſe locutum, cum dicat ea ex defectu debiti finis prava fore*. Similia habet P. Macedo in *Cortina* pag. 248. Ita Cardinalis Noriſius (quod ne lectoris memoria excidat obſecro, obteſtorque) ſententiam P. Macedi, Auguſtinianam, ac propriam a Bajano errore longe remotam eſſe demonſtrat.

Noris in Parallelo tom. 1. pag. 1344.

IV. Demum ex quo Bajus nullum aliud agnoverit principium bonorum operum præter *caritatem*, conſequens eſt omnes in ejus ſyſtemate virtutes perire, caritate ex hominum corde ſublata; ſeu nullam aliam dari virtutem, quæ a benevolo Dei amore ſit indiſtincta, aut ſegregata, aut ſaltim quæ ab eodem amore ſejuncta in cupiditatem, in vitium, atque in turpitudinem non degeneret. Obſervavit id Ripalda loco citato num. 1. & diſput. 22. contra Bajum ſect. 1. ubi ait: *Michael Bajus conſtanter aſſerit nullam eſſe virtutem, quæ ad caritatem infuſam non pertineat, nullumque veræ virtutis actum, qui non ſit elicitus a caritate, nimirum a ca-*

Ripalda pag. 465.

a caritate infuſa, ut ſemel iterumque repetit. Quadrat hoc cum propoſitione 16. *Non eſt vera legis obedientia, quæ fit ſine caritate*, & cum 40. *In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati*: unde infertur, quod caritate deſtitutus ſemper legem tranſgrediatur, & quidquid agit, fœdiſſimum ſit, utpote a vitioſa cupiditate profectum. Caret itaque in ſenſu Baji peccator *habitibus* fidei, ſpei, aliarumque virtutum; aut ſi hi habitus in illo permanent, contaminatos tantum actus producunt, ut non jam virtutes bonorumque operum fontes, ſed vitia malorumque radices cenſeri debeant. Adoptavit, ebibitque monſtroſi hujus dogmatis venenum Queſnellius auſus dicere fidem non operari niſi per caritatem, atque ubi hæc non eſt, totum deeſſe, ſpem, Deum, religionem, omnia. Videſis propoſit. 51. 57. 58. Inſtaurarunt eamdem monſtroſam pernicioſiſſimamque doctrinam aſſertores propoſitionum, quas anno 1690. die 7. Decembris Alexander VIII. confixit, a ſeptima uſque ad decimamquintam. In quibus omnem actionem, quæ non eſt amor Dei, concupiſcentiam dixere, atque inter vitia recenſuerunt odium ac deteſtationem peccati, fidem quoque, ſpem, ceterarumque virtutum actus, ſi caritate caruerint. Recte Auctor Opuſculi, quod ſ. 4. nu.45. diximus ſummopere commendari ab auctore Bibliothecæ Janſeniſticæ, noſtroque idiomate impreſſum eſſe, ait in ſyſtemate ſectatorum Baji, Janſenii, & Queſnellii, *non agi de habitibus infuſis, quoniam ſola delectatio prædominans omnia vertit in bonum aut malum, in virtutem aut vitium*: Igitur adverſus Bajum ejuſque gregarios admittendi ſunt actus virtutum, qui non proficiſcuntur a caritate, ipſarumque virtutum habitus, qui ſæpenumero bonos ſuos actus producunt; qui actus licet a caritate non eliciantur, aut imperentur, non tamen ſunt intrinſecus vitioſi, nec illa cupiditas, quæ a Joanne prohibetur, ſeu concupiſcentia carnis, ſunt appellandi.

V. Commemoravi nuper propoſitiones ab Alexandro VIII. proſcriptas, in quarum ſeptima contineri ſenſum articuli 38. Baji, ſcribit Anonymus, uti dixi ſ. 1. num. 6. Id nec ego diffiteor, ſi ſermo ſit de ſenſibus, primo, ſecundo, &

ultimo

ultimo loco explicatis; nam in illa propoſitione de actionibus tantum deliberatis ſit ſermo. In illa ergo theſi, *Omnis humana actio deliberata eſt Dei dilectio, vel mundi: ſi Dei, caritas Patris eſt; ſi mundi, concupiſcentia carnis, hoc eſt, mala eſt*, in illa, inquam, theſi multiplex latet error. Ac primus eſt, quod omnis dilectio Dei ſit *caritas* uſitato vocabulo accepta pro gratia ſanctificante, aut pro amore perfecto cum gratia ſanctificante conjuncto; ac pariter quod omnis amor mundi ſit concupiſcentia dominans, quæ non ſolum in ſe fœda ſit, verum etiam hominis, in quo regnat, actiones omnes corrumpat. Ab hoc ſenſu non abhorrere damnatarum propoſitionum auctorem conſtat ex 8. & 11. in quibus de infideli, in quo minime regnat caritas, ait: *Neceſſe eſt infidelem in omni opere peccare*, &, *Omne, quod non eſt ex fide chriſtiana ſupernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum eſt*. Alter error eſt, quod ubi non eſt caritas actualis, ſit actualis concupiſcentia, adeo, ut opus quod non procedit a caritate, ſit effectus concupiſcentiæ, ideoque *intrinſece* corruptum, ac per ſe malum: hunc vero ſenſum adſtruit auctor propoſitione 9. in qua non veretur connumerare inter vera peccata deteſtationem peccati ob illius turpitudinem, ſi nullus adſit benevolus amor, per quem odio habeatur propter Deum: inquit enim, *Revera peccat qui odio habet peccatum mere ob ejus turpitudinem, & diſconvenientiam cum natura rationali, ſine ullo ad Deum offenſum reſpectu*. Tertius error eſt, quod ſtatuta duplicis illius amoris, caritatis, & concupiſcentiæ partitione, ad quorum unum, vel alterum reducatur omnis *actio deliberata*, ſequitur abſque caritate nullum dari actum fidei, aliarumve virtutum; aut ſi dantur, non eſſe motus bonos ac ſupernaturales, ſed motus perverſos vitioſæ cupiditatis, quod aſſertor pronuntiare auſus eſt prop. 12.13.14. & 15. *Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides, & etiamſi videantur credere, non eſt fides divina, ſed humana. Quiſquis æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, caritate ſi caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur. Timor gehennæ non eſt ſupernaturalis. Attritio, quæ ex gehennæ & pœnarum metu concipitur ſine dilectione benevolentiæ Dei prop-*

propter ſe, non eſt bonus motus ac ſupernaturalis. Hos omnes ſenſus, & ſi qui ſunt alii his affines, damnant reprobantque Auguſtinenſes Theologi: qui licet in omni actione deliberata exigant amorem benevolum, quo referatur ſaltem *virtualiter* in Deum, non tamen affirmant actiones deliberatas, quæ ita non referuntur, eſſe vitioſam cupiditatem, & carnis concupiſcentiam, ſed tantummodo deſtitutas ajunt rectitudine ultimi finis; quod nullatenus illas corrumpit, ut commenti ſunt novatores.

COROLLARIUM I.

Demonſtratum eſt ergo in articulo 38. Baji multiplicem, & hæreticum ſenſum contineri.

1. In ſenſu Baji inter cupiditatem habitualem & cordi prædominantem, atque inter caritatem habitualem, ſeu juſtificantem, non datur amor aliquis bonus a gratia actuali non juſtificante productus.

2. In ſenſu Baji inter cupiditatem & caritatem actualem non datur amor aliquis, neque ulla actio, quæ non oriatur a cupiditate, a qua juxta Bajum quidquid non fit ex caritate, inficitur & corrumpitur.

3. In ſenſu Baji inter cupiditatem & caritatem non datur amor procedens ex appetitu innato beatitudinis, qui amor non ſit aut vitioſa cupiditas, aut caritas laudabilis.

4. In ſenſu Baji inter cupiditatem prohibitam, & caritatem præceptam non dantur motus concupiſcentiæ, qui, etiamſi homo illos patiatur invitus, non ſint vera legis inobedientia, & tranſgreſſio.

5. In ſenſu Baji inter vitioſam cupiditatem, & caritatem laudabilem non datur aliquis actus bonus proficiſcens ab habitibus virtutum, quæ a caritate diſtinctæ ſint, aut ſaltem ab ea ſeparatæ non degenerent in vitia, exerantque actus intrinſecus malos, & cupiditate corruptos.

COROL-

COROLLARIUM II.

Hinc vero apertiſſime ſequitur, non poſſe ſalva æquitate, ut modeſtiſſime loquar, Auguſtinianos Theologos inſimulari tanquam aſſertores illius articuli 38.,

1. Si inter caritatem habitualem, aut juſtificantem, atque inter cupiditatem habitualem, & cordi prædominantem, admittant amorem aliquem bonum a gratia actuali non juſtificante productum.

2. Si inter cupiditatem, & caritatem actualem admittant actus amoris, & actiones plurimas non procedentes ab illa cupiditate, a qua juxta Bajum quidquid non fit ex caritate, inficitur & corrumpitur.

3. Si inter caritatem & cupiditatem agnoſcant amorem, ſive appetitum innatum beatitudinis, qui non ſit caritas laudabilis, neç vitioſa cupiditas.

4. Si inter cupiditatem prohibitam, & caritatem præceptam admittant indeliberatos concupiſcentiæ motus, quos homines patiuntur inviti, qui motus non ſint vera legis inobedientia, & tranſgreſſio.

5. Si inter vitioſam cupiditatem, & caritatem laudabilem admittant actus bonos elicitos ab habitibus virtutum, quæ a caritate diſtinctæ ſunt, atque ab ea ſeparatæ exerunt actus ſuos, qui non ſunt intrinſecus mali, neque a cupiditate corrupti.

§. VIII.

Notæ, & reſponſiones ad ea, quæ ab Anonymo proferuntur circa ſenſum Bajani articuli 38.

AUdiendus modo Anonymus demonſtraturus propoſitionem Baji triceſimam octavam intelligi non debere *de caritate, & cupiditate habituali*, & quod de hac habituali caritate & cupiditate intelligenda ſit contendere *novatores*, *ut cen-*

ut cenſuram illius propoſitionis effugiant: ita enim ſcribit *Bajaniſmi redivivi* pag. 47. Quibus, quantiſque viris Novatorum probroſiſſimum characterem adſcribat, ne Auctorum, qui locutum Bajum de caritate & de cupiditate habituali affirmaverunt, teſtimonia & nomina repetam, neminem arbitror ignorare. Forte ipſe Anonymus ſingulos rationum pondere ſuperat, eorumque alucinationem revincit. Tanto ergo viro, cui omnes ſubmittere faſces debeant, aures obſequentiſſimi præbeamus.

I. *Si hæc propoſitio* (inquit) *intelligeretur de caritate, & cupiditate, non actuali, ſed habituali, liceret adhuc poſt Bullam Sancti Pii aſſerere, quod omnis actio ſit aut ex motivo caritatis, & eſt laudabilis, aut ex motivo cupiditatis, & eſt culpabilis, & quod nullum ſit inter ea duo medium*. Atque ita, ait, fere omnes propoſitiones Baji ſuſtineri adhuc poſſent. *Bajan. Red. pag. 47.*

Ad hæc reſpondemus propoſitionem 38. non ſolum in ſenſu *caritatis & cupiditatis habitualis* fuiſſe proſcriptam, ſed etiam *in ſenſu caritatis, & cupiditatis actualis*: at in ſenſu Baji omnis caritas actualis eſt juſtificans, & habet meritum vitæ æternæ, quemadmodum omnis cupiditas actualis promeretur ſempiternam damnationem, ita ut in Bajano ſyſtemate nec etiam *detur peccatum natura ſua veniale, ſed omne peccatum mereatur pœnam æternam*, ut apparet ex propoſ. 20. Si verò in ſenſu Baji omnis caritas actualis eſt *juſtificans*, & penes Catholicos juſtificatio non ſit *abſque infuſione habitualis gratiæ, ſive habitualis caritatis, quid aliud venire in mentem Doctoribus Catholicis potuit, quam quod* (juxta Bajum) *juſtificatio, atque adeo infuſus caritatis habitus omnia præcedere debeat bona opera; immo omnia non mala*? Ita Propugnator Conſtitutionis *Unigenitus*, ut vidimus ſ. 4. num. 9. Ex quo nota, non ſolum Anonymo incumbere, ut demonſtret Bajum locutum fuiſſe *de caritate actuali*, ſed etiam ut oſtendat *caritatem actualem* non ſemper juxta Bajum *juſtificare*; alias ineptiis, & cavillulis ludit operam. Nam ſi juxta Bajum omnis *caritas actualis* juſtificet & conferat meritum vitæ æternæ, atque præſtet quidquid præſtat *caritas habitualis*; idem prorſus eſt, ſive

dicas propoſitionem tricefimam octavam fuiſſe proſcriptam *in ſenſu caritatis habitualis*, ſive dicas fuiſſe proſcriptam in ſenſu *caritatis actualis*. Ad omnem ergo æquivocationem tollendam probet nobis adverſarius, Bajum non eſſe intelligendum *de caritate habituali, aut actuali juſtificante, & ſanctificante*, quod probare debet, quandoquidem ait pag. 65. *favere erroribus damnatis, qui propoſitionem* 38. *Baji, aliaſque ſimiles exponunt de caritate habituali, & ſanctificante*. Verum id nunquam probaturus eſt, nunquam omnino. Ut enim oſtendimus §. 3. juxta Bajum non datur diſtinctio duplicis juſtitiæ, quarum una fiat per Spiritum caritatis inhabitantem, altera ex inſpiratione ejuſdem Spiritus excitantis cor ad pœnitentiam, ſed nondum inhabitantis: juxta Bajum non datur duplex vivificatio, quarum unâ peccatori per Dei gratiam inſpiretur novæ vitæ propoſitum & inchoatio, alterâ vere juſtificetur, & fiat vivus palmes in Chriſto; juxta Bajum non datur duplex modus implendi divinam legem, uno modo quantum ad præceptorum operum ſubſtantiam, altero quantum ad meritum regni æterni. In ſenſu ergo Baji ubi eſt inſpiratio Spiritus Sancti moventis, eſt etiam Spiritus Sanctus inhabitans: ubi eſt propoſitum & inchoatio novæ vitæ, eſt illa vivificatio qua homo vere juſtificatur, & fit vivus palmes in Chriſto; ubi obſervatur aliquod legis præceptum quoad ſubſtantiam, habetur meritum æternæ vitæ. Quid eſt autem, obſecro, quid eſt gratia Spiritus Sancti inhabitantis, quid eſt gratia, qua vivificatur peccator & fit vivus palmes in vite Chriſto, quid eſt gratia qua lex impletur cum merito vitæ æternæ, niſi *gratia habitualis*, gratia ſanctificans, aut gratia, quæ in ſenſu Baji illud idem efficiat, quod gratia habitualis & ſanctificans præſtat in ſenſu omnium Catholicorum? Ceterum memoriâ repetendum eſt, damnari a nobis articulum 38. Baji etiam in ſenſu caritatis univerſim acceptæ, ſive ſit juſtificans & habitualis, ſive non; quatenus in eo ſenſu ſignificatur, omne opus, quod non proficiſcitur a caritate, oriri a vitioſa cupiditate, ab iſta corrumpi, & intrinſecus malum eſſe: quod repetimus, ut adverſario omnem calumniandi occaſionem eripiamus. Unum addo, Anonymum conten-

ten-

tendentem, quod articulus 38. Baji minime damnatus ſit in ſenſu caritatis habitualis ſeu ſanctificantis, non refellere Bajaniſtas, ſed eis potius anſam præbere pertinaciter erroribus ſuis adhærendi; ſiquidem quod in eo ſenſu proſcriptus fuerit idem articulus, Catholici quamplurimi aſſeruerunt. Oportet ergo ad Bajaniſmum refellendum diſtinguere quid veneni inſit damnatæ propoſitioni, ſi de caritate habituali ſit enuntiata, quid vero ſi de caritate actuali, quæcunque ea ſit, enuntietur, & num unus, num multiplex ſit ſenſus erroneus ac pravus; quod in tanta ſectionum, ac adnotationum multiplicitate adverſarius non attigit, aerem verberans, Bajaniſmi dogmata ignorans, & impervias ſibi, ſed vulgatiſſimas Auguſtinenſium ſententias corrodens. Sed audiamus peracutum diſputatorem.

II. *Deſumpta eſt* (inquit) *propoſit.* 38. *ex Opuſculo de caritate: in quo Bajus duplicem caritatem diſtinguit, unam, quæ eſt Deus ipſe, de qua Joannes*, Deus caritas eſt, *& de qua ibi non agitur: alteram, quæ eſt donum Dei, & eſt*, inquit, *ipſe animi motus, quo Deum diligimus, & proximum, qui accidens eſt, & qualitas, de quo dicitur*, Caritas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris, &c. *Addit* „ *An vero præter hunc animi motum qui caritas dicitur, alia quædam habitualis, atque accidentalis qualitas in voluntate ponenda ſit, quæ etiam caritas nuncupetur, non magnopere contendendum exiſtimo.* „ *De ea igitur caritate habituali non curat Bajus. Quo ergo fundamento, ne dicam qua audacia, aſſerunt novatores in propoſitione* 38. *agi de caritate habituali, non vero de actuali, cum caritatem habitualem rejicere videatur Bajus, vel ſaltem hoc genus caritatis non admittere?* *Bajaniſ. Red. pag.* 48.

Reſponderi poteſt ſenſum damnatarum propoſitionum eſſe illum, quem verba præſeferunt, & qui ex aliis damnatis aſſertionibus erui poteſt, nec opus eſſe ad eumdem ſenſum inveſtigandum lectione librorum, quos Eccleſia interdicit, juxta regulam Suareſii præmiſſam §. 3. num. 1. Cum igitur propoſitiones Baji, undecunque depromptæ ſint, referant ſenſum caritatis habitualis, aut juſtificantis, ac talis ſenſus inferatur ex aliis Bajanis articulis, ut conſtat

ex auctoritate illuſtrium Theologorum, de quibus pertractavi §. 2. necnon ex collatione ipſorum articulorum, ut oſtendi §. 4. conſequens eſt articulum 38. reprobatum, ac damnatum eſſe in ſenſu caritatis habitualis, aut juſtificantis, ac fruſtra provocari nos ad interdictam nobis damnatorum opuſculorum lectionem. Addi poſſet cum celebri Auctore Operis inſcripti, Conſtitutio *Unigenitus* propugnata, cujus verba præmiſi §. 4. num. 9. Eccleſiam Catholicam, Pontifices, & Epiſcopos, quorum conſilium & conſuetudinem ſequi rectiſſimum eſt, nunquam ſibi legem impoſuiſſe hæreticorum, & novaturientium placita inter ſe conciliandi, eaque liberandi ab oppoſitionis vitio. Quid ergo ad me de Bajanis Opuſculis, quando ex Pontificiis Conſtitutionibus certos articulos proſcribentibus reprobatum illorum ſenſum percipio? Poſſet, inquam, id reſponderi, & hac una reſponſione omnes Anonymi conatus non repelli tantum, & frangi, ſed contemni prorſus atque irrideri. Verum optamus, ut quiſque cognoſcat quanta ratiocinandi vi polleat, & an luce meridiana demonſtraverit articulum 38. non eſſe damnatum in ſenſu gratiæ ſanctificantis, quod ſe demonſtraviſſe gloriatur. Ergo contendit Bajum non eſſe intelligendum de caritate habituali & juſtificante, quoniam hoc genus caritatis rejicitur a Bajo, aut ſaltem non admittitur. Haberet ratiocinatio iſta ſpeciem aliquam veri, ſi Bajus caritati actuali illas proprietates doteſque non adtribuiſſet, quas communiter Theologi adſcribunt caritati habituali. At cum Bajus id afferat de caritate actuali, quod Theologi de habituali unanimiter docent; ratiocinatio Anonymi non eſt digna Theologo argumentatio, ſed luſio ineptiſſima ac puerilis. Nam ſi Bajus rejicit, aut ſaltem non admittit caritatem habitualem, admittit tamen juſtificationem ac meritum vitæ æternæ; proculdubio juſtificationem & meritum vitæ æternæ attribuit caritati actuali, de hac actuali caritate affirmans quidquid Theologi docent de habituali, & de juſtitia inhærente. Cui enim caritati juſtificationem attribuit? Vel actuali, vel habituali. At habitualem non admittit. Tribuit ergo juſtificationem caritati actuali. Nec Theologi bene multi, qui dicunt Bajum agno-

agnoviſſe ſolam caritatem habitualem, ad hunc modum loquuntur, quaſi Baius agnoverit ſolam caritatem inhærentem; ſed quia cuilibet bono operi adſcripſit vim *formaliter* juſtificandi, & promerendi vitam æternam, quæ ſunt attributa habitus caritatis. Porro Bajum cuilibet motui caritatis, & inchoationi novæ vitæ adſcripſiſſe dotes caritatis inhærentis, gratiæ adoptionis, & perfectæ juſtitiæ, demonſtratum eſt ſupra. Nunc breviter confirmatur ex ipſo Opuſculo *de caritate*, atque ex ipſius Anonymi confeſſione. Cap.2. de Caritate, eodemque in loco, ubi ait caritatem eſſe animi motum, Bajus inquit: *Altero modo dicitur caritas ipſe animi motus, quo Deum diligimus & proximum, qui accidens eſt, & qualitas, de quo ait Apoſtolus*: Caritas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis, *Rom.* 5. *& Chriſtus in Evangelio*: Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. *Luc.* 7. At caritas diffuſa in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, & per quam remittuntur peccata, eſt caritas habitualis, aut caritas perfecta, habituali nexu indiſſolubili conjuncta. Igitur de caritate habituali, aut de caritate perfecta conjuncta caritati habituali loquitur Bajus in Opuſculo *de caritate*. Rurſus eodem capite, eademque pagina de ſola caritate actuali interpretatur Bajus verba illa Joannis Epiſtola 1. cap. 3. 1. *Videte qualem caritatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur, & ſimus*. At vero caritas habitualis & gratia adoptionis facit, ut filii Dei nominemur & ſimus. Bajus ergo caritati actuali adtribuit, quod proprium eſt gratiæ adoptionis & caritatis habitualis. Præterea Bajus caput illud ſecundum his verbis abſolvit, *Spiritus Sanctus nonniſi propter hunc motum, quem in nobis præſens operatur, caritas nuncupatur*: at Spiritus Sanctus nuncupatur *caritas* etiam, ac potiori jure, quoniam juſtos, quibus inhabitat, reddit amicos Dei, membra Chriſti, ac templum ſuum, quæ ſunt munera caritatis habitualis; ergo Bajus hæc caritatis habitualis munera adſcribit caritati actuali, ſive motui, quem in nobis Spiritus Sanctus præſens operatur. Accipe modo confeſſionem Anonymi, qui pag. 168. *Bajaniſmi Redivivi* nu. 8. inquit: Bajus *ait de caritate illa, quæ præcedere poteſt remiſſio-*

Bajus p. 1. *pag.* 91.

miſſionem peccatorum, quod ſit animi motus, a quo boni eſſe dicimur: quod ſit plenitudo legis: quod illi, quibus conceſſa eſt, ſurrexerunt a mortuis & vivunt, &c. cit. Opuſc. de carit. cap. 7. Quid eſt caritas habitualis aut ſanctificans, ſi ea non eſt, per quam dicimur boni, per quam legem implemus, per quam ſurreximus a mortuis, per quam vivimus? Igitur Bajus in Opuſculo *de caritate* locutus eſt de caritate, quæ præſtat quidquid in ſententia Catholicorum præſtat caritas habitualis. Quod vero novatores ſint, qui ajunt Bajum in propoſitione 38. agere *de caritate habituali*, idque audacter, & abſque fundamento pronuntient, alia non eget refutatione. Id ego æquo libentique animo feram, obteſtorque ut ferant illi centum Epiſcopi, qui dixerunt in Bulla S. Pii V. adverſus Bajum, illum errorem proſcriptum fuiſſe, „ Qu' il n'y a point d'autres principes de nos actions, que la charité habituelle, & la cupidité habituelle. „ Vide §. IV. nu. 3.

III. Inſtaurat præcedentem argumentationem Anonymus, & ex quo Bajus de illa caritate pertractaverit, *quæ in animi motu conſiſtit*, ratiocinationem hanc ſtruit: *Caritas habitualis conſiſtit in aliquo permanente, intrinſeco, & animæ inhærente, non vero in motu, qui tranſit: cum ergo Bajus doceat caritatem illam, de qua ipſe loquitur eſſe animi motum, eamque conſiſtere in motu, evidens eſt quod de caritate actuali, & non de habituali loquatur.* Addit nullum eſſe ambigendi locum, quum Bajus loquatur de caritate, *qua Deum, aut mundum diligimus*; ut pauliſper attendenti ad ejus verba, quæ ſunt meridiana luce clariora, compertum erit.

Bajan. Red. pag. 49.

Reſpondemus, id, quod Anonymus exiſtimat argumentationem invictam, eſſe eamdem verborum luſionem, eaſdemque nugas nugaciſſimas, ſemel, iterumque rejectas. Loquitur Bajus de caritate actuali, veriſſimum eſt: ſed loquitur de caritate actuali juſtificante; de caritate actuali, qua homo vivificatur, & fit vivus palmes in Chriſto; de caritate actuali, qua impletur lex quantum ad meritum vitæ æternæ. Igitur loquitur Bajus de caritate *actuali*, quæ aliquo ſenſu dici debet *habitualis*: non quidem habitualis quod inhæreat, quod permaneat, quod ſit vivificatio Spiritus

Sancti

Sancti inhabitantis, quod ſit ea qualitas, quam dicimus *habitum*; ſed *habitualis* dici debet quoad effectus, & munera, nimirum quia in ſenſu Baji juſtificat, quia ſanctum reddit, quia eſt plenitudo legis, quia confert meritum vitæ æternæ: quæ omnia cum ſint effectus habitus infuſi caritatis, *Quid aliud venire in mentem Doctoribus Catholicis potuit, niſi quod juxta Bajum juſtificatio; atque adeo infuſus habitus caritatis omnia præcedere debeat bona opera, immo omnia non mala?* Agnoſcis, opinor, cujus iſta verba ſint viri. Porro Bajum caritati actuali adſcripſiſſe munera caritatis habitualis, demonſtratum eſt §. 3. & contracte hoc, in quo verſamur, num. 1. & 2. Addamus ad uberiorem doctrinam, evidentiſſimum eſſe ex damnatis articulis 12.15. 17. quod Bajus agnovit juſtificationem & meritum regni cœleſtis ſine Spiritu adoptionis inhabitantis corda filiorum Dei; ex articulis 18. 43. 67. quod agnovit juſtificationem ac meritum vitæ æternæ abſque remiſſione peccatorum. Viderat hæc Anonymus ſcribens art. 2. §. 1. num. 5. *Contendit Bajus juſtificationem impii conſiſtere in obedientia mandatorum*, & §. 2. num. 3. *Contendit omne opus, quo obeditur legi, etiam ſine gratia ſanctificante factum, ex ſe vitæ æternæ eſſe meritorium*. Viderat quidem Anonymus Bajum cuilibet bono operi facto ex caritate actuali tribuere veram juſtificationem, ac meritum vitæ æternæ; viderat, inquam: utinam eorum, quæ viderat, meminiſſet!

Bajan. Red. pag. 26.
Ibidem pag. 33.

Ad majorem eorum, quæ dicta ſunt, dilucidationem, non abs re erit advertere, quomodo juxta Catholicos fiat, ac fieri poſſit juſtificatio, & quomodo fiat juſtificatio juxta Bajum. Communi Catholicorum ſententia juſtificatur impius per juſtitiam inhærentem, & qualitatem permanentem in anima, quam *habitum* appellamus, atque vel idem eſt cum caritate habituali, vel cum caritate habituali arctiſſimo connexionis vinculo conjuncta. Non opus eſt de communi hac ſententia plura dicere, quam propugnant omnes Scholaſtici in 2. diſt. 26. ac fere omnes controverſiarum Tractatores cum Eminentiſſimo Bellarmino lib. 2. de juſtificat. cap. 15. Sunt tamen Scholaſticorum nonnulli, qui cenſent juſtificationem fieri quidem per gratiam habitualem; ſed fieri poſ-

Bellarmin. to. 4. novæ edit. Ven. pag. 430.

ſe,

ſe, ut homo juſtificetur per ſolam caritatem actualem: immo non deſunt, qui doceant Tridentinam Synodum adverſus hæreticos tantum definiiſſe, quod Deus, dum peccatores juſtificat, non ſolum eis remittit peccata, ſed etiam interius illos abluit & renovat, & ex injuſtis juſtos reddit: num vero id efficiat per qualitatem inhærentem, an per motionem aliquam actualem, a Concilio definitum non eſſe, & poſſe etiamnum diſputari. In qua ſententia fuiſſe Bartholomæum Medinam ſuper 1. 2. qu. 110. art 2. refert Eſtius 2. Sent. diſt. 26. §. 3. ubi pugnat pro ſententia contraria, quæ utique, ſi hanc rerum ſeriem attendamus, eſt probabilior. Vaſquius fuſe hanc quæſtionem pertractat tom. 2. in 1. 2. diſput. 203. in cujus capite 3. demonſtrare nititur, *Hactenus definitum non eſſe, utrum ſolo habitu juſtificentur adulti extra Sacramentum*; ubi etiam teſtatur in eadem ſententia fuiſſe Dominicum Sotum, Ruardum Taperum, Cardinalem Hoſium, Caſalium noſtrum, & alios. Qui num ita revera ſenſerint, parum, aut nihil mea intereſt. Certe id Vaſquius affirmat; eamdemque ſententiam Patrum quoque auctoritate, & ratione Theologica ſequentibus capitulis probare adnititur; ac in decimo ſolvens rationes oppoſitas num. 120. inquit: *Sicut ex præterito peccato dicitur homo manere peccator, injuſtus, & maculatus ob ſolam relationem ab eo relictam; cur etiam ex actu contritionis & dilectionis non dicetur manere juſtus, innocens, amicus Dei, & mundus a peccato, ſi tales affectus veram rationem juſtitiæ habent?* Ac proximo numero 121. *Etiamſi non daretur habitus fidei* (inquit) *tamen ſi quis ſemel crediſiſſet omnia fidei myſteria, diceretur ſimpliciter fidelis, ſi nunquam oppoſitum crederet. Similiter diceretur ſperans in Deo, qui ſemel ſperaſſet. Eodem igitur modo diceretur ſimpliciter juſtus, & amicus Dei, qui ſemel Deum dilexiſſet, & eo actu juſtificatus eſſet, etiamſi non haberet habitum, quia ſemel juſtus per actum, nunquam deſinere poteſt eſſe juſtus, etiam per Dei potentiam, niſi peccet.* Similia leguntur apud Suareſium lib. 7. de Gratia cap. 13. num. 7. ubi etiam Vaſquium laudat, ejuſque ſententiam confirmat. Scotiſtæ etiam docent de facto fieri hominis juſtificationem per habitum infuſum, at ajunt non repugnare

Eſtius in 2. pag. 310. edit. Pariſ.

Vaſq. tom. 2. pag. 449. edit. Lugd.

Vaſq. ibid. pag. 466.

Suarez de Gratia p. ultima pagina 114. edit. Mogunt.

gnare quin per actus dilectionis Dei ſuper omnia homo ſanctificetur *formaliter*, *quantum ſat eſt delendum peccatum*, *animamque Deo gratam reddendam*, *& amicam*, ut inquit Maſtrius in 2. ſent. diſp. 7. qu. 8. art. 1. num. 217. Huic tamen ſententiæ adverſantur Thomiſtæ, ut conſtat ex Goneto diſput. 1. de Juſtif. art. 4. §. 4. num. 88. Quod ergo nonnulli Theologi docuerunt, fieri poſſe, ut impius juſtificetur per *caritatem actualem*, abſque ullo *habitu infuſo*, id Bajus exiſtimavit reipſa contingere, ac propterea in Opuſculo *de caritate* cap. 2. ait: *An vero præter hunc animi motum*, *qui caritas dicitur*, *alia quædam habitualis atque accidentalis qualitas in voluntate ponenda ſit*, *quæ etiam caritas nuncupetur*, *non magnopere contendendum exiſtimo*, quæ verba paullo ſupra nu. 2. nobis Anonymus objecit. Verum perperam, ut diximus, objecit: nam ſi Bajus caritatem habitualem rejicit, vel non admittit, admittit tamen, & non rejicit juſtificationem; neceſſum eſt, ut juſtificationem ipſam adſcribat caritati actuali. Eſt ergo apud Bajum *caritas actualis*, quantum ſpectat ad effectus & munera, illud idem, quod eſt apud Theologos Orthodoxos *caritas habitualis*.

Maſtrius pag. 472. edit. Ven.
Gonet to. 4. pag. 144. edit. Pariſ.
Bajus p. 1. pag. 91.

IV. Pergit Anonymus demonſtrare ex *Apologia* Baji, quod is nunquam tribuerit propoſitioni 38. ſenſum caritatis habitualis, idque ait tam aperte ſe demonſtraturum, *Ne amplius affirmare præſumant novatores propoſitionem* illam *de caritate habituali*, *& non actuali*, *intelligendam eſſe*. Audiamus, quæſo, rationem adeo convincentem, adeo robuſtam. Bajus, inquit, *fatetur primum hanc* (propoſit. 38.) *magna ex parte deſumptam eſſe ex modò laudato cap. 6. libelli de Caritate*, *& conqueritur ſolummodo*, *quod collector propoſitionum*, *loco verborum illorum*, *quæ in libello leguntur*, Caritas, qua Deus amatur, quam niſi Deus ipſe non donat, *poſuerit iſta*, Caritas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur. *Sed immerito de hac immutatione expoſtulat*, *cum in anterioribus capitulis eadem hæc verba ipſemet uſurpaverit*, *quæ hic a collectore inſerta ſunt*.

Bajan. Redi pag. 50.

Quid ſibi Anonymus hac verborum circuitione contendit? Concedo injuſtam eſſe Baji expoſtulationem: con-

cedo in Opuſculo *de caritate* de motu animi, quo Deum diligimus, ideſt, de caritate actuali, accepiſſe Bajum verba Apoſtoli, *Caritas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris, &c.* concedo in libello, unde Collector exſcripſit propoſitionem 38. agere Bajum de caritate actuali. Nego juxta Bajum caritatem actualem non eſſe juſtificantem, nec præſtare ea munera, quæ in ſenſu Catholicorum præſtat caritas habitualis. Non recte ait Anonymus a nobis, (ſi ii ſumus, quos deſignare pro ſua maxima prudentia, & caritate dignatur Novatorum appellatione) non recte ait a nobis intelligi propoſitionem 38. *de caritate habituali, & non de actuali*. Aſſerere debet, a nobis accipi eamdem propoſitionem *de caritate habituali, aut de caritate actuali juſtificante*: ita enim argumenta ejus omnia unico halitu exſufflabuntur.

Ceterum quantum ad Baji *Apologiam* attinet; nil ad me, nil prorſus Primum oſtendi ex verbis propoſitionum, ut damnantur in Bulla, atque ex earum propoſitionum collatione, non ex interdicta auctorum lectione pravum reprobatumque ſenſum eſſe eruendum. Demonſtravi etiam, nec Romanos Pontifices, neque Epiſcopos, neque Theologorum aliquem hanc ſibi legem præſcriptam eſſe exiſtimare, ut omnia Novaturientium dicta conciliare debeant, eorumque libros ab antilogiis, ac ſententiis inter ſe pugnantibus vindicare. Dixi præterea, Queſnellium quoque in ſuis *Proteſtationibus* adverſus Galliarum Epiſcopos, horumque Paſtorale documentum, affirmaſſe in propoſitione 44. quæ eadem omnino eſt cum 38. Baji, ſe nomine caritatis minime intellexiſſe caritatem habitualem; & nihilominus a Propugnatore Conſtitutionis *Unigenitus* fuiſſe malæ fidei, ac perfidiæ convictum, quoniam ſi caritati actuali tribuit Queſnellius vim juſtificandi, idem omnino eſt, ſi dicamus illius propoſitiones damnatas in ſenſu caritatis actualis, ac ſi dicamus damnatas eſſe in ſenſu caritatis habitualis. Animadverti quoque, ſicuti Queſnellii *Proteſtationes*, ita Baji *Apologiam* minime tale pondus habuiſſe, ut Apoſtolica Sedes latas cenſuras exſcinderet, propterea quod Apologetici libri, auctorumque ſubterfugia & commentationes non efficiant, ut ſenſus, quem in damnatis articulis verba præ-

præſeferunt, & qui fluit ex aliorum articulorum connexione, melior ſit, & latam antea cenſuram poſſit evadere. Dixi tandem, idcirco poſt Eccleſiæ definitiones a damnatarum propoſitionum aſſertoribus aut patronis controverſias cieri, pravaſque doctrinas propugnandi occaſionem arripi, quoniam ea, qua decet, obedientia non excipiuntur Eccleſiæ decreta, nimiumque ſtudii pravis libris pervolutandis impenditur, & novantium Apologiis, & animadverſionibus plus æquo defertur. Hæc omnia unico verbo complectens dico ſenſum damnatum propoſitionis 38. ſatis apertum eſſe, nec requirendum ex *Apologia Baji*, cujus nulla ratio eſt habenda; tametſi quod petitur ex eadem Apologia nil aliud evincat, niſi quod Baius loquatur de caritate actuali; non autem quod caritati actuali, de qua loquitur, non adtribuerit vim juſtificandi, & meritum vitæ æternæ.

At inſiſtit Anonymus eodem num. 4. Bajum in eadem Apologia poſt injuſtam expoſtulationem, quam diximus, ita opinionem ſuam explicare: *Hac igitur ſententia nihil aliud dicitur, & ſignificatur, quam quod omnis amor ratione finis, in quem tanquam ultimum dirigitur, aut eſt amor mundi tanquam ultimi finis, qui vitioſus eſt, & prohibetur, dum dicitur*, Nolite diligere mundum: *aut eſt amor Dei, qui laudabilis eſt, quem mundus dare non poteſt, ſed Deus. Et certe cum nullus finis reperiri poſſit, quin aut Deus ſit, aut ad mundum pertineat, miror cur iſte ſenſus reprobatur*. Quibus verbis recitatis Anonymus ita proſequitur: *Non ſignificat ibi Bajus quod omnia opera peccatoris ſint peccata, & opera hominis juſti laudabilia; ſed quod omnia opera, quæ non fiunt ex motivo caritatis, fiant ex motivo cupiditatis, & ita ſint vitioſa. Loquitur ergo de caritate, & cupiditate actuali, prout ſunt motiva actionum noſtrarum, non autem de caritate & de cupiditate habituali*. *Bajan. Ret. pag. 51.*

Jam reſponſum eſt, nullam Apologiæ, quam Bajus conſcripſit ad evitandam Apoſtolicæ Sedis cenſuram, habendam eſſe rationem. Ceterum in eo etiam, quod Bajus ait omnem amorem, *qui ratione finis non ordinatur in Deum tanquam in finem ultimum*, vitioſum eſſe, latet reprobandus, & pravus error. Si enim velis omnia opera, quæ non

 fiunt

fiunt *ex motivo caritatis*, fieri *ex motivo cupiditatis*, atque intrinſecus eſſe peccata; pravus, & hæreticus ſenſus eſt: ſi velis autem, quod ſint vitioſa, attentâ circumſtantiâ ultimi finis, aut ſi dicas deeſſe illis operibus relationem, vel actualem, vel virtualem in Deum, quæ relationis omiſſio eſt vitium operantis, non operis; iſte non eſt ſenſus pravus ac reprobandus, ſed eſt ſententia complurium Catholicorum. Priori ſenſu ait Bajus, omnem amorem creaturæ rationalis ratione finis ultimi eſſe caritatem & cupiditatem; quod & Anonymus animadverterat pag. 29. ubi ait: *Si nomine peccatoris intelligas eos omnes, qui non operantur ex motivo caritatis, conſequens eſt juxta principium Baji in propoſitione 38. enuntiatum, quod peccator ſemper agat ex motivo cupiditatis, ac proinde quod ſemper peccet*. Diſtinguamus ergo verborum ſenſum, ne lectoribus ludificemus. Hæc propoſitio, *Quod non ſit ex motivo caritatis, & non refertur in Deum finem ultimum, ſit ex motivo cupiditatis, a qua corrumpitur & vitiatur*, eſt propoſitio Bajana, meritoque damnatur. At hæc propoſitio, *Quod non ſit ex motivo caritatis, & non refertur in finem ultimum, habet ex parte operantis vitium, ideſt, omiſſionem debitæ relationis, quod tamen vitium operi concomitans eſt, & relinquit illud ſua in ſubſtantia bonum, nec facit ut ipſum opus fiat ex cupiditate, a quo intrinſecus corrumpatur*; hæc propoſitio eſt Auguſtinenſium omnium, ac male cum priori confunditur. Redeundo nunc ad caritatem habitualem & juſtificantem; quamquam Bajus in *Apologia* non dixerit, *Quod omnia opera peccatoris ſint peccata, & omnia opera juſti ſint laudabilia*; dixit tamen in propoſitionibus damnatis non dari vivificationem inchoatam per inſpirationem Spiritus Sancti moventis, diſtinctam a vivificatione perfecta, quæ fit per Spiritum Sanctum inhabitantem: dixit non dari eadem ratione duplicem juſtitiam: dixit omne opus bonum promereri vitam æternam: dixit non impleri aliquod divinæ legis mandatum *quoad ſubſtantiam* operum præceptorum, quin ſimul impleatur quoad modum, ſecundum quem valeat operantem perducere ad regnum æternum; ideoque dixit peccatorem nec deteſtari peccata, nec habere novæ vitæ propoſitum, nec abſque peccato credere,

nec

nec timere, nec ſperare, nec ſe ad juſtificationem diſponere, quin ſimul juſtificetur, ac prædītus ſit gratia ſanctificante; quoniam gratia ſanctificans eſt illa gratia, quæ impium vivificat, quæ juſtum reddit, & quæ operantem ad regnum æternum poteſt perducere. Quæ cum ita ſint; convincitur Bajus revera tradidiſſe, *quod omnia opera peccatoris ſint peccata*; quia ille peccator eſt, qui caret gratia ſanctificante, ſine qua Bajus nullum opus bonum eſſe, omniaque opera eſſe peccata exiſtimavit. Abſque ulla ambiguitate id Bajus aſſeruit propoſitione 35. *Omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt*, & propoſitione 40. *In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati*: de quibus propoſitionibus vide, quæ ſcripſi ʃ. 3. nu. 4. & quæ ſubjiciam infra num. 12. Ex quibus omnibus conſtat, immerito Anonymum ſcribere, *Non ſignificat Bajus, quod omnia opera peccatoris ſint peccata*: perperam in Bajum officioſum ſe gerere, ejuſque errores emollire, ut Auguſtinenſes contumelioſius inſectetur; &, quod caput eſt, horum ſententiam extorquere, ac penitus ignorare.

V. Proponit Anonymus num. 5. argumentationem petitam ex ſenſu proprio & rigoroſo verborum, quibus conſtat Bajana propoſitio 38. Argumentatio eſt hujuſmodi: *In ea propoſitione mentio ſit de amore creaturæ rationalis, quo vel Deus, vel mundus diligitur. Ergo de amore actuali potius, quam habituali.* *Bajan. Red. pag. 52.*

Reſpondeo eamdem eſſe circuitionem, luſionemque verborum. Loquitur ſane Bajus de amore actuali; ſed de amore actuali juſtificante, & cui tribuit dotes caritatis habitualis, quam, ut ipſe Anonymus nobis paullo ſupra, ideſt pag. 49. objiciebat, Bajus *rejicere videtur, vel ſaltem non admittere*. Ad memoriam adverſarius noſter revocare debet quæ rectiſſime, & cogente veritate ſcripſit pag. 25. num. 4. *Quamvis definierit Concilium Tridentinum, caritatem Dei diffundi in cordibus eorum, qui juſtificantur, atque ipſis inhærere* (num id definitum ſit diſputatur, ut dixi num. 3. ſed tamen definitum eſſe concedam) *Bajus tamen ſolam illam caritatem admittere videtur, quæ eſt actualis animi motus, quo Deum diligimus & proximum: unde ſicut hunc actualem*

animi

animi motum contendit eſſe caritatem illam, qua diffunditur in cordibus noſtris, ita & juſtitiam, qua juſtificatur impius, ait conſiſtere formaliter in obedientia mandatorum, non autem in gratia aliqua animæ infuſa. Item ſequenti pag. 26. num. 5. ait Anonymus: *Dum contendit Bajus juſtificationem impii conſiſtere in obedientia mandatorum, fateatur neceſſe eſt impium juſtificari ante Baptiſmi, vel abſolutionis Sacramentalis receptionem, tunc ſcilicet quando incipit mandatis obtemperare*. Bene, optime. Juxta Bajum juſtitia, qua juſtificatur impius, conſiſtit *formaliter* in obedientia mandatorum, & in illa caritate, *qua eſt actualis animi motus, quo Deum diligimus & proximum*; & conſequenter impius juſtificatur, *quando incipit mandatis obtemperare*. Ergo Bajus loquitur de caritate actuali, qua impius juſtificatur, in qua *formaliter* conſiſtit juxta Bajum juſtitia, & quæ idem præſtat, ac gratia ſanctificans & inhærens, ſive gratia habitualis diffuſa in cordibus eorum, qui juſtificantur, per Spiritum Sanctum inhabitantem.

Addit Anonymus eodem num. 5. *Si quis exponere vellet hanc propoſitionem de amore habituali, non autem actuali, in illo ſcilicet ſenſu, quod nullum detur medium inter habitualem vel caritatem, vel cupiditatem, certiſſima in eo ſenſu, imo de fide eſſet propoſitio. Cum ergo Summus Pontifex nec damnavit, nec damnare potuit propoſitionem ſic intellectam, profecto fatendum eſt hunc non eſſe ſenſum in illa damnatum*.

Reſponſum eſt, exponendam eſſe propoſitionem de ſenſu caritatis actualis quidem, ſed juſtificantis: inter quam caritatem actualem juſtificantem, ac inter cupiditatem dantur plures actus honeſti, qui non ſunt intrinſecus peccata, neque a cupiditate vitiati; ac dantur præterea actus ſupernaturalium virtutum, fidei, timoris, ac ſpei, immo & inchoatæ caritatis, qui non juſtificant, ſed tantum ad juſtificationem diſponunt. Soluto autem hac ratione adverſarii argumento; illum rogo, ut patiatur ingenii mei tarditatem, explicetque quomodo ſit de fide, *quod nullum detur medium inter habitualem vel caritatem, vel cupiditatem*. Quod animæ vel inhæreat caritas habitualis, ac juſta ſit, vel cupiditas habitualis, & ſit impia, id probe intelligo; at

at quod inter caritatem habitualem & cupiditatem habitualem *nullum ſit medium*, idque ſit certiſſimum, immo de fide, non tantum non intelligo, ſed arbitror oppoſitum certa fide tenendum eſſe, & propoſitionem ipſam Anonymi eſſe purum putum Bajaniſmum, quem impetit. Enimvero ſi nullum daretur medium *inter caritatem habitualem & cupiditatem habitualem*, non darentur habitus virtutum, qui non eſſent aut caritas, aut cupiditas, nec darentur illarum virtutum actus, qui non eſſent aut caritate perfecti, aut cupiditate corrupti. Quid autem eſt in dogma Bajanum impingere, ſi hoc non eſt? Contra ſi inter caritatem & cupiditatem habitualem dantur habitus aliarum virtutum, necnon ipſarum virtutum actus, qui non ſunt laudabilis caritas, nec vitioſa cupiditas; profecto inter caritatem & cupiditatem habitualem datur medium. Quomodo ergo propoſitio Baji, ſi exponatur in eo ſenſu, *quod nullum detur medium inter habitualem vel caritatem, vel cupiditatem*, certiſſima erit, immo de fide, ut inquit Anonymus? Sed iis miſſis, quæ ingenioli mei parvitatem excedunt, reliqua perſequamur.

VI. Baji articulum 38. accipiendum non eſſe de caritate habituali Anonymus demonſtrare nititur ex Joannis Lenſæi Expoſitione, in qua hæc leguntur: *Siquidem omnino hoc a vero abhorrere cenſemus, omnem creaturæ rationalis amorem, aut vitioſam cupiditatem eſſe, qua mundus diligitur, quæque a Joanne prohibetur; aut laudabilem illam caritatem, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur. Eſt indubie medius quidam amor, quem natura auctor inſeruit, quo non modo beatitudinem omnes expetimus, ſed & parentes, amicos, liberos, & conjuges, & quacunque alia ratione propinquos irreprehenſibiliter, ipſaque natura impellente, diligimus.* „ Agnoſcunt ergo Lovanienſes, impugnando doctrinam propoſitionis Bajanæ 38. opera, quæ ex motivo amoris cujuſdam medii ſunt facta, ac conſequenter, quæ neque ex motivo caritatis, neque ex motivo cupiditatis vitioſæ procedunt. „ *Bajan. Red. pag. 52.*

Reſp. ex quo adverſus Bajum Lovanienſes docuerint inter cupiditatem vitioſam, & caritatem laudabilem dari amo-

amorem, quo expetimus beatitudinem, & quo natura impellente parentes, amicos, & propinquos diligimus, qui utique amor non eſt intrinſecus vitiatus, neque a cupiditate corruptus, nequaquam ſequi, nec legitime inferri, quod Bajus de caritate habituali aut juſtificante, & de prædominante cupiditate, minime ſit locutus in damnata propoſitione 38. Quæ enim eſt vis conſecutionis, quænam illatio, Datur amor naturalis & innatus beatitudinis, datur amor lege naturæ præſcriptus, datur amor honeſtatis, atque hi amores non ſunt a cupiditate vitiati; igitur Bajus ad amorem, & ad opus non vitiatum a cupiditate non putavit neceſſariam eſſe caritatem habitualem, aut juſtificantem? Præterea, niſi Anonymus verba Joannis Lenſæi mutilata recitaſſet, ſed integram ſaltem produxiſſet periodum, abſque ullo negocio advertere potuiſſet, in eadem Expoſitione, eodemque in loco Lenſæum, & Lovanienſes aſſerere, quod Bajus revera ad illos innoxios amores requiſierit caritatem juſtificantem. Poſt illa enim verba, *Eſt indubie medius quidam amor, quam naturæ auctor inſeruit, quo non modo beatitudinem omnes expetimus, ſed & parentes, & amicos, liberos, & conjuges, & quacunque alia ratione propinquos irreprehenſibiliter, ipſaque natura impellente diligimus*, immediate, nulliſque verbis interjectis ſequitur, *Qui etſi longe abeſt ab illius excellentia caritatis, quam Deus per Spiritum Sanctum in eorum, qui juſtificantur, corda diffundit, tamen neque ita degener eſt, ut vitioſa debeat cupiditas æſtimari*. Quid eſt autem caritas in cordibus eorum, qui juſtificantur, diffuſa, niſi caritas aut habitualis, aut juſtificans? Intellexerunt ergo Lovanienſes a Bajo ſolam caritatem agnoſci, *quæ abſolute juſtum & rectum hominem conſtituit*; id, quod præmonuit Guilelmus Eſtius, ut vidimus §. 2. num. 4. Apertius idem apparet ex eadem Expoſitione Lenſæi cap. 10. pag. 174. ubi redarguitur Bajus, quod juſtitiam, qua juſtificatur impius, conſtituerit in obedientia mandatorum, non in gratia aliqua animæ infuſa; ac duplicis juſtitiæ, & duplicis vivificationis diſtinctione ſublata, aſſeruerit hominem juſtificari, quando inſpiratione Spiritus Sancti moventis excitatur ad pœnitentiam: quod non diffitetur Anonymus,

Inter Opera Baji p. 2. pag. 168.

nymus, prout conſtat ex præcedenti numero quinto. Fieri ergo non poteſt, ut Bajus loquatur de caritate, & de amore aliquo concepto ex inſpiratione Spiritus Sancti moventis, & non loquatur de caritate juſtificante, quando in ſenſu Baji dum impius amorem & motum aliquem bonum ex Spiritu Sancto excitante concipit, *& incipit obtemperare mandatis*, juſtificatur. Hæc Lenſæus, hæc Lovanienſes, hæc ipſe Anonymus de Bajo teſtantur. Unde ergo illa conſecutio, *Bajus non loquitur de caritate juſtificante?* Nec ex eo, quod Lovanienſes affirment amorem beatitudinis, necnon amorem parentum & propinquorum non debere æſtimari cupiditatem vitioſam, (id, quod de omni amore, & de omni opere honeſto ſentiendum eſſe fatemur) ſequitur officia moralium virtutum, & omnia bona opera deliberata, ut undique recta ſint, non eſſe in Deum ſaltem virtualiter referenda; nam, ut ſæpe diximus, aliud eſt quod ſine hujuſmodi relatione ſint peccata, & æſtimari debeant vitioſa cupiditas, quod utique abſurdum eſt ac Bajanum; & aliud eſt, quod ſine eadem relatione bona cenſeri debeant quoad ſubſtantiam & objectum, non verò quoad circumſtantiam ultimi finis. Ab hac enim poſtrema ſententia nec ipſi Lovanienſes abhorrent, ſed illam totis lacertis, viribuſque propugnant, ut diſſertatione 3. evidentiſſime demonſtrabitur.

VII. Provocat deinde Anonymus ad Janſenium, qui pluribus in locis agnovit *caritatem actualem ab habituali diſtinctam*, id eſt lib. v. de Gratia Chriſti cap. 2. & 7. lib. 4. de Statu nat. lapſæ cap. 27. verbiſque Janſenii productis concludit Janſenii, & Baji eamdem eſſe doctrinam, cum Urbanus VIII. Bulla, *In Eminenti*, an. 1641. Janſenii librum, cui titulus eſt, *Auguſtinus*, proſcripſerit, *tanquam continentem & renovantem Bajanas propoſitiones*. *B. Red. pag. 35.*

Reſpondeo, nulla me de Janſenio angi ſollicitudine, nec in animum meum pervolutandi ſpiſſum ejus & pergrande volumen cadere nunc deliberationem, ut ad examen revocem, num Janſenius ipſe omnes prorſus Baji propoſitiones, ac præſertim 38. eodem cum Baji ſenſu propugnaverit. Hoc certiſſimum eſt ab Urbano VIII. laudata

conſtitutione, *In Eminenti*, proſcriptum fuiſſe Janſenii librum eo etiam titulo, quod contineat *multas propoſitiones* a ſuis Prædeceſſoribus damnatas: inter quas *multas propoſitiones* num contineatur 38. Baji, conſtitutio Urbani expreſſe non aſſerit. Certiſſimum quoque eſt, multas illas propoſitiones, quas Urbanus commemorat, eſſe propoſitiones Baji, quum Bullâ, *In Eminenti*, conſtitutiones S. Pii V. & Gregorii XIII. adverſus Bajum Apoſtolica auctoritate iterum confirmentur. Certiſſimum denique eſt, ab Innocentio X. & a ſucceſſoribus Romanis Pontificibus damnatas eſſe, & quidem in ſenſu auctoris, quinque famoſas Janſenii propoſitiones, quæ cum multis Bajanis articulis connexionem habent. His, quæ certiſſima ſunt, ultro libenterque ſubſcribo. At quid de Baji articulo 38? propugnavit ne illum in ſenſu Baji Janſenius? Si docuit nullum opus bonum & laudabile eſſe, niſi quod procedit *ex caritate habituali*, aut actuali juſtificante; omni proculdubio in errorem propoſitionis Baji trigeſimæ octavæ prolapſus eſt. Neque ab hoc errore Janſenianos abeſſe didicit ex frequenti cum iis concertatione Bernardus Deſirant, ut diximus §. 5. num. 2. tametſi iidem Janſeniani ſtudioſe vocabulum *laudabilis caritatis* omittant, *ne apertius, quam optent, exigere videantur caritatem habitualem*. Item ſi Janſenius docuit omnia opera, quæ non fiunt *ex caritate actuali*, quæcunque ea ſit, aut juſtificans, aut non juſtificans, eſſe intrinſecus mala & a cupiditate vitiari & corrumpi: vel ſi affirmavit omnia opera, quæ ab impio efficiuntur, eſſe peccata, ac procedere ex vitioſa cupiditate; erravit ſane cum Bajo, & pravum ſenſum propoſitionis 38. innovavit. Num vero diverſum aliquid ab ea propoſitione ſenſerit, aut ne videretur Bajo aſſentiri, callide & ambigue ſe geſſerit; num etiam inter ſe pugnantia tradiderit, nolo ego in præſentia diſcutere; nec id a me Anonymus jure peteret, quando nullibi definitum eſt, articulum 38. damnatum eſſe in ſenſu caritatis *non juſtificantis*, eo prorſus modo, quo defenditur a Janſenio. Sciat nihilominus adverſarius, judicio eorum, qui de propoſitionibus Queſnellianis accuratius pertractarunt, Janſenium in materia de caritate non plane

Bull. Rom. Bul. In Eminenti §. 8. p.404. *Rom. edit.*

cum

cum Queſnello conſentire, ſed ab illo aliquo diſcrimine ſeparari. In Synopſi quippe propoſitionis 44. celebris propugnator Conſtitutionis *Unigenitus* inquit: *Licet uterque ad humanarum actionum bonitatem requirat amorem Dei benevolum, ſeu gratuitum; in hoc tamen Janſenii ſententia mitior eſt, quod non requirat ſemper juſtificantem, ſeu cum juſtitia infallibiliter connexum*. Quod vir doctus demonſtrat, quoniam a Janſenio tom. 3. lib. 5. cap. 7. aſſeritur dari actum Chriſtianæ Fidei, qui non juſtificat, id, quod Queſnellius propoſit. 51. expreſſe negat. Si autem hoc nomine Janſenius diſcrepat a ſenſu Queſnelli enuntiato in propoſitione 44., diſcrepare debet eadem ratione a ſenſu Baji enuntiato in propoſitione 38. ſiquidem de hujus propoſitionis errore Anonymus ait pag. 62. num. 15. *Eumdem errorem propoſitioni 44. ſuum fecit & renovavit Queſnellus*. Quare ex quo Janſenius ad bona opera neceſſariam non putaverit *caritatem habitualem*, & *juſtificantem*, inferri nequit eamdem omnino fuiſſe ſententiam Baji. Quapropter prælaudatus Conſtitutionis *Unigenitus* defenſor cenſet Janſenium præmonſtraſſe Queſnellio propoſitionem 44. in altero ſenſu explicato §. 1. numer. 3. quatenus & ipſe docuerit actus virtutum, qui non proficiſcuntur, aut imperantur a caritate, eſſe peccata, & germina cupiditatis. Id de fide Janſenius ſentit tom. 3. lib. 3. cap. 6. de ſpe cap. 9. de timore cap. 33. & 50. quæ loca memoratus Theologus collegit, ac produxit in Synopſi propoſit. 44. cap. 1. q. 1. Ut ut ſit, nunquam e Janſenio poteris demonſtrare, quod Bajus in propoſitione 38. non egerit de *caritate juſtificante*.

VIII. Pergit Anonymus contendere, quod Janſenius admiſerit medium, *inter cupiditatem & caritatem habitualem*, productis pluribus Janſenii teſtimoniis ex lib. IV. de Statu nat. lapſæ cap. 27. & 19. Verum ad hæc, & ſi totum quoque Janſenium exſcribat, ad omnia, quæ proferre poteſt, habet ex præcedenti numero abſolutiſſimam reſponſionem. *Bajan. Rediv. pag. 54.*

IX. Nil aliud hoc numero 9. præſtat Anonymus, niſi quod gloriatur ex dictis ſupra *inconcuſſum manere*, quod Bajus in propoſitione 38. locutus non ſit *de caritate habituali & juſtificante*, ſed tantummodo, *quod nullum agnoſcat me-* *Baj. Red. p. 55.*

Digitized by Google

dium inter laudabilem caritatem, & culpabilem cupiditatem, ita ut omnis actio, quæ non ſit ex motivo caritatis, ſiat ex motivo cupiditatis, atque ideo ſit peccatum.

Verum apparet non manere *inconcuſſum*, id, quod Anonymus contendit, ſed contritum eſſe, eliſum, concuſſum, ac penitus refutatum. Etenim n. 1. & 2. demonſtravit Bajum agere de caritate, quæ ſita eſt *in motu animi*; at non demonſtravit juxta Bajum iſtiuſmodi caritatem non juſtificare. Num. 3. oſtendit Bajum loqui de caritate *tranſeunte*, non inhærente; at non oſtendit juxta Bajum caritatem tranſeuntem non juſtificare. Num. 4. animadvertit Bajum non pertractare de caritate diffuſa per Spiritum Sanctum *inhabitantem*; at non animadvertit juxta Bajum omnem caritatem, etiam Spiritus Sancti moventis, juſtificare. Num. 5. affirmavit amorem, *quo Deus, aut mundus diligitur*, ſpectata propria ſignificatione verborum eſſe amorem actualem; ſed non auſus eſt affirmare hunc actualem amorem juxta Bajum non uſtificare. Numer. 6. aſſeruit ex Lovanienſium expoſitione dari amorem medium inter caritatem & cupiditatem; ſed aſſerere non potuit omnem amorem caritatis minime juxta Bajum juſtificare. Denique num. 7. & 8. in ſcenam induxit Janſenium admittentem caritatem ab *habituali* diſtinctam; ſed evincere non potuit caritatem ab *habituali* diſtinctam juxta Bajum non juſtificare. Immo ex ipſis octo præcedentibus numeris, ex comparatione eorum, quæ Bajus conſtanter docuit, atque ex ipſa confeſſione adverſarii aſſerentis hominem in ſenſu Baji juſtificari, non per caritatem infuſam, ſed per caritatem, quæ *eſt motus animi*, immo quando ſe ad juſtificationem diſponit, *& incipit obtemperare mandatis*, inconcuſſum eſt Bajum de caritate juſtificante locutum eſſe. Ceterum nos illum quoque ſenſum rejicimus, quo ita accipitur Baji propoſitio, ut quod non ſit ex caritate, ſit effectus cupiditatis, & intrinſecus peccatum, ut hoc num. 9. inquit Anonymus; modo tamen probe intelligatur, & indemnis perſiſtat ſententia eorum, qui ajunt opera deliberata in Deum referri oportere, ut undique ſint laudabilia.

Vide ſupra n. 5.

Baj. Red. p. 56.

X. Proponit deinde Anonymus adverſus ſeipſum objectio-

jectiones quaſdam, quarum prima eſt: *In propoſitione 38. agitur de caritate illa, quæ diffunditur in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum inhabitantem, atque ideo de caritate habituali, de qua ſola, non autem de caritate actuali, dici poteſt, quod diffundatur in cordibus noſtris*. Huic objectioni reſpondet primo: *Hanc propoſitionem intelligi non poſſe, ut jam dictum eſt, de caritate & cupiditate habituali, cum Summus Pontifex nec damnaverit, nec damnare potuerit propoſitionem in eo ſenſu in quo veriſſima eſt, nempe quod in hac vita omnes homines juſti ſunt, vel peccatores: nullum enim inter hæc duo datur medium; & ſic omnis amor habitualis, vel eſt vitioſa cupiditas, quæ in omnibus peccatoribus regnat, vel laudabilis caritas, qua præditi ſunt omnes homines juſti*.

His ita occurrimus. Principio ſi Anonymi animum ſubiit cogitatio diluendi argumenta, quibus demonſtrari poteſt Bajum in propoſitione 38. loquutum de caritate habituali, aut juſtificante; cur prætermittenda ducit ea perſpicua, atque invictiſſima, quæ petuntur ex teſtimonio inſignium Theologorum, qui ante, & poſt conſtitutionem *Unigenitus* floruerunt, atque hos inter centum Galliarum Antiſtitum, unanimi conſenſione affirmantium duo tantum principia humanarum actionum a Bajo conſtitui, nempe *caritatem habitualem, & cupiditatem habitualem*? Si autem non auctoritate, ſed ratione duntaxat decertandum eſſe putavit, quod fieri nequit, dum agitur de traducendis & cenſura notandis placitis aliorum Catholicorum; cur ſaltem non ſibi objicit palmaria illa, & decretoria argumenta, quæ depromuntur ex denegata a Bajo diſtinctione duplicis juſtitiæ, duplicis vivificationis, & duplicis modi ſervandi præcepta quoad ſubſtantiam operum, & quoad meritum vitæ æternæ, atque ex iis propoſitionibus, in quibus Bajus, ipſo Anonymo teſte, aſſeruit hominem juſtificari, *quando incipit obtemperare mandatis*, ut vidimus paullo ſupra num. 5: cur, inquam, hæc prætermittit, quæ luculentiſſime oſtendunt, juxta Bajum, hominem, dum vivificari incipit per Spiritum Sanctum moventem, dum concipit novæ vitæ propoſitum, dum aliquid boni agit, fieri juſtum, & vivum in Chriſto palmitem, & cœleſte regnum promereri; ideoque

que in ſenſu Baji nil eſſe bonum, & non vitiatum, quod non ſit *a caritate juſtificante*? Hæc debebat Anonymus ſibimet objicere, & hæc expendere, ſi Bajaniſmum aliquantulum prænoviſſet.

Deinde affirmo, quod nec etiam objectionem illam minimam ſolvit. Ut enim dixi cit. num. 5. aliud eſt, quod non ſit medium inter peccatorem, & juſtum; & aliud eſt quod non ſit medium *inter cupiditatem habitualem*, qua homo redditur *formaliter* impius, *& inter caritatem habitualem*, qua redditur *formaliter* juſtus: & reſponſio Anonymi ad *habitus* a ſubjectis digreditur. Inter *habitum* enim caritatis & cupiditatis dantur *habitus* fidei, ſpei, aliarumque virtutum infuſarum, & acquiſitarum, qui *habitus* permanent in juſto cum *habitu* caritatis & permanent etiam in impio cum *habitu* cupiditatis: atque hi *habitus* non tantum in juſto, verum etiam in impio actus ſuos bonos producunt. Non eſt ergo certiſſima, ſed falſiſſima propoſitio, quod inter *habitualem caritatem* regnantem in juſto, & inter *habitualem cupiditatem* regnantem in impio non detur medium: & Anonymus propoſitiones ſuas tam aſſeveranter eructans non tam nos facit ſtolidos ac bardos, quam illos centum antiſtites, qui in Bajo damnatum eſſe dixerunt, „ Qu' il n' y a point d' autres principes de nos actions, que la *charité habituelle*, & la *cupidité habituelle*. „ Vide §. 4. num. 3.

At reſponſionem ſuam Anonymus proſequens ait: *Si autem ut falſa & damnanda reddatur iſta propoſitio* 38. *velint adverſarii eam intelligi debere in eo ſenſu, quod omnis actio* Baj. Red. p. 57. *peccatoris ſit vitioſa, & omnis actio hominis juſti ſit laudabilis, falſa quidem, & reprehenſibilis eſſet in eo ſenſu propoſitio; ſed ille non eſt germanus, & legitimus illius ſenſus: non enim in ea dicitur de actionibus hominis peccatoris, quod ſint omnes peccaminoſæ. Perperam itaque adduntur hæc, vel ſimilia verba propoſitioni damnatæ, ut illi affingatur ſenſus omnino extraneus, ſicque eludatur cenſura Pontificia.*

Reponimus ad hæc, ſatis, ut arbitramur, a nobis demonſtratum eſſe, quo ſenſu propoſitio 38. proſcripta ſit, atque ex dictis conſtare quomodo iſte quoque ſenſus, *quod omnis*

omnis actio peccatoris ſit vitioſa, & omnis actio hominis juſti ſit laudabilis, non ſit extraneus, ſed proprius ejuſdem propoſitionis, ac multo minus ſit eluſio Pontificiæ cenſuræ. Ex quo enim juxta Bajum non ſit medium inter caritatem juſtificantem, & inter vitioſam cupiditatem, planiſſima conſecutione infertur, quod omnis actio peccatoris, cum derivare nequeat ab illa caritate juſtificante, procedat a cupiditate, ac ſit prava & vitioſa: & contra omnis actio juſti, cum eſſe nequeat a cupiditate regnante, ſit a caritate juſtificante, laudabilis, & habens meritum vitæ eternæ. Dixi id inferri planiſſima conſecutione: ſed ut obtundantur ora malignantium, qui ſcribere non verentur hunc eſſe ſenſum extraneum, atque a novatoribus excogitatum ad eludendas Eccleſiæ cenſuras, repetantur, quæſo, judicia clariſſimorum Theologorum, de quibus §. 2. & 4. Proferam unum Suareſium ſcribentem: *Accedit altera* Baji *propoſitio*, Omnis amor creaturæ rationalis, &c. *quæ videtur eſſe baſis ejus doctrinæ totius: nam ſubſumendo peccatorem non diligere Deum illa laudabili caritate, plane ſequitur eum ſemper operari prava, quia omnis hominis operatio eſt ab aliquo amore: ergo in peccatore eſt a vitioſa cupiditate a Joanne reprehenſa; ergo & peccatum*. Vide §. 2. num. 2.

Reſpondet 2. ad præmiſſam oppoſitionem Anonymus, *Bajum per caritatem illam, quæ diffunditur in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, intelligere caritatem actualem, cum de ea aſſerat, quod ſit animi motus, quo Deum diligimus & proximum, de quo dicitur*, Caritas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datus eſt nobis. *Unde licet Bajus in propoſitione* 38. *loquatur de caritate illa*, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur, *ex eo inferri nullatenus poteſt, exponendam eſſe propoſitionem de caritate habituali; immo patet eam exponi debere de caritate actuali, quoniam de ea ſola ibi agit Bajus*: qui præterea aſſerit, *ut jam ſupradictum eſt*, ſe *de caritate habituali* non loqui.

Verum neque hæc reſponſio objectionem ſolvit, nec præcedentibus melior eſt: ex quo enim Bajus loquatur *de caritate actuali*, non habituali, idemque expreſſis verbis aſſerat ipſe in ſua *Apologia* [cujus tamen nullam rationem habendam

bendam eſſe dixi ſupra num. 4. & 5.] ex quo, inquam, Bajus loquatur *de caritate actuali*, & de hac uſurpet verba Apoſtoli, *Caritas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris*, nullatenus ſequitur Bajum caritati *actuali* non adtribuiſſe vim juſtificandi, doteſque caritatis *habitualis*, ſed infertur potius oppoſitum: atque id oſtenderat ipſe Anonymus, cui memoria aliquando refricanda eſt, ſcribens pag. 25. num. 4. *Quamvis definierit Concilium Tridentinum caritatem Dei diffundi in cordibus eorum, qui juſtificantur, atque ipſis inhærere; Bajus tamen ſolam illam caritatem admittere videtur, quæ eſt actualis animi motus, quo Deum diligimus & proximum: unde ſicut hunc actualem animi motum contendit eſſe caritatem illam, quæ diffunditur in cordibus noſtris, ita & juſtitiam, qua juſtificatur impius, conſiſtere formaliter in obedientia mandatorum, non autem in gratia aliqua animæ infuſa, ut patet ex propoſitionibus ſequentibus* 42. 66. 60. 61. Et pag. 26. numer. 5. *Dum contendit Bajus juſtificationem impii conſiſtere in obedientia mandatorum, fateatur neceſſe eſt impium juſtificari ante baptiſmi, vel abſolutionis Sacramentalis receptionem, tum ſcilicet, quando incipit mandatis obtemperare, illudque docet propoſit.* 43. 31. 32. 37. 67. Hæc Anonymus. Ipſius ergo confeſſione manifeſtum eſt, Bajum ita loqui *de caritate actuali*, ut eidem caritati tribuat *formalem juſtificationem*, quam in ſenſu Baji non acquirit impius per *caritatem infuſam*, ſed per ipſam caritatem actualem, & *dum incipit obtemperare mandatis*: ideoque Anonymus nec ſelectis a ſe objectionibus reſpondet, immo ipſis reſponſionibus ſuis aperte revincitur, ac refutatur.

Baj. Red. p. 57. XI. Anonymus proſequitur, & adverſus ſe hanc aliam objectionem proponit: *Si Bajus non loquatur de caritate habituali, loquitur ſaltem de caritate actuali perfecta, quæ hominem juſtum reddit, falſum autem eſt præter iſtam caritatem perfectam non dari niſi illicitam cupiditatem. Datur nimirum & alia caritas, utique vera, ſed minor, qua cor hominis interdum ardere incipit, ut pedetentim ad juſtificationem perducatur.* Huic objectioni, aut inſtantiæ reſpondet 1. *propoſitionem* 38. *loqui de caritate generatim ſumpta, ſcilicet, ſive perfecta ſit, ſive ſolummodo imperfecta. Gratis igitur reſtringi eam volunt adverſarii*

Digitized by Google

verſarii ad caritatem perfectam & juſtificantem, licet forſan alia quadam afferri poſſent Baji propoſitiones, in quibus mentio ſit de caritate perfecta.

Ex dictis hæc etiam corruunt. Quamquam enim propoſitio Baji 38. falſa quoque ſit in ſenſu caritatis *generatim* ſumptæ, ut diximus §. 1. num. 3. tamen ex hac prima Anonymi reſponſione non evincitur, Bajum non loqui *de caritate juſtificante*; ſed evincitur omnino oppoſitum. Ipſo enim Anonymo teſte, ut nuperrime demonſtravimus, impius juſtificatur *quando incipit mandatis obtemperare*; ideoque juſtificatur *quando pedetentim ad obtinendam remiſſionem peccatorum diſponitur*. Mirum vero, quod Anonymus hæſitanter ſubjiciat, *Licet forſan alia quadam afferri poſſent Baji propoſitiones, in quibus mentio ſit de caritate perfecta*. Non forſan, ſed certiſſime afferri poſſunt; & ab ipſo Anonymo afferuntur pag. 27. Sunt autem, ex quibus ille probat hominem juſtificari, *quando incipit mandatis obtemperare*; ideſt, 31. *Caritas perfecta & ſincera, qua eſt ex corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta, tam in catechumenis, quam in pœnitentibus poteſt eſſe ſine remiſſione peccatorum.* 32. *Caritas illa, qua eſt plenitudo legis non eſt ſemper conjuncta cum remiſſione peccatorum.* 33. *Catechumenus juſte, recte, & ſancte vivit, & mandatum Dei obſervat, ac legem implet per caritatem, ante obtentam remiſſionem peccatorum, qua in Baptiſmi lavacro demum percipitur.* 67. *Homo exiſtens in peccato mortali, ſive in reatu aterna damnationis, poteſt habere veram caritatem: & caritas etiam perfecta poteſt conſiſtere cum reatu aterna damnationis.* Igitur non *forſan*, ſed firmiſſime, & abſque ulla ambiguitate aſſerendum eſt, in quibuſdam Baji propoſitionibus mentionem fieri *de caritate perfecta*. Jam vero in ſenſu Baji vera juſtificatio poteſt ſeparari a remiſſione peccatorum, ut conſtat ex propoſitione 43. *In omnibus pœnitentibus ante Sacramentum abſolutionis, & in catechumenis ante baptiſmum eſt vera juſtificatio, ſeparata tamen a remiſſione peccatorum*. Rurſus in ſenſu Baji una duntaxat datur juſtificatio, *qua ſit per Spiritum Sanctum inhabitantem*; & una duntaxat vivificatio, *qua vivificatur qui vere juſtificatur, & palmes vivus efficitur in vite Chriſto*: ſiquidem ab hac juſtificatione & vivifica-

tione juxta Baji propoſitiones 60. & 61. non diſtinguitur illa juſtitia, ſeu illa vivificatio, quæ fit per inſpirationem Spiritus Sancti cor ad pœnitentiam excitantis, ut vidimus §. 3. num. 6. Quid ergo? Si in ſenſu Baji homo juſtificatur ante remiſſionem peccatorum, juſtificatur autem, fatente Anonymo, *quando incipit obtemperare mandatis*, ſive ut Bajus ait, *dum ei pœnitentia, & vitæ novæ propoſitum & inchoatio per Dei gratiam inſpiratur*; profecto omnis caritas juxta Bajum eſt juſtificans, immo juſtificans eſt omnis pius animi motus, & omnis actio, qua impius per Spiritum Sanctum moventem diſponitur ad conſequendam remiſſionem peccatorum: & conſequenter in propoſitione 38. revera Bajus locutus eſt *de caritate juſtificante, ac perfecta*.

Prop. 61.

Subjicit Anonymus tres alias reſponſiones futiles, ineptas, ac ſemel atque iterum refutatas. Reſpondet 2. quod ſi Bajus locutus eſſet de caritate juſtificante, *fatendum eſſet Summum Pontificem definiiſſe ſolummodo dari medium aliquod inter cupiditatem & caritatem perfectam. Quis autem ita deſipiat, ut hanc fuiſſe Summi Pontificis mentem ſibi, vel aliis ſuadere velit?* Reſpondet 3. Janſenium, cujus librum Urbanus VIII. cenſura notavit, tanquam renovantem errores a Sancto Pio V. damnatos in Bajo, *diſtinctionem caritatis perfectæ & imperfectæ adhibuiſſe*. Reſpondet denique *propoſitiones Baji damnatas eſſe in illius ſenſu*: Bajus autem in *Apologia* propoſitionis 31. fatetur in Cathecumenis *ante remiſſionem peccatorum* dari caritatis initium. *Admittit ergo inter cupiditatem & perfectam caritatem aliquod medium, nempe caritatem imperfectam*.

Dixi has reſponſiones nullius eſſe roboris. Et quantum ad 1. conſtat ex dictis inter caritatem, & cupiditatem dari actus & habitus aliarum virtutum, & ipſam dilectionem Dei initialem, qui non ſunt a vitioſa cupiditate, & nihilominus *formaliter* non juſtificant. Hoc ergo definitum eſt in damnatione propoſitionum Baji, nullum admittentis medium inter noxiam cupiditatem, & caritatem *juſtificantem*. Nec deſipiunt, qui id affirmant; ſiquidem hoc Summus Pontifex definiens damnavit propoſitionem oppoſitam Tridentino Concilio, quod ſeſs. XIV. cap. 4. docet

contri-

contritionem imperfectam *donum Dei eſſe, & Spiritus Sancti impulſum, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantum moventis*. Illi ergo actus, quibus pœnitens viam ſibi ad juſtitiam parat, non ſunt vitioſa cupiditas; & tamen non ſunt caritas juſtificans, quia non ſunt *donum Spiritus Sancti inhabitantis*, contra ac ſentiat Bajus, qui ait impium juſtificari, quando per impulſum Spiritus Sancti moventis *incipit mandatis obtemperare*, ut ipſe Anonymus fatetur, ac demonſtrat pag. 26. & 27. Vide ſupra num. 5. 10. & 11. Quod repetit de Janſenio, quanti ſit ponderis colligitur ex num. 7. & 8. Quæ poſtremo reponit ex *Apologia* Baji, ex iis, quæ demonſtravimus hoc eodem numero, & confirmavimus confeſſione adverſarii, ineptiſſime proferuntur, quum Bajus in catechumenis, & in pœnitentibus agnoverit *veram juſtificationem* ſeparatam *a remiſſione peccatorum*; ideoque ex quo Bajus admiſerit caritatem ſine remiſſione peccatorum, ineptiſſime infertur Bajum admiſiſſe caritatem ſine juſtificatione. Adde quæ de Baji Apologia præmiſimus ſupra num. 4. & quæ præmonuimus §. 3. n. 1. demonſtrantes ſenſum propoſitionis 38. aliarumque Baji, cum apertiſſimus ſit, non eſſe ex auctoris Apologia, aut ex aliis ejus Opuſculis repetendum.

XII. Tertio loco proponit Anonymus adverſus ſemetipſum objectionem 3. quam ait potius appellandam eſſe *novam quamdam ineptiam*: nempe, *Cum ex propoſitionibus* 35. *&* 40. *aperte conſtet propoſitionem* 38. *de caritate actuali non poſſe intelligi, ſed de caritate habituali duntaxat*; poſſent obſtinate reponere adverſarii, ſenſum a ſe propoſitioni 38. adſcriptum *eſſe illegitimum, & rejiciendum*. Reſpondet autem 1. has duas propoſitiones non eſſe Baji, cum is expreſſe aſſerat non reperiri in Opuſculis ſuis: *ideoque ex propoſitione* 35. *&* 40. *erui non poteſt quis ſit ſenſus in propoſitione* 38. *a Bajo intentus*. Reſpondet 2. Bajum in ſua *Apologia* propoſitionem 35. hæreticam fateri, quatenus *etiam illum peccatorem comprehendit, qui a Deo juvatur ut credat, & de præteritis ſceleribus doleat*; non ergo voluit Bajus omnes actiones hominis exiſtentis in ſtatu peccati mortalis eſſe peccata. Addit non ſolum in *Apologia*, verum etiam in Opuſculo *de caritate* cap. 7. Bajum aſſerere, omnia opera ejus, qui nondum ade- *Baj. Red. p. 59. & 60.*

ptus eſt remiſſionem peccatorum, non eſſe peccata: *In Catechumenis* (inquit) *ante remiſſionem peccatorum invenitur aliquod opus bonum, quod non eſt peccatum.*

Acutiſſime ſupra quam dici poſſit! In objectione Anonymus acu veritatem attingit: & dum illam *novam ineptiam* appellat, ſe ineptire evidenter demoſtrat. Id manifeſtiſſime oſtendo. Primò §. 3. num. 4. necnon in hoc §. 8. num. item 4. & 10. probatum eſt, propoſitionem 35. *Omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt*, & prop. 40. *In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati*, legitima & ineluctabili conſecutione inferri ex doctrina in pluribus aliis Bajanis articulis enuntiata. Sive ergo ſint Baji, ſive alterius, in ſenſu Baji damnatæ ſunt, ac merito cum Bajanis fuerunt Apoſtolicæ Sedi delatæ, & merito cum Bajanis ab Apoſtolica Sede proſcriptæ. Deinde advertimus, in ſenſu Baji *juſtificationem* ſeparari *a remiſſione peccatorum*, & peccatorem juſtificari, fatente Anonymo, *quando incipit mandatis obtemperare*: & conſequenter ubicunque Bajus ait bona eſſe opera peccatoris, *quando juvatur a Deo, ut credat, & de præteritis ſceleribus doleat,* loquitur de peccatore, qui nondum adeptus eſt remiſſionem peccatorum, non de peccatore, qui in Bajano Syſtemate ante remiſſionem peccatorum juſtificatur. Tertiò objectio illa, quæ veritate ex invitis pectoribus aliquando erumpente, in Anonymi mentem venit, conſimilis eſt argumento Suarii probantis ex propoſitione 38. Baji, quod in hujus ſententia omnia opera peccatoris facta *abſque gratia ſanctificante* ſint prava, ut conſtat ex §. 2. n. 2. ideoque non eſt nova hæc Bajaniſtarum *ineptia*, ſed perantiqua celeberrimi Theologi ratiocinatio. Quartò idem Anonymus pag. 16. Bajaniſmi Redivivi ſcribit: *Bajus fuit illarum fere omnium propoſitionum auctor, atque ceterarum præcipuus ſaltem defenſor*; quomodo ergo negat modo Bajum tradidiſſe propoſitiones 35. & 40? Rurſus ſcripſit Anonymus pag. 29. *Si nomine peccatoris intelligas illos omnes, qui non operantur ex motivo caritatis, conſequens eſt juxta principium Baji in propoſitione* 38. *enuntiatum, quod peccator ſemper agat ex motivo cupiditatis, ac proinde quod ſemper peccet. Illud diſerte docet in propoſitionibus ſequentibus*. Prop. 35. *Omne quod agit*

agit peccator, &c. Prop. 40. *In omnibus ſuis actibus, &c.* Quo ergo pacto ſibimet Anonymus conſtat, affirmans modo propoſitiones 35. & 40. non eſſe Baji? Præterea docet Anonymus eumdem errorem propoſitionis 38. contineri in propoſitione 45. Queſnelli, *Amore Dei in corde peccatoris non amplius regnante, neceſſe eſt ut in eo carnalis regnet cupiditas, omneſque ejus actiones corrumpat*. Bajan. Red. pag. 63. ac vide §. 6. n. 2. Atqui hæc propoſitio 45. Queſnelli eſt prorſus eadem cum illa propoſitione 40. inter Bajanas: *In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati*, ut recte obſervat Propugnator Conſtitutionis *Unigenitus*, p. 2. prop. 45. cap. 2. n. 4 pag. 367. Ergo propoſitio 40. inter Bajanas eumdem ſapit, ac præſefert errorem propoſitionis 38. Ita undique Anonymus cavillulis ſuis parum ſibi conſtare convincitur, & magis magiſque apparet Bajum in propoſitione 38. accipiendum eſſe de *caritate juſtificante*. Nec immorabor amplius in diſcutiendis tribus illis frigidiſſimis reſponſionibus. *Vide etiam proximo num. 14.* Prior enim diſpellitur, ex quo propoſitiones 35. & 40. ſint Bajani ſyſtematis conſectaria: altera eliditur, quia juxta Bajum peccator, dum per inſpirationem Spiritus Sancti *incipit obedire mandatis*; juſtificatur, etiamſi non obtineat *peccatorum remiſſionem*: tertia exſufflatur, quia in catechumenis juxta propoſitionem Baji 43. ante remiſſionem peccatorum eſt *vera juſtificatio*. Vide paullo ſupra num. 11. immo ipſum Auctorem *Bajaniſmi Redivivi* pag. 27.

XIII. Poſtremo loco proponit ſibi Anonymus proximum argumentum: *Omnis actio, quæ non fit ex amore juſtitiæ, non fit propter bonum finem, & ideo non caret peccato juxta communiorem Theologorum ſententiam, qui nullos admittunt actus indifferentes in individuo*. *Baj. Red. p. 61.* Reſpondet autem, quod amor juſtitiæ, qui *juxta illorum Theologorum ſententiam* requiritur, ut actio fiat propter debitum finem, *in operibus ſolum moraliter bonis, nihil aliud eſt, quam amor congruentiæ, quam habet aliquis actus cum recta ratione*.

Verum ſupponit hic Anonymus tanquam certum, quod inter Auguſtinianos, & reliquos Theologos in controverſia poſitum eſt, ſcilicet, poſſe fieri opus, quod attentis omnibus circumſtantiis ſit bonum, abſque illius relatione in

Deum

Deum per actualem, aut virtualem caritatem. Id nos negamus, & nobiſcum id negant Theologi Orthodoxi quamplurimi; nec tamen aſſentimur propoſitionibus Baji, quoniam omiſſio debitæ relationis in Deum per caritatem, ſaltem virtualem, non corrumpit *intrinſece* opus ex officio ſuo bonum, nec facit, ut bonum cenſeri debeat *vitioſa cupiditas*, quamvis faciat ut illud cenſeri non debeat *ſimpliciter*, ſecundum omnem rationem, & ſpectata finis ultimi circumſtantia. Confundit ergo Anonymus cum ſententia Baji ſententiam hanc Theologorum complurium, nullâ cenſurâ notandam; quod jam præmonui §. 1. num. 4. In hoc etiam peccat, quod cum ex Theologis, *qui nullos actus in individuo indifferentes admittunt*, aliqui revera doceant in operibus ſolum moraliter bonis ſufficere amorem congruentiæ, ſive honeſtatis illius, quæ ſine relatione in Deum relucet ſeſe *in quocunque actu moraliter bono*; multi autem non Auguſtinenſes tantum, ſed quamplurimi alii ipſam relationem in Deum neceſſariam eſſe propugnent: Anonymus nulla diſtinctione facta ait *juxta Theologorum illorum ſententiam*, (Theologorum ſcilicet, *qui nullos admittunt actus indifferentes in individuo*) ſufficere amorem illius honeſtatis, *quæ elucet in quocunque actu moraliter bono*: quaſi Auguſtinenſes omnes, aliique adſtruentes relationem in Deum cujuſque operis deliberati, non Theologi eſſent, ſed *pratenſes fungi*. At de hac re in tertia Diſſertatione.

Bai: an. Rediv. pag. 62. XIV. Expeditis propoſitionibus præcedentibus, tranſit Anonymus ad propoſitionem ſeptimam ex 31. damnatis ab Alex. VIII. *Omnis humana actio deliberata eſt Dei dilectio, vel mundi: ſi Dei, caritas Patris eſt: ſi mundi, concupiſcentia carnis, hoc eſt, mala eſt*: quæ propoſitio eadem eſt, paucis terminis immutatis, cum propoſitione 38. Baji.

Egi de hac propoſitione §. VII. num. 5. ubi oſtendi eamdem propoſitionem 7. proſcriptam præſertim fuiſſe *in ſenſu caritatis juſtificantis*. Ergo in hoc quoque ſenſu damnata fuit propoſitio 38. Baji. Adde nunc teſtimonium P. Dominici Viva Soc. Jeſu, qui in *Trutina Theologica* demonſtrat illius ſeptimæ propoſitionis falſitatem ex 25. Baji, *Omnia opera infidelium ſunt peccata*: ex 35. *Omne quod agit peccator,* *P. Viva p. 388. edit. Patavina.*

vel

Digitized by Google

vel ſervus peccati, peccatum eſt: ex 40. *In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati*; atque ex canone 7. ſeſs. 6. Synodi Tridentinæ: *Si quis dixerit opera omnia, quæ ante juſtificationem fiunt, quacumque ratione facta ſint, vere eſſe peccata, vel odium Dei mereri, aut quanto vehementius quis nititur ſe diſponere ad gratiam, tanto eum gravius peccare; anathema ſit*. Ex quibus ita ratiocinamur: Juxta Anonymum ſenſus propoſitionis 38. Baji continetur in propoſitione 7. ex damnatis ab Alex. VIII. Sed propoſitio hæc ſeptima reddit ſenſum, quod infidelis & impius *ante juſtificationem* in omni opere peccet, ac ſerviat *dominanti cupiditati*. Ergo hunc eumdem ſenſum reddit propoſitio 38. Baji. Atque hinc roborantur quæ dixi paullo ſupra numer. 12. Et quoniam P. Dominici Viva mentionem feci; is quoque eodem loco teſtatur, *per Bajum nullam in ſtatu naturæ lapſæ dari virtutem infuſam præter caritatem infuſam, nullum eſſe virtutis actum; qui non ſit elicitus a caritate, & nullum dari opus moraliter bonum, quod non mereatur de condigno vitam æternam*. Caritatem ergo *juſtificantem*, ſine qua vitam æternam promereri non poſſumus, neceſſariam Bajus exiſtimavit ad omne opus, quod ſit moraliter bonum, & non ſit a vitioſa cupiditate corruptum.

XV. Eumdem errorem propoſitionis 38. Baji, affirmat Anonymus contineri in propoſitione 44. Queſnellii, aliiſque *de caritate*, uſque ad 58. quas exſcribit, nulla addita expoſitione. A nobis autem demonſtratum eſt §. 4. 5. & 6. eaſdem Queſnellii propoſitiones damnatas fuiſſe *in ſenſu caritatis habitualis, aut juſtificantis*: ideoque in eodem ſenſu damnata erit propoſitio 38. Baji. *Bajaniſ. Red. pag. 62. & 63.*

XVI. Gloriatur tandem Anonymus ex præcedentibus adnotationibus ſuis *luce meridiana clarius eſſe*, quod ſenſus articuli 38. Baji non ſit, *quod omnia opera peccatoris ſint peccata, & omnia opera hominis juſti ſint laudabilia, ſed ſenſum eſſe, quod omnia opera, quæ non fiunt ex motivo caritatis, ſint peccata*: unde ſequitur, inquit, *eos favere erroribus damnatis, qui propoſitionem 38. Baji, aliaſque ſimiles exponunt de caritate habituali, & ſanctificante*. *Bajan. Rediv. pag. 64.*

Contra nos *luce meridiana clarius* eſſe contendimus, Anony-

Digitized by Google

Anonymum ſingulis illis adnotationibus nullatenus demonſtraſſe illam propoſitionem 38. non eſſe accipiendam de caritate ſanctificante; quoniam ubique tacuit omnem caritatem, etiam actualem, & qua homo *incipit obtemperare mandatis*, in ſententia Baji, eſſe *juſtificantem*, & poſſe dici quoad effectus & munera *habitualem*. Quare non debebat Anonymus, ut planiſſimis ratiocinationibus rudi, & imperito lectori fucum faceret, ad hunc modum argumentari, *Bajus loquitur de caritate actuali. Ergo non loquitur de caritate habituali, & ſanctificante*, ad quod unum omnia ejus ſophiſmata reducuntur: ſed ingenue, quandoquidem id non ignorabat, ſingulis illis ratiocinationibus debebat addere: *Verum in ſenſu Baji qualibet caritas actualis, immo quodlibet bonum opus juſtificat*. Sed hoc tacuit, quoniam hoc uno additamento *Bajaniſmus Redivivus* in fumum abjiſſet. Poteram & ego his tantum verbis, *At juxta Bajum actualis qualibet caritas, & omne bonum opus juſtificat*, quidquid Anonymus producit, refellere; ſed pluribus morem gerere neceſſarium fuit, quibus parum in re Theologica exercitatis, veritas auctoritate, & ratione erat manifeſtanda. Id num præſtiterim, eſto penes Theologos univerſos judicium. Illud quoque *luce meridiana clarius* eſſe contendimus, quod propoſitionem 38. Baji *de caritate habituali*, & *de cupiditate habituali* acceperint cujuſcunque inſtituti viri doctiſſimi, necnon centum Epiſcopi Galliarum; de quibus num recte Anonymus ſentiat, dum facit illos Baji fautores, ipſe videat. Addit ex principiis Baji illud ulterius inferri, quod *omnis vera Chriſti gratia ſit caritas, aut ejus inſpiratio*; ſed hanc gratiæ definitionem erroneam eſſe, cum dentur actus fidei, timoris, & ſpei, quibus peccatores diſponuntur ad juſtificationem, nec tamen a caritate oriantur. Nolo de hac gratiæ definitione in præſentia diſſerere. Agam de illa proximo capite, ac rurſus in diſſertatione de hæreſi Janſeniana. Sufficiant modo, quæ de duplici ſenſu hujus vocabuli *caritatis* prænotarunt centum Galliarum Antiſtites, de quibus §. 4. num. 3. unde infertur illam definitionem rejici non poſſe, ſi in ea accipiatur vocabulum *caritatis* in ſenſu ampliori, & pro bona voluntate divinitus inſpirata. Iterim

vero

vero *Bajaniſmi Redivivi* fundamentum undique ſubverſum eſt, atque ex momentis compluribus, necnon ex ipſo Fabricatore, ejuſque artificioſa ſtructura labile & arenoſum eſſe convincitur.

CAPUT II.

Demonſtratur in libris de Theologicis diſciplinis *pravos omnes ſenſus Bajani articuli* 38. *qui juxta Anonymum totius* Bajaniſmi *eſt baſis ac fundamentum, expreſſis verbis refelli; ideoque illatam nobis* Bajaniſmi *notam eſſe puram putam calumniam.*

IN his, quæ de me, ac de Fulgentio Bellelli Anonymus tradit, duo arbitror eſſe diſtinguenda, modum ſcilicet loquendi, & rem ipſam, ſive pondus rationum. Quantum ad modum ſpectat, quo frequentiſſime me appellitat non tantum Bajaniſtam, ac Novatorem, ſed etiam *artificioſa fraude illudentem Catholicis, ut effugiam cenſuras in Bajum latas*, profiteor me nolle vicem detractori rependere, quum dedeceat Auguſtini diſcipulum retundere convicia conviciis. Si adverſarius, cui me arbitror ignotum eſſe, conſcientiæ latebras ſcrutaretur, illum S. Parentis Auguſtini verbis interpellarem: *Si mihi accommodares credendi benevolentiam, quoniam latebras animi mei arguis, quas utique promere ad oculos tuos, & demonſtrare non poſſum, facile de ipſo mutares ſententiam, & nolles amplius temere affirmare quod neſcis.* Erit tamen apud omnes æquos æſtimatores conſcientiæ meæ ineluctabile teſtimonium, quod nec ipſe Anonymus in libris meis vel unam Baji propoſitionem, quam non recte damnatam dixerim, potuerit offendere, & quod *Bajaniſmi* calumnia ſuis tantummodo detortis conſecutionibus innitatur. Verum has etiam conſecutiones a me facili negotio repellam: quod in præſentia, invocato illius nomi-

Libro contra Secundinum cap. 1. Tom. 8. p. 529.

Pſalm. 102. 6. *&* 145. 7. ne, *qui facit judicium omnibus injuriam patientibus*, facere aggredior.

§. I.

De priori ſenſu in propoſitione 38. *Baji proſcripto*.

PRimus itaque ſenſus in articulo 38. intentus a Bajo eſt, inter cupiditatem, quæ a Joanne prohibetur, & caritatem per Spiritum Sanctum in corde diffuſam, atque juſtificantem, non dari amorem aliquem bonum a gratia actuali non juſtificante excitatum.

Tom. 3. *pag.* 389. I. Hæc autem in libro XVIII. cap. 2. mea verba ſunt: *Infideles deſtituti ſunt fide habituali, & cum gratia ſanctificante conjuncta, quam ſolam veram gratiam eſſe Bajus, & Queſnellus exiſtimarunt: non ſunt tamen, dum recte, & cum divina acceptatione operantur, deſtituti omni gratia actuali, & ingenito rationis lumine, in quo idea honeſtatis veritatiſque refulget*.

Ibidem pag. 390. II. Hæc rurſus eodem cap. 2. ad 4. objectionem mea verba ſunt: *Quidquid fit abſque caritate habituali, cujus primus effectus eſt remiſſio peccatorum, qualem gratiam tantummodo Bajus, & Queſnellus propugnarunt, non recte opus bonum vocatur, nego majorem: Quidquid fit abſque caritate actuali, & gratia, quæ juſtificationem præcedit, non eſt bonum opus rectum, ac bonum undequaque, & ad ultimum finem æternamque vitam perducens, concedo. Item concedo non eſſe bonum honeſtum, ſi corrumpatur vitio philautiæ, atque ad creaturam ultimo referatur. An vero ut honeſtum ſit, omnique vitio careat, neceſſaria ſit gratia ſupernaturalis, quæſtio eſt ſcholaſtica, nullo modo pertinens ad dogma nunc propugnatum*.

Tom. 3. *pag.* 398. III. Hæc inſuper eodem in libro cap. 3. mea verba ſunt: *Ad Bajum quod attinet, dictum ſupra ab eo nullam admiſſam fuiſſe gratiam, niſi habitualem, & nullum in peccatore, vel infideli opus, quod peccati macula intrinſece non vitietur; quam impiam hæreticamque doctrinam Catholici omnes repudiant*.

IV. Hæc

IV. Hæc itidem lib. XXI. cap. 4. mea verba ſunt: *Septima propoſitio ab Alexandro VIII. proſcripta ſurculus eſt Bajani articuli 38. ut animadvertit etiam Dominicus Viva in Trutina damnatarum Theſium Volum. 3. pag. 98. & merito damnata eſt, quoniam multa opera deliberata recte fiunt abſque caritate habituali, & ſine gratia Spiritus Sancti inhabitantis; multa etiam ſpectato officio, & ſecundum operis ſubſtantiam recta ſunt, neque a noxia cupiditate proficiſcuntur, etſi virtutis laudem ex alio capite minime promereantur, ut explicatum eſt præcedenti Volumine pag. 390. & 415., ex quo nempe recto ordine relationis ſint deſtituta.* Tom. 4. pag. 211.

V. Hæc quoque mea verba ſunt lib. 34. cap. 6. *In hoc ſitus eſt error Baji, quod non ſecernat habitualem ab actuali juſtitia; ideoque toto cœlo diſtant a Bajo, qui docent per caritatem habitualem impium juſtificari, & per actualem diſponi ad juſtificationem, diſcrimen duplicis juſtitiæ, & duplicis juſtificationis a Bajo ſublatum apertiſſime tradentes & propugnantes.* Tom. VII. pag. 584.

§. II.

De altero pravo ſenſu in articulo Baji cubante.

Alter ſenſus intentus a Bajo eſt, inter cupiditatem & caritatem actualem non dari amorem aliquem, neque ullam actionem, quæ non oriatur a cupiditate; a qua omnis actio peccatoris juxta eumdem Bajum inficitur, & corrumpitur.

I. Oppoſitum a me traditur lib. XVI. cap. 3. his verbis: *Ex cupiditate nequit produci fructus bonus, quemadmodum ex caritate produci nequit fructus malus. Nihilominus arbor mala cum ſola cupiditate poteſt non producere fructus malos, & inſita caritate poteſt producere fructus bonos.* Tom 3. pag. 286.

II. Item oppoſitum a me traditur lib. XVIII. cap. 2. proximis verbis: *Juſtus, qui eſt arbor bona, & ob gratiam ſanctificantem cordis habet munditiam, fideique oculum lucidum, ac* Tom. 3. pag. 390.

 ſuper-

ſupernis flammulis irradiatum, non omnia agit inculpate, & ex motivo ſanctæ dilectionis, cum frequenter in peccata venialia prolabatur, atque ad inſtar fructiferæ arboris, bona adhuc perſiſtente radice, aut ſterilis ſit, aut fructus proferat immaturos. Ita infidelis, & impius, cui ineſt radix culpæ, ac pravæ cupiditatis, interdum inſpiratione divina virtuoſe operatur; quemadmodum arbor ſterilis ac ſylveſtris frondes, ac flores emittit, atque ſi ramuſculus aliquis inſeratur, nonnullos etiam ſalubres fructus producit.

Tom. 3. pag. 415. III. Hæc itidem mea verba ſunt libro XVII. cap. 4. *Reſpondetur propoſitiones Baji rectiſſime fuiſſe proſcriptas. Primo, quia datur amor naturalis, quo animus fertur in beatitudinem, cujus deſiderium corrupta per peccatum natura non potuit amittere, atque hic amor non eſt a gratia, quemadmodum nec liber ea libertate, quæ ſufficiat ad meritum, ut Bajus, Queſnellus, & Janſenius commenti ſunt; ſed eſt amor inditus a natura, indeliberatus, & neceſſarius. 2. Datur amor naturalis etiam deliberatus, quantum ad objectum, eoque revera diligitur Deus, ut eſt auctor naturæ, neque amor ipſe ſecundum ſubſtantiam malus eſt, ſed bonus, & rectæ rationi conſentaneus, licet aliquando non habeat rectitudinem finis, ſi Deus non diligatur propter ſe, gratis, & amore benevolo. 3. Etiam datur amor Dei auctoris naturæ, & bonus undequaque ſine gratia Spiritus Sancti inhabitantis, quam duntaxat admiſit Bajus, ut conſtat ex articulo 62. in quo rejicit tanquam commentitiam, & odioſiſſimam diſtinctionem duplicis juſtitiæ, alterius, quæ ſit per Spiritum caritatis inhabitantem, & alterius, quæ ſit per inſpirationem Spiritus Sancti nondum cor inhabitantis, & in eo caritatem diffundentis. Ex qua prava doctrina ſequeretur, quæcunque ſiunt ab homine nondum juſtificato vere eſſe peccata; quod Bajus aſſeruit art. 35. ut cap. 2. dictum eſt.*

Tom. IV. pag. 211. IV. Rurſus de propoſitione 9. ab Alexandro VIII. confixa hæc ſcribo lib. 21. cap. 4. *Etiam in hoc falſa eſt, quod ſupponit deteſtationem peccati ob ejus turpitudinem non oriri ex amore honeſtatis, quem rectum eſſe, & ad virtutem conſtituendam idoneum non denego, ſervatis tamen iis, quæ de virtutis norma diſſerui eodem volumine, pag. 393. & pag. 401. Ita*

qui

qui intuitu cœleſtis beatitudinis operatur, tenet amoris ordinem, quoniam æternam vitam diligere rectum eſt. Vide eodem lib. cap. 2. pag. 197.

V. Inſuper de timore ſervili hæc ſcripſi lib. XXIII. cap. 12. *Timor inordinatus eſſe poteſt, atque ut vocant, ſerviliter ſervilis, ſi nempe timens ſui ipſius delectatione fruatur, atque ea de re pertimeſcat quidquid ſibi tale damnum infert, nullam ſentiens honeſtatis, & juſtitiæ delectationem. Poteſt etiam eſſe ordinatus, & rectus, quia poteſt formidare gehennam ob ſui amorem, qui non ſit vitioſa cupiditas, nec ſummum bonum ſibi ipſi poſtponat, ſed ita ſeipſum diligat, ut in ſummi boni comparatione ſibi ipſi vileſcat.* Tom. IV. pag. 501.

§. III.

De tertio Bajano ſenſu item abjiciendo.

EX articulo Baji 38. illud etiam conſequitur, non dari amorem beatitudinis ex appetitu innato provenientem, qui non ſit vitioſa cupiditas, aut laudabilis caritas; ut diximus obſervaſſe Brunonem Neuſſer, & in hujus confutatione Noriſium.

I. Verum ego lib. XVIII. cap. 5. hæc ſcripſi: *Liberum arbitrium ſine gratia poteſt ſuam beatitudinem appetere naturali inſtinctu, quem non potuit amittere depravata natura.* Tom. 3. pag. 421.

II. Eodem libro cap. 4. pag. 415. præmiſeram: *Datur amor naturalis, quo animus fertur in beatitudinem, cujus deſiderium corrupta per peccatum natura non potuit amittere*; & alia conſimilia præcedenti ſ. II. num. 3.

III. Cum de hoc appetitu innato beatitudinis diverſæ ſint ſententiæ Scholaſticorum, produxi quæ de illo tradunt ſcriptores lib. 3. cap. 1. & in Additam. lib. XII. cap. 2. & 3. Commemoravi etiam eo loci ſententiam Dominici Soti in 4. diſt. 49. art. 1. quæſt. 2. Addi poſſunt complures alii, inter quos Julius Cæſar Recupitus Societatis Jeſu, qui pro appetitu innato beatitudinis acerrime pugnat lib. VI. de Tom. 1. pag. 198. Tom. 2. pag. 557. & pag. 563.

Verit.

Verit. cap. 3. quæſtione prima, cujus teſtimonio Cardinalis Noriſius ſuam, noſtramque reſponſionem confirmat: ſed de his rurſus, ubi pertractabitur *de ſtatu naturæ puræ*.

Tom. 3. pag. 392. IV. Undecunque oriatur amor beatitudinis, ſive ex appetitu ejus innato, ſive ex elicito, hæc litteris mandavi libro XVIII. cap. 3. *Noſtratium ſinguli abſque ullo vitio fatentur in unoquoque, quantumvis improbo, homine appetitum beatitudinis, quem natura in malis ſuis non potuit amittere.*

§. IV.

De quarto Baji ſenſu pariter reprobando.

ERravit præterea Bajus, quoniam inter cupiditatem, quæ prohibetur a Joanne, & caritatem, quam Deus remuneratur, exiſtimavit non dari motus concupiſcentiæ, qui non ſint transgreſſiones legis.

I. Ab hac Bajana hæreſi ubique recedo. Enimvero libro XV. de Hæreſi Luthero-Calviniana cap. 2. & 3. & libro XVII. de Hæreſi Janſeniana demonſtro motum concupiſcentiæ, quem homines patiuntur inviti, etſi ad peccatum alliciat, & pœna ſit originalis peccati, attamen peccatum non eſſe, quoniam certiſſimum eſt *non poſſe cum ne-*
Tom. 3. pag. 344. *ceſſitate permanere libertatem arbitrii, non motum culpabilem, non proprie acceptum peccatum, non meritum ſpectans ad electionem mediorum, non opus aliquod dignum retributione, vel pœna.* Explico his in locis (pag. 296.) quo ſenſu ab Auguſtino ignorantia, & concupiſcentia, quæ manent in regeneratis ad agonem, dicantur peccata, *quatenus & peccati pœna ſunt, & ad peccandum inclinant*, ſed inconcuſſa fide tenendum eſſe neminem cum ignorantia invincibili, & abſque libertate indifferentiæ reddi legis tranſgreſſorem.

II. Inter canones a me ſtatutos libro XXI. cap. 11. ad dignoſcendum quando ignorantia, aut cupiditas ſit noxia & culpabilis, hunc definivi nu. 7. *Motus ille pernicioſæ cupiditatis, in quantum homine invito conſurgit, & rationem*

præce-

præcedit, eſt illa lex membrorum repugnans legi mentis, de qua Apoſtolus; peccatum etiam aliqua ratione appellatur, in quantum eſt radix mala, inſita originali peccato, & ad peccatum alliciens. Verum cum non ſit in libera poteſtate eumdem motum non experiri, nequit reputari illud peccatum, quod eſt legis inobedientia, & tranſgreſſio, quidquid commentus eſt Bajus merito ab Apoſtolica Sede proſcriptus.

III. Generalis eſt, ac ſæpenumero a nobis repetita ſententia, *in operibus indeliberatis, ac neceſſariis nullam meriti, laudiſque ineſſe rationem, quemadmodum nec vituperii, aut malitiæ*; atque eamdem ſententiam his verbis expreſſam invenies initio cap. 2. libri primi ac viceſimi. *Tom. 4. pag. 192.*

§. V.

De ſenſu quinto Baji noxio, & rejecto.

BAjus inſuper inter noxiam cupiditatem, & caritatem laudabilem non admiſit actum aliquem bonum, promanantem ab habitibus infuſis, a caritate diſtinctis.

I. Libro autem XXI. de Theologicis diſciplinis cap. 4. hæc leguntur: *A nobis non denegantur alii virtutum habitus a caritate diſtincti, cujuſmodi eſt fides, ſpes, timor; neque recenſetur inter vitia, aut deteſtatio peccatorum excitata ex illorum turpitudine, aut bonum opus patratum intuitu mercedis, aut fides, quæ a caritate ſejungitur; quemadmodum autumabant illarum propoſitionum aſſertores: ſed cum hæc omnia virtutum habitus, & in ſe inſpecta bona eſſe profiteamur, contendimus habere a caritate, & ab amore virtutis formam, ac perfectionem; quamquam iis habitibus, ac virtutibus recte utamur, etiam deſtituti caritate habituali, dummodo aliquo amore dirigantur in Deum ultimum finem, aut ſaltim conformentur communi, & incommutabili regulæ rectitudinis.* *Tom. 4. pag. 210.*

II. Libro 23. cap. 10. hæc leguntur: *Ad virtutem non requirit Schola Auguſtiniana caritatem habitualem; ſed ordinem dilectionis, qua virtus non ſit inflata, dum ad ſeipſam reſer-* *Tom. 4. pag. 489.*

refertur, nec vitio labefactetur, dum marceſcit cupiditate; de quibus plura lib. 18. cap. 3. Deinde profitetur habitus virtutum etiam ſupernaturalium, a caritate diſtinctos; tametſi caritas actibus ceterarum virtutum tribuat formam, ac perfectionem; ut explicavi ſupra pag.208. Denique contendit humanam voluntatem in quolibet exercitio virtutis duci vario ipſius amoris affectu, ſive boni cupiditate, quæ nec deeſt in fide informi, auctore D. Thoma 2. 2. qu. 5. art. 2. ad 2. ſed non requirit ad cujuslibet virtutis actum explicitum illum amorem, qui tendit in Deum ut ſummum bonum, conſtituitque virtutem peculiarem ceteriſque præſtantiorem, quæ ſpeciali quadam ratione dicitur caritas.

Tom. 4. pag. 495. III. Eodem libro cap.11. hæc leguntur: *Spes a fide, & a caritate diſtinguitur, etiamſi ad actum ſpei requiratur amor aliquis inchoatus, quo Deus diligitur, ut inquit Eſtius in 3. diſtinct. 26. §. 2. quatenus ab intellectu proponitur, ut ſummum ac beatiſſimum noſtrum bonum, licet ſemper non adſit amor caritatis, quo voluntas affecta cetera omnia ſummo bono poſtponat.* Ac de timore in proximo cap. 12. pag. 501. *Poteſt etiam eſſe ordinatus, & rectus, quia poteſt formidare gehennam ob ſui amorem, qui non ſit vitioſa cupiditas.* Et paucis interjectis: Pag. 502. *Advertas, quod ſi hujuſmodi timor naturalis ſit, neque ex perverſa cupiditate, & prædominante rerum creatarum dilectione oriatur, nequaquam culpandus eſt, ſed eſt innoxia paſſio naturæ imbecillis, atque infirmæ, ut paullo ſupra diximus cum Auguſtino. Illud quoque animadvertas non eſſe timorem mundanum, & malum, eum, quo aliquis timet ſæcularem poteſtatem, judicemque terrenum; dummodo hunc timeat quatenus a Deo conſtitutus eſt, nec ſine cauſa gladium portat, ut ait Apoſtolus ad Rom. XIII. 4. Dei enim miniſter eſt, vindex in iram ei, qui malum agit. Nam iſtiuſmodi timor rectæ rationi conſentaneus eſt, neque natura ſua excludit amorem juſtitiæ,*

Tom. 3. pag. 490. IV. Integra diſſertatione lib. 19. cap.4. demonſtro peccatorem fide, ſpe, ac timore ad juſtificationem diſponi.

Tom. vii. pag. 473. V. In diſſertatione de Pœnitentia in lucem edita biennio, antequam *Bajaniſmus Redivivus* prodiret, initio ſcilicet anni 1743. cap. 1. ad hunc modum loquor: *Quid vero dicen-*

dicendum de Pœnitentia, quam in nobis excitat timor gehennæ, ac turpitudo peccati? Illam proculdubio inter veras virtutes connumerare debemus. Quamquam enim volumine IV. *pag.* 205. *a nobis tradita eſt definitio illa virtutis, Virtus eſt ordo amoris, quæ utique Auguſtiniana eſt, Auguſtini verbis contexta, & Auguſtinianæ doctrinæ munimentis firmata; non tamen inde inferre quis poteſt denegari a nobis veras, propriaſque virtutes a caritate diſtinctas. In eodem quippe volumine* 4. *eodemque capite teſtati ſumus dari plures virtutum ſupernaturalium habitus abſque caritate: quod iterum aſſeruimus lib.* 23. *cap.* 10. *commonſtrantes veram ac ſupernaturalem fidem remanere in homine impio, ac rurſus cap.* 12. *ubi adverſus novatores oſtendimus timorem ſervilem eſſe bonum ac ſupernaturalem, neque in eo inveniri aliquid vitii, quod eidem timori ſit adſcribendum.* Plura ſubjicio declarans me nunquam aliud intendiſſe præter id, quod traditur a S. Thoma 3. part. quæſt. 85. art. 2. In eodem tractatu de Pœnitentia cap. 5. pag. 551., & ſeqq. refello propoſitiones Baji, & Queſnelli circa timorem a caritate ſejunctum: & pag. 583. & ſequenti rurſus de propoſitionibus Baji pertractans, eas, quæ ad timorem ſpectant, longe diſcrepare a ſententia noſtra demonſtro tum ratione, tum complurium Theologorum teſtimoniis, præſertim Lamberti Le-Drou, Caroli Vitaſſe, P. Le-Droint, Franciſci Suarez, aliorum: ac poſt tam apertam, repetitam, & ubique inſertam Bajani erroris deteſtationem, adinveniri potuit, qui me tanquam Bajaniſtarum omnium fraudulentiſſimum traduceret, extantque inter viros Catholicos, qui tanto impoſtori fidem adhibeant, nunquam fortaſſis, aut nonniſi perfunctorie libris noſtris perlectis? Aut legant, & quæ in *Bajaniſmo Redivivo* continentur cum operibus noſtris conferant diligentius: aut ſi libros noſtros deſpiciant, quod a fratre humilis fortunæ conſcripti ſint, eoſque tantum pervolutare velint, qui exarati dicuntur a Viro Eccleſiaſtica dignitate inſignito; obſecro, atque obteſtor, ut meminerint cujus ſint ea verba, *Non valde curo ſuperborum, imperitorumque judicia, qui ſimiliter in legendos libros, atque in ſalutandos homines irruunt. Non enim cogitant, quales ipſi, ſed qualibus induti veſtibus ſint, & quanta pompa rerum, for-* *S. Auguſtinus de Ordin. Lib. I. cap. 11. tom. 1. pag. 327.*

tunæque præfulgeant. Sed jam quid ex dictis apertiſſima conſecutione inferatur, attendant.

C O N C L U S I O.

In libris de Theologicis diſciplinis non habetur pravus ſenſus articuli 38. Baji, ideoque nec ullum veſtigium Bajaniſmi: cum judice Anonymo pag. 18. & 47. *præcipuum Bajanæ doctrinæ dogma, ceterorum fere omnium errorum in Bajo damnatorum caput, atque principium iſtud ſit, quod omnis amor, quo creatura rationalis fertur in aliquod objectum eſt aut vitioſa cupiditas, qua mundus, & ea, quæ in mundo ſunt, diligitur, aut laudabilis illa caritas, qua Deus amatur; atque ideo omnis amor creaturæ rationalis habet pro fine vel Deum caritate amatum, & eſt laudabilis; vel mundum, & eſt culpabilis, atque vitioſa cupiditas*.

D E M O N S T R A T U R.

Pravus & hæreticus ſenſus Bajani articuli 38. eſt, quod Bajus inter vitioſam cupiditatem, quæ a Joanne prohibetur, & laudabilem caritatem, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur, non datur amor elicitus a caritate inchoata, & initiali, quæ *formaliter* non juſtificet, nec mereatur *de condigno* vitam æternam: non datur in peccatore, vel ſervo peccati amor aliquis, vel actus, qui non vitietur a prædominante cupiditate: non datur amor ortus ex appetitu innato beatitudinis, qui non ſit amor laudabilis caritatis: non datur motus concupiſcentiæ & pravæ cupiditatis, qui non ſit legis inobedientia, & tranſgreſſio; ac tandem non datur amor aliquis ordinatus, vel actus aliquis bonus, procedens ex habitibus a caritate diſtinctis. Hæc propoſitio conſtat, & evidentiſſima eſt ex primo capite hujus diſſertationis.

In libris *de Theologicis Diſciplinis* expreſſiſſime admittitur actus elicitus a gratia actuali, qui non eſt amor caritatis juſtificantis: admittitur in peccatore & in ſervo peccati amor naturalis, & honeſtus, qui non exoritur a cupi-

cupiditate prædominante: admittitur amor beatitudinis ortus ex appetitu innato, aut elicito, qui non eſt illa caritas laudabilis: admittitur prava cupiditas, ſive motus concupiſcentiæ, qui non eſt inobedientia & tranſgreſſio legis; ac demum admittuntur actus virtutum, quæ ſunt habitus infuſi a caritate diſtincti, nec tamen a mundi cupiditate vitiantur. Hæc propoſitio ex hoc ſecundo capite manifeſtiſſima eſt.

Igitur in libris *de Theologicis Diſciplinis* non habetur pravus, & hæreticus ſenſus articuli 38. Baji, qui judice Anonymo *eſt præcipuum Bajanæ doctrinæ*, & ceterorum fere omnium errorum in Bajo damnatorum caput, baſis, atque principium.

§. VI.

Diſcutiuntur momenta, quibus Anonymus nititur demonſtrare in libris de Theologicis Diſciplinis *ſenſum propoſitionis Bajanæ* XXXVIII.

QUiſquis legerit teſtimonia ex libris a me in lucem editis collecta, & paullo ſupra producta, atque ex hac parte agnoverit illa articulis Baji, horumque pravis ſenſibus adverſari, ex alia autem parte acceperit me tanquam Baji ſectatorem ab Anonymo auctore *Bajaniſmi redivivi* proſcindi, & crudeliſſime lacerari; exiſtimabit proculdubio auctorem ipſum apertiſſimas antilogias, & dogmata præcedentibus contraria in lucubrationibus meis adinveniri, quæ accuſatorem non traxerint modo, ſed impulerint ad tam acerbam, immaniſſimamque criminationem. Verùm ille nec me aliquo ſaltim in loco deteſtari Bajanos errores fatetur: nec me reprehendit hujuſmodi antilogiæ; nec me unquam honorificentiori titulo appellat, quam hominem opinionum pravitate, & in hæreticas novitates ſtudio corruptum, ab Orthodoxis cum Baji ſectatoribus *Bajan. Rediv. pag.* 12. 179. 238. 260. 271

toribus diſſidentem, errores in Baji propoſitionibus damnatos evidenter renovantem, nullatenus diſcrepantem a Sectariis, tentantem evitare Eccleſiæ cenſuras; & ſi aliquid in ſcriptis meis reperitur, quod videatur a proſcriptis articulis diſſonum, illud arte, ſubterfugio, fraude a me inſertum ad Conſtitutiones Apoſtolicas eludendas. Profecto qui ad hunc modum loquitur, debuit tam expreſſum *Bajaniſmum* in libris meis reperire, ut nulla mihi evadendi via relinquatur; aut ſi id non reperiit, judex eſt inſipientiſſimus, atque iniquiſſimus. At imploro humillime obteſtorque Theologorum omnium æquiſſimum, rectiſſimumque judicium, necnon ſacroſanctam Eccleſiaſticorum Judicum auctoritatem, ut poſtquam aſſertiones meas directe Bajanis oppoſitas examinaverint, expendere non dedignentur num accuſatoris hujus argumenta talis ſint generis, ut cum iis, quæ paullo ſupra in defenſionem meam attuli, poſſint aliquantulum comparari, eaque valeant revincere ac ſuperare.

Bajan. Rediv. pag. 173. Demonſtraturus itaque Anonymus in libris meis ſenſum Bajani articuli 38. ait me quidem illum *expreſſis verbis* non tueri, doctrinam tamen illius evidenter amplecti, dum affirmo lib. 21. cap. 2. de quocunque actu humano, quod, *niſi adſit caritas per quam referatur in Deum, in praxi operans non operabitur propter æquitatem, cujus habet ideam ingenitam; ſed aut ſibi placens, aut fruens bonis commutabilibus, & ideo opus erit pravum, atque perverſum.*

Ad hæc ita reſpondeo: Principio cum in ſcriptis meis non potuerit Anonymus invenire propoſitionem 38. in Bajo damnatam, & propter conſecutiones, quas e doctrina Scriptoris Catholici infert aliquis contrariæ ſententiæ propugnator, nefas ſit eidem doctrinæ calumniam inferre; conſequitur totam hanc *Bajaniſmi redivivi* molem eſſe alicujus impoſtoris figmentum. Deinde verba, quæ producuntur *Tom. 4. pag. 195.* ex volumine IV. lib. 21. cap. 2. mutilata, & ſubdole conciſa in medium prolata ſunt. Ita enim eo loci ſcripſi: *Dixi, omnium menti ineſſe regulam quamdam incommutabilem æquitatis, ſed hominem lapſum magis movere, atque ad agendum*

trahe-

Digitized by Google

trahere imagines rerum ſenſibilium, & inſeminatam peccato primi hominis noxiam cupiditatem: ad hanc comprimendam nobis inſpirari gratiam ſanctæ delectationis. Ad propoſitam ergo quæſtionem ex hac mea opinatione conſequens habetur reſponſum. Vel humanus actus dirigitur per caritatem, & gratiam ſanctæ delectationis in Deum, & eſt bonus undequaque; vel per eam ideam incommutabilis æquitatis rectæ rationi deprehenditur convenire, & eſt bonus moraliter; vel peragitur ob inanem gloriam, & eſt inflatus typho ſuperbiæ; vel propter res ſenſibiles & creatas, & cupiditate marceſcit. Igitur in individuo nullus datur humanus actus indifferens. Addo quod niſi adſit caritas, per quam referatur in Deum, IN PRAXI *operans non operabitur propter æquitatem, cujus habet ideam ingenitam, ſed aut ſibi placens, aut fruens bonis commutabilibus; & ideo opus erit pravum atque perverſum.* Ibidem lectorem remitto ad ea, quæ habentur libro XVIII. cap. 3. ubi agens de ſententia nostratium, qui propugnant omnia opera deliberata in finem ultimum per caritatem actualem, aut virtualem referenda eſſe, & de qua ſententia diſputo problematice, affirmo *opus non ordinatum ad pravum finem non eſſe intrinſece, poſitive, & quantum ad ſubſtantiam attinet vitiatum, & a radice malæ cupiditatis erumpens, ut falſo opinatus eſt Bajus*; licet non ſit bonum *undequaque, etiam extrinſece, & conſiderata omiſſione finis debiti*. Addo: *Ne ſit vitii labes, ſufficit uniformitas legi naturaliter nobis inditæ*. Ex his quomodo evincitur inter vitioſam cupiditatem, & laudabilem caritatem non dari amorem ortum ex appetitu beatitudinis, qui non eſt caritas per Spiritum Sanctum diffuſa? Quomodo evincitur non dari motus concupiſcentiæ, qui non ſint tranſgreſſiones legis, & cupiditas, quæ a Joanne prohibetur? Quomodo evincitur non dari amorem naturalem, qui non oriatur ex cupiditate prædominante? Quomodo evincitur perverſa, & cupiditatis contagione vitiata eſſe, quæ non procedunt a caritate juſtificante?

Tom. 3. pag. 401.

Pag. 401.

Sed iraſcitur adverſarius, quod dixerim: *Niſi adſit caritas, per quam referatur in Deum, in praxi operans non operabitur propter æquitatem, cujus habet ideam ingenitam, ſed aut ſibi placens, aut fruens bonis commutabilibus; & ideo opus erit pravum,*

vum, atque perverſum: iraſcitur, inquam; nam ubicunque in me acuit ſtylum, & videt in verbis meis expreſſe Bajaniſmum non contineri, huc recurrit, clamitans omnia a me dici artificioſe ad cenſuras vitandas, cum gratiam *in inſpiratione dilectionis*; *& caritatis* conſtituerim, ac dixerim opera, quæ in Deum *caritate* non referuntur, ratione finis prava eſſe, ac perverſa. Verùm oh miſeram calumniatoris alucinationem! Nequaquam ex verbis illis meis inferri poteſt, opus abſque caritate actuali patratum (ut mittam Bajum agnoviſſe ſolam caritatem juſtificantem, quod cum Anonymus demonſtrare vellet eſſe ſubterfugium Bajaniſtarum, mendaces fecit eximios Theologos, non ſemel ſibi ipſi contradixit, ac demonſtravit oppoſitum,) nequaquam ex verbis meis inferri poteſt, opus abſque caritate actuali patratum oriri *a noxia cupiditate*, ut commentus eſt Bajus; cum in ſententia noſtra eliciatur ab amore, quem honeſtum, bonum, & ordinatum eſſe profitemur, quamvis non procedat ab illa caritate, qua Deus diligitur propter ſe, prout conſtat ex verbis meis productis paullo ſupra ſ. 2. num. 3. ſed tantum conſequitur, opus illud, quod bonum eſt, ſi conſideretur principium a quo elicitur, & ſpectetur objectum, ac finis proximus, ad quem dirigitur & ordinatur, non eſſe bonum, ſi attendatur finis ultimus; vel pravum eſſe defectu operantis, qui idem opus ad Deum incommutabile bonum non referens adhuc fruitur bonis commutabilibus. Atque in hoc Anonymi detinetur ſupina doctrinæ noſtræ ignorantia, quod pravitatem operis provenientem ex defectu relationis in Deum confundit cum illa pravitate intrinſece operibus inhærente, quando eliciuntur a noxia cupiditate, nobis aut per ſummam ignorantiam, aut per execrandam malitiam ubique imputans, quod opera propter decorem virtutis, vel naturalem honeſtatem patrata tanti faciamus, quanti æſtimanda ſunt peccata, quæ committuntur fine poſitive perverſo, movente ac ſuadente perverſa concupiſcentia.

Deinde mirandum eſt, virum, cui ſubjit animus Theologiam noſtram mordere, & conviciis proſcindere, quaſi Bajana contagione contaminatam, aut diſſimulare, aut ignorare

rare

rare doctrinam illam noſtram de perverſitate operum, quæ non referuntur in Deum, ac meam præſertim aſſertionem de operibus *in praxi* ſpectatis, totam, quanta eſt, deſumptam ex Henrico S. R. E. Cardinali Noriſio: qui pertractans de Virtutibus Infidelium in Vindiciis cap. 3. §. 4. ita loquitur: *Illud autem Auguſtini pronunciatum, nempe virtutem, cum ob ſui honeſtatem appetitur, eſſe ſuperbam, ac philautia vitiari, probatur fuſe ab eodem Sancto Doctore ſerm. 13. de verbis Apoſtoli exemplo Stoicorum, qui ſectabantur virtutem propter ſeipſam, eorumdem tamen virtutes ſuperbiæ ancillabantur*. Et Auguſtini verbis productis, *Unde quidquid ſit de re ſpeculative conſiderata* (ſubjicit Noriſius) IN PRAXI *Auguſtini ſententia vera eſt. Porro tanta erat Stoicorum ſuperbia, ut ad virtutem capeſſendam divino nos auxilio indigere ſtultiſſime pernegarent*. Noriſio conſentit Franciſcus Macedo, qui tom. 2. Collat. in 2. ſent. collat. 10. ſect. 3. pluribus argumentis demonſtrat veriſſimam eſſe ſententiam, & proculdubio traditam ab Auguſtino, *ad vitanda peccata, tum ad bene & honeſte cogitandum in ordine practico & morali, tum ad recte honeſteque operandum, qualecumque id ſit, modo honeſtum ſit, opus morale, atque adeo ad ſervanda præcepta legis naturalis, ad amandum Deum juſto & debito amore, in hoc ſtatu naturæ lapſæ ac deſtitutæ, auxilio gratiæ aliquo eſſe opus; ut nihil omnino horum, quæ commemoravimus, per nudas ſolius naturæ vires cum ordinario & communi concurſu naturali proxime ac expedite fieri ab homine poſſit*. Legenda eſt tota ea Patris Macedi diſputatio, aut ſaltem a pag. 570. uſque ad pag. 590. ubi etiam de Bajanis articulis accurate & erudire pertractat. Vides unde acceperim, quod etiamſi *ſpeculative* loquendo, opus virtutis poſſit abſque gratia conſentaneus eſſe rationi, & regulæ æquitatis unicuique hominum inditæ; nihilominus IN PRAXI, niſi adſit gratia, per quam referatur in Deum, futurum eſſe pravum, perverſum, atque inflatum typho ſuperbiæ? Noriſii doctrina hæc eſt, quam ubi ad pertractandum de relatione operum in Deum vindicationes iſtæ pervenerint, an Auguſtiniana ſit, an Bajana, revocabimus ad examen. Audeo unum addere: quum Noriſius

Tom. 1. pag. 936.

Noriſius tam conſtanter ſententiam hanc propugnaverit; ego non ſolum in utramque partem diſputavi, ſed ulterius libro XVIII. cap. 3. his verbis diſputationem abſolvi: *Speculative itaque poſtrema ſententia probabilis eſt, practice veriſſima eſt altera; quamquam nec iſta videtur tanto rigore tenenda, ut vitioſum ſit opus, quod non refertur explicite in Deum.* Tom. 3. pag. 403. *Quæ ſi minus placeant; conſulto propoſui, & exornavi Doctorum ſcita, ut illud hac mea lucubratione facem præferente tuearis, quod rationi magis videbitur conſentaneum.* Quare ſi quid peccati a me admiſſum eſt; non aliud fuit, niſi quod Scholæ noſtræ adverſariis plus, quam opus foret, conceſſerim.

Bajan. Rediv. pag. 173. II. Audiamus nunc alterum adverſarii momentum. *Præterea*, inquit, *idem error evidenter colligitur ex ejus principiis; docet enim 1. quod gratia eſt mentis illuſtratio, & inſpiratio caritatis, quæ magis in delectatione, quam in illuminatione ſita eſt. Docet quoque 2. quod homo lapſus magis ſe delectat ſeipſo, quam ſummo bono, ſi non ei ſancta delectatio inſpiretur; quoniam ſine hujus delectationis dono prævalet rationi concupiſcentia, cujus deſideriis non obedire abſque gratia Salvatoris non poſſumus.* Ex quibus principiis adverſum me argumentationem, de qua paullo infra, contexit.

Aliquantulum lectorem detineam, priuſquam ulterius procedam, neceſſum eſt. Si in illa definitione gratiæ, quam a me traditam eſſe concedo, nomine *dilectionis & caritatis* intellexiſſem tantummodo amorem illum benevolum, quo Deus diligitur *propter ſe*; non proinde ex hac definitione ſequeretur omnem amorem, qui non eſt amor Dei *propter ſe*, eſſe cupiditatem illam, *quæ a Joanne prohibetur*; non enim talis foret aut amor innatus beatitudinis, aut motus indeliberatus concupiſcentiæ, aut amor naturalis nullam aut ex principio, aut ex objecto contrahens fœditatem: ac multo minus ſequeretur cupiditatem eſſe caritatem illam initialem, quæ a gratia ſupernaturali procedit, nec ſemper in Auguſtiniana Schola juſtificat, ſemper quoque non habet meritum vitæ æternæ. Quomodo ergo ex illa gratiæ definitione infertur, omnem amorem creaturæ rationalis eſſe vitioſam & prohibitam cupiditatem, aut remuneratione di-

gnam

gnam & laudabilem caritatem? Deinde ſententiâ quidem meâ ita gratia *in delectatione* conſiſtit, ut ſemper indeliberatus aliquis affectus ſanctæ dilectionis a Deo inſpiratæ præcedat opus ſupernaturale deliberatum; at non ſemper delectatio illa eſt *caritas* peculiaris, qua Deus diligitur *propter ſe*; ita, ut amor ſupernæ veritatis fidem, amor felicitatis ſempiternæ ſpem, amor gehennam fugiens timorem pariat, & amor omnium præſtantiſſimus, quo Deus diligitur propter ſe, actum *caritatis* conſtituat. Neque hæc modo a me dicuntur ad vim argumenti alioqui nullius ponderis eludendam; ſiquidem Tom. IV. lib. 23. cap. 10. id expreſſiſſime aſſerui, ubi de Auguſtiniana ſententia differens ſcripſi: *Contendit* (pandat aures, iterumque audiat criminator) *contendit humanam voluntatem in quolibet exercitio virtutis duci vario ipſius amoris affectu, ſive boni cupiditate, quæ nec deeſt in fide informi, auctore D. Thoma 2. 2. quæſt. 5. ar. 2. ad 2. ſed non requirit ad cujuslibet virtutis actum explicitum illum amorem, qui tendit in Deum ut ſummum bonum, conſtituitque virtutem peculiarem, ceteriſque præſtantiorem, quæ ſpeciali quadam ratione dicitur caritas.* Ad eumdem plane modum principium aliud, quod præmittit Anonymus, ita ſententiâ meâ exponi debet, Si non ſit *delectatio veritatis ſupernæ*, homo fide ſupernaturali non credit: niſi ſit *amor beatitudinis*, non ſperat: niſi ſit *amor fugiens malum*, non timet: niſi ſit *amor, qui omnia operatur propter Deum ſummum bonum*, non habet peculiarem caritatem; quæ ſatis a me explicata fuiſſe cap. I. §. IV. & hoc ſecundo §. V. abſque ulla temeritate contendo.

Duobus principiis diſcuſſis audiamus Anonymum in me dialectica ratiocinatione inſurgentem: *Gratia*, inquit, *eſt inſpiratio caritatis, ſeu ſanctæ delectationis: hæc eſt prior hujus Theologi propoſitio; atqui ex eodem ſine hac ſancta delectatione concupiſcentia prævalet rationi; ergo ſine hujus delectationis dono homo ſemper obedit concupiſcentiæ: ergo juxta illum omnes amor creaturæ rationalis aut vitioſa eſt cupiditas, aut laudabilis caritas, ut loquitur Bajus.* *Bajan. Rediv. pag. 173.*

O acutiſſimum diſputatorem! Si gratia eſſet *caritas* illa præſtantiſſima, qua Deus diligitur *propter ſe*; quomodo hac argumentatione demonſtraretur eſſe laudabilem caritatem

amorem beatitudinis, quem natura per peccatum corrupta nunquam potuit amittere? eſſe cupiditatem a Joanne prohibitam concupiſcentiæ motum, quem homo patiatur invitus? ortum eſſe a cupiditate prædominante naturalem parentum & propinquorum amorem? & perverſum eſſe amorem initialem caritatis, qui *a juſtificatione* ſejungitur? Si vero id ex illa argumentatione non infertur; quomodo inde ſequitur omnem amorem creaturæ rationalis eſſe vitioſam cupiditatem, aut caritatem laudabilem, ut loquitur Bajus? Igitur ne exiſtimet me formidare jacula Dialecticorum; ſervata Scholaſticorum forma, & dato, non conceſſo, gratiam ſitam eſſe *in inſpiratione caritatis & amoris Dei propter ſe*, diſtinguo minorem: Atqui ſine hac ſancta delectatione concupiſcentia prævalet rationi, in amore, quo ex appetitu innato quiſque diligit beatitudinem, nego: in motu concupiſcentiæ, quo homo invitus percellitur, nego: in iis, quæ diligimus ſuadente ratione, aut impellente natura, nego: in iis, quæ ad pravum finem diriguntur, concedo. Quod ſi reponat, prava eſſe, quæ *ſine caritate* non referuntur in Deum, in ſententia Theologorum Auguſtinenſium; jam conſtat ex dictis, prava non eſſe, quod oriantur a cupiditate, aut *poſitive* referantur in finem pravum; ſed eſſe perverſa defectu operantis, & ob circumſtantiam ultimi finis, ad quem minime diriguntur.

In ſententia autem mea, quæ gratiam conſtituit in inſpiratione dilectionis, quatenus dilectio eſt *cupiditas boni* divinitus inſpirata, ac tradit homines in quolibet virtutis actu duci *diverſo amoris affectu*, non autem ad quemlibet virtutis actum eſſe neceſſariam affectionem illam amoris, qui ſpecialiſſimo titulo *caritas* appellatur, argumentum illud telis aranearum fragilius eſt; quippe *cupiditas boni* in quolibet bono opere adinvenitur.

III. Ulterius procedit Anonymus, & cum ego lib. 18. cap. 3. ſcripſerim ſufficere ad opus morale ordinis naturalis, ut uniforme ſit legi naturaliter nobis inditæ; verbis meis recitatis, ait *hoc lenimento ſpecie quidem Catholico* errorem a me tegi, non devitari: cum ſimul velim, *cupiditatem inficere veneno ſuo omnia opera, quæ fiunt ob intimam legem*

Bajan. Rediv. pag. 174.

hone-

honeſtatis, *ideoque niſi fiant ex ſpeciali gratia*, *ideſt ex inſpiratione caritatis*, *eſſe peccata*. Mentitur. Eodem loco affirmo, meâ, omniumque Auguſtinenſium ſententiâ, *opus non ordinatum ad pravum finem*, *non eſſe intrinſece*, *poſitive*, *&* *quantum ad ſubſtantiam attinet vitiatum*, *& a radice malæ cupiditatis erumpens*, *ut falſo opinatus eſt Bajus*: *licet non ſit bonum undequaque*, *etiam extrinſece*, *& conſiderata omiſſione finis debiti*. Qua ergo æquitate, quo jure potuit criminator aſſerere, expreſſiſque litteris conſignare, ſententiâ meâ *cupiditatem inficere veneno ſuo*, quidquid non fit *ex inſpiratione caritatis*? Quid eſt iis, quibus ignoti ſumus, imponere, quid eſt calumniari, quid eſt mentiri, ſi hoc non eſt? At quod ait Anonymus, probare nititur ex verbis, quæ ſequuntur: *Hæc tamen cum ſpeculative vera ſint*, *practice tamen loquendo*, *nunquam hominem lapſum agere convertendo ſe ad illam intimam legem abſque cupiditate*, *& philautia*, *ideoque quodlibet opus bonum fieri ex ſpeciali gratia*. Agnoſco verba mea, immo Norisii, ut ſupra demonſtravi; at non percipio, quomodo hinc inferatur, *cupiditatem* inficere *veneno ſuo* omnia opera, quæ non fiunt ex *ſpeciali gratia*, ideſt, ex *inſpiratione caritatis*. Si enim adverſarius contendat me in definitione gratiæ accepiſſe caritatem, & dilectionem pro amore Dei, quo diligitur propter ſe, (quod ex dictis conſtat eſſe falſiſſimum) non ſequitur infici veneno cupiditatis amorem beatitudinis, quem natura corrupta in tot malis non potuit amittere; non ſequitur eſſe tranſgreſſiones legis motus concupiſcentiæ, quos homines patiuntur inviti; non ſequitur oriri *ex cupiditate prædominante* actus illos, qui boni ſunt ſpectato principio, a quo manant, & objecto, ad quod tendunt, licet non ſint boni undequaque, & defectu relationis in finem ultimum; ac multo minus ſequitur eſſe peccata, & opera *veneno cupiditatis* infecta, quæ fiunt ex caritate inchoata, & nondum juſtificante. Si vero definitionem illam meam univerſim comprehendentem *cupiditatem boni*, divinitus inſpiratam probe Anonymus intellexit; cur eadem urget, ac repetit, quæ me ab omni errore Baji alienum eſſe commonſtrant: cum ſine caritate proprie dicta, non tamen abſque ulla

Tom. 3. pag. 401.

ulla amoris affectione, bonos eſſe apertiſſime pronuntiaverim actus omnium virtutum, quæ ab amore Dei, & a caritate, qua Deus diligitur propter ſe diſtinguuntur; ne repetam, quod centies dixi, abſque ſancta dilectione divinitus inſpirata, non eſſe *cupiditatem a Joanne prohibitam* motus indeliberatos concupiſcentiæ, non eſſe cupiditatem amorem beatitudinis, non eſſe cupiditatem amorem illum multiplicem, qui licet defectu ordinationis in finem ultimum non ſit bonus undequaque, non eſt tamen a *noxia cupiditate* intrinſece vitiatus, atque corruptus?

IV. Affirmat poſt hæc Anonymus expreſſius a me (quem hoc loco Theologi nomine dignatur (*nullum agnoſci medium inter opera, quæ ſiunt ex caritate, & ſunt laudabilia, & opera, quæ ſiunt ex cupiditate, & ſunt peccata*; dum doceo nullum dari opus indifferens, *expers ſcilicet tam nequitiæ, quam probitatis*, citato volumine 4. lib. 21. cap. 2. ubi licet admittam opera moraliter bona, illa nempe, quæ per ideam incommutabilis æquitatis rectæ rationi convenire deprehenduntur; contendo tamen prava eſſe ac perverſa, neque operantem *in praxi* propter æquitatem operaturum, niſi adſit caritas, per quam referantur in Deum; atque hic recitat verba mea, de quibus num. 1. Non video quid novi præſeferat ratiocinatio iſta. Ignorat ne adhuc, hanc eſſe Auguſtinenſium Theologorum firmiſſimam aſſertionem, omnia opera in Deum *actuali, vel virtuali caritate* referenda eſſe, ſed falſiſſimam deductam hinc illationem, Igitur ſi in Deum caritate non referantur, ducunt originem *a vitioſa cupiditate?* Negamus nos illationem iſtam, in qua operam ludit *Bajaniſmi redivivi* auctor, & circulator; quoniam opera multa, etiamſi quantum ad officium, & ſubſtantiam operis bona ſint, nec oriantur a *noxia cupiditate*, non tamen bona ſunt undique, & ratione ultimi finis; ac talia noſtrates eſſe contendunt opera, quæ caritate non referuntur in Deum; id, quod ignorare non poteſt quiſquis Auguſtinenſium Scriptorum unum, vel alterum lectitaverit. At quod riſu dignum eſt, teſtatur Anonymus nolle ſe hoc in loco agere de operibus moralibus ſine gratia peractis, de

Bajan. Rediv. pag. 177.

qua

quare pertractabit inferius: quum interim nihil habeat, quod nobis circa ſenſum propoſitionis 38. Baji opponat, præter gratiæ definitionem, & hæc perpauca, quæ ex diſputatione de operibus in Deum referendis infeliciter expilavit: immo ubi agit de hac operum relatione, hæc eadem, paucis adjectis, in me jaculatur, ut ſuo loco videbimus; quod evidenter commonſtrat, quanta conviciorum copia ſuperabundat, tanta illum inopia rationum laborare.

V. Ne tamen deſiſtat ab iniquiſſima accuſatione, ulterius progreditur, & ait unum ex conſectariis Bajani articuli 38. eſſe, *quod omnis vera Chriſti gratia ſit caritatis inſpiratio*: quæ definitio cum a Fulgentio Bellelli, & a me admittatur, conſequens eſt *a ceteris Bajaniſtis* minime nos diffidere; quandoquidem etiam iſti *illuſtrationem mentis* admiſerint, ac in eo tantum erraverint, quod gratiam voluntatis conſtituerint *in inſpiratione ſanctæ dilectionis*, cum juxta Orthodoxos conſiſtat non ſolum in inſpiratione caritatis, ſed etiam in inſpiratione fidei, timoris, ſpei, ceterarumque virtutum ſupernaturalium: quarum actus a peccato ſunt immunes, etiamſi ulterius ad finem caritatis non referantur. Hæc Anonymus ad paginam uſque 179.

Expectabam argumentum aliud invictum, ac peremptorium, quo ad anguſtias redactus cogerer errorem meum confiteri; ſed rurſus nil aliud audio, niſi gratiæ definitionem, & bonos *ſine caritate* virtutum actus. His abunde ſatisfeci; & vereor, ne plura dixerim, quam promeruerit vulgaris, inſulſa, & recocta objectatio. Patiatur tamen quiſquis in hanc Apologeticam diſſertationem conjicit oculos, prolixitatem verborum, ad quam me accuſatoris repetita cantilena compellit. Veriſſimum eſt, a me gratiam conſtitui *in illuminatione mentis, & in inſpiratione caritatis*, libro 14. cap. 7. nec debet inter nos de mentis illuſtratione diſceptari, cum illam Bajaniſtæ quoque admittant, ut inquit Anonymus; nec non Pelagiani, & Semipelagiani, ut libro de horum hæreſi cap. 8. num. 4. teſtatur Dionyſius Petavius. Miſſâ interim gratiâ intellectus, ſive illuminatione ſuperna, nonnulla de gratia voluntatis dicamus. Hanc ego appellans *inſpirationem ſanctæ dilectionis*, non cerebro meo definitionem illam

Tom. 3. pag. 141.

Petavius To. 3. pag. edit. Pariſ. 630.

illam commentus ſum, ſed eam exſcripſi ex Auguſtino lib. IV. ad Bonifacium, ſive contra duas epiſtolas Pelagianorum cap. 5. num 11. eamque definitionem confirmavi S. Doctoris textibus locupletiſſimis, de Gratia Chriſti cap. 6. 26. de Spiritu & littera cap. 29. & 35. de Correp. & gratia cap. 11. de peccatorum meritis, & remiſs. lib. 2. cap. 17. a liiſque compluribus. Qua ergo fronte Anonymus diſſimulans definitionem illam eſſe Auguſtini, eam vellicat tanquam principium univerſi Bajani erroris?

Pag. edit. Rom. 473. Legat, ſi ei primum talis definitio ad aures perſonuit, Laurentium Brancatum S. R. E. Cardinalem de Lauræa Opuſc. 3. cap. 15. ubi inſtituens quæſtionem, *Quomodo Deus per gratiam concurrat cum voluntate ad opus bonum*, demonſtrat concurrere *dulciter, ſuaviter, delectabiliter, delectatione, amore, voluptate, trahendo, delectando, inflammando*: quod demonſtrat ex Auguſtini tract. 26. in Joannem, ex ſermon. 10. de verbis Domini, ex libro de nat. & grat. cap. 69. ex Enarrat. in Pſalm. 108. ex lib. 2. de peccator. meritis, & remiſs. cap. 17. ex lib. 2. ad Bonifacium cap. 9. ex lib. de Spir. & litt. cap. 3. ex ſerm. de verbis Apoſtoli ſerm. 6., & poſt alia plura id confirmans exemplo Martyrum, *Quomodo* (inquit pag. 489.) *potuiſſent fragiles & infirmi homines, pueri, ac fœminæ libenter & imperterrite hæc ſufferre, niſi Deus per ſuam gratiam apprehendere feciſſet hæc incommoda ipſis utilia eſſe, & quod in iis perferendis delectationem ac ſuavitatem fuiſſent experti?*

Edit. Pariſ. pag. 15. Legat Franciſcum Macedum p. 2. Cortinæ ſcribentem, *Gratia intellectus in ſupernaturali illuſtratione, & gratia voluntatis in inſpiratione & delectatione item ſupernaturali conſiſtit*; idque confirmantem indigitatis Auguſtini locis lib. de ſpir. & lit. cap. 3. lib. 1. de peccatorum meritis cap. 17. & lib. 3. cap. 2. lib. 1. contra 2. epiſt. Pelagianorum cap. 3. in Pſal. 118. lib. 4. contra Julianum cap. 2. lib. de Grat. Chriſti cap. 3. & 5.

Pag. 632. Legat prælaudatum Dionyſium Petavium de hæreſi Pelagiana cap. 8. & 9. ubi explicato primo genere gratiæ, quam Auguſtinus ait ſitam eſſe *in mentis illuſtratione*, pertranſit ad aliud genus, quod in motione voluntatis poſitum eſt

eſt, & *Auguſtinus paſſim ſitum eſſe docet in delectatione, & ſuavitate dilectionis, quam Deus cordibus noſtris inſpirat*: id, quod Petavius demonſtrat ex lib. 2. de peccatorum meritis cap. 19. ubi S. Pater gratiam appellat *certam ſcientiam, & victricem delectationem*: ex lib. 1. de Grat. Chriſti cap. 6. ubi ait Deum hominum voluntati *ardorem dilectionis inſpirare*: ex lib. 4. contra duas epiſtolas Pelagianorum cap. 5. ubi traditur definitio illa, quæ nobis objicitur: ex carmine Proſperi de Ingratis, in quo hæc leguntur:

Hunc itaque affectum, quo ſumunt mortua vitam,
Quo tenebræ fiunt lumen, quo immunda niteſcunt,
Quo ſtulti ſapere incipiunt, ægrique valeſcunt,
Nemo alii dat, nemo ſibi;

& ne omnia producam, ex canone 4. Concilii Milevitani, ſive Africani, in quo legitur: *Utrumque Dei donum eſt, ſcire quid facere debeamus, & diligere ut faciamus: nam ſicut de Deo dictum eſt, Qui docet hominem ſcientiam; ita etiam ſcriptum eſt, Caritas ex Deo eſt.*

Legat Stephanum Dechamps de hæreſi Janſeniana lib. 3. cap. 16. ubi docet duodecim eſſe præcipua nomina, quibus Auguſtinus gratiam voluntatis deſignat, illam appellans primo a caritate, *Spiritum caritatis* lib. 1. ad Simplicianum quæſt. 1. *Inſpirationem caritatis* epiſt. 147. *Infuſionem caritatis* lib. 2. ad Bonifac. cap. 8. *Gratiam, qua caritas Dei diffunditur in cordibus noſtris*, in omnibus paſſim Operibus, ac præcipue lib. de Gratia Chriſti cap. 26. Secundo a dilectione *delectationem ſummi boni* lib. de ſpir. & litt. cap. 3. *& inſpirationem dilectionis* lib. 4. ad Bonifacium cap. 5. Tertio ab amore eam nuncupat *amoris divini inſpirationem* in diſput. contra Fortunatum, atque in aliis locis frequenter. Quarto nominat *bonam concupiſcentiam* de ſpir. & litt. cap. 4. Quinto *cupiditatem boni* lib. 2. ad Bonifac. cap. 9. & aliis in locis non raro. Sexto *bonam voluntatem* lib. de Grat. Chriſti cap. 24. Septimo illam appellat *ſuavitatem*, cum alibi perſæpe, tum maxime 2. de peccatorum meritis cap. 17. & 19. Octavo eam vocat *dulcedinem* lib. 2. ad Bonif. cap. 9. Nono tam ſæpe *delectationis* nomen illi imponit, ut vox nulla frequentius

Pag. Edit. Pariſ. 550.

tius occurrat in libris, quos in divinæ gratiæ defenſionem elucubravit. Decimo eam vocat *condeleſtationem legi Dei* lib. 1. de nuptiis, & concupiſcentia cap. 30. Undecimo *jucunditatem* nominat in Pſalm. 85. Duodecimo *voluptatem* appellat tract. 26. in Joann. *Hæc ſunt nomina*, inquit Dechamps, *quibus S. Doctor motionem voluntatis ab intellectus illuminatione diſtinctam exprimit*.

Evidentiſſimum itaque eſt gratiam voluntatis eſſe *inſpirationem dilectionis*, neque hoc eſſe principium Baji, ſed magni Auguſtini ſententiam conſtantiſſimam atque perpetuam. Neque inde ſequitur actus virtutum timoris, ſpei, fidei, aliarumque diſtinctarum a caritate, non eſſe a gratia ſupernaturali; quoniam in his quoque eſt *amoris quædam affectio*: neque habitu talium virtutum bene utimur *abſque amore*. Ne clamitet Anonymus: O pervicaciam Bajaniſtarum! non audito Noriſio in reſponſionibus adverſus Germa-
Tom. 1. pag. 1439. nitates, ubi ait: *Timor pœnæ in ſe eſt bonus, qui tamen ex illo ſerviliter, hoc eſt, ut non amans juſtitiam, bonum facit, non bene illud facit; quippe qui habet annexam voluntatem peccandi, ex qua derivatur ſervilitas, quæ timorem pœnæ, alias bonum, vitiat, & depravat*. Si Anonymo Noriſius quoque videatur ſectator Baji; audiat Eminentiſſimum Bellarminum,
Tom. 3. pag. 535. cujus lib. 2. de Pœnit. cap. 18. hæc ſunt verba: *Qui ſerviliter timet, malus eſt, quia pluris facit pœnam, quam culpam, ſed timor ipſe non eſt malus, ſed bonus; quia non ideo ille eſt malus, quia vehementer timet pœnam, ſed quia non vehementius timet culpam: quod autem non vehementius culpam timeat, non oritur ex timore pœnæ, ſed ex defectu caritatis. Gregorius in 1. cap. Cantic. Recti, inquit, diligunt te, non recti adhuc timent te*. Hoc eſt, quod aſſerunt Auguſtini diſcipuli, *ex defectu caritatis* fieri rem bonam *non bene*; & quæ non a cupiditate, ſed a bono animi motu oriuntur, in eo, qui nullam caritatem habet, non eſſe bona ſecundum omnem rationem, ideſt, quia operans Deum non amat. Sed de timore interim hoc tantum; nam huc me traxit adverſarius in fine illius articuli, in quo demonſtrandum ſuſceperat defendi a me dogma Baji damnatum in propoſitione 38.

Ad

Ad hujus errorem a me eliminandum, quæ ſcripſi non occultavi, quandoquidem omnibus obvia ſunt; ſed ipſe verba mea protuli, & ſententiam expoſui. Legantur, quæſo, ſcripta mea, & cum adverſarii accuſationibus conferantur. *Deinde* (utor Magni Baſilii ad Neocæſarienſes verbis) *judicium detur æquum, & neutri parti ſeparatim addictum. Legatur objectum delictum. Probetur natura ſui condemnatum eſſe ſcriptum quod objicitur magis, quam quod ex ignorantia accuſatoris culpandum eſſe videatur. Sunt nanque multa bona, quæ non exacto mentis judicio præditis non apparent. Neque enim quæ ejuſdem ſunt ponderis, paria eſſe videntur, niſi æquilibres ſint inter ſe lances.* *Epiſt. 75. pag. 880. edit. Morel.*

CAPUT III.

In quo demonſtratur præſtantiſſimum Auctorem librorum, quorum titulus, Mens Auguſtini, *ab omni pravo hæretico, & erroneo ſenſu Bajani articuli* XXXVIII. *fuiſſe alieniſſimum.*

FUlgentium Bellelli, non *filium Auguſtini ſpurium*, ſed Patri in dogmatum aſſertione ſimillimum, *non temerarium ſcriptorem*, ſed humillimum ac prudentiſſimum, non *dolis, artibus, & effugiis, quibus Baji diſcipuli uſi ſunt*, conſtitutiones Apoſtolicas eludentem, ſed harum auctoritati obſequio ac devotione maxima ſubjectum, Anonymus non religione tantum, ſed errorum quoque ſocietate mihi conjunctiſſimum fuiſſe pronuntiat. Quare cum ſcripta mea ab iniqua inſimulatione in iis, quæ ad Bajaniſmi dogma præcipuum pertinent, ſuperiori capite vindicaverim; eximii etiam ac præſtantiſſimi illius Theologi Opera purgata ſunt a falſa accuſatoris criminatione. Nihilominus ne quis arbitretur ſummi viri, quem priori loco adverſarius in crimen vocat, poſtquam migravit ad ſuperos, in Auguſtiniano Ordine, cui innumera contulit beneficia, periiſſe memoriam, *B. Red. pag. 11. & 12.*

atque a fratribus, filiiſque ſuis acerrimas, quibus poſt obitum laceratur, calumnias excipi obtuſis, & agreſtibus auribus; egomet cauſam illius ſuſcipiam, atque actitabo; dans operam, ut unus ab altero fulciatur: quod recte Eccleſiaſtes appellavit *emolumentum ſocietatis*. Si vero id languide ac perfunctorie præſtabo, propterea quod non rudes ignaroſque duntaxat, in quorum claſſe comprehendor, verum etiam *ſapientem*, teſte prælaudato Eccleſiaſte, *calumnia conturbat, & perdet robur cordis illius*: oro, atque obteſtor Auguſtinianæ familiæ Theologos univerſos, qui Fulgentio Bellelli inſtitutore ſublimiora ſapientiæ arcana perceperunt, eoque patrocinante conſecuti ſunt honores, laureas, & gymnaſiorum, cœnobiorum, provinciarumque regimina; ne ſileant, ne otio torpeſcant, ne gratiarum & beneficiorum immemores ſinant hominem honeſtiſſimum, & probitate ac doctrina integerrimum hujuſmodi maledictis, & contumeliis jactari. Interim ego ſcriptis illius Bajani articuli 38. ſenſum ac pravitatem ineptiſſime & mendaciter imputari, ſervato eodem ordine, quo uſus ſum in capite præcedenti, perſpicue & facillime demonſtrabo.

Cap. 4. 9. *Cap. 7. 8.*

§. I.

Rejicit P. Bellelli præcipuum ſenſum in 38. *Baji articulo reprobatum.*

PRior ſenſus in articulo 38. damnatus in Bajo eſt, inter cupiditatem, quæ a Joanne prohibetur, & inter caritatem per Spiritum Sanctum in corde diffuſam non dari amorem a caritate actuali, & non juſtificante, profectum.

Mens Auguſtin. Edit. Lucern. pag. 62. I. Fulgentius Bellelli luculenter affirmat dari caritatem a juſtificatione ſejunctam lib. 1. de ſtatu creat. rationalis ante peccatum cap. 14. his verbis: *Nec ipſa actualis fides, & ſpes, ipſeque timor, qui juſtificationem præcedit tanquam Spiritus Sancti donum, eſſe queunt ſine aliqua actuali dilectione.* Et paullo infra ait, *Si omnis caritas actualis juſtificet, Sacramen-*

cramentum mortuorum ex ſuperfluo applicari, dilectionem non ad juſtitiam diſponere, ſed ipſam juſtitiam eſſe; proindeque peccatorem juſtum fieri ex quo credit, quia tunc diligere incipit.

II. Proximo cap. 15. *Conſtat*, inquit, *inchoatam juſtificationem, & inchoatam dilectionem haberi poſſe abſque remiſſione peccatorum, quæ ſola perfecta dilectione præſtatur*: ibique meritum fidei, quæ juſtificationem præcedit, diſertiſſime *congruum* duntaxat appellat. Pag. 71.

III. In cap. 16. demonſtrat caritatem actualem non juſtificare delendo peccata, *niſi cordi prædominetur*, & explicans quænam ſit caritas prædominans ait: *Solus amor, quo res amata ita animo proponitur, ut pro illa ſi detur optio, & ipſe, & cetera contemnantur, cordi prædominans eſt; qui eo uſque pervenit, ut etſi motus actualis amoris ceſſet, adhuc animus rei amatæ adhæreat, ſi non actu, habitu ſaltem, & propoſito; ſine quo eſſe non poteſt, niſi contrario prædominante amore propoſitum jam pridem cordi infixum invertat.* Pag. 73.

IV. In Opere de modo reparationis humanæ naturæ poſt lapſum p. 1. lib. v. cap. 9. *In primis*, inquit, *certiſſimum eſſe debet, amorem honeſtatis, & juſtitiæ divinæ legis, qui timentis æternas pœnas cor interdum occupat, caritatem habitualem non eſſe. Peccatores nimirum ſæpiſſime ab hoc juſto timore ducuntur, cum de peccatis dolent, qui caritatem habitualem, ſeu gratiam remiſſionis peccatorum non habent.* Cujus generis ſunt in ipſo, & proximis capitibus innumera, cum propoſitionum Baji refutatione. Pag. 328.

V. In altera parte pertractans de propoſitione 44. Queſnelli, quam certum eſt eamdem eſſe cum 38. Baji, fuſiori ſtylo demonſtrat in peccatoribus eſſe inchoatam dilectionem, & actiones multas, *quibus ad veniam peccatorum diſponuntur*, diſſertationem illam his verbis concludens: *Amor Dei ſive actualis, ſive virtualis, ſive implicitus, ſive explicitus, imperfectus tamen, peccatores facit Deum ipſum inchoate diligere, pioſque motus ad ipſum referre*: quos motus tota illa diſſertatione a juſtificatione, & a caritate habituali diſtinguit.

§. II.

Agnoſcit idem Auctor actus permultos, qui non ſunt a caritate, nec tamen a cupiditate vitiantur.

INtentus a Bajo ſenſus alter, pravus utique, & hæreticus, eſt nullam inter cupiditatem, & caritatem dari dilectionem, actionemque nullam; quæ niſi a caritate ſit, non oriatur a cupiditate prædominante, a qua vitietur, corrumpatur, & peccatum, legiſque tranſgreſſio fiat.

Pag. 74. I. Contra Fulgentius Bellelli lib. 1. de ſtatu creat. rationalis ante peccatum cap. 16. ſcribit: *Sicut dum incommutabilis boni fruitio cordi humano prædominatur, in animo inſtillans propoſitum totam legem ſervandi eique ubicunque, & quandocunque parendi, ſi nihilominus levi quadam fruitione ad creata deflectat, quæ non ſub interminatione æternæ pœnæ vetantur, non propterea prædominans Dei amor diſturbatur e corde, ſed integer habitu & propoſito perſeverat, uſque dum fortior cupiditas in æternam legem graviter præcipientem aſſurgat; quia ſæpe (ut Auguſtinus docet cap. 38. de nat. & grat.) in leviſſimis, & aliquando incautis obrepit peccatum; & juſti fuerunt, & ſine peccato non fuerunt. Ita dum prædominanti ſervit cupiditati, non quæcunque Dei dilectio perverſum creaturæ reſcindit amorem, niſi eo uſque perveniat, ut totam legem ſervandi, & novæ vitæ propoſitum, omniumque propter Deum creaturarum contemptum in animum inducat.*

P. 2. pag. 131. II. Rurſus agens de propoſitione 44. Queſnelli, *Juſti*, ait, *in quotidiana venialia prolabuntur peccata; & impii multa opera bona faciunt, actioneſque multas habent, quibus ad veniam peccatorum diſponuntur, timoris videlicet, doloris, fidei, ſpei, inchoatæ dilectionis, & orationis, quæ peccata dicere impium eſt.* Et poſt pauca: *Itaque amor ipſe Dei inchoatus a pœnitentibus, juxta hanc pravam doctrinam, peccatum erit; nam habitualiter adhuc peccato ſerviunt, necdum a cupiditatis regno ſunt liberi, priuſquam peccatorum remiſſionem acceperint.*

III. Ex-

Digitized by Google

III. Expreſſius agens de propoſitione Queſnelliana 45. ſcribit: *Nam fide divina ait* (Tridentin. ſeſs. 6. cap. 6.) *hominem credere, ſperare, timore concuti ſalutari, peccata deteſtari, anteactamque vitam odio habere, ac de præteritis dolere peccatis: his enim actionibus, & ſimilibus ad juſtificationem ſe diſponit. Si autem hiſce peccator operibus ad juſtificationem ſe præparat; quis niſi hæretico ductus ſpiritu, eamet dicat eſſe prava; & a carnali cupiditate corrupta?* Et infra. *Igitur carnalis cupiditas, quæ in corde ipſius habitualiter regnat, non omnes actiones ejus corrumpit.* Pag. 136. & 137.

IV. Poſt pauca pertractans de verbis Auguſtini cap. 117. Enchiridii, *Regnat carnalis cupiditas, ubi non eſt Dei caritas,* Fulgentius Bellelli agnoſcit abſque ulla caritate actuali opera, quæ non ſunt peccata, neque oriuntur a cupiditate prædominante, dicens: *Inde autem nullo conficitur jure, quod prava cupiditas, caritate abſente auxiliatrice, omnes hominis actiones corrumpat; quoniam deficiente victrici gratia, poteſt cum effectu bene aliqualiter operari, tametſi non bonum, quod ad pietatem pertinet, veramque juſtitiam.* Pag. 139.

V. Præterea in propoſitionem Queſnellianam 46. ita eximius Theologus ratiocinatur: *Nimirum peccator, caritate habituali regnante, prædominanteque expers, cum ad juſtificationis gratiam ſe præparat, fide inſtructus ſuos ad Deum invocandum ſenſus componit; ſpeque fretus propter retributionem ſenſus ad legis obedientiam ſubmittit. Jejunio enim guſtum caſtigat, ſacris myſteriis devotus aſſiſtit, oculos a vanitatibus avertit, aures ad Dei verbum inclinat, linguam ad delictorum confeſſionem ſolvit, timoreque Dei concuſſus dolorem in corde excitat, gemitque. Has vero actiones, quæ ante regnantem caritatem, immo & pro illa adipiſcenda a peccatore fiunt, quis malas dicat?* Hujus generis in libris Theologi hujus præclariſſimi occurrunt plurima. Pag. 147.

§. III.

§. III.

Innatum amorem beatitudinis, qui non eſt caritas, neque cupiditas, Fulgentius Bellelli ſæpe commemorat.

AD hæc inter vitioſam cupiditatem, & inter laudabilem caritatem medius eſt amor beatitudinis ortus ex appetitu innato creaturæ rationalis.

I. Hunc vero appetitum, qui non eſt cupiditas a Joanne prohibita, neque caritas in corde per Spiritum Sanctum diffuſa, tam expreſſe Fulgentius Bellelli admittit, ut hinc unum ex argumentis deducat, quibus de ſtatu creaturæ rationalis ante peccatum lib. 3. cap. 12. demonſtrat, juxta principia Auguſtini admittendam non eſſe naturam puram; atque argumentum illud proſequens uſque ad cap. 14. hiſce verbis abſolvit: *Natura vero rationalis propter indigentiam ſuam in Dei viſionem inclinat, tanquam perfectionem, qua ſola poteſt cumulatiſſime expleri*. Scio Anonymum ægre ferre, quæ a noſtratibus de ſtatu puræ naturæ traduntur: ſed hac de re agendum proxima diſſertatione.

Pag. 421.

P. 1. pag. 118.

II. In Opere de modo reparationis humanæ naturæ lib. 3. cap. 2. productis Auguſtini verbis, *Immutabilis autem, cum qua homo creatus eſt, & creatur, illa libertas eſt voluntatis, qua beati eſſe omnes volumus, & nolle non poſſumus*, inquit Bellelli: *Nempe quia in bonum commune beatitudinis omnes utique naturali voluntatis neceſſitate feruntur*.

III. Proximo cap. 3. addit: *Creatura vero rationalis beatitudinem neceſſario amat, quia nihil mali in hoc, quod eſt beatum eſſe, apprehendit. Quapropter lib. 5. Supplem. num. 55. & alibi ſæpe Auguſtinus inquit*: Sunt & voluntaria neceſſaria, ſicut beati eſſe volumus, & neceſſe eſt, ut velimus; *& lib. 6. nu. 12. hanc neceſſitatem nobis a Deo ait eſſe congenitam, ſecus vero particularium bonorum electionem*. Hunc beatitudinis amorem quis, niſi omnino deſipiat, appellabit cupiditatem noxiam, aut caritatem per Spiritum Sanctum in corde diffuſam?

§. IV.

§. IV.

Inter cupiditatem & caritatem Auguſtinianus Theologus medios fatetur actus indeliberatos immunes a culpa.

INter cupiditatem a Joanne prohibitam, & laudabilem caritatem non datur in ſenſu Baji motus concupiſcentiæ, qui non ſit inobedientia, legiſque tranſgreſſio, etiamſi homo eumdem motum patiatur invitus.

I. At Fulgentius Bellelli de ſtatu creaturæ rationalis ante peccatum lib. 3. cap. 17. de concupiſcentia, quæ animum pertrahere nititur, quò ratio non dictat, *Si intelligant* (inquit) *nomine mali moralis culpam, certe in hoc ſenſu concupiſcentia non eſt malum morale.* Pag. 443.

II. De modo reparationis humanæ naturæ lib. 4. cap. 25. ſcribit: *Sic autem Auguſtinus peccatum libertatis, & neceſſitatis diſtinxit, quemadmodum Theologi omnes peccatum* formale à materiali *diſcernunt*. Et poſtquam ait *pronitatem ad peccandum*, quæ in hac vita eſt impedimentum juſtitiæ, eſſe peccatum duntaxat *materiale*, hæc ſub icit: *Perperam itaque Bajani peccata iſthæc neceſſitatis ad culpam imputari ſtatuerunt, eo quod Auguſtinus peccata eſſe dixit.*

III. Proximo cap. 27. ad argumentum Baji autumantis Pag. 241. motus concupiſcentiæ, quos homines inviti patiuntur, eſſe contra præceptum illud, *Non concupiſces*, hæc Theologus præſtantiſſimus: *Reſpondemus primo, primos concupiſcentiæ motus, quos inviti patiuntur homines, nec veram legis inobedientiam eſſe, vel tranſgreſſionem, nec liberos eſſe. Talis enim naturæ ſunt, ut ab hominibus abſque prævia deliberatione efficiantur: non igitur liberi cenſendi ſunt, ſi indeliberati ſunt.*

IV. In eodem capite hæc leguntur: *Hinc qui motus in* Pag. 243. *mente hominis omnem deliberationem antevertit, ſimplex delectatio dicitur; qui vero ad illum ſequitur, vocatur conſenſus. In illo neque meritum habemus, neque demeritum: in hoc autem, quo priori delectationi conſentimus, culpa, vel meritum reperitur.*

V. Ca-

Pag. 247. V. Capite 28. hæc habentur: *Exinde autem liquidum ſit, quam æquo jure damnata fuerit Baji propoſitio* 50. Concupiſcentia, ſive lex membrorum, & prava e us deſideria, quæ inviti ſentiunt homines, ſunt vera legis inobedientia. *Et* 74. Motus pravi concupiſcentiæ, ſunt pro ſtatus hominis vitiati prohibiti præcepto, *Non concupiſces*, unde homo eos ſentiens, & non conſentiens, tranſgreditur præceptum; *Non concupiſces*, quamvis tranſgreſſio peccatum non deputetur. *Quippe vera tranſgreſſio, & inobedientia legis abſque deliberato conſenſu fieri non poteſt. Sique, ut ait Bajus, tranſgreſſio peccatum non deputatur; ergo non eſt* VERA, *& formalis tranſgreſſio, ſed materialis duntaxat. Ubi enim nullus conſenſus, nulla quoque tranſgreſſio legis. Nullus autem in concupiſcentiæ motibus, quos homines patiuntur inviti, conſenſus eſt. Ergo legis tranſgreſſio nulla.*

§. V.

In libris inſcriptis, Mens Auguſtini, *commendantur habitus, actuſque a caritate ſejuncti.*

IN ſenſu Baji non datur inter noxiam cupiditatem, & caritatem laudabilem actus aliquis bonus procedens ab habitibus infuſis, a cupiditate, & a caritate diſtinctis.

Pag. 193. I. Verum Auguſtinianus Theologus in propoſit. 57. Queſnelli, *Fides*, inquit, *quæ nequit eſſe ſine ſpe, & caritate, fides eſt per caritatem ipſam formata, quæ ſcilicet per dilectionem operatur. Nam fides informis, imperfecta, & minime de condigno meritoria, deſperationis crimine ſpe ſublata, ſine ſpe eſſe poteſt*. En fides *informis* abſque ſpe, & caritate.

Pag. 194. II. Paullo poſt declarat, nec etiam caritatem actualem *expreſſam*, ſcilicet, quæ ſit amor Dei *propter ſe*, ad veram fidem, & veram ſpem requiri, ſcribens: *Quod ſi dicant, proſcriptam theſim non de caritate perfecta, & ſanctificante, ſed de imperfecta, & inchoata eſſe intelligendam; in hoc etiam ſenſu falſam propoſitionem agnoſcimus, quoniam indefinita eſt, & ut* *pluries*

Digitized by Google

pluries diximus, caritas actualis expreſſa ad veram fidem, & veram ſpem habendam non exigitur. Ubi animadvertendum eſt, Fulgentium Bellelli, quando adjutorium gratiæ univerſim in *delectatione*, ut ipſe inquit, *auxiliatrice* conſtituit, nomine delectationis non intellexiſſe *caritatem expreſſam*.

III. Scripſerat paullo ſupra in propoſit. Queſnelli 54. *Eo ſenſu fidem, ſpem, aliaſque virtutes ſine caritate eſſe mortuas, quia ad meritum de condigno ſine ſanctificante caritate nihil valent. Ceterum juxta Orthodoxas Concilii Tridentini ſanctiones in ordine ſalutari extincta penitus non ſunt. Quandoquidem cum ex præveniente Dei adjutorio, impulſuque Spiritus Sancti moventur, voces ſuas, peculiareſque operationes habent, quibus peccatores ad juſtificationis gratiam impetrandam diſponuntur.* Eo loci præveniens hoc adjutorium appellatur quidem *ſalutis deſiderium, & amor virtutis*, at non caritas *expreſſa*, atque peculiaris. *Pag. 185.*

IV. Ulterius in Queſnelli propoſitionem *61*. explicans quinam ſit *amor juſtitiæ, & delectatio* ad quodlibet bonum opus neceſſaria, ait *nomine caritatis bonam voluntatem intelligi, etiam in fide & ſpe incluſam*, & inquit: *Ergo qui pio affectu volentes credunt, volentes timent, volentes obediunt, volentes ſperant, tametſi per caritatem ſanctificantem in Deum ſummum bonum has actiones non referant, voluntatem tamen peccandi deponunt, nec cor peccato addictum perverſo animo ſervant*. Explicans ſubinde, quænam caritas neceſſaria ſit, ut timor pravum animum cohibeat, docet neceſſarium eſſe *amorem inchoatum juſtitiæ*; & nomine *caritatis* non ſemper ſignificari in Auguſtiniana Theologia amorem Dei ſuper omnia, *ſed ordinatam quamcunque boni cupiditatem*. *Pag. 215.* *Pag. 218.*

V. Libro v. de Modo reparationis humanæ naturæ poſt lapſum cap. 11. *docet dilectionem juſtitiæ ſemper eſſe dilectionem Dei*; ſed ait amorem juſtitiæ, *niſi accedat reflexio diligendi Deum*, non eſſe explicitam caritatem: *dilectionem explicitam* eſſe caritatem illam, *qua Deus diligitur gratis, & propter ſe*: dari *caritatem explicitam*, actualem, & inchoatam, quam plerique ex noſtris in Sacramento requirunt ad gratiam adoptionis impetrandam: *contritionem imperfectam animari ab hac benevola, & explicita caritate*: dilectionem *Pag. 331.*

juſtitiæ *implicitam* illam eſſe, quæ continetur in amore cujuſcunque rei juſtæ: hanc dilectionem in attritione quoque inveniri, *quamvis explicita Dei dilectione deſtituta ſit*: verum non ſufficere attritionem ipſam ad juſtificationis gratiam in Sacramento impetrandam, *niſi ei inchoatæ dilectionis explicitus actus accedat*. Habes ergo apertiſſime in Fulgentio Bellelli habitus fidei, ſpei, timoris, ceterarumque virtutum, non ſolum ſine *caritate juſtificante*, ſed etiam ſine illa caritate, *quæ eſt explicita dilectio Dei*; & habes itidem abſque *dilectione ipſa explicita* actus bonos ipſarum virtutum, non tamen ita bonos, ut ad juſtificationem obtinendam etiam in Sacramento ſufficiant: quod communiter Auguſtiniani omnes propugnant.

C O N C L U S I O.

In libris eximii Theologi Fulgentii Bellelli, quorum titulus, *Mens Auguſtini de ſtatu creaturæ rationalis ante peccatum*, & *de Modo reparationis humanæ naturæ poſt lapſum*, non continetur Bajani articuli 38. ſenſus hæreticus ac perverſus, ideoque nec veſtigium aliquod Bajaniſmi: immo quum præſtantiſſimus auctor ſenſus oppoſitos iis, quos præſefert damnatus articulus, expreſſiſſime tradat; non Baji ſectator dicendus eſt, ſed adverſarius, ac talis, qui *Bajaniſmum* directe impetit, atque oppugnat.

D E M O N S T R A T U R.

Non defendit ſenſum illius Bajani articuli, quem Anonymus appellat præcipuum Bajanæ doctrinæ dogma, fontemque, & originem fere omnium errorum, qui in Bajo damnati ſunt, ſed ejuſdem articuli pravum omnem ſenſum damnat, atque refellit, quiſquis inter noxiam cupiditatem a Joanne prohibitam, & inter caritatem laudabilem, juſtificantem, & habentem meritum æternæ vitæ, admittit actus elicitos caritatis actualis imperfectæ, & inchoatæ: quiſquis negat omnia opera peccatorum, qui *caritate habituali* deſtituti ſunt, a cupiditate prædominante labefactari, & corrumpi: quiſquis in creatura rationali agnoſcit amorem beatitudinis, quem in tot malis humana natura non potuit amittere: quiſquis fate-

fatetur dari pronitatem ad malum, & indeliberatos concupiſcentiæ motus, qui non ſunt tranſgreſſiones legis, ſive, ut inquiunt ſcholaſtici, *formale* peccatum: quiſquis demum abſque *expreſſa caritate, & explicito* amore Dei *ſuper omnia* docet actus fidei, ſpei, & timoris bonos eſſe, & ad juſtificationem impetrandam diſponere, & habitus a quibus iidem actus eliciuntur, diſtinctos eſſe ab habitu caritatis, & ſine hoc permanentes. Hæc propoſitio evidentiſſima eſt ex primo capite hujus diſſertationis:

Præſtantiſſimus Auctor librorum, quorum Titulus, *Mens Auguſtini*, affirmat dari inchoatum, & initialem Dei amorem a *caritate habituali* diſtinctum: propugnat in peccatoribus prædominante cupiditate gravatos, actus bonos complures, qui ab iſtiuſmodi cupiditate minime corrumpuntur: agnoſcit in creatura rationali amorem, ac propenſionem innatam beatitudinis cordi univerſorum hominum inditam: aſſerit indeliberatos concupiſcentiæ motus non eſſe violationem illius præcepti, *Non concupiſces*, aut *formale*, ut inquiunt ſcholæ, peccatum; atque ſine habitu caritatis habitus reliquarum virtutum, & abſque *expreſſo, & explicito Dei amore* bonos earumdem virtutum actus deprædicat. Hæc propoſitio ex dictis in hoc tertio capite manifeſtiſſima eſt.

Igitur auctor librorum, quorum titulus, *Mens Auguſtini*, non defendit ſenſum Bajani articuli 38. qui eſt Bajanæ doctrinæ dogma præcipuum, omniumque fere errorum, qui in Bajo damnati ſunt, fons & principium; ſed ejuſdem articuli omnem pravum, damnatumque ſenſum damnat, atque refellit.

§. VI.

Reſponſio ad ea, quibus Anonymus nititur demonſtrare in ſcriptis Fulgentii Bellelli ſenſum Bajani Articuli XXXVIII.

INquirendum modo eſt, quibus argumentis adductus Auctor *Bajaniſmi Redivivi* ſenſum damnati articuli 38. in præſtantiſſimi Auguſtiniani Theologi ſcriptis offenderit.

Bajan. Rediv. pag. 162. I. Profert primum duo Theologi noſtri teſtimonia: unum depromptum ex lib. primo *de ſtatu creaturæ ration. ante peccatum*; alterum ex lib. 3. ejuſdem Operis capit. 1. Illud eſt hujuſmodi: *Nullus profecto deliberatus, & ſupernaturalis animi motus irrequietus & ſine fine eſſe poteſt; ergo aut in Creatore, aut in creatura ultimum ſibi finem præſtituit. Quod ſi in Creatore, eſt caritas: ſi in creatura, eſt cupiditas*. Alterum vero eſt, quod ſequitur: *Creatura rationalis quæcunque conderetur, ſine ullo amore eſſe non poteſt. Ergo erit aut fruitio Dei, aut creaturæ, nec medium inter iſta duo cogitabile eſt, ut liquido conſtat. At vero utrumlibet cogitetur, pura natura repugnat; quoniam ſi creatura fruatur, perverſa eſt, & mala adeoque nec pura; ſin vero fruatur Deo, nec pura erit, quoniam Deus ſine gratiæ adjutorio diligi omnino non poteſt*. Ex his hanc conſecutionem infert Anonymus: *Nullum itaque Theologus iſte agnoſcit cum Bajo medium inter Deum caritate amatum, & creaturam cupiditate dilectam, ac proinde neque ullum admittit medium inter actiones, quæ fiunt ex motivo caritatis, & illas, quæ fiunt ex motivo cupiditatis: ſed hunc errorem, quem Frater Bellelli defendendum ſuſcipit, jam in propoſitione 38. Baji damnatum vidimus*.

Reſpondeo, neque ex primo, neque ex altero teſtimonio conſecutionem iſtam deduci, ſed eâdem ſemper Anonymum aberrare chordâ, ignoratione ſumma Auguſtinianæ Theologiæ laborantem. Loquamur de teſtimonio primum producto. In eo Fulgentius Bellelli loquitur *de motu animi deliberato*, ut ex ipſis verbis perſpicuum eſt. Igitur non negat dari inter cupiditatem prohibitam, & caritatem per Spiritum Sanctum diffuſam, amorem beatitudinis, & motus concupiſcentiæ *indeliberatos*, immunes a culpa, nec prohi-
pag. 18. bitos præcepto, *Non concupiſces*. Deinde eodem capite 18. ait: *Bonus quidem, & ſupernaturalis motus eſt, etiamſi perfecta, & caſta dilectione remiſſiva peccati* creatura rationalis *ſit deſtituta*. Itaque ſine gratia ſanctificante, & abſque *caritate habituali* agnoſcit bonum ac ſupernaturalem amoris motum, a gratia præveniente excitatum. Præterea eo loci
pag. 21. ſcribit: *Quocunque motu ſive fidei in propitiatorem Jeſum Chriſtum, ſive ſpei ſempiternorum, ſive gehennæ timoris in præcedentis*

Digitized by Google

dentis ruinæ reparationem erigatur, libero equidem flexu, & deliberata animi propenſione, non inopinata mentis cogitatione, & nullo regulante conſilio, opus eſt ut Sacramento quærendo ſe ſubmittat. Ergo ſine caritate admittit bonum motum fidei, bonum motum ſpei, bonum motum timoris. Verum tamen eſt, quod in hoc Opere de creaturæ rationalis ſtatu ante lapſum Theologus eximius contendit, *attritionem ſupernaturalem deliberatam, & in debitum finem ordinatam, amore caritatis animatam eſſe*, ideoque ad gratiam in Sacramento impetrandam ſufficere: immo videtur aſſerere, non poſſe attritionem ipſam ab amore caritatis ſejungi, dicens: *Mira dictu res! Concedunt neceſſariam attritioni ſupernaturali gratiam prævenientem, comitantem, & in debitum & ultimatum ſupernaturalem finem ordinatam, & negant amorem!* Sed animadvertendum eſt juxta hunc Theologum alium eſſe amorem, quo peccator pio affectu credit, pio affectu ſperat, pio affectu timet, ſcilicet *cupiditatem boni, amorem juſtitiæ, & dilectionem auxiliatricem* quælibet bona opera ſupernaturalia prævenientem; aliam eſſe caritatem explicitam, & expreſſam, *qua Deus diligitur gratis, & propter ſe*; id quod paullo ſupra ejuſdem Theologi verbis apertiſſime demonſtravi. Quando ergo Fulgentius Bellelli inquit, nullam aliam in Sacramento attritionem requiri præter illam, quæ eſt ſupernaturalis, & effectus gratiæ prævenientis, atque ipſum attritionis actum in finem ordinantis; non loquitur de illa attritione, quæ bona eſt ſpectato objecto proximo, & cupiditate boni, ſive amore juſtitiæ, omne ſupernaturale opus præveniente; ſed de attritione illa, quæ accedente explicito amore Dei *in finem ultimum* reflectitur, atque a timore ſervili ad timorem caſtum adſcendit: quod vir doctiſſimus præcipue docuit lib. v. de Modo reparationis cap. XI. his verbis: *At ſi attritio in Sacramento prorſus explicita Dei dilectione deſtituta ſit, nonne diſponit? Diſponit plane ad gratiam impetrandam, ſed non ſufficit, niſi ei inchoatæ dilectionis explicitus actus accedat*: & longe antea in Epiſtola Apologetica ad Martinum Battaglinum virum doctrina ſingulari præditum, & graviſſimis perfunctum muneribus, nec non ſummis viris acceptiſſimum, alieno ſcripta nomine,

Præoccupatur objectio, quæ hinc poſſet erui.

pag. 355.

pag. 47.

pag. 47. *Statuit Auctor laudato capite 18. lib. 1. attritionem ſupernaturalem conceptam ex timore pœnarum, conjunctam cum ſpe veniæ, & ordinatam in debitum finem caſtiſſime, neceſſariam & ſufficientem eſſe in pœnitentiæ Sacramento ad impii juſtificationem impetrandam*. Ex hac autem digreſſione, quæ neceſſaria erat ad explicandam Theologi noſtri de attritionis ſufficientia aſſertionem, ab Auguſtinianis aliis minime diſcrepantem, revocans me ad inſtitutum, illud peto ab ipſomet Adverſario, num conſecutio illa ſua dicenda ſit hominis ratione prædīti argumentatio, an calumniatoris penitus excœcati argutatio lepidiſſima & nugaciſſima, dum ait Fulgentium Bellelli nullum medium adſtruere inter cupiditatem, & caritatem citato lib. 1. cap. 18. in quo tam aperte inter caritatem per Spiritum Sanctum diffuſam, & cupiditatem prohibitam admittit actus indeliberatos, admittit dilectionem initialem non juſtificantem, & admittit bonos motus fidei, ſpei, timoris, qui abſque explicito actu caritatis, etſi non ſufficiant, diſponunt tamen ad juſtificationem in Sacramento impetrandam?

Dixi de primo Fulgentii Bellelli teſtimonio: nunc de altero. Eo loci Theologus noſter in ſui confirmationem, atque explicationem affert Sancti Fulgentii Ruſpenſis Epiſcopi teſtimonium aliud conſimile, exſcriptum ex lib. 1. ad Monimum, quod eſt hujuſmodi: *Nec eſt alia, quæ vera ſit ſapientia vel intelligentia creaturæ rationalis, niſi dilectio Creatoris, in qua tanto magis minuſve eſt dilectio ſui, quanto magis, minuſve dilectionem ſuam exhibet Creatori. Voluntas porro creaturæ rationalis ſine qualicunque amore non poteſt eſſe. Nec ſic poteſt diligere, ut amorem ſuum non velit ad aliquid religare; quæ inter ſummum bonum, a quo creata eſt, & infimum bonum, cui prælata eſt, medio quodam loco poſita, profecto aut in infimo bono neceſſe eſt miſerabiliter jaceat, aut in ſummo bono veraciter feliciterque requieſcat. Quodam etenim amore rapitur, ſeu cum obedientia ſublevatur, & Creatori bono bene ſubjicitur: ſive cum ſuperbia deprimitur, ut creaturæ bona male dominetur*. Hæc Sanctus Fulgentius. Obteſtor nunc Anonymi fidem; quid aſſeruit lib. 3. de ſtatu creaturæ rationalis ante peccatum Fulgentius Bellelli, quod non ſcripſerit

Cap. 18. pag. edit. Pariſ. 58.

pſerit lib. 1. ad Monimum S. Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus? Ait ille, *Creatura rationalis ſine ullo amore eſſe non poteſt*: & S. Fulgentius, *Voluntas creaturæ rationalis ſine qualicunque amore non poteſt eſſe*. Ille, *Ergo erit aut fruitio Dei, aut creaturæ*: iſte autem, *Aut in infimo bono neceſſe eſt miſerabiliter jaceat, aut in ſummo bono veraciter feliciterque requieſcat*. Igitur ſi S. Fulgentius non fuit Baji præceptor, Fulgentius Bellelli non fuit Baji diſcipulus. Et quidem uterque a Bajo diſſidet quamlongiſſime; loquuntur enim *de fine ultimo*, ad quem media ordinantur, & qui neceſſum eſt, ut ſit Deus incommutabile bonum, aut creatura bonum fallax, & commutabile: id, quod apud Theologos eſt certiſſimum, adeo, ut ipſe Anonymus ſcribat: *Verum quidem eſt, & indubitatum inter Creatorem & creaturam nullum eſſe medium & conſequenter finem, quem actibus noſtris proponimus, eſſe vel Deum, vel creaturam*. Idcirco Fulgentius Bellelli ſapientiſſime non *amorem* utcunque dixit, ſed *fruitionem*: quo vocabulo in Auguſtiniana Theologia ſignificatur diligere rem propter ſeipſam, & ad illam quælibet alia referre; nam ut ait S. P. Auguſtinus lib. 1. de Doctrina Chriſt. cap. 4. num. 4. *Frui eſt amore alicui rei inhærere propter ſeipſam. Uti autem quod in uſum venerit, ad id, quod amas obtinendum referre*. Atque hinc etiam eruitur, inter cupiditatem, quæ tendit ad creaturam tanquam ad finem ultimum, & caritatem, qua cor noſtrum fertur in ſummum bonum, pariter ut ultimum finem, dari intermedios amores, & actus complures, eos ſcilicet omnes, qui ad *uſum* pertinent, non ad *fruitionem*. Tom. 3. pag. 6.

Atenim Auctor *Bajaniſmi Redivivi* pag. 163. priorem illam fractam, inſulſamque argumentationem concludens inquit: *Oblationem, & relationem in Dei gloriam non tenemur ſemper in ſingulis actionibus iterare, atque renovare, & ideo non peccant, qui habent aliquando pro fine ſecundario creaturam, modo ceteroquin hac eorum actio ſit ad Deum referibilis, & nulla prava vitietur circumſtantia*. De hac re dictum ſupra, & pertractabimus rurſus peculiari diſſertatione. Interim ſat eſt, ſi duo reponamus: unum, quod Auguſtinenſium, qui propugnant neceſſitatem referendi omnia opera deliberata in Deum, nemo unus ait opera moralia & officio bona atque honeſta

honeſta eſſe *intrinſece* vitiata, aut corrumpi a prædominante cupiditate, a qua eliciantur: alterum, quod nec etiam Auguſtinenſium aliquis affirmat, *oblationem illam*, ut inquit Anonymus, *& relationem in Dei gloriam* eſſe *in ſingulis actionibus* iterandam, atque innovandam. Immo Fulgentius Bellelli
pag. 340. lib. v. *de modo reparat*. cap. 13. cenſet in rigorem propenſam eſſe ſententiam illorum, qui docent *actus caritatis*, quibus ſubſequentia opera ad Dei gloriam referuntur, *crebro eſſe iterandos*, & affirmat ſatis eſſe, *ſi præcedens ordinativus dilectionis actus, qui ſtatis temporibus præcedere debuit, niſi retractetur, moraliter perſeveret*.

Bajan. Rediv. pag. 164. II. Præterea ait Anonymus, Fulgentium Bellelli, etiamſi minime erret affirmando *nullum reperiri medium inter amorem Dei, & amorem creaturæ*, errare tamen quod contendat, *non poſſe creaturas diligi abſque peccato, niſi hæc dilectio actu, vel virtute referatur in Deum*; immo errare etiam in eo, quod affirmet *actus fidei, ſpei*, aliarumque virtutum *peccaminoſos eſſe, niſi ulterius referantur in Deum caritate amatum*. Verum hæc Anonymus pronuntiat quidem, ſed patenti, ſplendidiſſimoque mendacio. Theologus enim noſter apertiſſime, & ſine ulla ambiguitate verborum docet multa fieri, quæ bona ſunt, ſpectatâ operis ſubſtantiâ, utpote quæ non oriuntur a concupiſcentia prædominante, atque ad objectum in ſe bonum, attento fine proximo, referuntur; & duntaxat cum Auguſtino contendit non eſſe bona inſpectis omnibus circumſtantiis, niſi referantur actualiter, aut virtualiter in Deum; quæ inordinatio ac pravitas non eſt operis, ſed operantis, qui facit *bonum non bene*, ut de timore docent S. R. Eccleſiæ Cardinales ampliſſimi, Robertus Bellarminus, & Henricus Noriſius, quorum verba produxi prope finem ſecundi capitis præcedentis. Atque cum eiſdem verbis, obſecro præcipitis judicii hominem, ut conferat hæc Fulgentii Bellelli lib. v. cap. 33. ad XII. Juliani argumentum: *Poſſunt quidem aliqua bona fieri non bene facientibus a quibus fiunt. Bonum eſt enim ut ſubveniatur homini periclitanti, præſertim innocenti. Sed ille, qui hoc facit, ſi amando gloriam hominum magis, quam Dei facit, non bene bonum facit, quia non bonus facit, quod non bona voluntate facit.*

De modo reparat. P. 1. pag. 403.

Quia

Quia ſcilicet defectus in actuali inordinatione voluntatis eſt, dum non refert bonum opus ad id, quod debet, ſaltem virtualiter. Quod vero addit Anonymus, a Theologo noſtro præclariſſimo denegari actus fidei, ſpei, aliarumque virtutum, qui boni ſint, & peccato non inquinari, *niſi referantur in Deum caritate amatum*; quum Fulgentius noſter dilucide & expreſſe in locis productis §. v. ac repetitis paullo ſupra, doceat *abſque explicita dilectione Dei* hujuſmodi actus non ſolum bonos ac ſupernaturales eſſe, verum etiam ad gratiam juſtificationis diſponere; nil reponam ulterius, niſi quod ait Sanctus P. Auguſtinus exponens ea verba, *Neque mentiemini, neque calumniam faciet unuſquiſque proximo*, quæſtione 68. in Leviticum, *Neque calumnia ſine mendacio fieri poteſt*. *Tom. 3. p. 519.*

III. Auctor *Bajaniſmi Redivivi* conatur demonſtrare Fulgentium Bellelli nullum amorem, ſive caritatem agnoviſſe præter *amorem Dei ſupernaturalem, amorem, quo diligitur Deus gratis propter ſeipſum, ſicut & intellexere Bajus, Janſenius, & ſectatores eorum, ac proinde manifeſte horum Novatorum doctrinam a F. Bellelli fuiſſe renovatam*. Quomodo id probat Anonymus? Quoniam lib. 3. de ſtatu creat. rationalis ante peccatum, *Poſtquam cap. 1. amplexus eſt doctrinam in propoſitione 38. Baji damnatam, nimirum omnem amorem creaturæ rationalis eſſe aut caritatem bonam, aut cupiditatem malam, aſſerit cap. 2. Deum ut autorem naturæ ſine dono gratiæ diligi non poſſe. Et poſt allata cap. 3. 4. & 5. duo argumenta, ſeu potius ſophiſmata, tertium conficit argumentum ex his duabus propoſitionibus, una ſcilicet, Deum perverſe amari, ſi non diligatur propter ſe; altera autem, Deum non poſſe amari propter ſe ſine veræ gratiæ adjutorio*. Hæc adverſarius. *Bajan. Rediv. pag. 164.* *pag. 331.*

Belliſſume! Fulgentius Bellelli ait lib. v. *de modo reparationis* cap. 11. dilectionem juſtitiæ, & cupiditatem boni, in qua ſita eſt delectatio, ut ipſe inquit, *auxiliatrix*, ſi Deus reflexe diligatur, eſſe *dilectionem Dei explicitam*; implicitam vero duntaxat, *ſi diligatur res, quæ Deo conformata juſta eſt*: addit paullo infra, attritionem ad gratiam diſponere, etiamſi *explicita Dei dilectione deſtituta ſit*: declarat cubitalibus litteris dilectionem *explicitam* Dei eſſe caritatem, *qua Deus diligitur propter ſe, & gratis*: ſcribit alio

 in loco,

P. 2. pag. 194. in loco, *Caritas actualis expreſſa ad veram fidem, & ad veram ſpem habendam non exigitur*. Et adverſarius hanc frontem gerit, hanc conſcientiam, ut ſcribat Theologum noſtrum nullam aliam caritatem agnoviſſe, præter amorem Dei *ſupernaturalem, amorem quo diligitur Deus gratis propter ſeipſum*? Qui vero tali præditus eſt mentiendi, & calumniandi artificio, is eſt, qui ingenuum, atque integerrimum virum damnat ſæpenumero doli, fraudis, & complurium ad eludendas Eccleſiæ cenſuras effugiorum?

Utinam ſaltim foret optimus dialecticus; ſed qui Theologi noſtri argumenta appellat *ſophiſmata*, videtur vim conſequentiæ penitus ignorare. Ex quo enim ad diligendum Deum, ut auctorem naturæ, neceſſaria ſit gratia, & Deus, quum ſit ſummum bonum, debeat diligi *propter ſe*; nulla ratione infertur, omnem amorem creaturæ rationalis eſſe cupiditatem, aut caritatem in ſenſu Baji, ſed infertur hoc unum, illam quoque caritatem, qua Deus ſuper omnia diligitur ut auctor naturæ, eſſe dilectionem explicitam Dei; præter quam datur dilectio implicita, *qua diligitur res, quæ Deo conformata juſta eſt*. Alioquin ſi ex quo Deus ut auctor naturæ diligi nequeat abſque ſupernaturalis gratiæ adjutorio, conſequitur Baji damnatus articulus 38. quomodo ab errore Baji immunes dicemus Theologos illos, qui illam de amore Dei ſententiam propugnant, præſertim Eminentiſſimum Bellarminum, qui lib. VI. de Gratia, & lib. Arbitrio cap. 7. ait: *Nos igitur ſententiam illam tertiam in ipſo titulo capitis annotatam, ita intelligimus, ut exiſtimemus non poſſe Deum ſine ope ipſius diligi, neque ut auctorem naturæ, neque ut largitorem gratiæ & gloriæ, neque perfecte, neque imperfecte, ullo modo; atque hanc non dubitamus ſententiam eſſe Sancti Auguſtini, imo etiam Scripturarum, & Conciliorum, quicquid aliqui minus conſiderate in hac parte ſcripſerint*. Quod vero eximius Bellelli ait Deum perverſe amari, niſi diligatur propter ſe, loquitur aperte de illo amore, quo non in Deo, ſed in creatura ultimus finis a creatura rationali conſtituitur, quod Auguſtiniana phraſi dicitur *frui utendis*, atque ſeſe perſpicue explicat hiſce verbis ab adverſario aut fraude, aut inſcientia mutilatis, *Deus etiam ut Auctor naturæ*

Tom. IV pag. 356.

De ſtatu creat. rat. pag. 352.

turæ diligi nullo pacto poteſt tanquam in alium finem referendus, ita enim perverſe amaretur, utique illa perverſitate, quam præclariſſime Auguſtinus deprædicat: OMNIS HUMANA PERVERSIO (inquit) FRUENDI UTI VELLE, ATQUE UTENDIS FRUI. *Igitur non propter aliud, ſed propter ſe ipſum diligendus eſt Deus, id eſt, gratis amandus.* QUOD SI GRATIS NON FIAT, NULLO FIERI PACTO POTEST. Quæ verba Auguſtini callidus accuſator alto ſilentio præteriit. Mitto digniſſimam riſu eſſe argumentationem, ex quo Deus diligendus ſit propter ſe, ideoque in illum omnia opera deliberata actu, aut virtute referenda ſint, inferre ſenſum Bajani Articuli 38. quod Anonymus molitus eſt argumentatione præcedenti: atque ex quo damnatus ſit ſenſus Bajani Articuli 38. demonſtrare perverſum non eſſe Dei amorem, ſi non diligatur propter ſe, & in illum omnia opera deliberata actu, aut virtute non referantur; in quo ſita eſt objectio Anonymi vitioſo circulo perambulantis, colliſa nuperrime, & refutata.

Lib. 83. qq. qu. 30.

Epiſt. 52. nunc 155. num. 1.

IV. Inſiſtit Anonymus: *Cap. 18. poſtquam denuo aſſeruit, non poſſe creaturam rationalem Deum ullo pacto diligere ſine ſupernaturali gratiæ adjutorio, quo ſemel deſtituta omni etiam deſtitueretur caritate, hanc infert ipſe conſequentiam; Ergo dominanti cupiditati ſerviret.*

Bajan. Rediv. pag. 165. & Bellelli cap. 17. non autem 18. pag. 446.

Facillima eſt tamen huic inſtantiæ reſponſio; nam primum Auguſtinianus Theologus loquitur de creatura rationali, quæ deſtituta ſit *ſupernaturali gratiæ adjutorio*, ſine quo voluntatem creatam (non tamen abſque juſtificatione, & caritate habituali) non poſſe vitare peccatum, non propugnat tantum Noriſius in Vindiciis pag. 938. in Paralello propoſitionis 25. Baji pag. 1343. & in Reſponſ. ad Germanitem X. pag. 1436. ſed etiam Joannes Martinez de Ripalda celebris S. Jeſu Theologus, qui lib. 1. de Ente Supernat. diſp. xx. ſect. 6. num. 25. ait: *Juxta Concilia, ac Patres Eccleſiæ voluntas ſuis viribus relicta nihil poteſt, niſi ſuperbiam & peccatum.* Quam propoſitionem Ripalda tota illa ſectione auctoritatis & rationis munimentis confirmat. Deinde juxta Fulgentium Bellelli peccator gratia actuali deſtitutus non ideo *cupiditati dominanti* deſervit, quaſi quicquid agit, ſit *ſecundum ſubſtantiam* vitium atque peccatum, & procedat

Tom. 1.

Ripalda Tom. 1. pag. 159.

a noxia cupiditate, a qua *intrinſece* corrumpatur; ſed quoniam licet bonum ſit quoad officium, operiſque ſubſtantiam, attamen non ſit *bene* ſpectatâ circumſtantiâ ultimi finis, in quem nulla caritate actuali, vel virtuali refertur: quod ſupra ejuſdem Theologi verbis ſemel, iterumque explicavi.

Baj.Red.p.166. V. Ulterius progreditur Anonymus ſcribens Fulgentii Bellelli *erroneam ac doloſam mentem* magis ac magis patefieri, propterea quod ita exponit propoſitionem 31. & 32. Baji, ut velit præter caritatem, quæ hominem juſtum reddit, dari aliam caritatem, *qua cor hominis interdum ardere incipit, ut pedetentim ad juſtitiam perducatur*. Ait hujus effugii fallaciam aperte a ſe demonſtratam part. 1. §. 1. art. 3. num. 11. ex quo nec Bajus, nec Janſenius imperfectam caritatem negaverint. Addit propoſitionem 38. nullam cum propoſitionibus 31. & 32. connexionem habere, cum illa enuntietur *de caritate generatim ſumpta*, iſtæ vero *de caritate perfecta*. Hac autem data occaſione affirmat ſenſum a Romano Pontifice damnatum in propoſitionibus 31. & 32. eſſe quod dilectio Dei ſuper omnia, & propter ſe aliquando conjuncta non ſit cum remiſſione peccatorum.

Reſpondeo illarum duarum propoſitionum 31. *Caritas perfecta, & ſincera, quæ eſt ex corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta, tam in catechumenis, quam pœnitentibus, poteſt eſſe ſine remiſſione peccatorum*, & 32. *Caritas illa, quæ eſt plenitudo legis non eſt ſemper conjuncta cum remiſſione peccatorum*: illarum, inquam, propoſitionum expoſitionem traditam a Fulgentio Bellelli eſſe optimam ac legitimam, cum Bajus propoſitione 43. admiſerit veram juſtificationem ſeparatam a remiſſione peccatorum, & favente Anonymo pag. 26. Bajaniſmi Redivivi, aſſeruerit *juſtificationem impii conſiſtere in obedientia mandatorum*, unde ſequitur impium juſtificari, *quando incipit mandatis obtemperare*. Illam autem Fulgentii Bellelli reſponſionem, quam minime adverſarius inſectaretur, ſi præditus eſſet vividiori memoria, arbitror ſatis ſuperque fuiſſe a me vindicatam ab omni Bajani erroris ſuſpicione lib. 34. cap. 6. ad quem locum remitto lectores. Et quidem eamdem reſponſionem tradunt quotquot

Tom.7.p.583. & ſeqq.

exigunt

exigunt in Sacramento Pœnitentiæ caritatem aliquam initialem, ut legi poteſt apud Le-Drou, Vittaſſium, Le-Droint, alioſque ibidem laudatos. Sat erit ſi addantur modo, quæ de hiſcè duabus propoſitionibus Baji ſcribit Aloyſius Turrianus Societatis Jeſu illuſtris Theologus in Tractatu contra errores Baji cap. 6. ſ. 1. ubi ait: *Exiſtimabat de facto Bajus veram caritatem & juſtitiam poſſe eſſe ſine remiſſione peccatorum, ac proinde cum peccato per temporis ſpatium; quæ eſt hæreſis & error in fide juxta ea, quæ docent Auctores* 1. 2. *ad quæſt.* 113. *de juſtificatione, & ita merito damnantur propoſitio* 31. & 32. *Turrianus pag. 361.*

Quod Anonymus ait de ſenſu propoſitionis 38. tota hac diſſertatione refutatum eſt, ipſaque ejus adnotatio p. 1. art. 3. ſ. 1. num. 11. rejecta eſt animadverſionibus meis capit. 1. ſ. 8. n. item 11. Præterea etſi daretur in ipſa 38. propoſitione ſermonem inſtitui de caritate *generatim ſumpta*, non autem *de caritate diffuſa in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum*; ob variam caritatis ſignificationem, hujuſque vocabuli ſenſum communiorem, damnanda erat tanquam captioſa & ambigua. Id vero, quod adverſarius noſter poſtremo ait, omnem caritatem, quamvis inchoatam tantummodo atque initialem, quæ ſit dilectio Dei ſuper omnia & propter ſe, juſtificare ſuapte natura, idque in damnatione propoſitionum Baji 31. & 32. definitum eſſe a Summo Pontifice, id eadem, qua aſſeritur, facilitate refellitur. Alio enim in loco demonſtratum a nobis eſt, ſententiam eorum, qui propugnant neceſſitatem amoris benevoli, initialis, & inchoati in Sacramento Pœnitentiæ, & negant hujuſmodi amorem ſemper conjunctum eſſe cum remiſſione peccatorum, eſſe non tam omnium Auguſtinenſium, quam complurium Pariſienſium Theologorum firmiſſimam aſſertionem, nec poſſe juxta decretum Alexandri VII. ann. 1667. die 5. Maii cenſurâ ullâ, vel contumeliæ notâ taxari. Vide librum 34. de Theologicis diſciplinis cap. 5. prop. 1. *Tom. 7. p. 519.*

VI. Inſuper opponit Anonymus Fulgentium Bellelli miras artes adhibuiſſe, ut ad alienum ſenſum detorqueret propoſitionem ſeptimam ex XXXI. damnatis die 7. Decemb. an. 1690. ab Alexandro VIII. tum in Opere *de ſtatu creaturæ*

turæ ration. lib. 3. cap. 28. tum in Opere *de modo reparationis* lib. v. cap. 20. nam in utroque loco illam propoſitionem Auguſtinianus Theologus damnatam eſſe ait, quoniam præter deliberatam dilectionem Dei, & deliberatam concupiſcentiam carnis dantur operationes aliarum virtutum, quæ tamen non ſunt undique bonæ, niſi in Deum referantur. Quam reſponſionem Anonymus ita interpretatus, quaſi Fulgentius Bellelli ſcripſerit in hoc tantum erraſſe Bajum, quod præter deliberatas actiones a cupiditate, vel a caritate elicitas, nullas alias agnoverit, in hanc exclamationem erumpit: *Quis mortalium, ac præſertim Catholicorum, hæc ferre, ac patienter audire valeat?*

Bajan. Rediv. pag. 170.

Reſp. Quandoquidem Anonymus ubique more aſpidum pungit, ſi audire non vult, adinſtar aſpidis ſurdæ obturet aures ſuas. Audient Fulgentium Bellelli humaniores, & doctiores, & de ejus doctrina judicium pronunciabunt. *Rejicitur*, inquit cit. lib. v. cap. 20., *hæc propoſitio*, Omnis humana actio deliberata eſt Dei dilectio, vel mundi; ſi Dei, caritas Patris eſt; ſi mundi, concupiſcentia carnis, hoc eſt, mala eſt, *quoniam adæquate dividit actionem humanam deliberatam in Dei dilectionem per caritatem, & mundi malam concupiſcentiam. Ultra enim caritatis actum, fidei etiam, ſpei, timoris, pœnitentiæ, religionis, aliarumque virtutum officia agnoſcenda ſunt, & admittenda. Nec quicunque mundi amor mala concupiſcentia eſt, quia ſæpe homines mundum honeſte, ordinateque diligunt, opere virtualiter ſaltem in Deum relato. Quoniam vero fruitio ultimi finis propter ſe explicitus eſt in eo quieſcens, verum erit ſi reſtricte dicatur,* Omnis humana fruitio eſt Dei dilectio, vel mundi; ſi Dei, eſt caritas bona; ſi mundi, eſt cupiditas mala, *de qua ſcripſimus etiam lib. 3. de creatura rationali ante peccatum cap. 28. pag. 506. ubi & 38. Baji propoſitio allata conſimilis rejecta invenietur.* Hæc P. Bellelli. In quibus verbis quomodo nullam aliam actionem agnoſcit, niſi deliberatam dilectionem Dei, & concupiſcentiam carnis, ſi admittit præterea *actus fidei, ſpei, timoris, pœnitentiæ, aliarumque virtutum?* Sed vide, quæ de hac propoſitione ſeptima præmonui cap. 1. §. 7. num. 5. & §. 8. num. 14.

P. I. pag. 362.

VII. In-

VII. Inſurgit autem adverſarius: *Error Baji, & Bajaniſtarum non in eo conſiſtit, quod nullos admittant actus fidei, ſpei, timoris, pœnitentiæ, religionis, aliarumque virtutum, tales ſiquidem actus libenter agnoſcunt. Error autem eorum in eo ſitus eſt, quod doceant tales actus, ſi non habeant pro motivo Deum caritate amatum, eſſe peccaminoſos, utpote a mala concupiſcentia prodeuntes. Similiter amorem mundi innoxium admittunt, ſi referatur in Deum ex motivo caritatis*. Nihil ergo docet F. Bellelli, quod cum erroribus Baji penitus non concordet. pag. 171.

Reſp. Laus Deo: confeſſus tandem eſt accuſator, in quo conſiſtat error Baji, in eo ſitus, quod actus timoris, fidei, ſpei, aliarumque virtutum, niſi referantur in Deum per caritatem illam explicitam, qua Deus diligitur gratis, & propter ſe, ſint peccata, prodeantque a mala concupiſcentia. Atqui Fulgentius Bellelli, ut non ſemel illius verbis productis oſtendimus, docet, *expreſſam*, ſive *explicitam caritatem* ad fidem, ſpem, aliaſque virtutes non requiri; negatque ea, quæ non referuntur in Deum procedere a concupiſcentia prædominante, & eſſe peccata. Igitur Fulgentius Bellelli eſt ab errore Baji, & Bajaniſtarum alieniſſimus.

VIII. At eſt argumentum aliud adverſus Fulgentium Bellelli; nam *eadem mala fide*, qua expoſuit propoſitionem ſeptimam damnatam ab Alexandro VIII. explicat propoſitionem 44. Queſnellianam. *Bajan. Rediv. pag. 172.*

Reſp 1. Si utramque propoſitionem eodem modo explicat, bene utramque explicat.

Reſp. 2. Explicare propoſitionem 44. Queſnelli his verbis: *Pravus ſenſus ipſius eſt, quod velit Queſnellus amorem Dei juſtificantem, ſeu caritatem, quæ habitualiter in juſti hominis corde regnat, actiones, volitioneſque omnes ipſius ad Deum referre, & meritorias facere. Contra vero amorem noſtri, ſeu cupiditatem, quæ habitualiter regnat in corde hominis impii, omnes ipſius corrumpere actiones, & in peccata convertere*: quem ſenſum ait damnatum a Concilio Conſtantienſi in articulo 16. Joannis Us, & a Tridentino ſeſſ. 6. can. 7. Addit Pater Bellelli jure meritoque propoſitionem illam 44. fuiſſe damnatam, quoniam *& juſti in quotidiana venalia prolabuntur* *Bellelli in Prop. Queſnelli pag. 130.*

peccata

peccata, & impii multa bona opera faciunt, actioneſque multas habent, quibus ad veniam peccatorum diſponuntur: timoris videlicet, doloris, fidei, ſpei, inchoatæ dilectionis, & orationis, quæ peccata dicere impium eſt. Manifeſtiſſimum eſt autem ex dictis cap. 1. §. 4. alios complures in propoſitione 44. Queſnelliana eumdem ſenſum hæreticum, quem detexit eximius noſter Theologus, deprehendiſſe.

IX. Opponit tandem *Bajaniſmi Redivivi* Auctor, Fulgentium Bellelli non uno loco affirmaſſe gratiam prævenientem nihil eſſe aliud, quam *caritatem actualem*. Sed adverſarii alucinationem abunde refutavi in diſcuſſione poſtremi argumenti capitis præcedentis. Profecto vir doctiſſimus, & in Auguſtiniana doctrina exercitatiſſimus non uno in loco teſtatur in definitione gratiæ actualis *caritatem* accipi ampliori ſignificatione, nec ſemper eſſe *caritatem actualem expreſſam*, ſed univerſim loquendo, *deſiderium, amoremque virtutis, dilectionem juſtitiæ, inchoatam boni dulcedinem, piam animi affectionem, bonam voluntatem, cupiditatem boni, & delectationem auxiliatricem*. Vide partem alteram *de modo reparat.* ſive in propoſitiones Queſnelli, pag. 185. 194. 217. 218. & quæ ſupra producta ſunt §. v. num. 4. & 5. His arbitror, a me omnia, quæ circa ſenſum articuli 38. Baji, aliorumque inde profluentium mihi, & Fulgentio Bellelli Anonymus venenatiſſimis quidem, ſed vitreis aculeis pungens & irritans objecit, fuiſſe penitus refutata. Quod, *ut poſſit inſpici ab iis, qui hæc legunt, & utrum ad omnia reſponſum fuerit explorare deſiderant; huic eum noſtræ diſputationi præſcribendum putavimus, ut prius legatur ipſe, ac deinde noſtra reſponſio*.

Auguſtinus in fine libri contra ſermonem Arianorum Tom. 8. pag. 648.

DISSER-

DISSERTATIO II.
IN QUA PERTRACTATUR
DE DAMNATO, PRAVOQUE SENSU
BAJANAE PROPOSIT. XXVII.
ALIARUMQUE SIMILIUM,

Ad primam rationalis Creaturæ conditionem ſpectantium; atque ab eodem ſenſu doctrinam Auguſtinenſium Scriptorum quamlongiſſime diſtare probatur.

Si a priorum calumniarum auctoribus hæc quoque prodiit; qui, quæſo, hinc palam non erit, hoc merum eorum eſſe commentum?

S. Athan. in Apologia ad Imp. Conſtantium. Tom. 1. pag. 296.

Digitized by Google

Digitized by Google

PRAEFATIO.

POſteaquam ſuperiori diſſertatione evidenter oſtendimus, quam longe Anonymus *Bajaniſmi Redivivi auctor* a veritate aberraverit exponendo Michaelis Baji doctrinam *de vitioſa cupiditate*, & *de caritate laudabili*, ſenſumque damnatæ propoſitionis trigeſimæ octavæ; in quo inveſtigando præcipuam operam, plurimumque artis inſumpſit, propterea quod eamdem propoſitionem ſpectaverit tanquam *Bajani ſyſtematis caput, & quaſi totius doctrinæ baſim*: propoſitam, firmiſſimamque ſpem habemus, neminem prorſus ei tanquam idoneo judici, ac viro plena harum controverſiarum ſcientia prædito fidem adhibiturum, dum explicandam aggreditur vigeſimamſeptimam ejuſdem Baji propoſitionem: *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, ſed naturalis ejus conditio*. Ne tamen veritas ab eodem Anonymo circumfuſa caligine obtenebretur, neque Theologi complures Catholici atque Orthodoxi hujuſmodi calumniarum atrocitate obruantur; opportunum æque, rectiſſimumque arbitramur præſenti diſquiſitione palam facere, quam infide, atque inepte de hoc argumento inſimulator pertractaverit.

II. Verſatur itaque §. 2. art. 3. in exponendis Bajanis articulis ſpectantibus ad primæ conditionis integritatem, atque ad originalem juſtitiam, quam Bajus *naturalem*, atque Angelis, ac primo homini in ſui productione *debitam* fuiſſe autumavit. Num vero Anonymus acu rem tetigerit, & aſſecutus ſit veritatem, intentamque accuſationem valide comprobaverit, quamfacillime poterit ingenuus atque eruditus Lector dignoſcere in hujus Apologeticæ Diſſertationis decurſu. Illud tantum in præſentia præmonendum eſſe cenſemus, Anonymum ex prænotationibus ſuis, ſive potius nugis, triciſque num. 9. præcitati art. 3. §. 2. hæc inferre: *Tota hæc doctrina circa naturalem primi hominis conditionem, omneſque errores, qui ex ea neceſſario fluunt, & quos* Baj. Red. p. 75.

expreſſius ac audacius renovare tentant ipſius diſcipuli, ad tria poſſunt capita revocari ..... & hi tres errores in hac unica propoſitione includuntur, quæ ſic ſolet a Theologis enuntiari: Impoſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ. In hunc ergo ſcopum collineat quidquid accuſator in ea velitatione molitur, in hunc finem protendit, ut ſcilicet concludat ſententiam illorum Theologorum, qui propugnant *impoſſibilitatem ſtatus naturæ puræ*, fuiſſe in Bajo proſcriptam: ideoque pag. 77. num. 11. eamdem ſententiam rurſus *erroneam*, & ab Apoſtolica Sede confixam appellat ſcribens de 35. & 70. Queſnellianis articulis: *Hunc errorem de impoſſibilitate ſtatus puræ naturæ innovaverat Queſnellius in propoſitionibus ſequentibus damnatis a Clemente XI. in Bulla, quæ incipit*, Unigenitus Dei Filius, *Gratia Adami eſt ſequela creationis, & erat debita naturæ ſanæ & integræ, &c.*

III. Verum Theologi alii æque, ac Anonymus ſit, Catholici, & erga Apoſtolicam Sedem, hujuſque definitiones, cenſuraſque obſequentiſſimi, ponderatis auctoribus, qui de Bajaniſmo accurate pertractant, revocatis ed examen, collatiſque invicem propoſitionibus Baji, perlectiſque opuſculis, ex quibus illæ fuerunt depromptæ, cenſent hanc propoſitionem, *Status puræ naturæ impoſſibilis eſt*, prout a nobis defenditur nullam cum erroribus Baji connexionem, atque affinitatem habere. Dixi, *prout a nobis defenditur*: affirmant ſiquidem iidem Theologi Bajum, ubi aſſeruit integritatem creationis *debitam* fuiſſe creaturæ innocenti, & *naturalem* hujus *conditionem*, ſignificaſſe ac tradidiſſe eamdem integritatem non fuiſſe donum, naturæ beneficentiâ Conditoris ſuperadditum, ſed naturalem proprietatem, ex naturæ integræ principiis, ejuſque intima conſtitutione manantem; cujuſmodi ſunt ſplendor in ſole, & facultas videndi in oculis. Semel autem admiſſo erroneo illo damnatoque Baji principio, haud negant perlaudati Theologi illinc conſequi *impoſſibilitatem ſtatus naturæ puræ*; quandoquidem res quælibet cum naturalibus proprietatibus ſuis, ſi a ſupremo rerum omnium Auctore producatur, creari quodammodo petit ac debet: ſed ajunt eos, qui ſtatuto principio illo Baji, quod rationalis creaturæ integritas ſit primæ crea-

creationis conditio & naturalis proprietas, hinc adſtruere nituntur *puræ naturæ impoſſibilitatem*, falſo uti ratiocinio; quoniam id, quod inculpate, invicte, & abſque erroris labe, aliis conſtitutis principiis defenditur, ex pravo dogmate ipſi conantur inferre: eo ferme pacto, quo ſi quis cum Manichæis, aut Calviniſtis dogmatizaret omnia evenire neceſſaria quadam conſtitutione, hinc vero deduceret actus quoſcunque a prima cauſa abſolute prædefiniri, falſæ, atque ex nefario damnatoque principio ductæ ratiocinationis convinceretur ab iis quoque Theologis, qui abſolutas prædefinitiones, decretaque Dei, quæ ab operum præſcientia non pendent, aliis veris, aut probabilibus doctrinis innixi propugnant: aut ſi quis Arminianis adhærens arbitraretur nativas liberi arbitrii vires etiamnum in eo robore permanere, & in eadem virtute, qua præditus erat Adam ante prævaricationem & lapſum, atque ex hoc Arminii, aliorumve Pelagianorum pronunciato demonſtrare adniteretur nequaquam indigere nos gratia per ſe ipſam efficaci; redargueretur profecto ab iis etiam Theologis, qui ipſam gratiam ſeſe efficacem dari negant, ac tradunt etiam poſt Adæ lapſum auxilium duntaxat indifferens, aut congruum eſſe admittendum. Brevi dicam: Orthodoxi complures, qui nobis adhærent, prænuntiatum Baji principium omnino reprobant, novoſque dogmatiſtas *impoſſibilem ſtatum puræ naturæ adſtruentes* ex eodem principio, tanquam peſſima utentes argumentatione revincunt. At iidem graviſſimi doctiſſimique Theologi contendunt poſſe hanc propoſitionem, *Status puræ naturæ impoſſibilis eſt*, defendi abſque principio illo Bajano; ſi nempe aſſeratur originalem juſtitiam, ſive primæ creationis integritatem non fuiſſe naturalem conditionem, nec proprietatem ex natura fluentem, ut inquit Bajus, ſed revera fuiſſe gratiam ſupernaturalem, ac beneficentiſſimum Conditoris donum, naturæ ejuſque proprietatibus ſuperadditum. Objicientibus ergo adverſariis, quod in ea propoſitione, *Impoſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ*, contineatur error Bajanæ propoſitionis vigeſimæ ſeptimæ, reſpondent falſum id eſſe, quum illa propoſitio defendi queat abſque erroneo Baji principio: quemadmodum, ne recedamus

mus a productis exemplis, ſi diſcipulis Sancti Thomæ opponatur, quod hæc propoſitio, *Datur phyſica prædeterminatio, & abſoluta prædefinitio*, contineat errorem Manichæorum, aut Calviniſtarum; jure meritoque reponent a ſe propoſitionem iſtam defendi, non denegato libero voluntatis arbitrio, neque inducta fatali neceſſitate, ideoque Manichæorum, & Calviniſtarum principiis omnino rejectis: ac ſi defenſoribus ſolius gratiæ indifferentis, aut congruæ objiciatur, quod hæc propoſitio, *Ut homo eliciat opera, quæ ad ſalutem conducunt, non indiget gratia per ſe ipſam efficaci*, ſcateat dogmate Arminiano; reſpondebunt agnoſcere ſe in præſenti ſtatu liberum arbitrium viribus attenuatum, & inclinatum, ideoque iſtiuſmodi propoſitionem defendere, reprobato a ſe, rejectoque dogmate Arminii.

IV. Sententia noſtra eſt, Theologos prælaudatos ratione niti firmiſſima, adeo ut *ſtatus puræ naturæ impoſſibilitas* defendi poſſit recedendo a Bajano dogmate, atque ex principiis eidem dogmati oppoſitis: idque evincendum adſumimus in ea, quam aggredimur, diſceptatione. Priuſquam vero id agere inſtituamus, ut lector percipiat nos duci veritatis & æquitatis amore, non autem ſententiæ, quæ inter noſtrates invaluit, defendendæ ſtudio quodam imprudenti ac pertinaci; præmittimus inſigne documentum, ex quo manifeſte erui poteſt, quam falſo Anonymus ſcripſerit, *totam Baji doctrinam* circa naturalem primi hominis conditionem in hac una propoſitione includi, *Impoſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ*; & quam inique & injuſte jus ſibi arrogaverit tanquam novatores, & Baji diſcipulos inſimulandi, atque hiſce nominibus traducendi Catholicos illos Theologos, qui eamdem propoſitionem hactenus tradiderunt. Eſt autem documentum illud *Inſtructio Paſtoralis* quadraginta Epiſcoporum, qui anno 1714. pro acceptatione conſtitutionis *Unigenitus* Pariſios convenerunt, confirmata, ut vidimus præcedenti Diſſertatione, ſexaginta aliorum Epiſcoporum ſuffragiis. In illa enim *Paſtorali Inſtitutione* hæc de propoſitionibus Queſnellianis 34. 35. 36. & 37. de gratia primi hominis enunciatis leguntur: „ Saint Auguſtin nous enſeigne ſur la Grace d'Adam innocent, une doctrine bien diffe-

rente

rente de celle qui eſt renfermée dans les propoſitions condamnées. Ce Pere, loin de croire que les merites d'Adam n'euſſent pour principe qu'une grace naturelle, reconnoit au contraire dans l'etat d'innocence un ſecours ſurnaturel, dont l'homme avoit beſoin. *Primus homo egebat adjutorio gratiæ, &c.* Il appelle ce ſecours une grande grace, *Imo vero habuit magnam*. Les propoſitions condamnées n'attaquent elles point ouvertement cette verité; elles enſeignent que *la grace d'Adam etoit une ſuite de la création, une grace due à la nature ſaine & entiere*, & qu'elle *lui étoit proportionée*; ce qui ne marque dans le premier homme qu'une grace naturelle, inſeparable de ſa condition, & qui n'auroit produit que des merites purement humains; propoſitions manifeſtement opposées aux principes de Saint Auguſtin, & juſtement condemnées dans Baius par la Saint Pape Pie V. & par le Pape Gregorie XIII. renouvellées par l'auteur des Reflexions morales: ne meritoient-elles point d'être encore proſcrites par le Saint Siege? „

V. Illorum quidem ſapientiſſimorum Epiſcoporum mens fuit, quæ ſignificatur in *Proceſſu Verbali* præmiſſo eidem Inſtitutioni, ſcilicet, ante comitiorum dimiſſionem edere *Inſtructionem* ipſam, una cum Apoſtolica Conſtitutione in Galliarum Diœceſibus patrio idiomate publicandam, „ Afin qu'etant tous unis à la Chaire de Saint Pierre, c'eſt-a-dire, au Centre de l'unité, par l'uniformité des mêmes ſentimens & des mêmes expreſſions, on puiſſe non ſeulement etouffer les erreurs qui viennent d'être condamnées, mais encore prevenir les nouvelles diſputes, & premunir contre les novelles interpretations des perſonnes malintentionées, dont on a déjà vû les effets par les écrits qu'ils ont repandus dans le public, depuis commencement de l'Aſſemblée. „ Iidem Epiſcopi paullo poſt *Inſtructionis* initium ita mentem ſuam dilucide exponunt, „ Mais comme pluſieurs perſonnes s'efforcent d'en obſcurcir le ſens par de fauſses interpretations, qui pourroient ſeduire les ames foibles & peu inſtruites, nous nous ſentons obligez de vous en faciliter l'intelligence, afin qu'elle produiſe en vous

tout

tout l'effets, que les ennemis de la verité craignent, & que le gens de bien en attendent: „

VI. Quum itaque hæc fuerit Gallicanorum Præſulum rectiſſima intentio, errores in Queſnellio, ac Bajo damnatos penitus eliminandi, pravas extortaſque refractariorum interpretationes præfocandi, planamque ſingulis reddere conſtitutionis *Unigenitus* intelligentiam: cur, obſecro, affirmantes contineri in propoſitionibus Queſnellianis errorem ſenſumque in articulis Baji proſcriptum, atque commiſſam ſibi plebem commonefacientes, ne gratiam Adamo collatam fuiſſe naturalem, ac naturæ proportionatam ſibimet perſuadeat, minime illam hortati ſunt, ut ſedulo caveat ab eorum doctrina, qui *puræ naturæ impoſſibilitatem admittunt*, eo quod in illorum ſententia ipſemet Baji, & Queſnelli error comprehendatur? An ignorabant eamdem *de impoſſibilitate puræ naturæ* aſſertionem tradi in libris Catholicorum Theologorum, & in Scholis doceri ac propugnari, aut forte in re tanti momenti ſocordes, ac minus accurati fuiſſe credendi ſunt? Id quidem de horum Antiſtitum ſapientia, doctrina, ac ſolicitudine nefas eſt cogitare. Perceperant illi optime quid veneni in damnatis propoſitionibus lateret: noverant negari a Bajaniſtis in creatura rationali primitus a Deo condita gratiarum munera naturæ ordinem excedentia; neque eos latebat a Theologis Orthodoxis, qui *ſtatum puræ naturæ* oppugnant, Adæ & Angelis dona ſupernatulia concedi: ideoque fideles provide ſapienterque monuerunt, ut ſedulo a Novatorum ſenſu caverent; de *impoſſibilitate* autem *puræ naturæ* penitus tacuerunt, dogmata Eccleſiæ a placitis Scholaſticorum ſcite, conſiderate, & ſolertiſſime diſcernentes. Nec vereor quin viri illi doctiſſimi, ac prudentiſſimi, ſi quis ab ingenio, & a natura ita comparatus, quemadmodum eſt inſimulator Anonymus, accedens ad ſacrum illum conventum Pariſiis habitum inſtanter petiiſſet, ut tanquam Baji, & Queſnelli pernicioſum aſſertum gravi cenſura notarent propoſitionem iſtam, *Impoſſibilis eſt ſtatus naturæ puræ*: haud vereor, inquam, quin reſponſum dediſſent, quale memorato *Proceſſui* inſeruerunt, conveniſſe ſcilicet tot Epiſcopos ad profligandos Novantium errores,

errores, & ad contentionum incitamenta avertenda, non autem ad perſtringendas Scholarum opiniones, turbandamque Religioſorum virorum tranquillitatem, ſive, ut eorum utamur verbis, „ pour empêcher les nouvelles diſputes, & pour conſerver la liberté des ſentiments enſeignez dans les differentes Ecoles Catholiques. „

VII. Utinam Anonymus imitatus fuiſſet prudentiam, ſagacitatem, judiciique rationem prædictorum Epiſcoporum! Commendaremus nos illius in errores, novitateſque inſectando ſolertiam, & in Scholarum placita dijudicando dignum viro Theologo temperamentum. Si etiam ei libuiſſet *impoſſibilitatem ſtatus puræ naturæ* Theologicis argumentis impugnare, petitis quoque ex propoſitionibus Baji, atque hinc ratiocinationes ſuas inferendo, quemadmodum conſuetum eſt fieri in controverſiis ceteris, quæ a Scholaſticis agitantur, in quibus unus pugnat adverſus alterum auctoritate & ratione; nemo noſtrum ei indignaretur: neque enim nos latet plures præſtanteſque Theologos defendere *poſſibilitatem ſtatus naturæ puræ*, mutuantes etiam ex damnatis Baji articulis argumenta. At illud intolerabile omnino eſt, ignotum Scriptorem, ac nulla præditum auctoritate conſtanter, audacterque contendere ſententiam, quam procul dubio tenent Catholici bene multi, fuiſſe in Bajo proſcriptam; neque id tantum, verum etiam eoſdem Catholicos eſſe novatores, Conſtitutionum Apoſtolicarum eluſores, & anathemati, quod perperam dolo, arte, ac fraude ſtudeant effugere, abſque commiſeratione ulla ſubjiciendos.

VIII. Non utique ad hunc modum ſe gerit illuſtris Propugnator conſtitutionis *Unigenitus*, Jacobus Fontana: qui licet in propoſitionem Queſnellianam trigeſimam ſeptimam *impoſſibilitatem ſtatus puræ naturæ* rejiciat, & cap. x. §. 6. plura adverſus eumdem ſtatum proferat ex Cardinali de Aguirre tom. 3. *Theologiæ S. Anſelmi*, diſput. 105; attamen ſententiam ſuam *certiſſimam* quidem, *communem*, atque, ut ipſi videtur, talem, *cui faveat S. Pii conſtitutio adverſus Bajum*, appellat: ſed non audet aſſerere *definitam eſſe ab Eccleſia*; non audet appellare Lovanienſes Theologos, [qui ut ait Eminentiſſimus Aguirre a ſe paullo ſupra citatus,

 oppoſi-

oppoſitum tradunt] *Novatores*, ac *Novatorum diſcipulos*; non audet demum aſſerere, quod illa propoſitio 37. Queſnellii, *Gratia Adami erat illi proportionata*, aut 27. Baji, *Integritas primæ creationis*, *&c.* ſit prorſus eadem cum iſta, *Impoſſibilis eſt puræ naturæ ſtatus*: ſed num. 7. concludit, *Lubet tamen ab hac ſententia præſcindere; quia ea nobis opus non eſt ad convellendos Queſnelli articulos, conſtitutionemque* Unigenitus *ab adverſariorum calumniis vindicandam*. Quod ſi Queſnellii, ideoque & Baji errores convelli poſſunt, & conſtitutio *Unigenitus* a calumniis dogmatiſtarum poteſt vindicari, præſcindendo a ſententia, quæ *naturam puram* adſtruit *poſſibilem*: quomodo, te amabo, eadem ſententia definita eſt in condemnatione propoſitionum Baji, & Queſnelli? Quomodo Baji, & Queſnellii appellari poſſunt diſcipuli viri illi Theologi, qui a ſententia ipſa recedunt?

IX. Longe ante neotericum hunc ſcriptorem Franciſcus Macedo, cujus præſertim teſtimoniis, ut diximus in ſuperiori Diſſert. Cardinalis Noriſius calumniam omnem Bajani, & Janſeniani erroris a ſe propulſavit, diſputans *de ſtatu puræ naturæ* Tom. 2. Collat. in 2. ſent. col. 8. differ. 1. ſect. 1. ait partem, quæ hujus ſtatus *poſſibilitatem* affirmat, apud Theologos haberi pene certam, & omnium ferme conſenſione firmari, additque ſe quoque communi ſententiæ adhærere; at ſubjicit: *Non tamen contra ſentientes odi tanquam prophanum vulgus, & arceo. Audire rationes volo, & auſcultare quid afferant, ne inauditi repellantur, & minus juſte damnentur. Placuit quippe mihi ſemper illa gravis cordati hominis ſententia,*

Qui ſtatuit aliquid parte inaudita altera,
Aequum licet ſtatuerit, haud æquus fuit.

Productiſque argumentis duodecim apud Theologos, qui ſtatum *puræ naturæ impoſſibilem* cenſent, tritis ac pervulgatis, *His rationibus*, inquit, *ſuadetur illa impoſſibilitas ſtatus puræ naturæ: quas qui expendat, non improbabilem eam ſententiam exiſtimabit. Eam ego uti probare non cogor, ita improbare non audeo. Sentio cum Scholis. Hæc argumenta aliis poſt me ſolvenda relinquo. Removeo tamen notam, quæ vulgo illi inuritur, ductam ex Bulla Pii V. & Gregorii XIII. ne proſcripta exiſti-*

exiſtimetur in Michaele Bajo. Quod præſto tribus modis. Primo, quia ut alias animadverti tum in Cortina, tum in Mente Innocentii, tum præcipue in Scrinio Auguſtini in Epilogo ex Patre Gabriele Vaſquez in 1. 2. *diſt.* 190. *cap.* 18. *qui unam vel alteram Baji opinionem amplectitur, multas propoſitiones rejectas in prædicta Bulla* ea ſola ratione damnari, quod oppoſitæ ſententiæ cenſuram aſperam contineant, cum tamen ſententia authoris indemnis relinquatur: *& hunc ſenſum fuiſſe Pontificum eas damnantium affirmat, & confirmat authoritate Toleti. Appoſui verba Vaſquii, ut majus pondus dicto afferrem. Si quæ vero proſcribuntur proprie, ac per ſe, illæ in proprio ſenſu authoris proſcribuntur, qui perverſus erat, & damnandus, ſicut obſervat RIpalda de Ente ſupernat. diſt.* 20. *ſect.* 6. *& Eſtius in* 2. *diſt.* 26. *cum quibus ſentit Turrianus in* 1. 2. *& tota Schola Complutenſis. Et rurſum Vaſquez* 1. 2. *diſp.* 22. *cap.* 4. *num.* 23. *Secundo quia hæc eadem ſententia fuit Janſenii, qui eam toto tertio libro confirmavit; nec tamen cum ejus doctrina ſerio, ac ſevere examinaretur, ea proſcripta fuit cum aliis quinque propoſitionibus damnatis per conſtitutionem Innocentii X. quod idoneum argumentum eſt ejus indemnitatis: non dico approbationis, quia ſolum averto cenſuram; nec intendo approbare, ſed liberare a nota. Tertio ipſemet P. Gonetus tr.* 9. *tomo de Gratia diſt.* 1. *art.* 3. *cum eam maxime oppugnet in Janſenio, immunem eſſe ſtatuit a cenſura: tantum damnari per Bullam ait* aliam, quæ præterea negat ſine gratia ſanctificante, quæ abſolute juſtum & rectum conſtituit, hominem condi a Deo potuiſſe. *Itaque inoffenſo, ut ajunt, pede licebit huic opinioni deinceps in Theologico pulvere currere, nec turpari.* Hæc jam ab anno 1673. ſtrenuus inſectator Janſenii, & oppoſitæ opinioni addictus P. Macedo. Quod ſi adverſarii, & quidem in hiſce controverſiis exercitatiſſimi, aſſerunt Bajanos errores refutari & convelli abſque eo, quod agitetur quæſtio *de impoſſibilitate puræ naturæ*, immo poſſe in hac quæſtione affirmantem partem teneri *pede inoffenſo*, & abſque ulla nota Bajani erroris; quo jure, ut idem rurſus repetam, pronuntiat e tripode Anonymus, *totam Baji doctrinam* latentem in articulo vigeſimo ſeptimo, atque in aliis affinibus, comprehendi in hac una propoſiticne, *Im-*

poſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ? At ne præfationis limites excedamus, revocata in mentem benevoli, nulliſque præjudiciis, aut partium ſtudio occupati Lectoris præclariſſima illa, & Annæo Senecæ attributa ſententia, quam ſupra protulit Franciſcus Macedo, ut nobis adhibeat aures, & ſecundam hanc Apologeticam diſſertationem æquo libentique animo excipiat, etiam atque etiam oramus, & obteſtamur.

Digitized by Google

CAPUT PRIMUM

De ſenſu propoſitionis Baji XXVII. Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, ſed naturalis ejus conditio, *aliarumque conſimilium, ſpectantium ad primam creaturæ rationalis conditionem.*

HAec propoſitio, in cujus ſenſu inveſtigando Anonymus inſumit paragraphum ſecundum articuli tertii, in ſe continet hæreticum, & pravum ſenſum, eo quod Bajo viſum fuerit primum hominem non fuiſſe donis ſupernaturalibus exornatum, ſed aſſeruerit originalem juſtitiam, integritatem, rectitudinem, & immunitatem a morte, a concupiſcentia, ceteriſque miſeriis, quibus ob Adæ tranſgreſſionem afficimur, fuiſſe hominis a Deo conditi naturalem proprietatem, non vero gratiæ donum, humanæ naturæ beneficentiâ Conditoris ſuperadditum; adeo ut gratia, ſanctitas, & juſtitia eatenus in nobis *ſupernaturalia* dicenda ſint, quatenus per Chriſtum nobis munera illa conferuntur, quæ in homine primo fuerint naturales proprietates,

Digitized by Google

tates, & quorum carentia in homine lapſo nil ſit aliud, quam privatio bonorum naturalium. Cum his autem Baji aſſertionibus nihil affinitatis habet ſententia, quam de *ſtatu puræ naturæ* hactenus propugnarunt Theologi Auguſtinenſes.

§. I.

Demonſtratur ſummorum Theologorum luculentiſſimis teſtimoniis.

Extat in MS. Angelicæ Bibliothecæ cum Instructione autographa ad Cardinalem Toletum, pag. 164.

I. CEnſura, quam edidit ſacra Facultas Theologica Salmaticenſis de hac Baji propoſitione, eſt hujuſmodi: *Quamvis integritas primæ creationis, & dona primo homini in ſui conditione collata, naturalia dici poſſint, quia a principio nativitatis fuerint illi congenita, & erant cum natura, ſi innocens perſeveraſſet, ab illo ad poſteros transfundenda, tamen in eo, quod in iſta propoſitione affirmatur illa dona debita fuiſſe humanæ naturæ, & negatur debere dici ſupernaturalia, erronea eſt.* In eadem Cenſura ſæpiſſime repetitur Bajum negaſſe quod dona primo homini collata fuerint *ſupernaturalia.*

In eodem MS. pag. 177.

II. In Cenſura item S. Facultatis Complutenſis ad propoſitionem illam, *Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita recte vocantur gratia*, hæc leguntur, *Aſſertio eſt hæretica, quam auctor repetit pluribus in locis in ſenſu hæretico; & eſt principium omnium fere errorum, qui in hoc libro* (de Operum meritis) *continentur.* Et infra expreſſe declaratur ſenſum hunc hæreticum eſſe, *quod humanæ naturæ ſublimatio & exaltatio in conſortium divinæ naturæ, non fuerit ſupernaturalis, nec primus homo fuerit ſublimatus, & in Dei filium adoptatus per dona naturæ ſuperaddita*; ut revera Bajus aſſeruit in aliis propoſitionibus, de quibus infra.

Tom. 4. novæ edit. pag. 2.

III. Eminentiſſimus Bellarminus de Gratia primi hominis lib. 1. cap. 1. impugnaturus ſententiam hæreticorum, ac præſertim Lutheri, qui in cap. 3. Gen. ſcripſerat: *Quare ſtatuamus juſtitiam non fuiſſe quoddam donum, quod ab extra accederet, ſeparatum a natura hominis, ſed fuiſſe vere naturalem,*

lem, ut natura Adæ *eſſet diligere Deum, credere Deo, agnoſcere Deum, hæc tam naturalia fuere in Adamo, quam naturale eſt quod oculi lumen recipiunt*: atque hinc inferens in ſenſu ejuſdem Lutheri, aliorumque hæreticorum, *originalem juſtitiam ad naturalem hominis conſtitutionem, non ad dona ſupernaturalia* pertinuiſſe, ita Bellarminus ait: *Huc etiam referri debent articuli quidam ante paucos annos a duobus ſummis Pontificibus damnati Pio V. & Gregorio XIII. Sic enim habet articulus* 21. *Humanæ naturæ ſublimatio, & exaltatio in conſortium divinæ naturæ debita fuit integritati primæ conditionis, ac proinde naturalis dicenda eſt, non ſupernaturalis. Et articulus* 26. *ita ſe habet: Integritas primæ conditionis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, ſed naturalis ejus conditio.* Exiſtimavit ergo Cl. Bellarminus, errorem Bajanum eumdem eſſe cum hæreſi Lutheri & Calvini affirmantium juſtitiam & integritatem originalem eo modo *connaturalem* fuiſſe homini integro, quomodo connaturalia ſunt homini ſano facultas videndi, & oculorum lumen. Idem Bellarminus proximo capite 5. ejuſdem libri explicans ſententiam hæreticorum, qui aſſerunt primi hominis rectitudinem fuiſſe illi naturalem, *quod fuerit quædam ſanitas debita naturæ, apta naſci ex ipſa natura bene conſtituta, ideſt, non corrupta; & nunc hominibus, qui eam rectitudinem amiſerunt, deeſſe bonum aliquod naturale, quale deeſſet pecudi, ſi cæca, vel claudicans, vel febricitans naſceretur: & ſi nunc alicui homini originalis illa juſtitia divinitus redderetur, dicerent eam eſſe donum ſupernaturale per accidens, non per ſe, ut dicimus de oculis redditis cæco nato*: hanc hæreticorum ſententiam ait in Bajo fuiſſe damnatam; & in fine ejuſdem capitis v. *Neſcio*, inquit, *quomodo poſſit ullus hoc tempore dubitare, fuerit ne primi hominis integritas naturalis, an ſupernaturalis, cum ut ſupra notavimus, duo Summi Pontifices Pius V. & Gregorius XIII. articulum illum damnaverint, Integritas primæ conditionis, &c.* Pertractans idem Bellarminus lib. v. de Juſtificat. cap. 12. & 14. de 2. & de 12. Bajanis articulis, qui pertinent ad bonorum operum merita, ait ideo fuiſſe proſcriptos, quoniam juxta Bajum, *In ſtatu naturæ integræ neceſſarium non fuit ad meritum, ut homo per juſtificationis gratiam, & Spiritum*

Tom. 4. pag. 508. & 511.

tum inhabitantem adoptaretur in filium, & in ſtatum quemdam ſupernaturalem eveheretur.

pag. 613. IV. Aloyſius Turrianus alter Societatis Jeſu Theologus in Tractatu contra errores Michaelis Baji cap. 1. §. 1. differens de terdenis propoſitionibus damnatis ad primi hominis conditionem, meritum, & integritatem pertinentibus, inter quas 27. *Integritas, &c.*, ait: *Aliqui cenſent in prima propoſitionum Bajum erraſſe eo quod exiſtimaverit merita illa primi hominis & angeli fuiſſe ex viribus naturæ*; & expoſita ſententia aliorum, qui docent in hoc Bajum deceptum, *quod putaverit gratiam ſecundum uſum Scripturæ non dici, niſi quæ datur indignis*, inquit: *Sed mihi prima expoſitio probatur, ita ut non ſolum erraverit circa nomen gratiæ, ſed etiam, quia exiſtimaverit merita illa non eſſe ex gratia: & juxta ſecundam expoſitionem poſſet illa propoſitio dici non ſolum temeraria & contra omnes Scholaſticos, ſed etiam errori proxima contra modum loquendi Patrum: in priori autem ſenſu hæretica eſt propoſitio, ut docuit P. Vaſquez 1. 2. diſp. 195. cap. 4. num. 19. & 30. Certum enim eſt in materia de gratia nullum eſſe meritum vitæ æternæ*
pag. 614. *ex viribus naturæ*. Paullo infra de propoſitione 6. ait: *Merito autem damnatur hæc propoſitio, quia auctor vult immortalitatem fuiſſe homini naturalem, & non oriri ex gratia*. Poſt pauca: *Sentit, ut ſupra vidimus, obedientiam illius ſtatus fuiſſe ex viribus naturæ*. Atque ceteras propoſitiones ad primum hominem pertinentes fuiſſe damnatas pronuntiat, quoniam Bajus nullam in homine primo gratiam, nullum donum ſupernaturale, nullum opus bonum, nullam obedientiam, meritum nullum agnoverit, quod *ex ſolius naturæ viribus* non profluxerit.

pag. 387. V. Gabriel Vaſquez a Turriano laudatus 1. 2. diſput. 195. cap. 4. num. 30. *Adde*, inquit, *Doctorem illum*, Bajum, *ita requiſiſſe gratiam in ſtatu naturæ lapſæ ad diligendum Deum, & ad reliqua bona opera, ut exiſtimaret Deum non eſſe finem ſupernaturalem ſuapte natura: ſed in ſtatu naturæ integræ fore, ut bonis operibus factis ex propria virtute ſine gratia deberetur beatitudo ut merces, & nullo modo fore gratiam, nempe in radice meritorum; & ita ille ferre non poterat, Deum appellari finem ſupernaturalem noſtrum*. Et diſput. 114. cap. 13. num.
pag. 573. 97. variis Baji propoſitionibus productis, *Ex quibus*, ait, *manifeſte*

manifeſte conſtat, juxta ſententiam hujus Doctoris, quæcunque opera, hoc ipſo quod ſunt obedientia legis, abſque ullo reſpectu ad gratiam adoptionis, & ſanctitatem ejus, qui operatur, ſuapte natura eſſe meritoria vitæ æternæ, ſicut peccata ſunt meritoria pœnæ; & paucis interjectis recte docens opera bona nonniſi ratione ſpiritus adoptionis jam inhabitantis in hominibus juſtis, qui ſervant legem, eſſe meritoria vitæ æternæ, addit: *Idemque de primo homine, & angelo dicendum eſt; neque ratio meriti & promiſſio vitæ æternæ in ſolam naturalem Angeli, & hominis conſtitutionem referri debet*. Quid his poteſt proferri expreſſum magis, atque perſpicuum, ad demonſtrandum, quod juxta Vaſqueſium Ba us commentus ſit angelum ac primum hominem *ſine gratia adoptionis, & per ſolam naturalem conſtitutionem* habuiſſe meritum vitæ æternæ, Deum eſſe finem ultimum creaturæ rationalis tantummodo naturalem, & ad hunc finem, ſtante natura integra, potuiſſe pertingere bonis operibus, *propria virtute*, & *ſine gratia* patratis, quod eſt horrendum monſtrum, ex Lutherana & Pelagiana hæreſi ſimul conflatum?

VI. Franciſcus item Suarez Prolegomenio VI. de Gratia cap. 2. numero 5. ſermonem inſtituens de propoſitionibus Baji ad primum hominem, & ad Angelos pertinentibus ait: *Prioris ordinis ſunt ſeptem primæ propoſitiones, in quibus plane ſupponitur vitam æternam eſſe Angelo & homini connaturalem, & debitam ex vi ſolius naturæ, & operum ab illa ſuis viribus operante procedentium, ſi peccatum non intercedat, & naturam ipſam tanto bono, & meritis ejus indignam reddat. Et in hoc ſenſu Bajus dicebat bonum opus, utique procedens a natura innocente, natura ſua eſſe meritorium vitæ æternæ, æque ac malum opus natura ſua eſt meritorium mortis æternæ. Atque hinc inferebat in Angelis ſanctis gloriam eſſe mercedem, non gratiam, quia nec in ſe eſt gratia, cum detur ex meritis, nec procedit ex gratia, quia pro bonis operibus naturæ ſecundum ſe ſpectatis, & ſine alio reſpectu merces illa promiſſa eſt. Unde etiam dicebat promiſſionem illam non gratiam, ſed juſtitiam naturalem continere, ac proinde merita illa non recte vocari gratiam, ſed tantum merita. Quæ omnia eodem modo de primo homine, ſi in ſtatu integræ naturæ perſeveraſſet, aſſerebat,* *Pag. 178.*

rebat; & conſequenter addebat, promiſſionem vitæ, in qua mori non poſſet, factam primo homini ſub conditione perſeverantiæ in Dei obedientia, fuiſſe ex lege naturæ, non gratiæ. Et huc ſpectat quod dicit in 22. exaltationem ad conſortium divinæ naturæ fuiſſe debitam integritati primæ conditionis, ac proinde naturalem dicendam eſſe, non ſupernaturalem. Et quamvis in 9. propoſitione hanc doctrinam videatur auctor moderari dicens, Dona collata Angelo & homini forſitan non improbanda ratione dici gratiam; *per hoc tamen non recedit a priori erronea doctrina; immo aliam introducit ſatis falſam & periculoſam. Primum patet ex illis verbis,* Non improbanda ratione, &c. *quibus alludit ad modum loquendi Patrum Africanorum in epiſt. 95. Auguſtini dicentium dona creationis non improbanda ratione gratiam poſſe appellari; & ſic etiam dixit Bajus in ſua propoſitione 7. merita primi hominis in natura integra fuiſſe primæ creationis munera, juxta uſum vero Scripturæ non recte vocari gratiam. Cum ergo poſtea dicit in 9. propoſitione, dona illius ſtatus* non improbanda ratione vocari gratiam, *intelligit aperte de illa ratione, qua dona creationis gratia vocantur. Ergo per hoc non receditur ab illo errore, quo, ſecluſo peccato, nulla vera gratia in natura innocente recognoſcitur.* Paullo infra: *Atque hinc ortæ ſunt aſſertiones 22. & 24. in quibus dicitur dona integritatis naturæ non fuiſſe ſupernaturalia, ſed naturæ debita, & 25. in qua tanquam abſurda rejicitur ſententia Catholica docens primum hominem fuiſſe exaltatum donis ſupernaturalis gratiæ. Et hanc ſententiam repetit in 27. & in plura capita ſui libri &c.* Igitur auctore etiam Suareſio, in eo Bajus circa primi hominis conditionem erravit, quod nullis *ſupernaturalibus donis* exornatum fuiſſe commentus eſt, adeo, ut æterna gloria, niſi peccaſſet, illi *connaturalis* futura eſſet, & ad illam pervenire poſſet *naturæ ſuæ viribus*, non autem gratiæ; niſi gratiæ vocabulum accipiatur ampliori illa ſignificatione, in qua etiam natura, liberum arbitrium, & alia *creationis munera* vocantur gratia *ratione non improbanda*. Ex quibus obiter nota, non erraſſe Fulgentium Bellelli, dum ait Bajum admiſiſſe reapſe ſtatum naturæ puræ, ideſt, gratia, & donis ſupernaturalibus exſpoliatæ, & in naturali ſua perfectione conſtitutæ:

ſtitutæ: quamquam idem Bajus naturam hominis ſic conſtitutam dixerit immortalem, & a miſeriis, quibus modo obnoxii ſumus, immunem, eo quod etiam immortalitatem, aliaque gratiæ dona, ad ipſius naturæ conſtitutionem exiſtimaverit pertinere.

VII. Joannes Martinez de Ripalda ejuſdem Societatis Jeſu Theologus celeberrimus, in ampliſſimo Volumine adverſus articulos Baji, diſput. 3. ſect. 1. explicans quæ Bajani tradunt *de natura integra*, hæc ſcribit. 1. *Aſſerunt primum hominem & Angelum in ſtatu innocentiæ potuiſſe perficere omnia opera meritoria fidei, caritatis, & virtutum, quæ naturæ lapſæ ſunt ſupernaturalia, per vires naturales liberi arbitrii in creatione datas, quin ea donaret gratia Dei; eo ſenſu, quo Pelagius aſſerebat ſufficere ad illa agenda libertatem & facultatem naturalem; quaſi Pelagii ſententia in ſtatu naturæ integræ vera fuerit, & ſolum damnata, & falſa in ſtatu naturæ lapſæ. Ita differentes de gratia primi hominis & Angeli. Quæ omnia de operibus non modo meritoriis, ſed etiam ſupernaturalibus perſpicue tradunt, reprehendentes diſtinctionem Theologorum de operibus naturalibus, quæ per vires naturæ fieri poterant, & de ſupernaturalibus, quæ non poterant ſine auxilio gratiæ ea donante.* II. *Aſſerunt ſecundo, ſimiliter potuiſſe hominem, & Angelum in eo ſtatu per naturales vires arbitrii in juſtitia perſeverare ſine gratia illam donante, eodem ſenſu, quo Pelagius id docebat de natura lapſa. Ita agentes de gratia primi hominis. Quod non ſolum de poteſtate ſufficienti, ſed etiam efficaci volunt intelligi, & hanc deſtinctionem vocant illuſionem.* III. *Aſſerunt tertio, adjutorium Dei in eo ſtatu ad merita vitæ æternæ, & perſeverantiam in juſtitia non habuiſſe in illa principem cauſalitatem præ arbitrio creato, ut ea opera, diſcretioque operantis meritorie a non operante, conſequentiſque gloriam a non conſequente, non adjutorio Dei, ſed arbitrio adſcribantur; ideoque negant cum Bajo ea merita & perſeverantiam in gratia eſſe ſpecialia Dei adjuvantis munera, ſive dona. Ita in ſcriptis de Gratia primi hominis.* IV. *Aſſerunt quarto, adjutorium Dei ad opera meritoria, & ſupernaturalia eo ſolum eſſe vere, & propriiſſime* gratiam, *quamvis primæ hominis & Angeli creationi debitum ſit, quia ipſa creatio eſt gratioſa, &* Pag. 27.

 adju-

adjutorium non eſt debitum ante voluntatem creandi , ſed poſt illam : quemadmodum eſt gratia homini vivere , ſentire , & intelligere . Quoniam gratia non excludit debitum connaturalitatis phyſicum , ſed operum tantum morale . Hæc Jeſuita clariſſimus, qui data opera , ampliſſimoque volumine ſcripſit adverſus Bajanos articulos , perſpicue docens Bajum idem de natura integra tradidiſſe , quod Pelagius affirmavit de lapſa , & ſupernaturale gratiæ donum in naturalibus primæ conſtitutionis viribus collocaſſe .

Ludovicus Bail pag 59. edit. Pariſienſis .

VIII. Hoc idem , quod Ripalda , aſſeruit Ludovicus Bail , qui in libro *de Beneficio Crucis* edito adverſus Bajanos articulos pag. 59. inquit : *Reſpondetur in hoc erraſſe Bajum, quod nimis extolleret ſtatum naturæ integræ , qualis erat in Angelo & primo homine , adeo , ut quod Pelagius male ſentiebat de ſtatu naturæ corruptæ , illam ſcilicet gratia ſupernaturali non indigere , idem ipſe ſentiret de ſtatu naturæ integræ , ipſam ſcilicet ſibi ſufficere ad merendum vitam æternam ſine gratiæ ſupernaturalis , & indebitæ adminiculo ; ut non immerito Pelagius Paradiſi terreſtris appellari poſſit :* & pag. 60. *Volebat autem Bajus naturam intellectualem , ſeu angelicam , ſeu humanam in primo ſtatu tanta excellentia donatam fuiſſe , ut opera ſolius liberi arbitrii nulla gratia ſupernaturali adjuti , aut elevati , digna eſſent vita æterna .* Quibus verbis neſcio , quænam luculentiora proferri queant .

Tom. 2. pag. 548.

IX. Gonet , quem Thomiſtæ inter præcipuos Doctoris Angelici Commentatores jure meritoque connumerant , in diſputatione *de ſtatu puræ naturæ* art. 1. ſect. 3. etiamſi affirmet potuiſſe hominem a Deo condi cum effræni concupiſcentia , & cum neceſſitate moriendi ; ingenue tamen fatetur non demonſtrari ſententiam ſuam ex damnatione Bajanorum articulorum , ſcribens : *Hanc aſſertionem Bellarminus , Suarez , & Anti-Janſenius ex eo probant , quod contraria , inquiunt , ſententia ſit a Pio V. in Bulla contra Michaelem Bajum reprobata . Verum licet inter damnatos Baji articulos 26. ſic habeat :* Integritas primæ creationis non fuit indebita naturæ humanæ exaltatio , ſed naturalis ejus conditio . *Et* 52. Deus non potuiſſet ab initio creare hominem qualis nunc naſcitur . *Inde tamen concludi non poteſt efficaciter ,*

ter, opinionem, quæ impoſſibilitatem ſtatus naturæ puræ, præciſe quantum ad donum integritatis, adſtruit, in hac Bulla fuiſſe damnatam; ſed tantum aliam, quæ præterea negat ſine gratia ſanctificante, quæ abſolute juſtum & rectum conſtituit, hominem condi a Deo potuiſſe. Hoc enim, ut recte obſervat Eſtius, intentum erat Baji in citatis articulis, ita ut 26. intelligeretur ab eo de integritate, ut comprehendit gratiam habitualem abſolute juſtificantem, & 52. de homine naſcente modo cum privatione talis gratiæ. Unde per hanc Bullam, nulla quidem cadit cenſura in opinionem Eſtii: ſed eam Janſenius & Henricus nullatenus evadere poſſunt; cum aſſerant hominem ante peccatum non potuiſſe produci ſine gratia ſanctificante, & immortalitatis dono: hæc enim doctrina expreſſe in Bulla proſcribitur, ut articulo præcedenti quoad gratiam ſanctificantem oſtendimus: quantum vero ad immortalitatis donum, patet ex articulo 74. Baji, qui ſic habet: Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, ſed naturalis conditio. Hactenus Gonetus. Quo autem ſenſu Suareſius, ac Bellarminus articulos Baji circa primi hominis conditionem & integritatem damnatos fuiſſe aſſerunt, arbitror ex dictis rem eſſe manifeſtiſſimam.

X. Guilelmus Eſtius Theologus præſtantiſſimus, & paullo ſupra a Joanne Baptiſta Gonet commemoratus, propendens in eam ſententiam, quæ aſſerit non poſſe naturam rationalem corpoream condi cum pugna virium inferiorum contra rectam rationem, *Porro huic ſententiæ* (inquit) *non obſiſtit condemnatio articuli, quæ prima conditionis integritatem aſſerebat eſſe naturalem humanæ naturæ conditionem.* Loquitur *enim articulus ille de integritate prima, quatenus comprehendit gratiam, imo quatenus in gratia præcipue conſiſtit: de qua jam ſupra oſtendimus, eam non fuiſſe naturalem primo homini, ſed ſupernaturalem. Patet hic ſenſus articuli manifeſte ex doctrina auctoris in eo capite, cujus titulus, ſive ſummarium ab auctore præmiſſum idem eſt cum articulo. Nam ibi præcipue agit de gratia, quæ nimirum abſolute juſtum & rectum hominem conſtituit. Idem patet ex articulis 21. 23. & 24. præcedentibus, qui cum iſto ſunt ejuſdem argumenti, & loquuntur tantum de dono gratiæ adoptantis hominem in filium Dei; denique id liquet ex*

Lib. 2. ſent. diſt. 25. §. 6. Tom. 1. pag. 301. edit. Pariſienſis.

Vide Fulgentium noſtrum La-Poſſe volum. 3. pag. 116.

Digitized by Google

ex declaratione Facultatis Theologicæ Lovanienſis in ſcripto quodam ſupra dictis articulis edito. Vide diſſertationem primam cap. 1. ſ. 2. num. 4.

P. Macedo Tom. 2. Collat. pag. 407. XI. Franciſcus Macedo, ex quo nonnulla produximus in Præfatione volum. 2. Collat. in 2. ſent. collat. 8. diff. 1. ſ. 3. differens de propoſitione Baji 55. *Deus non potuiſſet talem ab initio creare hominem, qualis nunc naſcitur*, præmiſſa reſponſione, quam confirmat ex Vaſquio, Turriano, Meratio, & Hauzeur, nonnullas ex Baji propoſitionibus *poſſe aliquo pacto ſuſtineri*, quarum unam eſſe ait quinquageſimam illam quintam, *Secundo reſpondeo* (inquit) *dato damnari illam, uti vult Suarez, in ea ſerie contentam, nihil inde ſequi contra noſtram ſententiam*, quæ nempe docet hominem in ſtatu naturæ lapſæ non ſolum exſpoliatum fuiſſe donis gratuitis, ſed etiam vulneratum in naturalibus, *nam ea ſolum damnatur, ut inquit Bulla*, In rigore, & proprio verborum ſenſu ab aſſertoribus intento, *ideſt non ſolitaria, ſed conjuncta, connexaque cum aliis, & uti cum illis conſentiens; atque hoc modo continet perverſam doctrinam: nam ex propoſitionibus* 22. *&* 27. *ejuſdem Baji in eadem Bulla relatis conſtat illum ſenſiſſe integritatem, & juſtitiam originalem non fuiſſe donum Dei, ſed conditionem naturæ, quod ſane hæreſim continet*. Quare, ut ſupra vidimus, idem Macedo aſſeruit quæſtionem *de impoſſibilitate puræ naturæ* ad Bajanum dogma nullatenus pertinere; ſed in ea poſſe unumquemque utramque partem tenere, modo vitet, damnetque doctrinam iſtam Baji, quæ originariam juſtitiam, ac primi hominis integritatem negat fuiſſe *donum gratiæ*, effutitque fuiſſe *naturalem* Angelorum, & Adæ *conditionem*.

Tom. 1. 922. XII. Ut producam noſtratium aliquos, Henricus Cardinalis Noriſius cap. 3. Vindiciarum ſ. 2. ubi demonſtrat concupiſcentiam rationi contrariam eſſe malam, & pœnam originalis peccati, *Unum*, inquit, *obſtare videtur, quod acerrime urgent recentiores. Etenim damnata eſt hæc propoſitio Baji* 55. Deus non potuiſſet talem ab initio creare hominem, qualis nunc naſcitur. *Quare potuit Deus condere hominem in ſtatu naturæ puræ ſubjectum concupiſcentiæ, qualis modo naſcitur. De his propoſitionibus Baji varie ſentiunt Theologi. Pater*

Digitized by Google

ter Vaſquez magni inter recentiores nominis 1. 2. *diſp.* 190. *cap.* 18. *proponit verba Bullæ, quæ ejuſmodi ſunt*: Quas ſententias ſtricto coram nobis examine ponderatas, quamquam nonnullæ aliquo modo ſuſtineri poſſent, in rigore tamen & proprio verborum ſenſu ab aſſertoribus intento hæreticas, erroneas, ſuſpectas, temerarias, ſcandaloſas, & in pias aures offenſionem immittentes, reſpective, & quæcunque ſuper iis verbo ſcriptoque emiſſa, præſentium auctoritate damnamus. *De qua cenſura ita idem judicat*. Multas ex illis propoſitionibus continentes acre judicium, quo Doctor ille aliorum opiniones criminabatur, damnari tantum ut ſcandalo & offendiculo patentes, & hac ratione ſolum prohiberi; nam & audacia nimiaque arrogantia in aliorum ſententiis maligne vellicandis ac lacerandis non parum ſcandali afferre ſolet, a quo docti & prudentes Theologi in ſuis ſcriptis abſtinere deberent. *Hæc autem confirmat locupletiſſimo teſtimonio Cardinalis Franciſci Toleti, qui in cauſa Baji Lovanium ab Apoſtolica Sede delegatus fuit*. Poſt aliqua: *Propoſitio illa* 55. *damnatur reſpective ad propoſitionem* 27. *quæ talis eſt*: Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, ſed naturalis ejus conditio. *Quaſi ſubjectio concupiſcentiæ, non fuerit ex dono creatoris, ſed ex exigentia naturalis humanæ ſubſtantiæ tanquam propria paſſio ejuſdem, quod falſum eſt. Nam hæc duo diſtinguenda ſunt: concupiſcentiæ ſubjectionem datam primo homini ex exigentia rei creatæ, vel ex pura puta decentia. Primum enim negatur, alterum a nobis aſſeritur; & hoc patet ex Auguſtino lib.* 3. *contra Julian. cap.* 11. In natura hominis ante peccatum pacem decebat eſſe, non bellum. *Interjectis nonnullis* addit Noriſius, *Propoſitio illa Baji non ſolum ob cenſuram damnata eſt, verum etiam quod hæreticorum recentium errori a Tridentinis Patribus damnato concineret; illi enim mordicus ſuſtinent concupiſcentiam eſſe peccatum, ut patet apud Bellarminum lib.* 5. *de Amiſs. gratiæ cap.* 5. *in quo errore propoſitio* 55. *Baji, quod concupiſcentiam attinet, fundatur, a cujus tamen damnato ſenſu longo intervallo diſtamus: non enim dicimus Deum non potuiſſe condere hominem cum concupiſcentia rebelli, quod illa ſit formaliter peccatum, ſed quia licet ipſa peccatum non ſit, eſt tamen ad peccatum inclinans, &*

quidem

quidem vehementius, quam quilibet habitus vitioſus ab homine contractus. Profecto theſis illa Baji, hominem non potuiſſe a Deo produci, qualis modo naſcitur, juxta amplam ejuſdem expreſſionem vera eſt; quis enim dixerit, Deum poſſe condere hominem cum peccato originali, cum quo modo naſcitur? Demonſtrat ſubinde Theologus præſtantiſſimus, etiam juxta Martinum de Eſparza inſignem Societatis Jeſu Theologum qu. 10.
Tom. 1. pag. 1353. de gratia, non potuiſſe hominem a Deo condi cum concupiſcentia rationi prædominante. In *Parallelo* quoque propoſitionum Baji, & quarumdam ſuarum ſimilium hæc omnia confirmat productis teſtimoniis P. Macedi lib. IV. de
Tom. 1. pag. 1421. clavibus Petri cap. 10. parte 2. pag. 370. Agit rurſus de hoc argumento adverſus *quintam Germanitatem*, iiſdemque reſponſionibus ſuam a Ba'o & Janſenio diſcrepantiam demonſtrat. In Mſs. adnotationibus ad Prodromum Velitarem pagina 25. ad objectam ſibi propoſitionem Baji 27. Non potuit creari primus homo abſque integritate, ſcribit Noriſius: *Dico non propter exigentiam rei creatæ, ſed decentiam Creatoris*. Atque ad propoſitionem 55. eadem pagina 25. columna 2. *Baij concluſio eſt abſoluta & univerſalis, ac proinde gratiam ſanctificantem includit*.

XIII. Quid conſtantiſſime propugnent Theologi noſtri
In libro, cui titulus „*Sincera doctrina Auguſtino-Lovanienſis Profeſſio. edit. Lovanii* 1716. Lovanienſes, conſtat ex Antonio Rolliers; qui, cum P. Leonardus Van Grinſven affirmaſſet *ſententiam eorum, qui negant ſtatum puræ naturæ poſſibilem incidere in propoſitiones Baji* 21. 27. 55. 76. pluribus argumentis ſententia illa demonſtrata inquit: *An juſta ſit hæc cenſura doctrinæ controverſæ injuſta, judicet SS. DD. A fulgurita in Bajo doctrina putant illi* (Lovanienſes Auguſtiniani) *ſe alieniſſimos dicendo* 1. *non eſſe, vel fuiſſe gratiam debitam naturæ, nempe ex parte naturæ, ſed ex parte Dei volentis condere naturam ad ſupernaturalia ordinatam*. 2. *Quia gratia data vel danda non erat pars naturæ, nec pertinebat ad integritatem ejus in ordine ut eſſet creatura*. 3. *Non erat naturalis ejus conditio, ſed ſupernaturalis*. 4. *Qui aſſerunt ſtatum naturæ puræ impoſſibilem, non docent cum Bajo, quod homini divinitus condendo debuerit conferri gratia ſanctificans, fides, ſpes, & caritas infuſa, aliaque dona & munera data Adamo; ſed adſtruunt ſolummodo, quod Deus imagini ſuæ*

donum

donum aliquod ſaltim actuale, idque ſupernaturale largiri debuerit, quo adjuta imago poſſet pertingere ad amicitiam cum Deo, qua mediante capax fieret, ut ad poſſeſſionem ſummi illius Boni, ad cujus imaginem producta eſt, perveniret.

XIV. Ignatius Albertus Svverts in theſibus *de Gratia cum reſpectu ad diverſos ſtatus* Lovanii 1726. theſi 3. ſ. 2. num. 5. hæc habet: *Verum nonnullis dubium hæret, quomodo impoſſibilitas ſtatus naturæ puræ, quatenus illa ſuadetur ex ratione imaginis Dei, quæ eſt homini* naturalis, *clare diſcernatur a doctrina, quæ traditur in Bajanis 21. 23. & 26. in quibus aſſeritur*, quod integritas primæ creationis ſit homini naturalis, *ſeu ut talis ei debita, non autem* ſupernaturalis. *Item ab ea, quæ continetur in 55. quod* Deus non potuiſſet ab initio talem creare hominem, qualis nunc naſcitur. *Ad quod reſpondetur.* 1. *Quod licet a ratione imaginis Dei homini* naturalis *argumentum formemus contra poſſibilitatem ſtatus* naturæ puræ; *hinc nullatenus fiat conſequens, quod vel humanæ naturæ ſublimatio per gratiam ſanctificantem, vel etiam gratia actualis ſit homini* naturalis: *Id enim falſiſſimum eſſe, ſole clarius liquet ex ipſa a nemine negata* naturalis *ratione. Illud enim proprie dicitur naturale, quod eſt aut ipſa natura, aut pars naturæ, aut quod ex principiis naturæ profluit, ut cauſis ſufficientibus. Reſp.* 2. *Quin Bajus in primi hominis creatione nullum donum ſupernaturale agnoverit, imo ejuſmodi penitus rejecerit, in dubium non revocabit quiſquis ad propoſitiones 24. & 25. damnatas attenderit.* Abſurda, *inquit*, eſt ſententia eorum, qui dicunt hominem ab initio dono quodam ſupernaturali, & gratuito ſuper conditionem naturæ fuiſſe exaltatum, ut Deum fide, ſpe, & caritate ſupernaturaliter coleret. *Ejuſmodi etiam in ſubſtantia continet 25. Quod inſuper ea omnia, quæ ſpectant ad primævam hominis integritatem, dixerit eſſe ipſius naturæ hominum, & primæ integritatis partes, & conſiderarit ut ipſam naturam in ſuo eſſe conſtituentes, ſit evidens legenti cap. 4. libri ipſius Baji* de prima hominis juſtitia, *ubi ait: Non minus naturæ hominum, quam Angelorum eſt hoc Pſalmiſtæ: Mihi autem adhærere Deo bonum eſt, &c. Et eadem eſt de reliquis primæ integritatis partibus demonſtratio. Ergo ſicut illud prius eſt naturæ hominum tanquam* pars; *ita & alia ad*

Pag. 24.

Digitized by Google

integritatem naturalem, ut partes ſpectantia; & hoc ita quidem, ut in his omnibus nullum ſupernaturale *interveniat* (ut in 24. mox citata aſſeruerat) *& primus homo non potuerit creari ſine* juſtitia naturali, *ut dogmatizat propoſitione* 79. *His erroribus e diametro opponitur Antagoniſta gratiæ ſupernaturalis; nihil dum de hac diſſerit ſollicitius & fortius inculcari curat, quam vim iſtius gratiæ intra beatitudinem facultatis naturalis minime contineri, ſed eam prorſus tranſcendere; tantum abeſt, ut iſta ſit* natura *hominum, aut tanquam vera* pars *ejus ad integritatem, aut* naturalem *rectitudinem concurrat. Et ut huic palmari, latiſſimoque diſcrimini ex ſuprabundanti aliquid adjiciamus. Reſ. 3. in prælaudata noſtra ſententia, licet ex una parte ſtatum naturæ puræ (ſenſu adverſariorum ſupra relato) omnino perneget eſſe poſſibilem, & ex alia gratiam ſupernaturalem etiam pro ſtatu integro acerrime tueatur, optime conſiſtere, quod homo creari potuerit ſine omni dono ſupernaturali; quidni enim potuiſſet Deus ſic ad tempus recens creatum hominem omni dono ejuſmodi nudatum relinquere (poſtea tamen, ne ſine ulla culpa pœnæ ſubjiceretur, ſupernaturaliter adjuvandum, & de hoc dando adjutorio ſecurum) ſeu ad oſtendendam homini impotentiam ſuam; ſi viribus naturalibus relinqueretur, ad contingendum finem ſupernaturalem; ſeu ob aliam rationem omnipotenti Providentiæ placitam; ſic tamen, ut interim hæc ipſa Dei providentia mediis naturalibus impetum concupiſcentiæ deſe pronæ ad repugnandum rationi ſtitiſſet ad tempus, ſive remotione objectorum contra rationem concupiſcibilium, ſive concurſum naturalem ac generalem ſufflaminando, quominus in nullos, actus rationi diſſonos prorumperet.* Quæ Antonius Rolliers, & Joannes Albertus Svverts affirmant de damnatis Baji articulis ad primum hominem pertinentibus, eadem perpetua & conſtantiſſima aſſertione ab his controverſiis exortis ad hanc uſque diem omnes Auguſtiniani Lovanienſes tradiderunt & propugnarunt, ut conſtat ex eorum theſibus collectis ſimul, & in tria volumina diſtributis, atque in Angelica Bibliotheca aſſervatis.

Lit. B. cl. 2. nu. 18. 19. 20.

§. II.

§. II.

Idem pravus & hæreticus ſenſus articulorum Baji, ſpectantium ad integritatem conditionemque primi hominis, ex iiſdem articulis, horumque plana & obvia ſignificatione deducitur.

QUoniam damnatus ſenſus articulorum Baji ille eſt, qui ex iiſdem articulis, eorumque, ubi obſcuri ſint, cum aliis pariter proſcriptis comparatione percipitur, juxta doctrinam eximiorum Theologorum, ac præſertim Suareſii, prout dixi diſſertatione præcedenti; congruum eſt, ut inquiramus, num præmiſſis noſtratium, atque exterorum judiciis ipſæ Bajanæ propoſitiones cohæreant, eumque præſeferant ſenſum, quem viri doctiſſimi tradiderunt.

I. Ac primum Bajus undecim prioribus propoſitionibus, qui ex libro 1. *de Meritis operum* fuerunt decerptæ, negat Angeli & primi hominis merita *recte* vocari *gratiam*: ait ad conſequendam vitam æternam *per ſe* bona opera *ex lege naturæ* ſufficientia fuiſſe: aſſerit *naturali lege* fuiſſe conſtitutum, ut ſi primus homo perſeveraſſet in obedientia, ad illam vitam pertranſiſſet: inquit merita primi hominis fuiſſe *primæ creationis munera*; & affirmat juſtis uſque in finem perſeverantibus æternam vitam retribui, idque non proprie *gratiæ Dei*, ſed *ordinationi naturali ſtatim initio creationis conſtitutæ* deputandum eſſe, propterea quod *lege naturali* conſtitutum ſit, ut vita æterna obedientiæ mandatorum juſto Dei judicio reddatur. Quomodo ergo Bajus dona ſupernaturalia in Angelis & in primo homine agnoſcit, ſi horum merita negat gratiam potuiſſe appellari, ſi munera naturæ ſuperaddita non diſtinguit a ceteris primæ creationis muneribus, ſi non ordini ſuperioris providentiæ, ſed ordinationi naturali ſingulis rebus naturales proprietates, & quidquid exigitur, ut ſint, atque in ſua natura ſerventur,

decernenti atque diſtribuenti, poteſtatem ſervandi mandata, ac debitam ſempiternæ vitæ retributionem adſcribit? Longe ergo ab his articulis diſſident, qui fatentur, *& Angeli, & primi hominis adhuc integri merita recte gratiam vocari: ut quæ ab ea gratia fluxerunt, in qua conditi erant, juxta notiſſimam illam Divi Auguſtini ſententiam, qua Deum aſſerit* (lib. 12. de Civit. Dei cap. 9.) *ſimul & naturam condidiſſe,*
Op. Baji p. 2. pag. 162. *& gratiam eſſe largitum*; ut inquit Expoſitio Lenſæi, ſive S. Facultatis Lovanienſis, cap. 1.

II. In eadem Expoſitione, eodemque capite rectiſſime aſſeritur, Angeli & primi hominis merita deberi gratiam nuncupari *ea loquendi ratione, & modo, qui non ſit a divinis litteris alienus: in quibus gratiæ vocabulo ſignificatum eſſe perſpicitur gratuitum hoc munus, quod ſupra naturæ facultatem, nullius meriti præcedentis intuitu ad ſpiritualem hominum utilitatem datur*; tametſi ſpecialiori titulo in ſacris litteris eximia illa, & ſingularis gratia commendatur, *qua propter Mediatorem Dei & hominum Jeſum Chriſtum peccatores juſtificantur, non ſolum nullis præcedentibus meritis bonis, verum etiam multis malis, quibus Dei gratiæ beneficio reddebantur indigni*. His conſimilia nos ſcripſimus lib. IV. de Theolog. di-
Tom. 1. pag. 338. 348. & 349. tom. 2. pag. 318. 484. & 491. ſciplinis cap. 8. lib. X. cap. 15. lib. XII. cap. 7. & 8. aliiſque in locis compluribus.

III. Ut ad Bajum revertatur oratio; in proximis poſitionibus depromptis ex altero libro *de Meritis operum*, ideſt, 12. 13. 15. 17. & 18. comminiſcitur ille, operibus bonis ineſſe meritum regni cœleſtis *citra gratiam adoptionis*; non autem inde rationem meriti repetendam eſſe, quod eadem opera fiant *per Spiritum adoptionis inhabitantem corda filiorum Dei*: neque rationem meriti in hoc conſiſtere, quod hi, qui bene operantur, habeant *gratiam, & inhabitantem Spiritum Sanctum*, aut ſublimentur *per gratiam adoptionis ad ſtatum deificum*: ſed contendit quæcunque opera, quæ legi conformia ſint, abſque gratia ſanctificante, abſque remiſſione peccatorum, abſque eo, quod homines adoptentur in Dei filios, habere meritum vitæ æternæ; atque eo uſque hæreticis hiſce aſſertionibus Bajus progreſſus eſt, ut videatur inſinuaſſe, etiam opera perfecta a Salvatore noſtro Chriſto Jeſu

Jeſu ex ſola conformitate legis meritum contraxiſſe, non autem, ut inquit decimus nonus articulus, *majorem valorem* habuiſſe *ex dignitate perſonæ operantis*. Sane hæc Baji de meritis operum aſſerta hæretica, atque falſiſſima verbis adeo expreſſis ſunt enuntiata, ut ipſe *Bajaniſmi redivivi* auctor explicata catholicorum omnium ſententia, quæ ad meritum vitæ æternæ neceſſarium eſſe definit, ut opera proficiſcantur a perſona, quæ juſta ſit, & Deo chara per inhabitantem Spiritum adoptionis, hæc ſcripſerit: *Bajus tamen contendit opera bona a filiis adoptionis facta non recipere rationem meriti ex eo quod fiant per Spiritum adoptionis inhabitantem corda filiorum Dei, ſed tantum ex eo quod ſunt conformia legi, &c.* Si vero noſtram *de conditionibus operis meritorii* ſententiam Anonymus iſte legiſſet, atque obſervaſſet commentum illud Bajanum a nobis data opera confutari; aut, ſi legit, viditque, ſubdole veritatem non occultaſſet: ingenue confeſſus eſſet, in propoſitionibus quæ ad ſtatum Angelorum ac primi hominis attinent, in iis ſaltim de merito bonorum operum enuntiatis, & quæ ipſe cum præcedentibus docet maximam connexionem habere, non Baji ſectatores nos eſſe, ſed adverſarios, & doctrinæ catholicæ propugnatores.

Bajan. Rediv. pag. 32.

Tom. 3. De Theolog. diſci plinis pag. 513.

IV. Pergit Bajus promere errores ſuos, quibus ſcatet Opuſculum *de prima hominis juſtitia*, unde propoſitiones 21. 22. 23. & 24. fuerunt decerptæ. Ut enim nunc prætermittam viceſimam ſecundam, quæ eſt de textu Apoſtoli ad Rom. 2. *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter quæ legis ſunt faciunt*, de qua dicam poſtea; in propoſitione 21. aperte Bajus affirmat, *Humanæ naturæ ſublimationem, & exaltationem in conſortium divinæ* (quæ ſublimatio & exaltatio in gratia ſanctificationis & adoptionis peculiariter ſita eſt, cum impii ſola actuali gratia ſuffulti, minime ad tale conſortium ac dignitatem pertingant) *debitam fuiſſe integritati primæ conditionis, & proinde naturalem dicendam eſſe, & non ſupernaturalem*. In viceſima autem tertia pronuntiare audet *hominem ab initio nullo dono ſupernaturali & gratuito* fuiſſe exaltatum, *ut fide, ſpe, & caritate Deum ſupernaturaliter coleret*, ideoque conditum Adam exiſtimavit inſtructum duntaxat

taxat naturalibus proprietatibus, & ſupernaturalibus Theologalium virtutum habitibus exſpoliatum: rejecitque poſitione proxima ad Pelagianiſmum, nec veretur appellare *inſipientiam*, atque deliramentum Philoſophorum, ſententiam illam Catholicam atque orthodoxam, quæ aſſerit hominem primum *ſic conſtitutum, ut per dona naturæ ſuperaddita fuerit largitate Conditoris ſublimatus, & in Dei filium adoptatus*. Quare & in hoc a Bajo Theologi illi diſſident quamlongiſſime, qui *per dona ſupernaturalia* primum hominem ſublimatum fuiſſe concedunt, eique debitam negant gratiam illam, qua *in Dei filium* fuit adoptatus, & ſine qua potuiſſe condi rationalem creaturam ii quoque firmiſſime profitentur, qui adverſus ſtatum *naturæ puræ* decertant.

V. Huc demum ſpectant poſtremæ duæ Baji propoſitiones, ideſt 75. & 76. in quibus apertiſſime negat immortalitatem primi hominis fuiſſe *gratiæ beneficium*, eamque appellat *naturalem conditionem*, falſamque pronuntiat aſſertionem Doctorum, qui docent, *primum hominem potuiſſe a Deo creari & inſtitui ſine juſtitia naturali*. In hiſce omnibus propoſitionibus Bajus *naturale* appellavit, quod ſpectata rerum natura & conſtitutione debitum eſt, atque donis ſupernaturalibus opponitur: quamvis enim lib. 1. *de prima hominis juſtitia* cap. 6. *naturale* dixerit, quod homini in ſua creatione collatum fuit, & pertinet ad primam ejus nativitatem, productis verbis S. Leonis Magni, qui ſerm. 1. de Jejunio ait, *Hanc eſſe naturalem noſtri generis dignitatem, ſi in nobis quaſi in quodam ſpeculo divinæ benignitatis forma reſplendeat*, verbiſque aliis conſimilibus Sanctorum Fulgentii ac Proſperi; nihilo tamen minus affirmans Bajus naturalem illam dignitatem atque juſtitiam, in qua primus homo conditus fuit, non fuiſſe *donum naturæ ſuperadditum*, neque ullo *dono gratuito* hominem illum indiguiſſe, ut Deum auctorem ſuum coleret, actibus Theologalium virtutum, ac potuiſſe *citra gratiam adoptionis* promereri bonis operibus vitam æternam; apertiſſime *naturale* intellexit, quod ita rerum conſtitutioni & ſubſtantiæ debetur, ut naturalis proprietas cenſeri poſſit, quâ deſtituta rationalis creatura bonis naturalibus careat, eo ferme pacto, quo naturalibus perfectionibus ad corporalem vitam perti-

Oper. Baji p. 1. pag. 57.

Digitized by Google

pertinentibus homo dicitur exſpoliatus, ſi cæcus, claudus, vel mutus naſcatur.

§. III.

Commenta Baji circa integritatem, & conditionem primi hominis, ex Bajanis ſcriptis uberius explicantur, hinc iis, quæ hactenus dicta ſunt, confirmatis.

I. THeologorum, quorum teſtimonia in medium attuli §. 1. hujus diſſertationis, concordiſſima ſententia eſt, Baium exiſtimaſſe juſtitiam, integritatem, & ſupernaturalium donorum munera, quibus Adam in prima ſui conditione fuit cumulatus, non fuiſſe dona, quæ excederent naturæ ordinem, ac eſſent a natura primi hominis ſeparata; ſed fuiſſe naturalia eo modo, quo naturale eſt lumen oculorum, ut loquitur Eminentiſſimus Bellarminus: adeo, ut nativis viribus, meritiſque abſque gratia comparatis, poſſet creatura innocens pervenire ad vitam æternam; hæc vero illi connaturalis finis eſſet, non ſupernaturalis. Ut modo percipiatur, num revera id Bajus ſenſerit, quod viri doctiſſimi aſſeruerunt, ſubiit mihi animus aliquantulum per Bajana Opuſcula divagari. Itaque in priori libro *de prima hominis juſtitia* cap. 1. demonſtrat Bajus primi hominis rectitudinem non fuiſſe ſine Spiritu Sancto inhabitante, & cap. 2. aſſerit primum hominem in ſua creatione Spiritu Sancto non caruiſſe; ſed affirmat primum hominem ita conditum *plenum ſanctificatione Spiritus*, ut multi firma fide crediderint, *hanc fuiſſe naturalem ejus dignitatem*. Docet ſubinde Bajus animam *ſine Spiritu Sancto vivificante* omnino mortuam futuram fore, concludens præcitatum caput ſecundum: *Si Deus primo homini animam ſine Spiritu Sancto dediſſet, tunc non viventem, ſed mortuam animam illi dediſſet: licet interim non negemus intelligi poſſe, quod Deus fecerit hominem*

P. 1. pag. 52. *Pag. 53.*

minem in animam viventem, quia dedit illi animam cibi & potus ſubſidio corpus vegetantem. Sed non poteſt intelligi dediſſe homini animam Spiritu Sancto deſtitutam, ne ſic corpus vegetaſſe putetur, ut ipſa in ſe mortua fuiſſe credatur. Quo in loco Bajus ita vitam animæ derivatam ex Spiritu Sancto vivificante *naturalem* primo homini fuiſſe pronuntiat, quemadmodum naturalis eſt vita corporis proveniens ex anima vegetante: immo aſſerens non poſſe intelligi, quomodo anima vegetaret corpus, ſi mortua fuiſſet, mortuam autem futuram fuiſſe abſque Spiritu Sancto; abſurdiſſime naturalem animæ vitam in Spiritus Sancti vivificatione conſtituit, adeo, ut ſola præſentia animæ naturaliter adhærentis Deo faceret hominen in ſpiritu vivificante, ſicuti modo anima carni ſerviens non ita corpus vivificat, ut corruptionem abſumat.

II. At qualicunque ſenſu portentoſa hæc Baji doctrina accipiatur; capite quarto, cui titulus eſt damnatus ipſe articulus viceſimus ſeptimus, propoſita ſententia S. Thomæ, aliorumque Theologorum docentium primum hominem cum Spiritu Sancto fuiſſe conditum, aperte rejicit ſententiam, quam fatetur eſſe communem, & quæ propugnat *hominem ſic initio conditum eſſe rectum, ut juſtitia, pietate, & ceteris Spiritus Sancti chariſmatibus repletus fuerit.* Monſtrum ſane, quod primus homo habuerit Spiritum Sanctum inhabitantem, & nihilominus omnibus Spiritus Sancti donis, & chariſmatibus fuerit deſtitutus.

Pag. 55.

III. Verum id abſurdi Bajus effutire coactus eſt, eo in loco integritatem primi hominis naturalem fuiſſe contendens, atque ad hoc demonſtrandum argumentationem iſtam producens: *Sicut ergo cum vitium oculorum dicitur cæcitas, id oſtenditur quod ad naturam oculorum pertinet viſus; & cum vitium aurium dicitur ſurditas, ad earum naturam pertinere demonſtratur auditus: ita cum vitium creaturæ Angelicæ dicitur, quod non adhæret Deo, hinc apertiſſime declaratur ejus naturæ ut Deo adhæreat convenire.* Ac paullo poſt eadem affirmans de carnis concupiſcentia, *Quia enim vitium eſt hominis* (inquit) *quod caro concupiſcit adverſus ſpiritum, & quod lex carnis repugnat legi mentis, ideo manifeſte intelligitur naturæ hominis eſſe, ut utrumque ad nutum pareat imperio rationis.*

tionis. Dicat nunc, obſecro, Anonymus; nonne hæc Baji doctrina olet deliramentum Lutheranorum, aliorumque proteſtantium, quibus conſenſiſſe initio damnationis ſuæ, ut alibi diximus, Bajus haud levem exhibuerat ſuſpicionem? Certe verba Baji priori loco recitata eadem ſunt, ac verba Lutheri ſcribentis ad tertium caput Geneſeos juſtitiam tam fuiſſe Adamo naturalem, *quam naturale eſt quod oculi lumen recipiant*; continentque argumentationem illam hæreticorum. *Si naturale eſt Angelo adhærere Deo, certe naturale erit etiam homini; non igitur opus fuit dono aliquo ſupernaturali, ut primus homo Deo adhæreret, ac per hoc juſtus & rectus eſſet*. Idem de concupiſcentia hæretici cavillantur apud Eminentiſſimum Bellarminum, & apud Adamum Contzen, qui Bellarmini librum *de Gratia primi hominis* adverſus Davidem Pareum vindicavit.

Apud Bellarmin. de Gratia 1. Hom. cap. 1. pag. edit. noviſſimæ 2. & cap. 7. object. 3. pag. 12. item object. 5. ibid., & apud Adamum Contzen in defenſione Bellarmini pagina 232.

IV. Pergit Bajus commentum ſuum de naturali primi hominis integritate explicare, & cap. 6. inquit: *Quemadmodum ſanitas corporis primarum eſt proportio qualitatum, quæ quando contra naturam vitiatur, ſtatim naſcitur infirmitas: ſic naturalis animæ ſanitas legitima eſt omnium partium ejus obedientia, quæ ſi vel in una, vel in pluribus partibus aliquo affectu malo perturbetur, is affectus rectiſſime paſſio, perturbatio, & animi ægritudo dicitur, naturali ejus ſanitati contraria*. Atque hæc item nonne eadem prorſus ſunt, ac deliria novatorum dogmatizantium, ut inquit Bellarminus, *rectitudinem illam, in qua creatus eſt Adam, fuiſſe illi naturalem, nimirum quod fuerit veluti quædam ſanitas debita naturæ, aptaque naſci ex ipſa natura bene conſtituta, ideſt, non corrupta?*

Bajus pag. 58.

Bellarm. cit. lib. cap. 5. pag. 7.

V. Magis magiſque ſeſe explicat Bajus, & cap. 6. demonſtrare nititur potuiſſe primum hominem integrum abſque ullo *ſupernaturali dono* nativa virtute Deum colere, quemadmodum ſerpens ante maledictionem poterat erectis incedere pedibus, & terra producere fruges, ac mulieres partus effundere, eo modo, quo gallinæ & anſeres ova parturiunt. Audi hæreticam ratiocinationem: *Hujus rei etiam manifeſtum argumentum complecti videtur ipſa pœnarum pro peccato primæ tranſgreſſionis ordinatiſſima retributio, qua & ſerpens ſuper pectus ſuum graditur, & mulier doloribus parit,*

& terra in opere viri maledicitur, ut tribulos pariat, & vir in ſudore vultus ſui veſcatur pane ſuo; quia hæ pœnæ non in ablatione doni ſupernaturalis, ſed in privatione bonorum naturalium conſiſtunt. Niſi quis forte tam abſurde ſentiat; ut putet ſtatim initio creationis rerum, non tantum hominem dono quodam ſupernaturali & gratuito, ſupra naturæ ſuæ conditionem fuiſſe exaltatum, ut fide, ſpe, & caritate Deum ſupernaturaliter coleret, ſed etiam ſerpentem, ut ſublime erectus pedibus inſiſtens graderetur, (ut ait S. Baſilius in homilia de Paradiſo tom. 1.) & terram, ut ſine laboris moleſtia, ſua fecunditate fruges humano victui neceſſarias ultro produceret: ſicut adhuc hodie producit fœnum ſervituti hominum, & fructiferas arbores, (quas nunc videmus ad vindicandam ſignificandamque humani ſeminis corruptionem, ex ſuo ſemine nonniſi ſurculos degeneres parere, qui fructus producunt acerbos, & humano victui ineptos) ut ſui generis & fecunditatis ſemina proferrent, quæ ſine inſitione ramuſculi melioris in primitivæ ſuavitatis germina, fructuſque adoleſcerent, &c. (Bajus pag. 55.)

VI. De his rurſus Bajus agens in Apologia articuli 23. (qui ex præcitato cap. ſeptimo libri *de prima hominis juſtitia* depromptus fuit) etiamſi verba illius articuli appellet *commenta alicujus æmuli*; nihilo tamen minus pervicaciter errori ſuo inſiſtens integritatem primi hominis *naturalem* fuiſſe confirmat innixus principio, *Eſt enim malum naturalium privatio bonorum*. Atque hoc pariter argumentum eſt hæreticorum, omne donum ſupernaturale primo homini denegantium. David enim Pareus adverſus Bellarminum ita ratiocinatur: *Ex Auguſtino Enchiridii cap. 11. animorum quæcunque ſunt vitia, naturalium ſunt privationes bonorum. Privationes bonorum naturalium præſupponunt habitum eorumdem. Vitia animorum ſunt privationes bonorum naturalium, rectitudinis, juſtitiæ originalis, &c. Ergo hæc ſupponunt habitum bonorum naturalium*. Eodem prorſus modo argutantur alii hæretici apud Bellarminum de Gratia 1. hominis cap. 7. object. 2. Dona itaque primæ integritatis quemadmodum apud Lutheranos, ita apud Bajum bona *naturalia* erant, non beneficia gratiarum.

Parte 1. Op. Baji pag. 93.

Apud Adamum Contzen p. 221.

Bellarm. tom. 4. pag. 11.

VII. Quoniam hanc Baji Apologiam commemoravi;

paullo

paullo ſupra, id eſt ad articulum 21. eumdem errorem confirmans ſcripſit: *Quæ ſi quem forte non movent, poteſt ſuo frui judicio; cui etiam humiliter ſupplico, ut iis reſpondere dignetur, quæ me moverunt, & id docere, quod me fateor ignorare. nempe quomodo ſolida ratione, & non tantum Scholaſtica traditione doceatur, veram rectitudinem, in qua primus homo conditus eſt, & cujus abſentia eſt malum, non naturalem eſſe, ſed tantum ſupernaturalem, cum malum nihil aliud ſit, quam naturalium privatio bonorum. Non enim dixi (quod me etiam dixiſſe calumniatur) humanæ naturæ ſublimationem eſſe dicendam naturalem, & non ſupernaturalem: ſed dixi, ſic eſſe naturalem, ut tamen in nobis recte ſupernaturalis dicatur; ſicut viſus diceretur ſupernaturalis in illis, quibus divina virtute per miraculum eſſet reſtitutus.* Id quidem Bajus tradiderat *de juſtitia primi hominis*: ſed ita aſſerere juſtitiam, atque rectitudinem primo homini *naturalem*, ut in nobis tamen *ſupernaturalis* dicenda ſit, quoniam ad ſupernaturalem dignitatem inſtauramur per Chriſtum, ad eum plane modum, *quo ſanitas corporis gratiæ eſt, cum neque viribus naturæ, neque opera medici reparari poteſt, ſed ſola Creatoris beneficentia redditur*; nihil eſt aliud, quam omni prorſus modo Proteſtantibus hæreticis conſentire, & gratiam & juſtitiam tantum *per accidens ſupernaturalem* fateri, ut inquit de ſectatoribus Lutheri Cl. Bellarminus, cujus verba produximus §.1.num.3.

Bajus p. 1. pag. 92.

Verba ſunt Baji eodem. cap. 10. pag. 61.

VIII. Expreſſius Bajus cap. 11. & ultimo eiuſdem libri errorem ſuum explicavit, docens *naturalia* dicenda eſſe, quæcunque aut ex naturæ principiis ducunt originem, aut ſi aliunde accedant, pertinent ad naturalem rerum conſtitutionem, ac talem fuiſſe primi hominis integritatem. Nam cum ſibi objeciſſet, *Naturalis qualitas dicitur, quæ ex naturæ principiis oritur: ſed nemo dixerit Adæ juſtitiam, quæ tantæ excellentiæ fuit, ut eum divinæ naturæ conſortem faceret, ex anima ejus & corpore naturaliter tanquam ex efficiente cauſa exortam: igitur non eſt illi dicenda fuiſſe naturalis, quaſi ex naturæ viribus orta, ſed ſupernaturalis & divino munere data*; huic argumento reſpondet: *Naturale non cauſæ aut originis ſuæ comparatione dicitur, ſed rei, cui ſic ineſt, ut ad naturalem ejus integritatem pertineat, ſitque ejus abſentia malum,* *pag. 61.*

ſive ex ejus principiis tanquam efficientibus cauſis oriatur, ſive aliunde accedat, ſicut manifeſte patet de viſu, auditu, ſanitate corporis, aliiſque qualitatibus ad hominis integritatem neceſſariis, quas quibuſdam natura non contulit, ſed Chriſti gratia reparavit; has enim nemo ſupernaturales vocat, aut naturales eſſe negat, ſed earum duntaxat generationes. Quapropter ſive ex naturæ principiis tanquam efficientibus cauſis orta fuerit primi hominis juſtitia, ſive a Deo immediate illi collata, (ſicut plerique de anima rationali tradunt, quam tamen nemo ſupernaturalem eſſe arbitratur) adhuc tamen illi naturalis fuit, quia ſic ad ejus integritatem pertinebat, ut ſine ea non poſſit ſalva conſiſtere, miſeriaque carere. Triplici ergo ſenſu aliquid juxta Bajum dicitur *naturale*. 1. *Naturale* dicitur, quod aptum eſt naſci ex principiis naturæ, ut viſus, & auditus. 2. *Naturale* appellatur illud, cujus carentia eſt privatio naturalium bonorum, etiamſi quibuſdam a natura non conferatur, ut viſio reddita cæco nato, quæ ſupernaturalis tantummodo dici poteſt quantum ad mirabilem ejuſdem reparationem. 3. Vocatur *naturale*, quod etiamſi non oriatur ex naturæ principiis, pertinet tamen ad naturalem conditionem, cujuſmodi eſt anima rationalis. Etiamſi ergo Bajus alicubi videatur indifferens ad aſſerendum num juſtitia originalis *ſit a Deo immediate collata*, ſive orta *ex naturæ principiis*; illam tamen ſemper *naturalem*, & naturæ proportionatam aſſeruit: & conſequenter ſive Bajus integritatem primi hominis *naturalem* dixerit, quod orta ſit ex naturæ principiis, cujuſmodi eſt viſus, auditus & ſanitas corporis: ſive *naturalem* appellaverit, quod illius integritatis privatio ſit carentia naturalium bonorum, nobiſque ſanctitas & juſtitia ſupernaturali dono reddatur, ut viſus reſtitutus fuit cæco nato; ſive demum *naturalem* dixerit, quod ad hominis primam conſtitutionem pertinuerit, quamvis a natura tanquam a cauſa productiva & effectrice non prodierit, quemadmodum anima rationalis eſt forma corporis naturalis; manifeſtum eſt idem prorſus de primo homine Bajum ſenſiſſe, quod hæretici illius temporis commenti ſunt, omnemque gratiam naturæ ſuperadditam homini primitus condito denegaſſe. Hæc memoriâ teneas pro dicendis §. 9. num. 3.

IX. Plura

IX. Plura adderem, niſi Bajus in Apologia ad articulum nonum explicans, quo ſenſu *dona homini integro in ſua creatione conceſſa*, *dona gratiæ fuerint*, expreſſiſſime tradidiſſet eatenus fuiſſe dona gratiæ, quatenus in creatione nullis præcedentibus meritis collata fuerunt, quo ſenſu etiam creatio appellanda eſt donum gratiæ: atque ad hanc rem profert plura S. P. Auguſtini teſtimonia, inter quæ depromptum ex ſerm. XI. de verbis Apoſtoli: *Iſtam gratiam, qua conditi ſumus, quamquam hoc nomine appellatam minime legerimus, tamen quia gratis data eſt, gratiam fateamur*; & aliud conſimile ex Epiſt. 95. *Etſi enim quadam non improbanda ratione dicitur gratia Dei, qua creati ſumus, ut eſſemus, & viveremus, & ſentiremus, & intelligeremus, & de hoc tanto beneficio Creatori noſtro gratias agere debemus; unde merito & iſta gratia dici poteſt, quia non præcedentibus aliquorum operum meritis, ſed gratuita Dei bonitate donata eſt; alia tamen eſt, qua prædeſtinati vocamur, juſtificamur, & glorificamur*. Iiſdem ergo verbis, quibus Auguſtinus *gratiam* appellat naturam, qua creati ſumus, ut ſimus, ut vivamus, ut ſentiamus, ut intelligamus, Bajus præcitato articulo nono inquit *gratiam* fuiſſe dona conceſſa homini integro, & angelo, *non improbanda ratione*, ideſt, quatenus largitate Conditoris, non meritis præcedentibus donata fuerunt: ideoque in homine integro Bajus nullam gratiam ſupernaturalem, nullumque donum naturæ limites excedens agnovit, prout animadvertit Franciſcus Suarez, de quo §. I. num. 6. ſed integritatem primi hominis *naturalem* fuiſſe exiſtimavit, ſicut homini naturalis eſt ſentiendi & intelligendi facultas; & unicuique rei naturalis eſt qualitas orta ex naturæ principiis, aut ita indita & concreata, ut ad naturæ conſtitutionem pertineat, adeo ut ſi tali qualitate res deſtituta ſit, bonis naturalibus careat, quemadmodum pecudi deeſt bonum aliquod naturale, ſi naſcatur cæca, vel claudicans, vel febricitans, inquit Eminentiſſimus Bellarminus tom. 4. pag. 7. P. 2. pag. 83.

§. IV.

§. IV.

Ex damnatione propoſitionis 35. Queſnelli ea, quæ dicta ſunt, confirmantur.

Bajaniſmus Rediv. pag. 77.

HAud diffitente Anonymo, articulo 3. Bajaniſmi Redivivi §. 2. num. 11. Baji errorem circa gratiam Adami, & circa *impoſſibilitatem ſtatus naturæ puræ* innovavit Queſnellius in quibuſdam propoſitionibus damnatis a Clemente XI. in Bulla *Unigenitus*, præſertim vero in trigeſimaquinta, quæ eſt hujuſmodi: *Gratia Adami eſt ſequela creationis, & erat debita naturæ ſanæ & integræ.* Quare quod viri docti atque orthodoxi de hac Queſnelliana pronuntiaverunt, idem de Baji vigeſima ſeptima propoſitione erit omni procul dubio affirmandum.

Conſtit. Unigenitus *propugnata tom. 1. pag. 747. 748. 749. Recole quæ diximus in Præfatione.*

I. Agens de illa Queſnelli propoſitione Jacobus Fontana num. 1. ait, *propoſitionem de omni gratia Adami, ſive habituali, ſive actuali intelligendam eſſe:* num. 2. ait a Queſnello & a Bajo accipi *vocabulum gratiæ improprio, & Pelagiano ſenſu,* Pelagium vero gratiam verbotenus admittendo, eam *in ſola natura a Deo gratis condita* collocaſſe: num. 3. ait Bajum dona conceſſa homini integro, & angelo gratiam dixiſſe, *ratione nec Pelagio improbanda, nec Luthero, qui dum veras gratias Theologicas naturæ ordinem excedentes negant integritati tam Adami, quam Angelorum; tamen ut natura gratis condita eſt, ita quidquid eam ſequitur, appellari hoc ſenſu gratiam non prohibent:* num. 4. ait juxta Queſnellum & Bajum in propoſitione 21. gratiam Adami non fuiſſe *ſupernaturalem, cum effectus eſſet, & ſequela creationis, ex principio naturæ integræ debito elicita:* num. 5. explicans quomodo juxta Queſnellum gratia Adami foret ſequela creationis, & debita naturæ integræ, inquit talem fuiſſe, quoniam in ſenſu Queſnelli, necnon Baji in propoſitione 24. erat *naturalis, & non ſublimatio per dona naturæ ſuperaddita, ac ſuperantia naturæ ordinem.* Quid plura? in fine capitis pag. 75. hæc Jeſuita doctiſſimus ſcribit: *Error Queſnelli a Bajo quidem,*

dem, *& Janſenio*; *ſed ante hos originem duxit à Luthero in cap. 3. Geneſis*, *ubi de originali juſtitia primi hominis ſic tandem concludit*: „ Quare ſtatuamus, juſtitiam non fuiſſe quoddam donum, quod ab extra accederet, ſeparatum a natura hominis; ſed fuiſſe vere naturalem, ut naturæ Adæ eſſet diligere Deum, credere Deo, agnoſcere Deum. Hæc tam naturalia fuere in Adamo, quam naturale eſt, quod oculi lumen recipiunt: „ *Et infra*: „ Porro hæc probant, originalem juſtitiam eſſe de natura hominis; ea autem per peccatum amiſſa, non manſiſſe integra naturalia, ut Scholaſtici delirant. „

II. In *Inſtructione Paſtorali* edita ac probata poſt comitia Cardinalium, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum Galliarum an. 1714. ut diximus in Præfatione, hæc de propoſitionibus Queſnellianis 34. 35. 36. & 37. ad gratiam primi hominis pertinentibus continentur: „ Saint Auguſtin nous enſeigne ſur la grace d'Adam innocent, une doctrine bien differente de celle qui eſt renfermée dans les propoſitions condamnées. Ce Pere, loin de croire que les merites d' Adam n' euſſent pour principe qu'une grace naturelle, reconnoît au contraire dans l' état d' innocence un ſecours ſurnaturel, dont l' homme avoit beſoin. *Primus homo egebat adjutorio gratiæ &c.* Il appelle ce ſecours une grande grace, *Imo vero habuit magnam*. Les propoſitions condamnées n' attaquent-elles point ouvertament cette verité; elles enſeignent que la *grace d'Adam étoit une ſuite de la creation*, *une grace due à la nature ſaine & entiere*, & qu' elle *lui étoit proportionée*; ce qui ne marque dans le premier homme qu' une grace naturelle, inſeparable de ſa condition, & qui n'auroit produit que des merites purement humains; propoſitions manifeſtement oppoſées aux principes de Saint Auguſtin, & juſtement condamnées dans Baius par le Saint Pape Pie V. & par le Pape Gregoire XIII. renouvellées par l' Auteur des Reflexions morales: ne meritoint-elles point d' être encore proſcrites par le Saint Siege? „ Jure meritoque proſcriptæ ſunt: ſiquidem afferere gratiam Adamo collatam fuiſſe naturalem, a conditione naturæ inſeparabilem, ipſi naturæ proportionatam, meritorumque duntaxat

Deliberations de l' Aſſemblee des Cardinaux Archeveſques & Eveques, tenue à Paris en l' Annee 1713. & 1714. pag. 41.

Lib. de Corrept. & Grat. cap. XI.

taxat naturalium effectricem, idem eſt, ac denegare dona ſupernaturalia & naturæ ſuperaddita; idem eſt, ac rejicere aſſertum ab Auguſtino auxilium *ſine quo non*, Adamo ſupernaturali beneficio collatum; idem denique eſt, ac doctrinæ Catholicorum omnium adverſari, ac Luthero & Calvino, quibus proculdubio Bajus & Queſnellius ſubſcripſere, penitus aſſentiri.

Traite Theologique adreſſe au clerge du dioceſe de Meaux. A Paris an. 1722. pag. 687.

III. Henricus Cardinalis de Biſſy in Tractatu Theologico adverſus propoſitiones Queſnelli ad prop. 34. & 35. inquit: „ En Francois nous appellons des *merites humains*, des merites purement naturels, qui ne ſont point de dons ſurnaturels de Dieu, des merites que nous acquerons par nos ſeules forces naturelles. Ainſi le ſens de la trente-quatriéme propoſition eſt, que les merites produits par la grace d'Adam etoient purement naturels, que ce n'étoient pas des dons ſurnaturels de Dieu, qu'ils étoient les effets du ſeul libre arbitre. Paullo infra, ideſt, pag. 690. „ Bajus (inquit Eminentiſſimus Princeps) n'eſt pas le premier qui ait enſeigné, que la juſtice originelle & l'elevation de l'homme à la participation de la nature divine, étoit naturelle à l'état d'innocence, & qu'elle en étoit abſolument inſeparable. Il avoit puisè cette opinion dans Luther & dans Calvin. Voici comment Luther s'en explique. „ Atque hoc in loco profert Cardinalis eximius, quæ Lutherus ſcribit in cap. 3. Geneſ. de quibus ſupra §. 1. num. 3. atque hoc eodem paragrapho num. 1. Animadvertit quoque eamdem fuiſſe opinionem Calvini Inſtit. lib. 1. cap. 15. lib. 2. cap. 1. & 6.

pag. 12.

IV. In parvo itidem libello typis Colonienſibus edito anno 1714. cui titulus, *Venin des* 101. *propoſitions*, hæc leguntur: 34. „ Que la grace d'Adam ne produiſoit que *des merites humains*. Ce n'étoit donc point un don ſurnaturel, qui élevât l'homme au-deſſus de ſa condition naturelle. 35. Que la grace d'Adam étoit une ſuite de la creation, une grace duë à la nature ſane & entiere; une grace qui conſequemment n'étoit grace que de nom, qui l'étoit qu'autant que la creation pout-étre appellée grace. Bajus ne s'eſt point exprimé autrement dans la 23. la 26. & la 79. de les propoſitions condamnées.

V. In

Digitized by Google

V. In Opuſculo, cui titulus, *Veritas & æquitas Conſtitutionis* Unigenitus *Theologicæ demonſtrata*, propoſitio 35. Queſnelli dicitur *falſa*, *temeraria*, *erronea & Pelagiana*; quod eo loci demonſtratur ex Bajanis articulis, & non ſemel citato Commentario Lutheri in c. 3. Geneſeos. In altero item Opuſculo, cui titulus, *Les cent & une propoſitions qualifiées en detail*, eadem Queſnelliana propoſitio dicitur: „ Fauſſe, temeraire, erronée, Pélagienne. „ In quo autem præcipue Pelagiana hæreſis ſita eſt, niſi in eo quod naturalibus & ſolius liberi arbitrii viribus Pelagiani opera illa adſcripſerunt, quæ abſque ſuperno divinæ gratiæ auxilio fieri non poſſunt?

Veritas, & æquitas, &c. p. 45.

pag. 76. ibique alia plura, cum proximo n. 7.

VI. Gregorius S.R.E. Cardinalis Selleri pertractans initio tomi VI. de trigeſimaquarta, & trigeſimaquinta P. Queſnelli propoſitione, *Quid monſtruoſius* (inquit) *poterat ideare author hiſce proſcriptis propoſitionibus? Quis quæſo monſtrum non intuetur, dum in ipſis execrandam confuſionem gratiæ cum natura, & utriuſque deſtructionem apertiſſime agnoſcit? Profectò ſi gratia Adami nonniſi humana producebat merita; ergo erat ipſius natura, quæ de ſe valet humana merita efficere. Praterea ſi gratia Adami ſequebatur creationem ejus, eratque naturæ ſanæ & integræ debita, prorſus gratia non erat, ſed illius naturæ proprietas, ipſam ſequens, eique debita*. Infra num. 46. hæc ſcribit: *Quotieſcunque in primo homine, hujuſque poſteris, ſi perduraſſet natura in ſua integritate, Gratia ſecuta fuiſſet creationem, tanquam debita naturæ; hujus fuiſſet propria, ex intrinſecis ejuſdem derivans, ac proinde humana & naturalis*. Etſi autem hic auctor Queſnelli errorem derivare ſentiat, ex quo idem Queſnellius neget *poſſibilem ſtatum puræ naturæ*, ita tamen ex hoc principio damnatas theſes conſequi exiſtimat, quod Queſnellius Bajo, & Janſenio adhærens, *falſo concludat, Dei gratiam ſequi naturam in ſui creatione, ſicut proprietas ſequitur eſſentiam, & eſſe illi debitam, ſicut connaturalia ſunt debita naturæ*. Hanc vero conſecutionem nullibi in Auguſtinenſium Theologorum ſcriptis, niſi refutatam, rejectamque adinvenies.

Tom. 6. p. 1.

pag. 55.

Hinc memoriâ repetendum eſt, quod in Præfatione præmonui, non ex eodem principio a Bajaniſtis, & ab Auguſti-

guſtinenſibus Theologis defendi *impoſſibilitatem ſtatus puræ naturæ*: quum illi hanc propugnent ex hæretico erroneoque principio, quod integritas, ſanctitas, & originalis juſtitia ſit naturalis conditio, naturæ proprietas, & creationis ſequela: noſtrates vero ex principio oppoſito, quod rationali creaturæ conſtitutus ſit finis ſupernaturalis; & excedens naturæ ordinem; ideoque ei divina Providentia nulli denegans media ad conſecutionem finis neceſſaria, conferenda duxerit auxilia ſupernaturalia, quæ neque ex principiis naturæ oriuntur, neque ſpectant ad naturæ proprietates, neque naturam, ejuſque creationem conſequuntur. Quare Theologi quidem plurimi, ac ſapientiſſimi illam *puræ naturæ impoſſibilitatem* negant, permultiſque argumentis oppugnant; ſed quatenus defenditur ex Bajano principio: quod & nos conſtantiſſime rejicimus & refutamus.

VII. Auctor quoque Opuſculi Italica lingua conſcripti, & Mediolanenſibus typis procuſi, cui titulus, *Le cento una Propoſitioni, &c.* (quod tamen Opuſculum, ut dixi Diſſert. 1. idem eſt, ac prius editum Gallico idiomate, commemoratum paullo ſupra nu. 5. & ab Anti-Janſenianis præ ceteris commendatum, idoneumque ad detegendam novorum dogmatum pravitatem, ideoque a nobis iterum laudandum,) Auctor, inquam, illius Opuſculi, quamvis ſit ex eorum numero, qui *ſtatum puræ naturæ* rejiciunt, cogente tamen veritate fatetur, ita a Bajo, & a Queſnellio ſtatum illum denegari, ut homini integro nullum prorſus ſupernaturale donum collatum fuiſſe tradiderint „ Or queſto ſtato di pura natura, (ait ille) ſi ha da Bajo per una chimera. Crede egli che la elevazione di Adamo alla partecipazione della natura divina altro non ſia, che la natural condizione dell'uomo innocente; e che un tal vantaggio gli ſia talmente dovuto, che Dio non poteva negarglielo nella creazione. Egli perciò ſtima error groſſolano il credere, che in tale ſtato vi foſſe neceſſità di ſoccorſi ſoprannaturali, e ſingolarmente degli abiti infuſi di Fede, di Speranza, e di Carità, per meritare la gloria eterna. Nel detto ſtato, adunque ſecondo lui non v'ha nulla di ſoprannaturale, nè punto di grazia, propriamente tale; non riconoſcendovi al-

Pag. 10. 11. & 12.

tro,

Digitized by Google

tro, che una grazia di puro nome, in tutto differente dalla noſtra, e che non ha altro di comune con eſſa fuori che il nome. „ Productis deinde Baji propoſitionibus, & hinc ad Queſnellianas pertranſiens inquit: „ In ſomma la grazia d' Adamo non era propriamente grazia, perche *era dovuta* (Prop. 35.) *alla natura ſana e intiera*. Non era d' ordine ſoprannaturale, perche *era* (Prop.37.) *proporzionata all' uomo*, *e non produceva ſe non* (Prop. 34.) *meriti umani*. Or chi può negare, che queſta non ſia tutta la dottrina di Bajo, fedelmente eſpreſſa da queſto Novatore? Amendue ancor s' accordano, e conſentono che nel primiero ſtato, il quale da eſſi vien riguardato, come lo ſtato naturale, e proprio dell' uomo, ciaſcuno avrebbe meritato l' eterna felicità con le ſole forze del libero arbitrio ſenza verun' ajuto ſoprannaturale. „

§. V.

Differre ab errore Baji ſententiam Catholicorum, qui ſtatum puræ naturæ *denegant, ex hactenus dictis infertur.*

I. JAm vero nullam cum damnatis Baji, & Queſnellii propoſitionibus affinitatem habere ſententiam illorum Theologorum, qui affirmant non potuiſſe a Deo condi *naturam integram omni ſupernaturali auxilio exſpoliatam*, non ex parte ipſius naturæ, quaſi gratia foret hujus pars, aut proprietas, vel quaſi eadem gratia a conditione naturæ, tanquam a principio efficiente manaret; vel demum quaſi ipſamet gratia pertineret ad naturalem conſtitutionem, atque naturæ eſſet proportionata; ſed ut creatura rationalis, ad imaginem Dei condita, & ſupernæ beatitudinis capax, ad hanc, quam promereri & acquirere nequaquam poterat naturalibus arbitrii viribus, poſſet ſuperadditis divinarum gratiarum donis pertingere: nullam, inquam, cum damnatis propoſitionibus hanc ſententiam habere affinitatem, facile ex dictis eruitur.

II. Enimvero Bajus negat dona collata Adamo *ſupernaturalia* dicenda eſſe: & e contra hæc ſententia dona illa *ſupernaturalia* fuiſſe propugnat. Bajus merita primi hominis *humana* tantum, atque *ex ſolius naturæ viribus* comparata commentus eſt: contra noſtratium ſententia, illa merita ex arbitrio quidem, ſed gratiæ ſupernaturalis præmovente & cooperante auxilio, derivaſſe contendit. Bajus negavit ad meritum primi hominis neceſſariam fuiſſe *gratiam adoptionis*, & caritatem habitualem; ſententia autem noſtra in nullo hominum agnoſcit meritum vitæ æternæ abſque *adoptionis gratia*, & abſque caritate juſtificante. Bajus de integra hominis natura pronuntiavit, quod Pelagius aſſeruit de natura humana poſt lapſum, denegans ſupernaturalium auxiliorum neceſſitatem: noſtrates ex adverſo, ex quo gratiâ indiguerit primus homo, demonſtrant illam potiori titulo neceſſariam eſſe poſt tranſgreſſionem Adami. Bajus negavit juſtitiam, ſanctificationem, exaltationemque naturæ humanæ ad conſortium divinæ fuiſſe in homine integro *dona naturæ ſuperaddita*: nos contrarium conſtantiſſime aſſerimus. Bajus affirmavit *integritatem*, *ſanctitatem*, *immortalitatem*, omniaque alia munera primæ Angelicæ, & humanæ conditionis debita fuiſſe, ut partes naturæ, ut promanantia ex principiis naturæ, ut proportionata naturæ, ut neceſſaria ad conſtitutionem naturæ: ex oppoſito Auguſtinenſes propugnant eamdem *integritatem*, *ſanctitatem*, *immortalitatemque* fuiſſe divina largitate naturæ ſuperaddita, hujuſque ordinem, partes, principia intrinſeca, conſtitutionem, conditionemque ſuperaſſe. Bajus denique carentiam ſupernaturalium donorum, quibus primus homo in prima ſui conditione cumulatus fuit, appellavit *privationem bonorum naturalium*, ejuſdemque generis, qualis eſt cæcitas, ſurditas, corporiſque ægritudo: nos vero privationem ipſam dicimus *negationem beneficiorum ſupernaturalium*, quibus juſto Dei judicio poſſunt filii poſterique Adæ exſpoliari. Hæc vero eorum, quæ ſuperius producta ſunt, ſynopſim quamdam comprehendunt. Quare ex damnatis articulis, ac Bajanis Opuſculis, ex theſibus Queſnellianis, atque ex tot, tantorumque Theologorum de Bajo ipſo, & de Queſnellio, horumque ſententiâ judiciis, paullo

ſupra

ſupra depromptis, manifeſtiſſima res eſt ab omnibus Baji, ejuſque ſectatorum placitis, aſſertis, dogmatibus, phraſibus quoque, verbiſque recedere Theologos illos, qui ſenſu initio hujus paragraphi expoſito rejiciendum eſse *ſtatum puræ naturæ* pronuntiant.

§. VI.

Pertractatur de appetitu innato creaturæ rationali videndi Deum.

I. QUoniam vero Anonymus in parte altera *Bajaniſmi* art. 2. demonſtrare nititur Patrem Bellelli cum Bajo & Janſenio conſentire, propterea quod Theologus noſter doctiſſimus ac præſtantiſſimus propugnaverit creaturam rationalem, quæ ad Dei imaginem condita eſt, debuiſſe *ordinari in viſionem Dei intuitivam*, ideoque mediis ad hanc obtinendam neceſſariis fulciendam ornandamque fuiſſe, attenta Dei providentia, quæ nulli creaturæ denegat quidquid neceſſarium illi eſt ad finis ſui conſecutionem; breviter idcirco expendendum eſt, num qui docent revera creaturam rationalem ordinandam fuiſſe ad *intuitivam* Dei viſionem, in illa Bajani erroris portenta, quæ ſuperius deſcripta ſunt, prolabantur. *Pag. 179.*

II. Firmiſſime itaque affirmo, neminem poſſe Bajaniſmi ſalva æquitate damnari, ſi defendat creaturæ rationali ineſſe naturaliter appetitum innatum ad ipſam viſionem Dei intuitivam. Eumdem quippe *appetitum*, & quidem *innatum*, & ab ipſa creatura rationali indiſtinctum propugnarunt ex antiquioribus Scholaſticis bene multi, ut Scotus qu. 1. Prologi, & in 4. diſt. 49. qu. 9. & 10. Durandus ibidem qu. 8. Major qu. 6. Paludanus qu. 7. art. 1. concl. 2. Ricardus de Mediavilla in eamdem diſtinctionem 49. aliique complures. Propugnant adhuc poſt damnationem articulorum Baji *innatum* illum beatificæ viſionis *appetitum* univerſi Scotiſtæ cum Bartholomæo Maſtrio in 1. Sententiarum diſput. 6. qu. 2. demonſtrantque hujus Scholæ Theologi minime ex illo ap-

petitu

Tom. 1. edit. Venetæ pag. 383.

petitu conſequi ipſam viſionem *quoad ſubſtantiam* eſſe naturalem: nam (inquit Maſtrius num. 56.) juxta Cajetanum, Suareſium, Coninchium, Arriagam, alioſque omnes, qui in ea de appetitu innato quæſtione a Scotiſtis recedunt, ſupernaturale quoad ſubſtantiam illud eſt, *quod a principiis nullius naturæ creatæ poteſt oriri*, ſive *quod excedit vires tam naturæ, quam rei naturalis*. Docent quoque iidem Scotiſtæ fieri poſſe, ut *appetitus & inclinatio naturalis* ſit ad bonum, quod nequeat ſolius naturæ viribus obtineri, producto exemplo rationalis animæ, & cæcorum oculorum, quorum illa a corpore ſeparata huic iterum uniri appetit; hi vero ad viſionem adſpirant, quam nulla naturali facultate poſſunt elicere. Addunt Scotiſtæ nihil derogari creaturæ rationalis perfectioni, quod tendat naturali pondere, & inſtinctu in finem, ad quem nequit naturæ viribus pervenire; quum potius in hoc conditio creaturæ intellectualis præcellat rebus aliis creatis, quod ordinetur *ad perfectionem majorem illa, ad quam viribus propriis pertingere poteſt*, inquit eo loci Maſtrius num. 57. Ac demum oppoſita argumenta eorum, qui negant innatum illum creaturæ rationalis appetitum; quoniam ex eo ſequeretur viſionem Dei, & media, quibus ad hanc pervenitur, *naturalia*, *non ſupernaturalia* dicenda eſſe, Scoti aſſeclæ quamfacillime diluunt, reſpondendo *illam qualitatem dici alicui naturaliter debitam, quam ita ex ſua intrinſeca conſtitutione poſtulat, ut vel ex intrinſecis ejus principiis emanet, ut ſunt calor in igne, frigus in aqua; vel ſaltim neceſſario illis ab extrinſeco agente comproducuntur, naturali ſua conſtitutione ſic poſtulante, qua ſunt, & qua ſine conſervari naturaliter non poſſunt, ſicut corpora cœleſtia habent ſuas qualitates, perfectioneſque eis poſſibiles, nec ex ſe in ſeipſis effectas, nec ab aliis receptas, ſed a Deo penitus concreatas*: quo utique modo non poſtulat rationalis creatura gratiam, aliaque ſupernaturalia dona; ideoque ſine iſtis in ſua natura perſiſteret, ut poſt Adæ lapſum in ſui naturali conſtitutione, quamvis vulnerata atque infirma, perſeverat abſque ſupernaturalibus ornamentis gratiarum in prima ſui conditione receptis.

Maſtrius proxima pagina 384. Pro eadem ſententia Macedo tom. 2. Collat. pag. 398. laudat auctores alios quamplures.

III. Superiorem *de appetitu innato* ſententiam propugnavit

gnavit e Thomiſtarum Schola celeberrimus Dominicus Soto, qui lib.1. de nat. & grat. cap.4. nu.8. rejecta opinione illorum; qui cenſent hominem, *ſi conſideretur in ſuis naturalibus ante lumen fidei*, non appetere beatitudinem, quæ in perſpicua viſione ſummi Dei ſita eſt, definit naturalem omnium hominum appetitum, etiam illorum, quibus lux fidei nondum illuxit, ſuapte natura illuc ferri: idque demonſtat Sotus ex eo quod homo, quibuſcunque rebus conditis potiatur, *nullibi quietus eſt, eſſeve poteſt, quoad æterna illa viſione fruatur. Unde confeſſio illa Auguſtino in mentem venit: Feciſti nos Domine ad te, & inquietum eſt cor noſtrum, donec perveniat ad te*. Ait deinde Sotus hanc eamdem eſſe Scoti opinionem; necnon Sancti Thomæ quæſt. 12. primæ partis articulo 1. ubi docet ineſſe *homini naturale deſiderium cognoſcendi cauſam, cum intuetur effectum*, ibique ſermonem inſtituit *de cognitione per eſſentiam*: in tertio item contra Gentiles cap. 50. ubi Angelicus Doctor aſſerit, multiſque demonſtrat, *inane eſſe deſiderium naturale, niſi Deum homo videre poteſt*. Objiciens autem ſibi Dominicus Soto, nemini unquam a natura ad finem aliquem ingenerari appetitum, cui non ſimul Auctor naturæ largiatur potiundi facultatem: hominem vero nequaquam habere a natura poteſtatem *promerendæ adipiſcendæque illius beatitudinis*, hanc ille adhibet reſponſionem: *Ad hoc facile reſpondetur, magis exinde effulgere celſitudinem humanæ; quod cum nulla poſſit eſſe natura creata, qua ulla ſit proportione ad aſſequendam felicitatem illam, quæ exſuperat omnem ſenſum; nihiloſecius angelica & humana ad imaginem Dei condita, illum haberent pro fine ultimo, & ubi natura deficiebat, illic præſto eſſet nobis Deus paratiſſimus ſubvenire, niſi nos ipſi renuerimus*. Eamdem ſententiam propugnat idem Sotus in 4. ſentent. diſtinct. 29. articulo 1. qu. 2. ut dixi in Additamento libri XII. de Theolog. diſciplinis, cap. 3. Adde Ferrarienſem, Niphum, Corradum, &c.

Pag. edit. Lugdun. 8.

Pag. 9.

Sot. in 4. ſent. tom. 2. pagin. edition. Venet. 654. de Th. diſciplin. tom. 2. pag. 563.

IV. Ut nonnullos item producam ex inclyta Societate Jeſu Theologos, Ludovicus Molina Comment. in 1. partem quæſt. 12. artic. 1. diſput. 3. inſtituens quæſtionem illam, *Utrum in nobis ſit appetitus naturalis ad beatitudinem*

in

Digitized by Google

in particulari, quamquam ipſe amplectitur negantem opinionem, ſcribit tamen: *Communior Scholaſticorum ſententia aſſerit eſſe in nobis appetitum naturalem ad beatitudinem in particulari, atque ea de cauſa illam dicendam eſſe finem noſtrum naturalem, non quoad aſſecutionem, ac ſimpliciter: ea enim ratione omnes fatentur dicendum eſſe ſimpliciter finem noſtrum ſupernaturalem, ſed quoad appetitum, & potentiam paſſivam.* Producto quoque præcipuo contrariæ opinionis argumento, nempe, *Quoniam natura non tribuit propenſionem atque appetitum naturalem ad id, ad quod tota vis naturæ non poteſt perducere: ſed tota vis naturæ non poteſt perducere hominem aut Angelum ad claram Dei viſionem, ut fides docet, adverſariique ipſi conſitentur: ergo neque in homine, neque in Angelo eſt propenſio atque appetitus naturalis ad beatitudinem in particulari*; producto, inquam, hoc argumento, ita Molina proſequitur: *Ad hoc argumentum aliqui ex auctoribus contrariæ opinionis negant majorem, dicuntque peculiare eſſe rebus intellectu præditis, ut viribus ſuis comparare nequeant finem ultimum, ad quem ſuapte natura propendent, ad maximamque earum perfectionem attinere, quod ſuapte natura ad tam ſublimem finem ordinentur, ut nullæ vires naturales, nullaque media naturalia ad illius aſſecutionem ſint ſatis, & idcirco ſit ſupernaturalis quoad aſſecutionem, & quoad media, quibus comparari debet; naturalis tamen quoad appetitum, & propenſionem, qua in talem finem tendimus.* Vide & Eſtium in 3. diſt. 25. §. 4. ad 1. ex ratione.

Molina in 1. p. edit. Lugdun. pag. 98. — *Ibidem pag. 99.* — *Vide Eſtium pag. 294.*

V. Doctiſſimus quoque Suareſius in Prolegomeno IV. de Gratia cap. 1. num. 6. hoc argumentum proponit adverſus ſtatum puræ naturæ: *Ratio autem dubitandi eſt, quia non potuit Deus non condere hominem propter ejus ultimum finem: ſed hic finis ſupernaturalis eſt; ergo non potuit hominem condere ſine ordinatione ejus ad finem ſupernaturalem: ergo nec ſine gratia, ac proinde non in puris naturalibus. Minor probatur, quia finis ultimus hominis eſt beatitudo ejus; beatitudo autem eſt viſio beata, quæ ſupernaturalis eſt, ut nunc ex fide ſuppono, & traditur 1. par. quæſt. 12. & 1. 2. qu. 3. Conſequentiæ autem videntur claræ, quia non poteſt homo creari propter illum finem, niſi recipiat media, quibus illum conſequi poſſit: illa autem media ſunt dona gratiæ. Et augetur difficultas*

Pag. 112. edit. Mogunt.

ex

ex opinione multorum Theologorum aſſerentium habere hominem appetitum naturalem, & innatum ad videndum clare Deum. Quam docuit Scotus in quæſtione 1. *Prologi*, §. Ad primum licet procedat, *& in* 4. *diſtinct.* 49. *qu.* 9. *&* 10. *Durandus qu.* 8. *Paludanus qu.* 7. *artic.* 1. *Major qu.* 6. *& latius Soto qu.* 2. *art.* 1. §. Nihilominus prima concluſio, *& lib.* 1. *de natura & gratia cap.*4. *& favet interdum Divus Thomas, ut* 1. *par. qu.*12. *art.*1. *qu.*3. *art.* 2. *& qu.* 5. *art.* 3. *ad* 3. *Ex hac ergo opinione ſequitur non potuiſſe hominem etiam de potentia abſoluta creari ſine appetitu innato, ſeu pondere naturæ ad videndum Deum: nam hic appetitus, ſeu pondus naturæ non eſt in re aliquid diſtinctum ab ipſa natura: non ergo poteſt condi natura ſine illo. Item non eſt diſtinctum aliquid a capacitate naturæ: capacitas autem illius finis, ſeu viſionis non eſt ſeparabilis a natura, ut dixi. Denique ex hac intrinſeca capacitate hominis naſcitur, ut extra Deum non ſatietur, nec quieſcat, juxta illud Auguſtini* 1. *Confeſſ. cap.* 1. Feciſti nos Domine ad te, & inquietum eſt cor noſtrum, donec perveniamus ad te; *ergo non potuit homo condi niſi ordinatus ad illum finem, quem propterea Scotus naturalem vocat: ergo nec condi potuit (ſaltem juxta debitam inſtitutionem naturæ) ſine gratia neceſſaria ad illum finem; non ergo in puris naturalibus*. Huic autem argumento cenſet Suarez non alia ratione poſſe reſponderi, niſi negando dari in homine talem appetitum naturalem & innatum, ingenue faſſus, *appetitum naturalem non eſſe fruſtra, & ideo pertinere ad authorem naturæ providere media, quibus ille appetitus ſatiari poſſit*, ut inquit num. 20. & 21. Quare cum appetitus ille innatus defendi poſſit, atque eodem Suareſio fatente defendatur reipſa a Scoto, Durando, Soto, Paludano, aliiſque, immo, haud repugnante Molina, *communi Scholaſticorum ſententia* beatitudo in particulari ſit finis ultimus rationalis creaturæ, ac finis *ſupernaturalis* quidem quantum attinet ad conſecutionem, *naturalis* vero quantum pertinet ad inclinationem & appetitum; conſequens eſt, deberi ſpectatâ providentiâ, quæ ſingulis rebus media ad finem aſſequendum neceſſaria ſuppeditat, ipſi creaturæ rationali donum gratiæ, ſine quo nunquam poſſet ad beatitudinem pervenire: tametſi eadem gratia non debea-

tur tanquam pars, proprietas, aut qualitas ſpectans ad conſtitutionem, conditionemque naturæ, ut commentus eſt Bajus.

VI. Ipſe Bellarminus de Gratia 1. hominis cap. 7. non negat viſionem Dei eſſe *finem hominis naturalem*; nam proponit ſibi decimamtertiam objectionem, *Aeterna beatitudo* *finis eſt hominis naturalis, ut S. Thomas docet in* 1. *p. qu.* 12. *artic.* 1. *debuit igitur homo media naturalia habere ad eum finem conſequendum; alioqui rebus omnibus eſſet miſerior & abjectior, cum res ceteræ fines ſuos propriis ac naturalibus viribus aſſequantur. Juſtitia ergo & ceteræ virtutes, quæ ad beatitudinem adipiſcendam neceſſaria ſunt, primo homini naturalia fuerunt.* Reſpondet autem: *Non parva quæſtio eſt, ſit ne ſempiterna beatitudo, quæ in viſione Dei ſita eſt, finis hominis naturalis, an ſupernaturalis. Sed quia non multum facit ad rem noſtram illius quæſtionis explicatio, admiſſa parte affirmante, Reſpondeo beatitudinem finem hominis naturalem eſſe quoad appetitum, non quoad conſecutionem. Neque eſt aut novum, aut hominis natura indignum, ut naturaliter appetat, quod nonniſi ſupernaturali auxilio conſequi valeat. Non eſt, inquam, novum, ſiquidem animæ hominum ſolutæ corporibus naturalem habent ordinem, & propenſionem ad corpora, quorum formæ fuerunt, nec tamen iterum conjungi corporibus ſine ſupernaturali auxilio poterunt. Non eſt autem natura humana indignum, ſed contra potius ad maximam ejus pertinet dignitatem, quod ad ſublimiorem finem condita ſit, quam ut eum ſolis naturæ ſuæ viribus attingere poſſit.*

Tom. IV. pag. 14.

VII. Viris iſtis præſtantiſſimis, qui licet *ſtatum puræ naturæ poſſibilem* adſtruant, fatentur tamen Catholicam eſſe ſententiam illam, quæ propugnat viſionem Dei eſſe *finem ultimum naturalem* creaturæ rationalis quoad pondus, inclinationem, atque appetitum, modo *ſupernaturalis* ſtatuatur quoad ejuſdem finis conſecutionem, non tantum adhæſit Jeſuita alter, Julius-Cæſar Recupitus, verum etiam pro illo innato appetitu, & fine naturali ſtabiliendo prolixa diſſertatione certavit. Poterit quiſque hunc ſcriptorem perlegere lib. 6. *de Veritate* quæſt. 1. cap. 3. Inter illa autem argumenta, quæ P. Recupitus ſibi opponit, num. 3. illud eſt, quod adſtruentibus ſtatum puræ naturæ eſt commune & per-

Edit. Rom. pag. 451.

Digitized by Google

pervulgatum, ſcilicet, ex appetitu naturali & innato *ad ſummum inferri poſſibilitatem cognoſcendi primam cauſam cognitione abſtractiva, non autem cognitione intuitiva, & ſecundum ſubſtantiam*: cui argumento Recupitus ad hunc modum reſpondet pag. 456. *Reſpondeo primo ex viſione effectuum quorumcunque excitari naturale deſiderium videndi non ſolum rationem cauſæ ut ſic, ſed ipſammet entitatem, & ſubſtantiam cauſæ: viſo enim opificio cupimus videre opificem. Reſpondeo ſecundo, etiam dato quod naturale deſiderium non ſe extenderet niſi ad rationem cauſæ ut ſic, adhuc tamen ſequitur ferri in virtutem cauſativam, ex qua per ſe pendet effectus: impoſſibile eſt autem videre Deum quoad vim cauſativam, & non videri intuitive quoad ſubſtantiam, quæ ab ea non diſtinguitur.* Opponit ſibi Theologus ille argumentum aliud num. 8. quod eſt hujuſmodi: *Si in homine eſt appetitus naturalis viſionis Dei per eſſentiam, non quietatur hic appetitus per ullum objectum naturale, neque per contemplationem primæ cauſæ naturalem, quæ eſt infra talem viſionem. Ergo nullus daretur hominis finis ultimus naturalis, neque felicitas naturalis: cum illa habita non quieſcat, ſed feratur ulterius per deſiderium ad aliquid ſupra ſuas vires.* Quid vero ad hæc Recupitus? *Ad octavum* (inquit pag. 457.) *concedo felicitatem naturalem hominis, quæ habetur per contemplationem abſtractivam primæ cauſæ, eſſe imperfectam: & ideo conveniens fuiſſe, ut ordinaretur ulterius ad cognitionem ejuſdem intuitivam, quæ complementum eſſet beatitudinis naturalis.*

VIII. Quid, obſecro, docent Auguſtinenſes Theologi, dum ajunt *ſtatum puræ naturæ impoſſibilem*, niſi creaturæ rationalis finem ultimum eſſe Deum, hujuſque intuitivam viſionem; hunc finem *naturalem* eſſe quoad inclinationem atque appetitum ejuſdem rationalis creaturæ, & *ſupernaturalem* quantum ad conſecutionem, & ad media, quibus acquiritur: abſque tali conſecutione creaturas ratione præditas fore miſerrimas, rebuſque ceteris a Deo conditis, & quæ naturalem finem ſuum aſſequuntur, deteriores: in hoc proinde Angelorum, hominumque naturam irrationalibus corporeiſque ſubſtantiis antecellere, quod illis conſtitutus ſit finis præſtantiſſimus, ad quem *per ſolius naturæ vires* per-

tingere nequaquam poſſunt; ideoque naturæ integræ, nulloque peccato corruptæ ſupernaturalia gratiæ auxilia conferenda fuiſſe, ut poſſet finem ſuum adipiſci, non quod hujuſmodi auxilia ſint *naturalia*, pertineantque *ad naturæ conſtitutionem*, ſed potius quia ad finem ſuum conſequendum rationales creaturæ egent adminiculis naturæ ordinem excedentibus; & quæ propterea ipſis quodammodo debeantur, ſive *titulo Providentiæ*, quæ nulli denegat media neceſſaria ad finem aſſequendum, ut contendit Fulgentius Bellelli; ſive *decentiâ Creatoris*, ut docuit Noriſius: Quid, inquam, aliud ſcribunt, docentque Theologi Auguſtinenſes?

IX. Multorum denique Theologorum ſententia eſt, viſionem Dei eſſe finem rationalium creaturarum *ſupernaturalem* tantummodo; ad quem finem, poſteaquam gratuita ordinatione homo elevatus eſt, debentur illi media ſufficientia ad illum conſequendum: eamdemque ſententiam propugnat Anonymus art. 2. §. 2. num. 56. Immo non deſunt qui totis lacertis contendant deberi eadem media etiamnum poſt prævaricationem Adami, quando facta ſunt beneficia indebita, eo quod ea ſingulis promeruerit Chriſtus pro univerſorum hominum redemptione ſuffixus cruci. Eloquentiſſime pro hac ſententia Orator præſtantiſſimus Paulus Segneri Concione feriæ IV. poſt Dominicam Paſſionis: „ Non può eſſere, che tali ajuti non ſi ſomminiſtrino a tutti con grandiſſima fedeltà. Non ſolamente perchè il Padre Eterno non può negarci quel, che il ſuo Figliuolo umanato ci ha meritato col prezzo vantaggioſiſſimo del ſuo Sangue, ma ancor perchè, ſe ognun di noi non aveſſe ajuti baſtevoliſſimi da ſalvarſi, ne ſeguirebbe (come notò S. Tommaſo) che tutte le creature, ancorchè inſenſate, foſſero ſtate ordinate meglio al lor fine, che l' uomo al ſuo. Girate gli occhi d'intorno a tutto il creato: voi non vedrete coſa veruna, che non ſia ſtata ſovvenuta da Dio di mezzi opportuni ad ottenere il fine propoſtole. Il fine, che per ora hanno i Cieli, è di ſtare in perpetuo moto, per compartire i loro influſſi alla terra. Però, già che non hanno in ſe ſteſſi un'anima informatrice, come la noſtra, che poſſa muoverſi, è ſtata loro aſſegnata un'Intelligenza aſſiſtente.

Bajan. Rediv. pag. 89.

Pag. edit. Parm. 234.

Le

Le ſtelle debbono mitigare gli orrori della notte più tenebroſa, ma non han da ſe tanto lume, che a queſto baſti: però il Sole ha ordini eſpreſſi di provvedernele della ſua perenne lumiera. La terra dee ſaziare le voglie degli agricoltori più avidi, ma non ha in ſe tanto umore, che a queſto vaglia: però le acque hanno commiſſione perpetua di fecondarla co' loro ſotterranei pellegrinaggi. A gli animali bruti manca artificio con cui guernirſi, o di veſti, che gli difendan dal freddo, o d'armi, che gli aſſicurino da' nemici. Però guardate, come la Provvidenza ſomminiſtra lor tutto queſto inſieme col naſcere. Contro al freddo ella ricuopre altri di cuojo, altri di piume, ed altri di ſquame: contro i nemici ella forniſce altri d'ugne, altri di roſtri, ed altri di aculei. Le oſtriche, le conchiglie, le cappe, le quali vivono attaccate a gli ſcogli, non hanno piedi onde muoverſi, affine di procacciarſi il ſoſtentamento. Però che avviene? Lo ſcoglio ſteſſo d'intorno a loro germoglia il paſcolo loro amico. Se la balena, qual'animato navilio da ſe giraſſe pel mare, correrebbe ſpeſſo pericolo d'arenar nelle ſecche. Però un piccolo peſciolino ha l'iſtinto d'indirizzarla. Se le coturnici, che ſono popolo imbelle, tragittaſſer ſole per l'aria, rimarrebbono ſpeſſo preda d'avoltoi rapaci. Però altri uccelli confederati han coſtume di convojarle. E così andate voi diſcorrendo per l'univerſo, ritroverete non v'eſſer coſa sì vile, la quale, ſe con la ſola propria virtù non può conſeguire il ſuo fine, non ſia munita di qualche altro ajuto impreſtatole. Ora ditemi. Volete voi, che Dio uſi meglio co' bruti, ſervi dell'uomo, di quel ch'egli uſi coll'uomo ſignor de' bruti: ma cert'è, ch'egli uſerebbe così, ſe non avveniſſe, quel che dich'io. Concioſſiachè il fine dell'uomo è la felicità ſoprannaturale, a cui egli con le ſue ſemplici forze mai non può giugnere. Adunque conviene affermare, che Dio infallibilmente provveggalo d'altri mezzi, e queſti veraci, e queſti valevoli, onde giugnere a sì gran fine. „ Porro ſi hæc ab adverſariis noſtris dicuntur de hoc ſtatu, in quo Dei gratia ob primæ prævaricationis demeritum poteſt juſtiſſimo Dei judicio negari: quid aſſerendum erit de illo ſtatu, in quo abſque

abſque ulla culpa rationales creaturæ a Deo conditæ, naturali pondere, atque inſtinctu ſupernaturalem finem appeterent? Nonne eſſent creaturæ illæ brutis animantibus deteriores, ſi abſque gratia ad finem conſequendum neceſſaria producerentur? Aut ergo beatitudo ſupernaturalis non eſt finis, ad quem ſuapte natura Angeli, hominesque protendunt; aut abſque mediis ſupernaturalibus, ſpectatâ Dei providentiâ, condi non poterant, ut recte ſapienterque ratiocinatur Suarez, de quo ſupra. Quare ſi aſſertio illa de fine ultimo hominis, atque de appetitu naturali beatitudinis, non eſt definita in damnatione articulorum Baji, ut apertiſſime conſtat ex dictis; neque definita erit quæſtio de natura, quam *puram* appellant, ſaltim prout ſolet in Auguſtiniana Schola agitari.

§. VII.

Non eſſe in Bajo damnatam eorum ſententiam, qui tradunt non poſſe hominem condi cum perduelli concupiſcentia.

I. ET quoniam noſtrates, dum ſtatum *puræ naturæ*, ſenſu explicato, commentitium appellant, non ſolum docent rationalem creaturam dono aliquo ſupernaturali indiguiſſe ad finem ſuum conſequendum, verum etiam cenſent, *concupiſcentiam* lacertoſam, ac perduellem, illam nempe, quæ legi mentis adverſatur, & quam modo experimur, ſuapte natura malam eſſe, nec potuiſſe Deum cum hac eadem concupiſcentia homines condere, quin eis ſaltem auxilium aliquod impertiretur, ne abſque culpa illius motibus cederent & ſucumberent: Anonymus vero, etiamſi fateatur quoſdam Theologos hac in re noſtratibus conſentire, exiſtimat tamen illos non effugere cenſuram a S. Pio V. latam in damnatione Bajani articuli 53. *Deus non potuiſſet ab initio talem creare hominem, qualis nunc naſcitur*; ideo illud quoque in præſentia breviſſime demonſtrabo, illam de concupiſcentia, cui modo ſubjicimur, aſſertionem eſſe valde probabilem, nullam-

Bajan. Rediv. pag. 76.

nullamque habere cum damnatis Baji articulis connexionem. Ac primum id, quod nunc affirmo, conſtat ex confeſſione Joannis Baptiſtæ Gonet, atque ex luculentiſſimo teſtimonio Guilelmi Eſtii; de quibus §. 1. num. 9. & 10.

II. Deinde quis eruditorum virorum ignorat, Clariſſimum Henricum Noriſium Auguſtinianæ ſententiæ propugnatorem, vindicemque doctiſſimum in 3. Vindic. cap. §. 2. demonſtraſſe, juxta S. P. Auguſtinum, *concupiſcentiam eſſe per ſe malam, & vitium humanæ naturæ ex primo peccato derivatam, nec illam eſſe paſſionem naturalem hominis*, ſed licet peccatum non ſit, *eſſe tamen habitum vitioſum ad malum inclinantem*? Profecto ſcriptor Eminentiſſimus id aſſerit, commonſtratque teſtimoniis Sancti Fulgentii in Epiſtola de Bono Conjugali cap. 3. ac S. Proſperi, ſeu Pomerii lib. 3. de Vita Contemplativa cap. 2. Oſtendit eamdem Auguſtini ſententiam a plurimis Scholaſticorum ſtrenue propugnatam fuiſſe, præſertim a Petro Aureolo in 2. diſt. 30. art. 2. a Gregorio Ariminenſi eadem diſt. q. 1. art. 2. a P. Macedo lib. IV. de Clavibus Petri cap. 10. p. 2. a Joanne Bagotio Societatis Jeſu lib. V. Demonſtrat. dogmat. Chriſt. diſp. 8. cap. 1. ſect. 3. a P. Eliſalda in Theſibus a Patribus ejuſdem Societatis an. 1658. in Collegio Romano propugnatis, a Martino de Eſparza q. 7. de Gratia, ab ipſomet Bellarmino, qui caput 14. de amiſſione gratiæ ita inſcripſit: *Oſtenditur contra Pelagianos concupiſcentiam eſſe malam*. Mitto argumenta, quæ pro ſententia noſtra eo loci profert Noriſius ex libris Auguſtini adverſus Julianum, atque ex aliis contra Pelagianos lucubrationibus. Solvit etiam Cardinalis ampliſſimus ibidem quæ adverſarii opponunt ex eodem Auguſtino lib. 1. Retract. cap. 9. ex ratiocinationibus variis, necnon ex præcitato articulo quinquageſimoquinto Baji, de cujus pravo, hæretico, & erroneo ſenſu quid Noriſius ipſe ſcripſerit, §. 1. nu. 12. præmiſimus. Vellem ego, ut quiſquis ſcripta hæc noſtra pervolutare dignatur, conferret quæ Noriſius citato loco de articulis Baji pronuntiavit, & quæ a me in diſſertat. *de ſtatu puræ naturæ* producta ſunt, ut percipere poſſet, Anonymum imitando Risbrochium & Neuſſerium, non me, ſed ipſum Cardinalem Noriſium ſcriptorem præſtantiſſimum, &

Tom. 1. p. 907.

Tom. 2. p. 548.

nunquam

nunquam ſine laude nominandum, cujus reſponſa tradidi, & vindicavi imperite, & audacter inſimulare criminatione iniquiſſima ac turpiſſima Bajaniſmi.

III. Idem Noriſius de concupiſcentia per ſe mala & vitioſa, nec non de objecta ſibi Bajani erroris calumnia ſummarie agit in *Parallelo*, atque ad *Germanitatem quartam & quintam*: quibus in locis demonſtrat ex ſententia Patris Macedi, cujus potiſſimum verbis utitur, quod ex amico Noriſii acerrimus accuſator evaſerit, concupiſcentiam *nec indifferentem* poſſe eſſe, cum inclinet ex ſe ad peccandum; & ſi eſſet proprietas naturæ, & ex principiis ipſius flueret, attribuendam fore Deo conditori, & conſequenter non poſſe Deum condere creaturam rationalem *cum illo modo, qui inducit ad peccandum*, & oritur ex natura infecta peccato; idque contra Suareſium demonſtrari ex ejuſdem Suareſii doctrina, quum is neget poſſe a Deo eſſe *habitum vitioſum* vel per ſe, vel per accidens infuſum in voluntate, eo quod inclinet natura ſua ad malum morale, ideoque idem affirmandum eſſe de libidine effrænata, quæ fomes eſt peccati, & ſaltem per accidens ad peccandum inducit: hanc denique ſententiam nullatenus labefactari proſcriptis Baji propoſitionibus. Vide Noriſium, & cum Noriſii verbis te non pigeat conferre quæ a me ſcripta ſunt in *Additamento* lib. XII. cap. I. ſive tom. 2. pag. 549.

Tom. 1. p. 1354. 1415. 1419.

IV. Sententiam Noriſii inter Auguſtinianos Theologos communem eſſe, facile percipiet quiſquis legerit Joannis Schvveitzeri diſſertationem *de primo homine*, dub. XI. ubi ex Auguſtini Operibus illam perſpicue, naviterque propugnat: Tractatum Aurelii Piette *de Peccato Originali* q. 8. & §. 4. quo in loco non tantum ſententiam ipſam pluribus argumentis confirmat, verum etiam demonſtrat eidem adhæſiſſe præſtantiſſimos Tridentini Concilii Theologos Jodocum Raveſtein, & Ruardum Tapperum, rejicitque iiſdem, quibus nos uſi ſumus, reſponſis Bajani dogmatis objectationem: Gaſparis Caſalii Opus *de Quadripartita juſtitia* lib. 3. cap. 20. quo concupiſcentiæ fæditatem, ac triſtia effecta commemorat: Fulgentium La-Foſſe volum. 3. Operis, quod inſcripſit *Auguſtinus Theologus* qu. 2. §. 6. ubi demonſtrat auctoritate S. Tho-

Pag. edit. Colon. 37.

Piette pag. 349. tomi 2. edit. Lovan.

Caſal. pag. edit. Ven. 390.

S. Thomæ, & Aegidii Romani, non potuiſſe hominem condi cum vitio concupiſcentiæ: Petri Clenaerts Opuſculum inſcriptum, *Auguſtinus per ſeipſum docens*, editum Lovanii an. 1688. in quo cap. 3. §. 2. poſteaquam demonſtravit eos, qui concupiſcentiam bonam dicunt, conſentire Juliano, hortatur rigidos illos cenſores, qui volunt inter nos & Bajanos nullum eſſe diſcrimen, ut potius ſibimet vindicandis dent operam, & aperte demonſtrent *ſe non eſſe Julianiſtas*, ſeu Pelagianos. *La-Foſſe tom. 3. edit. Toloſ. pag. 69.*

V. Verumenimvero tempus non teram Auguſtinianos ceteros commemorando, cum exteros habeamus complures nobis aſſentientes, tum laudatos a Noriſio, tum alios, ex doctiſſimis quoque Theologis Galliarum. Prætermittam vero Clariſſimum Eſtium, quoniam ipſius ſemel, iterumque hoc eodem capite mentionem feci, Patris etiam Macedi, cujus verba ex Opere de Clavibus Petri, ex 2. Collationum volumine, atque ex Opere, quod *Scrinium* inſcripſit, idem Noriſius ſæpenumero ad avertendam a ſe Bajani & Janſeniani erroris calumniam produxit, neceſſum non arbitror exſcribere iterum, ac proferre teſtimonia luculentiſſima. Addam ergo Gallorum Theologorum nonnullos, Vincentium ſcilicet Contenſonum tom. v. diſſert. 1. cap. 1. in quo ſtatum puræ naturæ *inconvenientem* eſſe demonſtrat ex eo quod in tali ſtatu homo pœnis, ærumnis, & morti ſubjaceret, immo ſecundum omnes fere recentiores concupiſcentiæ cum ratione pugnam experiretur, quæ omnia ſolius peccati originalis ſunt conſectaria: Joannem Baptiſtam Du-Hamel, qui in tertio volumine Theologiæ Pariſiis editæ, negat in ſtatu, quem fingimus, *naturæ puræ*, futuram concupiſcentiam, cum hæc non ſolum defectus quidam, ſed etiam in ſe mala ſit, turpis, indecora, ac tam in cauſa, quam in effectibus ſuis execrabilis: Nicolaum L'Herminier demonſtrantem in diſſert. de Peccatis, concupiſcentiam eſſe originalis culpæ effectum ac pœnam, *ſimpliciter loquendo, & ſine addito* malam, ac profluentem ex ſola natura per peccatum vitiata; atque in Tractatu *de Gratia*, ubi tamen *ſtatum puræ naturæ poſſibilem* aſſeruit, fatentem concupiſcentiam, qualem experimur, eſſe vulnus naturæ, peccati pœnam, morbum quemdam, *Contenſ. tom. v. pag. 47.* *Du-Hamel tom. 3. pag. 497.* *L'Herminier tom. 6. pag. 379.*

atque infirmitatem, nec talem concupiſcentiam futuram in *ſtatu naturæ puræ*, idque a nemine Catholicorum poſſe negari: Dionyſium denique Petavium, cujus *de Incarnatione* cap. VI. ſ. 10. libri XIII. hæc ſunt verba: *A qua hæreſi* (Pelagiana) *ne illud quidem abhorret, quod peccati fomitem concupiſcentiam bonam eſſe defendit, utpote a Deo bono datam, & naturæ hominum ad propagationem ſobolis inſitam.* Si enim concupiſcentia mala eſt, *inquit*, quæ materia generationis oſtenditur, conſtat ſecundum vos, a Deo mulierem non ad adjutorium boni, ſed ad occaſionem factam eſſe peccati. *Et paucis interpoſitis*: Miror, *inquit*, qua fronte concupiſcentiam iſtam, per quam conjugia celebrantur, dicatis a diabolo eſſe humano generi inflictam. Quis enim dubitet rem malam, ſi tamen mala eſt, a Deo bono homini non potuiſſe conferri? Si enim a Deo eſt data, bona eſſe dignoſcitur: ſi autem mala eſt, conſtat a diabolo eſſe infuſam, &c. *Item*, Unum vobis eligite e duobus: Aut bona eſt generatio hominis, & bona eſt concupiſcentia, aut malæ ſunt nuptiæ, & iniqua concupiſcentia. *Hæc quam Auguſtini doctrinæ contraria ſint, intelligunt, qui in ejus libris utcunque verſati ſunt. Etenim plenis ille voluminibus iſtam ipſam concupiſcentiam, qua nuptiarum opus tranſigitur, malam eſſe, & a malo, ideſt peccato, non a Deo ingenitam, ideoque peccatum ab Apoſtolo nominari docuit. Contra quod Auguſtini decretum Pelagiani toto ingenii ſui impetu, ac pertinaci contentione certarunt: præſertim ſectæ coriphæus Julianus, qui eodem, quo Prædeſtinati auctor, argumento adverſus Auguſtinum ad propugnandam uſus eſt concupiſcentiam. Itaque vel nimium confidens, vel extreme imperitus ille ſcriptor fuerit, qui protritum adeo ac vulgare Auguſtini dogma de concupiſcentia, aut ignorarit omnino, aut ut ſciret, occultando ac diſſimulando latere ſe poſſe ſperaverit.* Hæc Petavius de auctore libri a Jacobo Sirmondo editi, cui titulus *Prædeſtinatus*. Sententia igitur Theologorum illorum, qui docent concupiſcentiam, quam modo experimur, malam eſſe, inclinare ad peccatum, nec poſſe a Deo conditore originem habere ſuam, ſed eſſe vitium naturæ & vulnus peccato inflictum, eſt ſententia Auguſtini, neque ullatenus traduci poteſt invidioſo nomine Janſeniſmi,

Tom. IV. p. 81.

Petav. edit. Pariſ. tom. IV. p. 2. pag. 311.

ſeu

ſeu Bajaniſmi: nec immerito dixit Petrus Clenaerts, incumbendum eſſe iis, qui oppoſitum cenſent, ut probent ſe a Juliano Pelagianorum coriphæo diſſidere. Si autem talis concupiſcentia de ſe eſt mala, trahens ad peccatum, opus diaboli, vitiorumque omnium ſeminatrix; quomodo potuit a Deo bonorum auctore ingenerari humanæ naturæ nullo adhuc peccato corruptæ?

VI. Silentio prætereundum non eſt, quod etſi conderetur homo non utique cum hac lacertoſa libidine, & effræni concupiſcentia, quæ omni procul dubio vitium naturæ eſt, atque pœna peccati, ſed tantum cum appetitu ſenſibili tendente in objecta ſecundum ſenſum delectabilia; qui appetitus inditus eſt a natura, atque male a Pelagianis confundebatur cum ipſa concupiſcentia, in qua præter appetitum, ſenſuumque vivacitatem, reperitur pugna, inordinatio, ac perverſitas, prout dixi pertractans de pœnis, quæ conſecutæ ſunt protoparentum noſtrorum tranſgreſſionem, ideſt, libro XII. cap. 3. valde tamen probabile eſt, *Tom. 2. p. 538.* eumdem appetitum, niſi Deus condens naturam largitus eſſet ſupernaturale aliquod gratiæ adjutorium, aliquando adverſus rationis imperium, in objecta rationi contraria fore trahendum, ideoque divina providentia ſuppoſita, quæ rationalem animum corpori conjunxit, eique ut inferiores partes regeret, indita naturali lege commiſit, conferendam fuiſſe gratiam, ſine qua homo ipſam naturalem legem abſque ſui culpa violaſſet, atque fregiſſet.

VII. Quid enim aliud tradidit Sanctus Thomas? Is Commentario in 2. ſententiarum, diſt. 30. quæſt. 1. art. 1. ubi inveſtigat an defectus, quos modo experimur, ſint pœna peccati, objicit ſibi quarto loco objectionem iſtam: *Omnis virtus naturaliter tendit in ſuum objectum: ſed virtutis concupiſcibilis objectum eſt delectabile ſecundum ſenſum: ergo quod concupiſcibilis moveatur in illud, hoc non eſt pœna, ſed hominis natura; & ſimiliter de iraſcibili, & de aliis viribus, &c.* Utique non aliud S. Thomas huic argumento reſpondet, niſi vim concupiſcentiæ ſecundum ſe quidem tendere in objectum delectabile; at ſi attendatur in homine, qui conſtat ex animo & corpore, ſubeſſe rationis regimini, ideoque

concupiſcentiam illam, quæ rationem non ſequitur, pœ-
Tom. 6. edit. Venet. pag. 98. parte 2. nam peccati eſſe, non naturalem proprietatem: *Ad quartum dicendum* (inquit) *quod quandocunque multa conveniunt ad conſtitutionem alicujus, alicui eorum poteſt aliquid ſecundum ſe convenire naturaliter ſecundum naturam propriam, & aliquid convenit ſibi ſecundum naturam totius; ſicut patet de elementis in mixtionem corporis venientibus. Secundum hoc ergo dico, quod vis concupiſcibilis naturale habet hoc, ut in delectabile ſecundum ſenſum tendat: ſed ſecundum quod eſt vis concupiſcibilis humana, habet ulterius, ut tendat in ſuum objectum ſecundum regimen rationis: & ideo quod in ſuum objectum tendat irrefrænate, hoc non eſt naturale ſibi in quantum eſt humana; ſed magis contra naturam ejus, in quantum hujuſmodi.* Atque hoc idem nos affirmamus adverſus eos, qui in ſtatu *naturæ puræ* futuram putant concupiſcentiam, quam nunc experimur, & cum ratione pugnantem, ſcilicet hanc non eſſe concupiſcentiam, quæ eſt naturalis proprietas hominis, & creaturæ ratione utentis, ſed concupiſcentiam animalium brutorum, atque ut ait S. P. Auguſtinus de pec-
Aug. Tom. x. pag. 274. cato originali cap. 40. num. 46. *naturam pecoris*.

VII. Eadem S. Thomas repetens in libro IV. adverſus
S.Thom. tom. 9. pag. 482. Gentiles cap. 52. objicientibus *defectus tam ſpirituales, quam corporales non eſſe pœnales, ſed naturales*, ideoque non poſſe ex iis demonſtrari originale peccatum, reſpondet: *Sed tamen ſi quis recte conſiderat, ſatis probabiliter poterit æſtimare, divina providentia ſuppoſita, quæ ſingulis perfectionibus congrua perfectibilia coaptavit, quod Deus ſuperiorem naturam inferiori ad hoc conjunxit, ut ei dominaretur: & ſi quod hujus dominii impedimentum ex defectu naturæ contingeret, ejus ſpeciali & ſupernaturali beneficio tolleretur; ut ſcilicet cum anima rationalis ſit altioris naturæ, quam corpus, tali conditione credatur corpori eſſe conjuncta, quod in corpore aliquid eſſe non poſſit contrarium animæ, per quod corpus vivit. Et ſimiliter ſi ratio in homine appetitui ſenſuali conjungitur, & aliis ſenſitivis potentiis, quod ratio a ſenſitivis potentiis non impediatur, ſed magis ei dominetur.* Oportuit itaque juxta S. Thomam, ut providentia divina ſuppoſita, rationalis homo abſque lacertoſa libidine crearetur, ut inferiores potentias rationis imperio ac regi-

ac regimine contineret, atque ad hoc præſtandum fulciretur ſupernaturali & ſpeciali gratiæ adjutorio, idque ſatis probabiliter ex eiuſdem divinæ providentiæ, ac duplicis naturæ, qua homo conſtat, contemplatione poteſt inferri.

IX. Hac S. Thomæ doctrina egregie imbutus Dominicus Sotus lib. 1. de Nat. & Gratia cap. 4. non ſolum affirmat hominem *in puris naturalibus* conditum non potuiſſe conſequi finem ſuum, in quem naturali fertur inſtinctu, verum nec potuiſſe, ubicunque opus eſſet, bene moraliter agere, ac ſemper vitare peccatum: *Nam cum homo* (inquit) *etiam in puris naturalibus in continuo eſſet duello ſenſualitatis adverſus rationem, non quidem ſemper, ſed tamen ſæpe ſuccumberet hoſti, niſi divinitus ſuppetias haberet. Nec ſolum propter ſenſualitatis pugnam, verum & propter imbecillitatem corporis, quod licet obediat obſequio diſpotico, tamen fatigatur, & lapſum non poteſt ad nutum parere rationi. Quocirca poſſet homo unum aut alterum præceptum naturæ ſervare, non quidem ut amicitiam Dei commereretur, de qua re ſtatim dicturi ſumus, ſed quantum ad ſubſtantiam operis, ut per bonum opus morale peccatum evitaret. Sed neque id poſſet frequenter, ut cap. 22. ſumus latius expreſſuri. Atque experimentum hujus latiſſime patet in iis, qui ſunt extra gratiam Dei, & potiſſimum in infidelibus, qui a numine deſerti per univerſa vitiorum præcipitia corruunt.* Pag. 7.

X. Doctiſſimus quoque Bellarminus *de Gratia primi hominis* cap. 7. loquens de homine in puris naturalibus condito, atque obnoxio rebellioni carnis ad ſpiritum, in reſponſione ad objectionem decimam inquit: *Vel homini creato in puris naturalibus Deus præberet auxilium, quo poſſet concupiſcentiam coercere, aut certe cupiditatibus ejus non conſentire, vel non præberet. Si præberet, non neceſſariò homo concupiſcentiæ cederet, ſi non præberet, cederet quidem, ſed non ſua culpa cederet, & proinde nec peccaret. Atque hoc ipſum his verbis Sanctus Auguſtinus ſcribit in libro de Corrept. & Gratia cap.* 11. „ Si autem hoc adjutorium vel angelo, vel homini, cum primum facti ſunt, defuiſſet, quoniam non talis natura facta erat, ut ſine divino adjutorio poſſet manere ſi vellet, non utique ſua culpa cecidiſſet: adjutorium quippe defuiſſet Tom. IV. pag. 14.

ſine

ſine quo manere non poſſet. „ Atque hæc Auguſtini verba de adjutorio ordinis naturalis nequeunt intelligi: ſiquidem Adamo adjutorium ſupernaturale fuiſſe collatum certiſſima fide tenendum eſt. Id, non aliud, ſi probe intelligantur, docent Theologi illi, qui cenſent non potuiſſe hominem condi cum rebellione carnis ad ſpiritum, aut ſaltem ſine ullo gratiæ adjutorio, quo potuiſſet rebellionem ipſam coercere, eo ſcilicet in caſu neceſſum futurum fuiſſe, ut homo concupiſcentiæ motibus aliquando ſuccumberet, legemque naturalem, quæ poſtulat ut caro ſit ſubjecta ſpiritui, & inferior pars a ratione regatur, interdum tranſgrederetur, atque ita abſque ulla culpa redderetur miſerrimus & flagitioſus; quod nobis videtur abſurdum maximum, & rationi contrarium: quamquam in præcitatis Bellarmini verbis duo notanda ſunt; unum quidem hominem ſuffultum adjutorio gratiæ, ut poſſet non cedere cupiditatibus, non fore hominem *in puris naturalibus* conſtitutum: alterum vero Bellarminum, quum loquatur de homine *in puris naturalibus* condito, nonniſi de adjutorio naturalis ordinis verba facere; ſed proculdubio, ut dixi de natura integra & donis ſupernaturalibus exornata, non de natura, quam *puram* vocant, in Auguſtiniano Opere *de Correptione, & Gratia* ſermonem inſtitui. Non erat autem natura primitus condita obnoxia illi concupiſcentiæ, quæ de peccato orta eſt; & de qua varias Theologorum ſententias hactenus recitavi.

§. VIII.

Agitur de immunitate a morte.

I. NEgant demum qui ſtatum *puræ naturæ* impugnant, potuiſſe hominem condi obnoxium morti, non quod immortalitas primi hominis *naturalis* fuerit, atque *ex principiis naturæ* integræ manans, prout Bajus dogmatizavit; ſed quoniam creans Deus hominem ſpiritualem ſimul atque corporeum, aptavit materiæ, quæ ſuapte natura ſolubilis eſt, & cauſa mortis & corruptionis, animam incorruptibilem atque

atque immortalem; hæc autem producta, ut ſit forma corporis, appetit naturaliter ejuſdem corporis unionem, & a corpore divulſa eſt in ſtatu quodam violento, atque ſuæ naturæ contrario: cumque corpus ex pugna elementorum & ex propria conditione corruptibile ſit ac mortale; congruum erat, ut divina providentia ei ſupra exigentiam corporeæ naturæ tribueret immortalitatem atque incorruptionem, ne ſpiritualis anima a corpore ſoluta inani hujus deſiderio angeretur, & *forma*, ut inquiunt Philoſophi, abſque *materia* perſiſteret. Quare ubi homo per peccatum ſeſe avertit a Deo, illam corporis ſupra conditionem ſuam divinitus collatam incorruptionem amiſit, & mors facta eſt pœna originalis peccati, prout adverſus Pelagianos frequentiſſime diſputat ſapientiſſimus Auguſtinus.

II. Etſi autem in hoc Opere ad exſufflandam calumniam, non ad Theologicas diſſertationes auctoritate, & ratione confirmandas ſuſcepto, non eſt mihi animus alio divertere, & vindicias iſtas Theologicis argumentationibus ampliare; prætermittere tamen nolo ex innumeris Auguſtini teſtimoniis unum perſpicuum, & ea, quæ de immortalitate primi hominis nuper dixi, expreſse confirmans. In Opere itaque *imperfecto* adverſus Julianum, quod nemo ignorat quanti faciendum ſit, cum editum fuerit poſt tot, tantaſque Pelagianæ hæreſeos confutationes, S. Pater lib. VI. num. 39. ita Julianum ipſum alloquitur: *Numquid ideo moriturus fuerat Adam, etiamſi non peccaſſet, quia in corpore animali, non ſpirituali, erat factus? Prorſus erras: Lignum enim vitæ, quod in Paradiſo ſuo plantavit Deus, etiam corpus animale defendebat a morte, donec perſeverantis obedientiæ merito, in gloriam ſpiritalem, quam reſurgentes habituri ſunt juſti, ſine morte interveniente tranſiret. JUSTUM ENIM ERAT, ut Imago Dei nullo fuſcata & obſoleta peccato, tali infereretur corpori, quamvis de terrena materia creato atque formato, ut ei de ligno vitæ ſubminiſtrata vivendi ſtabilitas permaneret, ac viveret interim per animam viventem, quam nulla ab illo neceſſitas ſepararet; atque inde propter obedientiam cuſtoditam, ad vivificantem ſpiritum perveniret; ita, ut non ei ſubtraheretur hac vita minor, ubi & mori & non mori poſſet,*

Tom. X. pag. 1376.

poſſet, ſed illa amplior adderetur, ubi viveret ſine ullius ligni beneficio, morique non poſſet. Si autem juſtum erat, ut imagini Dei nullo peccato fuſcatæ vivendi ſtabilitas tribueretur; quo pacto imago Dei innocens a terreno corpore, cui inſerta eſt, poteſt ſeparari? quo pacto rationalis homo a Deo juſto creari poteſt cum inevitabili mortis neceſſitate?

III. Separationem animæ ſpiritualis a corpore eſſe contra ipſius animæ naturam, adeo perſuaſum fuit Doctori Angelico, ut hinc deprompſerit argumentum lib. IV. adverſus Gentiles cap. 79. ad demonſtrandam futuram corporum reſurrectionem. Eo enim loci ad hunc modum argumentatur: *Ad oſtendendum etiam reſurrectionem carnis futuram evidens ratio ſuffragatur, ſuppoſitis his quæ in ſuperioribus ſunt oſtenſa. Oſtenſum eſt enim in ſecundo animas hominum immortales eſſe: remanent igitur poſt corpora a corporibus abſolutæ. Manifeſtum eſt etiam ex his, quæ in ſecundo dicta ſunt, quod anima corpori naturaliter unitur; eſt enim ſecundum ſuam eſſentiam corporis forma: eſt igitur contra naturam animæ abſque corpore eſſe: nihil autem, quod eſt contra naturam, poteſt eſſe perpetuum: non igitur perpetuo erit anima abſque corpore.* (Tom. IX. pag. 516.)

IV. Capite itidem 81. ſoluturus S. Thomas objectiones adverſus ſuperiorem doctrinam, hanc adnotationem præmittit: *Ad horum igitur ſolutionem conſiderandum eſt, quod Deus, ſicut ſupra dictum eſt, in inſtitutione humanæ naturæ aliquid corpori humano attribuit ſupra id, quod ei ex naturalibus principiis debebatur; ſcilicet incorruptibilitatem quamdam, per quam convenienter ſuæ formæ coaptaretur, ut ſicut animæ vita perpetua eſt, ita corpus per animam poſſet perpetuo vivere: & talis quidem incorruptibilitas etiamſi non eſſet naturalis quantum ad activum principium, erat tamen quodammodo naturalis ex ordine ad finem, ut ſcilicet materia proportionaretur ſuæ naturali formæ, quæ eſt finis materiæ. Animæ igitur præter ordinem ſuæ naturæ a Deo averſæ, ſubtracta eſt diſpoſitio, quæ ejus corpori divinitus indita erat, ut ſibi proportionaliter reſponderet, & ſecuta eſt mors: eſt igitur mors quaſi per accidens ſuperveniens homini per peccatum, conſiderata inſtitutione humanæ naturæ.* Hæc S. Thomas. Compertum eſt autem, Theologos noſtri inſtituti, qui ajunt non potuiſſe hominem condi (Pag. 517.)

morti

morti obnoxium, ſpectata Dei providentia rebus ſingulis perfectiones ſuas coaptante, nunquam dixiſſe primi hominis immortalitatem naturalem fuiſſe *quantum ad activum principium*, ſed hoc unum affirmaſſe, animam, cui ineſt imago Dei, cum immortalis ſit quidem, ſed naturalis forma corporis, perpetuam atque indiſſolubilem hujus unionem appetere, ideoque ne ſepararetur a ſuo corpore innocens, nulloque peccato fuſcata, corpori natura ſua corruptibili diſpoſitionem illam divinitus fuiſſe tribuendam, qua *ſuæ formæ convenienter aptaretur, eique proportionaliter reſponderet*; & ſi quis de noſtra, aut de noſtratium ſententia aliud ſuſpicatur, is profecto ſummâ Auguſtinianæ Doctrinæ ignorantiâ laborat.

V. Adeo verum eſt, animam ſpiritualem atque immortalem a corpore, cujus naturalis forma eſt, ſeparatam in ſtatu ſuæ naturæ oppoſito conſiſtere, atque inde torqueri, & pœna affici; ut nonnulli Patres, inter quos Auguſtinus, Ambroſius, ac Bernardus, de animabus ſanctorum, quæ nunc ſempiterna Dei viſione fruuntur, ſenſerint corporum ſuorum deſiderio quodammodo retardari, ne toto impetu in ſummum bonum ferantur, quandiu non uniantur iterum corporibus ſuis, quorum adminiſtratione illarum appetitus penitus conquieſcat. Hac de re a nonnullis in lectione Patrum parum exercitatis tres illi Eccleſiæ Doctores, ac ſplendidiſſima lumina, immerito iis, qui appellantur *Millenarii*, accenſentur. Horum tamen Patrum vindicias ego quoque libro tertio cap. 10. ſuſcepi, demonſtrans denegari ab iis gloriæ plenitudinem ſanctorum animabus, propterea quod vigeat in his naturale deſiderium ſuorum corporum, cujus causâ *illarum affectio*, ut Bernardi utar verbis, *contrahitur quodammodo & rugam facit*. Si vero animæ beatorum a corporibus ſuis ſeparatæ naturali illo deſiderio afficiuntur, nec omnino ſatiantur, tametſi torrente voluptatis, & indeficiente fonte potentur; eruntne abſque angore, abſque pœna, potienturne requie, ac fine ſuo naturali a terreno corpore exules, & ulterius a Deo, cujus imagines ſunt, ſeparatæ? Id eſt, quod Auguſtiniani Theologi non percipiunt: id eſt, quod mirantur, Adverſarios ſuos ad ſolam conditionem corporis, non ad animæ naturam attendere, atque ſepa-

Vide tom. 1. de Theol. diſciplinis pag. 264. & 269.

ſeparationem a corpore, quam immortalis illius forma refugit & averſatur, inter proprietates naturæ, quam putant *poſſibilem*, adnumerare.

VI. Videtur præterea noſtratibus, ſi admittatur poſſibilis ſtatus *puræ naturæ*, ex concupiſcentia, & ex morte non recte adverſus Pelagianos demonſtrari peccatum originale; quum tamen certiſſimum ſit, his potiſſimum armis S. P. Auguſtinum refutaſſe hæreſim Pelagianam, quod ipſa concupiſcentia, ipſa mors ſint pœna peccati, non autem rationalis creaturæ ad imaginem Dei conditæ naturales proprietates. Neque enim me latet adverſarios noſtros contendere, Auguſtinum parentem noſtrum adverſus Pelagianos pugnaſſe ex præſenti humanæ naturæ inſtitutione, in qua e ſcripturis ſanctis certum eſt hominem fuiſſe conditum cum gratia & immortalitate; non autem ex ſtatu *naturæ puræ*, qui ſit poſſibilis. Sed utrum hæc recte dicantur, in controverſia poſitum eſt, non, ut jactat imperitus iſte Anonymus, definitum. Immo Auguſtinus ubique concupiſcentiam per ſe malam, ubique mortem pœnam eſſe peccati contra Julianum inculcat; neque id ex ſcripturis tantum, aut ex peracta hominis inſtitutione, ſed ex rerum natura: quod nempe pugna inter rationem ac ſenſus ſit per ſe mala, & mors, ac ſeparatio a corpore adverſetur naturæ immortalium animarum; ita, ut firmiſſima ſit Auguſtini ſententia, nihil poſſe Catholicos reſpondere Manichæis, qui ex morte, & concupiſcentia inferunt animam hominum malam eſſe ſubſtantiam, niſi dicatur illa duo mala ex prævaricatione primi hominis originem habuiſſe. Legat autem, qui hæc ignorat, *Opus imperfectum* contra Julianum, ubi S. Pater pluribus demonſtrat, in ſententia Pelagianorum, autumantium mortem atque concupiſcentiam naturæ eſſe indita, non poſſe reſponderi Manichæo dicenti *malam fuiſſe carnem hominis ante peccatum, & miſeram conditam eſſe naturam*. Quod utique Manichæus ex mortis & concupiſcentiæ natura atque effectibus nitebatur oſtendere: nec poterant ei Pelagiani, aut Catholici objicere hiſtoriam Geneſeos, quam ille negabat, neque verba Apoſtoli, cum etiam libris canonicis, quos recipiebat, quaſdam falſas ſententias permixtas eſſe con-

Libro VI. num. 9. pag. 1299., & num. 14. pag. 1312.

contenderet. Hæc Auguſtinus animadvertens in eodem *Opere imperfecto* lib. *6*. num. 15. pag. 1319. demonſtrat quomodo Manichæus ex ipſa rerum natura ſit refellendus, aſſerens obtunſiores eſſe piſtillo qui adverſus illum ex opificio Dei, quod ipſe negat, creaturas bonas eſſe ſe demonſtraturum confidit. Cum itaque juxta Auguſtinum Manichæorum hæreſis refelli nequeat, niſi affirmetur mala iſta ex prævaricatione primi hominis derivaſſe; quomodo refutari poſſet, quando homo in puris naturalibus conditus abſque ulla culpa morti, atque rebellioni ſenſuum ſubjiceretur? Pauca ex præcitato Auguſtini Opere exſcribam: *Reſpondete Manichæis*, ait S.Pater pag. 1320, *unde ſint iſta, ne illi ea de commixtione alienæ malæque naturæ eſſe concludant. A nobis enim cum hoc requiritur, reſpondemus non hæc eſſe de permixtione alienæ, ſed de noſtræ prævaricatione naturæ*. Et pag. 1340. ad Julianum: *Hic tu aut præceps ibis, aut dogma mutabis, aut fronte perditus, aut mente correctus. Aut enim ærumnoſa vita locum famoſiſſimæ felicitatis implebis, & non invenies oculos, quibus qualeſcunque adſpicere audeas Chriſtianos: aut in abrupta horribiliora dejectus alienæ malæ naturæ, nobiſque permixtæ has ærumnas hominis imputabis, & Manichæi tartarea profunditate ſorbeberis: aut de natura vitiata hanc ærumnarum pœnam judicio Dei punientis exiſtere confiteberis, & in auram Catholicam reſpirabis*. Hoc poſtremum nos Auguſtini filii ac diſcipuli firmiſſime profitemur.

VII. Unum addam. Etiamſi Pelagius, Cæleſtius, & Julianus in ea fuerint ſententia, quod Adam moriturus eſſet, quamvis non peccaſſet, id, quod aperte ſacris litteris adverſatur; fuerunt tamen aliqui Pelagiani, qui affirmarunt, Adam & Evam mortales ſecundum corpus creatos fuiſſe, nunquam tamen mortem guſtaturos, ſi Dei mandatum ſervaſſent, non quod immortalitas beneficium eſſet gratiæ, aut mors ſupplicium & pœna peccati; ſed quia licet naturaliter morti obnoxii, merito obedientiæ promereri poterant, ne morerentur, ſicuti promeruit Enoch. Adverſus autem iſtos non tantum aſſerendum eſt primos parentes, ſi non peccaſſent, perpetuo victuros, ſed etiam mortem inflictam eſſe peccato, & ab initio Adamum ac Evam im-

mortalitate fuiſſe donandos: alioquî temperamento illo adhibito Pelagiani facile argumenta Catholicorum eluderent, reponendo mortem per peccatum in mundum fuiſſe ingreſſam, quoniam peccando immortalitatem non ſibi homo promeruit, ſed corruptioni, in quam tendit ſuapte natura, obnoxius fuit. Arbitror de illa quorumdam Pelagianorum opinatione locutum Auguſtinum in Epiſtola 193. ad Marium Mercatorem num. 12. ubi ait: *Quamvis jam non exiſtimem eos dicere, etiamſi non peccaſſet Adam fuiſſe corpore moriturum*. Certiſſime autem in ea ſententia fuit Rufinus, quem ego Pelagianum fuiſſe non dubito, ut conſtat ex libello fidei ſuæ cap. 5. ubi Joannes Garnerius Societatis Jeſu vir doctiſſimus Diſſertatione V. de Libellis fidei editis a Pelagianis, hanc adnotationem appoſuit: *Init mediam quamdam viam inter Auguſtinum opinantem primos parentes ab initio donandos a Deo immortalitate, qua ſpoliandi forent, ſi peccarent; & Cæleſtium exiſtimantem, eos ſive peccaſſent, ſive non peccaſſent, morituros: ſentit enim mortales factos; ſed ſi non peccaſſent, cum viſum fuiſſet Deo, in ſedem immortalitatis transferendos. Quæ ſententia placuit multis Orientalium partium Patribus, & arrepta eſt a Pelagianorum nonnullis, contra quos Auguſtinus diſputat: nec immerito, cum inde ſequatur, mortem non eſſe peccati pœnam, ſed immortalitatem in præmium virtutis dari*. Denique eruditiſſimus Sirmondus, qui omnium primus ex Mſ. S. Germani a Pratis præcitatum fidei libellum in lucem edidit, ad idem caput 5. ſive ad numerum 29. produxit verba Theophili Alexandrini libri 2. ad Autolycum, hæc de primo homine ſcribentis: *Nec natura mortalis factus eſt, nec immortalis. Immortalem quippe ſi feciſſet, Deum illum feciſſet: ſi mortalem illum rurſus feciſſet, mortis ejus auctor & cauſa videretur*. Non alia, ſi nonnihil ſapio, Auguſtinenſium noſtrorum mens eſt. Inquiunt Adamum ſupra terreni corporis naturam donandum fuiſſe poteſtate non moriendi, ne mortis quæ eſt pœna peccati, Deus fieret auctor, ne vincerent Manichæi contendentes ex ipſa morte in homine adinveniri commixtionem malæ naturæ, & ne innocens Dei imago miſeriis, quas modo patimur, ſubjiceretur.

Tom. 2. pag. 714.

Vide Appendicem Auguſtinianam pagin. 200.

Sirm. tom. 1. Edit. Pariſienſ. pag. 296.

VIII. Sa-

VIII. Satis, ut opinor, tribus hiſce poſtremis ſectionibus demonſtratum eſt, quæſtionem *de ſtatu puræ naturæ*, ut in Auguſtinenſium Schola pertractatur, ad Bajaniſmum nullatenus pertinere. Enimvero fatentibus adverſariorum noſtrorum permultis, ſi in creatura rationali detur appetitus innatus ad viſionem Dei, atque hæc ſit finis noſter ultimus quoad inclinationem naturalis; quoniam ſupernaturalis eſt quoad conſecutionem, oportet ut ipſi rationali creaturæ conferatur aliquod gratiæ auxilium, quo finem ſuum conſequi valeat, ne rebus aliis creatis deterior ſit: dari autem appetitum illum innatum Durandus, Paludanus, Sotus, Scotiſtæ omnes cum ſubtili Doctore, aliique plurimi affirmant. Præterea concupiſcentiam eſſe per ſe malam, & pœnam peccati, nec poſſe habere Deum auctorem, tradiderunt Petrus Aureolus, Gregorius Ariminenſis, Eſtius, Macedo, Noriſius, Martinus de Eſparza, & alii complures; ideoque nullam Auguſtiniani Theologi id aſſerentes cenſuram promerentur. Immortalem vero animam eſſe natura ſua formam terreni corporis, hujus unitionem appetere, ab hoc ſeparatam exiſtere in ſtatu quodam violento, & naturæ ſuæ repugnante, ideoque corpori terreno & corruptibili, ut tali formæ coaptaretur, conferendam immortalitatem aliquam ſupra naturam, conſentaneum eſt rationi, Doctori Angelico, & aliis Eccleſiæ Patribus. At *ſtatus puræ naturæ* quinam eſt, niſi ſtatus ille, in quo creatura rationalis condita abſque gratia, & abſque culpa, neque ad beatitudinem ordinaretur, neque immunis foret a morte ceteriſque miſeriis, quibus nunc ob Adæ prævaricationem afficimur? Sed tempus eſt, ut ad Bajum revertatur oratio, & quæ ex dictis manifeſta illatione conſequuntur, legentium oculis ſubjiciantur.

COROLLARIUM I.

Evidentiſſimum eſt, & ex quatuor primis paragraphis invictiſſime infertur, in 27. articulo Michaelis Baji, aliiſque ſpectantibus ad primam creaturæ rationalis conditionem, contineri ſenſum multiplicem hæreticum atque perverſum.

1. In

1. In ſenſu Baji primus homo (quod de Angelis item aſſerendum eſt) non fuit conditus cum donis naturæ ſuperadditis, & ſupernaturalibus.

2. In ſenſu Baji juſtitia, integritas, immortalitas, aliaque gratiarum dona primis parentibus divinitus collata, fuerunt proprietates naturæ, eique proportionata, atque ita debita, ut illorum donorum carentia in homine lapſo nihil ſit aliud, quàm naturalium bonorum privatio, cujuſmodi eſt cæcitas, ſurditas, ægritudo.

3. In ſenſu Baji primus homo abſque ullo reſpectu ad gratiam adoptionis poterat vitam æternam promereri, & hæc naturali lege illi debebatur, non propter Spiritum Sanctum inhabitantem, ſed duntaxat propter ordinationem naturalem initio creationis conſtitutam.

4. In ſenſu Baji nec primus homo ſupernaturalibus fidei, ſpei, & caritatis habitibus donatus fuit, ut Deum ſupernaturaliter coleret; nec egebat auxilio gratiæ ſupernaturalis ad legem ſervandam, & ad conſequendam beatitudinem; ſed ad hanc ſolius naturæ viribus poterat pervenire.

5. In ſenſu Baji dona primo homini collata non improbanda ratione dicuntur gratia, at Pelagiano tantum ſenſu, ideſt, quomodo gratia appellantur munera creationis, & ipſa natura, in qua ut ſimus, ut vivamus, ut ſentiamus, & intelligamus, producti ſumus.

COROLLARIUM II.

Hinc manifeſtiſſime conſequitur non poſſe, niſi mendaciter & inique, Scriptoribus Auguſtinenſibus Bajaniſmi notam impingi.

1. Si doceant Angelum, & hominem fuiſſe in prima ſui conditione donis ſupernaturalibus, & naturæ ſuperadditis exornatos.

2. Si tradant juſtitiam, integritatem, immortalitatem, aliaque gratiarum dona collata primis parentibus, non fuiſſe proprietates naturæ, neque ita proportionata, & connaturalia, ut poſt Adæ lapſum carentia illorum donorum nil

nil ſit aliud, quam privatio quædam bonorum naturalium.

3. Si affirment primum hominem promereri potuiſſe vitam æternam per gratiam adoptionis, & per auxilium gratiæ ſupernaturalis, non autem ſpectata ſola lege naturali, ac propter ſolam naturalem ordinationem, initio creationis conſtitutam.

4. Si propugnent primos parentes donatos fuiſſe, ut Deum colerent, ſupernaturalium virtutum habitibus, ac præterea indiguiſſe adjutorio gratiæ ſupernaturalis ad conſequendam beatitudinem, ad quam ſolius naturæ viribus non poterant pervenire.

5. Si aſſerant dona iiſdem primis parentibus collata proprio ſenſu appellanda eſſe dona gratiarum, non autem dicenda eſſe gratiam in illa ampliori ſignificatione, in qua etiam munera creationis non improbanda ratione gratiæ nomine deſignantur.

§. IX.

Notæ ad ea, quæ ab Anonymo præmittuntur circa ſenſum Bajani articuli vigeſimi ſeptimi, aliorumque ad primi hominis conditionem ſpectantium.

I. QUamquam Anonymi judicium hujus non ſit generis, ut cum illo, quod viri doctiſſimi pronuntiaverunt, debeat æquiparari, ſed falſum, præpoſterum, & inconſideratum eſſe conſtet; illud tamen audire, & diſcutere me non piget. Itaque priori numero inquit, ipſummet Bajum viceſimam illam ſeptimam propoſitionem, ut ſuam, & veram agnoviſſe, conqueſtum tantummodo, quod ejuſdem propoſitionis falſitas idoneis, & convenientibus argumentis non revincatur. *Bajan. Rediv. pag. 66.*

Fateor hæc ſcripſiſſe Bajum in ſua Apologia: *Si probatio libelli deprehendatur non eſſe legitima, & pars oppoſita convenientibus argumentis ſtatuatur, merito hac ſententia vetatur,* *Op. Baji p. 2. pag. 95.*

tatur, aliaque verba pag. *66.* ab auctore *Bajaniſmi* producta. At quænam eſt *probatio libelli*, niſi quæ continetur quarto,
P. 1. pag. 55. & proximis capitibus *de prima hominis juſtitia*, ubi rejecta S. Thomæ ſententia, quæ docet *primum hominem Spiritus Sancti chariſmatibus fuiſſe repletum*, Bajus dogmatizavit *adhærere Deo ſanctitate & juſtitia fuiſſe naturale homini & Angelo, ſicut ad naturam oculorum pertinet viſus, & ad naturam aurium auditus; non adhærere autem eſſe vitium naturæ, ſicuti vitium oculorum dicitur cæcitas, & vitium aurium dicitur ſurditas?* Vide §. III. num. 3. & 7. Ex hoc ergo priori numero Anonymi confirmatur quod diximus, germanum ſenſum Baji hunc eſſe, quod naturæ rationali primitus inſtitutæ ſanctitas & juſtitia *naturalis* fuerit, *ut viſus, ut auditus*. Ceterum nec Bajus in præcitata Apologia docuit ita juſtitiam & integritatem fuiſſe primo homini naturalem, ut Deus non potuerit primum hominem condere abſque
P. 2. pag. 110. eadem integritate: nam ad articulum 53. ait, *Si creaſſet hominem qualis nunc naſcitur (id quod eum puto facere potuiſſe, nec unquam docui contrarium) tunc quod in eo qui nunc naſcitur eſt culpa, in illo quem Deus creaſſet, non fuiſſet culpa, ſed natura*. Quæ Baji verba nequaquam contraria ſunt aliis productis §. 2. & 5. in quibus ait integritatem primi hominis ſpectaſſe ad conditionem naturæ: ſed magis confirmant quod diximus, juxta Bajum gratiam primi hominis fuiſſe connaturalem, *ut viſus, ut auditus*. Eſt enim ſententia Baji, univerſa, quæ ad integritatem pertinent, tribui rebus in ſua nativitate, *aut in opere, ut tactum ſentientibus, aut in origine, ut quorumdam animalium catulis viſum*; ut ipſe ait poſtremo capite *de prima hominis juſtitia*, pag. 63. Ergo ſi per Bajum integritas primi hominis *naturalis* fuit, & tamen ſine integritate Deus hominem creare potuit; neceſſum erat, ut niſi homo cum integritate fuiſſet conditus, integritas ipſa ex natura manaret, quemadmodum viſus in catulis. Quapropter in ſenſu Baji & extitit, & eſt *poſſibilis ſtatus puræ naturæ*; quoniam & homo creatus, & qui poteſt creari, habuit, & haberet integritatem quidem, ſed connaturalem, *aut in opere, aut in origine* ſibi inditam.

II. Quod mirum eſt, Adverſarius noſter producens nu. 2. quædam

quædam loca ex Bajanis Opuſculis deprompta, non percipit iiſdem evidentiſſime demonſtrari, a Bajo juſtitiam & integritatem primi hominis dici *naturalem* ſenſu a nobis expoſito. Primus locus eſt depromptus ex cap. 4. de quo ſupra, ubi ait convenire creaturæ rationali adhærere Deo, *ut ad naturam oculorum pertinet viſus*. Alter ex cap 6. ubi inquit *primæ creationis integritatem non fuiſſe ſupernaturalem*. Tertius ex cap. 7. ubi ſcribit, hominem non fuiſſe *dono quodam ſupernaturali, & gratuito ſupra naturæ ſuæ conditionem exaltatum, ut fide, ſpe, & caritate Deum ſupernaturaliter coleret*. Quartus ex cap. 8. ubi negat *primum hominem per dona naturæ ſuperaddita fuiſſe ſublimatum, & in Dei filium adoptatum*.

Bajus de 1. Hominis juſtitia pag. 55. 57. 58. 59.

Quid ergo Anonymus blaterat, quid garrit? Evidentiſſime Bajus omnia dona ſupernaturalia, omnem gratiam naturæ ſuperadditam denegat primo homini. Vide tamen, benevole lector, in hoc accuſatore in hiſce Bajanis textibus colligendis conjunctam intellectus acumini ſingularem prudentiam. In textu petito ex cap. 6. prætermittit comparationem Baji inter ſanitatem corporis ortam *ex proportione qualitatum*, & naturalem ſanitatem animæ provenientem *ex legitima omnium partium conſtitutione*; atque in textu pariter quem profert ex cap. 7. prætermittit comparationem alteram ſerpentis, qui gradiebatur erectus pedibus, ſeu terræ, quæ fruges fecunditate ſua producebat, hominiſque in natura bene inſtituta ſine dono ſupernaturali Deum colentis: utitur eadem ſagacitate proxima adnotatione, ut dicam paullo infra. Cur hæc ab accuſatore ingenuo, ſagaci, optimo prætermittantur, manifeſtum puto ex tertio hujus diſſertationis paragrapho. Quantumvis autem ſagax & prudens fuerit, neſcio num ſagaciter, prudenterque ſe geſſerit ex prædictis teſtimoniis hanc inferens illationem: *Ex his omnibus locis patet integritatem primæ creationis, quam Bajus aſſerit fuiſſe primo homini naturalem atque debitam, nihil aliud eſſe quam ſanctificationem Spiritus Sancti, ſeu donum illud ſupernaturale, quo Adamus in filium Dei adoptatus fuit, ut Deum fide, ſpe, & caritate coleret, & poſtea beatitudinem poſſideret*. Teneas, quæſo, patentem hanc illationem Anonymi, ex qua con-

Bajan. Rediv. pag. 69.

ſequitur altera, toto cælo a Baji errore diſſidere qui aſſerunt gratiam ſanctificantem, gratiam adoptionis, gratiam *habitualem* collatam primo homini *ſupernaturalem* fuiſſe, & concedunt quoque ſine hujuſmodi gratia potuiſſe a Deo hominem condi.

Bajan. Rediv. pag. 70. III. Tertio numero Anonymus demonſtrare nititur id a Bajo *naturale* dici, quod pertinet *ad integritatem, & cujus carentia eſt malum*, cap. 4. & 6. jam citatis, non autem affirmari juſtitiam ita eſſe *naturalem*, ut ex ipſius naturæ principiis oriatur & fluat, ut inquit cap. 11. fateri autem cap. 10. in hoc ſtatu reparatæ naturæ juſtitiam dici *ſupernaturalem*, quoniam per Chriſtum miſericorditer nobis redditur.

Mutilata ab adverſario Baji loca afferuntur, punctiſque disjuncta: nam Bajus in cap. 4. carentiam integritatis appellat *vitium*, quoniam ipſa integritas pertinet ad naturam, *ut viſus, ut auditus:* in cap. 11. disjunctive loquitur, *Bajus p. 1. pag. 53. pag. 62. 61.* *Sive ex naturæ principiis, tanquam efficientibus cauſis orta fuerit prima hominis juſtitia, ſive a Dei illi immediate collata (ſicut plerique de anima rationali tradunt, quam tamen nemo ſupernaturalem eſſe arbitratur) adhuc tamen illi naturalis fuit*: in cap. 10. (ſervo Anonymi ordinem) Bajus inquit: *Ea ratione nunc juſtitia noſtra ſupernaturalis dici poteſt, eo modo, quo ſanitas corporis gratiæ eſt, cum neque viribus naturæ, neque opera medici reparari poteſt, ſed ſola creatoris beneficentia redditur: non quod res ſit ſupernaturalis, aut naturali hominis integritati ſuperaddita, ſicut prophetia, gratia ſanitatum, & alia multa, quibus ſine malo caremus*. Manifeſtum eſt igitur, Bajum eo ſenſu juſtitiam primi hominis appellaſſe *naturalem*, ejuſque carentiam dixiſſe *malum*, quemadmodum naturalis eſt *viſus*, & malum eſt *cæcitas*. Manifeſtum eſt *naturale* appellaſſe, quod vel ex naturæ principiis oritur, *ut viſus, auditus, & ſanitas corporis*; vel ſi aliunde accedit, ſpectat tamen ad naturalem qualitatem, *ut gravitas, & levitas elementorum*, vel attinet ad naturalem conſtitutionem, ut eſt *anima rationalis*: manifeſtum eſt in ſtatu reparatæ naturæ dixiſſe gratiam *ſupernaturalem* per accidens, ut viſus redditus cæco nato. Vide ſupra §. 3. ubi Baji verba producta ſunt,

ſunt, & cum hæreticorum ſententiis comparata. At callidus adverſarius quæ apud Bajum leguntur cap. 11. *de prima hominis juſtitia*, ad hunc modum exſcripſit: *Sive ex natura principiis tanquam efficientibus cauſis iſta fuerit prima hominis juſtitia, ſive a Deo immediate collata ...... adhuc tamen naturalis fuit*: & quæ habentur cap. 10. ita produxit, *Ea ratione nunc juſtitia ſupernaturalis dici poteſt ..... non quod res ſit ſupernaturalis, &c.* Quid puncta iſta ſignificant? quid prætermiſſum eſt? Quæ aperte commonſtrant ſenſum Baji eſſe illum, quem nos damnatis articulis adtribuimus. *Vide Baii verba integra, atque ut ſonant §. 3. num. 1.*

IV. Adhæc ait Anonymus Bajum docuiſſe originalem juſtitiam fuiſſe *debitam humanæ naturæ* quo ſenſu aſſeruit fuiſſe *naturalem*, quoniam ejus abſentia malum eſt creaturæ. *Pag. 71.*

Ita quidem; at malum creaturæ Bajus dixit *privationem bonorum naturalium*, cujuſmodi ſunt cæcitas, ſurditas, ægritudo: quod arbitror ſatis repetitum, atque ex Bajanis Opuſculis apertiſſime demonſtratum. Legat Bajum, qui nondum hæc percipit part. 1. pag. 55. ſive *de prima hominis juſtitia*, cap.4. & p.2. pag.93. ſcilicet in Apologia articuli vigeſimi tertii.

V. Redit accuſator num. 5. ad articulum Bajanum 38. ex quo infert Deum non potuiſſe condere hominem *cum culpabili cupiditate*, ideoque juxta Bajum debuiſſe condere *cum laudabili caritate*, quoniam inter hæc duo per ipſum Bajum *non datur medium*.

Verum de articulo 38. ejuſque ſenſu plura dixi in Diſſertatione præcedenti: in qua num demonſtratum a me ſit Bajum locutum fuiſſe *de caritate habituali*, & refutata ſint, contrita, ac disjecta, judicio quoque centum Gallorum Præſulum, calumniatoris hujus machinamenta, quotquot extant in urbe, atque in orbe Theologi, ſint judices. Quænam eſt autem vis iſtiuſmodi ratiocinationis: Deus potuit condere hominem abſque juſtitia, & caritate habituali; igitur etiam condere illum potuit abſque gratia actuali, qua auxiliante ad Dei amicitiam perveniret, & finem aſſequeretur, quem appetit *naturaliter*, ſed non poteſt *naturaliter* obtinere? Adde *cupiditatem culpabilem* nunquam in ſtatu

naturæ *puræ* affuturam, ſive is ſtatus *poſſibilis*, ſive *impoſſibilis* aſſeratur; cum prava cupiditas inclinans ad culpam non ſit naturæ proprietas, ſed pœna peccati.

Pag. 73. VI. At explicat nobis Doctor ac Præceptor eximius, quot modis *Gratiæ* vocabulum accipiatur, docens tripliciter accipi, primo *pro quocunque beneficio gratis collato*: ſecundo *pro beneficio indebito creaturæ, etiamſi naturalem ordinem non excedat*: tertio *pro beneficio indebito ac ſupernaturali*.

Recondita ſane doctrina, quam licet apprehendant omnes in veſtibulo Theologiæ, nos tamen penitus ignorabamus. A me quidem illius vocabuli *gratiæ* multiplex ſenſus traditur libro XIIII. cap. 7. pag. 139. ibique hæc eadem partitio explicatur, additis ſignificationibus aliis nonnullis: at in ſcriptis noſtris olent omnia Baianiſmum; & ſi orthodoxa ſunt, olent Bajaniſmum, quoniam in ſcriptis noſtris ſunt. Nunc tamen mihi, ut Plautina utar phraſi, adverſarius obvertat cornua. Quo ſenſu, obſecro, Bajus de primo homine diſſerens vocabulum *gratiæ* uſurpavit? Si audiatur Suareſius, de quo §. 1. num. 6. Bajus dona collata primo homini appellavit *gratiam* non improbanda ratione, *quæ dona creationis gratia vocantur*. Si legantur quæ Bajus ſcripſit in Apologia ad IX. articulum pag. 83. ita dona conceſſa homini integro & Angelo eſſe dona gratiæ exiſtimavit, quemadmodum ab Auguſtino *gratia* dicitur, qua creati ſumus, ut eſſemus, ut ſentiremus, ut intelligeremus. Vide ſupra §. 3. num. 4. Igitur Bajus in ſtatu naturæ integræ nullam gratiam agnovit, quæ excederet naturæ ordinem. Sed accipe alteram accuſatoris adnotationem. *Quoniam vero Bajus* (inquit pag. 73.) *contendit juſtitiam originalem, ceteraque dona ad ſalutem æternam ordinata, fuiſſe debita homini innocenti, ejuſmodi donis in ſtatu naturæ lapſæ collatis non potuit tribuere nomen gratiæ proprie dictæ, niſi in quantum conferuntur indignis, & male merentibus, quod tamen falſum eſt. Ad hoc enim ut alicui dono ad ſalutem noſtram ordinato competat nomen gratiæ, ſufficit quod fuerit indebitum, & collatum homini nihil merenti, nempe neque bene, neque male*. Optime, ingenioſiſſime! Si Bajus donis ad æternam ſalutem ordinatis in hoc ſtatu reparatæ naturæ tribuit nomen *gratiæ* ob hanc ſolam ratio-

rationem, quia conferuntur indignis, & male merentibus: igitur, dum ait propoſitione 9. dona conceſſa homini integro *non improbanda ratione dici gratiam*, quoniam fuerunt collata homini nihil merenti, nempe neque bene, neque male, affirmavit eſſe gratiam eo ſenſu, quo dicuntur gratia creatio, natura, vita, ſenſus, intellectus, liberum arbitrium, aliaque dona, quæ naturæ ordinem non excedunt, & de quibus Auguſtinus: *Non improbanda ratione dicitur Gratia Dei, qua creati ſumus, ut eſſemus, & viveremus, & ſentiremus, & intelligeremus, quia non præcedentibus aliquorum operum meritis donata eſt.* *Vid. §. 3. n. 9.*

VII. Quæ ſequitur adnotatio ſeptima, paucis lineis continetur: inquit enim duntaxat, Bajum dogmatizaſſe, quod merita bonorum Angelorum, & primi hominis ante peccatum, *gratia* dici non debeant.

Nil verius ab Anonymo dici poterat: at quo ſenſu negavit Bajus, *debere merita illa dici gratiam?* Id negavit, quoniam noluit eſſe ſupernaturalia, noluit exorta a donis naturæ ſuperadditis, noluit exceſſiſſe naturales vires arbitrii: quod ſatis ſuperque teſtimoniis Theologorum omni exceptione majorum, atque ex ejuſdem Baji Opuſculis demonſtratum eſt ſupra.

VIII. Præterea inquit Auctor *Bajaniſmi*, huc ſpectat propoſitio 69. *Omnes omnino juſtorum afflictiones ſunt ultiones peccatorum ipſorum*, exiſtimavit enim Bajus, omnem pœnam, ſi juſta eſt, pro peccato aliquo impendi, ut inquit in ſua Apologia. Eo collineant propoſitiones 6. 75. 76. in quibus omnibus affirmat *non potuiſſe hominem condi in puris naturalibus*, *Pag. 74.*

Loquaciſſimus forem, ſi quo ſenſu damnatæ fuerunt propoſitiones poſtremo citatæ, ac ſpectantes ad immortalitatem, integritatem, & juſtitiam primi hominis, rurſus repeterem. Nonnulla itaque addam de propoſitione 69. Priuſquam doctus iſte adverſarius naſceretur, aut ſaltim dum adhuc balbutiret, Fulgentius La-Foſſe Toloſanus demonſtravit propoſitionem illam 69. perperam afferri ad ſtatum *puræ naturæ* propugnandum, cum idcirco damnata ſit, quia ſignificat in baptizatis & renatis remanere quod mereatur

Dei

Dei ultionem & damnationem: quod eſt contra Apoſtolum & Tridentinum Concilium, ſeſs. 5. Oſtendit vir doctiſſimus, afflictiones juſtorum, licet interdum ob propria, vel aliena peccata inflictæ ſint, ſæpenumero tamen tribuendas eſſe divinæ providentiæ, quæ prædeſtinavit electos *conformes fieri imaginis filii ſui*, ut per afflictiones & paſſiones ad gloriam perveniant, hanc autem electionem, & ordinationem factam eſſe poſt originale peccatum; protoparentes enim, ſi in originali juſtitia perſeveraſſent, ſine ullis adverſitatibus & moleſtiis conſecuti fuiſſent æternam vitam: ex quo demum poſt prævaricationem Adami afflictiones ſint interdum exercitamenta juſtorum, minime ſequi potuiſſe eaſdem afflictiones adinveniri in creatura innocente; alioqui vanide Auguſtinum ex anguſtiis, & miſeriis, quas modo patimur, conatum, ut probaret contra Pelagianos peccatum originale. Objectionem itaque adverſus nos petitam ex illa propoſitione 69. ante quinquagintaquinque annos Gallus Theologus præviderat & diluerat. Eamdem explicationem ejuſdem propoſitionis tradidit Aloyſius Turrianus in Tractatu contra errores Baji cap. 9. num. 16. Ceterum nullus Catholicorum negare poteſt illam Baji aſſertionem, quemadmodum & Queſnellianam 70. falſam eſſe, hæreticam, erroneam, abſurdiſſimam. Quis enim dixerit, miſerias, quibus ſanctum Jobum Deus afflixit, cædem ac mortem illatam infantibus trucidatis pro Chriſto, Præcurſori decollato ab Herode, Martyribus vario pœnarum genere occiſis, doloris gladium, quo maternum intemeratæ Virginis cor transfixum fuit, Redemptoris noſtri flagella, ſpineam coronam, clavos, crucem, mortemque turpiſſimam, fuiſſe peccatorum ſuorum ultionem atque vindictam? Nemo noſtrum adeo impius, adeo inſipiens eſt, ut hæc aſſerat.

Vide librum, cui titulus, Auguſtinus Theologus *edit. Toloſæ an.* 1680. *tom.*3.*pag.*117. *& ſequen. Turrianum p.* 640.

IX. Contendit cenſor totam Baji doctrinam *circa naturalem primi hominis conditionem includi in hac una propoſitione, Impoſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ*; propterea quod eamdem propoſitionem propugnantes tria affirment, ideſt, debuiſſe creari hominem *cum originali juſtitia, & cum mediis neceſſariis ad ſalutem adipiſcendam*: debuiſſe creari *cum elevatione ad intuitivam viſionem Dei*: debuiſſe tandem creari *immunem*

Bajan. Rediv. pag. 75.

immunem a morte, a concupiſcentia, ab ignorantia, ceteriſque hujus vitæ miſeriis.

Contra ego affirmo poſſe defendi illam propoſitionem, *Impoſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ* abſque ulla Bajani erroris nota: nam quantum ſpectat ad juſtitiam originalem, Bajus hanc *naturalem, & naturæ proportionatam* aſſeruit; ac præterea illa juſtitia non tantum gratiam ſanctificantem, ſed etiam gratiam actualem, & carentiam peccati includebat: quorum primum, ideſt, *gratia ſanctificans* nec ſententiâ noſtrâ primo homini debebatur: alterum, ideſt, *gratia actualis* erat debitum titulo providentiæ, ut creatura rationalis aſſequi poſſet finem ſuum *naturalem*, non ut ea, quæ pertinent ad conſtitutionem naturæ nanciſceretur; poſtremum, ideſt, carentiam peccati, ſenteutiâ omnium etiam adverſariorum, etiam Baji, etiam hæreticorum omnium, ſi Manichæos, & qui Deum malum invexerunt excipias, a Deo conditore habere debet in ſui productione quælibet rationalis natura *poſſibilis*. Propoſitiones autem Bajanæ, inquit Noriſius, *abſolutæ & univerſales ſunt, & gratiam ſanctificantem inclndunt*: & quemadmodum Deus non poteſt condere hominem, fatentibus omnibus, cum originali peccato cum quo modo naſcitur; & nihilominus falſiſſima eſt, meritoque damnata propoſitio 53. Baji, *Deus non potuiſſet ab initio creare hominem, qualis nunc naſcitur*: ita in ſententia Auguſtinenſium non potuit Deus condere hominem abſque mediis, quibus ad Dei amicitiam, & ad finem ſuum pervenire poſſet, & tamen propoſitio illa Bajana repudianda eſt, omnique jure proſcripta, quoniam Deus potuit condere hominem abſque gratia ſanctificante, abſque juſtitia originali, abſque integritate, quæ naturæ divinæ conſortium, & gratiam adoptionis importat. Quantum vero attinet ad elevationem creaturæ rationalis, ſive ordinationem *in intuitivam viſionem Dei*, contendo nullatenus coincidere cum Bajanis articulis ſententiam illam, quæ ait hujuſmodi viſionem eſſe *finem naturalem* creaturæ rationalis, quem tamen finem aſſequi non poteſt viribus ſolius naturæ, ſeu finem eſſe *naturalem* quoad appetitum, & *ſupernaturalem* quoad aſſecutionem: & quoniam fatentibus adverſariis, ſi beatitudo,

quæ

quæ in viſione Dei ſita eſt, ſit *naturalis quoad appetitum* rationalis creaturæ, huic debentur etiam media, quibus ad talem finem pervenire queat; affirmo opinionem illorum qui docent hæc media deberi creaturæ rationali & innocenti, non quidem ut ſit, & in ſua natura conſtituatur, ſed ut ad finem ſuum, in quem *naturaliter* fertur, valeat pertingere, tam a Bajanis erroribus eſſe remotam, quam a Bajanis erroribus remota eſt opinio illorum, qui propugnant in creatura rationali eſſe appetitum *innatum* videndi Deum, quæ opinio, fatente Molina, eſt opinio *communior* Scholaſticorum. Poſtremo quantum attinet ad concupiſcentiam, aliaque mala, quibus ſubjicimur; dico non eſſe de iis omnibus eamdem rationem; nam concupiſcentia, quam modo experimur, eſt juxta Auguſtinum per ſe mala, & omnino repugnat quod ſit a Deo Conditore, tanquam a cauſa efficiente: idem dici poteſt de ignorantia, non quidem omni, ſed cæcante, & qua homo errat invitus; mortalitas autem, & corporales miſeriæ, etſi ſpectata natura corporis corruptibilis *naturales* videantur; ſi tamen attenditur immortalitas animæ, quæ ejuſdem corporis *forma* eſt, & a corpore ſeparata eſt in quodam ſtatu naturæ ſuæ repugnante, non ſunt proprietates naturæ, ſed pœna peccati; atque hæc eſt ſynopſis eorum, quæ §. 5. & ſequentibus præmiſſa ſunt.

Bajan. Rediv. pag. 75. & 76.

X. Verum adverſarius noſter num. 10. ait, quoſdam Theologos *numero pauciſſimos* docuiſſe, quod non potuerit Deus creare hominem obnoxium, ſi non peccaſſet, motibus concupiſcentiæ, ſaltem quales nunc experimur; ſed ei videtur nec iſtos effugere cenſuram a S. Pio V. latam in damnatione propoſitionis 53. *Deus non potuiſſet ab initio creare hominem, qualis nunc naſcitur*. Definivit ergo S. Pius V. *quod potuiſſet Deus creare talem, qualis nunc naſcitur, ſcilicet obnoxium concupiſcentiæ, ſicut & ceteris hujus vitæ miſeriis, ubi enim lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus*; verum concludit Anonymus, ſe hujus agitandæ quæſtioni ſuperſedere, quoniam illud *in controverſiam vertitur apud quoſdam Theologos*.

Sunt quædam præ manibus, quæ his omnibus reponantur. Ac primo Theologi, quos commemorat Accuſator,

tor, non ſunt numero pauciſſimi: a nobis enim ∫. 7. laudati ſunt pro illa ſententia Petrus Aureolus, Gregorius Ariminenſis, Guillelmus Eſtius, Cardinalis Noriſius, P. Eliſalda, Martinus de Eſparza, Pater Macedo, Joannes Schuveitſerus, Jodocus Raveſtein, Ruardus Tapperus, Vincentius Contenſonus, Joannes Baptiſta Du-Hamel, Nicolaus L'Herminier, Aurelius Piette, cui conſentiunt ceteri omnes Theologi Auguſtiniani: immo, ut ibidem diximus, hæc eſt ſententia Auguſtini, Fulgentii, & Joannis Pomerii, ut demonſtrat nunquam ſatis laudandus Noriſius. Præterea quinam eſt accuſator iſte Anonymus, qui viris hiſce præſtantiſſimis, cum quorum minimo nequit comparari, audet *Bajaniſmi* notam impingere? Nonne Joannes Baptiſta Gonet tanti nominis Theologus, etſi arbitretur poſſe hominem a Deo condi cum hac perduelli concupiſcentia, fatetur tamen non poſſe ſententiam ſuam demonſtrari damnatione Bajanorum articulorum? Inſuper ſi fas eſſet repellere convicia conviciis, annon poſſemus reſpondere concupiſcentiam, in qua homo *in ſtatu naturæ puræ conderetur,* fore tunc proprietatem naturæ, productam a Deo conditore, ac bonam proinde & laudandam; qui autem concupiſcentiam laudandam eſſe dicit, ut inquit Auguſtinus adverſus Julianum, habere *animam aſininam*? Verum abſit, ut quæ ab Auguſtino in pervicaciores Pelagianos dicta ſunt, a me in virum Catholicum ejaculentur, quamquam in me Dei gratiâ Catholicum vibret adverſarius quæcunque in pervicaciores Bajaniſtas, & Janſeniſtas dici poſſunt. Ad conſequentiam vero, quam Anonymus infert ex damnato articulo quinquageſimotertio, reſpondit cap. 3. Vindiciarum ∫. 2. Cardinalis Noriſius. Eſt autem eadem conſequentia adeo inepta, adeo frigida; ut ſi talis ratiocinandi modus ſit uſurpandus, conſequatur potuiſſe hominem condi cum originali peccato, quoniam ita nunc homo naſcitur. Sed recole dicta ∫. 1. num. 12. Neque nobis illud arrogamus, ut diſtinguamus in lege; ſed aſſerimus, propoſitiones permultas erroneas ac falſas, ſi abſolute pronuntientur, veriſſimas eſſe in ſenſu aliquo individuo & peculiari; immo eamdem propoſitionem, quæ in ſenſu ab aſſertore intento falſa eſt, poſſe in alio ſenſu ſuſtineri;

In libidine agnoſce & pecoris naturam, & hominis pœnam, ſi animam non habes aſininam. *Op. Imperf. lib.* IV. *num.* 56. *tom.* 10. *pag.* 1167.

ſtineri; quod demonſtrat citato loco Noriſius, & de nonnullis Bajanis articulis definit S. Pius Quintus.

Bajan. Rediv. pag. 77.

XI. Ad hæc Anonymus ait, ſententiam *de Impoſſibilitate ſtatus puræ naturæ* contineri *in damnatis propoſitionibus Queſnellianis*, ideſt, in 35. & 70.

Satis, ut opinor, hæc diſcuſſa ſunt §. IV. ubi etiam auctoritate doctiſſimorum Galliarum Præſulum demonſtravi Queſnellium, ubicunque ſermonem inſtituit de prima hominis conditione, accepiſſe *gratiam* in ſenſu Pelagianorum. Itaque revocentur in memoriam, quæ eo loco fuerunt producta. Unum addam. Edidit Romæ adverſus Queſnellianas propoſitiones prolixum Opus Bernardus Deſirant Auguſtiniani inſtituti, Doctor Lovanienſis, Theologus Cæſareus, deputatus ab Epiſcopis Belgii ſedente Innocentio XII. ad Sanctam Sedem adverſus Janſeniſtas, Romam rurſus accerſitus a SS. Domino Noſtro Clemente XI., in Romano Sapientiæ Archigymnaſio Sacræ Scripturæ Lector, in Collegio Urbani PP. VIII. de Propaganda Fide Præfectus Studiorum, univerſalis contra hæreticam pravitatem Inquiſitionis Qualificator, aliiſque honoribus ab eodem Clemente XI. adauctus: is ſaltem princeps Janſeniſtarum adverſarius, & celebris Queſnellii Impugnator, non erit Janſeniſta, nec Bajaniſta, nec Queſnelliſta. Quid ergo ait Deſirantius in illo Opere Romæ edito anno 1722. ſub Clementis XI fauſtiſſimis auſpiciis? Parte IV. pag. 3. inquit de Propoſitione 35. Queſnelliana: *Nihil ſupernaturalis propoſitio hæc in Adamo admittit, ſed omnia naturalia, omnia humana*. Addit, Queſnellium appellaſſe gratiam Adami *ſequelam creationis*, eo modo, quo Pelagius *non formidabat vocem gratiæ, ſed gratiam confundebat cum natura, & naturam, quæ opus eſt Creatoris, appellabat creationis gratiam*. Subjiciens deinde *Dogma Auguſtinianum*, oppoſitum theſi Queſnellianæ, *Gratia Adami* (inquit) *non naturalis, ſed ſupernaturalis erat, utpote ad ſupernaturalia, quæ ſequelam, & ordinem naturalis creationis ſuperabant, data. Erat naturæ ſanæ, & integræ non debita, quia nec illius pars erat, neque dabatur ad perficiendam naturam in naturalibus, ſed ad elevandam eam, adjuvandamque ad ea, quæ ſupra naturam erant*. Pagina

gina autem 13. reſpondens ad objectionem Joannis Frickii Lutherani Ulmenſis, quod ſi Deus condidiſſet hominem in ſtatu *puræ naturæ*, experiretur idem homo hanc perduellem concupiſcentiam; inquit primo, *Talia naturalia eſſent non naturalia? Tu quidem ſtatum talem appellas purum, ut veræ puritatis aſſertorem quoquo modo reddas odioſum*. Videtur ſiquidem, nec immerito, futurum non fore *purum* illum ſtatum, in quo eſſet libido, & concupiſcentia. Deinde reſpondet: *Cedo autem, quid nunc ad rem præſentem facit, utrum hic ſtatus fuerit poſſibilis? Numquid ſufficit,* quod ſic non fuerit a Deo inſtitutus? Si non involvat contradictionem, numquid omnia* ſunt impoſſibilia illi, qui eſt omnipotens? Si autem contradictionem involvit; nihil facit ad ſtatum Adami integri & lapſi, qui ſine ulla contradictione fuit*. Itaque propoſitio iſta, *Impoſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ*, judicio etiam hujus Theologi, nullatenus ſpectat ad hæreſim Queſnellianam; niſi ea propoſitio ita propugnetur, ut gratia dicatur proportionata naturæ, illius pars, & collata ad ipſam naturam perficiendam in naturalibus, & niſi dicatur *ſequela creationis*, ut inquit Queſnellus de propoſitione 70. Vide quæ ſcripſi præcedenti n. 8.

* *Videtur legendum*, Numquid non ſufficit.

*Numquid non omnia, &c.

XII. Hoc & ſequentibus numeris colligit accuſator plura teſtimonia Janſenii, qui ſtatum puræ naturæ *impoſſibilem* dixit, variiſque cavillationibus & effugiis uſus eſt ad cenſuram Pontificiam eludendam. *Bajan. Rediv. pag.* 78.

At aliquantulum, quæſo, temperet adverſarius præconceptam in nos indignationem, ſinatque animo æquiori me reſpondere, nullam cenſuram hactenus in illam propoſitionem a Romanis Pontificibus latam eſſe; quod me dedemonſtraſſe confido. Quantum ergo ad Janſenium attinet; is multos quidem errores Baji defendit; ſed hi ſunt, qui continentur in quinque famoſis propoſitionibus, aut ad has revocantur: quod enim Urbanus VIII. Bulla, *In Eminenti*, proſcripſerit Janſenii librum, quod contineret *multas propoſitiones a ſuis prædeceſſoribus damnatas*, veriſſimum eſt: quod inter has propoſitiones contineatur iſta, *Impoſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ*, id eſt falſiſſimum. Nam primo Innocentius X. quinque tantum Janſenii propoſitiones, ut dixi, damnavit; in quarum numero hæc non comprehenditur. Deinde In-

nocentius XII. in Brevi ad Belgii Epiſcopos dato, de quo alibi, mandavit, ne ulla ratione quemquam *vaga accuſatione & invidioſo nomine Janſeniſmi* traduci aut nuncupari ſinerent, niſi prius ſuſpectum eſſe legitime conſtiterit, aliquam *ex illis quinque propoſitionibus* docuiſſe ac tenuiſſe; ideoque alia quælibet propoſitio, quæ cum illis quinque non coincidat, ſufficere nequit ut alicui inferatur Janſeniani erroris calumnia; & quiſquis oppoſitum cenſet, ut adverſarius iſte, Innocentianam conſtitutionem violat, ac parvipendit. Tertio in celeberrima Univerſitate Lovanienſi, etiam poſtquam omnes Theologi quinque propoſitionum damnationi, & celebri *Formulario* ſubſcripſerunt, Theologi noſtri ad hanc uſque diem docuerunt *ſtatus puræ naturæ impoſſibilitatem*; teſtorque ulterius me nullum inſignium Theologorum noſtrorum ex Italis audiviſſe, qui eamdem *impoſſibilitatem* non tradiderit, ac in præſentia non tradat: unde immerito Fulgentio Bellelli, mihique imponitur, quod Baji, & Janſenii dogmata ex Orco excitemus. Quarto cum an. 1679. ſacræ Theologicæ Facultatis Lovanienſis Deputati, inter quos Inſtituti noſtri viri duo percelebres, & doctrina ac pietate præclari, Chriſtianus Lupus, & Lambertus Le-Drou, Romam advenniſſent, atque Innocentio XI. Pontifici Maximo exhibuiſſent propoſitiones permultas, ad morum laxitatem & corruptelam ſternentes viam, quarum pleraſque jam antea cenſurâ perſtrinxerat Illuſtriſſimus Gandavenſis Antiſtes Antonius Trieſt; obtinuerunt prædicti Deputati Lovanienſes ab Apoſtolica Sede condemnationem ſexaginta quinque propoſitionum; quemadmodum apparet ex Decreto ejuſdem Pontificis Innocentii XI. emanato prædicto anno 1579. Quid vero tunc adverſarii moliti ſunt? Vulgarunt librum, cui titulus, *Specimen Doctrinæ Theologicæ per Belgium manantis*: quo in libro theſes quamplurimæ, quæ colligentibus viſæ ſunt pariter configendæ, fuerunt in varia capita diſtributæ; ac non ſemel duo illi Auguſtinenſes Theologi Lupus, & Le-Drou, necnon Franciſcus Vanvien, Deputatus & ipſe ſacræ Theologicæ Facultatis, tanquam Bajaniſtæ delati ſunt, prout apparet ex parte 2. ejuſdem *Speciminis*, cap. 3. §. 1. cap. 4. §. 1. 2. 3. 4. 5. & 6. necnon ex parte 3. cap. 9. §. 2.

Quod

Quod autem ad rem attinet noſtram, in prima parte cap. 7. §. 3. accuſantur Theologi Lovanienſes, tanquam propugnatores quinquageſimæ quintæ propoſitionis Bajanæ, *Deus non potuiſſet ab initio talem creare hominem, qualis nunc naſcitur*; & quod ſtatum *puræ naturæ* eſſe *impoſſibilem* tradiderint, expreſſo nomine traducuntur Gerardus Van-Werm, Thomas Vanden Berghe, Joannes de Witte, Macarius Havermans, & Hroznatavan Saſtinghen, ſingulorum theſibus productis, quæ ab anno 1644. uſque ad annum 1677. palam fuerant propugnatæ, ideſt, poſt publicationem in Belgio factam celeberrimæ conſtitutionis, *In Eminenti*. Profecto propoſitionibus in illo *Speciminis* Opuſculo collectis, ſedente Alexandro VIII. ſucceſſore Innocentii, diſcuſſis, atque ad trutinam revocatis, quædam Romanis Theologis cenſoriam notam viſæ ſunt promereri, prout evidens eſt ex decreto Alexandri die 7. Decembris an. 1690. emanato. Etenim ex 31. articulis eodem decreto proſcriptis, ſecundus agens *de ignorantia invincibili juris naturæ* exhibetur in præcitato *Specimine* p. 1. cap. 6. §. 1. pag. 46. ſextus, in quo *gratia ſufficiens dicitur pernicioſa*, continetur p. 1. cap. 2. pag. 17. undecimus *ad fidem* pertinens habetur p. 2. cap. 3. §. 4. pag. 38. duodecimus itidem *ad fidem* ſpectans iiſdem omnino verbis legitur p. 2. cap. 1. §. 7. pag. 25. decimus ſextus *de præmittenda ſatisfactione abſolutioni* traditur p. 3. cap. 11. §. 2. pag. 41. Summopere itaque commendanda eſt Romanorum Cenſorum æquitas, firmiſſimumque Apoſtolicæ Sedis judicium; quo nullis unquam addicto partibus, ſicuti fuerunt proſcriptæ ab Innocentio XI. propoſitiones 65. exhibitæ a deputatis Lovanienſibus adverſus morum laxitatem; ita ab Alexandro VIII. confixæ ſunt propoſitiones, quæ in *Specimine* illo doctrinæ per Belgium manantis continebantur, non quidem omnes, ſed quæ adinventæ fuerunt cenſurâ dignæ; quod unum ſe optare dixerunt collectores earumdem propoſitionum, ſcribentes in Præfatione; *Sanctæ Sedis erit probare, aut improbare; vel neque probare, neque improbare doctrinam hic exponendam, quamlibetve ejus partem, ut judicabit convenire*. Jam vide quo prolixa hæc narratio collineat. Proſcripſit ne Apoſtolica Sedes propoſitionem iſtam, *Impoſſibilis eſt ſtatus puræ*

puræ naturæ; quæ una cum aliis pluribus delata fuit, ut a Sancta Sede probaretur, vel improbaretur, vel neque improbaretur, neque probaretur? Ego ſane nullibi proſcriptam, nullibi reprobatam invenio: quare nec probata eſt, nec improbata; atque inter placita Scholaſticorum, quæ in utramque partem ſalva fide, ac pietate diſcuti poſſunt, relicta fuit. Quinto non tantum Belgæ Theologi paullo ſupra commemorati; nec tantum margarita eruditorum Noriſius, & Auguſtiniani Lovanienſes, ut oſtendi §. 1. num. 12. & 13. *ſtatum puræ naturæ impoſſibilem eſſe* affirmarunt, verum etiam Fridericus Gavardi omnium, qui appellantur Aegidiani, prora & puppis, volum. 4. pag. 314. docet, demonſtratque in nullo prorſus hominum ſtatu poſſe a creatura rationali diligi Deum ſuper omnia, quatenus eſt auctor naturæ, *abſque gratia entitative ſupernaturali*; ideoque ſtatum illum *naturæ puræ*, in quo teneretur creatura rationalis Deum tanquam auctorem ſuum ſuper omnia diligere, nec ſupernæ gratiæ adjutorio ſuffulta eſſet, *impoſſibilem* eſſe cenſendum. Expreſſius inſuper tradit *impoſſibilitatem ſtatus puræ naturæ* idem auctor præcitato tomo IV. *Scholæ Aegidianæ* pag. 364. & ſeq. ubi ait: *Status puræ naturæ, quem ſæpe repetunt recentiores, eſt omnino fictitius; quia nec datur de facto, ut tenentur fateri illum aſſerentes, qui tenent Angelos, & Adam fuiſſe creatos in gratia, aut ſaltem cum aliquo dono ſupernaturali; nec dari poteſt etiam per potentiam Dei abſolutam; nam ut alibi diximus cum Fundatiſ. Doct. ex Beatiſ. P. ſi Deus faceret naturam rationalem ſine omni gratia, illa non poſſet abſtinere a peccato, ſed rueret in omnem immunditiam, & peccatum refunderetur in Deum auctorem, nec Deus poſſet illam punire*: producitque laudatus Theologus permulta aſſertionis hujuſce ſuæ munimenta. Nunquam vero in *Scholam Aegidianam* Friderici Gavardi audivimus cenſuram aliquam, notamve Bajani, aut Janſeniani erroris, a legitimis Judicibus latam. Sexto Theologi noſtrates Provinciæ Auſtriæ & Hungariæ eamdem propoſitionem, *Status puræ naturæ impoſſibilis eſt*, propugnarunt, ac propugnant etiamnum in Univerſitate Viennenſi, & quidem tanquam Doctores publici, cum approbatione eorum, ad quos ſpectat: atque hos inter M.

Anſel-

Anſelmus Hormonſeder eamdem propoſitionem tradidit, & argumentis fulcivit in *Centum Quæſtionibus Theologicis* an. 1738. in lucem editis, necnon in ſelectis Theſibus vir doctiſſimus, atque ornatiſſimus M. Gaſpar. Scheurer utriuſque Germaniæ, dum hæc ſcribimus, Aſſiſtens Generalis, aliique permulti. Pari ratione Fulgentius Foſſeus Toloſanus, cujus memini ſuperius num. 8., docuit debuiſſe rationalem creaturam a Deo creari cum elevatione ad finem ſupernaturalem: & tamen in eum tanto annorum ſpatio nemo unus excanduit, ut efferbeſcit modo zelus Anonymi, Italorum Auguſtinenſium, immo, ut ex dictis perſpicuum ſatis ac manifeſtum eſſe arbitror, univerſæ familiæ noſtræ, aliorumque pariter clariſſimorum virorum inſectatoris. Denique ut ad Janſenium revertatur oratio, & utar reſponſione Noriſii, *non adoro hominem*, nihilque a me de Janſenio; qui, ſi quæſtionem hanc agitavit in ſenſu Baji, & gratiam primi hominis *naturalem* dixit, Bajanus eſt: ſi agitavit in ſenſu Theologorum Auguſtinenſium; in hac aſſertione Bajanus non eſt; ac fruſtra in nos ex Janſenii Operibus, in quibus poteſt aliquid adinveniri, quod ſit verum & Orthodoxum, dum ea, quæ impia, hæretica, & damnata ſunt, refutamus, invidia & calumnia conflatur. Scimus Cardinalem de Biſſy in *Tractatu Theologico adverſus Queſnellianas propoſitiones* volum. 1. pag. 688. adnotaſſe in iis, quæ Janſenius tradidit *de ſtatu puræ naturæ*, duo reperiri, quæ detegunt Janſenii ſyſtematis in hac quoque aſſertione perverſitatem: unum, quod Janſenius contenderit, merita Adami in ſtatu innocentiæ fuiſſe duntaxat humana, *purement humains*, & comparata abſque auxilio gratiæ; ſpectaſſe autem ad ſolam creaturam, ſive ad ſolum liberum arbitrium, *à la créature ſeule, au ſeul libre arbitre*; & occurrere ſæpenumero in Janſenii libro. & Janſeniſtarum Opuſculis propoſitiones, quæ invicem videntur oppoſitæ, *qui paroiſſent ſi oppoſées*. Alterum, quod Janſenius ita diſcrimen gratiæ in ſtatu naturæ innocentis, & lapſæ conſtituerit, ut in hoc ſtatu nos gratia *neceſſitate* trahat ad aſſentiendum, quotieſcunque ſuperat contrariam cupiditatem; unde quemadmodum gratiæ nunc tribuitur, quod neceſſario fit; ita in ſtatu innocentiæ erat ſolius liberi

Horm. Opuſc. 1. q. 47. §. 1. & q. 51. §. 3.

arbitrii

arbitrii opus, & nullatenus Dei donum, quicquid efficiebatur per gratiam, *à la quelle nous pouvons conſentir, ou reſiſter a nôtre choix, & la quelle ne nous détermine point neceſſairement*; cui nos poſſumus aſſentiri, aut diſſentiri pro libito, & quæ minime nos neceſſario determinat. In hoc ſenſu, qui connexionem habet cum tertia ex quinque propoſitionibus, Janſenianum de ſtatu *puræ naturæ* aſſertum a me quoque repudiatur & rejicitur; quoniam nec merita Adami tribuenda erant viribus ſolius arbitrii, nec quæ in hoc ſtatu comparantur per gratiam, excludunt libertatem indifferentiæ. Ceterum dum adverſarii noſtri Janſenium producunt, oramus, ut unuſquiſque ea, quæ in illo damnata ſunt, ab iis, quæ non ſunt damnata, diſtinguat; atque animadvertat, calumniatores *ad opprimendam veritatem, appoſitis ad inducendum & perſuadendum argumentis, aliiſque ſexcentis artibus auditores decipere*, quod monuit etiam Lucianus in Opuſculo, *De non temere credendo calumniæ*.

Luci. tom. 2. pag. 570.

CAPUT II.

In libris de Theologicis Diſciplinis *refutari damnatum, pravumque ſenſum vigeſimæ ſeptimæ Bajanæ propoſitionis, aliarumque ſpectantium ad primam creaturæ rationalis conditionem, ex illorum librorum expreſſiſſimis locis evincitur.*

NON alia ratione cenſor Anonymus ait, me a damnato in propoſitionibus Baji errore nullatenus receſſiſſe, niſi quia circa *impoſſibilitatem* ſtatus puræ naturæ Fulgentio Bellelli penitus adhæreſco. Mentitur ſplendidiſſime: nullibi enim propoſitionem illam, *Impoſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ* defendi, niſi ad ſenſum Noriſii, affirmantis non potuiſſe hominem condi abſque integritate, *non propter exigentiam creaturæ, ſed propter decentiam Creatoris*: quod

quod Fulgentius Bellelli aliquo ſenſu reprobat lib. 3. *De ſtatu creaturæ rationalis ante peccatum*, cap. 21. Immo ubicunque de hac controverſia pertractavi, *problematice* in utramque partem diſſerui, ut conſtat ex libro III. cap. I. ex additamento lib. XII. cap. 3. ex lib. XIII. cap. 3. atque ex aliis locis, quæ prætermitto. Hæc autem non ideo a me dicta ſint, quaſi ab illata Fulgentio Bellelli accuſatione declinare velim; eumque fatear erraſſe; nam & illius ſententia diſtat toto cælo a Bajana; cumque hujus diſſidii occaſione illius ſcripta accuratius pervolutaverim, viſus eſt mihi hac in parte Auguſtinianus, non Bajaniſta. Videat ergo Anonymus quid in me ejus dicteria, & inſimulationes effecerint: quod *problematice* pertractavi, in poſterum definite propugnabo; tantum abeſt, ut mihi ejus ſcripta aliquid negocii faceſſant, ut ſecum pugnaturus illa quoque temperamenta, quæ adhibui, deponere ſim paratus. Id ergo pronuntio, *Status puræ naturæ impoſſibilis eſt*: ſi vis, propugnavi egomet eamdem ſententiam; niſi vis, propugnabo nihilo tamen minus; at propoſitiones Baji damnavi, damno, damnabo. Huc intende animum, & experire, num jure ita loquar.

Pag. 465. Tom. 1. p. 197. Tom. 2. p. 563. Tom. 3. p. 19.

§. I.

Admittuntur a nobis dona ſupernaturalia in prima Angelorum, & hominis conditione.

PRior itaque damnatus ſenſus articuli XXVII. Baji eſt, Angelos, ac primum hominem non fuiſſe a Deo conditos cum donis naturæ ſuperadditis, ſive naturalem ordinem excedentibus.

I. Quid autem ſcriptum a me eſt lib. X. cap. 7? Demonſtro eo loci Angelos *in ſui conditione fuiſſe exornatos gratia ſanctificante*: demonſtro *originalem juſtitiam non eſſe puram naturam*: demonſtro antiquiores Scholaſticos exiſtimaſſe primum hominem *non fuiſſe conditum cum gratia ſanctificante*, eamque ſententiam poſſe etiamnum ſuſtineri, atque aſſer- Tom. 2. p. 277. 278. 279. 280.

tionum mearum probationes his verbis abſolvo: *Firmiſſime teneo, Angelos cum aliqua gratia, non in puris naturalibus fuiſſe conditos; num vero præter adjutorium, ſine quo, & gratiam ſufficientem actualem, etiam habitualem receperint, probabilius quidem exiſtimo, ſed dubium adhuc, nec ad fidem pertinere pronuntio.*

II. Proximo capite 8. diſſerens de beatitudine, in qua angeli conditi fuerunt ita loquor: *Beatitudo innocentis creaturæ erat vita, qua fruebatur Deo, ex quo bona erat bona,* Tom. 2. p. 285. *non ſolum naturali cognitione & amore, verum etiam caritate, qua flagrabat ex corde puro, ex fide non ficta, & cum ſpe futuræ commutationis, uti S. P. affirmat* XIV. *de Civit. Dei cap. 26. & de Gen. ad lit. cap. 18. Quæ ſane præter naturam rectam, ac ſine vitio creatam, ſupernaturalia complectuntur beneficia, quæ Deus in angelum, hominemque liberali munificentia profudit, ſimul in eis condens naturam, & largiens gratiam.*

III. De primo homine diſputans lib. XII. cap. 7. demonſtro, Dei ſimilitudinem, ad quam conditus fuit Adam, Tom. 2. p. 483. & p. 484. *præter ſubſtantiæ intelligentis naturam, complecti etiam dona virtutum, divinarumque gratiarum munera*: eodemque cap. prop. 3. quæ ſcripſeram de gratia ſanctificante, & donis ſupernaturalibus angelo collatis, repeto, ac demonſtro aſſerenda itidem eſſe de primo homine.

IV. In eodem libro cap. 9. demonſtro hanc propoſitionem, *Immortalitas primi hominis non fuit naturæ proprietas, ſed gratiæ beneficium*; & de hac eadem propoſitione ita loquor: Tom. 2. p. 502. *Spectat hæc propoſitio ad fidem, eſt enim ab Apoſtolicæ Sedis divina auctoritate proſcriptum contrarium aſſertum Michaelis Baji, Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, ſed naturalis conditio.*

V. Eo loci eamdem propoſitionem demonſtro, ex quo humanum corpus compactum ſit elementis, quæ propter contrarias qualitates tendunt ad mixti diſſolutionem; ideoque ne diſſolveretur, conſervandum erat abſque pugna hujuſmodi elementorum temperamentum: *quod eſt ſupra natu-* Ibidem p. 503. *ralem humani corporis conditionem.*

§. II.

§. II.

Diſtinguuntur in libris noſtris munera primæ conditionis a naturæ proprietatibus.

IN ſenſu Baji juſtitia, integritas, immortalitas, aliaque dona gratiarum collata primis parentibus fuerunt proprietates naturales, & munera creationis, ita naturæ proportionata, ut in homine lapſo illorum donorum carentia nil ſit aliud, quam privatio bonorum naturalium, cujuſmodi ſunt cæcitas, ſurditas, ægritudo.

I. Contra in libris de Theologicis diſciplinis firmiſſime ego affirmavi, dona fidei, ſpei, & caritatis, quæ Angelo & primo homini collata fuerunt, fuiſſe *beneficia ſupernaturalia*, & nullatenus confundenda eſſe cum *ſubſtantiæ intelligentis natura*, ut conſtat ex præcedenti §. num. 2. & 3.

II. Præterea in additamento lib. XII. hæc ſcribo: *Naturæ rationalis integritas, ſublimatio in conſortium divinitatis, inferiorum partium ſubjectio, & elevatio ad finem ſublimiorem, cujuſmodi eſt viſio Dei, ſupernaturalia dona ſunt, nemine Catholicorum contradicente*. Poſtquam vero oſtendi, quomodo Theologorum plurimi, ex hac aſſertione, cui nullus Catholicorum opponitur, inferunt *poſſibilitatem* ſtatus puræ naturæ, eorum, qui oppoſitum ſentiunt, ſubjiciens reſponſionem, *Docent* (ita proſequor) *gratiam Adamo, & lapſis hominibus collatam in hoc convenire, quod utraque eſt donum ſupernaturale, & non proprietas naturæ*. *Tom. 2. p. 554.*

III. Rurſus proximo capite hæc ſcribo: *Primo itaque aſſerimus, quod nullo titulo homini in prima conditione teneretur Deus impertiri caritatem habitualem, ſive gratiam ſanctificantem, & ſupernaturalium virtutum habitus: & conſequenter integritatem & originalem juſtitiam hæc omnia complectentem, primo homini debitam nequaquam fuiſſe, atque Deum poſſe creaturam rationalem condere abſque talibus ornamentis*. Poteram ne Bajanos errores verbis magis expreſſis refellere? *Pag. 563.*

Digitized by Google

IV. Neque actualem gratiam primo homini debitam dixi Bajano ſenſu, ſed hæc proxima pagina ſubjeci: *De gratia autem actuali dico, & hanc non fuiſſe Adæ debitam, quatenus neque promereri illam potuit operatione aliqua præcedenti, neque exigebat eam primus homo, ut in ſe abſolute, & in genere* ſpeciei ſuæ *præditus eſſet naturali qualibet perfectione, quoniam per ſolam nativam facultatem intelligendi & volendi perfecta redditur rationalis creaturæ ſubſtantia, &c.*

§. III.

Nullibi affirmavimus potuiſſe Adam promereri vitam æternam propter naturalem ordinationem.

IN ſenſu Baji primus homo poterat abſque gratia adoptionis promereri vitam æternam, atque hæc ei debebatur non propter Spiritum Sanctum inhabitantem, ſed propter *ordinationem naturalem,* initio creationis conſtitutam:

I. At ego differens de conditionibus operis meritorii, exigo ad meritum in quolibet ſtatu, *ut opus ſit bonum, ſit liberum, ſit ſupernaturale, ſit elicitum in ſtatu viæ, ſit ex caritate profectum, ſit cum divina promiſſione conjunctum, ſit hominis juſti,* & *gratia* habituali *exornati*; *etſi non omnes iſtæ conditiones requirantur ad meritum* de congruo, diſerte Michaelis Baji ſententiam explicans, damnans, refellens. Tom. 3. p. 513.

II. In eadem diſſertatione ſcribo: *Nos ad meritum* de condigno *neceſſarium putamus, quod proficiſcatur a caritate:* poſt pauca: *Sextam conditionem ſtatuimus divinam promiſſionem.* Quod inter alia momenta demonſtro ex condemnatione ſecundæ Bajanæ propoſitionis.

III. Pertractans quoque de gratia ſanctificante, in qua *ſupra conditionem naturæ ſuæ* Angeli exornati fuerunt, aſſerui ea fuiſſe donatos, ut promererentur beatitudinem: *cujus quaſi ſemen eſt gratia ſanctificans.* Idem affirmavi differens de primo homine lib. XII. cap. 7. prop. 3. Tom. 2. p. 275. & 484.

§. IV.

§. IV.

Non poterat in ſententia noſtra primus homo ſine gratia ad ſempiternam beatitudinem pervenire.

IN ſenſu Baji primus homo non indigebat *ſupernaturalibus* virtutum donis, ut Deum coleret, nec auxilio gratiæ ſupernaturalis ut legem ſervaret, & conſequeretur beatitudinem: ad quam *ſolius naturæ viribus* poterat pervenire.

I. At ego non tantum virtutum dona, de quibus paullo ſupra §. 1. verum etiam gratiam actualem, & quidem *magnam*, Adamo, & Angelis in ſua conditione collatam, & quam S. Pater Auguſtinus appellat adjutorium *ſine quo*, agnoſco, & quænam fuerit pluribus expono lib. IV. cap. 8. *Tom: 1: p: 338:*

II. Proximo capite nono ejuſdem libri, de Angelis ac primo homine ad hunc modum differo: *In illis ſupernaturalis virtus dabat, ut poſſent perſeverare*. Et infra: *Si Angeli abſque ulla gratia creati eſſent, ſibique ſola naturali virtute ſanctitatem & juſtitiam comparaſſent, gloriari utique potuiſſent ſe habere, quod a Domino non acceperunt*. Itidem neceſſariam illis deprædico gratiam, *prout gratia eſt donum naturæ ſuperadditum*. *Tom: 1: p: 345:*

III. Quum ſæpe in illo nono capite dixerim in ſtatu innocentiæ prædeſtinationem fuiſſe *mercedem arbitrii*, animadverto id eſſe accipiendum *de arbitrio gratia Dei ſuffulto, & de mercede reddenda meritis gratia comparatis*: quod illa diſſertatione ſæpenumero a me repetitur. *Tom: 1: p: 353:*

IV. Nonne libro x. cap. 7. demonſtro Angelos in prima conditione habuiſſe actualem gratiam, quam appello *adjutorium naturæ ſuperadditum*? Nonne eo loci ſtatuo, *Angelos viribus naturæ nequaquam potuiſſe ſe ad primam gratiam actualem diſponere, potuiſſe tamen vi hujus gratiæ illuminantis ac præmoventis ſe diſponere ad gratiam habitualem, niſi eam in priori inſtanti recepiſſent; quemadmodum per hanc gratiam pervenerunt ad plenitudinem beatitudinis, & ad vitam æternam, quæ non poteſt abſque divino adjutorio comparari?* *Tom: 2: p: 278:*

V. De

V. De homine item primo nonne libro XII. cap. 7. Tom. 2. p. 484. & 491. ſcripſi: *Præter rationalem naturam, quæ Dei imago eſt naturalis, impertitus eſt univerſorum Creator homini gratiarum dona, in quibus ſplendeſcit imago quædam ſupernaturalis; cujus cauſa nuncupamur Dei filii, eique ſpeciali titulo ſimiles?* Capite autem proximo an non prolixa diſputatione demonſtro, *Præter juſtitiam & integritatem originalem Deum primo homini dediſſe adjutorium gratiæ actualis, ut poſſet in bona voluntate & ſanctitate perſeverare.*

VI. Plura in hoc loco proferenda eſſe non arbitror, quandoquidem deſcribens Bajanos errores, hos inter priori Tom. 3. p. 313. loco recenſuerim, *Integritatem primæ conditionis, & exaltationem humanæ naturæ in conſortium divinæ debitam ac naturalem fuiſſe, & merita primi hominis & Angelorum nullatenus dicenda fuiſſe ſupernaturalia.*

§. V.

Adamo, & Angelis gratia proprie dicta collata fuit, idque aperte a nobis aſſeritur.

IN ſenſu Baji *non improbanda ratione* dona primo homini, Angeliſque collata appellari poſſunt *gratia*: ſed Pelagiano ſenſu, eo prorſus modo, quo *gratia* dicuntur munera creationis, atque ipſa natura, in qua conditi ſumus, ut vivamus, ut ſentiamus, ut intelligamus.

I. Quis vero ſenſum hunc, quis hanc Pelagianam fuliginem in editis a me libris deprehendit? Si ubique affirmo dona primo homini, & angelis collata fuiſſe *beneficia ſupernaturalia*; non fuiſſe ejuſdem generis, cujus ſunt *facultas intelligendi, & volendi*; non ſpectaſſe *ad naturæ proprietates*, & *ſupernaturalia merita* produxiſſe, ut conſtat ex locis nuper productis: profecto non ampliori ſenſu, & ratione quadam *non improbanda* exiſtimo, ſemperque exiſtimavi rationalem creaturam fuiſſe *gratia* exornatam atque fulfultam; ſed ſenſu proprio, eademque ratione, qua *gratiam* dicimus ſupernaturalia beneficia nobis per Chriſtum collata; hoc tantum

tum excepto, quod iſta conferuntur indignis, illa nihil promerentibus data ſunt: ſed utraque naturalem ordinem ſupergrediuntur, & excedunt.

II. De amore, & bona voluntate Angelorum ita a me ſcribitur: *Naturalis dici poteſt, & gratia: naturalis, quia ſimul cum natura inſpiratus; gratia, quia fuit donum naturæ ſuperadditum*. Scripſeram paullo antea: *Ita conſtituit Deus rationalem creaturam, ut ſimul naturam conderet, & elargiretur gratiam*, apertiſſime gratiam a natura diſtinguens. Item affirmaveram, bonos Angelos ſtetiſſe per liberum arbitrium, *non per liberum arbitrium ſola nativa vi operans, ſed adjutorio* ſine quo *in ſui conditione donatum*. Tom. 1. p. 344. pag. 336. 338.

III. Præterea hæc me ſcripſiſſe reminiſcor: *Si Angeli abſque ulla gratia creati eſſent, ſibique ſola naturali virtute ſanctitatem & juſtitiam comparaſſent, gloriari utique potuiſſent ſe habere, quod a Domino non acceperunt*. Innumeris in locis conſimilia conſcripſi. Tom. 1. pag. 349.

IV. Neceſſum non eſt plura in medium proferre, ſiquidem pertractaturus de gratia præmitto, *Nos gratiæ nomine minime ſignificare Conditoris dona ad naturam ſpectantia, inter quæ in creaturis ratione præditis facultas liberi arbitrii ſingulare eſt ac præcipuum. Quamquam & dona iſtiuſmodi non immerito Gratiæ dicuntur, ſignificante* Gratiæ *vocabulo omne id, quod alteri gratis, ideſt, liberalitate Creatoris confertur*. Ac ſubinde produco ea Auguſtini verba, quæ commonſtrant munera creationis *non improbanda ratione dici* gratiam Dei: quibus verbis, ut vidimus capite præcedenti §. 3. num. 9. perperam abuſus eſt Bajus, interpretatus de donis naturæ ſuperadditis, quæ Auguſtinus Gratiæ prædicator & vindex epiſt. 95. nunc 177. tradidit de ipſa natura, ejuſque proprietatibus. Tom. 3. p. 139.

CONCLUSIO.

In Opere inſcripto, *De Theologicis diſciplinis*, non defenditur ac propugnatur, ſed rejicitur & refellitur hæreticus omnis, erroneus, & fallax ſenſus Bajani articuli viceſimi ſeptimi, aliorumque ejuſdem generis ad integritatem, gratiam, & munera primæ conditionis ſpectantium.

DEMON-

Digitized by Google

DEMONSTRATUR.

Bajus in hoc miſerrime lapſus eſt, & longo itinere a veritate aberravit, quod pertractans de prima creaturæ rationalis inſtitutione & conditione, aſſeruit Angelum, hominemque nequaquam beneficio Conditoris recepiſſe munera gratiarum naturæ ſuperaddita; ſed quæcunque dona collata ipſis fuere, naturæ fuiſſe proportionata, naturæ partes, & naturæ proprietates, cujuſmodi ſunt anima rationalis, & viſus, auditus, ac ſanitas orta ex elementorum proportione ac temperie: ex hoc autem damnato falſiſſimoque principio illuc progreſſus eſt, ut comminiſceretur, initio conditionis neceſſariam non fuiſſe gratiam *ſanctificantem* ad comparandum meritum vitæ æternæ, neque neceſſaria fuiſſe virtutum chariſmata ad Deum *ſupernaturaliter* colendum: ſed cum meritum, tum bona quæcunque opera adſcribenda fuiſſe viribus ſolius arbitrii, nulla ſuperna gratia ſuffulti; niſi forte *gratiam* accipiamus in ampliſſima illa ſignificatione, in qua etiam munera creationis *non improbanda ratione* gratia appellantur. Hæc propoſitio quoad omnes ſui partes demonſtrata eſt in priori capite hujus diſſertationis.

At in libris, quorum inſcriptio, *De Theologicis diſciplinis*, eliquatiſſime traditur, Angelos & hominem, ut primum conditi ſunt, cumulatos fuiſſe largitate Conditoris donis gratiarum, ſupernaturalibus, & naturæ ſuperadditis, atque hæc dona fuiſſe beneficia altioris ordinis, ac ſit natura, & quidquid attinet, ſive ut pars, ſive ut proprietas, ſive ut naturalis qualitas extrinſecus adveniens, ad naturalem conſtitutionem; adeo, ut ſine gratia adoptionis, naturæ indebita, non potuiſſet creatura, etiamſi innocens ac ſana, promereri beatitudinem; ſine Spiritus Sancti muneribus, & chariſmatibus non potuiſſet Deum colere, & ad Deum pervenire: atque ſine adjutorio ſupernaturali, & a nativa vi, & facultate liberi arbitrii diſtincto, nequaquam in accepta juſtitia perſeveraſſet; ideoque Angelis & homini, ut perſeverare poſſent, collatam fuiſſe gratiam, quæ propria ratione talis erat, non vero illa tantum ratione

tione

tione *non improbanda*, juxta quam ipſa natura, & quælibet munera creationis dicuntur *Gratia*. Hæc propoſitio invicte & perſpicue demonſtrata eſt paullo ſupra. Igitur in Opere inſcripto, *De Theologicis diſciplinis*, non traditur, non comprehenditur, non defenditur Bajanus error circa primæ conditionis integritatem; ſed undique exploditur, rejicitur, refutatur.

§. VI.

Diſcutiuntur quæ in libris de Theologicis diſciplinis *offendit Anonymus, & tanquam cohærentia articulo viceſimo ſeptimo Baji, inſulſiſſime, & nugaciſſime vellicat.*

PAucis ſe expedit Accuſator, non brevitatis cauſa, ſed rationum inopia, dum me tanquam Bajani articuli 27. propugnatorem inſimulat, propterea quod eadem cum Fulgentio Bellelli ſenſerim circa *impoſſibilitatem ſtatus puræ naturæ*. Ait primum tentaſſe me, ut aliquatenus emollirem ſententiam illam, quam Fulgentius Bellelli *durius*, *& abſque ulla verborum ambage* tradiderat; at nihilominus me pariter in errorem proſcriptum in Bajanis articulis impegiſſe. *Bajan. Red. pag. 228. & 29.*

I. Quo, obſecro, rationum pondere id evincit? Primum quod in utramque partem quæſtionem agitaverim, & momenta, quibus *poſſibilitas puræ naturæ* probatur, aut enervare ſtuduerim, aut prætermiſerim: contra quæ *impoſſibilitatem* illius ſtatus ſuadere nobis videntur, plurimi fecerim, in iiſque ponderandis multum inſumpſerim operis. Ait præterea, me divino monito, cujus memineram, *Non declinabis neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram*, minime obtemperaſſe; ſed in ſiniſtram declinaviſſe. Inquit me fateri, *penitus* recedendum non eſſe ab eorum placito, qui ſtatum *puræ naturæ* putant eſſe *impoſſibilem*; ideoque, ſi mihi fides ſit adhibenda, ſaltem aliquatenus non recedere *ab errore illorum Novatorum*, qui ſtatus *puræ naturæ impoſſibilitatem* pro-

pugnant. Addit me nullatenus ab errore ipſo recedere; quoniam duo adhibeo *lenimenta*, quæ non ſunt a damnato Baji ſenſu aliena. Lenimentum primum eſt, quod Deus non tenebatur homini in prima conditione impertiri *caritatem habitualem, ſive gratiam ſanctificantem, & ſupernaturalium virtutum habitus*. At Bajus, inquit Anonymus, nunquam docuit caritatem *habitualem* fuiſſe debitam homini in prima conditione; immo expreſſe aſſerit, ſe in Opuſculis ſuis de illa non loqui. *An vero*, inquit Bajus de Caritate cap. 2. *præter hunc animi motum, qui caritas dicitur, alia quædam habitualis, & accidentalis qualitas in voluntate ponenda ſit, quæ etiam caritas nuncupetur, non magnopere contendendum exiſtimo*: Hinc infert Anonymus propoſitionem 27. non fuiſſe damnatam in eo ſenſu, quod homini in prima conditione debita fuerit *caritas habitualis*. Alterum lenimentum eſt, (inquit accuſator) quod primus homo gratiam non potuit promereri, neque illam exigebat ut in ſe *abſolute, & in genere ſpeciei ſuæ præditus eſſet naturali qualibet perfectione*: quo verborum apparatu nullatenus me recedere ab errore Baji pronuntiat; quum nunquam Bajus aſſeruerit primum hominem gratiam promeruiſſe, nec debitam affirmaverit, quatenus homo *in ſe abſolute, & in genere ſpeciei ſuæ* conſideratur, ſed ſolummodo *ne abſque illa gratia miſer eſſet*.

Pag. 230.

Pag. 231. II. Hinc vero, ait, apparet *Fratrem Berti* ad ſiniſtram relicta dextera declinaſſe; nam & *Frater Bellelli* expreſſe aſſerit *de ſtatu creaturæ rationalis*, lib. I. cap. 22. juſtitiam originalem non fuiſſe debitam primo homini, *qua parte gratiam ſanctificantem, & virtutes infuſas includebat*: docuit etiam eodem libro cap. 19. gratiam illam non ita fuiſſe naturæ debitam, ut aliquod *opus meritorium* eamdem præceſſerit, aut ſicut naturæ ſunt debitæ *ejuſdem proprietates*. Hæc peracutus Cenſor, concludens me & Fulgentium Bellelli eamdem promereri cenſuram, neque de noſtra cum Bajo conſpiratione ullum remanere dubitandi locum.

In illo, quem modo in ſummam redegi, inſulſo, ineptoque paragrapho nil eſt, quod æquiſſimum judicem movere queat, ut in nos cenſuram intorqueat; & nihil rurſus, quod accuſatoris fraudem, ignorantiam, atque malevolen-

volentiam non manifeſtet. Singula perſequamur. Supponit initio paragraphi, damnatum errorem eſſe eorum ſententiam, qui docent *impoſſibilitatem ſtatus puræ naturæ*. Ignorat ne, ſententiam ipſam ab omnibus Auguſtinianis Theologis ſemper ad hanc uſque diem propugnatam fuiſſe in univerſitate Lovanienſi, necnon in Viennenſi, approbantibus Univerſitatis utriuſque Præſidibus & Rectoribus, propugnatam in ſingulis Inſtituti noſtri Italiæ, Belgii, & Germaniæ gymnaſiis, propugnatam a Cardinali Noriſio, a Fulgentio Toloſano, atque ab aliis innumeris, quorum ſuperiori capite mentionem feci? Si ignorat; legat, & diſcat, priuſquam viros Catholicos calumnietur: ſi non ignorat; pudeat ſe inter damnatos errores adnumerare placita inſignium Theologorum. Sed jam oſtendimus ſ. v. & ſequentibus capitis præcedentis, ſententiam, quæ adſtruit *puræ naturæ impoſſibilitatem*, non eſſe damnatam in Bajo, & Anonymum ludere operam, commentitium *Bajaniſmum* fabricare, & conſictis a ſe fundamentis machinationes iniquiſſimas ſuperſtruere.

Temperamentum autem, quo ego utor, & media quadam via incedo, eſt, *ſtatum puræ naturæ eſſe impoſſibilem*, non ſpectata abſoluta potentia Dei, ſed de potentia, ut loquuntur Scholæ, ordinaria, *quatenus creatura rationalis ut eſt imago Dei, & comparata ad ultimum finem, a quo divulſa incidit in ſummam miſeriam, oportebat, ut ſupernaturali divinorum auxiliorum fulcimento ornaretur*. Temperamentum, quo utor eſt, gratiam fuiſſe debitam homini in prima ſui conditione *ex decentia Creatoris*, atque ut docet Auguſtinus lib. 3. contra Julianum cap. 11. ubi ait, *In natura hominis ante peccatum pacem decebat eſſe, non bellum*; ut docet S.Thomas in 2. diſt. 3. qu. 1. & in IV. contra Gentiles cap. 52. ut docet Aegidius Romanus in 2. diſt. 30. quorum verba produxi, affirmans illud tenendum eſſe, quod *docent hi tres*, ſcilicet Auguſtinus, Thomas, Aegidius. Temperamentum demum, quo utor, eſt amplecti, defendere, & præferre ſententiam Cardinalis Noriſii cap. 3. Vindiciarum ſ.2. pag. 923. novæ editionis. Cur hæc omnia accuſator alto ſilentio premit? Sane id facit, ut me *in ſiniſtram* dejiciat; quod per-

De Theol. diſcipl. tom. 2. pag. 563. & 564.

peram tentat, in hoc etiam deceptus, quod tranſverſis oculis noſtrates dexteram tenentes reſpicit ſiniſtrorſum. Quod vero *Novatores* appellat Theologos, qui *ſtatum puræ naturæ impoſſibilem* eſſe docent, argumentum eſt illius, quam ubique præſefert, temeritatis & arrogantiæ: Nunquid enim novator Noriſius? Nunquid novator Fulgentius La-Foſſe? Nunquid novator Vincentius Contenſonus? Nunquid novatores Theologi, quos in diſſertatione, in qua detinemur, & in additamento libri XII. laudavi? Vah intolerabilem procacitatem!

Ait præterea, me in utramque partem agitaſſe quæſtionem, ſed animo longe diſpari, quum operam dederim, ut momenta, quibus probatur *ſtatus puræ naturæ poſſibilitas*, infringerem & enervarem, aut omnino ea prætermiſerim; contraria autem plurimi faciens amplificare, & ponderare ſtuduerim. At principio ſi id præſtitiſſem (nam ex utraque parte validiora argumenta cum ſuis viciſſim reſponſionibus a me fuiſſe producta, percipere, & dijudicare poterit, quiſquis elucubratam a me diſſertationem perlegerit,) ſi id, inquam præſtitiſſem; nemo eam ob rem ſuccenſere mihi deberet: ſiquidem Auguſtiniano ſcriptori potius vindicandæ ſuorum doctrinæ, quam exornandis placitis aliorum ſit incumbendum: & illa etiam ſententia, quæ injuſte laceſſitur, ſuppetias expoſtulet, non altera ampliori defenſorum numero communita. Deinde peto, num pro adverſariorum noſtrorum opinione produxerim propoſitiones Bajanas, an has prætermiſerim? Produxi utique, & quidem priori loco. Igitur argumenta, quæ ad hanc velitationem noſtram, ad hanc *Bajaniſmi* calumniam pertinent, minime prætermiſi. De reliquis non opus eſt modo funem ducere contentionis: nam quæ edita ſunt, & in lucubrationibus Theologorum diſperſa, vidi, ſelegi, ponderavi; quæ autem latent in latebroſo cenſoris hujus ingenio, ad examen, cum in lucem prodierint, revocabo. At enim, inquit, *oppoſita momenta enervat F. Berti*. Quæ enervantur, non talis ſunt generis, ut contundi nequeant, debilitari, & langueſcere. Verum quomodo enervo? Reſponſione Vaſqueſii, reſponſione Eſtii, reſponſione Goneti, reſponſione Noriſii, reſponſione Con-

De Theolog. diſcipl. tom. 2. pag. 548.

Contenſonii, reſponſione Foſſei. Subjeci cuncta lectorum oculis: attende, quæſo, horum Theologorum teſtimonia, de quibus cap. 1. ∫. 1. & quæ ego ſcripſi momenta illa enervando. Ergo non fraude, non ſubterfugio Bajaniſtarum, ſed doctrinâ Orthodoxorum Theologorum, momenta contraria a me fracta, & enervata fuerunt. Immo addidi, quæ Cardinalis Aguirre, & Bruno Neuſſer contra reſponſionem Noriſianam attulere, nil diſſimulans, quod enervata argumenta inſtaurare videatur, & confirmare. Quid ergo falſum magis, ne dicam contumelioſum, fraudulentum, & ludibundum, adverſus me jactari poteſt, quam aſſerere, *falli me, aut fallere incautos*, dum lenimentis, ac reſponſionibus meis opinionem noſtratium emollio, & contrariam opinionem enervo, & interim tacere quod eadem reſponſa tradita jam antea fuerint a Theologis ſapientiſſimis? Quidquid dixi, aliorum auctoritate confirmavi. Auctores aut bene, aut male citavi: ſi male; oſtendat accuſator, ubi deceptus fui, & quo in loco incautos fefelli: ſi autem bene; non de me clamitet, *Fallitur, aut fallere tentat*, ſed de præſtantiſſimis, clariſſimiſque Theologis, qui talia nos docuerunt. Verumtamen nequit coram his conſiſtere teſtis falſidicus, *tribus*, ut inquit Iſidorus de ſummo Bono lib. 3. cap. 59. *obnoxius, Deo quem contemnit, judici quem decipit, innocenti quem lædit.* *Baj. Red. pag. 231.*

At progreditur adverſarius, affirmatque eos a Bajano errore nequaquam recedere, qui docent potuiſſe hominem condi *abſque gratia ſanctificante, & abſque habitibus ſupernaturalium virtutum*, eo quod Bajus nunquam tradiderit *gratiam habitualem* fuiſſe debitam primo homini, immo affirmaverit ſe non magnopere contendere, *an gratia habitualis ſit admittenda*. Sed exiguæ eruditionis, labilis memoriæ, & pertenuis ingenii homo eſt, quiſquis talia ſcriptitat. Eſt eruditionis exiguæ; nam in articulis Baji damnatam fuiſſe tantummodo opinionem illam, quæ negat potuiſſe hominem condi *cum gratia ſanctificante*, teſtatur Eſtius, teſtatur Gonet, teſtatur Noriſius, teſtantur alii, quibus tenentur aſſurgere, & cervicem flectere infimæ claſſis Theologi. Eſt memoriæ labilis; ſupra enim hæc idem Anonymus ſcripſerat: *Ex his* *Baj. Red. pag. 69.*

omnibus

omnibus locis patet integritatem primæ creationis, ***quam Bajus*** *aſſerit fuiſſe primo homini naturalem atque debitam*, ***nihil aliud*** *eſſe quam ſanctificationem Spiritus Sancti, ſeu donum illud ſupernaturale, quo Adamus in filium Dei adoptatus fuit, ut Deum fide, ſpe & caritate coleret, & poſtea beatitudinem poſſideret*; at pag. 230. ait: *Bajus nunquam docuit caritatem habitualem fuiſſe debitam homini in prima conditione*; quæ duo loca plus, quam lux ac tenebræ, pugnant invicem, quum ſanctificatio Spiritus Sancti, donum quo adoptamur in Dei filios, & gratia, & *caritas habitualis* ſint prorſus idem, aut ſaltim dividi nequeant, aut ſeparari. Eſt demum auctor in ratiocinando ingenii pertenuis; neque enim ex quo Bajus *gratiam habitualem* negaverit, aut duxerit contendendum non eſſe, an ſit, vel non ſit admittenda, ſequitur non connumeraſſe ſanctificationem primi hominis inter dona naturalia & munera creationis; & multo minus ſequitur, Bajanos eſſe qui *gratiam habitualem* admittunt, & ſine hac potuiſſe hominem creari concedunt; ſed conſequitur potius, Bajum, qui ſanctificationem agnoſcit in primo homine, & huic ſupernaturales habitus negat, ipſam ſanctificationem inter naturalia munera collocaſſe; & Bajo eos omnes adverſari, qui in ipſo homine primo ſanctificantem gratiam, ceteroſque habitus ſupernaturales deprædicant, & fatentur potuiſſe primum hominem condi abſque gratia habituali, & abſque reliquarum virtutum habitibus. Atque arbitror ad hoc dijudicandum ſufficere communem ſenſum, nec opus eſſe dialectica arte, vel ratiocinandi peritia. Ceterum quæ repetit Anonymus ex Opuſculis Baji de *caritate*, ad examen revocata ſunt diſſert. 1. *ſ*. 9. num. 2.

Affirmat denique Anonymus, nec recedere nos a Bajo, dum aſſerimus gratiam non fuiſſe debitam primo homini, quatenus nec illam promereri potuit, neque eam exigebat, ut præditus eſſet *naturali qualibet perfectione*; propterea quod nullibi Bajus docuerit, hominem primum gratiam promeruiſſe, neque ullibi eamdem gratiam dixerit debitam homini integro *tanquam naturalem proprietatem*. Commentum illud, ſi utraque pars ſimul jungatur, refutatum eſt hac prolixa diſſertatione: nam prima tantum pars, nempe quod me-

rita

rita in Adamo nequaquam præceſſerint, conſtituit *gratiam* in illo ampliori ſenſu, in quo gratia dicuntur etiam *munera creationis*; & hanc utique gratiam nec Bajus, nec Pelagius denegarunt in primo homine, quoniam hæc gratia naturæ ordinem non excedit. At quod nulla præceſſerint merita, & ulterius quod confertur ſine meritis præcedentibus, ſit ordinis ſupernaturalis, & rationalibus creaturis conferatur, ut ſupernaturaliter Deum colant, atque pervenire valeant ad beatitudinem, non autem ut habeant quod requiritur ad naturalem conſtitutionem; conſtituit *gratiam* altioris ordinis, & a muneribus creationis diſtinctam: & hæc eſt gratia, quam cum Pelagio nuſquam Bajus agnovit in primo homine. Teſtem appello Bellarminum, Vaſqueſium, Turrianum, Suarez, Martinez, ceteroſque Theologos præſtantiſſimos, de quibus in priori hujus diſſertationis capite. Atque hæc ſunt, propter quæ meam, & Fulgentii Bellelli opinionem circa *ſtatus puræ naturæ impoſſibilitatem*, cenſura dignam eſſe pronuntiat, tanta judicii ſui æſtimatione, tanta præſumptione animi, tanta confidentia, ut articulum ſecundum his verbis abſolvat, *Eadem utrumque cenſura dignum eſſe, non eſt dubitandi locus*; quando nullus eſt dubitandi locus, quin omnia accuſationis ſuæ capita figmentis, antilogiis, mendaciis, injuriis, ineptiiſque ſint plena. At in libris meis vindicandis verſatus ſum hactenus: nonnulla de Operibus Fulgentii Bellelli ſubjicienda ſunt modo.

Baj. Rediv. pag. 232.

CAPUT

CAPUT III.

Eximius Theologus Fulgentius Bellelli ab illata Bajani erroris calumnia ob ea, quæ docuit de prima hominis conditione, defenditur, & purgatur.

SI damnatum Baji dogma circa primi hominis Angelorumque integritatem in hac una propoſitione, *Impoſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ*, prout inquit accuſator, innovaretur; nulla mihi ratio ſuppeteret, qua Theologum præſtantiſſimum ab errore Bajano immunem, atque alienum fuiſſe, apertiſſime demonſtrarem. Revera enim Theologus noſter priori Opere *de ſtatu creaturæ rationalis ante peccatum*, integro libro tertio, ac per viginti & octo capitula, altero item Opere *de modo reparationis*, libro IV. cap. 18. & ſequentibus, necnon in confutatione triceſimæ quintæ propoſitionis Queſnellii, ſtatum illum *impoſſibilem* eſſe propugnavit. At quoniam moſtrates omnes, aliique permulti idem omnino ſentiunt, & objecta a Baji articulis petita quamfacillime diluunt; operoſum non erit, nec perdifficile virum doctiſſimum, atque ornatiſſimum ab eadem Bajaniſmi nota, quam longe a me propulſavi, iiſdem argumentationibus vindicare. Immo ſi quis ea, quæ de viceſimo ſeptimo Baji articulo in hac diſſertatione dicta ſunt, abſque ullo partium ſtudio ponderare velit; haud vereor, quin exiſtimaturus ſit viri ſapientiſſimi, ſimulque Auguſtinenſium ceterorum vindicias jam abſolutas eſſe, ac perfectas. Si autem alicujus animo hæreat adhuc ſiniſtrum de Fulgentio Bellelli judicium; oro illum, atque obteſtor, ut iterum perlegat quæ de ſenſu præcitati articuli docent ſummi Theologi primo in capite laudati, & cum iis conferat, quæ nunc a me ex ejuſdem Fulgentii Operibus proferentur.

§. I.

§. I.

Fulgentius Bellelli ſupernaturalia dona in prima rationalis creaturæ conſtitutione non denegat.

SEnſus pravus in 27. propoſitione Baji proſcriptus, eſt primum hominem, & Angelos nequaquam a Deo conditos fuiſſe cum donis naturæ ſuperadditis, ſive ſupernaturalibus.

I. Contra Fulgentius Bellelli initio Operis de ſtatu creaturæ rationalis ante peccatum, quæſtionem inſtituit, num Angeli & Adam *in gratia gratum faciente, ſeu ſanctificante & habituali*, primitus conditi fuerint & conſtituti; atque affirmantem partem eligit, firmatque omni genere argumentorum. *Mens Auguſt. de ſtatu creat. ration. ante peccatum pag.5.*

II. De illa autem gratia *habituali* cap. 4. libri 1. ejuſdem Operis, poſteaquam ſupernaturalem fuiſſe evicit locupletiſſimis argumentis, *Videant ergo*, inquit, *quam longe a veritate diſceſſerint qui pro gratia, in qua conditus eſt primus homo, quamdam naturalem rectitudinem intelligunt. Quomodo enim erit* naturalis *rectitudo Spiritus Sancti donum?* Quæ utique verba e diametro Bajanis aſſertionibus opponuntur. *Ibidem pag.13.*

III. Hujus generis ſunt, quæ ſcribit cap. 9. *Unde habet elevationem anima ſine ſanctificante gratia, ut virtutes ſupernaturales in ſinu ſuo complectatur?*

IV. Capite itidem 22. *Hinc vero liquet, quam falſo Bajus originalem juſtitiam totam naturalem commentus ſit: conſtat enim eam fuiſſe ſupernaturalem ex parte ſaltem, ſeu ut dici ſolet inadæquate, qua parte ſcilicet gratiam ſanctificantem, & virtutes infuſas tanquam præcipua ornamenta includebat. Quapropter non immerito hæ ipſius propoſitiones a Pio V. proſcriptæ fuere, &c.* Enumerat eo loci articulos Baji ad primam conditionem ſpectantes, quos inter vigeſimus ſeptimus, *Integritas primæ creationis, &c.* *Ibidem pag. 37.* *Ibidem pag. 109.*

V. Proximum quoque caput his verbis aggreditur: *Quantum vero Bajus a recto veritatis, & Auguſtini tramite exorbitavit in extremum errorem declinando, ut aſſereret con-* *Ibidem pag. 110.*

ditæ primitus creaturæ rationali gratuita dona naturalia fuiſſe, &c.

VI. In confutatione propoſitionis 35. Queſnellianæ his verbis priorem paragraphum inſignis auctor abſolvit: *Ultra gratiam creatæ naturæ, atque debitas eidem proprietates, quæ naturalis ſunt ordinis, gratia inſuper ſupernaturalis, & ſalutaris, cum ſanctificans, tum etiam auxiliatrix, ſecundum Orthodoxam fidem, a S. Auguſtino expoſita, proſcriptiſque Bajanis erroribus directe contraria, in primo homine eſt confitenda.*

In Propoſ. Queſnel. pag. 97.

VII. Differens *de natura pura* in priori Opere cap. 12. & explicata elevatione Imaginis Dei ad media, quibus finem ultimum poteſt aſſequi, ait: *De hac elevatione, quæ ſcilicet per gratiam filiorum habetur, quæ homines divinæ naturæ conſortes, & participes efficit, Summi Pontifices loquuti ſunt, cum vigeſimam primam Baji propoſitionem damnarunt, quæ talis eſt:* Humanæ naturæ ſublimatio, &c.

De ſtatu creat. ration. pag. 417.

§. II.

Nullibi idem Auctor dona gratiarum inter naturæ proprietates connumerat.

JUſtitia, integritas, immortalitas, aliaque gratiarum dona homini, & Angelis in prima conditione collata, juxta Bajum fuerunt proprietates naturæ, eidemque naturæ ita proportionata, ita debita, ut illorum donorum privatio nihil ſit aliud, quam privatio naturalium bonorum, cujuſmodi eſt cæcitas, ſurditas, ægritudo.

I. At noſtri inſtituti Theologus ubique affirmat juſtitiam originalem, dona *ſupernaturalium* gratiarum complectentem, non fuiſſe debitam homini vel Angelis tanquam *naturalem proprietatem*, ut inquit in differtat. *de ſtatu puræ naturæ* cap. 19. 20. 21. 23. necnon *de modo reparationis* lib. IV. cap. 18. aliiſque in locis.

De ſtatu creat. rat. pag. 455. 459. 465. 470. 478. De modo repar. pag. 215.

II. In decimo octavo capite, quod nuperrime laudavi, *Nec obeſt*, inquit Theologus præſtantiſſimus, *quod ipſe gratiam debitam humanæ naturæ aſſeruerim, cum ſæpius & repetito*

petito ſtylo adverſus Bajum inculcaverim, debitam fuiſſe, non tanquam proprietatem, ſed tanquam ſupernaturale altioris ordinis adjutorium ex lege juſtiſſimæ Providentiæ, quæ nequit æquo jure obligare impotentem. Patet itaque quod debitam dixerim, non naturæ ſecundum ſe. inſpectæ, ſed quatenus ſub divinæ Providentiæ diſpoſitionibus conſtituitur. Quemadmodum lib. 3. cap. 18. edit. Lucernæ pag. 450. cap. 19. pag. 452. 455. 458. 459. cap. 21. pag. 465. 468. 469. 471. 472. 473. 474. & alibi etiam a me ſcriptum invenietur.

III. Scripſerat initio ejuſdem cap. 18. *Bajus primum hominem* de facto *in pura natura fuiſſe conditum docuit, cui tanquam naturales proprietates fidem, ſpem, caritatemque aſſeruit debitas; naturalem quippe illi eſſe voluit ſanctitatem, naturalem adoptionem, naturalem exaltationem in divinæ naturæ conſortium, naturalia denique merita, quibus naturalis etiam ineſſet vis æternam adipiſcendi mercedem. Idque non ex dubiis conjecturis, ſed ex ejuſdem proſcriptis theſibus clarum eſt & perſpicuum, quemadmodum legenti primam, 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 21. 23. 24. & 26. ex ejuſdem damnatis propoſitionibus aperte conſtabit. Vide etiam infra Parte 2. ad Propoſ. 34. Queſnellii.* *De modo Reparat. pag. 212.*

IV. Hujus Queſnellianæ propoſitionis confutationem ad hunc modum egregius vir exorditur: *Rejicitur hæc propoſitio, quæ obvio, & naturali ſenſu Bajano ſuffragatur errori, aut de ipſo ſaltem ſuſpecta eſt. Gratiam enim Adami illis verbis exprimit, quibus ſignificari a philoſophis ſolent congenitæ naturæ proprietates. De his nimirum vulgato axiomate dicunt:* Qui dat eſſe, dat conſequentia ad eſſe. *Si igitur Adam gratiæ nomine* ſequelæ creationis *exponitur, jam tanquam creatæ naturæ proprietas, ex intimis ejuſdem naſcens, admittitur.*

V. Idem accuſator ait, Fulgentium Bellelli affirmaſſe, quod originalis juſtitia ſupernaturalis fuerit ex ea ſaltem parte, *qua gratiam ſanctificantem, & virtutes infuſas tanquam præcipua ornamenta includebat*, proferens ejus verba, de quibus ſuperiori §. num. 4. Vide *Bajaniſmum Redivivum* pag. 189. & 231. *In Prop. Queſnell. pag. 95.*

§. III.

P. Bellelli gratiam ſanctificantem in ſtatu quoque prioris conditionis ad meritum æternæ vitæ neceſſariam fuiſſe docuit.

IN ſenſu Baji ſine ullo reſpectu ad *gratiam adoptionis* poterat primus homo vitam æternam promereri, & hæc illi naturali lege debita erat, non propter Spiritum Sanctum inhabitantem, ſed tantummodo propter ordinationem naturalem initio creationis conſtitutam.

I. Fulgentius autem Bellelli *de ſtatu creaturæ ration.* lib. 1. cap. 2. docet, *neminem poſſe merito proprio jus ad gloriam, tanquam coronam & mercedem adipiſci, niſi in juſtitia & ſanctitate, qua juſtus, & ſanctus eſt, uſque in finem perſeveret*: ex qua meriti prænotione infert Angelos, hominemque a Deo conditos fuiſſe *cum gratia ſanctificante, quæ non eſt naturalis rectitudo, ſed Spiritus Sancti donum*. *De ſtatu creat. rat. pag. 10.*

II. Diſtinguit lib. 3. cap. 12. elevationem *ad finem* ab elevatione *ad media, quibus eſt comparandus*: inquit elevationem illam pertinere ad ipſam naturam, *quæ imago Dei eſt, & in nullo, niſi in Dei poſſeſſione poteſt eſſe quieta*; ſed elevationem alteram *haberi per gratiam*, quoniam beatitudinem tam excellentem promereri, *& adipiſci* mens creata non poteſt, *niſi ſupernaturali adjutorio*, & niſi caſto amore adhærens Deo, *ad filiorum ipſius adoptionem* elevetur. Id vero idem eſt, ac aſſerere, beatitudinem eſſe homini *connaturalem* quoad appetitum, non autem quoad aſſecutionem. *Ibidem pag. 415.*

III. Libro 2. cap. 10. differens de meritis creaturæ rationalis ante lapſum, *Recte*, inquit, *merita illa gratia vocantur, quæ non ſine magna gratia fieri potuere: quamvis autem ea dona magna fuerint, nunc profecto majora ſunt, quia majoribus donis adjuvanda remanſit infirmitas*. Eo loci Bajanas propoſitiones, quibus merita primi hominis *naturalia* dicuntur, recenſet, atque refellit. *Ibidem pag. 207.*

IV. Ea-

IV. Eadem repetit, & inculcat in confutatione propoſitionis triceſimæ quartæ Queſnelli, *Gratia Adami non producebat niſi merita humana*; ubi Bajanis quoque articulis ſingillatim diſpunctis concludit: *Ex his autem Baji damnatis erroribus liquidiſſimum eſt, in Angelis eum, primoque homine, Adamo ſcilicet, merita tantum naturalia, ſeu nonniſi naturalia aſſeruiſſe, quorum ſcilicet principium fuerit, non vera gratia, non ſuperna, ſed naturæ ſanæ, & integræ debita, ac proinde naturalis ordinis, ut ſunt creatæ naturæ congenitæ proprietates. Optimo igitur jure Queſnelliana propoſitio damnata fuit*, Gratia Adami non producebat niſi merita humana. *In illa nimirum Bajanus error propriis coloribus pictus conſpicitur*. *In Propoſ. Queſnel. pag. 83. & ſeq.*

§. IV.

Gratiam, aliaque dona ſupernaturalia Auguſtinianus Theologus agnovit in prima Angelorum & hominis conditione.

IN ſenſu Baji primus homo neque ſupernaturalibus virtutum habitibus donatus fuit, ut Deum *ſupernaturaliter* coleret; neque indigebat auxilio gratiæ *ſupernaturalis* ad ſervandam legem, & ad beatitudinem conſequendam.

I. Secus in ſententia Fulgentii Bellelli; qui *de ſtatu creat. ration.* libro 1. cap. 2. amplectitur & probat ſententiam Eſtii in 2. diſt. 25. docentis juſtitiam originalem fuiſſe *aggregatum plurium habituum, atque virtutum*: inter hos habitus priori loco *gratiam ſanctificantem, deinde virtutes ceteras, quæ in animo ſedem habent*, enumerat; affirmatque Bajum falſo originalem juſtitiam *totam naturalem* commentum eſſe, naturalia munera appellando *gratiam ſanctificantem & virtutes infuſas*. *De ſtatu creat. rat. pag. 108. & 109.*

II. Demonſtrat item in altero libro, *Angelos & Adam ſine gratuito adjutorio in collata ſibimetipſis primæva rectitudine, etiam ſi voluiſſent, non potuiſſe perſeverare*, de ejuſdem adjutorii qualitate, ejuſque diſcrimine ab illo, quod in hoc miſeria- *Ibidem pag. 145.*

ſeriarum ſtatu implorandum eſt, magna eruditionis, & argumentorum copia pertractans.

III. Neque ob aliam cauſam cenſet ſtatum naturæ, quam *puram* dicimus, impoſſibilem, niſi quia creatura rationalis tenetur Deum in quolibet ſtatu ſuper omnia diligere, *id vero non poſſe ſine gratiæ adjutorio*, putat rem eſſe in Auguſtino exploratiſſimam; & quia *ad viſionem Dei, quæ ſumma gratia eſt, ſine gratia pervenire poteſt nemo*.

Ibidem lib. 3. pag. 260. 408.

IV. Agens rurſus de ſtatu *puræ naturæ* in Opere *de modo Reparat.* lib. IV. cap. 17. idcirco *lege* quadam *juſtitiæ*, non autem *ut ſequelam creationis*, aut naturæ partem vel proprietatem, gratiam Adamo fuiſſe debitam aſſerit; propterea quod *lege ſua Adamum Deus, ſicut & poſteros, ad credendum, ſperandum, ipſumque ſuper omnia diligendum, ad perſeverandum in bono, ad cæleſtem denique beatitudinem per merita comparandam, obligaverat*: quæ omnia abſque donis ſupernaturalibus haberi nequeunt.

De modo Reparat. pag. 210.

§. V.

Idem Theologus dona Adæ collata gratiam proprie dictam fuiſſe commonſtrat.

Demum in ſenſu Baji dona primo homini collata Pelagiano ſenſu dicuntur *gratia*, ideſt, quomodo *non improbanda ratione* gratia appellantur ipſa natura, in qua conditi ſumus, ejus facultates, & cetera creationis munera.

I. Verumenimvero Fulgentius Bellelli de gratia, quæ naturæ limites tranſcendit, agere ſe declarat abſque ulla ambage verborum. *Ratio enim dictat* (inquit de modo Reparat. lib. IV. cap. 18.) *ſupernaturales, ſeu ſalutares actiones ſemper, & in quocunque ſtatu ſuper naturæ vires eſſe cenſendas. Hoc enim ipſo ſupernaturales dicuntur, quoniam ſupra naturæ vires ſunt. Igitur ſive lapſus homo ſit, ſive integer, ſive gratiæ veræ adjutorio pie, & ſalutariter vivere nunquam poteſt.*

Ibidem pag. 213.

II. In confutatione propoſitionum Queſnellii demonſtrat neceſſariam fuiſſe naturæ innocenti gratiam ſupernaturalem,

In Prop. Queſnel. pag. 87.

ralem, ac producto canone 19. Synodi Arauſicanæ ait: *Utriuſque naturæ integræ, & lapſæ indigentiam, & gratiam contextim ſynodus exprimit, ſine qua ſalutem non potuit cuſtodire, quam accepit, & ſine qua non potuit reparare quod perdidit; atque hujus neceſſitatem deducit ex illa. Qui porro dicat ſacram ſynodum a S. Romana Sede probatam, quamque Bajani ipſi, & Janſeniſtæ plurimi faciunt, ita ſibi incohærentem fuiſſe, ut a gratia* naturali *naturæ integræ, pro aſſerenda gratia* ſupernaturali *naturæ lapſæ duxerit argumentum?* Hinc infert argumentationem Patrum Arauſicanorum fuiſſe invictiſſimam, *Quoniam utrique, integræ ſcilicet, & lapſæ naturæ, ſupernaturalis gratiæ indigentiam aſſerebant.*

III. Proxima pagina hæc leguntur: *Gratiam profecto primo homini innocenti largitus fuit, non quamcunque, ſed magnam. In illo enim ex Auguſtini ejuſdem confeſſione lib.* IV. *contra Julianum cap. 16. num. 82. & alibi,* Gratia Dei magna erat. *Porro* gratiam *tam diſerte a* natura *contradiſtinctam, tam mirifice exaggeratam, & proculdubio ſupernam, quis mentis compos dicat non produxiſſe merita niſi humana?* *Ibidem pag. 88.*

IV. Nonnullis inſuper Auguſtini verbis recitatis, hæc Fulg. Bellelli paullo poſt ſcribit: *Quis non intelligat, donum gratiæ ſupernaturalis liberæ naturæ ſuperadditum?* Et paucis interjectis: *Tam clare* Auguſtinus *naturam a Gratia in Angelis, & Adamo diſtinguit, ut nullum penitus dubitandi locum relinquat*. Alia eo loci habentur non minus aperta, & perſpicua, de quibus §. I. num. 6. *Ibidem pag. 97.*

CONCLUSIO.

In Fulgentii Bellelli Operibus non defenditur, ſed refutatur error Michaelis Baji circa integritatem primæ conditionis, qui error in viceſimo ſeptimo articulo, atque in aliis cum illo connexionem habentibus, continetur.

DEMONSTRATUR.

Quiſquis fatetur, & docet Angelos & primum hominem conditos fuiſſe cum *gratia ſanctificante*, aliiſque donis

naturæ

naturæ ſuperadditis, atque hæc dona fuiſſe debita naturæ, quemadmodum ei debentur *naturales proprietates*, conſtantiſſime negat, in quolibet autem ſtatu ad meritum vitæ æternæ requirit *gratiam adoptionis*, & Spiritum Sanctum inhabitantem, & ad ſupernaturalia opera perficienda adjutorium gratiæ actualis; hanc vero gratiam a *muneribus creationis* diſtinctam, iiſque præſtantiorem, ordiniſque ſuperioris, ſupernam, neque ad naturalem conſtitutionem, ſed ad ſupernaturalia beneficia pertinentem agnoſcit: is quidem non adſtruit, non approbat, non propugnat, ſed reprobat, damnat, & refellit errores Baji circa primæ conditionis integritatem. Hæc propoſitio demonſtrata eſt primo capite hujus diſſertationis.

At Fulgentius Bellelli in Theologicis Operibus a ſe editis ubique, & conſtantiſſime docet Angelos, & Adam in priori conditione accepiſſe a Deo gratiam gratum facientem & habitualem, necnon habitus ſupernaturalium virtutum: hanc vero gratiam, has virtutes a natura, hujuſque proprietatibus ſecernit, & ſuper munera creationis extollit; affirmatque ulterius, ad comparandum vitæ æternæ meritum eſſe neceſſariam gratiam habitualem, & donum Spiritus Sancti inhabitantis, atque ad legem implendam gratiam auxiliatricem, a naturalibus arbitrii viribus, & a qualibet naturali qualitate diſtinctam, magnam, ſupernam, ſupra naturæ ordinem collocandam. Hæc propoſitio conſtat ex apertiſſimis hujus Theologi teſtimoniis paullo ſupra productis.

Igitur Fulgentius Bellelli in Operibus Theologicis a ſe in lucem editis non approbat, non propugnat, non defendit, ſed reprobat, damnat, refellit errores Baji circa primæ conditionis integritatem.

§. VI.

§. VI.

Ad ea, quæ adverſus Fulgentium Bellelli ab Anonymo producuntur ad comprobandam illius cum Bajo conſenſionem in iis, quæ ſpectant ad primæ conditionis integritatem.

PLura quidem, eaque in ſex paragraphos diſtributa in virum erudititiſſimum Fulgentium Bellelli profert inurbanus ac rigidus Animadverſor, ut eximium Theologum Bajo conſentire demonſtret in iis, quæ pertinent ad dona gratiarum Angelo, & homini in prima conditione collata. Verum cum omnia innixa ſint falſæ accuſatoris opinioni, quod Bajanus error comprehendatur in hac propoſitione, *Impoſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ*, quæ a noſtratibus inculpate ſemper in Belgio, in Germaniæ Provinciis, in Italia, in Galliarum quoque lyceis, tum publicis theſibus ab Univerſitatum Rectoribus approbatis, tum libris Romæ, Neapoli, Veronæ, Lovanii, Toloſæ, Norimbergæ, aliiſque in locis cum cenſorum judicio, & ſuperiorum auctoritate procuſis, propugnata hactenus fuit; cum denique ex dictis in primo hujus diſſertationis capite nulla inter errores Baji, & propoſitionem illam reperiatur connexio: ſingula adverſarii objecta, fundamento ſubverſo, corruunt, & conteruntur. Neque ſententiæ ſuæ monumenta Fulgentius noſter ex Epiſcopo Iprenſi mutuatus eſt, ut pag. 180. inquit Anonymus; ſed ex Catholicis, & Orthodoxis ſcriptoribus, quos ſupra commemoravi. Enimvero quæ demonſtrant rationalem creaturam ad finem ſupernaturalem fuiſſe elevandam; ea conſequuntur ſuapte natura ex appetitu beatitudinis nobis ingenito, quemadmodum fatentur adverſariorum noſtrorum complures; & jam antea a Fulgentio Foſſeo, a Friderico Gavardi, a Petro Clenaertio, a Benigno Sichrovvſcki, & ab Auguſtinenſibus aliis fuerant producta. Quæ autem ſpectant ad concupiſcentiam, ceteraſque hujus vitæ miſerias, Gregorius Ariminenſis, Noriſius, Macedo, aliique plurimi præ-

Vide Opera Frider. Gavardi to. IV. pag. 364. edit. Neapol. Fulgent. Lafoſſe to. 3. pag. 51. edit. Toloſæ. Benigni Sichrovvſcki Volum. 3. de Juſtif. pag. 110. edit. Norimbergæ, de Lovanienſibus ſupra, cap. 1.

monſtraverant. Etſi autem Janſenius ſtatum *puræ naturæ impoſſibilem* exiſtimavit; non omnia tamen quæ Janſenius ſcripſit, damnata ſunt, ut idem Fulgentius Bellelli ſcite animadvertit his verbis Chriſtiani Lupi viri eruditiſſimi adductis: *Fore video, ut ſi cum Janſenio, aut Luthero Apoſtolicum Symbolum, vel Dominicam orationem ſuero profeſſus, protinus de ipſorum ſcabie apud iſtum Judicem ſim reus*, Epiſt. ad Henricum Noris cap. 5. ad 10. accuſationem. Verum per ſingula Anonymi objecta, ne quis ea putet firmiſſima atque invictiſſima, in hac poſtrema diſſertationis parte diſcurram.

In Propoſit. 34. Quæſn. §. 4. pag. 93.

I. Ergo paragrapho 1. Accuſator Fulgentium Bellelli ut Bajaniſtam traducit, *quod nullum medium admiſerit inter cupiditatem & caritatem proprie dictam, qua Deus diligitur propter ſe, quæque omnes ſuperat naturæ vires*, iis repetitis, quæ in priori diſputatione fuerunt ponderata, & diſcuſſa. Appellat *Bellellina* argumenta *vana, tædioſa, plenaque ſophiſmatibus*, propterea quod *F. Bellelli* ſupponat Deum non poſſe diligi ſuper omnia, in quocunque ſtatu, *ſolius naturæ viribus*, & peccata eſſe, *non ſolum venialia, ſed etiam lethalia*, opera omnia, quæ ad Deum finem ultimum minime referuntur; quæ ſententia falſa eſt & abſurda, cum Theologi Orthodoxi, inter quos Sylvius 1. 2. quæſt. 1. art. 6. §. 2. doceant, *neceſſum non eſſe, ut omnia, quæ deliberate vult homo, velit propter Deum*: ideoque futiles eſſe *argutias*, aut potius *ineptias*, eas, quas Theologus noſter profert *ad enervandam Bullarum Pontificiarum adverſus errores Baji auctoritatem*. Carpit præterea adverſarius P. Bellelli doctrinam, quoniam juxta hanc debuit creatura rationalis *deſtinari ad viſionem Dei intuitivam*, & conſequenter illi auxilia conferenda erant, quibus ſempiternam vitam ſibi compararet: qua in re abutitur, inquit, Theologus noſter ea voce *Imaginis Dei*, quæ competit ipſimet creaturæ rationali; ſiquidem per *Imaginem Dei* nequaquam intelligit creaturam rationalem liberaliter & gratuito ordinatam a Deo ad finem ſupernaturalem, quo utique ſenſu illi, ſuppoſita hac ordinatione, debentur auxilia gratiarum: ſed contendit *F. Bellelli* creaturam rationalem, eo ipſo quod eſt rationalis, *ad illam beatitudinem eſſe ordinandam*: quum Orthodoxi Theologi

Bajan. Rediv. pag. 180.

logi doceant potuiſſe Deum ordinare ipſam creaturam rationalem in beatitudinem *ordinis naturalis*, & in viſionem, quam Theologi *abſtractivam* appellant: a quorum ſententia recedit *F. Bellelli* contendens ad quietem, & beatitudinem Imaginis Dei *abſtractivam illam cognitionem minime ſufficere*. Hæc omnia teſtimoniis Bellelli cenſor demonſtrat, quæ ideo prætermitto, quoniam neceſſum non eſt demonſtrare an revera id vir eximius docuerit, quod nos ultra, libenterque fatemur. Concludit autem paragraphum primum Anonymus aſſerendo Theologum noſtrum *captioſam* illam ratiocinationem, quod nempe *Imago Dei* nequeat quieſcere in cognitione *abſtractiva*, mutuatum fuiſſe ab ipſomet Bajo, cujus aſſertionem damnans Facultas Theologica Lovanienſis, inquit: *Servili conditione facere hominem potuit* (Deus) *qui pro ſuis obſequiis aliam nullam mercedem expectaret; ac tametſi non potuiſſet alicujus ſuæ felicitatis fine fruſtrari, longe minoris tamen beatitudinis inſeri potuit appetitus, ut ſublimiore illa, nulla moleſtia, careret.* *2. p. Operum Baji pag. 163.*

Hucuſque verba & verba, & nihil præter hæc audivi. Fulgentium Bellelli agnoviſſe medium inter caritatem *habitualem*, & cupiditatem item *habitualem*, nec denegaſſe actus virtutum, quæ a caritate diſtinctæ ſunt, oſtendimus in ſuperiori diſſertatione: ideoque ejus ſententia longe diſcrepat a Bajana, quæ duo tantum adſtruit actionum humanarum principia, *la charité habituelle, & la cupidité habituelle*, prout centum Galliarum antiſtites conteſtantur. Vitavit quoque Auguſtinenſis Theologus accuratiſſimus alios omnes erroneos, pravoſque ſenſus deliteſcentes in 38. Baji articulo, prout laudata diſſertatione evidentiſſime demonſtravi. Quod vero argumenta eruditiſſimi viri dicantur ab adverſario *vana, tædioſa*, & quæ *ſophiſmatibus* ſcatent, nil mea refert: neque enim illorum, qui accuſationem factitant, & crimina moliuntur, verba plurimi ſunt facienda; & *accuſatio*, ut ajebat Cicero pro Cælio, *crimen deſiderat, rem ut definiat, argumento probet, teſte confirmet*. At quænam argumenta noſtratium plena ſint ſophiſmatibus, atque inania, accuſator iſte non definit, nec probat, nec aliorum teſtimonio confirmat. Quod an faciat affectus tædio, an difficultate ip- *In accept. Conſtitut. Unigenitus an. 1720. ar. 4. de Virtut. Theologicis.*

Digitized by Google

ſorum argumentorum ſuperatus, ignoro penitus. Præmittit quidem magno verborum apparatu, ſed inani molitione, eorumdem argumentorum capita, *ineptias*, & *argutias* appellitans quæ ſunt aſſertiones graviſſimæ, atque Auguſtinianæ ſententiæ fontes uberrimi. Hujus generis eſt opinio Theologi noſtri, quod Deus nequeat diligi *ſuper omnia* ſolius naturæ viribus: quæ opinio non eſt *falſa*, & *abſurda*, immo nec nova, quidquid obſtrepet calumniator: ſed veriſſima eſt, perantiqua, & conſona ſacris litteris, quæ tota mente, animoque Deum diligentibus promittunt æternam vitam; ne illius ſententiæ quælibet argumenta producam, quæ a me alibi collecta ſunt, atque a viro etiam præclariſſimo urgentur, exornantur, & vindicantur. Alterum, quod faſtidioſo ſtomacho Anonymus deglutire non valet, eſt quod Fulgentius Bellelli magna probabilitate defendat, deliberata quælibet opera referenda eſſe *in Deum finem ultimum*: quod utique noſtrates omnes propugnant, non ita tamen, ut aſſerant eſſe *intrinſecus* peccata, & *a noxia cupiditate* vitiari quæcunque in Deum caritate non diriguntur. Atque hæc duo, non referri in Deum, & labefactari cupiditate, ubique permiſcet & confundit conviciorum conſarcinator. Plura autem de his in prima diſſertatione dicta ſunt; plura item in ea, quæ proxime conſequetur, dicenda erunt. Interim aliud a noſtratibus ſentire Theologos quoſdam *Orthodoxos*, non diffitemur: *Orthodoxos* non eſſe qui ſentiant nobiſcum, pernegamus, oſtenſuri poſthac, quantos Theologos clariſſimos, probatiſſimoſque hujuſmodi conviciandi ratio proſcindat. Poſtremo quod creatura rationalis, *& Imago Dei*, ut rationalis eſt, appetat *intuitivam Dei viſionem*, & hæc *ſit finis hominis naturalis* quantum ad appetitum, *& ſupernaturalis* quantum ad conſecutionem, innumeri Theologi tradiderunt: *argutiæ* iſtæ non ſunt, optime & humaniſſime Cenſor, *ineptiæ* non ſunt, *commenta* Baji non ſunt. Hæc Bellarminus, hæc Scotus, hæc S. Thomas, hæc ſenſus Scholaſticorum communior nos docuerunt. Hinc vero conſequi quod *Imago Dei* quieſcere non poſſit in cognitione, quam Theologi vocant *abſtractivam*, fatetur Suarez, affirmat Sotus, demonſtrat Recupitus; perlege horum, aliorumque teſtimonia a me capit

De Theolog. diſcipl. tom. 3. pag. 405. & de ſtatu creat. rat. ante peccatum pag.

capite primo collecta; inquire, ſi malæ fidei homo tibi videor, auctorum quos commemoravi libros, & commentaria: expende num inter Orthodoxos inveniantur, qui doceant Imaginem Dei, & creaturam rationalem quieſcere nunquam poſſe *in cognitione Dei abſtractiva*: cumque omnia perlegeris, & ponderaveris; dic, ſi lubet, Fulgentium Bellelli *captioſam ratiocinationem* mutuatum fuiſſe a Bajo; redarguent enim temeritatem tuam ii omnes, qui modo ignorantiæ tuæ miſerentur. Nec eſt quod confugias ad expoſitionem Joannis Lenſæi, quam nomine Univerſitatis Lovanienſis frequentiſſime laudas: in ea quippe expoſitione plura veriſſima continentur, plura tantummodo probabilia: ſufficiatque brevis hæc & ſummaria reſponſio, nunquam a Facultate Lovanienſi damnatum fuiſſe, quod in illa Univerſitate approbantibus Rectoribus ſemper ad hanc uſque diem fuit propugnatum: cujus generis eſſe *impoſſibilitatem ſtatus puræ naturæ*, demonſtravimus paullo ſupra.

II. In altero ſ. auctor Bajaniſmi Redivivi, ait *pluries proſcriptam* fuiſſe doctrinam illam, quæ aſſerit *ordinationem ad viſionem Dei intuitivam*, & conſequenter media ad illam conſequendam neceſſaria, fuiſse *debita primo homini*, atque hanc doctrinam innovaſſe Fulgentium Bellelli, etſi Bajum *fraudulenter objurgat, arguit, & increpat*. In eo ſitam eſſe F. Bellelli fraudem obtrectactor affirmat, quod Auguſtinianus Theologus docuerit *creaturæ rationali debitam non fuiſſe gratiam habitualem, & virtutes infuſas*. Obiter notat, *Fratrem Bellelli*, dum vult adverſus Bajum gratiam *habitualem* & virtutes infuſas fuiſse ſupernaturales, eo ipſo velle eas fuiſse indebitas; *nam vox iſta*, Naturale, inquit pag. 190. *idem ſonat ac debitum, ſimiliter iſta*, Supernaturale, *idem ſignificat ac indebitum*. Addit Bajum nullibi aſſeruiſse, gratiam *habitualem*, & virtutes infuſas *debitas fuiſſe primo homini*, cum potius in dubium revocaverit, an homini illas Deus revera conceſſerit, ut conſtat ex cap. 2. Opuſculi de caritate. Miratur propterea, quod *Frater Bellelli* talem *frontem* habuerit, ut Bajo falſam doctrinam adſcripſerit, quo damnatas theſes in alienum ſenſum detorqueret, atque cenſuram Pontificiam vitaret. Concludit hoc paragrapho, *Fratrem*

Bajan. Rediv. pag. 187.

Digitized by Google

trem Bellelli turpiter falli , cum talibus effugiis ceteros putat fallere .

Facillime hæc diluuntur ex dictis; nunquam enim proſcripta fuit ſententia , quæ docet hominem abſque *intuitiva Dei viſione* futurum fore miſerrimum ; quoniam nunquam proſcripta fuit ſententia altera, quæ propugnat ipſam viſionem *intuitivam* eſſe finem imaginis Dei *connaturalem*, quoad inclinationem & appetitum; ſed ea tantummodo opinio damnata eſt, quæ aſſerit media neceſſaria ad viſionem illam conſequendam fuiſſe homini a Deo condito & integro naturalia , proportionata naturæ , eique debita , quomodo debentur proprietates , quæ ex ipſa natura bene conſtituta oriuntur, ut inquit Bellarminus, de quo cap. 1. §. 1. Nec Fulgentius Bellelli gerit ſeſe fraudulenter, dum inquit damnatum Bajum, propterea quod dixerit *gratiam habitualem, & virtutes infuſas, debitas primo homini*: id enim, quod vir præclariſſimus, quantum attinet ad gratiam *habitualem*, ſcripſerant Gonetus, Eſtius, Noriſius, aliique plurimi, imo & ipſe Anonymus pag. 69. qui hæc non objiceret & recoqueret, ſi memoria polleret tenaciori. Mirandum vero non eſt, hæſitaſſe Bajum an gratia *habitualis & virtutes infuſæ* ſint admittendæ, quando eas inter naturalia dona, & proprietates naturæ adhuc integræ adnumerandas eſſe putavit : ſed hoc potius , multumque mirandum , illos tanquam Bajaniſtas traduci, qui illam gratiam, virtuteſque ſupernaturales, atque a naturæ bene conſtitutæ naturalibus qualitatibus plurimum diſcrepantes eſſe fatentur . At de his plura capite præcedenti, in quo gerras iſtas, & cavillulas diſſipavi. In his autem , quæ Anonymus ſubjicit, *Vox iſta*, Naturale, *idem ſonat, ac debitum: ſimiliter iſta*, Supernaturale, *idem ſignificat , ac indebitum* , nemo non videt pertenuem ac fallacem accuſatoris hujus memoriam , ſimulque doctrinam parum alienam ab illo eodem errore, cujus alios inſimulat, & proculdubio falſiſſimam. Pagina enim 73. *Bajaniſmi Redivivi* docet auctor creationem primi hominis ampliori ſignificatione vocari gratiam, *Cum ſit beneficium gratuito conceſſum Deo , utpote quod potuiſſet non concedere* . Sunt ergo beneficia quædam gratuita , ideoque *non debita*, cujus generis

neris ſunt munera creationis, quæ tamen non ſunt dona *ſupernaturalia*. Addit eo loci accuſator memorioſiſſimus, *Gratia etiam dici poteſt omne beneficium indebitum, creaturæ conceſſum, etiamſi ordinem naturalem non excedat*. Debitum itaque non idem ſonat, ac *Naturale*. En ſingularis, quem innuebam, memoriæ lapſus. Manifeſtum inſuper eſt ex cap. 1. §. 3. Bajum appellaſſe dona collata primo homini *gratiam*, ſed in ſenſu ampliori, & *non improbanda ratione*, quatenus non debebantur meritis præcedentibus, & gratuitâ Dei bonitate collata fuerunt, & nihilominus in ſenſu Baji illa dona non erant *ſupernaturalia*. Verum ſi idem ſignificat *ſupernaturale*, ac *indebitum*; collata primis parentibus dona, errore Baji ſalvo atque immuni, dici poterunt ſupernaturalia, quoniam fatente Bajo fuerunt *indebita*: immo ſupernaturalia dona dicenda erunt natura, creatio, liberum arbitrium, & gratia Pelagianorum; non debita, ſed *gratuita Dei bonitate donata*. Falſiſſima proinde eſt illa *indebiti*, ac *ſupernaturalis* promiſcua ſignificatio, ex qua ſequeretur non fuiſſe naturalia, ſed ſupernaturalia, corpus, animam, pulchritudinem, juventam, robur, paradiſum voluptatis, dominium ſupra feras, & volucres, aliaque plura naturalis ordinis, quæ primo homini nullatenus erant debita. Quapropter inter ſupernaturale & indebitum ita diſtinguendum eſt, ut *indebitum* dicatur, quod non debetur præcedentibus meritis, ſive naturalis ordinis illud ſit, ſive naturalem ordinem tranſiliat; *ſupernaturale* vero dicatur, quod non pertinet ad naturalem rerum conſtitutionem, neque a natura promanat, neque ab aliqua naturali cauſa, ejuſque ſolitaria virtute poteſt produci, atque id etiam a Maſtrio traditum eſſe conſtat ex cap. 1. §. 6. num. 2. Nec ergo fallit, nec fallitur quiſquis hæc docet: ſed potius adverſarius, ut phraſi utar Terentiana, *fallacia alia aliam trudit*. Non deſunt præterea Theologi præſtantiſſimi aſſerentes non requiri ut aliquid ſit *vere gratia, ac beneficium indebitum*, nobiſque per Chriſtum divina miſericordia præparatum, quod ſit ordinis ſupernaturalis, ſed gratiam diſtinguunt in ſupernaturalem, ac naturalem; pro qua ſententia laudantur a Baſilio Poncio Releƈt. de Grat. pag. 53. & 69. Aegidius in 2.

diſt. 26.

diſt. 26. S. Thomas 2. 2. quæſt. 136. art. 3. ad 2. Capreolus in 2. diſt. 29, q. 1. Bellarminus lib. v. de Grat. & lib. Arbitrio cap. 7. Vaſquez 1. p. diſp. 88. cap. 1. & 1. 2. diſp. 189. cap. 16. Molina in Concord. d. 14. & 35. Leſſius de Aux. in Appendic. cap. 10. aliique permulti, de quibus eo loci Baſilius Poncius. Verum id quoque ignoravit, qui ait, *Vox iſta* Naturalis *idem ſonat*, ac debitum.

Itaque ut ab eximio aliquo Theologo percipiamus, quo ſenſu *naturale* accipi debeat in ea quæſtione, in qua de originali juſtitia, & de gratia primi hominis adverſus Novatores pertractatur, adeamus clariſſimum controverſiarum Chriſtianæ Fidei auctorem, Robertum nempe S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalem Bellarminum. Is de Gratia primi hominis cap. 5. demonſtraturus rectitudinem, quam in creatione Adam accepit, fuiſſe *naturale donum*, ait multis modis dici aliquid *naturale*, quorum primi tres etiam ſupernaturalibus gratiarum muneribus competunt; ideoque docet quæſtionem agitari de *naturali* juxta quartam propriamque ſignificationem. Eſt enim *naturale* primo modo ſumptum, quod habetur a nativitate: ſecundo modo quod eſt naturæ conſentaneum, quodque ipſam naturam non deſtruit, ſed ornat: tertio modo quod tametſi donum ſit gratuitum, tamen naturam juvat, ac perficit in operibus naturalibus. His autem tribus modis explicatis, *Quarto naturale vocatur* (inquit Bellarminus) *quod aut eſt pars naturæ, aut fluit a principiis naturæ: qua ſignificatione corpus & animus, facultates quoque tum ſentiendi, tum intelligendi, atque operationes quæ ab eiſdem facultatibus exercentur, naturalia eſſe dicuntur. Atque hæc eſt ſignificatio, de qua hoc loco proprie diſputamus, & naturali, hoc modo conſiderato, valde proprie opponitur ſupernaturale*. Ac paucis interjectis, *Jam igitur Adverſarii cenſent, rectitudinem illam, in qua creatus eſt Adam, fuiſſe illi naturalem hoc ultimo modo, nimirum quod fuerit quædam ſanitas debita naturæ, aptaque naſci ex ipſa natura bene conſtituta, ideſt, non corrupta: & nunc hominibus, qui eam rectitudinem amiſerunt in Adamo, deeſſe bonum aliquod naturale, quale deeſſet pecudi ſi cæca, vel claudicans, vel febricitans naſceretur. Et ſi nunc alicui homini originalis illa juſtitia divinitus*

Bellarm. tom. 4. pag. 7.

nitus redderetur, dicerent eam eſſe donum ſupernaturale per accidens, non per ſe, ut diximus de oculis redditis cæco nato. Eadem omnino cum hæreticis, adverſus quos diſputat Eminentiſſimus Bellarminus, ſenſiſſe Michaelem Bajum teſtatur Bellarminus ipſe, citatus cap. 1. §. 1. num. 3. & hoc a nobis demonſtratum eſt eodem cap. §. 3. num. 3. & 7. In his ergo controverſiis, in quibus adverſus hæreticos, & adverſus Bajaniſtas tenemur aſſerere rectitudinem, atque integritatem primi hominis non fuiſſe naturalem, vox iſta *naturalis* debet accipi, quatenus *naturale eſt pars naturæ, aut fluit a principiis naturæ*.

Addamus Bellarmino Guillelmum Eſtium inter Theologos Scholaſticos præſtantiſſimum: qui diſt. 25. ſecundi ſenten. libri, poſtquam plura argumenta præmiſit, quorum aliqua videntur demonſtrare gratiam angelorum ac primi hominis fuiſſe naturalem, aliqua vero, inter quæ comprehenduntur etiam Bajani articuli 21. 23. 24. 27. 53. & 76. in quibus enuntiatur & continetur proſcriptum dogma, de quo nunc diſputamus, ut inquit auctor *Bajaniſm. Rediviv.* pag. 3. & 76., evincunt gratiam illam fuiſſe ſupernaturalem, §. 4. propoſitam quæſtionem ſolvit hac diſtinctione ei, quam attulit Bellarminus, ſimillima: „ Si naturale id dicatur, quod Deus indidit, aut contulit cuique rei quando naturam ejus inſtituit; hoc modo non dubitatur ab iis, qui hominem in gratia conditum docent, quin gratia fuerit ei naturalis: quomodo etiam corporis immortalitatem ei naturalem fuiſſe diximus ad diſt. 19. Rurſum ſi naturale dicatur, quod naturæ conſentaneum eſt, quodque eam ornat ac perficit, etiam hoc modo certum eſt gratiam non ſolum primo homini fuiſſe, verum etiam nobis eſſe naturalem, ut & ceteras etiam virtutes, ipſamque adeo vitam æternam. Quod ſi naturale vocetur, quod cuique ineſt a nativitate, ſive ſit naturæ bonum & perfectivum, ſive e contrario malum & noxium; hoc quidem pacto juſtitia & gratia primo homini naturalis erat, nobis autem peccatum, & gratiæ privatio naturalis eſt, juxta illud Apoſtoli Epheſ 2. *Eramus natura filii iræ*. Verum præter hæc, & propriiſſime id dicitur naturale, quod eſt aut ipſa natura, aut pars naturæ, aut quod a naturæ

Eſtius tom. 2. pag. 293. edit. Pariſ.

principiis profluit, quodve in natura ſufficientem cauſam habet. Juxta quem modum corpus & anima, ſenſus, intellectus, ceteræque facultates animæ cum ſuis operationibus naturales dicuntur: quomodo etiam artes, ſcientiæ, ceterique habitus, qui ſolis naturæ viribus acquiri poſſunt, recte vocantur naturales. Hoc autem modo gratia non poteſt dici naturalis fuiſſe primo homini. Conſtat enim quod neque natura ipſa, neque pars naturæ ejus fuerit, neque potentia naturalis, neque habitus ejuſmodi, quem ſolis naturæ viribus acquirere poſſibile ſit. Sciendum autem inter quatuor modos jam enumeratos, quibus aliquid naturale dici conſuevit, ſolum poſtremum proprie opponi ei, quod dici ſolet ſupernaturale. Nam ei, quod primo, aut tertio modo naturale dicitur, id opponitur quod rei inſtitutæ, aut genitæ poſtea advenit, ſive naturaliter adveniat, ſive ſecus, & ſive bonum ſit, ſive malum. Ei vero, quod ſecundo modo naturale dicitur, opponitur id, quod eſt contra naturam. Cum ergo quæritur, utrum gratia fuerit primo homini naturalis, an ſupernaturalis, ſi ſupernaturale intelligas id, quod communiter Theologi intelligunt, neceſſe eſt naturale accipi in ea quæſtione poſtremo modo jam explicato. Quocirca ad quæſtionem ſimplex & abſoluta erit reſponſio, non naturalem, ſed ſupernaturalem primo homini fuiſſe gratiam. „ Hoc eſt Theologice loqui, & recte id, quod eſt *naturale*, percipere.

Bajan. Rediv. pag. 139. III. In tertio paragrapho illud Anonymus in Fulgentio Bellelli cenſoria animadverſione perſtringit, quod ideo ſupernaturalem dixerit beatitudinem, quia omnes ſuperat naturæ vires; affirmatque id nunquam fuiſſe negatum a Bajo, & idcirco vitari non poſſe hoc effugio Pontificiam cenſuram. Rodit inſuper, vellicatque diſtinctionem inter finem, & media, quorum unum Imagini Dei *naturalem*, hæc *ſupernaturlaia* lib. 3. cap. 12. *de ſtatu creat. rat.* Auguſtinianus Scriptor aſſeruit. Hunc ſibi non conſtare pronuntiat, eo quod ſimul viſionem intuitivam *naturalem*, ac *ſupernaturalem* conſtituerit, naturalem quantum *ad appetitum*, *& inclinationem*, *quia ſola eſt naturæ rationalis requies*, *& beatitudo*; ſupernaturalem, *quoniam non eſt naturæ viribus aſſequi-*

quibilis, ſed per ſuperaddita naturæ adjutoria. Appellat hæc inanem verborum fucum, quo nemo *perlectari* debet, quum iiſdem cavillationibus uſus fuerit Janſenius, quem F. Bellelli perfecte imitatus nec a Baji doctrina recedit, nec declinat Pontificiam cenſuram. Provocat demum virum in pace dormientem, ut indicet quo in loco Bajus gratiam, aut *naturam*, aut *proprietatem naturæ* appellaverit, ſiquidem hoc Janſenianum effugium merito contempſit Urbanus VIII. damnans librum Iprenſis Epiſcopi, quod contineret doctrinam in Bajo proſcriptam.

Repetitæ cantilenæ ſunt iſtæ. Enimvero exiſtimaſſe Bajum, quod homo *ſolius naturæ viribus* aſſequi valeat *intuitivam Dei viſionem*, gratiamque ad id aſſequendum neceſſariam a donis naturalibus non ſejunxiſſe, evidenter demonſtratum eſt in primo hujus velitationis capite §. 1. 2. & 3. Inſuper non eſſe commentum Janſenianum, nec ſubterfugium illitum inani fuco verborum, nec aſſertionem in Bajo, vel in Janſenio ab Urbano VIII., vel ab alio Romano Pontifice anathemate inuſtam, ſed vulgarem, immo judicio Molinæ communiorem ſententiam Scholaſticorum, quod *viſio Dei per eſſentiam* ſit homini, & angelo finis *naturalis* quoad appetitum, & *ſupernaturalis* quoad aſſecutionem, conſtat ex eodem capite §. 6. Præterea nullatenus repugnare, quod *intuitiva* viſio Dei ſit finis *naturalis* creaturarum rationabilium, quantum attinet ad inclinationem, & *ſupernaturalia* ſint media, quibus ad viſionem illam perveniunt, norunt, qui lectitarunt ejuſdem Molinæ, Bellarmini, Maſtrii, aliorumque locupletiſſima teſtimonia: norunt, qui ſciunt rationalem animam ſeparatam a corpore naturaliter hujus unionem appetere, quam tamen aſſequi non poteſt naturæ viribus: norunt denique adoleſcentuli in caſtris dialecticorum luctantes, quorum neminem fugit pronunciatum illud, *Contradictio eſt de eodem ſecundum idem*. Legat, obſecro, adverſarius vel unum Recupitum lib. VI. de Verit. quæſt. I. aſſerentem, ac demonſtrantem has propoſitiones, *In homine eſt appetitus innatus ex affectu aſcendendi ad cognitionem perfectam primæ cauſæ: Stat in homine appetitus innatus viſionis Dei, etiam ſine potentia naturali ad eam-* P. S. Cæſar Recupitus p. 454. & ſeqq.

 dem:

dem : Appetitus naturalis nihil aliud eſt, quam habitudo naturæ ad aliquid, quo habito ſit quies, quo non habito ſit tendentia ad illud: Ex cognitione Dei naturali abſtractiva & imperfecta incitatur deſiderium cognoſcendi primam cauſam perfecte, & per eſſentiam: Nihil finitum poteſt quietare deſiderium intellectus: Cognitio Dei abſtractiva eſt inquietativa; & quo magis perfecta, magis inquietativa: Potentia, quæ reſpectu ſummi boni ut aſſequibilis dicitur obedientialis, reſpectu ejuſdem ut appetibilis dicitur appetitus innatus, prout eſt principium inclinativum ad deſiderium frequens ejuſdem. Quid in argumentis, quæ appellat *Bellellina, vana, tædioſa, ſophiſmatibus plena*, offendere potuit Anonymus, quod in hiſce propoſitionibus non contineatur, aut ex iiſdem non inferatur, ſi excipias harum barbariem, tumidamque ſermonis ruſticitatem?

Bajan. Rediv. pag. 169. IV. Pergit accuſator demonſtrare quomodo Bajus, & F. Bellelli inter ſe conveniant circa *impoſſibilitatem ſtatus puræ naturæ*, hujuſque convenientiæ hæc argumenta producit. 1. *Uterque aſſerit debitam creaturæ rationali caritatem actualem neceſſariam ad obtinendam beatitudinem.* Ludibundum argumentum, quoniam Bajus caritatem illam naturæ viribus, Fulgentius Bellelli ſupernaturali gratiæ auxilio adſcribendam exiſtimat. 2. *Si gratia habitualis eſt medium ad obtinendam viſionem Dei, igitur & hæc debita erat primo homini; aut contra, ſi non erat debita, non eſt medium neceſſarium, potuitque ſine gratia habituali viſio Dei intuitiva obtineri, ideoque non accipient rationem meriti opera, ex quo fiant ab homine in ſtatu gratiæ conſtituto: quod eſt damnatum in Bajo.* At hæc quoque futilis cavillatio; nam quamvis dicatur *gratiam adoptionis* fuiſſe debitam *ex lege providentiæ*, ut videtur aſſerere P. Bellelli pag. 468. non inde tamen ſequitur illam gratiam non eſſe ſupernaturalem: & rurſus accuſator *debitum*, ac *naturale* confundit. Deinde per gratiam actualem, quæ conferenda erat homini tanquam medium ad beatitudinem conſequendam, poterat homo mandatis obtemperare, & *de congruo* promereri juſtificationem: hac vero divinitus collata, promereri *de condigno* beatitudinem: nam in ſententia plurimorum Theologorum de facto angeli, & homo conditi fuerunt *abſque gratia ſanctificante*, non

non tamen deſtituti mediis neceſſariis ad finem ſuum conſequendum; & in ſtatu naturæ lapſæ eadem media conferuntur permultis nondum juſtificatis 3. *Quod Bajus aſſeruit in damnata propoſitione 42. juſtitiam, qua juſtificatur impius non conſiſtere in gratia aliqua animæ infuſa; hoc idem aſſeruit Frater Bellelli demonſtrans libro 1. de ſtatu creat. rat. cap. 11. actualem caritatem juſtificare*. Ceterum ficulnea eſt *Vide Bellel. ib. pag. 48. 67.* tertia hæc objectatio, primum quia eamdem cum Fulgentio Bellelli ſententiam propugnant Theologi præſtantiſſimi, inter quos Gabriel Vaſquez in 1. 2. diſput. 203. cap. 3. Deinde Theologus noſter profitetur ſe loqui non de juſtitia, quæ eſt remiſſio peccatorum, ſive de juſtificatione *abſoluta*, ſed de juſtitia *initiali & inchoata*. Præterea fatetur inchoatam illam juſtitiam non eſſe *juſtificationem*, ſed a vera *juſtificatione* ſejungi: hanc vero nunquam ſeparari a remiſſione peccatorum, meritoque damnatum fuiſſe Bajum, qui propoſit. 43. veram juſtificationem a remiſſione peccatorum ſegregavit. 4. *Rejecit Fulgentius Bellelli, quod tradunt Theologi Orthodoxi, caritatem actualem juſtificare diſpoſitive, non formaliter, ſcribens formaliter, & natura ſua actualem converſionem creaturæ ad incommutabile bonum reddere animam juſtam: nihil autem audacius, nihil expreſſius aſſerere auſus eſt Bajus, ut conſtat ex propoſitionibus 13. 15. 2. 42. & 66. quas F. Bellelli ſilentio præterire maluit, quam inani effugio ad ſenſus mere commentitios deflectere*. Verum his verbis immerito crimen a ſe confictum Cenſor exaggerat. Enimvero ut Auguſtinenſis Theologus audaciæ, & Bajani erroris poſſet jure meritoque redargui, oſtendendum foret, quod non tantum caritati actuali adſcriberet rationem quandam *inchoatæ juſtitiæ*, verum etiam quod ſine caritate *habituali* agnoſceret cum Bajo *veram juſtificationem, ac meritum vitæ æternæ*: hunc enim eſſe ſenſum damnatum illarum propoſitionum præmiſerat idem accuſator parte 1. pag. 33. At P. Bellelli tota illa *De ſtatu creat. rationalis pag. 9 25. 468.* diſſert. præter caritatem actualem admittit caritatem *habitualem, & ſanctificantem, quæ animam ſanctam, & juſtam reddit permanenter*: huic caritati, & gratiæ habituali tribuit, *ut hominem faciat filium Dei adoptivum*: negat ſine eadem gratia eſſe in creatura rationali *jus proximum* ad intuiti-

tuitivam Dei viſionem, quæ omnia præcitatis Baji propoſitionibus adverſantur. Vide ſupra §. 3. hujus capitis. 5. *Affirmans P. Bellelli juſtificationis nomen ab Auguſtino latiori ſignificatione non ſemel acceptum, non recedit ab errore Bajani articuli 43. quo aſſeritur in Catechumenis ante baptiſmum eſſe veram juſtificationem, ſeparatam tamen a remiſſione peccatorum: atque ad vomitum rediens novis momentis ex Auguſtino calumnioſe fictis, ſemper probare nititur caritatem actualem formaliter eſſe hominis juſtificationem. Futilius quoque miſerrima illa diſtinctione juſtificationis perfectæ, & imperfectæ, propoſitionem damnatam nititur evitare, cum ea, quæ non differunt, niſi ſicut perfectum differt ab imperfecto, ejuſdem ſint ſpeciei, ideoque tam perfecta, quam imperfecta juſtificatio, vera eſt, atque ſpeciei ejuſdem. Fruſtra itaque F. Bellelli ſemetipſum de Bajaniſmo purgare tentat, maxime quod etiam Bajus in Opuſc de Juſtit. cap. 7. de Catechumeno, & pœnitente, etiamſi propoſito & converſatione multos Dei filios ſuperet, inquit, Nondum poteſt juſtus vocari. Nullatenus ergo F. Bellelli doctrina a Baji doctrina diſcrepat, nec poteſt a ſe notam Bajaniſmi amovere*. Verum & hæc argumentatio contra Fulgentium Bellelli ſolum verborum ſtrepitu conſtat. Bajus enim *intelligebat* (inquit Gabriel Vaſquez in 1. 2. diſput. 192. cap. 1. num. 4.) *Catechumenos per gratiam fidei & caritatis vere eſſe juſtificatos, & habere meritum vitæ æternæ; tamen ad eam conſequendam indigere remiſſione peccatorum per ſacramentum. Sic docebat ille prop.* 19. & 33. Quo autem in loco invenies Fulgentium Bellelli appellare caritatem actualem, initialem atque imperfectam, *juſtificationem* talis generis, quæ habeat *meritum vitæ æternæ?* Præterea etiamſi Theologus noſter docuiſſet hominem juſtificari *tam actu dilectionis Dei ſuper omnia, quam habitu*; nonne idem docuerunt perlaudatus Vaſqueſius, & ſi huic fides habenda eſt, Ruardus Taper, Hoſius, Caſalius, aliique Theologi præſtantiſſimi? Imperite ergo, aut malevole Anonymus in unum permiſcet ſententias Catholicas, atque Bajanas. Lege diſſert. 4. Lamberti Le-Drou cap. 1. pag. 360. Inſuper tantum abeſt, ut Bajus perfectam ab imperfecta juſtitia diſtinxerit, ut expreſſe docuerit oppoſitum prop. 60. & 61. de quibus egimus diſſert. 1. §. 1. num. 9. Rurſus in Cate-

Tom. 2. p. 362.

Vaſq. ibid. diſp. 203. pag. 449. & ſeqq.

Catechumeno ante remiſſionem peccatorum aſſeruit Bajus *caritatem, quæ eſt legis plenitudo*: cum doctiſſimus Bellarminus lib.2. de Pœnit.c.13. affirmet *neminem recte vivere, neque legem implere, niſi juſtificatum*. Ad hæc caritatem *inchoatam* eſſe *inchoatam* juſtitiam, & caritatem *perfectam* perfectam juſtitiam, revera Auguſtinus ſcribit cap. poſtremo *de natura & gratia*, neque F. Bellelli *contumelioſe* id fingit; ſed contumelioſe id illi imputatur quod fingat. Poſtremo tametſi perfectum & imperfectum ſint *ejuſdem ſpeciei*, uni tamen debetur prærogativa, quæ non debetur alteri; nam calor intenſus trahit ſecum *ſubſtantialem formam*, quam non trahit calor remiſſus: & caritati perfectæ ac prædominanti conjuncta eſt ea gratia, quæ ſanctificat, & eſt conſortium divinæ naturæ; quæ gratia non ſemper conjuncta eſt caritati initiali, atque imperfectæ. Non pigeat legere, quæ ſcripſimus lib.35. cap. 6. in quo hæc omnia fuſiori ſtylo enodavimus.

Bajus de Carit. cap. 7. tom. 1. pag. 98.

Vide de modo Reparat. lib. v. cap. 10. p.329.

V. Proſequitur ſuam accuſationem Anonymus, & quinta ſectione agit de immunitate a morte, a concupiſcentia, ab ignorantia, ceteriſque hujus vitæ miſeriis: in qua immunitate aſſerenda contendit Fulgentium Bellelli non recedere a Bajo; ſed abſtinet ab impugnanda ſententia illa quantum *ad concupiſcentiam* ſpectat, quoniam nonnulli Theologi docuerunt Deum non potuiſſe hominem condere obnoxium ipſi concupiſcentiæ. Qua autem ratione hanc *F. Bellelli* cum Bajo cohærentiam demonſtrant? Primum quoniam propoſitionibus 53. & 69. Baji *diſtortos ſenſus affingit, nec erubeſcit ad nauſeam uſque iterare, quæ Bajaniſtæ evomuere de famoſa virgulæ tranſpoſitione. Ait quoque F. Bellelli propoſitionem 53. falſam eſſe in ſenſu Baji, at non eſſe falſam, ut ſonat, cum Deus non potuerit hominem condere peccatorem, qualis nunc naſcitur. Id vero nec in Baji mentem venit unquam, ſed negavit is tantum, non poſſe hominem condi corpore fragili, & morti obnoxio, animoque hebeti, atque prono in voluptates, & ſenſuum oblectamenta; oppoſitum vero docuerunt in Expoſitione illa ſua ſæpius commemorata Theologi Lovanienſes. Ulterius Fr. Bellelli nunquam in Opere de Statu creat. ration. dignatur reſpondere in quo ſenſu propoſitio illa 53. Baji ſit falſa. In tractatu autem altero de modo reparationis excogitavit ſenſum alium ficti-*

Bajan. Rediv. pag. 206.

fictitium, nempe quod Deus non potuiſſet creare hominem, qualis nunc naſcitur, veræ gratiæ indigentem; ita enim ſcribit lib. 4. cap. 8. & in propoſit. Queſnelli 70. §. 2. At nullum verbum in prop. 53. quæ hanc limitationem requirat; ſed damnata illa eſt in rigore, & proprio verborum ſenſu ab aſſertoribus intento, ideoque in illo fictitio ſenſu, quem illi F. Bellelli nititur adtribuere. Præterea quodnam diſcrimen eſt *inter Bajum, & hunc Baji diſcipulum*, cum uterque aſſerat creaturam rationalem non potuiſſe a Deo condi *abſque gratiæ adjutorio*, non potuiſſe creari *abſque ordinatione in viſionem Dei intuitivam*? Uterque ergo meretur affici *eadem cenſura*. De immortalitate etiam Auguſtinianus Theologus pertractans *ſubtili & doloſa evaſione* vitare enititur cenſuram propoſitionis 75. dicens *immortalitatem primo homini debitam ſolummodo fuiſſe titulo juſtiſſimæ providentiæ, damnatum vero Bajum, quod debitam dixerit tanquam naturæ proprietatem*. In hoc ſemper *Novatores* errant, quod *contumaciter* affirmant Deum fore injuſtum, *ſi mortalem crearet hominem, antequam peccaret*. Quod ſpectat ad propoſit. 69. Baji, quæ eadem eſt cum 20. Queſnelli, *ut fucum faciat incautis*, F. Bellelli *per varias mendacii ac fraudis ambages*, inquit, *Fide tenendum eſſe, quod Deus aliquoties innocentes affligit, cum animæ in purgatorio exſolvant temporalis pœnæ reatum, parvuli baptizati plerumque doloribus plectuntur, & permulti, qui carent gravis peccati macula, ſæpe afflictionibus purificantur. Quis, niſi deſipiat, hunc ſenſum tribuit Queſnellianæ propoſitioni*? At neceſſum erat hæc confingere, ut error proſcriptus a Summo Prntifice *ſartus tectus* perſiſteret. Quid plura? Errorem Baji & Queſnellii renovavit *F. Bellelli*, dum lib. 3. *de ſtatu creat. rationalis* ante peccatum cap. 26. ait, *Alienum eſſe a juſtitia Dei, ut innocentes vel levi pœna puniantur*. His invicte probatum eſt, in ſcriptis F. Bellelli *reviviſcere doctrinam Baji de impoſſibilitate ſtatus puræ naturæ, quæ doctrina ad tria capita revocatur*. 1. *Quod Deus non potuit condere creaturam rationalem abſque juſtitia originali, nec ei denegare media ad ſalutem neceſſaria*. 2. *Non potuit illam creare, quin deſtinarit ad viſionem ſui ipſius intuitivam*. 3. *Non potuit illam creare obnoxiam morti, concupiſcentiæ, ignorantiæ, ceteriſque hujus vitæ miſeriis. Quos errores*

rores F. Bellelli ſuſe pertractat, propugnat, atque acerrime deſendit in aureolo illo Opuſculo, De ſtatu creaturæ rationalis ante peccatum. Hactenus accuſator.

Hæc, quæſo, talia ſunt, propter quæ Fulgentius Bellelli non Bajaniſmi tantum, verum etiam *inverecundiæ, mendacii, fraudis*, & *contumaciæ* reus palam, editiſque voluminibus erat traducendus? At hæc omnia ſæpe iterumque, in hac etiam diſſertatione, eradicata fuerunt, evulſa, contrita. Oro, ſi quid humanitatis in Scriptore tali atramento, ac venenato ſtylo memoriam optimi viri vellicante, reſiduum eſt, ut humaniter excipiat quod ipſius argutiis, non invictis, ſed vitreis, non ſolidis, ſed ventoſa indignatione tumentibus, inflatiſque reponam. Ac primum, ſi nonnulli Theologi, immo bene multi, & quidem graviſſimi, prout demonſtravi cap. 1. §. 7. docent non potuiſſe hominem a Deo condi ſubjectum motibus concupiſcentiæ, qua nunc laceſſimur; propoſitio igitur 53. Baji non eſt damnata, niſi prout complectitur dona quælibet primæ conditionis, ac ſingillatim *gratiam ſanctificantem*, & exaltationem in divinæ naturæ conſortium, ut explicarunt præclari viri, Eſtius, Gonet, Noriſius, de quibus cap. 1. §. 1. inſtitutus eſt ſermo. Inſuper ſi adverſarius abſtinendum putat a ferenda cenſura in opinionem illam circa concupiſcentiam, quam nunc experimur, quoniam revera opinionem ipſam tenent Orthodoxi quidam Theologi, debuerat pari ratione abſtinere a conviciis, cenſuriſque in ſententiam, qua defenditur *impoſſibilitas ſtatus puræ naturæ*, quoniam & hanc propugnant Orthodoxi Theologi bene multi, ut item demonſtravi cap. 1. ſect. 1. num. 13. & ſect. 9. num. 12. Jamvero quantum ſpectat ad propoſitionem 53. Baji; quod Fulgentius Bellelli præmittit de interpunctione Pianæ Bullæ, quamquam a me commentum reputetur, probatur tamen Catholicorum nonnullis, & inſuper Theologus noſter non valde dubiam eſſe teſtatur; adhibetque inſuper reſponſiones alias, ex Vaſquio, Noriſio, La Foſſe, & ex aliis depromptas; quas omnes verbis auctorum ſuorum in priori hujus diſſertationis capite præmiſimus. Immerito itaque vir probatiſſimus, fraudis, contumaciæ, & inverecundiæ hac de cauſa reprehenditur. Propoſitionem

De ſtatu creat. rational. p. 498. & ſeq.

Vide Præfat. num. 15.

Digitized by Google

vero illam quinquageſimam tertiam, *ut ſonat*, & in aliquo ſenſu veram eſſe, eo quod homo non potuiſſet a Deo condi cum peccato, cum quo nunc omnes naſcimur, recte ſapienterque P. Bellelli affirmavit, idemque ſcripſerant Cardinalis Noriſius, & Pater Macedo, prout conſtat ex dictis cap. 1. §. 1. num. 12. Neque hoc Bellelli, Noriſius, Macedo tradiderunt, quaſi crediderint fuiſſe Michaelem Bajum in ea ſententia, quod Deus potuerit condere hominem in peccato: ſed ut oſtenderent propoſitionem 53. *ut ſonat*, eſſe veram, & damnatam in ſenſu ab aſſertoribus intento. Ait accuſator, non dignari F. Bellelli in Opere *De ſtatu creaturæ rationalis*, quod Opus ironice *aureolum* vocat, aſſignare ſenſum illum auctoris damnatum. Aureolum, fulgidiſſimumque mendacium! Libro enim tertio, cap. 28. de ſenſu illo damnato accurate pertractat; & propoſitionem 53. damnatam fuiſſe affirmat, quoniam Bajus putabat concupiſcentiam eſſe *formaliter* peccatum, atque hinc inferebat, non potuiſſe hominem creari obnoxium concupiſcentiæ, quia non potuit creari in peccato: atque hæc eadem eſt reſponſio Cardinalis Noriſii, & Patris Macedo, ut ſupra vidimus. Addit P. Bellelli, juxta mentem quorumdam Theologorum, eamdem propoſitionem fuiſſe proſcriptam, quia Deus potuit condere creaturam rationalem *ſine gratia ſanctificante*: atque hanc reſponſionem eſſe Goneti, Eſtii, & Fulgentii Foſſei, luce meridiana claret ex primo capite præcitato. Reſpondit eo quoque in loco P. Bellelli damnatam propoſitionem illam, quoniam Bajus putabat primæ conditionis dona ita fuiſſe debita, ut pertinerent ad naturalem conſtitutionem, ſeu naturalem quamdam proprietatem. Altera item reſponſio, quæ traditur *de modo Reparat.* lib. IV. cap. 18. pag. 212. nempe quod Bajus negaverit hominem in ſtatu integritatis *fuiſſe veræ gratiæ indigentem*, non ſenſus diſtortus, ſed veriſſima ſententia eſt: ſiquidem Bajus aperte in primo homine negavit gratiam naturæ ſuperadditam, quod evidentiſſime demonſtravi cap. 1. §. 2. & 3. Corruit ergo univerſa calumniæ adverſus virum præclariſſimum machinatio. Quod autem pertinet ad propoſitionem 69. Baji, & propoſit. 70. Queſnellii, conſtat reſponſionem P. Bellelli probatam antea inſigni

Ibidem p. 504. & 505.

Digitized by Google

inſigni Theologo Toloſano. Vide cap. I. §. 9. num. 8. Adde propoſitiones iſtas non ſpectare ad ſtatum *puræ naturæ*: ſed ad præſentem *naturæ lapſæ*, in quo immunitas a morte, ceteriſque miſeriis eſt beneficium indebitum: mors autem, & afflictiones ſunt quidem peccatoribus pœna peccati, ſed juſtis convertuntur a Deo in exercitium virtutis, in occaſionem meriti, & in gloriæ incrementum. Eadem inſuper P. Bellelli reſponſio expreſſe traditur a S. Thoma lib. IV. adverſus Gentiles cap. 52. 79. & 81. ubi *ſuppoſita Dei providentia* demonſtrat mortem, hujuſque vitæ defectus eſſe pœnam peccati: immo traditur quoque a S. P. Auguſtino innumeris in locis, ac præſertim lib. 6. Op. Imperf. num. 39. atque id etiam demonſtratum eſt cap. I. §. 7. & 8. Non ergo Theologus noſter *doloſa evaſione* nititur Pontificiam cenſuram effugere; ſed Accuſator doloſa inſimulatione ventilat Theologi noſtri cineres. Utinam adhuc viveret! Aquilam cornix non provocaſſet. Hæc tamen pro illius vindiciis, & objectorum refutatione ſufficiunt: nam quæ opponuntur de tribus illis capitibus, ad quæ reducenda eſt quæſtio de *Impoſſibilitate ſtatus puræ naturæ*, confutatâ fuere cap. I. §. 6. 7. 8. & 9. Jam ergo unum, quod ſupereſt, expendamus.

VI. Sectione ultima, ac ſexta invehitur in Apologiam, quam in Opere *De modo Reparat.* inclytus Auguſtinianus Theologus exornavit, affirmans lib. 4. cap. 18. Bajum de facto docuiſſe, primum hominem fuiſſe conditum in *pura natura*, & nihil huic errori magis eſſe contrarium, *quam naturam puram tam de facto, quam de poſſibili de medio tollere*. Audaciæ eximium ſcriptorem rurſus damnans furibundus inſectator, ait illum confugere *ad paradoxum hactenus inauditum*: inquit eum *verbis ludere ac fallere*, uſurpare *ſenſus varios atque ambiguos*, *fidelem eſſe novatorum diſcipulum*: quæ eo tantum animo attigi, ut appareat cur Anonymum dixerim furibundum inſectatorem. *Quid eſt enim aliud furere* (inquit in Piſonem Marcus Tullius) *niſi non cognoſcere homines*? Etſi enim, quod abſit, Fulgentius Bellelli propria opinione deceptus in errorem prolapſus foret; nunquid propterea dicendus audax & temerarius, illuſor, fucum faciens, novatorum diſcipulus, fictitii ſenſus, effugiorum, fraudum,

Bajan. Rediv. pag. 217.

mendaciorumque captator, quibus vocabulis, ubicunque ab Anonymo, a viro ſcilicet prudente, temperato, erudito, hac mente, hac lingua, hac ſcientia prædito nominatur, continuo læditur & proſcinditur? Sed quare Apologia illa dicenda eſt *paradoxum inauditum*? Quoniam, ait accuſator, quidquid ſit de verbis illis, *Impoſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ*, certum eſt damnatum eſſe Bajum, *quod aſſeruerit non potuiſſe rationalem creaturam condi ſine ordinatione ad intuitivam viſionem Dei, neque abſque caritate, & mediis ad æternam ſalutem obtinendam neceſſariis: & certum quoque eſt damnatum eſſe Bajum, quod docuerit non potuiſſe hominem condi obnoxium morti, cæteriſque hujus vitæ miſeriis: quæ F. Bellelli pariter docens eadem pœna afficiendus eſt, etſi ne Bajaniſmi mole opprimatur, ſimulat aliquem a Bajo receſſum. Immo calumnioſe imputat Bajo, quod docuerit non ſolum ſtatus puræ naturæ poſſibilitatem, ſed etiam realem exiſtentiam, cum Bajus in locis pene innumeris contrarium tradat. Aſſignet F. Bellelli textum Baji, referat Bajana verba. Falſo id imputat Bajo, falſo, ut imperitis fucum faciat, Bajo calumniam inflat. Neque enim aliquem movere debet quod Bajus vocem naturalis uſurpaverit loquens de primi hominis integritate; ſiquidem demonſtratum eſt Bajum naturale dixiſſe quod eſt debitum. Inſtat F. Bellelli nullibi damnatam eſſe propoſitionem illam, Impoſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ: at Theologi ex dogmate definito per legitimam conſequentiam illam inferunt. Habemus igitur confitentem reum, qui acerrime propoſitionem illam defendit. Præterea F. Bellelli in varias abiit contradictiones; quippe rejiciens impoſſibilitatem ſtatus puræ naturæ, puram naturam accipit communi ſenſu Catholicorum; dum vero Bajum ſimulat impugnare, naturam puram appellat, quæ ordinata eſt in intuitivam viſionem Dei, & caritate ceteriſque donis eſt prædita. Si ſincere Bajum refellere voluiſſet, debuiſſet oſtendere ſenſiſſe Bajum, quod Deus potuerit condere rationalem creaturam abſque donis ſupradictis. Sed hoc Bajus non docuit, immo expreſſe contrarium aſſeruit. Id etiam docuit F. Bellelli cum Bajo ſentiens. Inſuper in eadem Apologia infructuoſe repetit, quod alibi tradiderat, Bajum ſcilicet aſſeruiſſe gratiam debitam Adamo innocenti tanquam naturalem proprietatem; & in caſſum recidunt omnes doloſæ illius*

Apo-

Apologiæ conatus, jam impugnati. Nec abluit Bajaniſmi ſordes, addens gratiam Adamo debitam ex lege juſtiſſimæ providentiæ, cum id etiam Janſenius docuerit, cui impie Eremita noſter conſentit. Fatendum utique auxilia neceſſaria ad ultimum finem aſſequendum fuiſſe debita primo homini, ſuppoſita ejus mere gratuita ordinatione ad viſionem Dei intuitivam. Verum non placet F. Bellelli hæc hypotheſis, ſed putat non potuiſſe creaturam rationalem condi non deſtinatam ad ipſam intuitivam Dei viſionem, & ſuppoſita ſola voluntate condendi creaturam ratione præditam, illi viſionem Dei, illi media ad hanc neceſſaria fuiſſe debita. Hæc tamen media gratiam appellat. Quo jure, qua injuria? Quiſque judicet. Hæc omnia in officina Janſenii fabricata ſunt: illi accepta referri debent; nec minus in ore diſcipuli abſurda debent exiſtimari. Hæc ad paginam uſque 228. *Bajaniſmi redivivi*, Operis cedro, auroque digniſſimi.

Evidentiſſime ex dictis hæc poſtrema objecta, & repetitæ cantiones, in quibus nil invenies præter congeriem conviciorum, refutantur ac refelluntur. Oſtendi enim ſupra illam propoſitionem, *Impoſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ*, minime per legitimam conſequentiam deduci ex damnatis erroribus Baji; ſed innumeros eſſe Theologos, qui illam abſque ulla Bajaniſmi nota propugnant, contendentes fulciri iiſdem argumentationibus, quibus S. P. Auguſtinus demonſtravit adverſus Pelagianos originale peccatum. Oſtendi *naturale* in ſenſu Baji non eſſe idem, ac *debitum* utcunque, ſed debitum, ut lumen oculorum, ut auditus, ut ſanitas, ut qualitas, & munera, quæ ſpectant ad naturalem conſtitutionem. Oſtendi etiam Bajum in *Apologia* art. 53. ſcripſiſſe, quod revera Deus potuerit condere hominem, qualis nunc naſcitur; & nihilominus turpiter erraſſe, quod vellet integritatem in illa hypotheſi conferendam fuiſſe primo homini *in origine*, ut viſus confertur catulis. Nec opportunum puto eadem ſemel, iterumque repetere, ne ſim in Apologeticis vindiciis ita loquax, & garrulus, ut eſt in urgendis conviciis Anonymus.

Duo tamen addenda puto, unum quod *Apologiam*, in qua P. Reverendiſſimus Bellelli, olim FF. Eremitarum Generalis Magiſter, & Doctor clariſſimus ait Bajum docuiſſe ſta-

tus

tus *puræ naturæ poſſibilitatem*, atque *exiſtentiam*, vocat animadverſor *inauditum paradoxum*: alterum, quod P. Bellelli noluit admittere hypotheſim, quam Theologi complures ſtatuunt, dum affirmant debitam quidem gratiam primo homini, ſed ſuppoſita gratuita hujus *elevatione ad viſionem Dei intuitivam*. Quantum ad primum attinet: Status *puræ naturæ* ille eſt, in quo homo abſque culpa, & abſque gratia conditus poſſet naturæ viribus aſſequi finem, quem naturaliter appetit. At Bajus teſte Bellarmino docuit ita primum hominem potuiſſe ad beatitudinem pervenire, ut oculi ſani poſſunt lumen recipere: Bajus teſte Turriano affirmavit hominem integrum viribus naturæ, & abſque gratia potuiſſe promereri vitam æternam: Bajus teſte Vaſqueſio aſſeruit hominem primum donatum fuiſſe iis tantum muneribus, quæ ſpectant ad naturalem conſtitutionem: Bajus teſte Suareſio in primo homine non aliam agnovit gratiam, quam illius generis, cujus ſunt munera creationis: Bajus teſte Joanne Martinez pronuntiavit de natura integra, quod Pelagius commentus eſt de natura poſt lapſum. Quomodo ergo eſt *paradoxum inauditum* illa veritas, quæ non latuit Bellarminum, non latuit Vaſqueſium, non latuit Turrianum, non latuit Suarez, non latuit Joannem Martinez? Adde momenta reliqua, quibus cap. 1. demonſtravi Bajum in natura integra nullum ſupernaturale donum agnoviſſe. Nec Fulgentius Bellelli ſibimet contradicit affirmans Bajum appellaviſſe naturam *puram*, quæ ad viſionem Dei ordinata eſt: enim vero putans Bajus Deum nulla ratione eſſe finem *ſupernaturalem* creaturæ rationalis, & viſionem Dei in natura integra nullo modo futuram fuiſſe *gratiam*, ut docet Vaſquez 1. 2. diſputat. 195. cap. 4., in ſenſu Baji nec elevatio ad viſionem Dei, nec media neceſſaria ad hujus conſecutionem, extrahunt rationalem creaturam a ſtatu *puræ naturæ*. Nec tantum Michaelem Bajum, verum etiam Janſenium reipſa admiſiſſe *puram naturam* in Adamo & in Angelis cenſet, multiſque argumentis probare conatur Sylveſter Maurus Soc. Jeſu, in Op. Theologico lib. 6. quæſt. 44. Volum. 2. pag. 138. edit. Romanæ. Hæc, alioqui obvia, medioeri cuidam Theologo, ſi animadvertiſſet præceps inſimulator, virum doctiſſimum,

ſimum, ſibique conſtantem, contradictionis & antilogiæ nequaquam redarguiſſet.

Quantum ſpectat ad hypotheſim *gratuitæ elevationis* ad finem ſupernaturalem, qua ſuppoſita debentur creaturæ rationali media neceſſaria ad ejuſdem finis conſecutionem; nos illam in ſua probabilitate relinquimus. Sed animadvertendum eſt, Theologos eidem hypotheſi innitentes ſupponere fuiſſe primum in Deo voluntatem producendi rationalem creaturam, poſtmodum illam elevandi ad ſupernam beatitudinem; cumque hæc ſit conſequens, & priori voluntate poſterior, ajunt illi potuiſſe hominem condi abſque hujuſmodi elevatione. At Fulgentius Bellelli primum in Deo ſtatuit voluntatem inſtituendi ſupernam civitatem Jeruſalem, deinde creandi homines & Angelos, ut illius cives eſſent. Audiatur Theologus præſtantiſſimus: *Poterat* (inquit lib. IV. De modo Reparat. cap. 19. pag. 215.) *poterat Deus antecedenti voluntate velle ſe creaturæ ſuæ per faciei ſuæ intuitum, beatam fruitionem, poſſeſſionemque communicare; ſicut poterat nolle. Quod autem in Deo antecedens ea voluntas ſic ſe communicandi poſſidendum præextiterit, noſtroque concipiendi modo prima voluntas formandi ſanctam ſocietatem, ſeu ſupernam Jeruſalem, totque, & non plures in ea manſiones, ſedeſque ſtatuendi, numero ſcilicet locorum prædefinito, voluntatem alteram condendi rationalem creaturam anteceſſerit, in argumento eſt, quod ſpiritualem, rationalemque creaturam, Angelicam ſcilicet & humanam, imaginem ſuam immortalem, non ſicuti pecora, ligna, aut ſaxa, ſed ſui capacem, tanquam vas grande vacuum, egenumque, atque ad ſummam increati Boni plenitudinem inhians, condiderit.* Atque hanc ſuam hypotheſim vir egregius Sanctorum Auguſtini, Damaſceni, & Thomæ Aquinatis auctoritate confirmat. Sicut ergo *ſuppoſita elevatione creaturæ rationalis ad finem ſupernaturalem*, conſenſu Theologorum omnium, debentur illi ſupernaturalia gratiæ auxilia, neceſſaria ad eumdem finem conſequendum; nec tamen deſinunt eſſe dona gratiarum, quoniam conferuntur ex liberrima illa *elevatione*, & ordinatione ad ſupernam beatitudinem: ita ſuppoſita in Deo illa antecedenti voluntate inſtituendi Jeruſalem cæleſtem, Sanctorumque ſocietatem, creaturæ rationali, & Imagini

gini Dei, conditæ ad illam ſupernorum civium ſocietatem conſtituendam, debetur in Auguſtinenſium ſententia gratia omnino ad id neceſſaria; nec proinde deſinit eſſe *gratia*, quia deſcendit ex liberrima illa voluntate Dei inſtituendi ſupernam Jeruſalem, ad quam nulla creatura a Deo condita poteſt *ſolis naturæ viribus* pervenire. Hæc eſt Fulgentii Bellelli ſententia, ab ipſo argumentis firmiſſimis communita: quæ tamen argumenta adverſarius omittit, ſola doctrinæ capita, a ſe deturpata æquiparans larvis conficti a ſe *Bajaniſmi*; dignus ſane, quem in hujus diſſertationis exitu hiſce S. P. Auguſtini verbis alloquar: *Quia his relictis, quibus ea, quæ poſuiſti, adſtruuntur atque muniuntur, ſic illa putaſti eſſe ponenda, ut tanquam in ſolitudine, defendente nullo, latrocinanter invaderes; legant hæc qui volunt ſcire quid egeris, vel potius ad ejuſdem libri conſiderationem recurrant, unde iſta repoſui, & videant ea manere firmiſſima, quæ velut infirma labefactare tentaſti.*

Lib. V. Op: Imperf. contra Julianum nu. 64. to. x. pag. 1287.

DISSER-

DISSERTATIO III.

IN QUA AB ERRORIBUS

QUI CONTINENTUR, ET PROSCRIPTI SUNT

IN BAJI PROPOSITIONIBUS

XXXIV. XXXVI. XXV. XXVI. ET XXVIII.

Alienæ demonſtrantur Auguſtinenſium Theologorum lucubrationes; ac ſententia *de referendis in Deum operibus deliberatis* fuſiori ſtylo exponitur, & vindicatur.

Quæſo, ut patienter audias; non enim de adverſario victoria m ſed contra mendacium quærimus veritatem.

S. Hieronymus lib. 1. Dialog. adverſus Pelag.

Digitized by Google

Digitized by Google

PRAEFATIO.

QUamlibenter ab hac tertia Diſſertatione abſtinerem , memor Apoſtolici præcepti , *ſine offenſione nos eſſe debere* : quod Venerio, aliiſque Galliarum Epiſcopis a Beatiſſimo Cæleſtino inculcatum num religioſe Anonymus cuſtodierit , nemo evidentius demonſtrat , quam ipſe dum ſcribit . Vereor enim ego , ne tot , tantiſque dicteriis laceſſito verbum aliquod aſperrimum ac moleſtiſſimum excidat : nec dubito quin mihi interdum eadem ſint repetenda , quibuſdam forte ingeminantibus illud Hieronymi adv. Rufinum , *Quid neceſſe fuit eadem rurſus iterare , & frequenter ingerere ?* Verum ad aliqua dolentis & exacerbati animi indicia proferenda me compellunt alte adacta vulnera , vulneribuſque adfuſum venenum , cui ita neceſſum eſt adhibere medicinam , quemadmodum humanum eſt condolere , & Chriſtianum honeſtumque dimittere ; atque ut eædem quæſtiones rurſus agantur , plurimum poſtulant hominis Auguſtinianum ſyſtema acerbe inſectantis , & penitus neſcientis pervicacia & ignoratio ; quarum una aliquantulum eſt reprimenda , altera evidentiſſime refutanda .

1. ad Corinth. 10. 32.

Epiſt. ad Pammach. tom. 4. pag. 349.

II. Inſiſtens itaque Anonymus accuſationibus ſuis adnititur demonſtrare quod nobis Bajani probentur errores , qui ſpectant ad duplicem Dei amorem , naturalem , & ſupernaturalem , ad opera cuncta infidelium , ad vires liberi arbitrii gratiâ deſtituti , & ad actiones humanas in Deum referendas , ideſt , dogmata , quæ proſcriptis articulis 34. 36. 25. 26. & 28. comprehenduntur . At quantum ad duplicem amorem attinet , quum ex priori Velitatione conſtet reprobatam fuiſſe Baji ſententiam , eo quod nullum agnoverit Dei amorem innoxium & inculpatum , qui meritum non habeat æternæ vitæ , nec ſit effectus caritatis habitualis : ex altera autem diſſertatione manifeſtum ſit Deum in ſententia Michaelis Baji eſſe creaturæ rationalis finem naturalem ,

ralem, quem innocens homo conſequi potuiſſet abſque gratia naturæ ſuperaddita, modo primæ conditionis ſervaſſet integritatem; conſequens eſt Theologos illos directe Bajo adverſari, qui in prima hominis inſtitutione agnoſcunt naturales proprietates, atque ab his diſtincta gratiarum munera; neque ad amorem incontaminatum & caſtum requirunt gratiam ſanctificantem, & commendant inſuper dilectionem Deo utroque titulo exhibitam, ſive diligatur tanquam auctor naturæ, ſive ametur tanquam ſanctificator animarum, & ſupernaturalis gratiæ largitor: fatentur quoque dari amorem honeſtum, qui non ſit actus caritatis, & nihilominus a cupiditate intime non corrumpatur, nullaque cenſura aliorum ſententiam perſtringunt, magnopere a ſtyli acrimonia, qua Bajus utitur, abhorrentes.

III. Pertractaturus de hoc duplici amore, & de ſenſu Baji proximo ſ. 1. reprehendi nullatenus debeo, ſi inter cetera illuſtrium Theologorum teſtimonia eo loci adducenda, quædam proferam, ex quibus appareat reperiri inter Orthodoxos ſcriptores, qui ſentiant non poſſe in præſenti infirmitatis ſtatu Deum ſuper omnia diligi, etiam ut eſt auctor naturæ, necnon alios idem de quocunque hominum ſtatu affirmantes; extare inſuper qui doceant non poſſe hominem lapſum ad amorem Dei auctoris naturæ ſive perfectum, ſive imperfectum aſſurgere, gratia non auxiliante ſuperna: ita enim præcluſus eſt aditus omnis criminatori, aſſerenti eos cenſendos eſſe Bajanos, qui tradunt hominem, *in quocunque ſtatu conſideretur, non poſſe per ſolas naturæ vires Deum ullo modo diligere*. Ceterum evidentiſſimum eſſe puto articulos Baji 34. & 36. agentes de naturali, & de ſupernaturali Dei amore, de præſenti potius, quam de alio hominum ſtatu enuntiatos fuiſſe: id enim apertiſſime aſſeritur a Joanne Ripalda, de quo proxime ſequenti ſ. nu. 3. idem evincitur ex ipſo Bajo quadrageſimam quartam propoſitionem explanante de amore illo Dei, qui conſurgat *ex ſolo libero corrupto hominis arbitrio*: idem ex Lenſæi, ſive Lovanienſium *Explicatione*, in qua utraque propoſitio 34. & 36. rejicitur, prout enuntiatur de amore naturali, *qui de natura non funditus depravatæ viribus exoritur*: idem poſtremo ex

Baj. Rediv. pag. 96.

Bajana pag. 99. edit. Colon. an. 1696.

Ibid. pag. 168.

ex verbis inſertis articulo 36. *Cum injuria crucis Chriſti*, quum proculdubio Unigenitus Dei Filius pro univerſo humano genere redimendo crucis ſupplicium ſubierit. Itaque ſi fatente inſimulatore Catholici nonnulli aſſerunt, *Deum nullo modo poſſe per ſolas naturæ vires diligi in hoc ſtatu*; infertur iiſdem Catholicis, quorum princeps eſt Eminentiſſimus Bellarminus lib. 6. de Grat. cap. 7., dogmatis Bajani calumnia, dum affirmat Anonymus propoſitiones 34. & 36. eatenus fuiſſe confixas, quatenus iiſdem enuntiatur Deum non poſſe diligi ullo modo *per ſolas naturæ vires*. Quapropter proſcriptæ fuerunt in eo ſenſu, quem explicavi lib. 18. cap. 4. præeuntibus viris doctiſſimis inferius commemorandis.

Bajan. Rediv. pag. 95.

Tom. 3. de Theolog. diſcipl. pag. 415.

IV. Quod ſpectat ad opera infidelium; evaneſcat oportet iniqua Anonymi criminatio, ſi quæ ſcripſimus de hujuſmodi operibus lib. 18. cap. 2. & 3. & quæ repetita ſunt diſſert. 1. cap. 2. cum iis conferantur, quæ ex Noriſio, Macedo, aliiſque compluribus ſecundo paragrapho producentur: in hoc ſiquidem convenimus, quod infideles efficiant aliquando opera undique bona ſine gratia ſanctificante, & ſine fide perfecta, non tamen abſque actualis gratiæ adjutorio; item quod non erumpat a cupiditate vitioſa quidquid ſine gratia operantur; & ulterius nulla ratione culpandi ſint ob indeliberatas actiones: quamobrem aut ſimul tanquam Bajaniſtæ damnandi ſumus, aut ſimul a Bajaniſmi nota abſolvendi. In Noriſium autem quis iterum inſurgat, niſi forte qui tali animo ſit comparatus, quali auctor Bibliothecæ Janſeniſticæ, a quo Noriſiana Opera Janſenianis adnumerantur, adjectâ notâ; quod Hiſtoria Pelagiana ter ad Sanctum Officium fuerit delata, *Mais qu'elle n'a jammais été condamnée*? ita nimirum adverſarii, quorum unus Bajaniſmi Redivivi architectus propter adhibitam Noriſianam reſponſionem damnat me *intolerandâ nec omnino ferendâ audaciâ*, adeo modeſti ſunt, adeo temperati, adeo probi, ut Noriſium ipſum in me loquentem dignentur tacite audaciſſimum dicere, & aperte appellare Janſenianum.

Bibl. Janſen. nu. 83. pag. 187.

Bajan. Red. pag. 271.

V. Nullus item in lectione Theologicorum Operum paullulum exercitatus ignorare poteſt depromptum eſſe ab eodem Noriſio, quidquid de Bajanis articulis 28. & 29. ſcripſi

ſcripſi lib. 18. cap. 5. pag. 421. idque confirmari auctoritate aliorum Scriptorum, prout conſtat etiam ex diſſert. 1. cap. 1. §. 2. atque ex proximo §. 3. Bajum quippe in ea fuiſſe ſententia, quod liberum arbitrium agere nil boni poſſit abſque gratia ſanctificante exploratiſſimum eſt, ac præter Vaſqueſium, Turrianum, Macedum, Noriſium, hoc idem tradidit Ludovicus Bail in *Opere de Beneficio Crucis*; qui etſi diſcedit ab Auguſtinianæ Scholæ principiis, agens tamen de Bajana propoſitione, *Liberum arbitrium ſine gratiæ Dei adjutorio nonniſi ad peccandum valet*, inquit: *Poteſt intelligi & de adjutorio gratiæ cujuſdam prævenientis, & de adjutorio gratiæ efficacis, & juſtificationem propriam inferentis; uterque ſenſus ab auctoribus intendi potuit; ſecundum autem primum ſenſum propoſitio eſt probabilis, & defenditur a Doctoribus quibuſdam: at juxta ſenſum ſecundum eſt falſa, & in hoc ſenſu damnatur*: & alio in loco, *Vult* Bajus *omnes pios motus produci & cauſari a gratia ſanctificante*. Verum quid Noriſium, quid Macedum, quid Vaſquium, quid Bail, quid auctores alios commemoramus? quum idem afferant & ii, quibus familiariſſime utuntur inferiores Clerici, ac tonſura initiandi: inter quos Martinus Navarrus in Manuali cap. 27. nu. 290. ait: *Opinio, quæ videtur eſſe S. Auguſtini, & aliorum antiquorum (quos ſequitur Gregorius Arimin. 2. lib. ſent. diſt. 21. & in quam inclinat S. Thomas 1. 2. qu. 109. art. 6. & S. Bonav. diſtin. 28. quamque munit Major 24. argumentis) tenet neminem poſſe ſolo libero arbitrio, & concurſu Dei generali, ſine auxilio ejus ſpeciali, etiam moraliter bene operari*. Vide ergo miram exquiſitamque Anonymi eruditionem, vide ſingularem neoterici hujus temperamentum, dum tam planam, tam obviam tritamque aſſertionem, quod Bajani articuli in ſenſu gratiæ ſanctificantis fuerint damnati, offendens in ſcriptis Auguſtinenſium, ob novitatem plurimum admiratur, atque ob doctrinæ pravitatem vehementiſſime iraſcitur.

Bail. edit. Pariſ. pag. 12. & 184.

Nav. edit. Ven. an: 1581. pag. 532. 2.

VI. Quoniam ad opera moraliter bona pertranſiit oratio; perſpicuum itidem, & ex dictis conſequens eſt, ad illa opera Bajum neceſſariam credidiſſe ſanctificantem gratiam, fidemque perfectam; neque huic dogmatiſtæ adhærere Theologos,

logos, qui requirunt gratiam aliquam actualem, ut bona ſint tam ex parte eorumdem operum, quam ex parte operantis. Nihilo tamen minus de hoc argumento, in quo latiſſime ſpatiatur *Bajaniſmi Redivivi* pars ultima, iterum pertractabo, confirmans meam Noriſiique in Auguſtiniano ſyſtemate perpetuam individuamque concordiam, & doctrinam domeſticam muniens novis, ac firmiſſimis propugnaculis. Verumtamen cur ad hæc agenda compellimur? Annon Lemoſius, annon Macedus, annon omnes noſtrates, annon exterorum plurimi, annon qui modo tradunt Theologicas inſtitutiones, intrepide ſententiam propugnant noſtram? Non opus eſt plura de noſtratibus addere. Thomas de Lemos tom. 3. Panopliæ p. 2. poſtquam affirmaverat infideles, & impios non poſſe cum ſolo concurſu Dei generali facere bona omnia moralia, ſed tantum quædam faciliora, tractat. 2. cap. 9. num. 119. exponit quo ſenſu faciliora hæc opera dixerit bona ſubjiciens: *Dicendum illud morale opus bonum, quod efficere poteſt homo lapſus ſolis viribus ſuis, & cum generali Dei concurſu ordinis naturalis, non eſſe ſimpliciter & abſolute vere bonum, etiam reſpectu finis naturalis*: addit nu. 120. quod tale opus bonum morale ex objecto & in genere, *ex parte ipſius operis tendit in Deum auctorem & finem naturæ, non autem ex parte operantis*: atque id Lemoſius diu multumque in his controverſiis exercitatus demonſtrat nu. 122. & 123. ex Auguſtino, & ex Proſpero: num. 124. ait oppoſitam ſententiam videri errorem Semipelagianorum, *qui hujuſmodi opera commendabant, & in his actum quemdam bonæ voluntatis adeſſe dicebant, cui ſtatim Deus ſua gratia auxilio ſe ingereret*; & poſt argumenta permulta oſtendit nu. 129. hominem poſt primi parentis peccatum eſſe averſum a Deo, *non ſolum ut ſupernaturali auctore gratiæ, ſed etiam ut auctor & finis totius naturæ eſt*. Atque hinc Theologus clariſſimus infert, quod ſi homo ſolis naturæ viribus poſſet operari bonum morale *propter Deum naturæ authorem, ſicut propter ultimum finem*, poſſet pariter per ſolas naturæ vires *ſe in Deum finem ultimum convertere, & auferre a ſe ſolis viribus ſuis illam averſionem, qua per peccatum a Deo authore & fine naturæ*

Lemos tom. 3. pag. 35. edit. Leodii, &c.

naturæ averſus erat, quod omnino impoſſibile eſt; ſi enim viribus ſuis tantum poteſt auferre averſionem, quam ex peccato habet a Deo authore & fine naturali, poſſet utique per ſe ſolum a ſe auferre illud, quod potiſſimum in peccato eſt: non enim eſt dubium, quin potiſſimum quod eſt in peccato ſit averſio Dei. Placuit hæc exſcribere, quoniam addunt auctoritati rationem, præmonſtrantque dicenda *§. 6.* proximæ diſſertationis. Nunc unum duntaxat animadverto, ab Auguſtiniana ſententia, quæ ſine gratia Salvatoris agnoſcit quidem opera bona ex officio & ſecundum ſubſtantiam, non autem *ex parte operantis*, nulla ratione diſcedere celeberrimum Thomiſtarum. De Macedo non ſemel diximus, rurſumque agam inferius *§.* 2. 3. & 4. ſed abunde viri hujus docti mentem exprimunt, quæ leguntur tom. 2. Collat. in 2. ſent. collat. 10. diff. 3. ſect. 2. *Omnia opera ſine aliqua fide & gratia facta, ex defectu honeſti & debiti finis vitioſa eſſe Auguſtinus judicavit; nec enim negat materialiter eſſe multa bona opera & honeſta, quæ ſine fide & gratia fiant: ſed negat ea ex recto fine, & honeſtis circumſtantiis abſque lumine fidei, & pulſu gratiæ aliquo fore*. Proxima autem pagina repetit quod non ſemel in *Cortina*, & *Scrinio* docuerat, in eo ſcilicet errore fuiſſe Bajum, ut nullum bonum opus admitteret *ſine fide perfecta, & gratia ſanctificante*.

Mac. tom. 2. Collat. pag. 589.

VII. Auguſtinianam illam ſententiam præcedenti *diff.* 2. non tantum Macedus tradidit & confirmavit, verum etiam pluribus argumentis evincere ſtuduit Scotum quoque eidem penitus adhæſiſſe. Quod ſi alia ceteris Scoti diſcipulis hæret opinio, quam hærere omnibus & doctioribus nego; fatentur tamen qui cenſent aliquod honeſtum opus concipi & gigni poſſe abſque gratia actuali, hanc eſſe opinionem aliquorum, ſed non omnium Theologorum, & damnatos fuiſſe Bajanos articulos, quoniam Bajus exiſtimavit nullum opus honeſtum in genere morum prodire poſſe a voluntate, *abſque habitu fidei, & abſque caritate habituali*; ut conſtat ex ſelectis Theſibus Romani Collegii S. Bonaventuræ anno 1743. Sancto Ignatio Lojolæ nuncupatis pag. 17. num. 58. 59. & 60. Ab illata ergo Bajaniſmi calumnia vindicat nos Majorum no-

ſtrorum

ſtrorum auctoritas, judicium exterorum, utraque Schola Thomiſtarum & Scotiſtarum, & ni fallimur, Auguſtini, & veritatis invictiſſimum, firmiſſimum, atque validiſſimum patrocinium.

VIII. Plures denique ſunt, qui omnes Baji, Janſeniique errores impugnantes, noſtram de operibus moraliter bonis ſententiam non ſolum immunem a quacunque cenſura, ſed etiam veriſſimam firmiſſimamque, & proculdubio ab Auguſtino traditam eſſe pronuntiant. Hujus generis ſunt Doctores citati a Gabriele Vaſquez 1. 2. diſp. 190., Lovanienſes & viri alii doctiſſimi primo ſequenti capite laudandi, Auguſtiniani univerſi, & complures alii præſtantiſſimi viri; inter quos connumerantur Presbyteri, qui ſub inſtituto Sancti Vincentii a Paulo ſacris Miſſionibus ſunt addicti, & calcantes beatiſſimi Inſtitutoris veſtigia, ſectatoribus Janſenii indixerunt perpetuum & implacabile bellum: hoc enim anno 1746. quo impendo aliquantulum operis Apologiæ conſcribendæ, in hac ampliſſima Urbe, in eruditorum conventu, cathedram moderantibus, & plaudentibus viris doctiſſimis, theſes Theologicas cum Superiorum facultate typis editas, nemine muſſitante, obloquente nemine, propugnarunt. Harum vero theſium ſexageſima his verbis exprimitur: *Ubi nulla gratia eſt, actus ex officio bonos & plurimos reperire poteris. Si proximum, honeſtumque finem, quo fiunt, accurate diſcutias, vix aliquos invenies nulla mala circumſtantia vitiatos: ſin quæſieris actus undequaque bonos, tum ex officio, tum ex bona operantis directione ad finem etiam ultimum, qui Deus eſt, talem & tantæ perfectionis actum ſine gratia nullum omnino reperies; mens humana peccato ſauciata infirmior eſt, quam ut actum ſuum non auxiliante Deo tam ſublime ferat. Philoſophorum & Gentilium virtutes, quas Chriſti gratia non peperit, nec vitia bene dixeris, nec virtutes ſimpliciter veras: non vitia, habent enim objecta, quæ juſtitia non reprobat; non virtutes ſimpliciter veras, nulla eſt enim ſimpliciter vera virtus, quæ Deo abſque fide placere poſſit.* Cernis, opinor, Erudite Lector, nil reliquum eſſe, quod circa Baji articulos num. 2. præcitatos poſſit nobis criminator opponere, quod omnino refutatum non ſit in priori Diſſertatio-

Th. PP. Congreg. Miſſionis anno 1746. pag. 23.

tatione, & fortaſſis hac una Præfatiuncula ſatis ſuperque diſpunctum. Aequo tamen animo patere verborum meorum prolixitatem: multiplex enim accuſatio multiplicem poſtulat reſponſionem, nec defenſoris officio, ſed accuſatoris moleſtiæ tribuendum eſt, ſi diu in litigioſa diſceptatione verſemur.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT PRIMUM

De ſenſu ceterorum articulorum Baii, de quibus Auguſtinianam Scholam Anonymus acerbiſſime criminatur.

Nititur itaque adverſarius demonſtrare, quod in Auguſtinenſium Theologorum ſcriptis, maxime vero in noſtris, & Fulgentii Bellelli lucubrationibns, iidem omnino comprehendantur errores, qui continentur in Baji propoſitionibus 34. 36. 25. 26. & 28. omnemque inſuper movet lapidem, ut evincat ex ſententia, quam nos communiter propugnamus *de referendis ſingulis deliberatis actionibus in Dei gloriam*, legitime inferri quod omnia opera, quæ non profluunt ex caritate, peccata ſint, atque a noxia cupiditate erumpant, & corrumpantur. At quantum vehemens accuſator decipiatur & erret, & quam falſum & præpoſterum ferat judicium, quamvis ex priori diſputatione ſit manifeſtum, luculentius tamen oſtendet hæc diſſertatio, quæ methodum rationemque duarum præcedentium ſervabit.

§. I.

Quo ſenſu proſcripti fuerint Bajani articuli XXXIV. & XXXVI.

PRopoſitio Baji 34. *Diſtinctio illa duplicis amoris, videlicet naturalis, quo Deus amatur, ut auctor naturæ, & gratuiti, quo Deus amatur, ut beatificator, vana eſt, & commentitia, & ad illudendum ſacris litteris, ac plurimis veterum teſtimoniis, excogitata*: atque propoſitio 36. *Amor naturalis, qui ex naturæ viribus exoritur, ex ſola philoſophia per elationem præſumptionis humanæ cum injuria crucis Chriſti defenditur a nonnullis Doctoribus*, non ideo damnatæ fuerunt, quaſi reprobata ſit ſententia eorum, qui negant Deum, ut eſt auctor naturæ, poſſe diligi ſuper omnia ſine gratia ſupernaturali, & per ſolas naturæ vires; ſed propter acerbitatem cenſuræ, & quoniam Bajus noluit admittere diſtinctionem illam duplicis amoris ex parte objecti, aut quia aſſeruit amorem omnem naturalem, qui non eſt amor *caritatis*, eſſe intrinſecus peccatum, & corrumpi a vitioſa cupiditate.

I. Bellomontanus Theologus Gabriel Vaſquez in 1. 2. diſput. 194. poſteaquam cap. 4. docuerat, *non poſſe Deum a nobis diligi amore amicitiæ ullo modo ſine auxilio gratiæ moventis, ſive in ſtatu naturæ corruptæ, ſive integræ*; & *univerſe* tradiderat, *nullum amorem erga Deum poſſe eſſe ex ſolis viribus naturalibus*; proxima autem diſp. 195. cap. 2. acerrime impugnaverat diſtinctionem duplicis dilectionis Dei ſuper omnia, *ut finis naturalis*, atque *ut finis ſupernaturalis*, eo modo, quo aliqui duplicem hanc dilectionem ita diſtinguunt, *ut illa, non iſta fiat ex ſolis viribus liberi arbitrii*, cap. 4. num. 28. objicit ſibi Bajanam illam propoſitionem 34. & ſequentia reponit: *Reſpondeo, ibi nihil agi de materia propoſitionis, quod ſpectat ad duplicem amorem, ſed quod attinet ad nimis auſteri, & ſeveri judicii libertatem, qua perſtringebat auctor ille Doctores, qui prædicta diſtinctione utebantur, ut de aliis etiam loco allegato dictum eſt*, nempe diſt. 190.

Tom. 2. pag. edit. Lugdun. an. 1631. pag. 377.

Pag. 383. pag. 387.

cap. 18.

cap. 18. *& a propoſitione prædicta, quæ continet duram, & nimis rigidam notam oppoſitæ partis, longe abeſſe eum, qui ſine aliqua nota contrariæ opinionis aſſeverat, non eſſe duplicem amorem amicitiæ, alterum naturalem erga Deum auctorem naturæ, alterum ſupernaturalem erga ipſum beatificatorem, ut ibidem de aliis etiam probavimus. Quod quidem niſi verum eſſet, dicere deberemus, in ea propoſitione etiam damnari eos, qui aſſerunt non poſſe Deum amari amore amicitiæ ſine gratia: hi enim tollunt amorem naturalem, qui non ſit gratuitus, & omnem dicunt eſſe gratuitum, cum tamen jam multo probabilior ſententia in Scholis ſit, non poſſe Deum amari ullo amore amicitiæ ſine auxilio gratiæ.* Addit Vaſquez nu. 30. Bajum ita requiſiſſe gratiam in ſtatu naturæ lapſæ ad diligendum Deum, & ad reliqua bona opera, ut exiſtimaret *Deum non eſſe finem ſupernaturalem hominis ſuapte natura; ſed in ſtatu naturæ integræ fore, ut bonis operibus factis ex propria virtute ſine gratia deberetur beatitudo ut merces, & nullo modo fore gratiam, nempe in radice meritorum, & ita ille ferre non poterat, Deum appellari finem ſupernaturalem noſtrum*. Ex quo Vaſquez infert non ſolum a cenſura, ſed etiam a ſententia Baji illos abeſſe, qui concedunt *omnem amorem amicitiæ erga Deum eſſe ſupernaturalem, & Deum ut Creatorem eſſe finem amoris etiam ſupernaturalis*. Præterea inquit Vaſquez damnatam in Bajo propoſitionem 35. cum qua connexa eſt propoſitio 36. *Omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt, & amor naturalis, qui e viribus naturæ oritur, &c.* ex qua infert Vaſqueſius damnatum fuiſſe Bajum, *quia nolebat bonum aliquem amorem virtutis admittere abſque caritate juſtificante*. Quæ omnia cohærent iis, quæ dicta ſunt duabus præcedentibus diſſertationibus, & lib. 18. cap. 4. pag. 415.

II. Aloyſius Turrianus Complutenſis de eadem propoſitione 34. hæc ſcribit in Tractatu contra errores Michaelis Baji cap. 5. nu. 9. *P. Vaſquez diſp. 195. cap. 4. cenſet non damnari doctrinam, ſed cenſuram, quam author tribuit contrariæ opinioni. Ego vero exiſtimo, etiam damnari doctrinam illius authoris, quia exiſtimabat omnem amorem objecti honeſti ſanctificare, in quo errat aperte, ut conſtat ex dictis*. Ita Bajus in *Turrianus edit. Lug. pag. 630.*

erro-

erroribus ſuis, prout a nobis prima Diſſertatione expoſiti & refutati fuerunt, ſibi perpetuo cohæret; ſiquidem nullum amorem honeſtum admittit, nullumque opus bonum abſque gratia *ſanctificante*. Idem de errore Baji cenſet Franciſcus Suarez lib. 1. de Grat. cap. 4. ubi docet Baji ſententiâ requiri ad amorem honeſtum, & ad quemcumque boni operis actum *gratiam ſanctificantem*, cum Bajus exiſtimaverit omnia peccatoris opera eſſe peccata, propterea quod non procedant a caritatis *habitu*, & inficiantur juxta pravum ipſius dogma a noxia cupiditate, ut conſtat ex propoſitione 35. immediate proxima: *Omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt*. Verba Suareſii Diſſertat. 1. producta ſunt.

Suarez de Grat. tom. 1. edit. Mogunt. pag. 237.

Ripalda tom. 3. pag. 239.

III. Joannes Martinez de Ripalda lib. 2. de ſtatu naturæ lapſæ diſput. 13. num. 39. putat quidem decipi Vaſquium ſcribentem propoſitionem, de qua eſt ſermo, proſcriptam fuiſſe ratione ſolius cenſuræ; ſed proximo nu. 40. inquit damnatum Bajum, quoniam rejicit amorem laudabilem, & moraliter bonum, qui caritatis non ſit, & Deum non proſequatur, & quia vitioſæ cupiditati adnumerat omnem amorem objecti creati etiam honeſti, quem Theologi virtutibus moralibus adſcribunt. Verum in hoc quoque ſenſu propoſitiones 34. & 36. proſcriptas fatetur prælaudatus Vaſqueſius citata pag. 387. ac proinde non hunc attente legit Ripalda. Proſequitur is num. 41. ac teſtatur doctrinam ejus propoſitionis 36. non eſſe eam, *quam ſolemnius & frequentius tuentur Theologi de neceſſitate gratiæ ad amorem etiam naturalem Dei*. Quamvis vero Theologus iſte propugnet dari in libero arbitrio ſine gratia *poteſtatem antecedentem*, quâ ſpectatâ poſſibilis ſit dilectio Dei *entitative naturalis*, teſtatur tamen Theologos plurimos propugnare neceſſariam gratiam auxilii efficacis, ſive congrui, *ut reipſa talis dilectio poſſibilis exiſtat*, ut inquit ibidem nu. 42. Idem Scriptor de Caritate diſput. 34. ſect. 3. tametſi pluribus argumentis demonſtrare nititur amorem Dei *naturalem eſſe poſſibilem ſpectata ſola facultate naturæ*; ait tamen dogma Michaelis Baji in hoc ſitum eſſe, quod noluit haberi *ullum Dei amorem in natura lapſa ſola facultate antecedenti naturæ,*

Pag. 437.

ſed

ſed ad poteſtatem ſufficientem arbitrii eſſe neceſſarium habitum infuſum caritatis, aut aliud principium ſubſtituens virtutem ipſius, auxiliumque gratiæ entitate ſupernaturale, & indebitum creationi naturæ, ideoque omnem Dei amorem naturæ lapſæ poſſibilem eſſe entitate ſupernaturalem, ludibrioque & irriſione dignam, omninoque chimericam diſtinctionem Scholaſticis frequentem amoris Dei, in naturalem, quo Deus diligitur ut auctor naturæ, & in gratuitum & ſupernaturalem, quo diligitur ut beatificator, ſeu largitor gratiæ. Ex quibus verbis tria obiter notanda ſunt; primum propoſitiones Baji negantes amorem *naturalem*, juxta Joannem Martinez de Ripalda, ſpectare ad ſtatum naturæ lapſæ, ut in præfatione præmonui: alterum de facto Bajum in ſtatu naturæ integræ admiſiſſe amorem *naturalem*, ſive ortum ex viribus ſolius naturæ; cum in ſtatu naturæ integræ juxta ipſum Ripaldam fuerit Pelagianus, nec admiſerit gratiam ſupernaturalem: poſtremum, in ſenſu Baji in hoc ſtatu naturæ lapſæ ad amorem, qui non ſit vitioſa cupiditas, non ſolum requiri gratiam actualem, quam ut paullo poſt dicam, neceſſariam putant multi Theologi, verum etiam *gratiam ſanctificantem*, & *caritatem habitualem*; eo quod inter peccata connumeraverit omnia peccatorum opera, atque duo tantum agnoverit principia actionum humanarum, *caritatem habitualem*, & *cupiditatem item habitualem*, ut bene ſapienterque obſervarunt centum Galliarum Epiſcopi.

Vide diſſert. 2. ſect. 3. num. 10. & diſſ. 1. ſect. 2.

IV. Theologi noſtri Lovanienſes, qui ſemper & conſtantiſſime propugnarunt non poſſe Deum, tanquam auctorem naturæ, diligi amore benevolo ſuper omnia, viribus ſolius naturæ, ad objectas Bajanas propoſitiones primo adhibuerunt prælaudatam Gabrielis Vaſquii reſponſionem; atque affirmarunt, ex quo Deus amari poſſit ut auctor naturæ, & amari item poſſit ut auctor gratiæ, (cum revera non ſolius naturæ, verum etiam gratiæ, omniumque bonorum ſit fons & origo), minime inferri, quod unus ab altero amore ita diſtinguatur, ut amor Dei auctoris naturæ non pertineat ad juſtitiam, neque perducere valeat ad vitam æternam, ideoque non opus ſit ad hujuſmodi dilectionem ſupernaturalis gratiæ adjutorio. Quod noſtrates probant

bant ex quo ſervantibus illud præceptum, *Diliges Dominum Deum tuum, &c.* quod utique in lege naturali, & ſcripta, primum eſt ac præcipuum, Marci x. 19. repromiſſa dicatur merces æternæ vitæ; atque Auguſtinus epiſtola 107. ad Vitalem, in IV. adverſus Julianum libro, de Gratia & libero arbitrio, aliiſque in locis quamplurimis, itemque alii Patres, & Arauſicana Synodus canone 25. tradiderint diligere Deum eſſe donum gratiæ; nec ullibi ad illam diſtinctionem confugerint, Dei ut naturæ, atque ut ſupernaturalium donorum auctoris. Docuerunt itaque ac docent Auguſtinenſes, dari quidem amorem Dei *ſupernaturalem* ex parte objecti, qui tamen ſit ſupernaturalis ex parte principii. Cum enim, inquiunt, Scripturæ divinæ, Patres, Concilia, ipſaque ratio demonſtrent amorem Dei, qui creaturæ rationalis opus eſt præſtantiſſimum, eſſe donum Patris, & gratiæ munus, nec diſtinguant inter Deum creatorem, & glorificatorem; quamquam Deus & creator ſit, & glorificator, conſequens tamen non eſt, poſſe Deum ut creatorem diligi naturalibus viribus, non poſſe tamen naturalibus viribus diligi tanquam glorificatorem: ſed potius ſequitur neceſſariam eſſe gratiam ſupernaturalem, ut Deus diligatur utroque modo; eo ferme pacto, quo cum Scriptura Patreſque tradant neceſſarium eſſe lumen ſupernaturale ad Deum videndum, & univerſim, atque indiſtincte loquantur, non conſequitur poſſe Deum *intuitive*, ut loquitur Schola, videri ſine lumine gloriæ ut creator, & naturæ auctor eſt, & non poſſe hac ratione videri tanquam glorificator, ſive auctor ſupernaturalium donorum: ſed plane ſequitur nullam viſionem *intuitivam* haberi poſſe abſque ſupernaturali gloriæ lumine. Atque ita communem noſtratium ſententiam immunem a damnatione articulorum Baji explicat Aurelius Piette Regens Lovanienſis p. 3. Operum ſuorum Theologicorum pag. 193.

Piette edit. Lovan. pag. 193. partis tertiæ.

V. Revera quomodo poteſt in ſuſpicionem Bajaniſmi ſententia illa venire, quæ ad diligendum Deum ut creatorem, ſive auctorem naturæ, exigit gratiæ neceſſitatem, quando eamdem ſententiam propugnarunt viri doctiſſimi, ac præſtantiſſimi? De ea quippe ſententia ſcribit Sylveſter Maurus

S. Jeſu

S. Jeſu Theologus lib. VI. quæſt. 46. num. 11. *Prima ſententia docet omnem amorem benevolentiæ, quo Deus amatur propter ſeipſum etiam ut finis naturalis, eſſe ex ſua ſubſtantia ſupernaturalem, ita ut per ſe poſtulet auxilia ſupernaturalia. Hujus ſententiæ mentionem facit S. Thomas quodlib. 1. art. 8. præſertim in reſponſ. ad 3. ac videtur fuiſſe Alenſis 2. part. qu. 30. membro 1. Alberti 2. p. tract. 4. qu. 14. membro 4. art. 2. Citatur etiam Altiſſiodorenſis, & Bannes 2. 2. qu. 23. art. 1. quos tamen hoc non docuiſſe probat Suarius lib. 1. de Grat. cap. 3. num. 2. Secutus eſt hanc ſententiam Vaſquez 1. 2. diſp. 195. cap. 2. & Cornelius Janſenius lib. 1. de pura nat. cap. 4. & ſequentibus uſque ad finem libri*. Judicio itaque Sylveſtri Mauri non tantum Janſenius ſententiam, de qua ſermo eſt, defendit; ſed inſuper pro ea ſteterunt antiquiores quidam, inter quos Alenſis, & Albertus Magnus; necnon Gabriel Vaſquez: judicio autem aliorum etiam Altiſiodorenſis, & Bannes.

Sylv. Maurus tom. 2. pag. 165. edit. Romanæ.

VI. His vero a Mauro laudatis alii multi addendi ſunt, ac præſertim Eminentiſſimus Bellarminus, qui de Grat. & lib. arbitrio lib. VI. cap. 7. demonſtrat, *non poſſe Deum ſine ope ipſius diligi neque ut auctorem naturæ, neque ut largitorem gratiæ & gloriæ, neque perfecte, neque imperfecte, ullo modo, atque hanc ſententiam eſſe Sancti Auguſtini, imo etiam Scripturarum & Conciliorum, quicquid aliqui minus conſiderate in hac parte ſcripſerint*. Atque id vir eximius multiplici ratione demonſtrat, ea præſertim, quia *nullum opus pietatis fieri poteſt ſolius naturæ viribus, neque contrarium affirmari poſſit ſine hæreſis periculo*; dilectio autem Dei, quamvis ut auctoris naturæ, *opus ſit pietatis*: quæ ratio ad omnem hominis ſtatum videtur extendi, quoniam in omni ſtatu dilectio Dei foret opus pietatis. Quamquam vero cap. proximo pag. 357. aſſerat Bellarminus dilectionem Dei eſſe naturalem, *quantum attinet ad inclinationem naturæ, quæ eſt in homine per modum actus primi*, & non poſſe hominem in actum ſecundum prodire ſine auxilio gratiæ *propter naturæ corruptionem*; addit tamen neceſſum non eſſe, ut ad ea, in quæ animus naturali pondere fertur, pervenire valeat naturæ viribus, ſubjiciens rationem, quæ unicuique hominum

Tom. 4. pag. novæ edit. Venetæ 356.

ſtatui aptari poteſt: *Neque neceſſe eſt, ut ubicunque eſt inclinatio naturalis, ſint etiam vires ſufficientes per ſe ad actum illum perficiendum, ad quem natura propendet. Nam humana anima a corpore ſeparata naturaliter propendet ad corpus, nec tamen ſuis viribus poteſt iterum cum corpore copulari: & juxta multorum ſententiam naturaliter inclinatur mens hominis ad Deum videndum, nec tamen poteſt ſuis viribus Deum videre.* Quibus verbis etiam confirmantur, quæ ſcripſi præcedenti diſſert. §. 6. capitis primi.

VII. Commemorata ſententia Bellarmini, non abs re erit animadvertere, non deeſſe Theologos præſtantiſſimos, qui, etſi doceant poſſe hominem *in puris naturalibus* conſtitutum diligere Deum, & bonum aliquod naturalis legis perficere; fatentur tamen minime id poſſe ſemper, & quotieſcunque opus ſit, propter concupiſcentiam, atque inditam infirmitatem. *Non quiverat homo* (inquit Dominicus Soto lib. 1. de nat. & grat. cap. 4.) *ex puris naturalibus totum naturæ bonum perficere*, ideſt, *ubicunque opus eſſet, bene moraliter agere. Atque hujus ſe ratio protinus profert. Nam cum homo, ut dictum eſt, etiam in puris naturalibus in continuo eſſet duello ſenſualitatis adverſus rationem, neceſſe eſſet rationem, non quidem ſemper, ſed tamen ſæpe ſuccumbere hoſti, niſi divinitus ſuppetias haberet. Nec ſolum propter ſenſualitatis pugnam, verum & propter imbecillitatem corporis, quod licet obediat obſequio deſpotico, tamen fatigatur, & laſſum non poteſt ad nutum parere rationi.* Clariſſimus item Eſtius in 2. diſt. 27. §. 38. tametſi doceat hominem conditum in puris naturalibus *potuiſſe ex ejuſdem naturæ viribus Deum ſuper omnia diligere, ſcilicet ut ipſius naturæ, & naturalis beatitudinis auctorem*; affirmat tamen id fieri potuiſſe, quoniam *natura hominis ſic conſtituti non fuiſſet vitiata peccato, nec in ſe habuiſſet pugnam carnis & ſpiritus*, laudatque Medinam, qui in 1. 2. qu. 109. art. 4. affirmat hominem conditum in puris naturalibus *non poſſe operari totum bonum naturæ, proportionatum naturæ rationali, ex viribus naturæ*, ideoque nec diligere Deum ſuper omnia, quæ eadem eſt, ac Soti ſententia: quam prælaudatus Eſtius ait eſſe veram rectiſſimamque in hypotheſi ipſius Medinæ, *quod in ſtatu puræ naturali futura fuiſſet*

Dominicus Soto pag. 7. edit. Lugdun.

Eſtius tom. 2. edit. Duaci 361. & 363.

Barth. Medina pag. edit. Venetæ 583.

fuiſſet pugna, & rebellio carnis ad ſpiritum; quare horum Theologorum, Soti, Medinæ, Eſtii, aliorumque complurium firmiſſima ſententia eſt, in ſtatu humanæ naturæ poſt lapſum non poſſe diligi Deum ſuper omnia, nec etiam ut auctorem naturæ, abſque gratia ſupernaturali: quæ utique ſententia defenditur a S. Thoma 1. 2. qu. 109. art. 3. aliiſque in locis; ſententia autem contraria ab Eſtio in eodem §. 38. pertinere dicitur ad hæreſim Pelagianam, *etiam ea parte, qua Deum ut auctorem naturæ dicit poſſe ſine gratia a nobis ſuper omnia diligi*. Atque hæc eadem eſt ſententia Bellarmini, ut ſupra vidimus. Ex quibus conſequitur hominem in puris naturalibus, cum illa ſaltim concupiſcentia, quam nunc experimur, & quam futuram fore in pura natura adverſarii noſtri, ac præſertim auctor *Bajaniſmi Redivivi*, contendunt, minime poſſe totam naturalem legem ſervare. Ut modo ad Bellarminum diſſertatio hæc revertatur; is laudato in loco demonſtrat Deum non poſſe diligi abſque gratia, ut auctorem naturæ, quia *amor Dei ſuper omnia, etiamſi Deum ſolum reſpiciat, ut auctorem naturæ, non patitur ſecum ullum affectum inordinatum, immo includit odium rerum omnium delectabilium contra legem Dei: ergo ſi poteſt hic amor naturæ viribus obtineri, poterit homo naturæ viribus implere omnia mandata, imo & a præteritis ſine gratia Dei juſtificari*: qui ſunt manifeſti errores Pelagianorum. Quapropter nec etiam *in puris naturalibus* poſſet Deus diligi ſuper omnia, *etiam ut eſt auctor naturæ*, viribus ſolius arbitrii; ſi verum ſit, quod Medina, Sotus, aliique viri doctiſſimi tradiderunt, in nullo ſtatu poſſe hominem ſine dono ſupernaturali totam legem naturalem implere, vitare omnia peccata, atque ut Bartholomæi Medinæ verbis utar, *operari totum bonum naturæ, proportionatum naturæ rationali*.

VIII. Addam nonnulla, quæ fortaſſis ad omnium Theologorum notitiam minime pervenerunt. Extat apud nos Scriptum a Patribus Prædicatoribus in celeberrimis Congregationibus de Auxiliis exhibitum SS. D. Clementi VIII. in quo hæc propoſitio, *Poteſt homo ſolis viribus naturalibus arbitrii noſtri, & concurſu generali Dei elicere actum abſolutum mere naturalem dilectionis Dei ſuper omnia, qui tamen ad juſtifica-*

Codex 1. Archivi Secreti Biblioth. Angelicæ pag. 68.

ſicationem non ſufficiat, accuſatur tanquam dogma Caſſiani, qui a S. Proſpero cap. 30. adverſus Collatorem his verbis refutatur: *Et tanta eſt ſecundum ipſum liberi arbitrii vel incolumitas, vel facultas, ut caritatem, quæ in omnium eſt arce virtutum, non ex Dei munere, ſed ex ſola habeat facultate*. Habeo item ad manus Gregorii Coronelli Opus Mſ. *de viribus liberi arbitrii*, exhibitum SS. D. N. Paulo V. in quo Opere invictiſſimis argumentis demonſtratur hæc propoſitio num. 3. *Non poteſt homo lapſus ſolis ingenitis naturæ ſuæ viribus, ſine ſpeciali gratiæ divinæ adjutorio, diligere Deum ſuper omnia, neque ut auctorem naturæ, neque ut largitorem gratiæ & gloriæ, neque perfecta, neque imperfecta dilectione*. In alio itidem FF. Prædicatorum Scripto adv. Molinam exhibito in iiſdem Congregationibus de Auxiliis Romano Pontifici aſſeritur eadem propoſitio, & confirmatur etiam teſtimonio Cardinalis Bellarmini, de quo dictum ſupra. Idem memorati Religioſiſſimi viri demonſtrarunt in ea diſſertatione, in qua diſputatum fuit, *Quis magis tribuat libero arbitrio, S. P. Auguſtinus, an P. Molina*? Pariter Joannes de Rada exhibuit Sanctiſſimo D. N. Paulo V. quaſdam propoſitiones, quas ille tanquam de fide definiendas eſſe cenſebat; inter quas continetur tertia, de qua paullo ſupra, iiſdem verbis expreſſa.

In eodem Cod. pag. 200.

In ipſomet Codice pag. 328.

Ibid. pag. 353.

Cod. iii. pag. 88.

IX. Huic Angelici Doctoris, Majorumque ſuorum ſententiæ adhæſerunt cum Joanne Baptiſta Gonet poſteriores etiam Thomiſtæ: quorum ſententia eſt, *Hominem in ſtatu naturæ lapſæ non poſſe viribus liberi arbitrii, & cum ſolo concurſu generali, Deum ut auctorem naturæ dilectione efficaci ſuper omnia diligere*. Appellant autem dilectionem efficacem illam, quæ *ex vi ſua potens eſt media ad placendum Deo neceſſaria inducere, & omnia, quæ ejus amicitiæ repugnant, excludere*. Quod etiam docent de homine *in pura natura* conſtituto, cum hoc tamen diſcrimine, quod in ſtatu *naturæ lapſæ* neceſſarium putant auxilium ſpeciale *ordinis ſupernaturalis*; at in ſtatu *puræ naturæ* neceſſarium duntaxat aſſerunt ſpeciale auxilium *naturalis ordinis*. Atque hæc ipſius Goneti verbis ſunt expoſita.

Gonet de Grat. diſput. 1. art. 4. ſive Tom. IV. edit. Pariſ. pag. 55. & 58.

X. Franciſcus Suarez lib. 1. de Grat. cap. 36. affirmat veram

Suarez tom. 1. de Grat. p. 355.

Digitized by Google

veram eſſe ſententiam, *quod homo creatus in puris naturalibus non magis poſſet per ſolas vires arbitrii diligere ſuper omnia Deum, ut finem naturæ, quam nunc poſſit homo lapſus*: ac Suarius ideo hanc ſententiam veriſſimam cenſet, quoniam *vires naturales liberi arbitrii non futuræ fuiſſent majores in ſtatu purorum naturalium, quam ſint in natura lapſa, vel quod perinde eſt, in ſtatu naturæ lapſæ non ſunt minores, quam fuiſſent in pura natura non integra*. Quamvis autem ſuperius, nempe cap. 31. idem Suareſius ſtatuerit, *dilectionem Dei ſuper omnia, ut auctoris naturæ, non excedere vires naturales liberi arbitrii*; ex ejus tamen doctrina nuperrime explicata conſequitur dilectionem illam, ſi excedat vires naturales arbitrii in ſtatu naturæ humanæ poſt lapſum, excedere quoque eaſdem vires *in ſtatu naturæ puræ*: quum juxta Suareſium (verum ne id ſit, an falſum, videat ipſe) in utroque ſtatu vires liberi arbitrii nec *majores ſint*, nec *minores*.

Idem Suarez. ibid. pag. 336.

XI. Tandem Auguſtiniani, ii quoque, qui Aegidii Romani ſententiam totis lacertis propugnant, docent creaturam rationalem, in quocunque ſtatu ſpectetur, habere quidem inclinationem naturalem ad Deum, ſed non poſſe in actum dilectionis naturalis, quo Deus diligatur ſupra ſe, ſine gratiæ adjutorio prorumpere. Atque id Aegidius Romanus docet in 2. ſentent. qu. 7. art. 2. §. *Motus ergo naturalis*, aliiſque in locis, quæ producit, illuſtratque celebris Auguſtinianæ familiæ ſcriptor Fridericus Gavardi in diſſert. de Angelis quæſt. 7. art. 3. Quapropter idem auctor citato in loco, necnon de Gratia qu. 2. art. 5. affirmat, *in quolibet ſtatu ad actualem dilectionem Dei ſuper omnia, quatenus eſt auctor naturæ requiri gratiam entitative ſupernaturalem*; ſimilia tradunt Benignus Sichrovvſcky qu. 1. de Gratia art. 5. num. 71. aliique Aegidiani. At de Baji prop. 34. & 36. dictum ſatis.

Gavardi tom. 3. pag. 244. to. 4. pag. 314.

Vide etiam Bartho. Riccium in propoſ. damnatas diſput. 20. pag. 222.

Sichrovvſcky tom. 3. parte 1. pag. 27.

§. II.

§. II.

De Bajanis articulis XXV. & XXVI.

BAji propoſitiones xxv. & xxvi. *Omnia opera infidelium ſunt peccata. Et Philoſophorum virtutes ſunt vitia*, jure meritoque damnatæ ſunt, tum reſpective ad propoſitionem, 35. *Omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt*, tum quia revera plura dantur opera infidelium, necnon impiorum fide perfecta, & gratia Spiritus Sancti inhabitantis carentium, ſive indeliberata, ſive deliberata, cum ſpeciali gratiæ auxilio peracta, quæ nullatenus ſunt ſceleroſa; plures item virtutes morales, quæ licet bonæ non ſint ſpectata circumſtantia ultimi finis, non tamen ſunt vitia, neque inficiuntur, aut labefactantur a noxia cupiditate.

I. Hunc eſſe prædictarum propoſitionum damnatum ſenſum demonſtravi in priori diſſertatione: ſunt hoc tamen in loco quædam addenda. Eminentiſſimus Cardinalis Noriſius, pertractans in *Vindiciis Auguſtinianis* cap. 3. §. 4. de virtutibus infidelium opponit ſibi Bajanam propoſitionem 25. atque ait: *Scio* adverſarios *opponere damnatam hanc Baji propoſitionem*, Omnia opera infidelium ſunt peccata, *&c. Sed hac cenſura S. P. ſententia neutiquam percellitur. Etenim hic palam concedit in infidelibus aliqua opera bona in prima ſaltem ſui productione, ex gratia tamen donata. Præterea etiam ſine gratia homo appetitu innato ex Auguſtini ſententia amat ſummum bonum; nullus enim eſt, qui non velit eſſe beatus*. Proximo §. 5. hæc de eadem propoſitione Noriſius: *In primis illa propoſitio a pleriſque recitatur, præcipue vero a Suario, hoc pacto: Et ad Pelagianiſmum rejicienda eſt illa ſententia, Omnia opera infidelium ſunt peccata, & philoſophorum virtutes ſunt vitia*. Id Cardinalis Noriſius confirmat ex Turriano, qui in tractatu de erroribus Baji cap. 5. §. 1. num. 4. ſcribit: *Sic habent aliquæ Bullæ typis mandatæ Romæ, & aliquot manuſcriptæ, quas ego vidi*. Ad eumdem modum recenſet Bajanas propo-

To. 1. pag. 994. Pag. 1052.

propoſitiones in Apparatu tom.2. V. *Michael Bajus*, eruditiſſimus Poſſevinus. Hinc Noriſius infert illam Baji propoſitionem damnatam eſſe ob cenſuram, *qua Pelagianiſmi incuſabat negantes omnia opera infidelium eſſe peccata*, & *illam cenſuram primitus in Bullis fuiſſe patet ex iis*, *quæ antiquitus Romæ editæ ſunt*, *quas etiam Turrianus inſignis e Societate ſcriptor teſtatur ſe legiſſe*; *quis audeat dicere typographos Romanos propria auctoritate ea verba addidiſſe?* Hanc cenſuram confirmat Cl. Noriſius ex propoſitione 22. *Cum Pelagio ſentiunt*, *qui textum Apoſtoli ad Romanos* 2. Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis ſunt faciunt, *intelligunt de Gentibus fidei gratiam non habentibus*: quæ propoſitio ſecundum hiſtoricam narrationem vera eſt; nam Pelagius ita illa Apoſtolica verba explicavit in Epiſtola ad Demetriadem: eadem explicatione uſi ſunt paſſim Pelagiani, prout conſtat ex Patribus Byzacenis in libro de Incarnat. & Gratia cap. 5. necnon ex Auguſtino lib. IV. contra Julianum cap. 3. Damnata eſt ergo ea propoſitio 22. ob acerbitatem cenſuræ. *Itaque*, ait Noriſius, *etiam propoſitio illa* 26. *ob cenſuram proſcripta fuit*, *quæ eamdem doctrinam cum* 22. *continet*; *oppoſitum enim theſis* 26. *probari ſolet ab omnibus ex textu memorato Apoſtoli*. Reſpondet 2. Noriſius *propoſitiones illas damnari* reſpective, & *in ſenſu ab aſſertoribus intento*, *ut in fine Bullæ aſſeritur*. *Illa propoſitio* 26. *damnata eſt reſpective ad* 35. *quæ eſt*: Omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt. *Ex qua neceſſario infertur omnia opera infidelium eſſe peccata*, & *philoſophorum virtutes eſſe vitia*, *cum illi ſint peccatores*. *Quare merito damnatur*, *uti derivata ex hæretica doctrina rejecta in Tridentina Synodo ſeſſ.* 6. *can.* 7. Addit Cardinalis ampliſſimus reſponſionem tertiam, *infideles aliquos actus bonos elicere*, *ad quos a Deo permoventur*, *qui profecto peccata eſſe non poſſunt*: quod Noriſius demonſtrat auctoritate S. P. Auguſtini. *Bajus vero*, inquit, *nullos actus bonos ex Dei gratia ab infidelibus fieri volebat*, *eo quod gratiam tantum admittebat Spiritus Sancti inhabitantis in anima*, *qui cum in infideli non inhabitet*, *hinc arbitrabatur nullum in eodem divinæ gratiæ auxilium reperiri*. Hoc poſtremum confirmat Noriſius teſtimonio Gabrielis Vaſquez

Poſſevinus to.2. Apparatus pag. 439. edit. Venet. *In Bibliot. Angelica Codice 34. Archivi ſecreti in fine, habetur Bulla Mſ. Gregorii* XIII. *quæ item continet ea verba*, Ad Pelagianiſmum &c.

quez in 1. 2. diſp. 190. cap. 18. num. 183. de quo alibi dictum eſt. Eadem Noriſius repetit in *Parallelo*, productis etiam verbis P. Macedi paullo poſt laudandi.

Eodem tom. 1. pag. 1343.

II. Has Noriſii reſponſiones probant, & afferunt innumeri illi, clariſſimique Theologi, qui nulla opera moralia *undique bona* dari contendunt *abſque ſpeciali adjutorio gratiæ*, & niſi in Deum actualiter, ſeu virtualiter referantur. Quorum Theologorum quoſdam connumerare opus eſt, ut cuique manifeſtum fiat, quales viros audax criminator nobiſcum tanquam Bajaniſtas traducat. Jam Noriſius laudato Vindiciarum capite demonſtravit Gregorium noſtrum Ariminenſem, licet in 2. ſentent. diſt. 26. qu. 1. artic. 1. dicat *omnia opera infidelium eſſe peccata*, neutiquam tamen convenire cum Michaele Bajo, propterea quod idem Ariminenſis doceat plura bona ab infidelibus fieri, at non *ſine ſpeciali adjutorio Dei*, nec requirat ad eadem bona opera *gratiam Spiritus Sancti inhabitantis*. Idem judicium ferendum eſt de Baſilio Poncio inter Salmanticenſes celeberrimo, de quo eo loci Cardinalis ampliſſimus. His adde Gaſparum Caſalium lib. 1. *de Quadripartita juſtitia* cap. 32. Carolum Moreau Gallum, celebremque Tertulliani Scholiaſtem, in Opere, quod autographum cuſtoditur in Angelica Bibliotheca, & cui titulus, *Spiritus & Medulla doctrinæ Sancti Auguſtini*, p. 3. hom. 8. Cardinalem Hieronymum Seripandum, qui in Oratione habita in Funere Caroli V. paullo poſt initium inquit: *Diſputatum eſt enim a noſtris ſanctis, & ſapientibus viris, ac ſubtiliſſimis, & ad tenue limatis rationibus concluſum, nequaquam fieri potuiſſe, ut qui vera religionis ratione Deo ſubjecti non fuere, veris virtutibus animorum perturbationes, cupiditates & morbos aut radicitus extraherent, aut moderarentur. Praclare igitur ab eis dictum, & certa ratione definitum eſt, virtutes quibus præditi ſibi videbantur eſſe qui falſa erant religione imbuti, non virtutes, ſed vitia appellanda eſſe, quod idem quoque nobis affirmandum eſt de omni gente, & natione a Chriſti Jeſu religione & fide aliena*: Philippum Van-Wavre in theſibus inſcriptis: *Divinæ gratiæ prædicator Apoſtolus Paulus*, ad cap. 13. ad Rom. Joannem Libens in Quæſtionibus ſelectis cap. 3. *de Relatione operum*, & in

Pag. 1054.

Oratio Seripandi typis edita fuit Neapoli, numeris paginarum non appoſitis.

Digitized by Google

& in *Concordia Auguſtino-Ignatiana* §. 2. Aurelium Piette in Theſibus Lovanienſibus an. 1719. necnon tom. 2. Theologicarum quæſtionum qu. 1. de Actibus humanis: Nicolaum Rolin in Theſibus Lovanii propugnatis an. 1729. th. 9. Petrum Clenaerts in Opuſculo inſcripto, *Auguſtinus per ſeipſum docens cap.* XI. Quos tantum ex noſtratibus Auguſtinianæ doctrinæ ſpecialiter addictis commemoraſſe ſufficiat.

III. Enimvero hi quoque e noſtra familia Theologi, qui Aegidio Romano nomen dederunt, firmiſſime propugnant *poſſe ab infidelibus effici opera moraliter bona per ordinem ad rationem inferiorem, at non ſimpliciter bona ſecundum omnem rationem; quia non ſunt bona per ordinem ad ultimum finem; & ideo ſunt bona, ſed non bene facta, quia non ſunt ordinata ad ultimum finem, qui eſt vita æterna, quam de fide certum eſt non poſſe acquiri viribus naturæ, ut definitum eſt contra Pelagium*. Expoſui autem ſententiam Aegidianorum verbis Friderici Gavardi qu. 2. de Grat. actuali art. 4. ubi *Gavardi tom. 4.*
plura etiam tradit de proſcriptis Bajanis propoſitionibus. *pag. 310.*
Premit eadem veſtigia Benignus Sichrovvscky de Gratia *Sichr. tom. 3.*
qu. 1. Petrus Manſo in *Synopſi* doctrinæ Auguſtinianæ de *tract. 10. pag. 21.*
Virtutibus infidelium, & in Opuſculo, quod inſcribitur, *Reflexio vindex pro Eminentiſſimo Cardinali Henrico de Noris*.

IV. His permultis alii acceſſere; inter quos Franciſcus Macedo in *Cortina* tanquam Auguſtinianæ doctrinæ *oraculum* præmittit num. 36. *Nullus actus moralis bonus ſine aliquo lumine fidei, & inſpiratione gratiæ fit*. 37. *Non omnia opera infidelium ſunt peccata, ſed illa tantum ſunt, quæ ſine* *P. Macedo in*
ulla fidei luce, & ſine aliquo igniculo gratiæ deliberate ab in- *Cortina pag. 12.*
fidelibus fiunt. 38. *Ad actum honeſtum moraliter bonum, ali-* *& 13. pag. 218. & ſequentibus.*
quod lumen fidei, & impulſus inchoatus gratiæ Chriſti neceſſarius eſt. Plura ſunt alia theoremata, quæ a Macedo nuncupantur *Oracula*, & quæ in hunc eumdem ſcopum collineant. Prolixa deinde diſſertatione demonſtrat idem Auctor I. *Auguſtinum rejeciſſe illos actus bonos naturaliter & honeſtos, medios inter pravos, & rectos ordinis ſupernaturalis: atque adeo nullum actum niſi aut veræ virtutis, aut vitii, agnoviſſe*. II. *Omnem omnino actum bonum opus gratiæ, & ex*

Pag. 246. *meritis Chriſti eſſe*. 111. *Hujuſmodi adjutorium gratiæ non naturalis eſſe ordinis, ſed ſupernaturalis*. Quid ergo reſpondet Macedo ad proſcriptas Baji propoſitiones? Reſpondet 1. *illas propoſitiones damnatas fuiſſe copulative in rigore & ſenſu ab auctoribus intento, qui non ſolum ſuam ſententiam ſtatuebant, ſed etiam contrariam ſuggillabant*. Reſp. 2. *illas propoſitiones ſecundum ſe, & in rigore eſſe falſas & contra mentem Auguſtini, uti Bajus eas proferebat: nam, ut etiam notat Vaſquez, in eo errore erat Bajus, ut nullum bonum opus admitteret ſine fide perfecta, & gratia ſanctificante: qui error alienus eſt a ſententia Auguſtini, qui tantum requirit fidem & gratiam inchoatam, & ante juſtificationem bona opera admittit. Qua de re videndus Vaſquez diſput. 218. cap. 3. & Suarez lib. 1. de Gratia cap. 20. & Smiſing. tract. 3. deciſ. 6. qu. 7. num. 376.* Reſp. 3. *Eas propoſitiones prolatas a Bajo in rigore & univerſaliter falſas omnino eſſe, & prorſus alienas a mente Auguſtini; nam illa prima propoſitio*, Omnia opera infidelium ſunt peccata, *ita univerſim accepta reprobanda eſt, cum multa opera fiant ab infidelibus indeliberata, & ſine advertentia; non pauca ex ignorantia invincibili; quædam poſſint eſſe ex lumine fidei, quæ certe peccata non ſunt: igitur falſum eſt, quod omnia infidelium opera ſint peccata. Apparet autem Auguſtinum de operibus tantum infidelium deliberatis, & ante omnem fidem & gratiam fuiſſe locutum, cum dicat ea ex defectu debiti finis prava fore*. Quarto item reſpondetur, *Pontificem dicere, nonnullas earum poſſe aliquo modo ſuſtineri: quod ſi quæ poſſunt, hæ certe ſunt, & hoc Auguſtini ſenſu intellectæ*. Hactenus Macedo. Vide eumdem auctorem in *Scrinio* pag. 251. & tom. 2. Collat. pag. 590.

Vaſquez tom. 2. in 1. 2. diſput. 190. pag. 323. V. Scriptores alii permulti fuere, qui negarunt *abſque ſpeciali gratia adjutorio* poſſe fieri opus morale *undequaque* bonum. Etenim Gabriel Vaſquez laudat 1. 2. diſput. 190. cap. 2. Albertum Magnum in 2. diſt. 28. Antiſſiodorenſem lib. 2. Summæ tract. 11. quæſt. 4. Marſilium in 1. quæſt. 20. art. 3. Alphonſum Virveſium Philippica v. contra dogmata Lutheranorum, Gerſonem Tractatu de vita ſpirituali Alphabeto 61. lit. G. Gregorium Ariminenſem, de quo ſupra, in 2. diſput. 28. q. 1. Abulenſem in cap. 19. Matthæi, Alphon-

phonſum a Caſtro contra hæreſes, verbo *Gratia*, hæreſi 1. concl. 3. Clictovæum in Damaſcenum cap. 3. libri 2. de Fide, Leonardum Arretinum in Dialogo de moribus, Roffenſem art. 36. contra Lutherum, Gaſparum Caſalium, de quo ſupra, de Juſtitia Tripartita 1. p. lib. 1. cap. 35. Antonium Panthuſam lib. de Prædeſtinat. & Gratia cap. 6. Capreolum in 2. diſt. 29. q. 1. art. 1. Franciſcum Romæum in libro de libertate & neceſſitate Op. Veritate 14. 15. & 22. Petrum a Soto libro de Inſtitut. Sacerdotum lect. 16. Hos quidem omnes laudat Vaſqueſius; qui proximo cap. 3. demonſtrat eamdem eſſe S. Thomæ ſententiam: cap. 4. eamdem confirmat auctoritate Conciliorum, Romanorumque Pontificum: quinto capite oſtendit adhæſiſſe eidem ſententiæ Patres, qui Auguſtini ætatem præceſſerunt: commonſtrat in 6. Auguſtinum conſtantiſſime docuiſſe gratiæ neceſſitatem ad ſingula opera bona moralia: cap. 10. idem evincit rationibus. Agit Vaſqueſius cap. 18. de propoſitionibus Baji, ea producens, quæ in prima diſſertatione allata fuerunt.

VI. Verum eſt, quod cap. 12. idem Vaſquez ſententiam illam amplectitur, quæ docet *poſſe quidem hominem ſingula opera moralis virtutis efficere ſine auxilio gratiæ per Chriſtum, quod ſuapte natura ſit ordinis ſupernaturalis,* *Vaſq. pag. 343.* *quale ad opera virtutum infuſarum neceſſarium eſt: non tamen poſſe ullum opus morale ſecundum virtutem ex omni parte bonum operari ſine aliquo auxilio gratiæ per Chriſtum, quod ſuapte natura ordinis naturalis ſit, & per cauſas naturales æterna Dei miſericordia nobis præparetur.* Quam ſententiam defendit quoque ex Auguſtinenſibus Petrus Manſo, de quo præcitato num. 3. At quidquid ſit de hac ſententia; maniſeſtiſſimum eſt, non poſſe aliqua Bajani erroris cenſura notari illorum Theologorum opinionem, qui cenſent neceſſarium ad opera moralia *ſupernaturalis gratiæ auxilium*. Enimvero gratia, quæ nobis *per Chriſtum miſericorditer* præparatur, ſupernaturalis dicenda eſt, aut ſaltim indebita. Deinde Vaſquez cap. 10. ejuſdem differt. 190. demonſtrat neceſſitatem gratiæ *per Chriſtum* ad ſingula opera virtutum moralium ex orationibus Eccleſiæ, & ex quo Chriſti gratia *Vaſq. ibidem pag. 339.*

 neceſ-

neceſſaria ſit ad ſingulas tentationes vincendas: atque capit. 11. idem evincere nititur, ex Apoſtoli verbis, *Quid habes, quod non accepiſti?* ex canone 6. Concilii 2. Arauſicani, necnon ex innumeris Auguſtini teſtimoniis adverſus hæreticos Pelagianos. Quis autem ignorat hinc demonſtrari neceſſitatem gratiæ *ſupernaturalis*? Præterea etiamſi admittamus diſtinctionem gratiæ per Chriſtum inter *naturalem*, & *ſupernaturalem*, de qua diſtinctione plura Baſilius Poncius parte 1. Relect. de Gratia cap. v. pag. 53. & 69. gratia naturalis non alia ratione poteſt *naturalis* appellari, niſi ratione objecti, quod naturæ proportionatum eſt; ſiquidem auctores, qui hujuſmodi gratiam propugnant, illam ex meritis Chriſti, & ex divina miſericordia concedi fatentur; & præterea Vaſqueſius affirmat cap. 2. complures ex Theologis a ſe laudatis ad opera bona moralia requirere auxilium *ſupernaturalis ordinis*, eoſque Theologos diſput. 192. cap. 1. plurimum a Bajo diſcrepare pronuntiat, eo quod iſte affirmaverit *nullum bonum opus fieri, niſi ex caritate in homine jam juſtificato, in quo Spiritus Sanctus ſicut in juſto jam habitat*.

Vaſquez pag. 323. & pag. 362.

VII. Prædictis auctoribus alios permultos addere poſſumus: inter hos vero Joannem Franciſcum Senault, qui in libro Gallice edito *L'Homme Criminel*, tractatu tertio, de virtutibus infidelium egregie diſſerit ad mentem Auguſtini, demonſtratque virtutes hujuſmodi idolum quoddam eſſe, cujus ſpecies quidem jucunda eſt, ipſæ autem virtutes inanes, cum harum anima ſit humanarum laudum cupiditas, ut Auguſtinus docet lib. v. de Civit. Dei cap. 12. necnon Seneca epiſt. 115. Salluſtius in Catilinam, & Virgilius de Bruto canens:

Senault pag. 258. & ſeq.

Vicit amor patriæ, laudumque immenſa cupido.

His adnumerandus eſt Gallus alter Theologus Vincentius Contenſonus diſſert. 2. de Gratia cap. 1. ſpeculat. 2. in qua ſententiam Auguſtinianam de neceſſitate gratiæ *ad quodlibet moralis ordinis bonum* propugnat, atque omni genere argumentorum confirmat. De propoſitionibus autem Baji in ea diſſertatione Theologus iſte tradit, quæ a Noriſio, a noſtratibus reliquis, & a nobis ipſis dicta fuerunt; ita, ut

Contenſ. tom. v. pag. 160. & ſeq.

jure

jure miremur in nos tantum, & non in conterraneos ſuos Anonymum ſcriptorem dicteria, criminationeſque jactaſſe. Gaſparum Juenin, ne verſutus adverſarius reponat illius *Inſtitutiones* fuiſſe proſcriptas, alto ſilentio præteream. At nullius eorum, quos commemoravi ſuperius, damnata ſunt Opera; ſicuti nec Natalis Alexandri Moralis & Dogmatica Theologia, in qua noſtra ſententia traditur lib. 1. quæſt. 2. art. 2. §. 11. Summa Chriſtiana Boni Merbeſii, eadem, quæ nos, de virtutibus infidelium, & de moralium operum conditionibus tradens p. 1. quæſt. 8. aliaque inſignium Gallorum ſcripta, quorum nonnulla §. v. producam.

Nat. Alex. to. 1. edit. Pariſ. pag. 167.

Summa Merbeſii edit. Pariſ. pag. 9.

VIII. Arbitror etiam penes librorum meorum obtrectatorem magni ponderis eſſe auctoritatem Ludovici Abelly Epiſcopi *Ruthenenſis*: qui in Medulla Theologica, Tract. de Grat. ſect. 6. probabilius eſſe demonſtrat, hominem *ad perficiendum quodcunque opus, quod ſit ex omni parte moraliter bonum, tam ratione objecti, quam finis, & circumſtantiarum, aliquo divinæ gratiæ auxilio indigere*. Demonſtrans autem *Ruthenenſis* Antiſtes proxima ſect. 8. poſſe infideles aliqua opera moraliter bona exercere, id, quod probat damnatis propoſitionibus Baji, de quibus nunc pertractatur, inquit ad object. 3. hoc cum aſſertione præcedenti nequaquam pugnare, quoniam ante fidem conferuntur aliquando infidelibus *ſupernæ gratiæ auxilia*, ut de Rege Aſſuero, & de Polemone ſcribit ſapientiſſimus Auguſtinus.

Abelly p. 1. edit. Pariſ. pag. 399. & 407.

IX. Ut nonnulla producam non omnibus fortaſſis obvia; in pluteis Angelicæ Bibliothecæ ſervatur *Scriptum* a PP. Prædicatoribus exhibitum Romano Pontifici, in quo agitur de operibus moraliter bonis, & diſtinctione facta de Gratia habituali, & actuali, ita quæſtio reſolvitur: „ Si loquamur *de gratia gratum faciente*, nemini dubium, quin ſine illa poſſit humana voluntas bene moraliter operari. Exemplum habemus de obſtetricibus Ægyptiacis Exodi 1. quarum domus ſtabilitæ fuerunt, & poſteritas a Deo proſperata, quia poſteritati Hebræorum contra impii regis edictum miſericorditer pepercerunt. Unde S. Gregorius ait: *Præmium temporale meruerunt; ſi non fuiſſent in peccato, promeruiſſent æternum*. Alterum exemplum eſt de Romanis: quibus

Extat Cod. 1. MSS. Archivi Secreti Angelicæ Biblioth. pag. 131. Hujuſmodi ſcriptum autographum, ſive originale eſt, editumque a Hieronymo Pallanterio.

bus teſtatur D. Auguſtinus lib. 1. de Civit. Dei cap. 15. Deum dediſſe tam amplum imperium, ut in hac vita bonas eorum virtutes remuneraretur; at Deus nec malorum, nec vitiorum eſt remunerator. Ergo ruit modernorum hæreticorum opinio, quod omnia tam infidelium, quam fidelium impiorum opera peccata ſint, dogmatizantium. Sin intelligatur quæſtio *de auxilio ſpeciali*, quo Deus non ex debito, ſed ex innata benignitate, & gratia cooperari ſolet cauſis ſecundis, præſertim liberis; nonnulli diſtinguentes reſponderunt, quod opera moralia ſunt duplicis generis, alia levia, & facilia, ut velle laborare in agro, velle manducare & bibere, velle habere amicos, velle ducere uxorem, & cetera ad præſentem vitam pertinentia: alia ſunt ardua, & difficilia, ut dilectio Dei ſuper omnia, continentia, patientia, fortitudo uſque ad mortem vel pro patria, vel pro patre, vel pro filiis, vel pro amicis ſuſtinendam. Si de levibus, & facilibus ſit ſermo, poteſt (inquiunt) humana voluntas, quando præſertim non adſunt tentationes, ſe ipſa cum ſolo concurſu, & auxilio generali bene moraliter operari. *Non enim*, ut Auguſtinus in lib. de Spiritu & litt. cap. 27. *adeo detrita eſt in anima humana imago ſui Creatoris, ut non poſſit in ſua impietate aliqua legis facere, & ſapere*. Si autem loquamur de arduis, & difficilibus, ad ea ſine gratia, & auxilio ſpeciali obeunda omnino impotens eſt humana voluntas: ideo Auguſtinus, *Si ex Deo eſt amor Dei, vicimus Pelagianos; ſin ex nobis eſt, vicerunt Pelagiani*: & in Epiſt. 103. laudat continentiam Polemonis, tanquam donum Dei; & lib. 4. contra Jul. cap. 3. loquens de virtutibus infidelium, *Quanto* (inquit) *tolerabilius illas, quas dicis in impiis eſſe virtutes, divino muneri potius, quam eorum tribueris tantummodo voluntati, licet ipſi hoc neſciant?* Et lib. de Prædeſt. Sanct. cap. 7. & alibi ſæpe copioſas Centurionis eleemoſynas, etiam antequam in Chriſtum crederet, & juſtitiam, & donum Dei nuncupavit. Reddit rationem D. Cardinalis Bellarminus lib. 1. de Grat. & liber. arbitrio cap. 11. §. *Reſpondeo*. Virtutes morales dicuntur merito dona Dei, quia non acquiruntur niſi per actus frequentes; non poſſunt autem frequentari hujuſmodi actus,

Nota quod recenſeant ſententiam aliorum, non ſuam.

actus, niſi reſiſtendo paſſionibus, eaſque frænando & coercendo, quod ſupra diximus, ſine auxilio Dei, & ſpeciali auxilio fieri non poſſe. Quod dixerunt iſti de operibus moralibus arduis & difficilibus, tanquam veriſſimum amplexamur: quod autem de levibus & facilibus, nequaquam poſſumus amplexari. Nec enim limitatio illa ſufficit, qua dicunt, ſi deſint tentationes: quando enim deerunt? Tunc deerunt, quando ab oratione dominica erimus immunes, & ab illa petitione, & oratione, *Ne nos inducas in tentationem*, fuerimus liberati: quando ex toto natura humana, non ex parte fuerit reſtituta, &c. „ Ex hoc autem Scripto apparet, non poſſe ab infidelibus fieri opera bona moralia *abſque gratia actuali*, & eatenus damnata eſſe nefaria Lutheri, Baji, aliorumque dogmatizantium aſſerta, quatenus adſtruunt peccata eſſe quæcunque fiunt ab infidelibus & peccatoribus *abſque gratia habituali, & abſque Spiritu Sancto inhabitante*.

Nota, nec levia & faciliora, quæ ſint bona ex omni parte in genere morum, fieri ſine gratia.

X. Exhibuit in iiſdem Congregationibus de Auxiliis Summo Pontifici Paulo V. Tractatum *De viribus liberi arbitrii in natura lapſa* Gregorius Coronellus Auguſtiniani Inſtituti vir celebris: in quo Tractatu prop. 1. demonſtrat *hominem in ſtatu naturæ lapſæ non poſſe ex ingenitis viribus, abſque ſpeciali gratiæ divinæ adjutorio veras virtutes comparare, aut opus aliquod morale efficere, quod comparatione finis naturalis ſit vere bonum, ac veræ virtutis opus*. Ubi vero demonſtravit vir præclarus hanc eſſe mentem S. P. Auguſtini diſſerentis lib. 4. contra Julianum de virtutibus Infidelium, refellit quod Molina, ejuſque defenſores dicunt, negaſſe Auguſtinum fieri poſſe ex ſolis naturæ viribus opera veræ pietatis ac ſupernaturalia, quod putant a Concilio Arauſicano II. ſignificari illis verbis, *ſicut oportet*; cum D. Thomas 1. 2. q. 109. art. 2. ſtatuat hoc diſcrimen inter hominem integrum, & lapſum, quod ille *quantum ad ſufficientiam operativæ virtutis poterat velle & operari bonum ſuæ naturæ proportionatum, quale eſt bonum virtutis acquiſitæ, non autem bonum ſuperexcedens, quale eſt bonum virtutis infuſæ: ſed in ſtatu naturæ corruptæ etiam deficere ad hoc, quod ſecundum ſuam naturam poteſt, ut non poſſit totum hujuſmodi bonum implere per ſua naturalia, quamvis, quia natura per peccatum non eſt tota-*

Eodem Volum. pag. 196.

In eadem ſententia ſtetiſſe Thomam de Lemos conſtat ex Præfat. num. 6.

totaliter corrupta, poſſit per propriam virtutem agere aliquod bonum particulare, ad ſtatum vitæ præſentis, ejuſque conſervationem ſpectans. Concludit Coronellus non poſſe in hoc ſtatu *ſine ſpeciali gratiæ adjutorio* fieri opera virtutis acquiſitæ, ſed ea tantum, quæ ſpectant ad vitæ conſervationem; at in his quoque diſtinguit cum Auguſtino *officium a fine*, negatque fieri poſſe opera bona *undequaque* ab homine lapſo, niſi per gratiam ſanetur. Idem in ſuo *Scripto*, quod itidem apud nos autographum cuſtoditur, docuit Jacobus Le-Boſſu Benedictinus, ſelectus in iiſdem Congregationibus de Auxiliis Theologus, ac Doctor Sorbonicus; cui alii ex parte PP. Prædicatorum ſubſcripſere.

Le-Boſſu Codice 3. ejuſdem Archivi pag. 250.

§. III.

Traditur articulorum 28. & 29. Baji proſcriptus ſenſus.

PRropoſitio Baji 28. *Liberum arbitrium ſine gratiæ Dei adjutorio nonniſi ad peccandum valet*, & prop. 29. *Pelagianus eſt error dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum*, idcirco ab Apoſtolica Sede fuerunt proſcriptæ, quoniam Bajus nullum opus bonum admiſit ſine fide perfecta, & ſine gratia ſanctificante, affirmavitque omnia impiorum, atque infidelium opera infici & corrumpi a vitioſa cupiditate: in propoſitione autem 29. quemadmodum in 22. 37. & 62. idem nefarium dogma enuntiantibus, repreſſa quoque eſt cenſuræ acerbitas, verborumque procacitas.

I. Hujuſmodi quippe propoſitiones cum iis, de quibus inſtitutus eſt ſermo, cohærentiam habent, nec damnandæ erant pronuntiatæ de libero arbitrio deliberate operante, & deſtituto qualibet gratia actuali. Etenim de ipſo libero arbitrio gratia exſpoliato inquit Auguſtinus lib. 3. ad Bonifac. cap. 8. *Liberum arbitrium captivatum nonniſi ad peccandum valet: ad juſtitiam vero niſi divinitus liberatum, adjutumque, non valet*. Repetit libro de Sp. & lit. cap. 3. Ne-

Neque liberum arbitrium quicquam, niſi ad peccandum valet, ſi lateat veritatis via. Ait Serm. 13. de Verbis Apoſtoli: *Si defuerit adjutorium Chriſti, nihil boni agere poteris*. Scribit Tract. 5. in Joannem: *Nemo habet de ſuo niſi mendacium, & peccatum*. Hæc, aliaque id genus innumera quis dixerit cum Bajanis articulis fuiſſe proſcripta?

II. Itaque ſubſcribendum Vaſqueſio 1. 2. diſp. 190. cap. 18. num. 183. hæc aſſerenti: *Ille ergo* (Bajus) *prædictam propoſitionem* 28. Liberum arbitrium ſine gratiæ adjutorio nonniſi ad peccandum valet, *quam habet lib. 2. de juſtitia, & virtut. impiorum cap. 9. in eo ſenſu intellexit, quem expreſſit aperte eodem libro cap. 4. & 5. nempe per auxilium gratiæ intelligens auxilium inhabitantis Spiritus Sancti, quo referantur opera illa in Deum; nam prop. 59. & 60. notata in prædicta Bulla non admittebat ille diſtinctionem gratiæ Spiritus Sancti nondum habitantis, qualem concedimus ante remiſſionem peccatorum, & inhabitantis, qualem dicimus eſſe poſt remiſſionem: in quo contradicebat Concilio Tridentino ſeſſ.* 14. *cap.* 4. *ubi diſtinguitur duplex hoc auxilium gratiæ; atque ita aſſerebat illam ſolam operationem ſtudioſam eſſe, quæ eſt ex fide per dilectionem operante*. Paullo infra: *Hinc ergo recte conſtat, quam diverſo modo ſentiant Auguſtinus, & alii ejus diſcipuli de divino adjutorio, cum dicunt liberum arbitrium ſine adjutorio divinæ gratiæ nonniſi ad peccandum valere: loquitur enim de adjutorio Spiritus Sancti nondum habitantis, nec juſtificantis actu animam, nec adhuc opera meritoria vitæ æternæ in anima efficientis, ſed paullatim ad juſtificationem ipſam animam moventis: at hic auctor loquitur de auxilio gratiæ Spiritus Sancti animam inhabitantis, & actu juſtificantis per affectum caritatis: quocirca longe diverſa ſententia ipſius fuit a ſententia Auguſtini*.

Vaſq. tom. 2. in 1.2. pag. 356.

III. Turrianus pariter Tract. contra errores Baji cap. 3. §. 1. poſteaquam animadvertit Bajum negaſſe diſtinctionem *gratiæ moventis & inhabitantis*, produxitque præmiſſum Vaſquii judicium, *Ex damnatione* (inquit) *propoſitionis* 28. *non ſumitur argumentum contra opinionem aſſerentium ad bonum opus morale requiri auxilium gratiæ ordinis naturalis; iſta enim opera ab his catholicis non dicuntur ſanctificare formaliter*. Ac idem judicium ferendum eſt de iis, qui ad bona opera mo-

Tur. pag. 623.

ralia requirunt gratiam ſupernaturalem moventem; ſiquidem hæc non eſt *forma ſanctificans*, &. a juſtificatione ſecernitur. De proxima autem propoſitione 29. hæc Turrianus: *Primo circa hanc propoſitionem notandum eſt damnari cenſuram, deceptus vero eſt Michael Bajus, quia putabat omne opus bonum ſanctificare, &c.* Id Turrianus confirmat ex quo clariſſimi Theologi, & S. R. E. Cardinales ampliſſimi Toletus, ac Bellarminus docuerint nullam omnino tentationem abſque gratia vinci, aut vitari poſſe; quum tamen Toletus auctoritate Gregorii XIII. Lovanium miſſus fuerit ad componenda diſſidia circa Bajanos articulos exorta, ac Bellarminus Lovanii extiterit, quando Bulla adverſus Bajum fuit promulgata; & idcirco neuter ſenſum Baji potuerit ignorare. His deinde verbis Turrianus paragraphum illum primum abſolvit: *Et licet admittat quis Auguſtinum ſenſiſſe, eſſe neceſſarium aliquod auxilium ad bene operandum moraliter; tamen Auguſtinus non ſenſit opus quodlibet ex auxilio gratiæ factum ſanctificare hominem, neque tale auxilium vocat gratiæ inhabitantis, & ſanctificantis, ut ipſe deceptus ſenſit Bajus.*

IV. Franciſcus Macedo in *Cortina* pag. 247. ait damnatum fuiſſe Bajanum dogma, quod Bajus vellet nullum bonum opus fieri poſſe a libero arbitrio, *ſine fide perfecta, & gratia ſanctificante*, laudans Noriſium, quod ita Baji pravum ſenſum expoſuerit in Vindiciis Auguſtinianis: quo P. Macedi teſtimonio omnem Bajani erroris criminationem idem Noriſius refellit *in Parallelo*, tom. 1. pag. 1343. Atque in *Scrinio* P. Macedo ſcribit hanc propoſitionem, *Liberum arbitrium ſine aliqua gratia in ſtatu naturæ lapſæ nihil boni poteſt efficere*, non tantum eſſe Auguſtini, & Synodi Arauſicanæ, verum etiam Joannis Maldonati in cap. 6. Joannis.

P. Macedo in Scrinio p.250.

V. Noriſius autem, cujus meminit Macedo, non ſolum ait liberum arbitrium per Spiritum Sanctum moventem, & ſine Spiritu Sancto inhabitante poſſe bonum operari, ut diximus §. præcedenti num. 1. ſed etiam ait in propoſitione 37. *Cum Pelagio ſapit, qui boni aliquid naturalis, hoc eſt quod ex naturæ ſolis viribus ortum ducit, agnoſcit*, cenſuram Baji, non vero aſſertum eſſe ab Apoſtolica Sede damnatum, cum in Arauſicano canone 22. dicatur: *Nemo habet de ſuo niſi*

Noris tom. 1. pag. 923. 943. 945.

niſi mendacium & peccatum. Agnoſcit præterea ſine gratia appetitum innatum, quo unuſquiſque ex Auguſtini ſententia amat ſummum bonum; ac fatetur anathemate confixum eſſe dogma Novantium, qui ajunt omnia opera facta ab homine *extra caritatem*, *& in peccato* eſſe peccata, quod illa a conſcientiæ reatu vitientur: quo in luto Bajum hæſiſſe vidimus in priori diſſertatione.

§. IV.

Quomodo intelligendus ſit textus Pauli ad Romanos XIV. 23. Omne autem, quod non eſt ex fide, peccatum eſt.

EXponere verba Apoſtoli ad Rom. 14. *Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, de Fide Chriſtiana, aut ſaltim de fide acquiſita in Deum, ita, ut opera illorum, qui Deum prorſus ignorant, nec propter illum operantur, bona non ſint ſpectata circumſtantia ultimi finis, non eſt ſubſcribere Bajano dogmati circa infidelium opera, ſed eſt ſententia catholica, Auguſtiniana, atque ab omni cenſura immunis; tametſi Bajanum ſit dogma, ita Apoſtolicam illam ſententiam explicare, ut peccatum dicatur quidquid non eſt ex fide, quæ per dilectionem operatur, & ex gratia ſanctificante, aut in ſe malum & cupiditate infectum atque labefactum, quod non eſt a laudabili caritate.

I. Aperte hoc ſequitur ex præmiſſis in 2. hujus diſſertationis paragrapho; & quiſnam eſt alicujus eruditionis tinctura linitus, qui ignoret expoſitionem hanc traditam ab Auguſtino, ab Eminentiſſimo Noriſio cap. 3. Vindiciarum *Noris Tom. 1.* §. 4., & cap. 4. §. 5. comprobatam fuiſſe plurimis, & gra- *p. 940. & 1048.* viſſimis monumentis? Auguſtinum expoſuiſſe Apoſtolica verba de Fide Chriſtiana, conſtat ex lib. 3. ad Bonifacium cap. 5. num. 14. de Geſtis Pelagii cap. 14. num. 34. contra Julianum lib. 14. cap. 3. num. 24. aliiſque ex locis. Certum quoque eſt, expoſuiſſe eadem Apoſtoli verba de Fide Chriſtiana S. Proſperum, Fulgentium, alioſque etiam a Sacris In-

terpretibus laudatos, præſertim ab Auguſtino Calmet p. 117. editionis Venetæ. Nec aliud doctiſſimus interpres ait adverſus Auguſtinianam expoſitionem, niſi hanc litteralem non eſſe; quod parum, aut nihil noſtra refert, modo Auguſtini explicatio non refutetur, quam Vindex Noriſius ſartam tectamque eſſe commonſtrat. Verba enim, de quibus eſt ſermo, accepere de operibus eorum, qui fide ſunt deſtituti, & in quibus non accedente ſupremæ gratiæ illuſtratione, nihil eſt laudis, Magnus Leo ſerm. 2. de Jejunio Pentecoſtes, ubi ait: *Apud nos fides ſanctificat etiam manducantem; apud Paganos infidelitas polluit jejunantem: unde extra Catholicam Eccleſiam nihil eſt integrum, nihil caſtum, dicente Apoſtolo: Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt*. Proſper in Epiſtola ad Rufinum ſcribens: *Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt; ut ſcilicet intelligat juſtitiam infidelium non eſſe juſtitiam, quia ſordet natura ſine gratia*; atque in Carmine de Ingratis cap. 16.

Omne etenim probitatis opus, niſi ſemine vera
Exoritur fidei, peccatum eſt, inque reatum
Vertitur, & ſterilis cumulat ſibi gloria pœnam.

Julianus Pomerius lib. 3. de Vita Contemplativa cap. 1. ubi poſtquam aſſeruit virtutes infidelium eſſe vitia virtutem imitantia, & in tantum declinari, ut nihil eis profuiſſe credantur, *Et quid dico* (inquit) *nihil profuerunt? Immo etiam nocuerunt, dicente Apoſtolo: Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*. His adde Bonifacium II. in Epiſtola ad Sanctum Hilarium Arelatenſem, S. Fulgentium cum Synodo PP. Byzacenorum in Sardinia Eſulum, Pontificale Romanum in Ordinatione Subdiaconi: de quibus plura præcitatis in locis Auguſtinianæ doctrinæ Vindex clariſſimus. Prætermittenda non ſunt verba S. Remigii, & Eccl. Lugdunenſis in libro de tribus Epiſtolis cap. 22. pag. collect. Maguini 105. *Vere enim mortua ſunt omnia opera infidelium, non ſolum quando aperte vitiis & peccatis ſerviunt, ſed etiam quando naturali bono, in quantum omnipotens creator tribuit, inſtigati, vel naturali lege commoniti, quæ quotidie in cordibus eorum clamat*: Quod tibi non vis, alii ne feceris: Et omnia quæcumque vultis, ut faciant vobis homines, & vos eadem facite illis; *quædam*

dam bona opera, & velut quaſdam virtutes habere, atque exercere videntur; quia fidem Dei, & Chriſti ejus, vel ignorantes, vel odio habentes, aut etiam perſequentes, quod ex illa fide non operantur, omnino nec bonum opus, nec vera virtus eſſe poteſt, quæ non procedit ex radice veritatis & bonitatis. Dum enim illa ipſa, quæ ſecundum homines videntur eſſe bona opera, nequaquam vera fide ad Dominum referuntur, quem ignorant, nec propter eum agunt, ſed aut propter quamdam honeſtatem, qua inter homines magni videantur, vel propter cupiditatem alicujus commodi temporalis; ipſa impietate infidelitatis, ipſa inflatione elationis, ipſa perverſitate cupiditatis, ita immunda & inquinata ſint omnia, ut apud Deum non virtutes, ſed vitia judicentur. Unde Apoſtolus ait: Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt, *&c.*

II. Quoniam vero ipſe quoque Noriſius tanquam Bajaniſta traductus fuit, quaſi Apoſtolicam ſententiam *de Fide divina & habituali* expoſuerit: in refutatione illatæ ſibi Bajani erroris calumniæ, recte de accuſatoris fide expoſtulat, cum nullibi revera explicaverit Apoſtoli textum *de Fide divina habituali*: atque impoſtura hujuſmodi denudata, omnem a ſe calumniam amovet productis verbis Macedi ex tom. 2: Collat. pag. 597. *Quoniam hæc expoſitio loci Pauli impugnatur ab omnibus contrariæ doctrinæ auctoribus, immo & erroris a nonnullis audacioribus accuſatur, quales ſunt recentiores quidam PP.* Galli*, quorum duo errorem appellant; præterquamquod ego in Cortina olim aliquos pro ea Patres, ac inter eos Magnum Gregorium, & Bernardum produxi: remitto lectorem ad eruditiſſimum P. Henricum Noris, qui in ea, quam ſuperius laudavi, Pelagiana Hiſtoria, in Vindiciis cap. 4. §. 5. evidenter oſtendit, eam eſſe Eccleſiæ, Pontificum, & Patrum locum illum Pauli de fide prout eſt virtus Theologica intelligentium.* Vide eumdem P. Macedo in *Cortina* pag. 222. 229. & in Appendice ejuſdem Operis pag. 72. ubi productis quibuſdam S. Bernardi teſtimoniis Auguſtinianæ interpretationi cohærentibus, *Fremant*, inquit, *ac frendeant adverſarii. Nemo citra fidem, ſine aliqua gratia rectum quid & honeſtum agit. Quidquid id erit, a gratia & fide erit. Peccabit qui prorſus deſtituetur fide. Ita non Auguſtinus modo, & Gregorius, ſed Bernardus etiam*

Noris in Paralelo tom. 1. pag. 1346.

etiam docuit. Neque hinc ſequitur ſingulos infidelium actus, & omnes actus peccata eſſe: ſed peccatum eſſe quidquid ſine fide aliqua, & gratia faciunt. Nam omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt.

III. Poſſumus ipſos adverſarios noſtros in teſtimonium arceſſere. Qui enim adverſus Noriſium edidit ſub nomine Brunonis Neuſſer *Prodromum Velitarem*, appellat quidem *bardum, ſtultum, & emotæ mentis* hominem, qui cenſeat Auguſtinianam interpretationem *Synodali judicio definitam*; at negare non audet nonnullos accepiſſe Paulinum locum de Fide Divina; & lib. 1. cap. 6. num. 9. hæc ſcribit: *Itaque quod hic locus de Chriſtiana fide, in litterali ſenſu non intelligatur, communis Doctorum & Interpretum ſententia eſt, non tamen de fide certa; quod vero de fide divina intelligatur in litterali ſenſu, probabilis aliquorum ſententia eſt, quamquam minus probabilis, & nullatenus de fide; aliquorum, inquam, ſed paucorum, ſi cum eorum numero conferantur, qui ſecus ſentiunt.* In his tamen verbis duo notanda ſunt: primum, nec Noriſium, nec noſtratium aliquem affirmaſſe, Auguſtinianam Paulinæ ſententiæ expoſitionem de fide tenendam eſſe: alterum, non eſſe paucos, qui illam ſectantur, atque amplectuntur. Quare Noriſius in ſuis præcitati *Prodromi* caſtigationibus ait: *Non dico definitum, ſed non perperam dictum contendo contra Martinonum.* Et infra: *Omnes Epiſcopi id dicunt ex ſententia Eccleſiæ Romanæ: multi tamen ſecus ipſi tenent, qui ſcriptis aliud tradidere.* Igitur hi etiam, qui ſententiam noſtram auſi ſunt Bajani dogmatis inſimulare, ſibimet parum conſtantes illam ſaltim probabilem fateri coguntur, bardi ipſi, & mentis emotæ, & ea, quibus laborant, vitia aliis adtribuentes.

Bruno Neuſſer pag. 33.

Animadverſiones Noriſii ſunt propria ipſius manu appoſitæ Codici Bibliothecæ Angelicæ, ut alio in loco monui.

IV. Contra nos opinionem illorum Theologorum, qui Paulina verba non de fide divina, ſed de conſcientia, ſive ut inquit Schola, *judicio practico, & rationis dictamine*, accipienda eſſe contendunt, nulla animadverſione inſectamur, & unumquemque in proprio ſenſu ſinimus abundare: quamquam & jure contendere poſſumus, illam *conſcientiam* non eſſe undique rectam, quæ aliquo ſupernæ gratiæ lumine non dirigitur, ideoque ad concordiam revocari poſſe Auguſtini,

ſtini, aliorumque ſpecietenus diverſam expoſitionem. Videtur enim mihi utramque complecti S. Anſelmus, dum inquit: *Omne quod non eſt ex fide peccatum eſt, quia etiam illud quod eſt bonum, ſi putetur eſſe malum & tunc fiat, peccatum eſt. Velut ſi quis (verbi gratia) caſtitatem crederet eſſe malum, & viveret caſtus, profecto peccaret. Et propterea omnis infidelium vita peccatum eſt, nihilque bonum eſt ſine ſummo bono. Ubi enim deeſt agnitio æternæ & incommutabilis veritatis, falſa virtus eſt etiam in optimis moribus*. Vide Seripandum in Epiſtolas Pauli.

S. Anſelm. in Epiſt. ad Rom. cap. 14. pag. edit. Colonienſis, 109. Seripandus edit. Neapolit. pag. 241.

V. Cum itaque Auguſtiniana Interpretatio expungi & ſtigmate notari non debeat; ex alio autem capite ſub Bajanis articulis lateat dogma veneficum: dicendum eſt Michaelem Bajum, ubi affirmavit omnia infidelium opera eſſe peccata, *peccatum* accepiſſe pro eo, quod intrinſecus malum eſt, atque a cupiditate corrumpitur; ac præterea in infidelibus *ante fidem perfectam*, & in impiis *ante gratiam ſanctificantem*, nullam fidem inchoatam, nullam ſupernam illuſtrationem, nullamque bonam voluntatem admiſiſſe, ut recte & honeſte operentur. A quo nefario dogmate plurimum diſcrepat ſententia noſtra, quæ in infidelibus agnoſcit complura bona opera ex fide quadam inchoata, & ex gratia, qualis fuit in Cornelio, priuſquam ab Apoſtolo Petro Chriſtiana fide imbueretur: complura item, quæ licet ſpectata circumſtantia ultimi finis *non bene* fiant, non ſemper tamen a noxia cupiditate procedunt, ut ſæpenumero dictum eſt. Quamobrem Philippus Van-Waure in Opuſculo, cui titulus, *Divinus Gratiæ Prædicator Apoſtolus Paulus per ſe docens Romanos*, cap. 14. præmiſſa, atque illuſtrata ſententia noſtra, *Sit prohibita*, inquit, *in ſenſu Bajano male contorta Auguſtini ſententia; non eſt talis ſimpliciter, nec ut Auguſtiniana. Ne igitur propter Bajum eripi ſinamus nobis Auguſtinum: neque enim non eſt pro patria miles armandus, quia contra patriam nonnulli arma ſumpſerunt*.

Edit. Lovanii anno 1688.

§. V.

§. V.

De Auguſtiniana interpretatione verborum Apoſtoli, Sive ergo manducatis, &c.

EXponere verba Apoſtoli 1. ad Corinth. x. 31. *Sive ergo manducatis, ſive bibitis, ſive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite*, & quæ habentur cap. xvi. 14. *Omnia veſtra in caritate fiant*, non de conſilio, ſed de præcepto, quo unuſquiſque deliberate agens teneatur opera ſua virtualiter referre in Deum finem ultimum, adeo, ut opera, quæ ita non referuntur, non ſint bene facta, nec bona ſecundum omnem rationem; exponere, inquam, hoc modo verba Apoſtoli, non eſt conſentire Bajo ſingula infidelium opera damnanti, ſed eſt Catholicam, Auguſtinianam, atque, ut nos arbitramur, veriſſimam tenere ſententiam: quamquam Bajani ſint, qui cenſent omnia opera deliberata in Deum referenda eſſe *per caritatem habitualem*, aut quæcumque a caritate non procedunt, eſſe *intrinſecus* peccata, & a cupiditate vitiari.

I. De præcepto enim referendi omnia opera deliberata in Deum interpretantur Apoſtolica verba Auguſtiniani Theologi, quos commemoravi ſ. 2. num. 2. & 3. Lege unum, vel alterum, puta Joannem Libens in Quæſtionibus ſelectis cap. 3. Aurelium Piette de Actibus Humanis q. 1. Leonardum Vanroy q. 2. ac percipies noſtrates ſingulos tradere, quod revera teneamur actiones omnes deliberatas in Deum ultimum finem referre, idque demonſtrare pluribus argumentis: inter quæ præcipua ſunt, quæ petuntur ex præcepto diligendi Deum ſuper omnia, ex præcitatis Paulinis teſtimoniis, atque ex lucubrationibus Magni Auguſtini adverſus Julianum, ceteroſque hæreticos Pelagianos. Qui hæc ignorat, præcipua Auguſtinianæ Theologiæ aſſerta penitus ignorat.

II. Nec putandum eſt, hujuſmodi interpretationem eſſe commentum Bajaniſtarum: germana eſt enim, & perſpi-

cua Sanctiſſimi Protoparentis doctrina. Qui libro de Correptione & Gratia cap. 3. num. 5. ait, *Præcipit Apoſtolus dicens: Omnia veſtra cum caritate fiant.* Et quidem Auguſtinianæ doctrinæ veluti elementa ſunt, aliud eſſe *uti*, aliud *frui*: Frui nihil aliud eſſe, quam *alicui rei inhærere propter ſeipſam;* uti autem, *quod in uſum venit, ad id quod eſt amandum, referre*, lib. 1. de Doctr. Chriſt. cap. 4. perverſitatem eſſe *fruendis uti velle, atque utendis frui*, de Civit. Dei libro XI. cap. 25. Sine amore Creatoris *nullis quemquam bene uti creaturis*, libro IV. contra Julianum cap. 3. num. 33. In iis ergo operibus, quæ ad Deum non referuntur, non fruimur Deo, ac proinde perverſitas aliqua, non plena rectitudo invenitur. Aliud Auguſtinianæ doctrinæ fundamentum eſt, ſolum Deum eſſe finem creaturæ rationalis, quoniam reperiri nequit bonum aliquod, in quo beata ſit, *niſi Deus*, 1. Confeſs. cap. 1. & de Civit. Dei libro 12. cap. 1. cumque *finibus*, *non officiis* virtutes ſint diſcernendæ, nequeunt illa opera virtutis laudem habere, quæ non fiunt propter quod fieri debent, nempe *propter Deum*; quoniam quæcunque ſerviunt carnalibus delectationibus, vel quibuſque commodis, & emolumentis temporalibus, Deo non ſerviunt, in ultimum finem non ordinantur, nec propter hoc fiunt, *propter quod fieri debere vera ſapientia præcipit*. Atque hoc principio innixus demonſtrat ſapientiſſimus Auguſtinus adverſus Julianum libro IV. num. 21. opera, quæ non referuntur in Deum, etſi officio videantur bona, ipſo *non recto fine* eſſe prava. Tertium doctrinæ Auguſtinianæ, immo naturalis & divinæ legis principium eſt, finem illum ultimum, ad quem conditi fuimus, cum ſit ſummum & incommutabile bonum, diligendum eſſe *toto corde, tota anima, tota mente*: id vero hac ratione diligitur, in quod *omnem cogitationem, omnem vitam, & omnem intellectum* conferimus, & quidquid aliud diligendum in animum venerit, *in illius dilectionem refertur*; ut inquit S. Pater in 1. de Doctr. Chriſtiana cap. 22. num. 21. Si enim quod extra Deum diligitur, non diligitur propter Deum; jam dilectio non refertur in finem ultimum: ſi non refertur in finem ultimum; ſummum bonum non amatur toto corde, tota anima, ac tota mente; ſi hoc autem non contingit, non

Auguſt. tom. X. pag. 752.

Tom. III. pag. 6. VII. pag. 291. X. pag. 602.

Tom. VII. pag. 301.

Tom. X. pag. 596.

Tom. III. pag. 11.

ſervatur primum, ac maximum univerſæ legis mandatum. Hæc ſunt doctrinæ S. Auguſtini principia Theologis omnibus notiſſima: ex quibus evidenter conſequitur, non conſilium, ſed præceptum in verbis Apoſtolicis contineri.

III. Idem præceptum referendi deliberata opera in Deum agnoverunt cum Auguſtino alii Patres, ii etiam, qui data opera adverſus Pelagianam hæreſim non ſcripſerunt. Magnus enim Baſilius in Regulis fuſiùs diſputatis Interrog. v.

Tom. 2. edit. Pariſ. Morelliana pag. 423. ait: *Chriſtianus ſi actiones ſuas omnes, ſive majores, ſive minores ad Dei voluntatem direxerit, is ſine controverſia, & egregie opus illud perficit, & ſimul aſſiduam illius in animo ſibi memoriam conſervat, a quo id* juſſus EST *facere, vereque illud dicere poterit: Providebam Dominum in conſpectu meo ſemper, quoniam a dextris eſt mihi, ne commovear, item Pauli* PRÆCEPTO *illi ſatisfaciet, Sive manducatis, ſive bibitis, ſive quid*

Tom. 1. novæ edit. pag. 1309. *aliud facitis, omnia ad gloriam Dei facite*. Similia S. Ambroſius lib. 2. in Lucam num. 84.

IV. Angelicus etiam Doctor Sanctus Thomas Aquinas, tametſi a pluribus in contrariam ſententiam trahitur; attamen tum ab inſtituti noſtri ſcriptoribus, tum a Vincentio Contenſono clariſſimæ Prædicatorum Familiæ, dicitur præceptum illud Apoſtolicum agnoviſſe. Et revera fulgidiſſimum illud Scholarum Lumen Thomas lectione VII in caput X.

S. Thomas tom. XVI. edit. Venetæ pag. 72. Epiſtolæ 1. ad Corinth. inquit: *Habito quando licet de idolothytis comedere, & quando non; hic oſtendit quid in utroque debent intendere. Primo reſpectu Dei, quia debent quærere gloriam ejus: ſecundo quid reſpectu proximi, quia debent cavere ejus offenſam. In prima, primo inducit actum multiplicem; ſecundo perſuadet actuum intentionem debitam. Dicit ergo, Sive ergo manducatis, ſive bibitis, quæ ſunt opera neceſſitatis, vel aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite, & cum invocatione Creatoris ex intentione ut Deus laudetur & glorificetur*. Lectione item 2. in cap. 16. ejuſdem Epiſtolæ ait Sanctus

Ibidem pag. 92. Thomas: *Omnia veſtra in caritate fiant, ideſt, omnia debent referri ad finem caritatis, ſcilicet ut fiant propter Deum, & proximum*. Rurſus in 2. ſentent. diſt. 40. art. 5. ad 7. hæc S. Thomas: *Ad ſeptimum dicendum quod hoc quod dicitur*, Omnia in gloriam Dei facite, *poteſt intelligi dupliciter: vel affir-*

Digitized by Google

affirmative, vel negative. Si negative, ſic eſt ſenſus, Nihil contra Deum faciatis, & hoc modo præceptum eſt; & ſic præceptum hoc præteritur vel per peccatum mortale quod contra Deum ſit, vel per peccatum veniale, quod præter præceptum, vel præter Deum ſit. Si autem intelligatur affirmative; hoc poteſt eſſe dupliciter, aut ita quod actualis relatio in Deum ſit conjuncta actioni noſtræ cuilibet, non quidem in actu, ſed in virtute, ſecundum quod virtus primæ ordinationis manet in omnibus actionibus ſequentibus, ſicut & virtus finis ultimi manet in omnibus finibus ad ipſum ordinatis, & ſic adhuc præceptum eſt, & contingit omiſſionem ejus eſſe venialem, aut mortalem, ſicut dictum eſt. Vel ita, quod ordinatio actualis in Deum ſit actu conjuncta cuilibet actioni noſtræ; & ſic eſt conſilium. Præterea in Quæſtionibus diſputatis de Caritate art. XI. ad 2. hæc S. Thomas: *Ad ſecundum dicendum, quod omnia actu referre in Deum non eſt poſſibile in hac vita, ſicut non eſt poſſibile quod ſemper de Deo cogitetur, hoc enim pertinet ad perfectionem patriæ: ſed quod omnia virtute referantur in Deum, hoc pertinet ad perfectionem caritatis, ad quam omnes tenentur. Ad cujus evidentiam conſiderandum eſt, quod ſicut in cauſis efficientibus virtus primæ cauſæ manet in omnibus cauſis ſequentibus, ita etiam intentio principalis finis virtute manet in omnibus finibus ſecundariis: unde quicunque actu intendit aliquem finem ſecundarium, virtute intendit finem principalem, ſicut medicus dum colligit herbas actu, intendit conficere potionem, nihil fortaſſis de ſanitate cogitans, virtualiter tamen intendit ſanitatem, propter quam potionem dat. Sic igitur cum aliquis ſeipſum ordinat in Deum ſicut in finem in omnibus, quæ propter ſeipſum facit, manet virtute intentio ultimi finis, qui Deus eſt: unde in omnibus mereri poteſt, ſi caritatem habeat. Hoc igitur modo Apoſtolus præcipit, quod omnia in Dei gloriam referantur.* In reſponſione autem ad proximam objectionem docet Theologorum decus, nequaquam ſufficere, ut præceptum illud Apoſtolicum adimpleatur, relationem operum duntaxat *habitualem*, immediate ſubjiciens: *Ad tertium dicendum, quod aliud eſt habitualiter referre in Deum, & aliud virtualiter. Habitualiter enim refert in Deum & qui nihil agit, nec aliquid actualiter intendit, ut dormiens: ſed virtualiter ali-*

To.6.pag.1332.

Tom.VIII.pag. 270.

Digitized by Google

quid referre in Deum eſt agentis propter finem ordinantis in Deum ; unde habitualiter referre in Deum non cadit ſub præcepto : ſed virtualiter referre omnia in Deum cadit ſub præcepto caritatis , cum hoc nihil aliud ſit , quam habere Deum ultimum finem . Inſuper Doctor Angelicus 2. 2. quæſt. 83. art. 14. ubi quærit utrum oratio debeat eſſe diuturna , in
Tom. XI. pag. 198. quæſtionis ſolutione ita loquitur : *Dicendum , quod de oratione dupliciter loqui poſſumus : uno modo ſecundum ſeipſam , alio modo ſecundum cauſam ſuam . Cauſa autem orationis eſt deſiderium caritatis , ex quo procedere debet oratio , quod quidem in nobis debet eſſe continuum vel actu , vel virtute : manet enim virtus hujus deſiderii in omnibus , quæ ex caritate facimus . Omnia autem debemus in gloriam Dei facere , ut dicitur* 1. *ad Corinth.* 12. *& ſecundum hoc oratio debet eſſe continua , &c.* Denique , ne loca omnia , quæ ex D. Thoma produci poſſunt , in medium proferam , Opuſculo XVIII. quod eſt de perfectione vitæ ſpiritualis , cap. 5. hæc de præcepto caritatis
Tom. VIII. pag. 1152. litteris tradidit : *Alio vero modo ex toto corde , mente , anima & fortitudine Deum diligimus , ſi nihil nobis deſit ad divinam dilectionem , quod actu , vel habitu in Deum non referamus ; & hujus divinæ dilectionis perfectio datur homini in præcepto : Primo quidem , ut homo omnia in Deum referat , ſicut in finem , ſicut Apoſtolus dicit* 1. *Corinth.* 10. *Sive manducatis , ſive bibitis , vel aliquid aliud facitis , omnia in gloriam Dei facite : quod quidem impletur cum aliquis vitam ſuam ad Dei ſervitium ordinat , & per conſequens omnia , quæ per ſeipſum agit , virtualiter ordinantur in Deum , niſi ſint talia , quæ a Deo abducant , ſicut ſunt peccata : & ſic homo diligit Deum ex toto corde . Secundo , ut intellectum ſuum homo Deo ſubjiciat ea credens , quæ divinitus traduntur , ſecundum illud Apoſtoli* 2. *Corinth. In captivitatem redigentes omnem intellectum in obſequium Chriſti ; & ſic Deus diligitur ex tota mente . Tertio , ut quæcumque homo amat , in Deo amet , & univerſaliter omnem ſuam affectionem ad Dei dilectionem referat ; unde dicebat Apoſtolus* 2. *Corinth.* 5. *Sive mente excedimus Deo , ſive ſobrii ſumus vobis . Caritas enim Chriſti urget nos : & ſic Deus ex tota anima diligitur . Quarto , ut omnia exteriora noſtra verba , & opera ex divina caritate firmentur , ſecundum illud Apoſtoli ,*

ſtoli, Omnia enim veſtra in caritate fiant: & ſic Deus ex tota fortitudine diligitur. Hic eſt ergo tertius perfectæ dilectionis divinæ modus, ad quem omnes ex neceſſitate præcepti obligantur. Ex his verbis Angelici Præceptoris, quæ integra, & quoniam perſpicua ſunt, abſque commentariis Interpretum proferenda eſſe exiſtimavi, animadvertat prudens lector, num Auguſtinenſes Theologi jure etiam Sanctum Thomam trahant in partes ſuas; & an explicare præmiſſa Paulina verba de præcepto referendi in Deum *virtualiter* omnia opera deliberata, idem ſit ac defendere damnata dogmata Baji. Illud ſane nemo unus negare poterit, univerſos Auguſtiniani Ordinis Doctores de patrocinio Magni Aquinatis in ſententia de referendis in Deum operibus gloriari, & loca ſuperius exſcripta aut evidenter, aut ſaltim probabiliter eidem ſententiæ præſidium & fulcrum addere. Quale autem judicium ferri nunc debeat de ſumma Anonymi libertate, qua ipſamet ſententia laceratur atque proſcinditur, univerſis, qui præjudiciis minime abripiuntur, immo his quoque, necnon aſſiduo & falſo criminatori, dijudicandum, pronuntiandumque relinquo.

V. Profecto qui in ea opinione perſiſtit, cui Anonymus iſte adhærens ait, repetit, ad ravim uſque proclamat, Bajanos eſſe, Janſenianos, Queſnellianos, & ſi id parum videtur, pſeudoauguſtinenſes, ſubdolos, ac temerarios Apoſtolicarum Conſtitutionum violatores & contemptores, eos omnes, qui in Deum opera, quæ cum deliberatione fiunt, non quidem continuo, ac ſemper repetito caritatis actu, ſed eo præmiſſo, elicito ſtatis congruiſque temporibus, adeo, ut virtualiter perſeveret, referenda eſſe definiunt; is calumniâ, qua nos afficit, non tantum impetit ſodales noſtros percelebres, inter quos eminent Belgæ omnes, duoque viri ſummi, ac purpura æque ac doctrina fulgentes Hieronymus Seripandus, & Henricus Noriſius, verum etiam alios plures ſuperius recenſitos, & judicio quidem noſtro, etiam Scholarum Lumen, beatiſſimum Thomam. Nulla autem ratione parcit venerando nomini piiſſimi, integerrimi, doctiſſimique viri Joannis S. R. E. Cardinalis Bonæ; qui Auguſtinianam doctrinam majori, quam quiſpiam noſtratium fecerit,

cerit, energia tradidit, explicavit, & veluti irrefragabile axioma inter principia, & documenta chriſtianæ vitæ inſerendam, ac proponendam exiſtimavit. Etenim in libro, quem inſcripſit, *Principia vitæ chriſtianæ*, ediditque Romæ jam Vaticana purpura condecoratus, §. 29. primæ partis

Bona pag. Ven. edit. 222.

hæc docuit: *Sententia Apoſtoli eſt, omnia opera ad Deum, ejuſque gloriam referenda eſſe, ut veræ virtutis rationem conſequantur.* Sive, *inquit*, manducatis, ſive bibitis, ſive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite, 1. *Cor.* 10. 31. *& alio loco*: Omne quodcunque facitis in verbo, aut in opere omnia in nomine Domini Jeſu Chriſti, gratias agentes Deo, & Patri per ipſum, *Coloſ.* 3. 17. *Quidquid enim boni a nobis ſit, quod non ſit propter Deum, etſi officio videatur bonum, deficiente tamen recto ſine, malum eſt: finibus enim, non officiis virtutes a vitiis diſcernuntur. Eſt autem officium id, quod faciendum eſt. Quod ſi rebus creatis inhæremus, & ipſas propter ſe diligimus ſine ulteriori relatione ad Deum, damnata cupiditas eſt, dicente Joanne Apoſtolo*: Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo ſunt, 1. *Joan.* 2. 23. *Ratio eſt, quia in hoc mundo tanquam peregrini ſumus, & viatores, qui ad patriam pergimus: creaturis autem uti debemus tanquam vehiculis, quibus recto itinere eo feramur, quo tendimus. Deus vero diligendus eſt propter ſeipſum, quia ſummum bonum eſt, & finis ultimus, in quo ſolo requies, appetitus, ſecuritas fruitionis, & tranquilliſſimum gaudium invenitur. Hunc finem ſi quis ignorat, recte quoque vivendi rationem ignorat. Cognito autem rerum omnium fine, jam ſcimus, quo dirigendæ ſint actiones noſtræ, & quo omnium virtutum officia referri debeant. Hinc Theologi, licet unanimi conſenſu aſſerant, quaſdam actiones humanas nec bonas ex ſe nec malas eſſe, quales ſunt ambulare, comedere, dormire: docent tamen eum peccare, qui reipſa dormit, edit, ambulat, & hæc non refert ad ultimum finem, quia deficit a prima, & univerſali regula humanarum actionum, quæ eſt idem finis, ad quem quidquid agimus, dirigere oportet. Et hoc eſt quod Dominus dixit*: Lucerna corporis tui eſt oculus tuus. Si oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebroſum erit.

erit, *Matth. 6. 22. Oculus iſte intentio eſt, qua quiſque peragit opus ſuum, quæ quidem intentio ſi non fuerit recta, totum opus tenebroſum erit. Non eſt autem recta operantis intentio, niſi quidquid agit ad ſummum bonum, refundat. Omne bonum deſurſum eſt, & quidquid ab illo deflectit, malum eſt.* Aurea ſane verba, & Auguſtini mente, corde, & ore prolata: a quibus criminator ſi oſtenderit nos vel latum unguem diſceſſiſſe, gratias illi agemus plurimas, & quamlibenter errores, in quos prolapſos nos fuiſſe autumat, retractabimus: non enim ſumus in erroribus pervicaces, ſed in veritate inquirenda ſolliciti, atque, ſi forte lapſi fuimus, ad nos emendandos, corrigendoſque parati.

VI. Quoniam de Joanne S. R. E. Cardinali Bona mentionem feci; prætermittendum non eſt, Propugnatorem Conſtitutionis *Unigenitus* ad elevandam piiſſimi ac doctiſſimi Scriptoris auctoritatem, in propoſitionem 53. Queſnellii cap. XI. num. 2. tria reponere: primum quod in Opere de Principiis Vitæ Chriſt. p. I. §. 29. *relationis* nomine intelligi debeat non relatio *actualis*, ſed *habitualis & implicita*, quam ſufficere tradiderunt Patres & Theologi: deinde nulla veritatis ſpecie aſſeri *unanimem Theologorum conſenſum*, ſi recentior ille intelligatur de præcepto referendi *actu continuo ſingula ad Deum opera*, ut ſtatuerunt Bajus, Janſenius, & auctor Tyrocinii Theologici, ideſt, Macarius Havermans; quum ea ſententia a Catholicis omnibus refutetur: demum *Recentioris illius pietatem fuiſſe aliquando a Novatoribus circumventam*, ut colligitur ex decreto, quo anno 1676. die 22. Junii ejus *Liber*, ſeu *epiſtola* typis edita, *approbans. doctrinam Germani Philalethis Eupiſtini*, confixus eſt una cum pluribus Novaturienſium libris: quamvis Auctoris famæ Sacra Congregatio pepercerit, eamdem Epiſtolam non ipſi tribuens, ſed eam referens veluti *ejus nomine editam*: quam moderationem Queſnellius non ferens inter cetera adverſus decretum illud contumelias hanc effutiit, quaſi mala fide in dubium Sacra Congregatio revocaſſet, an Opuſculum ejus eſſet, cujus nomine prodiit.

Jacob. Fontana p. 2. pag. 686.

VII. Verum hæc primum ſententiam confirmant noſtram; nam ſi Bajus, Janſenius, horumque diſcipuli ſtatuerunt

tuerunt opera ſingula deliberata in Deum referenda eſſe *actu continuo caritatis*; multum a Bajo, & a Janſenio diſcrepant, qui docent ſat eſſe, ſi referantur per caritatem *imperfectam, ac virtualem*. Deinde quod attinet ad Eminentiſſimum piiſſimumque Cardinalem Bonam, affirmo nullum in ejus ſcriptis extare verbum, quo exigatur ad ſingula opera *caritas actualis*, ideoque inanem fore ſuſpicionem, ſi quis opinaretur virum præſtantiſſimum de hujuſmodi caritate fuiſſe loquutum, atque ſententiæ a Catholicis reprobatæ adhæſiſſe. Nec præterea Cardinalis ampliſſimus jure reprehenditur, quod ſcripſerit aſſentiri ſibi Theologos conſenſu unanimi; quoniam verba illa, *Licet unanimi conſenſu aſſerant, quaſdam actiones humanas nec bonas ex ſe, nec malas eſſe*, exprimunt conſenſionem Theologorum unanimem in admittendis operibus, *quoad objectum* & *ſecundum ſpeciem*, ut Scholaſtici inquiunt, *indifferentibus*; in quo utique Theologi univerſi conſentiunt; quamquam & in ſententia de referendis in Deum operibus, non pauci, ſed quamplurimi ex Orthodoxis una conſpirent. Aperte inſuper falſum eſt, quod doctiſſimus Cardinalis relationem aliam tradiderit præter illam, quæ eſt ex caritate ſaltim virtuali: quod ex illius verbis apertiſſimum eſſe puto. Enimvero relatio, qua non inhærentes rebus creatis ipſas diligimus ulteriori ordinatione in Deum, & qua omnia virtutum officia diriguntur ad ipſum Deum, quatenus diligendus eſt propter ſeipſum, quia ſummum bonum eſt, (de qua relatione conſtat in *Principiis vitæ Chriſtianæ* §. 29. ſermonem inſtitui) eſt illa relatio per caritatem, quæ a nobis defenditur, non autem *habitualis & implicita*, prout hæc explicatur ab adverſariis. Quod poſtremo ait Pontificiæ Conſtitutionis defenſor, *pietatem* Cardinalis eximii *a Novatoribus circumventam*, nimia libertate ac falſitate dictum eſt, nullaque ratione evinci poteſt ex condemnatione, quam ſubiit *Liber, ſeu Epiſtola ſub nomine Eminentiſſimi Domini S. R. E. Cardinalis Bona approbans doctrinam Germani Philalethis Eupiſtini*. Sciendum quippe eſt, revera extare librum ita omnino, nulloque vocabulo excepto, inſcriptum, in quo auctor demonſtrare nititur quod Cardinalis Bona commendans & approbans

bans opus Germani Philalethis approbaverit ſimul hæreſim Janſenianam ab Innocentio X. & Alex. VII. damnatam: ideoque in parvo eo libro Epiſtolæ piiſſimi Cardinalis præmittuntur ſeptem paragraphi ad evincendam Philalethis cum Janſenio concordiam, præſertim in deneganda libertate, & aſſerenda impoſſibilitate divinorum præceptorum. Recte itaque ac provide iſtiuſmodi Opuſculum proſcriptum fuit; & hæc proſcriptio non demonſtrat pietatem Cardinalis omnium memoriâ digniſſimi fuiſſe *circumventam a Novatoribus*; ſed oſtendit potius eumdem Cardinalem in approbatione operum Philalethis, quibus titulus, *Triumphus Thomiſtarum*, minime approbaſſe Janſenianam hæreſim, ut contendit memorati Opuſculi auctor. In nullam ergo Joannis Cardinalis Bona reprehenſionem, ſed in defenſionem laudemque cedit ejuſdem Opuſculi condemnatio. Neque illud certum eſt, in *Triumpho Thomiſtarum* comprehendi hæreſim Janſenianam, quum idem Opus immune evaſerit a cenſura; ac inveriſimile ſit Sacram Congregationem in illud minime animadverſuram fuiſſe, ſi in eo Janſenii deprehendiſſet errores. Verum etiamſi Epiſtola, de qua ſermo eſt, prohibita diceretur ob præfixum illum titulum, *Approbans doctrinam Germani Philalethis*, non a Cardinali Bona, ſed ab ipſo Philalethe Epiſtolæ additum, propterea quod Sacra Congregatio noluerit Philalethis ſcripta in maximo haberi pretio, & cenſeri approbata a piiſſimo doctiſſimoque Purpurato; non hinc tamen deduceretur cenſuræ ſubjectam eſſe ſententiam de operibus deliberatis in Deum referendis; primum quia de hac ſententia in laudata Epiſtola nec minimum extat verbum: deinde quia eadem ſententia traditur in Opere non cenſura perſtricto, ſed ſummopere commendato, diviſim quoque & ſæpe procuſo, & ad communem utilitatem in Italicum idioma translato: demum quia non tantum Cardinalis Bona, ſed alii complures in hac diſſertatione laudati, & Orthodoxi eidem ſententiæ adhæſerunt. Atque ex dictis etiam eruitur perperam Queſnellium, ut narrat Auctor Cauſæ Queſnellianæ cap. 13. in Sacram Congregationem debacchari, quod in damnatorum librorum indice ita recenſuerit Epiſtolam, de qua loquimur, *Epiſtola ſub nomine Eminentiſſimi Domini*

Joannis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis Bona approbans doctrinam Germani Philalethis Eupiſtini, quia revera extat liber cum hoc titulo cenſurâ digniſſimus: quamquam ſi etiam Epiſtola ad Philalethem dicatur proſcripta, ſive propter productam rationem, ſive propter aliquam aliam; laudanda ſummopere foret, non arguenda Sacræ Congregationis moderatio; ut recte adverſus Queſnellium ait Propugnator Conſtitutionis *Unigenitus*, jure Novatores, ſed immerito eximium Cardinalem exagitans. At in viam, a qua deducti fuimus, redeundum.

Cenſure de l'Apologie des Caſuiſtes par M. L'Archeveſque de Bourges Anne de Leuy de Vantadour.

VIII. Sententiam de operibus omnibus deliberatis in Deum caritate ſaltim *virtuali* referendis comprobarunt inſuper & commendarunt Galliarum Antiſtites, non ii tantum qui *Apologiam Caſuiſtarum* perſtrinxere cenſuris, verumetiam centum illi Epiſcopi, qui latentem in Queſnellii aſſertionibus pravitatem acerrime ſunt inſectati. Archiepiſcopus enim Burgenſis Aquitaniæ Primas in ſua *Cenſura* edita die ſexta Februarii anno 1659. invehitur in illius *Apologiæ* auctores, eo quod ſcripſerint pag. 165. prælaudatam ſententiam erroneam eſſe, atque inter Janſeniana dogmata rejiciendam: „ Mais ſi ils n' ont que les erreurs de S. Cyran, & de Janſenius a nous debiter, qui tiennent pour maxime que les Chreſtiens doivent en toutes leurs actions aimer Dieu, & qu'il n'y a point d'action vertueuſe s' elle n'eſt commandée par la charité, nous n'approuvon point ces erreurs. „ In quam Apologiſtarum aſſertionem ita Burgenſis Antiſtes: „ Leur doctrine n'eſt pas celle de Dieu; tant s'en faut elle y eſt tout opposée. Cette loy divine ordonne d' aimer Dieu de tout ſon cœur; Jeſus-Chriſt le preſche; S. Paul écrit que nous devons toûjours marcher dans l'amour: *Ambulate in dilectione*; que toutes nos actions ſoient faites dans la veuë de Dieu; & que nous rapportions meſme ces actions animales du boire & du manger a cette derniere fine: *Sive ergo manducatis, ſive bibitis, ſive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite*; en fin que tout ſoit fait dans la charité: *Omnia veſtra in caritate fiant*; parceque ſans la charité on ne peut plaire a Dieu, & que c'eſt cette divine vertu, qui comme la forme de toutes vertu rend les hommes vertueux,

1. ad Corinth. 10.

Digitized by Google

tueux, auſi bien qu' elle les fait ſaints & parfaits, ſelon la doctrine de l'Apoſtre dans un chapitre entier de ſon Epitre aux Corinthiens. Et ſelon la doctrine de l'Apologie nous ne ſommes pas tenus d' agir per cette vertu, & c'eſt mêſme une erreur de la croire „.

1. ad Corinth. 16.

Cenſura in eamdem *Apologiam Caſuiſtarum* edita a Vicariis Generalibus Archiepiſcopi Pariſienſis, Joanne Baptiſta de Contes, & Alexandro de Hodencq, num. 30. hæc habet: „ Cette doctrine (quæ continetur in Apolog. pag. 165.) entant qu'elle condamne d'erreur l'opinion qui ſouſtient que les Chreſtiens doivent en toutes leurs actions aimer Dieu, & qu' il n'y a point d'actions vertueuſe, *Si elle n'eſt commandée par la charité, eſt temeraire, & injurieuſe a pluſieurs Peres de l'Egliſe.*

Cenſure par Meſſieurs Les Vicaires Generaux de Monſ. l' Eminentiſſime Card. de Paris du 23. Aouſt 1658.

Archiepiſcopus quoque Senonenſis in ſuo *Mandato* die 3. Septembris anno 1658. Cenſura v. in præcitata Apologiſtarum verba, *Hæc propoſitio* (inquit) *quatenus erroris accuſat ſanctiſſimam doctrinam, qua Chriſtianis omnibus præceptum aſſeritur, ut actus omnes ſuos ad Dei honorem actu ſcilicet vel virtute referant, temeraria & falſa eſt, Patribus, S. Thomæ, & clariſſimis Theologiæ Doctoribus injurioſa, qui in his Sancti Pauli verbis*, Omnia veſtra in caritate fiant, *& in illis item*, Sive manducatis, ſive bibitis, ſive quid aliud agitis, omnia in Dei gloriam facite, *verum præceptum ſemper agnoverunt, quod violari ſine aliquo peccato vel mortali, vel veniali non poteſt.*

Ordonnance de Monſeigneur l' Archeveſque de Sens Lovis Henry de Gondrin.

In Epiſtola item Paſtorali adverſus præcitatam Caſuiſtarum *Apologiam*, die 12. Novembris anno 1658. Nicolaus Præſul Bellovacenſis hæc ſcripſit: *Apologie de Caſuiſtes pag.* 165. „ L'amour de Dieu, qui eſt le grand commandement de la Loy, n'eſt plus qu'un conſeil de bien-ſeance ſelon les principes ruineux qu'il s'efforce d'eſtabilir; & il condamne comme des erreurs les ſentimens orthodoxes de ceux qui ſouſtiennent appres S. Paul & S. Thomas, que les Chreſtiens ſont obligez d'avoir pour fin la gloire de Dieu dans toutes leurs actions, & de les luy rapporter ou actuellement, ou par un' intention virtuelle. „ Epiſcopus itidem Ebroicenſis in ſua Cenſura die 15. Januarii 1659. ait: „

Lettre Paſtorale de Monſigneur l' Eveſque & Comte de Beauvais Vidame de Gerberoy &c. & Cenſure par M. Gilles Eveſque d' Evreux.

Nous avons jugé que ce livre de l'Apologie pour les Caſuiſtes détruit les devoirs de l'homme envers Dieu, faiſant paſſer pour une erreur qu'il ſoit obligé d'aimer Dieu en toutes ſes actions. „ Similia leguntur in Cenſura Illuſtriſſimi Epiſcopi Vincienſis inſerta Diæceſanæ Synodo anni 1659. atque in *Ordinationibus*, uti vulgo appellantur, aliorum doctiſſimorum Gallicanæ Eccleſiæ Paſtorum.

Explications ſur la Bulle Unigenitus. *A Paris de l'Imprimerie Royale* 1720.

Nec tantum, ut dixi, illi Galliarum Antiſtites, qui cenſuris perſtrinxerunt *Apologiam Caſuiſtarum*, ab Apoſtolica etiam Sede proſcriptam ac reprobatam, ſententiam propugnantium relationem operum in Deum per virtualem caritatem, appellant ſanctiſſimam, ab Apoſtolo traditam, ac Patribus Theologiſque præſtantiſſimis probatiſſimam, temeritatis & audaciæ eos arguentes, qui eamdem orthodoxam piiſſimamque ſententiam tanquam erroneam & Janſenianam carpunt & vellicant; ſed & centum Epiſcopi in *Explicationibus* celeberrimæ Conſtitutionis *Unigenitus*, quas non ſemel in his Apologeticis diſquiſitionibus laudavimus, eamdem ſententiam amplectuntur, eique adverſantes ſimiliter notant, dum articulo 4. inquiunt: „ L'obligation de rapporter a Dieu toutes ſes actions, renfermée dans le premier precepte, fait partie du culte, que nous devons au ſouvrain Eſtre, & de la glorie, que nous ſommes obligez de lui rendre. La doctrine qui enſeigne cette obligation a de trop grands fondemens dans l'Ecriture (*a*) & la tradition (*b*) pour ſouffrir que des Auteurs temeraires oſent la combattre, &c. „ Jure itaque meritoque Auguſtinenſes Theologi aſſerunt ſuam de referendis in Deum operibus omnibus deliberatis ſententiam nullatenus cum quinquageſima tertia, aliiſve Queſnellianis propoſitionibus convenire, quando præter tot, ac tantos Theologos eidem ſententiæ adhærentes, Clerus Gallicanus data opera Queſnellianos errores refellens, illam ab his immunem, ac ſartam tectam, necnon firmiſſimis fundamentis innixam, ac talem, quæ temere & inconſiderate a quibuſdam Auctoribus oppugnatur, tam ſplendido teſtimonio declaravit. Quare recte ſapienterque Aurelius Piette de Actibus Hum. qu. 1. §. 6. *Sententiam hanc* (ait) *in Bulla Unigenitus manſiſſe illibatiſſimam cenſuit Clerus Galli-*

(a) *ad Cor. cap.* 10. 31. *Ibid. cap.* 16. 14. *Ibid. ad Coloſ. cap.* 3. 17.

(b) *S. Baſil. Reg. fuſius diſput. interrog.* 5. *in Reg. brev. inter.* 195. & 196. *lib.* 1. *de Bapt. cap.* 2. *tom.* 2. *p.* 659. *S. Auguſt. de corrept. & grat. cap.* 3. *Id. Enchir. cap.* 121. *S. Thom.* 1. 2. *qu.* 100. *art.* 10. *ad* 2. & *in Corp. Id.* 2. 2. *qu.* 69. *art.* 1.

Gallicanus, imo quantum pro ea ſtet colligi poteſt ex illis Elucidationibus, quas circa illam Conſtitutionem dedit anno 1720. *Aurel. Piette p. 2. pag. 40.* demonſtratque vir eximius quanti declarationes illæ Cleri Gallicani ſint faciendæ, cum examini & diſcuſſioni omnium Epiſcoporum Galliæ ſubjectæ fuerint, ac tandem approbatæ & ſignatæ ab Epiſcopis pluſquam centum, ut conſtat ex Epiſtola Epiſcopi Sveſſionenſis ad Epiſcopum Bononienſem, Conſtitutionis *Unigenitus*, & memoratarum Explicationum hoſtem atque arroſorem.

IX. Noſtra demum ſententia de referendis *virtualiter* in Deum operibus deliberatis non ſolum defenditur a Theologis laudatis §. 2. & 3. a Galliarum Epiſcopis nuper commemoratis, & fatente Jacobo Fontana a quibuſdam Lovanienſibus, verum etiam fere ab univerſa Lovanii Theologica Facultate; quæ anno 1677. ab Apoſtolica Sede humillima ſupplicatione poſtulavit, ut ad examen ac trutinam revocaretur doctrina, quæ in his articulis de virtutibus Theologicis continetur. 1. *Quod tametſi aliqui Scholaſtici accipiant caritatem pro ſola Dei dilectione, quæ eſt noſtra cum eo per peccatorum remiſſionem amicitia; tamen S. Auguſtinus, & alii Patres eam ſumere ſoleant pro quavis ſupremi Boni caſta propter ſe dilectione.* 2. *Quod omne opus, ut plene bonum ſit, & ne venialiter quidem in eo delinquatur, debeat ex tali caritate procedere, ac per ipſam referri in Dominum Deum.* 3. *Iſtam tamen relationem non debere fieri per caritatem perfectam, ſed ſufficere eam fieri per imperfectam: nec opus eſſe relatione ex caritate actuali, ſive ex caritate ſuper quam fiat actualis reflexio, quia hæc continua reflexio eſt in hac vita impoſſibilis; ſed ſufficere, quod opera noſtra per caritatem virtualem in Deum referantur.* His apud Sanctam Romanam Inquiſitionem diſcuſſis, ſacrum illud ampliſſimumque Tribunal mandavit ſapientiſſimo viro Laurentio Brancato de Lauræa, tunc ejuſdem Inquiſitionis Conſultori, ac poſtea S.R.E. Cardinali, ut a Lovanienſibus Deputatis planiorem exigeret explicationem, eiſque ſignificaret prænuntiatam in ſecundo articulo doctrinam a cenſura non fore immunem; *ſi ad opera moralia ita requireret relationem in Deum per caritatem virtualem, ut hac relatione prætermiſſa nullum opus noſtrum eſſet moraliter bonum: at vero ſi admittuntur*

tuntur opera moraliter bona, etiam in Deum non relata, haud cenſurandam fore. Sacræ Facultatis Deputati ſcripto Sacræ Inquiſitioni exhibito ſententiam ſuam declararunt. Hujus ſcripti, quod vidimus, ac perlegimus, ſynopſis eſt: Hæc vocabula *opus moraliter bonum* apud Auguſtinum alioſque Patres non inveniri: id, quod Scholaſticis *opus moraliter bonum* dicitur, a Patribus appellari *opus officio bonum*, ſeu, *bonum & rectum officium*: opera *officio bona*, tametſi non referantur in Deum per caritatem virtualem, certiſſime eſſe admittenda: Auguſtinum adverſus Julianum diſputantem affirmare eleemoſynam etiam a Gentili diſtributam eſſe opus *officio bonum*, non autem peccatum, propterea quod *ex naturali compaſſione oriatur*: in libro itidem *de Patientia* aſſerere, patientiam ipſam, aliaque chriſtianæ pietatis officia, etſi fiant a ſchiſmaticis, vel ab hæreticis, non proinde *peccata eſſe & culpanda*: ceterum conſtanter ac perſpicue eumdem Auguſtinum docere, quod virtutes a vitiis non *officiis*, ſed *finibus* diſcernantur, ac proinde opera, quæ in Deum per caritatem imperfectam virtualiter non referuntur, etſi *officio ſint bona*, eſſe tamen deſtituta *rectitudine finis*, & licet non ipſis operibus, aliquid tamen operantibus deeſſe, cujus defectu non fiunt ſicut oportet, nec ſunt bona undique, ideſt, tam *ex parte operis*, quam *ex parte operantis*: Sanctum Auguſtinum in capite 121. Enchiridii, & in plurimis aliis locis id tradidiſſe, nec diſſentire alios Latinos Græcoſque Patres. His vero fuſe & docte explicatis, ita Lovanienſes concludunt: *Ex his apparet legitimus ſenſus noſtri hujus Lovanienſis articuli*, Omne opus, ut plene bonum ſit, & ne venialiter quidem in eo peccetur, debet ex tali caritate procedere ac per ipſam referri in Dominum Deum, *hoc eſt, ut bonum ſit tam ex parte operis, quam ex parte operantis. Vtriuſque enim rectitudo eſt neceſſaria ad plenitudinem bonitatis, ſive ut operans nullum incurrat peccatum, nequidem veniale*. Huic Lovanienſium declarationi acquievit ſupremus Sanctæ Inquiſitionis Senatus, & prædictus articulus abſque ulla cenſura dimiſſus fuit. Id etiam narrat in *Confutatione diſcuſſionis Theologicæ P.D. Auguſtini Michel* Petrus Lambertus Le-Drou, addens diſcrimina inter hanc Lovanienſium ſenten-

Le-Drou confut. diſcuſ. cap. 17. pag. 451.

ten-

tentiam, & inter dogma Bajanum, quæ diſcrimina ex hac noſtra & ex priori diſſertatione ſunt manifeſta, ac ulterius affirmans ſe eorum, quæ narrata ſunt, teſtem fuiſſe ocularem.

X. Ipſemet Auctor Operis inſcripti, *Conſtitutio* Unigenitus *Theologice propugnata*, quamquam ſententiæ de referendis operibus deliberatis in Deum per caritatem virtualem plurimum adverſatur, eamque *difficilem*, & *duram* appellat, eo quod ipſi videatur illinc inferri, *quod opera in finem ultimum non relata ſint peccata, id, quod negant cum S. Thoma Doctores omnes Catholici, atque in Bajo, & Queſnellio damnatum eſt*: non audet tamen ſententiam Lovanienſium paullo ſupra explicatam hæreticam pronuntiare, ſed illam eſſe mediam fatetur inter ſuam, quam putat eſſe Doctoris Angelici, atque inter oppoſitam Queſnellianam. In propoſitionem itaque Queſnellii LIII. cap. X. num. 3. ita loquitur: *Quod attinet ad obligationem referendi omnia in Deum ex caritate, non una Scholaſticorum ſententia eſt. Prima tutiſſima S.Thomæ, quam ſuperius explicui: altera ei oppoſita Queſnelli exigens dilectionem perpetuam, cujus omiſſione qualibet actio virtutum moralium, etiam fidei & ſpei ſit peccatum: tertia aliquorum Lovanienſium inter utramque media, requirens relationem perpetuam omnium actionum, non quidem caritatis actibus ſemper elicitis, ſed virtute manentibus, quorum influxu omnia fieri debeant opera deliberata, & cujus relationis defectu homo peccet continuo, etſi in virtutibus ſe moralibus, etiam duabus primis Theologicis, ſe exerceat. Hujus ſententiæ authores duplici diſcrimine ſe exiſtimant a damnatis Queſnelli erroribus ſegregari: primo quod hic nuſquam meminerit relationis ſolummodo virtualis, ſed actualem ſemper exigere videatur: ſecundo quod Queſnellus non ſolum relationis omiſſionem arguat peccati, ſed ea vitiari ſtatuat actum ipſum miſericordiæ, caſtitatis, & quemlibet alium virtutis moralis, fidei quoque & ſpei; ſe autem actuum illorum agnoſcere bonitatem, ſolam autem de peccato arguere omiſſionem debitæ relationis*. His vero ſi vir præclarus adjeciſſet ſententiam hanc non eſſe quorumdam Lovanienſium duntaxat, ſed omnium Auguſtinenſium, aliorumque multorum, & inſuper doctiſſimorum Galliarum Antiſtitum, & judicio

Jacobus Fontana P. 2. pagina 682.

judicio complurium, etiam Doctoris Angelici, totius vero Lovanienſis nomine Romæ expoſitam, nullaque cenſura perſtrictam; ac demum ſi animadvertiſſet ex eadem ſententia nullatenus conſequi traditam a Bajo, & a Queſnellio doctrinam, quod nempe in ſe vitiata ſint & corrupta opera in Deum non relata: ſi, inquam, præclarus vir hæc addidiſſet ac prænotaſſet; profecto illa quoque *difficultas*, & illa *durities*, quæ ipſius obverſabantur menti, penitus evanuiſſent.

§. VI.

Explicatur uberius Auguſtiniana ſententia, hujuſque a Bajana diſcrimen.

JAm vero Auguſtinianæ ſententiæ, quam nobiſcum amplectuntur, propugnantque viri doctiſſimi ac præſtantiſſimi, ſynopſim quamdam atque imaginem exhibebimus, non quod neceſſum ſit, & obſcure a nobis expoſitam exiſtimemus, ſed quod ad hanc diſſertationem propius accedat, necnon cum tali adverſario congrediamur, cui eadem ſæpe inſulſiſſima nugacitate opponenti, eadem quoque ſunt rurſus imperturbato animo objicienda.

To. x. pag. 596. I. Primum itaque in Auguſtiniana Theologia virtutes *non officiis*, ſed *finibus* diſcernuntur. *Noveris*, inquit S. Pater contra Julianum lib. IV. cap. 3. num. 21. *Noveris non officiis, ſed finibus a vitiis diſcernendas eſſe virtutes. Officium eſt autem quod faciendum eſt: finis vero propter quod faciendum eſt. Cum itaque facit homo aliquid, ubi peccare non videtur, ſi non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur. Quæ tu non attendens fines ab officiis ſeparaſti, & virtutes veras officia ſine finibus appellandas eſſe dixiſti.* Officia a finibus diſtinguenda eſſe Auguſtinus perſpicuo exemplo demonſtrat: nam abſtinere ab alieno, ſi officium cogites, poteſt videri eſſe juſtitiæ; at ſi fiat ne plus pecuniæ litibus pereat, non eſt juſtitiæ, ſed avaritiæ. Item bonum eſt, ſi ſubveniatur homini periclitanti, præſertim inno-

innocenti; ſed ille qui hoc facit, ſi amando gloriam hominum magis quam Dei facit, non bene bonum facit.

II. Quoniam vero finis ultimus creaturæ rationalis eſt Deus, non voluptas, non temporale commodum, non hominum gloria, ſive laudum ambitio: ſiquis officium aliquod exerceret propter voluptatem adipiſcendam, ſeu tenendam, aut propter temporale aliquod emolumentum, vel ob gloriæ, humanarumque laudum cupiditatem; profecto ob finis perverſitatem a vera virtute alieniſſimus foret, ſiquidem non intentione ultimi finis, ac ſummi Boni, ſed amore bonorum commutabilium creaturis fruens, & Deo utens, capeſſendis virtutibus daret operam. Quod ſi nullo hujuſmodi fine ageret, nullique rei actus virtutum ancillarentur, otioſa & inanis res foret, non virtus; atque recti finis carentiâ vitium potius, quam virtus appellaretur. *Abſit autem*, ait eo loci Auguſtinus, *ut virtutes veræ cuiquam ſerviant, niſi illi, vel propter illum, cui dicimus, Deus virtutum converte nos. Proinde virtutes, quæ carnalibus delectationibus, vel quibuſdam commodis & emolumentis temporalibus ſerviunt, veræ prorſus eſſe non poſſunt. Quæ autem nulli rei ſervire volunt, nec ipſæ veræ ſunt. Veræ quippe virtutes Deo ſerviunt in hominibus, a quo donantur hominibus, Deo ſerviunt in Angelis, a quo donantur & Angelis. Quidquid autem boni fit ab homine, & non propter hoc fit, propter quod fieri debere vera ſapientia præcipit, etſi officio videatur bonum, ipſo non recto fine peccatum eſt.*

III. Hinc in Auguſtiniana Schola non dantur virtutes ſteriles, & infructuoſæ; quia non eſt virtus quicquid non recto fine peragitur, nec peragitur recto fine quicquid non fit propter Deum. Ad hoc autem, ut aliquid fiat propter Deum, opus eſt amore Dei, ſine quo nemo bene utitur creaturis. Idcirco Juliano laudanti virtutes infidelium, quas ſteriles fatebatur, nec ſufficere ad conſequendum Regnum cælorum ultro libenterque concedebat; reſpondet Auguſtinus præcitato cap. 3. num. 22. non eſſe veras virtutes illas a Pelagianis in infidelibus celebratas. *Fieri non poteſt*, ait S. Pater, *ut ſteriliter boni ſimus: ſed boni non ſumus quidquid ſteriliter ſumus. Arbor enim bona bonos fructus facit. Abſit autem,*

tem , ut Deus bonus , a quo ſecuris paratur arboribus non facientibus fructum bonum , excidat , & in ignem mittat arbores bonas . Nullo modo igitur homines ſunt ſteriliter boni : ſed qui boni non ſunt , poſſunt eſſe alii minus , alii magis mali . Et numero 32. *Deus iſtas arbores non poteſt diligere , & ſi tales permanſerint , diſponit excidere : quia ſine fide impoſſibile eſt placere Deo . Sed ita hic immoror , quaſi iſtas arbores non jam tu ipſe ſteriles pronuntiaveris . Quomodo igitur obſecro non aut jocaris in his diſputationibus , aut deliras , qui ſterilium fructus arborum laudas ? Qui utique aut nulli ſunt , aut ſi mali ſunt , laudandi non ſunt : aut ſi fructus boni ſunt , profecto ſteriles arbores non ſunt , immo & bonæ ſunt , quarum fructus boni ſunt , & debent Deo placere , cui bonæ arbores non poſſunt niſi placere , falſumque erit quod ſcriptum eſt , ſine fide impoſſibile eſt placere .*

IV. Diſputans itaque Auguſtinus cum Juliano de virtutibus infidelium , nequaquam differebat , an hujuſmodi virtutes ad ſalutem , regnumque ſempiternum poſſent perducere , ſed an virtutes iſtæ abſque fide ſteriles , & infructuoſæ , veræ virtutes ſint , an vitia ſimilia virtutibus . Id recte obſervavit Noriſius in Vindiciis cap. 3. §. 4. & brevi etiam , ſed perſpicua ratione demonſtravit . Enimvero Pelagiani aſſerebant per ſolam gratiam ſanctificantem homines fieri filios Dei adoptivos , & acquirere jus ad gloriam . Manifeſtum hoc eſt ex libello fidei , quem Cæleſtius Romæ edidit : de quo Auguſtinus in libro de Peccato Originali cap. v. num. 5. necnon ex verbis Juliani apud eumdem Sanctum Patrem lib. v. Operis imperfecti num. 9. Adeo itaque Pelagiani vires arbitrii extollebant , ut dicerent hominem ſolius naturæ viribus poſſe peccata vitare , & virtutes acquirere . At adverſus illos divinæ gratiæ propugnator glorioſiſſimus Auguſtinus firmiſſime docuit , non talis eſſe roboris poſt Adæ prævaricationem liberum voluntatis arbitrium , ſed *neminem liberum eſſe ad agendum bonum ſine adjutorio Dei* ; & licet ipſum liberum arbitrium non ſit extinctum , & deſtitutum etiam fide , & gratia ſupernaturali exerceat aliquando *officia* virtutum , puta honorem parentibus , eleemoſynam pauperibus , majoribus obedientiam impendat , ſervetque temperantiam , continen-

To. 1. pag. 943.

Aug. tom. x. pag. 255.

Ibid. p. 1094. 1096.

Hanc Noriſii doctrinam tradiderat , & demonſtraverat Ripalda de Ente ſupernaturali lib. 1. diſput. 20. ſect. 5. num. 27.

§ Diceſ. tom. 1. pag. 160. quem vide infra cap. 3. §. 6. num. 2.

nentiam, ſobrietatem; nihilominus hujuſmodi *officia* vel non fiunt propter Deum, & a recto fine deflectunt; vel fiunt ob voluptatem & corporis oblectamentum, & ſine pravo vitiantur; vel propter ſolam virtutis honeſtatem, & inflantur vento ambitionis; ideoque ut veræ virtutes ſint, nimirum, nec deflectentes a recto fine, neque a pravo fine corruptæ; præter vim illam fractam, tenuiſſimamque libertatis humanæ, exigunt ſupernæ veritatis illuſtrationem, & inſpirationem amoris, *ſine quo nemo bene utitur creaturis*. *Ibid. p.602.*

V. Auguſtiniana itaque ſententia nullas veras virtutes admittit abſque omni prorſus fide, & abſque divinæ gratiæ auxilio: hujuſque ſententiæ fulcimenta ſunt, quæ de viribus arbitrii poſt Adæ lapſum diximus paullo ſupra, & quæ adjecta fuerunt de fide, per quam rectus finis operandi dignoſcitur. Accedit quod Pelagiani, ut adſtruerent initium ſalutis eſſe ex nobis, ajebant citra omnem fidem, omnemque gratiam homines honeſta plura & recta opera efficere, quibus Deus ad conferendas gratias uberiores moveatur: contra illos autem gratiæ hoſtes docuit Auguſtinus lib. I. de Nuptiis & Concupiſc. cap. 3. num. 4. nec pudicitiam conjugalem, nec opus aliud, quod non fiat *propter Deum verum*, redolere virtutem. Ex hoc loco Julianus anſam arripuit ſcribendi adverſus Auguſtinum, haberi pudicitiam conjugalem, ceteraſque virtutes abſque ulla gratia, ut conſtat ex libro IV. S. Patris adverſus eumdem Julianum cap. I. cui & reſpondet cap. 3. ejuſdem libri locupletiſſime, neminem recte vivere, *niſi ex fide per Jeſum Chriſtum*; falli Pelagianos veriſimilitudine eorum vitiorum, quæ finitima videntur, & propinqua virtutibus; in Fabriciis, Regulis, Fabiis, Scipionibus, Camillis, ceteriſque talibus non fuiſſe veram juſtitiam, *quia non actibus, ſed finibus penſantur officia*: aliaque plura, quæ ibidem leguntur. Hinc vero apparet Auguſtinum ad agendum de Virtutibus a Juliano provocatum fuiſſe; atque ubi Pelagianus iſte virtutes infidelium laudabat, ut hinc inferret hominem bene incipere ſine gratia, & divinitus adjuvari tantummodo ad capeſſendam perfectionem; Auguſtinum contra demonſtraſſe virtutes illas, quæ humanæ voluntati, non divino muneri tribuuntur, eſſe vi-

Tom. 10. pag. 281.

Ibi pag. 585. & 590. 5900.

vitia virtutibus ſimillima; ideoque non ſolum ad perficiendam & conſummandam, verum etiam ad incipiendam virtutem requiri divinæ gratiæ adjutorium.

VI. Sequitur ex his Auguſtinianæ Theologiæ principiis, virtutes infidelium, ſi tamen ſint undique bonæ, & finis rectitudine non carentes, ab aliqua fide, non utique expreſſa & perfecta, ſed inchoata, piumque credulitatis affectum excitante, atque a gratiæ irradiatione fuiſſe profectas: quod S. Pater non uno in loco demonſtrat. Enimvero de Polemone, quem Xenocrates de fruge temperantiæ diſputando, non ſolum ebrioſum, verum etiam tunc ebrium, ad mores alios repente convertit, ſcribit S. P. Epiſtola 130. nunc 144. num. 2. *Quamquam ergo ille, ſicut prudenter & veraciter intellexiſtis, non Deo fuerit adquiſitus, ſed tantum a dominatu luxuriæ liberatus: tamen ne id ipſum quidem, quod melius in eo factum eſt, humano operi tribuerim, ſed divino.* Inquit de Gratia Chriſti cap. 24. num. 25. & libro 1. contra duas Epiſtolas Pelagianorum cap. 20. num. 38., Deum cor regis Aſsyrii tranſtuliſſe occultiſſima & efficaciſſima poteſtate *ab indignatione ad lenitatem, hoc eſt a voluntate lædendi ad voluntatem ſavendi, ſecundum illud Apoſtoli, Deus operatur in vobis & velle*: & de Cornelio Centurione in libro de Prædeſtinat. Sanctor. cap. 7. num. 12. *Solet enim dici, Ideo credere meruit, quia vir bonus erat & antequam crederet; quod de Cornelio dici poteſt, cujus acceptæ ſunt eleemoſynæ, & exauditæ orationes, antequam crediſſet in Chriſtum: nec tamen ſine aliqua fide donabat, & orabat. Nam quomodo invocabat, in quem non crediderat?* Nonnulla itaque bona opera in infidelibus inveniuntur; ſed hæc divino muneri, non humanæ tantum voluntati ſunt tribuenda.

Tom. 2. pag. 468.

To. x. pag. 241. pag. 428. pag. 798.

VII. Quare ſi quis omni prorſus fide, & omni gratia deſtitutus ſit, quantumvis bene agere videatur, in quolibet opere deflectet a recto tramite: unde Proſper in ſententiis num. 106. *Omnis infidelium vita peccatum eſt, & nihil eſt bonum ſine ſummo bono; ubi enim deeſt agnitio æternæ & incommutabilis veritatis, falſa virtus eſt etiam in optimis moribus.* Principio enim virtutes infidelium vanitati, & gloriæ cupiditati deſerviunt: quod S. Pater egregie, & erudite

Appen. tom. x. Op. Aug. pag. 230.

dite demonſtrat lib. v. de Civit. Dei cap. 12. ubi productis exemplis Marci Catonis, Caji Cæſaris, aliorumque Romanorum, qui rebus præclare geſtis dederunt operam ut virtus, nomenque ſuum eniteſceret, *Laudis aviditas*, inquit, *& cupiditas gloriæ multa illa miranda fecit, laudabilia ſcilicet, atque glorioſa ſecundum hominum exiſtimationem*. Hunc virtutis finem, gloriam nempe, honorem, & imperium præſtituiſſe ſibi Romanos, commonſtrat eo in loco ſapientiſſimus Auguſtinus pluribus ex Salluſtio, Plutarcho, & Virgilio collectis ſententiis, necnon ex Aedibus, quas Romani *conjunctiſſimas conſtituerunt, virtutis & honoris, pro Diis habentes quæ dantur a Deo*. Virtutes itaque eorum, qui inter Gentiles ceteris viſi ſunt antecellere, nequaquam virtutes veræ fuerunt. *Neque enim* (inquit S. Pater num. 4.) *eſt vera virtus, niſi quæ ad eum finem tendit, ubi eſt bonum hominis, quo melius non eſt*. Prodigium autem foret, ſi hujus inanis gloriæ cupidine homo ſibi relictus non tangeretur, quum potiſſimum creatura ſpiritualis ſeipſa delectetur, & homo etiam innocens, & in bona voluntate a Deo conditus, ex eo, quod illi dictum eſt, *Eritis ſicut Dii*, miſerrime inflatus, ab illo cui debebat inhærere, perverſæ celſitudinis appetitu receſſerit. Vide S. Patrem.

Tom. vii. pag. 127.

Ibi pag. 128.

Lib. 4. contra Jul. cap. 3. num. 28.

VIII. Nemo utique has virtutes, quarum finis eſt inanis gloria, dixerit omni prorſus vitio carere; tametſi hanc unam virtutis mercedem agnoverint inter Ethnicos ſapientiſſimi, teſte Tullio pro Archia Poeta, ubi ait: *Nullam virtus aliam mercedem laborum periculorumque deſiderat, præter hanc laudis, & gloriam*. Multo minus inter virtutes connumerari debent, quæ voluptatis cauſa exercentur: nam virtutes *voluptatis ancillas* Epicurus induxit; & cum virtus vera Deo ſervire debeat; virtutes, quæ carnalibus delectationibus ſerviunt, veræ prorſus eſſe non poſſunt. Hinc S. Pater prælaudato Opere de Civit. Dei lib. v. cap. 20. affirmat, nihil ignominioſius & deformius eſſe ea pictura, quam ſolent quidam philoſophi ad ingenerandum pudorem iis, qui virtutes quidem probant, ſed eas voluptatis corporalis fine metiuntur, verbis in quadam tabula exhibere, *ubi voluptas in ſella regali, quaſi delicata quædam regina conſidet,*

Ibid. p. 137.

Digitized by Google

fidet, eique virtutes famulæ ſubjiciuntur, obſervantes ejus nutum, ut faciant quæ illa imperaverit: quum turpiſſimum ſit, *virtutes cum tota ſuæ gloriæ dignitate tanquam imperioſæ cuidam & inhoneſtæ mulierculæ ſervire voluptati*. Hæc S. Pater, ſubjiciens nec ſatis debiti decoris eſſe picturam, ſi etiam talis fingatur, ubi virtutes humanæ gloriæ ſerviant. *Licet enim iſta gloria delicata mulier non ſit, inflata tamen eſt, & multum inanitatis habet*. Virtutes itaque infidelium ſive voluptati, ſive humanæ gloriæ ſervientes, vitia fuerunt.

IX. Illæ etiam virtutes, quæ ad ſeipſas referuntur, nimirum appetuntur atque exercentur propter ipſarum decorem atque honeſtatem, quoniam in iis Deo animus & ratio ipſa non ſervit, tales non ſunt, quibus corpori, vitiiſque recte imperatur. Quare de iiſdem virtutibus lib. 19. de Civit. Dei cap. 25. ita ſapientiſſimus Præceptor atque Inſtitutor: *Licet a quibuſdam tunc veræ & honeſtæ putentur eſſe virtutes, cum ad ſeipſas referuntur, nec propter aliud expetuntur; etiam tunc inflatæ & ſuperbæ ſunt, & ideo non virtutes, ſed vitia judicanda ſunt*. Eadem repetit S. Pater ſermone 156. ſive 13. de Verbis Apoſtoli, num. 7. ubi tam de Epicureis, qui ajunt, *Beatus, cujus eſt in fructu voluptas carnis ejus*, quam de Stoicis dicentibus, *Immo beatus, cujus eſt in fructu virtus animæ ejus*, interpretatur verba Pſalmiſtæ 39. 5. *Non reſpexit in vanitates, & inſanias falſas*. Verbo dicam: Auguſtinus veras virtutes non agnoſcit, niſi quæ Deo ſerviunt, quæ propter Deum exercentur, quæ ad Deum referuntur.

Eadem tom. 7. pag. 571.

Tom. v. pag. 753.

X. Harum autem virtutum, quæ Deo non ſerviunt, ideoque non ſunt bonæ ſpectato fine ultimo, ad quem ſunt referendæ, quædam ſunt ad finem pravum directæ, quæ nempe ſerviunt gloriæ hominum, cupiditati, & voluptatibus carnis, & hæc ſunt vitia proprie dicta, nempe opera perverſâ intentione, & iniquo animo patrata; & hæ virtutes ſunt, quas Auguſtinus appellat *cupiditatis & voluptatis ancillas*: aliæ, quæ in ſua productione malæ non ſunt, nec a pravo fine derivant, ad objectum quoque honeſtum tendunt, cujuſmodi ſunt exhibere honorem parentibus, pauperibus eleemoſynam elargiri; & hæc, niſi in Deum virtualiter

Tom. x. p. 592.

liter referantur, vitia ab Auguſtino dicuntur, non *poſitive*, quaſi a cupiditate corrumpantur; ſed *negative*, atque, ut ipſe Auguſtinus loquitur, *non recto fine*; cujus recti finis omiſſio non inficit *intrinſecus* officium & opus, ſed accuſat duntaxat operantem, qui *non bene* bonum opus exercet, ideſt, non operatur utendo creaturis, eaſque propter Deum diligendo.

XI. Apparet ex dictis maximum diſcrimen inter eos, qui hanc defœcatiſſimam Auguſtini doctrinam defendunt, & inter Bajum, & Queſnellium, alioſque, qui ajunt infidelem in quolibet opere peccare, impium ſervire in omnibus operibus dominanti cupiditati, & quidquid fit ſine fidei lumine, & ſine caritate, eſſe præſumptionem, eſſe vanitatem, eſſe peccatum. Dogmatiſtæ enim iſti merito ab Apoſtolica Sede damnati, ſtatuentes, ut vidimus diſſert. 1. duo tantum actionum humanarum principia, *caritatem habitualem, & cupiditatem item habitualem*, & nullam gratiam agnoſcentes ante fidem perfectam, & Spiritum Sanctum inhabitantem, coacti ſunt aſſerere, quidquid in infidelibus adinvenitur eſſe inquinamentum, atque peccatum, & quidquid eſt in homine dominanti cupiditati ſubjecto, eſſe iniquitatem, & opus a noxio mundi amore corruptum. Quamquam vero hanc eſſe Dogmatiſtarum mentem plurimis argumentis demonſtraverim; afferam tamen hoc in loco apertiſſimum teſtimonium ſummorum virorum, cui anonymus accuſator, velit, nolit, tenetur aſſurgere, Cardinalium nempe, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum Galliæ, qui in Paſtorali Inſtructione edita poſt acceptationem Conſtitutionis *Unigenitus*, hæc de propoſitionibus Queſnellianis tradiderunt: *Elles donnent à entendere, qu' e il n' y a point de veritable charitè, que la charitè habituelle ou dominante. Les diſpoſitions qui preparent la voie à la charitè, loin de pouvoir éter rapportees à la charitè, ſont de vrais pechez; parceque ſans la charitè, & ſous le regne de la cupiditè, toutes nos actions ſons corrompues, venant de la cupiditè, qui regne dans le cœur dès que la charitè n' y domine pas*; & centum pariter Epiſcopi Galliæ an. 1720. in Queſnellio item, ac in Bajo damnatum hoc dogma teſtati ſunt, *qu' il n' y a point d'autres principes*

Deliberationes de l' Aſſemblèe &c. pag. 57.

Art. 4. de Vertus Theologales.

cipes de nos actions, que la charitè habituelle, & la cupiditè habituelle. Vide diſſert. 1. cap. 1. §. 4.

XII. Duplici itaque ex capite nos a Bajano dogmate diſcrepamus: quod nempe ad opus moraliter bonum, non requirimus *caritatem habitualem*, neque *fidem perfectam*; & quod plura etiam ſine fide imperfecta, & ſine gratia actuali in infidelibus opera fateamur, quæ licet non ſint *intrinſecus* peccata, neque a noxia cupiditate oriantur, quia tamen non fiunt propter Deum, *non bene* fiunt: quamquam hoc poſtremum perraro, & fere nunquam contingat, ut in praxi ſine gratiæ adjutorio fiat aliquod opus honeſtum, & bonum ratione officii, & finis proximi, atque in tali opere non ſit humanæ gloriæ, & cupiditatis rubigo, ut diximus præcedenti num. 7., cum tentationes, quibus homo continuo a propria concupiſcentia exagitatur, & præſertim cupiditas gloriæ, qua mens humana pernicioſe ſibi placet, ac typho, & morbo inflationis extollitur, non poſſint ſolius naturæ viribus ſuperari: quod etiam Bellarminus docet libro v. de Grat. & liber. arbitrio cap. 7. Atque hinc eſt, quod Auguſtinus acerrime oppugnare ſtuduit Julianum, qui de Gentili, qui non vivit ex fide, *ſi nudum operuerit, periclitantem liberaverit, ægri vulnera foverit, divitias honeſtæ amicitiæ impenderit, ad teſtimonium falſum nec tormentis potuerit impelli* (cum nollet, cum iſta facit, peccare) profecto dicturus erat, *Et bona facit, & bene*.

Bellarm. tom. iv. pag. 311.

Auguſt. lib. 4. contra Jul. cap. 3. n. 30. pag. 600.

XIII. Ceterum ex eo quod bonum honeſtum in Deum ultimum finem non referatur, neque eliciatur, aut imperetur a caritate, minime ſequitur, ut commentus eſt Bajus, *intrinſecus* vitiatum eſſe, & originem ſuam ducere ab amore mundi, ſive a noxia cupiditate; ſed tantum quod deſtitutum ſit recto ordine relationis, ut dixi diſſert. 1. cap. 2. §. 1. atque in aliis locis compluribus. Solus enim debitæ relationis defectus in operantem, non in opus redundat: quod Noſtrates non una ratione demonſtrant. Inquiunt alii, præceptum diligendi Deum habere diverſum a præceptis ceteris objectum; quando autem præcepta *diſparata* ſunt, & objectum habent diverſum, poteſt unum *quoad ſubſtantiam* ſine alio ſervari, ita, ut recte ſe quiſque gerat in obſerva-

vatione unius, male autem in alterius tranſgreſſione. Ita urgente ſimul præcepto audiendi ſacrum, & ſervandi jejunium in die Feſto intra Quadrageſimam occurrente, ſi quis ſacrum audiat, frangatque jejunium, unum bonum opus exercet, aliud omittit; nec tamen ex unius omiſſione alterum *intrinſecus* inficitur & vitiatur: & urgente ſimul præcepto eliciendi actus fidei, ſpei, & caritatis in extremo vitæ periculo, ſi eliciatur actus fidei, vel ſpei, actus vero caritatis prætermittatur; peccat quidem homo actum caritatis omittens, at non proinde actus fidei & ſpei peccata ſunt, nec omiſſione actus caritatis *intrinſecus* labefactantur. Ad hunc modum, inquiunt, præceptum referendi omnia opera in Deum habet pro objecto Dei gloriam, & præceptum honorandi parentes, vel largiendi eleemoſynam ſpectant officia pietatis & amoris, proximis impendenda. Etſi autem hujuſmodi præcepta ſimul urgeant, & honor parentum, aut ſublevatio pauperum in Deum ſint referenda; nihilotamen minus qui parentibus honorem exhibet, vel opem fert miſeris, id vero non exequitur propter Deum, non peccat, ſed vere parentes honorat, vere miſericordiam exercet; at officia hæc *in ſe bona* non facit *bene*, quia ea non facit propter ultimum finem, cui miſericordia, pietas, & reliquæ omnes virtutes deſervire debent. Alii ex noſtratibus ajunt, hoc diſcriminis intercedere inter finem pravum, & inter defectum relationis in Deum, E. G. inter cupiditatem, qua eleemoſynam aliquis elargitur, & inter omiſſionem debitæ ordinationis ejuſdem eleemoſynæ; quod pravus ille finis movet operantem, atque, ut Schola loquitur, *influit in opus*, ideoque ab ipſo fine idem opus *intrinſecus* corrumpitur, & inficitur; at omiſſio debitæ relationis non influit in opus, neque operantem ad agendum movet & allicit; ideoque hac omiſſione opus *intrinſecus* minime maculatur. Sedulo itaque juxta hanc doctrinam animadvertendum eſt, an cupiditas, & amor qui hæret in creatura ſit finis operis, & an ſit concomitans tantum atque in opus non influens; aliud eſt enim habere cupiditatem, aliud ex cupiditate operari: ex cupiditate operatur, qui eleemoſynam ob inanem gloriam largitur; habet cupiditatem, ſed non ope-

operatur ex cupiditate, qui ad eleemoſynam largiendam movetur ex commiſerationis affectu, & creaturæ adhærens hanc eleemoſynam in Deum non refert; quoniam hæc cupiditas, qua creaturæ adhæret, non eſt cauſa efficiens, aut finalis ipſius eleemoſynæ. Poteſt hæc ſententia confirmari ex doctrina Bellarmini ſcribentis de Grat. & liber. arbitrio libro v. cap. 9. tom. 4. edit. noviſſimæ pag. 315. *Non poteſt opus inquinari a malitia cauſæ, niſi quando a malitia procedit. Nam ſi ex bono naturæ quis operetur, opus erit ſimpliciter bonum. Atque hoc modo eleemoſyna hominis impudici bona eſſe poterit, ſi fiat miſericordiæ cauſa, non impudicitiæ. Per accidens enim opus illud eſt hominis impudici, per ſe autem miſericordis*. In primo itaque caſu, non in ſecundo, opus ex officio bonum *intrinſecus* a cupiditate vitiatur. Demum noſtratium aliqui dicunt, rationem habere duplicem reſpectum, unum ad bona temporalia, alterum ad ſempiterna, ſive, ut inquiunt, rationem aliam *inferiorem* eſſe, aliam *ſuperiorem*; ac virtutes, quæ in ultimum finem non referuntur, quoniam verſantur circa temporalia, quæ ex genere ſuo bona ſunt, modo a pravo fine non vitientur, eſſe officia bona atque honeſta *ſecundum rationem inferiorem*: at ſi *ratio ſuperior* attendatur, a qua præſcribitur modus operandi propter finem ultimum, tametſi officia illarum virtutum verſentur circa objectum honeſtum, tamen *non bene* fiunt, quia non fiunt propter Deum; qui ut eſt primum principium virtutum omnium, ita debet eſſe finis ultimus earumdem. Omiſſio autem relationis in Deum, cum non ſit objectum illorum officiorum, nec ſit eorumdem finis, ideoque nec intendatur ab operante, nec operantem moveat, & incitet ad agendum, non vitiat *intrinſecus* opus; quod ab objecto, atque a fine habet ut bonum ſit, aut perverſum. Hæc autem omnia evidenter demonſtrant, neminem Auguſtinenſium, etſi omnes doceant opera deliberata referenda eſſe in Deum finem ultimum, aſſerere quod niſi ita referantur, *intrinſecus* mala ſint, peccata, & noxiæ cupiditatis vitio corrupta; & conſequenter neminem ex noſtratibus ſentire cum Bajo.

XIV. Quum multum Bajaniſtæ errent recenſentes inter

ter peccata opera honeſta atque officia virtutum; magis, ac turpius falluntur, dum aſſerunt culpabilem eſſe cupiditatem quemcunque actum fidei, timoris, ac ſpei, quotieſcunque non eſt caritati conjunctus. Nam etiam ſervilis timor utilis eſt, bonus eſt, & a gratia ſupernaturali derivans, atque ad juſtificationem impetrandam diſponit; ut definit Tridentina Synodus, & nos etiam non uno in loco tradidimus; quod pariter de fide, & ſpe firmiſſime profitemur. Non inde tamen falſum putamus, quod nos docuit Inſtitutor ſapientiſſimus Auguſtinus in Enchiridio ad Laurentium cap. 121. in Pſalmum 77. de Spiritu & lit. cap. 31. ad Bonifacium lib. 3. cap. 4. atque in aliis locis innumeris: in quibus ait, ea quæ fiunt timore pœnæ, non amore juſtitiæ, nondum fieri quemadmodum fieri oportet, ac ſine ullo amore timentem, intus in ipſa voluntate reum eſſe; quam Auguſtinianam doctrinam, non ego tantum & Fulgentius Bellelli tradidimus, ſed etiam Chriſtianus Lupus, Franciſcus Farvacquez, aliique commemorati a Noriſio in Confutatione Germanitatis XI. ac Noriſius ipſe eo loci, & in Vindiciis cap. 3. §. 6. immo & S. Thomas 1. 2. q. 107. art. 1. ad 2. & 2. 2. q. 19. art. 9. cujus verba profert, & accurate expendit doctiſſimus Cardinalis.

Vide Noriſium tom. 1. p. 1010. & 1446. & ſequentibus.

XV. Facillimum autem ex dictis percipitur, quo ſenſu timor ipſe ſit bonus, ſit perutilis, ſit ad juſtificationem diſponens, & quo ſenſu quod fit ex timore bonum ſit, nec tamen bene fiat. In timore enim ſervili eſt *ſervilitas*, qua impius adhuc animo & voluntate creaturis adhæret, & eſt ipſe timor, ſive formido pœnarum. Sane *ſi ſervilitas* ipſa ſit cauſa timoris, ut in iis accidit, qui timent, ne a noxiis cupiditatibus diſtrahantur, ſicut adultera timet ne veniat ſponſus, a quo illicitos amplexus cogatur dimittere, & lupus timet canem latrantem, ne prædam quam rapuit cogatur deſerere; manifeſtum eſt, noxium, & a cupiditate vitiatum eſſe hunc timorem, quem Schola *ſerviliter ſervilem* appellitat. Quando autem *ſervilitas* non eſt cauſa timendi, ſed adhuc in eo qui timet *ſervilitas* ipſa permanet, quia nondum amat juſtitiam, & adhuc illicitis oblectationibus adhæreſcit; ut in iis evenit, qui fide præeunte,

Vide Auguſtinum in Pſ. 93. to. 4. pag. 998. in Pſalm. 118. pag. 1307. & in Pſal. 127. pag. 1440. Epiſt. ad Honoratum, capit. 18. nu. 45. tom. 2. pag. 438. Tractatu 41. in Joannem n. 10. 2. p. tom. 3. pag. 575. In præcitatum Pſalmum 127. nu. 7. tom. 4. pag. 1439. In Pſ. 150. n. 15. ibi pag. 1691. Serm. 156. numer. 14. tom. 5. pag. 756.

te, ac Spiritu Sancto movente gehennam timent, ſed nondum excitantur flammulis caritatis: utilis timor eſt, ſanctus eſt, & caritati viam ſternit, quoniam *ducit ad amorem juſtitiæ, pellit conſuetudinem malorum operum, caritati locum ſervat, & dum homines per timorem continent ſe a peccato, fit conſuetudo juſtitiæ, & incipit quod durum erat, amari*. Eo tamen in caſu qui timet adhuc malus eſt, *non quia timet, ſed quia juſtitiam non amat*, ut inquit Norisius ad præcitatam Germanitatem undecimam, immo S. Thomas 1. 2. q.29. art. 4. ad 1. necnon Eminentiſſimus Bellarminus lib. 2. de Pœnit. cap. 18. cujus verba produxi diſſert. 1. cap. 2. prope finem. Qui ergo ita timet, & malus eſt, quia non habet caritatem, ideoque timet timore ſervili, non filiali, habet timorem bonum ac perutilem, & tamen non bene timet; quoniam defectu caritatis non ordinat talem amorem in Deum, atque plus timet pœnam, quam culpam; ſed hujuſmodi defectus caritatis non reddit ipſum timorem malum, quoniam defectus caritatis non eſt objectum, neque cauſa efficiens timoris, ideoque ipſum non inficit, neque *intrinſecus* maculat, adeo, ut cum *ſervilitate*, quæ mala eſt, conſiſtat timor, qui *ſecundum ſubſtantiam* eſt bonus. Hæc eſt doctrina Sancti Thomæ citato art. 4. de qua plura ſcripſi libro 34. cap. 5. Eodem modo ibi de fide, & ſpe ratiocinatus ſum; quorum actus ſunt boni, ac ſupernaturales, etiam in impio, qui caret actu, & habitu caritatis; propterea quod licet non habere caritatem malum ſit, id tamen neque eſt objectum, neque finis, neque cauſa efficiens actus fidei, vel ſpei: ideoque actus timoris, actus fidei, actus ſpei, etſi in Deum referri debeant tanquam in finem ultimum, nihilominus ſi non referuntur, actus boni ſunt, neque defectu hujus relationis *intrinſecus* maculantur. Hæc omnia Auguſtiniani Theologi explicant unico verbo, docentes in actibus virtutum, quæ non referuntur in finem ultimum, adinveniri vitium *operantis*, non *operis*.

Noris tom. 1. pag. 1446.
S. Thomas tom. 11. pag. 46.
De Th. diſcipl. tom. 7. pag. 552. & ſeq.

XVI. At Queſnellius, & Bajaniſtæ reliqui, timoris, fidei, ſpei, aliarumque virtutum actus debent, ſuis principiis inhærentes inter peccata, & opera *intrinſecus* vitiata connumerare, connumerantque reipſa. Cum enim in Bajano ſyſtemate cupi-

piditas, quæ in corde peccatorum regnat, opera eorum cuncta corrumpat, & quæ a dominante caritate non proveniunt, principium habeant dominantem cupiditatem, prout conſtat ex prima diſſertatione, ex propoſitione Baji 38. & 45. Queſnelliana, atque ex judicio doctiſſimorum Præſulum Galliarum, de quibus non ſemel, & hoc etiam §. num. 11. mentionem feci; conſequens eſt, in ipſo Bajaniſtarum ſyſtemate actus omnes, qui a dominante caritate minime efficiuntur, eſſe *intrinſecus* mala, &, quod Lutheranam olet hæreſim, atque in Tridentina Synodo proſcriptum eſt, peccatorem, dum credendo, timendo, ſperando ad juſtificationem diſponitur, magis, magiſque coinquinari. Hinc Queſnellius a propoſitione ſexageſima ad ſeptuageſimam uſque timorem Domini adeo depreſſit, ut veritus non ſit affirmare, quod pœnitentia ſolo ſupplicii timore animata violenta ſit, atque ad deſperationem ducat, ulterius pronuntians, ipſum timorem peccatis addicere, homines coram Deo reos facere, & ſub jugo legis, quaſi Judæi forent, conſtituere, eoſque ad opus impellere tanquam mancipia, & ad inſtar beſtiarum; Deum repræſentare ut dominum durum, imperioſum, injuſtum, intractabilem: peccari demum, ſive faciendo malum, ſive illud nonniſi ob timorem evitando. Arbitror autem tam nefaria, & horrenda nec ab impuriſſimo hæreticorum ore hactenus erupiſſe: atque certo certius non eruperunt horridiora. Nunc vero Queſnellii ſenſum fuiſſe, quod ſine caritate actus timoris, ceterarumque virtutum corrumpantur a cupiditate; præter doctrinæ ejus principia, præter damnatarum theſium ſyntaxim, & præter Gallicanorum Præſulum explicationem, judicia quoque aliorum evincunt, qui de Aequitate Conſtitutionis *Unigenitus* pertractarunt. Joannes Joſeph Languet Epiſcopus Sueſſionenſis in Inſtitutione Paſtorali ait in præcitatis Queſnellii theſibus latere hæreſim Lutheranam: Auctor Opuſculi Gallice inſcripti, *Venin des* 101. *Propoſitions*, explicata Queſnellii circa timorem ſententia, *Cette crainte* (inquit) *& cette hypocriſie étant un nouveau peché, puiſque c'eſt un fruit de la cupidité, n'augmente t'elle pas le nombre de ſes pechez?* Auctor alterius Opuſculi, *Les cent & une Propoſitions qualifiées*

Prima Inſtit. Ep. Sueſſ. pag. 71. edit. Lov.

Venin, &c. pag. 20.

Les Cent &c. pag. 92. & 93. *fiées en détail*, ait Queſnellium aſſerere, *que s' abſtenir de pecher par la crainte des chatimens, c' eſt un nouveau peché*; contendere, *que la crainte ſervile eſt une affection criminelle, qui éloigne de Dieu contre la déciſion du Concile de Trente*: audere etiam proferre, *qu' agir par la crainte, c' eſt agir en béte*. Eadem habentur in Italica earumdem propoſitionum Explicatione typis Mediolanenſibus in lucem edita. Haud ſecus Cardinalis De-Biſſy demonſtrans inter Queſnellium, & Lutherum omnimodam cohærentiam, cum uterque propugnet hæreticum dogma a Tridentina Synodo expreſſe damnatum, *Que la crainte des peines rend les pecheurs pires devant Dieu*. Denique hoc idem, (neque enim opus eſt de re notiſſima plura dicere) docuerunt Epiſcopi Galliarum, aſſerentes Queſnellianam de timore doctrinam opponi Tridentino Concilio, quod ſeſs. XIV. cap. 4. definivit timorem eſſe donum Dei, ad juſtificationem diſponere, nec reddere hominem hypocritam, & magis peccatorem, cum qua definitione, „ Ne s' accordent pas les propoſitions cenſurées: on y lit ſur la crainte en general, & par conſequent ſur la crainte ſurnaturelle de l' Enfer, qu' elle porte au deſeſpoir, qu' elle laiſſe le cœur livré au peché, & coupable devant Dieu, qu' elle appartient a la loi ancienne, qu' elle rend l' homme eſclave, qu' elle n' exclud pas la volonté actuelle du peché, lors même qu' elle empêche de commettre exterieurement le crime: qu' au contraire on peche, ou en faiſant le mal, ou en ne l' évitant que par la crainte; qu' elle ne nous repreſente Dieu, que comme un maître dur, imperieux, injuſte, intraitable: Propoſitions, que les fideles ne peuvent entendre ſans indignation. „ Manifeſtum eſt itaque Auguſtinenſes, eoſque omnes, qui docent omnia opera in Deum referenda eſſe, ſed negant ea omnia, quæ hac relatione carent, vitiari a cupiditate, & intrinſecus eſſe mala, atque agnoſcunt actus virtutum bonos ac perutiles etiam a caritate ſejunctos, toto cælo a Bajanis erroribus diſſidere: id, quod ex hiſce diſſertationibus, immo ex iſto tantum paragrapho ſatis perſpicuum eſſe arbitramur.

OperettaTheologica pag. 69.

Card. de Biſſy Tract. Theolog. pag. 194.

Deliberations de l'Aſſemblée tenue en l' Annee 1713. & 1714. pag. 59.

XVII. Unum duntaxat addendum eſſe videtur, noſtrates nempe, ceteroſque omnes propugnantes ſententiam hac

hac lucubratiuncula expoſitam *de referendis in Deum operibus deliberatis*, nequaquam aſſerere quod iſtiuſmodi relationis omiſſio ſit ſemper peccatum mortale. Quamvis enim idem ſit prætermittere in aliquo deliberato opere hanc relationem, ac in tali opere non diligere ſummum & incommutabile bonum, ſed rebus creatis inhærere: non ideo tamen quiſquis hæret in aliquo opere creaturis, ceſſat ſemper diligere Deum *ſimpliciter & abſolute*, neque ſemper ita adhæret commutabilibus bonis, ut tali adhæſione caritatem *habitualem*, & ſanctificantem gratiam deperdat. Id vero comprobatur experimento juſtorum, qui non ſemel *venialiter* peccant, nec tamen venialiter peccando decidunt penitus a caritate, ſed in ea *habitualiter* perſeverant. Neque robuſta, & ad ſolvendum difficilis cenſeri debet argumentatio, quam adverſariorum noſtrorum aliqui urgere ſolent, opponentes quod ſi teneamur ex vi primi præcepti omnia, quæcunque facimus, in Deum referre, hujus relationis omiſſio futura ſit tranſgreſſio ejuſdem primi ac maximi mandati, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c.*; ideoque mortiferum graviſſimumque peccatum. Etenim eadem omnino argumentatione Calvinus in Antidoto Concilii Tridentini ſeſſ. 6. cap. 12. aliique hæretici paſſim utuntur, demonſtraturi, ut in caſſum conantur, nullum dari *veniale* peccatum. Reſpondent autem iiſdem hæreticis cum Roberto Cardinali Bellarmino univerſi Theologi, non ita frangi *veniali* peccato divinum illud & ſingulare præceptum, *ut aliquid Dei amori anteponatur, vel adæquetur*, & conſequenter homines juſtos, etſi quotidie in *venialia* labantur, adhuc tamen diligere Deum ſuper omnia, quatenus ei nullum commutabile bonum præferunt, vel adæquant, quemadmodum faciunt qui admittunt mortalia crimina. Pari itaque ratione affirmamus in omiſſione debitæ relationis patrari *veniale* peccatum; quoniam non ita per hanc ſolam omiſſionem violatur præceptum caritatis, ut Deus toto corde & animo diligendus in comparatione creaturarum nobis vileſcat, aut æqualiter æſtimetur. Legantur quæ ſcripſi Volum. 4. pag. 233. docens poſſe nos tranſgredi primum legis mandatum & levi culpa, & mortifera: levi quidem, ſi ab amore

Bellarmin. de Anceſs. grat. lib. 1. cap. 12. pag. 46. tom. 4.

amore Dei penitus non divellamur, neque finem amoris noſtri ita conſtituamus in re creata, ut hanc ſummo Bono præferamus, vel pari habeamus in pretio: mortiferâ vero, ſi cupiditate perverſa & defixa adeo bonis commutabilibus adhæreamus, ut iſta præponamus Bono incommutabili, vel huic amorem ſubtrahamus vehementiorem. Habes, quam pollicebar, ſententiæ noſtræ uberiorem expoſitionem.

COROLLARIUM I.

Ex his, quæ præcedentibus paragraphis producta fuerunt, & lucupletiſſimis inſignium Theologorum teſtimoniis comprobata, infertur legitima & manifeſta conſecutione,

1. Bajum erraſſe circa diſtinctionem duplicis amoris, quod exiſtimaverit Deum non eſſe ſuapte natura finem ſupernaturalem creaturæ rationalis; quaſi prorſus idem ſit, eſſe naturæ conditorem, & largitorem gratiæ; nullumque agnoverit amorem naturalem a caritate diſtinctum, qui non ſit noxia, & vitioſa cupiditas:

2. Erraſſe item circa infidelium opera, & virtutes philoſophorum, quoniam eadem opera, eaſque virtutes a noxia cupiditate corrumpi crediderit, nullum bonum opus agnoſcens, quod a fide perfecta, & a caritate dominante non oriatur:

3. Pariter erraſſe circa vires liberi arbitrii poſt Adæ lapſum, eo quod commentus fuerit idem liberum arbitrium ad nullum opus valere abſque gratia ſanctificante; & quæ fiunt abſque ulla gratia, oriri, atque *intrinſecus* vitiari dixerit a dominante cupiditate:

4. Item erraſſe accipiendo Apoſtolicam ſententiam ad Rom. 14. *Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, de fide perfecta, & non de pio affectu divinitus inſpirato, ac præterea aſſerendo id, quod ex nulla fide ſupernaturali derivat, originem habere a dominante cupiditate, a qua intime vitietur & corrumpatur;

5. Demum erraſſe circa ſenſum alterius Paulinæ ſententiæ, 1. Corinth. 10. *Sive ergo manducatis, ſive bibitis, &c.* quod

quod putaverit ea, quæ in Deum non referuntur per caritatem, eſſe *intrinſecus* vitia & peccata, utpote ex cupiditate, ſive ex prohibito mundi amore profecta.

COROLLARIUM II.

Hinc vero conſectarium alterum perſpicua illatione deducitur, inique ſcilicet Auguſtinianos Theologos traduci tanquam Bajaniſmi propugnatores,

1. Primum, ſi affirmantes Deum non poſſe diligi ſuper omnia, etiam ut auctor naturæ eſt, abſque gratia, fateantur Deum eſſe finem naturæ rationalis ſupernaturalem quoad aſſecutionem, & munera quæ nobis Deus contulit tanquam conditor naturæ, diverſi generis eſſe a donis ſupernaturalibus, quæ nobis confert tanquam largitor gratiæ, ac præterea amorem, qui non eſt caritas, a culpabili cupiditate diſtinguant..

2. Secundo, ſi docendo infideles nonniſi cum ſpeciali gratiæ adjutorio facere opera deliberata, quæ ſint bona ſpectatis omnibus circumſtantiis, ultro concedant complura bona opera ab iiſdem infidelibus fieri abſque caritate dominante, & abſque fide perfecta.

3. Tertio, ſi propugnando liberum arbitrium non poſſe vitare peccata, & ſuperare tentationes abſque gratia actuali, afferant poſſe bene ac ſupernaturaliter operari ſine gratia ſanctificante; ac negent opera moralia, quæ fiunt abſque ſupernaturali adjutorio, omnia, ac ſemper a dominante cupiditate corrumpi.

9. Quarto, ſi interpretando illa Apoſtoli verba, *Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, de fide initiali, & de gratiæ inſpiratione, negent eſſe peccata quæcunque non ſunt ex gratia ſanctificante, & ex fide Chriſtiana; negentque *intrinſecus* a noxia cupiditate vitiari quidquid abſque fide ſuperna patratur.

5. Poſtremo, ſi accipiendo alteram Paulinam ſententiam, *Sive ergo manducatis, ſive bibitis, &c.* de præcepto referendi omnia opera deliberata in Deum finem ultimum, tradant non reddi ex ſolo hujus relationis defectu opera

Digitized by Google

intrinſece mala, neque eam ob rem a cupiditate, ſive a prohibito mundi amore labefactari.

§. VII.

Adnotationes in ea, quæ Anonymus profert exponendo ſenſum propoſitionum Baji, de quibus in hac Velitatione diſſeritur.

Bajan. Rediv. pag. 94. I. PRæmiſſa Anonymus diſtinctione duplicis amoris, quorum uno diligitur Deus ut auctor naturæ, altero amatur ut largitor ſupernaturalium donorum, ait non ſatis eſſe ut amor ille dicatur *naturalis, quod Deus præciſe diligatur ut eſt auctor naturæ*, ſed ulterius requiri *ut ſic diligatur per ſolas naturæ vires*; cum Deus etiam *ut auctor naturæ diligi poſſit amore ſupernaturali*: ideoque dum quæritur, *an detur aliquis amor Dei naturalis ſenſum eſſe, an Deus per ſolas naturæ vires diligi poſſit ut auctor naturæ*. Fatetur deinde inter Theologos controverti, *an in ſtatu naturæ lapſæ poſſit Deus diligi per ſolas naturæ vires*, & nonnullos eſſe Theologos, inter quos Eſtius, Silvius, & alii, qui *probabilius docent* Deum in hoc ſtatu *abſque auxilio gratiæ non poſſe diligi ſuper omnia, ut auctorem naturæ*, ſed poſſe tamen diligi *aliquo modo*; ab hac autem quæſtione, quia hæc agitatur in Scholis, in Opere contra Bajum & Bajaniſtas ſuſcepto, *conſulto abſtinendum* eſſe arbitratur. Baji itaque, & Bajaniſtarum errorem in hoc tantum ſitum eſſe pronuntiat, quod aſſerant *hominem in quocunque ſtatu conſideretur, non poſſe per ſolas naturæ vires ullo modo diligere Deum*; qui error oritur ex illo principio, quod *non datur medium inter cupiditatem, & caritatem*, ex quo ſequitur dilectioni naturali nullum dari locum. Longe ab hac ſententia diſtare concedit ſententiam illorum Theologorum, qui aſſerunt hominem ratione infirmitatis per peccatum contractæ *non poſſe per ſola naturalia ullo modo diligere Deum, etiam ut auctorem naturæ*, eo quod Bajus id affirmet de homine *in quocunque ſtatu conſideretur*. Hunc autem Baji errorem

con-

contineri propoſit. 34. & propoſit. 36. quæ leguntur quoad ſenſum *in Opuſculo de caritate* cap. 4. & cap. 5. Demum ait contendere *Novatores*, duas illas propoſitiones, non *ratione doctrinæ, ſed tantum ratione acrioris cenſuræ* fuiſſe proſcriptas. Verum cum doctrina in illis enuntiata, damnata ſit prout conſtat ex præcedentibus; duæ illæ propoſitiones non ſolum *ob acriorem notam*, verum etiam *ob ſubſtantiam dogmatis* proſcriptæ fuerunt. Hæc Anonymus de duplici amore.

At non germanum ſenſum articulorum Baji, ſed germanas gerras proponit accuſator, homo, ut Perſius ad Stoicum quemdam ait, *in tenui farragine mendax*. Falſiſſimum eſt enim, ſenſum in propoſitionibus 34. & 36. damnatum in eo ſitum eſſe, quod Bajus exiſtimaverit *Deum non poſſe diligi per ſolas naturæ vires, in quocunque ſtatu homo conſideretur*; ideoque admittendum eſſe amorem Dei ut auctoris naturæ *abſque actualis gratiæ adjutorio*. Permulti enim Theologi, inter quos Vaſquez diſp. 195. negant diſtinctionem *duplicis amoris* hinc petendam eſſe, quod detur amor naturalis elicitus *ſolius liberi arbitrii viribus*, præter amorem ſupernaturalem exortum a gratia: docent alii Deum etiam ut auctorem naturæ non poſſe in hoc infirmitatis ſtatu diligi propter ſe abſque gratiæ actualis auxilio, ut aſſerit Bellarminus lib. VI. de Grat. & lib. arb. cap. 7. propugnant alii cum Soto lib. I. de nat. & Grat. cap. 4. nec in ſtatu *puræ naturæ* potuiſſe *ex puris naturalibus perfici totum naturæ bonum*, ideoque nec Deum diligi ſuper omnia (ſaltim permanenter) ſine gratia; & inſuper ad diligendum Deum *ut auctorem naturæ* in quocunque ſtatu neceſſariam eſſe gratiam ſupernaturalem, defendit univerſa Schola Aegidiana. Quiſnam, obſecro, eſt Anonymus iſte, vel minervæ adeo rudis, ut hæc ignoret, vel auctoritatis adeo formidandæ, ut viros ſummos, integramque Scholam Catholicorum, quam Romani Pontifices immunem volunt, accuſet, damnetque Bajaniſmi? Falſiſſimum item eſt, Bajum in ea fuiſſe ſententia, quod in nullo ſtatu *poſſit homo abſque ſuper naturali gratia diligere Deum, tanquam auctorem naturæ*; cum Bajus in ſtatu naturæ integræ nullam gratiam ſupernaturalem admiſerit, nec tamen libero arbitrio facultatem diligendi Deum denegaverit, ut

Perſ. Sat. 5.

oſtendi præcedenti diſſertatione. Falſiſſimum præterea eſt, ſententiam, quæ ſuſtinet Deum *ut auctorem naturæ* non poſſe diligi ſine gratia, conſequi ex principio Baji nullum admittentis medium *inter cupiditatem & caritatem*; ſiquidem ſtante illa eadem ſententia datur *inter caritatem habitualem, & cupiditatem habitualem* amor naturalis beatitudinis: datur amor Dei *ut auctoris naturæ* proveniens a gratia actuali non juſtificante; & datur amor naturalis & honeſtus, etiam ſine gratia, non quidem bonus ſecundum omnem rationem, ſed tamen non corruptus a noxia cupiditate. Falſiſſimum eſt etiam, longe diſtare ab erroribus Baji ſententiam Eminentiſſimi Bellarmini, aliorumque Catholicorum, qui negant in hoc infirmitatis ſtatu poſſe Deum diligi, tanquam auctorem naturæ, ſine gratia, ſi ſenſus Baji ſit, quem contendit imperitus iſte adverſarius: neque enim in ſtatu naturæ per peccatum corruptæ verum eſt principium illud Bajanum, quod *inter cupiditatem & caritatem* nullum ſit medium; ſed hoc principium falſum eſt *in quocunque hominis ſtatu*; & conſequenter ſi ex falſitate hujus principii inferatur quod Deus diligi poſſit *per ſolas naturæ vires* tanquam auctor naturæ; pari ratione inferri debet, quod Bellarminus, aliique Theologi, qui negant Deum *per ſolas naturæ vires* poſſe diligi in hoc ſtatu tanquam auctorem naturæ, admittant quod in hoc ſtatu nullum detur medium *inter cupiditatem & caritatem*: quod cum contumelioſum & improbum ſit, neque ab ullo, niſi forte ab hoc Anonymo Scriptore dici poſſit; manifeſtiſſima res eſt, ſenſum Baji non eſſe illum, quem idem Anonymus comminiſcitur. Falſiſſimum inſuper eſt, quod *Novatores* appellari debeant, qui ajunt propoſitiones 34. & 36. damnatas fuiſſe propter acriorem cenſuram; quandoquidem Novator non eſt Gabriel Vaſquez, qui hoc aſſerit 1. 2. diſput. 190. cap. 18. & diſput. 195. cap. 5. quem inofficioſiſſimus criminator cæco impetu ferit, & incaute proſcindit. Falſiſſimum eſt denique, ex ſubſtantia dogmatis, quod in iiſdem propoſitionibus damnari cenſent alii Theologi, aperte conſequi, Deum tanquam auctorem naturæ poſſe diligi *ſine gratia actuali*; quum dogma illud damnatum ſit, nullum dari amorem bonum atque honeſtum,

qui

qui non ſanctificet, & nullum amorem naturalem elicitum abſque gratia, *qui non ſit adſcribendus vitioſæ cupiditati*, ut inquiunt Turrianus cap. 5. *de erroribus Baji*, Suarez, lib. 1. de Grat. cap. 4. & Ripalda lib. 2. de ſtatu nat. lapſæ diſſert. 13. Nil dixi, quod manifeſtum non ſit ex 1. §. hujus capitis; ſed cetera proſequamur.

II. Explicaturus deinde Anonymus ſenſum Bajanæ propoſitionis 25. & proximæ 26. præmittit analyſim Opuſculi *de virtutibus impiorum*: in quo Bajus aſſerit in virtutibus *officia a finibus eſſe diſtinguenda*: & rejecta ſententia S. Thomæ, approbantis virtutes, *quæ referuntur ad bonum aliquod particulare, quod ad bonum univerſale ſit referibile*, 2. 2. qu. 23. art. 7. inquit Bajus *a peccato non vindicari, & eſſe vitia virtutes imitantia quæcunque non referuntur in Deum*: ideoque omnia infidelium opera, quoniam propter Deum fieri non poſſunt, *eſſe peccata, omneſque virtutes Ethnicorum philoſophorum eſſe vitia*. Eumdem errorem Bajus expreſſius docuit in eodem Opuſculo cap. 5. ubi aſſerit, quod *quidquid non eſt ex fide per dilectionem operante, peccatum eſt*: idemque confirmat in adnotat. ad Cenſuram Sorbonæ prop. 7. *Hinc vero manifeſtum eſt*, inquit Anonymus, *eos a Bajo non recedere, qui fatentur opera quædam infidelium eſſe bona ex objecto, & fine proximo, ſed addunt eſſe peccata ex defectu ordinationis in Deum*; *quoniam nec Bajus negavit eadem opera ex objecto & fine proximo bona eſſe*. Nec effugiunt, addit Anonymus, latam a S. Pio V. damnationem, qui nomine *infidelium* intelligunt eos, *qui non habent fidem explicitam in Chriſtum Redemptorem*, & ajunt *peccata eſſe opera illorum, qui Deum creatorem minime agnoſcunt*; quoniam *Bajus ſententiam ſuam probare nititur ex quo infideles non referant opera in finem ultimum, non autem ex quo fide in Chriſtum ſint deſtituti*. Pari ratione a Bajo non recedunt, nec damnationem effugiunt *qui admittunt in infidelibus actiones quaſdam immunes a peccato, eas nempe, quibus diſponuntur ad fidem*, propterea quod etiam Bajus in Apologia propoſitionis 35. *Omne, quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt*, docuerit propoſitionem illam eſſe rejiciendam, *quatenus peccatoris nomine illum quoque comprehendit, qui a Deo juvatur ut credat, &* *de*

Bajan. Rediv. pag. 99.

de præteritis doleat. A Pontificia demum cenſura, judicio Anonymi, non ſunt immunes, *qui fatentur quidem omnia infidelium opera non eſſe peccata, ſed ſimul docent infideles peccare defectu recta intentionis*; quoniam *opus, cui deeſt recta intentio, peccatum eſt*, & defectus debitæ intentionis *afficit ipſum opus*, atque illud corrumpit. Quamobrem ad hoc effugium Novatoribus præcludendum, Alexander VIII. Pontifex Maximus damnavit propoſitionem 8. ex 31. *Neceſſe eſt infidelem in omni opere peccare*. Hæc adverſarius.

Quo autem loco hæc habenda ſint, conſtat ex 2. & 6. §. hujus diſſertationis: ad hoc enim, ut univerſa infidelium opera non ſint peccata, ſat eſt, quod peccata non ſint opera indeliberata, neque illa, quæ cum gratia auxiliatrice efficiuntur, & quod inſuper ea, quæ honeſta ſunt, & quantum ad officium attinet laudabilia, non fiant ex illa noxia cupiditate, a qua juxta Bajum cuncta peccatorum opera corrumpuntur. Neque enim Bajaniſtæ dicendi ſunt tot, tantique viri clariſſimi, qui opera, quæ in Deum non referuntur, & Deo virtutum non ſerviunt, duce ac præceptore Auguſtino, *non recto fine* patrari docuerunt; quos inter Vaticana purpura, ac doctrina præfulgent Seripandus, Bona, Noriſius: quorum ſi non pervolutatis voluminibus adverſarius *Bajaniſmum* conflavit, parum inſtructus projecit certaminis hujus aleam: ſi vero volumina illa perlegit, aut cæcus omnino fuit noſtram ibidem ſententiam expreſſiſſime traditam non diſcernens; aut nimium audax, iiſdem ſummis viris ore noſtro loquentibus notam dicamque Bajani erroris impingens. Verum ne ſui confidentiſſimus homo putet ſe magni aliquid protuliſſe, quod ſubterfugiis ſtudeam nunc declinare; quidquid cavus iſte follis ſpirat, penitus exſufflabo. Ergo quod Bajus dixerit *officia eſſe a finibus diſtinguenda*, nullam promeretur cenſuram; nam hæc verba, *Noveris non officiis, ſed finibus diſcernendas eſſe virtutes*, Auguſtini ſunt lib. IV. cap 3. Julianum redarguentis: & quiſquis id negat, non Baji inſectator eſt, ſed ſectator Pelagianorum. Ac debuerat ſaltim animadverſor oſtendere quo ſenſu Auguſtinus, & quo Bajus interdum eadem pronuntiaverint, ne de ſe ingereret ſuſpicionem, ſe ex illorum

lorum numero eſſe, qui in Bajo & in Janſenio Auguſtinum damnatum eſſe temere audacterque vociferant: cumque in noſtra ſcripta Auguſtinianis verbis refertiſſima tanquam bacchator inſiliat; oſtendendum ei erat quomodo Auguſtinus ſit intelligendus, & nos in illius lectione decepti ſimus, non autem Auguſtini & Baji verba fraudulentâ commixtione proponere. At nondum in Opere ſuſcepto ad Theologiam eorum, qui Auguſtini nomine gloriantur, perantiquis accuſationibus impetendam, unum S. Patris teſtimonium ex illis innumeris, quibus ſententia noſtra munitur, immo nec illius auguſtiſſimum nomen hactenus proferre dignatus eſt. Quod ergo virtutes, quæ non referuntur in Deum ſint *vitia virtutes imitantia*, Auguſtinus aſſeruit, Bajus aſſeruit. Quod, niſi fiant propter quod fieri debent, *non recto fine* ſint facta, & quia Deo non deſerviunt, ſint *extrinſecus* mala; ſenſus eſt Auguſtini: quod niſi fiant propter Deum, fiant *ex motivo cupiditatis*, & *intrinſecus* ſint peccata, ſenſus eſt Baji. De mente autem Sancti Thomæ plura dixi §. 5. num. 4. & nonnulla repetam, ubi adverſarius de illius ſententia pertractabit.

Jam vero quod attinet ad Apoſtoli verba, *Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, illa non Bajus ſolus *de fide Chriſtiana* interpretatus fuit, verum etiam Auguſtinus, Proſper, Fulgentius, Remigius, & Lugdunenſis Eccleſia, ſummique Theologi, quos §. 4. commemoravi. Quare hic etiam oportet Patrum ſenſum a Bajano ſecernere. Si dicas, *Quod non eſt ex fide, peccatum eſſe, quoniam quidquid non refertur in Deum, caret rectitudine finis ultimi, nec bonum eſt undique*; ſenſus eſt Patrum. Si vero dixeris, *Quod non eſt ex fide, peccatum eſt, quia quidquid non fit ex fide, quæ per dilectionem operatur, fit ex motivo cupiditatis, a qua intrinſecus maculatur*; ſenſus eſt Baji. Ipſemet adverſarius ſcripſerat pag. 29. *peccatorem*, ideoque infidelem, in ſenſu Baji *ſemper agere ex motivo cupiditatis, ac proinde ſemper peccare*, id demonſtrans ex propoſ. 35. & 40. & pag. 105. *Juxta Bajum, & Bajaniſtas* (inquit) *opus, cui deeſt recta intentio, nempe caritas, habet pro fine vitioſam cupiditatem*. Satis errorem hunc Bajus expreſſit in Opuſculo *de Virtutibus impiorum*

Op. Baji 1. parte pag. 66. *piorum* cap. 5. dicens: *Virtutes impiorum vitia ſunt*, *& damnant*. Profecto ſi damnant, *intrinſecus* mala ſunt.

Effugiunt itaque cenſuram in Bajum latam, qui docent cum Cardinali Noriſio dari in infidelibus opera bona ex fine proximo, non bona ex fine ultimo, nec tamen corrupta *in ſui productione* a noxia cupiditate. Effugiunt eamdem cenſuram, qui in infidelibus fide penitus deſtitutis, agnoſcunt opera quædam bona *ex objecto*, & non bona ex defectu debitæ relationis: quamquam Bajaniſtarum plurimi, & præſertim Queſnellius, non diſtinguant fidem *explicitam* in Chriſtum a fide *inchoata & imperfecta*, prout obſervarunt Epiſcopi Galliarum in *Inſtruct. Paſtorali* an. 1714. pag. 44. Nec diffiteor ego, Michaelem Bajum *in Apolog. propoſitionis* 35. aſſerere peccatorem non ſervire cupiditati quando *juvatur a Deo ut credat*, *& de patratis ſceleribus doleat*: ſed, præterquamquod potuit Bajus aliquid veri enunciare, præſertim ubi Vaticanum fulmen vitare curavit, ac potuit etiam aliquando ſibimet adverſari, ut revera hæc Apologiæ verba propoſitioni 40. contraria ſunt; quis ignorat, Bajum *peccatorem* appellaſſe etiam illum, qui operatur per Spiritum Sanctum moventem, & qui juſtificatus jam eſt, cum in tali peccatore admiſerit *veram juſtificationem ſeparatam a remiſſione peccatorum*, & ſimul negaſſe illum eſſe *peccatorem*, quia *quamvis nondum obtinuerit remiſſionem peccatorum*, *operatur tamen ex motivo caritatis*? Profecto id etiam adverſarius noſter animadvertit. Ideoque minime ſequitur, Negat Bajus eſſe peccatorem, *qui a Deo juvatur ut credat*, *& de patratis ſceleribus doleat*; ergo affirmat dari quædam opera bona *ante gratiam ſanctificantem*.

P. 2. pag. 99.

Vide Bajan. Red. pag. 29.

Illud vero quod Anonymus addit, defectum *debitæ relationis* afficere ipſum opus, & illud corrumpere, abunde refutatum eſt §. 6. num. 13. unde etiam apparet jure meritoque damnatam fuiſſe ab Alexandro VIII. octavam illam propoſitionem, *Neceſſe eſt infidelem in omni opere peccare*; quæ falſa eſt, quia infideles non peccant in actibus indeliberatis: falſa eſt, quia infideles non peccant in operibus, quæ deliberate faciunt cum gratia actuali: falſa eſt, quia non peccant faciendo opera honeſta, licet hæc ſpectata circum-

ſtantia

ſtantia ultimi finis non ſint laudabilia ; falſa eſt denique, quia infideles ſi peccant, non adacti neceſſitate, ſed libere peccant.

III. Progreditur deinde Anonymus ad inveſtigandum germanum ſenſum propoſitionis 28. ac more ſuo, inconſiderato ſcilicet & audaci, *Novatores* appellat, qui eamdem propoſitionem ita exponunt, quaſi liberum arbitrium nonniſi ad peccandum valeat *ſine gratia ſanctificante*. *Enimvero*, inquit, *gratiæ vocabulum tam pro habituali, quam pro actuali uſurpatur, ſed in hac propoſitione de actuali tantum ſit ſermo: ac ſenſus Baji eruitur ex cap.* 8. *de virtutibus impiorum, unde damnata propoſitiò deſumpta eſt*; nam eo loci ait Bajus, vocem eſſe Pelagianorum, *poteſtatem voluntatis aliquando ad non peccandum valere: & Pelagiani de voluntate ſine actuali gratia id aſſerebant*. Probat autem Bajus *impotentiam illam voluntatis* ex oratione Dominica, *Ne nos inferas in tentationem*: qua peti *auxilium gratiæ actualis* is tantum, qui omnino deſipiat, negare poteſt. Docuit præterea Bajus *in Apologia prop.* 35. *non omnia impiorum opera eſſe peccata, bona quædam agnoſcens abſque remiſſione peccatorum*. Opponitur præterea contortæ illi explicationi *Expoſitio Sacræ Facultatis Lovanienſis*. Ad hæc Janſenius lib.4. de ſtatu nat. lapſæ cap.27. *admittit in peccatore bona opera ante juſtificationem*, & nihilominus eodem lib. cap. 18. dogmatizat *periiſſe poſt lapſum primi hominis libertatem, non ſolum ad agendum bonum, ſed etiam ad vitandum peccatum*. *Igitur de libero arbitrio ſine gratia actuali Janſenius id aſſerit*: cujus librum Urbanus VIII. damnando, *eo quod innovat errores* a S. Pio V. *damnatos in Bajo, ſupponit idem eſſe Janſenii, & Baji ſyſtema*. Quare etiam Bajus docuit *liberum arbitrium gratia juſtificante deſtitutum valere ad non peccandum, & non valere niſi ad peccandum ſine gratia actuali*.

Bajan. Reliv. pag. 105:

Nititur præterea Anonymus demonſtrare quod non effugiant damnationem Baji *Novatores* illi, qui *ajunt hominem ſine gratia appetere beatitudinem*: atque id primum oſtendit, quia nemo non videt *quam abſurda ſit hæc expoſitio*; *nam motus indeliberati* (qualis eſt appetitus innatus beatitudinis) *non ſunt fœtus liberi arbitrii*: deinde quia *etſi Bajus motus*

ſoncupiſcentiæ culpabiles dixit; nihilominus propoſitione 72. *catetur motus indeliberatos concupiſcentiæ non imputari ad peccatum*. Ulterius cavillari eos inquit, *qui ſine gratia admittunt officia virtutum; in quibus peccatur defectu debiti finis ultimi*; nam *ſi liberum arbitrium ſine gratia peccat defectu ultimi finis, jam non valet niſi ad peccandum*.

Siſtat paullulum, quæſo, antequam ulterius progrediatur fluens hæc præceptionum illuvio. Enimvero quod Anonymus *Novatores* appellet eos, qui cenſent Bajum in propoſitione 28. locutum fuiſſe de libero arbitrio *ſine gratia ſanctificante*, contumelia eſt maxima, qua afficit Noriſium, Patrem Macedum, Vaſquium, Turrianum, alioſque innumeros a me laudatos ſ. 3. hujus capitis, necnon diſſert. 1. cap. 1. ſ. 2. immo *Novatores* quoque erunt centum illi Galliarum antiſtites, qui teſtati ſunt Bajum nullum aliud humanarum actionum agnoviſſe principium, *niſi cupiditatem, & caritatem habitualem*; de quibus dixi non uno in loco, & etiam ſ. præcedenti num. 11. Omnia ergo, quæ Anonymus noſter profert, repetit, conglomerat, impoſturis, & mendaciis infarta ſunt. Quæ vero argumenta inſerit, movent ſimul riſum & camerinam, adeo ſunt recocta, diluta, atque ſubrancida. Plura in præcedentibus, ac nuper præmiſſis ejus adnotationibus continentur. Primum argumentum eſt, quod *Gratiæ* vocabulum *tam actualem, quam habitualem* ſignificat. Ingenioſiſſimum! At Bajus gratiæ Spiritus Sancti *moventis*, & gratiæ Spiritus Sancti *inhabitantis* ſuſtulit diſtinctionem, ideoque perinde eſt, ſi Bajus *de gratia actuali*, ſive Spiritus Sancti moventis, ac ſi *de gratia habituali*, ſeu Spiritus inhabitantis loquatur. Argumentum alterum eſt, quod Bajus poteſtatem recte operandi abſque gratia tribuerit Pelagianis *actualem* gratiam negantibus. Acutiſſimum! ſed Calvinus quoque, & Lutherus eadem ſenſere de Pelagianis; & nullum tamen in impio bonum opus admiſerunt proveniens *a gratia actuali*. Proximum argumentum illud eſt, quod Bajus laudaverit orationem dominicam, qua ad tentationes vincendas petitur gratia auxiliatrix. Subtiliſſimum! Verum in ſenſu Baji ſicuti nullum eſt principium bonorum operum niſi caritas *habitualis*, ita

nequit

Digitized by Google

nequit eſſe gratia aliqua auxiliatrix, niſi gratia ſanctificans. Subſequens argumentum eſt, quod in *Apologia* Bajus quædam bona opera agnovit *abſque peccatorum remiſſione*. Præſtantiſſimum! ſed Bajus gratiam ſanctificantem a remiſſione peccatorum ſecrevit. Poſitum proximo loco argumentum eſt illud, quod Sacra Facultas Lovanienſis contra Bajum aſſeruit liberum arbitrium *ſine gratiæ Dei adjutorio* multa utiliter ad humanos uſus, moreſque excolendos protuliſſe. Pulcherrimum argumentum! at eadem Sacra Facultas Bajum redarguit, quoniam negat ante juſtificationem *inchoationes conceptionibus ſimiles*, & duplicem juſtitiam duplicemque vivificationem eliminat. Poſtremum argumentum eſt, quod Baji & Janſenii eſt unum idemque ſyſtema; Janſenius vero bona opera agnovit *abſque gratia ſanctificante*. Invictiſſimum, peremptorium! at ſyſtema Queſnelli eſt idem cum ſyſtemate Baji & Janſenii; & nihilotamen minus Queſnellus affirmavit prop. 28. primam gratiam, quam Deus concedit peccatori, *eſſe peccatorum remiſſionem*.

Vide diſſert. 1. cap. 1. §. 2.

Placuit hæc argumenta, quoniam ſingula prolixius refutata ſunt, compendioſa methodo, & quaſi joco retundere. Sed quod Anonymus appellat pag. 110. *effugium novatorum*, & audaciæ adſcribit eorum aſſertionem, qui dicunt Bajum damnatum eſſe in eo ſenſu, quod *liberum arbitrium non poſſit ſine gratia appetere beatitudinem, & actus indeliberatos peragere*, ſi id affirmet adjectis quoque reſponſionibus aliis, de quibus §. 3 ſcilicet, quod non ſolum *ſine gratia actuali* poſſimus appetere beatitudinem, verum etiam *ſine gratia ſanctificante*, quam ſolam agnovit Bajus, peragere opera *undique bona*; id non eſt joco, neque ſurda aure prætereundum. Cardinalis enim Noriſii eſt reſponſionis hujus additio *in Vindiciis* cap. 3. §. 4. *in Parallelo* propoſitionum Michaelis Baji, & ſuarum ſimilium, necnon in Adnotationibus ad *Prodromum velitarem*, ut demonſtravi diſſert. 1. cap. 1. Ergone etiam Noriſium, cujus Opera per aquam, & ignem probata de omnibus accuſatoribus glorioſiſſimum triumphum egerunt, & quem Romanus Pontifex vocat *ſplendidiſſimum Eccleſiæ lumen*, damnat Anonymus audaciæ, & Novatoribus accenſet? Licuerit id Brunoni Neuſſer, Riſbrochio,

ſoncupiſcentiæ culpabiles dixit; nihilominus propoſitione 72. *catetur motus indeliberatos concupiſcentiæ non imputari ad peccatum*. Ulterius cavillari eos inquit, *qui ſine gratia admittunt officia virtutum, in quibus peccatur defectu debiti finis ultimi*; nam *ſi liberum arbitrium ſine gratia peccat defectu ultimi finis, jam non valet niſi ad peccandum*.

Siſtat paullulum, quæſo, antequam ulterius progrediatur fluens hæc præceptionum illuvio. Enimvero quod Anonymus *Novatores* appellet eos, qui cenſent Bajum in propoſitione 28. locutum fuiſſe de libero arbitrio *ſine gratia ſanctificante*, contumelia eſt maxima, qua afficit Noriſium, Patrem Macedum, Vaſquium, Turrianum, alioſque innumeros a me laudatos §. 3. hujus capitis, necnon diſſert. 1. cap. 1. §. 2. immo *Novatores* quoque erunt centum illi Galliarum antiſtites, qui teſtati ſunt Bajum nullum aliud humanarum actionum agnoviſſe principium, *niſi cupiditatem, & caritatem habitualem*; de quibus dixi non uno in loco, & etiam §. præcedenti num. 11. Omnia ergo, quæ Anonymus noſter profert, repetit, conglomerat, impoſturis, & mendaciis infarta ſunt. Quæ vero argumenta inſerit, movent ſimul riſum & camerinam; adeo ſunt recocta, diluta, atque ſubrancida. Plura in præcedentibus, ac nuper præmiſſis ejus adnotationibus continentur. Primum argumentum eſt, quod *Gratiæ* vocabulum *tam actualem*, *quam habitualem* ſignificat. Ingenioſiſſimum! At Bajus gratiæ Spiritus Sancti *moventis*, & gratiæ Spiritus Sancti *inhabitantis* ſuſtulit diſtinctionem, ideoque perinde eſt, ſi Bajus *de gratia actuali*, ſive Spiritus Sancti moventis, ac ſi *de gratia habituali*, ſeu Spiritus inhabitantis loquatur. Argumentum alterum eſt, quod Bajus poteſtatem recte operandi abſque gratia tribuerit Pelagianis *actualem* gratiam negantibus: Acutiſſimum! ſed Calvinus quoque, & Lutherus eadem ſenſere de Pelagianis; & nullum tamen in impio bonum opus admiſerunt proveniens *a gratia actuali*. Proximum argumentum illud eſt, quod Bajus laudaverit orationem dominicam, qua ad tentationes vincendas petitur gratia auxiliatrix. Subtiliſſimum! Verum in ſenſu Baji ſicuti nullum eſt principium bonorum operum niſi caritas *habitualis*, ita

nequit

nequit eſſe gratia aliqua auxiliatrix, niſi gratia ſanctificans. Subſequens argumentum eſt, quod in *Apologia* Bajus quædam bona opera agnovit *abſque peccatorum remiſſione*. Præſtantiſſimum! ſed Bajus gratiam ſanctificantem a remiſſione peccatorum ſecrevit. Poſitum proximo loco argumentum eſt illud, quod Sacra Facultas Lovanienſis contra Bajum aſſeruit liberum arbitrium *ſine gratia Dei adjutorio* multa utiliter ad humanos uſus, moreſque excolendos protuliſſe. Pulcherrimum argumentum! at eadem Sacra Facultas Bajum redarguit, quoniam negat ante juſtificationem *inchoationes conceptionibus ſimiles*, & duplicem juſtitiam duplicemque vivificationem eliminat. Poſtremum argumentum eſt, quod Baji & Janſenii eſt unum idemque ſyſtema; Janſenius vero bona opera agnovit *abſque gratia ſanctificante*. Invictiſſimum, peremptorium! at ſyſtema Queſnelli eſt idem cum ſyſtemate Baji & Janſenii; & nihilotamen minus Queſnellus affirmavit prop. 28. primam gratiam, quam Deus concedit peccatori, *eſſe peccatorum remiſſionem*.

Vide diſſert. 1. cap. 1. §. 2.

Placuit hæc argumenta, quoniam ſingula prolixius refutata ſunt, compendioſa methodo, & quaſi joco retundere. Sed quod Anonymus appellat pag. 110. *effugium novatorum*, & audaciæ adſcribit eorum aſſertionem, qui dicunt Bajum damnatum eſſe in eo ſenſu, quod *liberum arbitrium non poſſit ſine gratia appetere beatitudinem, & actus indeliberatos peragere*, ſi id affirmet adjectis quoque reſponſionibus aliis, de quibus §. 3 ſcilicet, quod non ſolum *ſine gratia actuali* poſſimus appetere beatitudinem, verum etiam *ſine gratia ſanctificante*, quam ſolam agnovit Bajus, peragere opera *undique bona*; id non eſt joco, neque ſurda aure prætereundum. Cardinalis enim Noriſii eſt reſponſionis hujus additio *in Vindiciis* cap. 3. §. 4. *in Parallelo* propoſitionum Michaelis Baji, & ſuarum ſimilium, necnon in Adnotationibus ad *Prodromum velitarem*, ut demonſtravi diſſert. 1. cap. 1. Ergone etiam Noriſium, cujus Opera per aquam, & ignem probata de omnibus accuſatoribus glorioſiſſimum triumphum egerunt, & quem Romanus Pontifex vocat *ſplendidiſſimum Eccleſiæ lumen*, damnat Anonymus audaciæ, & Novatoribus accenſet? Licuerit id Brunoni Neuſſer, Riſbrochio,

ceteriſque hujus furfuris, quando Noriſiana Opera premebantur cenſorum manibus; ſed nunc diſcuſſis, probatis, commendatiſque, non licet privato homini ſcriptorem præſtantiſſimum tam atroci ſtigmate inurere: immo quando licuit, niſi iis, quibus omnia licent, virum orthodoxum appellare *Novatorem*? At nullibi, inquis, Anonymus Noriſium nominat. Verum eſt; ſed quæ Noriſius ſcribit, vocat *effugium Novatorum*, & nos quia Noriſii reſponſa tradidimus, accuſat *intoleranda, nec omnino ferendæ audaciæ?* Vide *Bajaniſmi redivivi* pag. 271. Verum oportet, ut pro Noriſio noſtro hæc æquo animo patiamur; neque enim dedecus eſt, hac de cauſa, & cum viris hujus generis in vituperationem adduci. At cum reſponſio Noriſii veriſſima ſit, quoniam Bajus etiam indeliberatis concupiſcentiæ motibus tribuit rationem peccati prop. 48. 49. 71. 72. 73. videndum quid adverſarium impulerit, ut eamdem reſponſionem dixerit *Novatorum effugium*. Ratio prima eſt, quia *motus indeliberati non ſunt fœtus liberi arbitrii*. Audiſtiſne abſurditatem abſurdiorem? Etſi enim motus indeliberati non ſint fœtus liberi arbitrii in vera Catholicorum ſententia; ſunt tamen fœtus liberi arbitrii juxta pravum dogma Bajaniſtarum: nam Bajus ait propoſitione 63. *ſolam violentiam repugnare libertati hominis naturalis*; propoſ. 64. *hominem peccare etiam damnabiliter in eo, quod neceſſario facit*; & propoſitionibus nuper citatis, indeliberatos motus concupiſcentiæ eſſe *tranſgreſſionem præcepti, Non concupiſces*. Saniori itaque judicio Gabriel Vaſquez de propoſitione 28. Baji pertractans 1. 2. diſput. 190. cap. 18. num. 185. primum ait, Auguſtinum ejuſque diſcipulos longe diſtare a Bajo, quia cum dicunt liberum arbitrium ſine adjutorio divinæ gratiæ nonniſi ad peccandum valere, loquuntur *de adjutorio Spiritus Sancti nondum habitantis, nec juſtificantis actu animam*, deinde inquit: *Adde etiam prædictum Michaelem ita putaſſe hominem peccare in omnibus affectibus & motibus ſuis, qui non eſſent virtutis, ut etiam in his, quæ ſine libertate fiunt, peccatum eſſe diceret. Nam propoſ. 62. dicit*, Sola violentia repugnat libertati hominis naturali; *& propoſitione 63. inquit*, Homo peccat etiam damnabiliter in eo quod neceſſario facit: *in quo nec Auguſtinus,*

Vaſq. tom. 2. in 1. 2. pagina 336.

ſtinus, nec ejus diſcipuli peccatum agnoſcunt. Suarez item lib. 1. de Grat. cap. 24. num. 22. pag. 311. demonſtrat in ſententia Baji *motus primos concupiſcentiæ eſſe peccata*. Reſponſiones ergo noſtras ac Noriſianas, quas appellat Anonymus *effugia Novatorum*, & damnat *audaciæ intolerandæ, nec omnino ferendæ*, auctoribus Vaſqueſio ac Suarez, ſunt doctrina Auguſtini, ejuſque diſcipulorum. Altera ratio Anonymi eſt, quod Bajus ait motus indeliberatos concupiſcentiæ *non imputari in peccatum*. At quid inde? Quærimus an in ſenſu Baji peccata ſint: non quærimus an imputentur. Eſſe *peccata* in ſenſu Baji conſtat ex propoſitione 48. conſtat ex Apologia pag. 107. conſtat ex Epiſtolis Gravii: conſtat ex Expoſitione Joannis Lenſæi: & quidquid affirmo, jam demonſtravi diſſert. 1. cap. 1. Quod poſtremo loco Anonymus vocat *cavillationem*, ſpeciem veri haberet aliquam, ſi defectus debitæ relationis *intrinſecus* inficeret quælibet opera, ut putat ipſemet auctor *Bajaniſmi* pag. 104. ſed hoc falſum eſſe demonſtratum eſt §. præcedenti. Interim hoc etiam in loco laudanda eſt adverſarii noſtri ſingularis modeſtia, qua vocat *cavillationem alteram Bajaniſtarum*, doctrinam, quam *Principiis Vitæ Chriſtianæ* inſeruit Eminentiſſimus Bona. Vide ſupra §. v. num. 5.

Ad hæc adverſarius inquit, errorem Baji innovatum fuiſſe a Queſnellio prop. 38. *Peccator non eſt liber, niſi ad malum, ſine gratia Salvatoris*, ad quam reduci poſſunt quatuor proximæ; quod ego pariter fateor: ſed hinc eruo ſenſum in Bajo damnatum illum eſſe, quem §. 3. explicavi. Queſnellius enim nullam gratiam agnovit *ante peccatorum remiſſionem*, ut conſtat ex prop. 28. de qua paullo ſupra: non ſtatuit niſi duo principia humanarum actionum, ſcilicet *cupiditatem habitualem*, & *caritatem habitualem*, affirmans hac non regnante neceſſum eſſe, *ut regnet cupiditas, omneſque actiones corrumpat*, prout conſtat ex prop. 45. atque ex judicio non ſemel laudato Antiſtitum Galliarum; & in iiſdem propoſitionibus nunc ab Anonymo recenſitis, aperte Queſnellius aſſerit, omnia, quæ fiunt abſque gratia, eſſe intrinſecus peccata, impuritatem, indignitatem, ac præſumptionem illam, ad quam impie affirmat ducere ipſam na- *Bajan. Rediv. pag. 111.*

turalem

turalem cognitionem, cui deeſt gratia. Adde a Queſnellio illam gratiam deprædicari, *cui nemo poteſt reſiſtere*. Hoc quoque ſenſu damnatam propoſitionem 28. Baji, ultro libenterque fatemur. Vide Reflexiones Antonii Rolliers in Propoſit. 101. cap. 4. pag. 23.

Præter hæc auctor Bajaniſmi redivivi circa propoſitionem 28. concludit diſcedere a doctrina Baji illos Theologos, *qui admittunt actus indifferentes in individuo*: illos etiam, *qui docent nullum actum immunem a peccato fieri ſine gratia ordinis naturalis*, cum hæc non ſit gratia *proprie dicta*; eos etiam, *qui admittunt ad non peccandum veram gratiam, ſed quæ pertineat ad efficaciam actus, non ad ſufficientiam voluntatis*. Quod ſi tria hæc conjungantur, *ſicut conjunxit Vaſquez*, magis ab errore damnato receditur.

Nemo noſtrum Theologos hæc docentes Bajaniſtis adnumerat; nobiſque ſat eſt, ſi Bajaniſtæ non ſint, qui illam propoſitionem explicant, ſicut nos explicavimus, viris doctiſſimis præeuntibus. Ceterum, quoniam Vaſqueſium vir inſigniter eruditus commemoravit; legat hunc præcitata diſput. 190. cap. 18. num. 182. & 186. ac percipiet juxta Auguſtinum, ejuſque diſcipulos non dari opera indifferentia, ſed aut bona, aut mala, ita ut bona ſint ex gratia Dei, mala ex libero arbitrio; differre tamen ſententiam Auguſtini, ejuſque diſcipulorum a ſententia Baji, quoniam Auguſtinus, & ejus diſcipuli, *cum dicunt liberum arbitrium ſine adjutorio divinæ gratiæ nonniſi ad peccandum valere, loquuntur de adjutorio Spiritus Sancti nondum habitantis, nec juſtificantis actu animam, nec adhuc opera meritoria vitæ æternæ in anima efficientis; ſed paullatim ad juſtificationem* (nota, an hæc gratia ſit naturalis, an ſupernaturalis) *ipſam animam moventis: at hic auctor loquitur de auxilio gratiæ Spiritus Sancti animam inhabitantis, & actu juſtificantis per affectum caritatis: quocirca longe diverſa ſententia ipſius fuit a ſententia Auguſtini*. Præterea Vaſquez admittit quidem *opera in individuo indifferentia*, haud negans opinionem ſuam Auguſtino, S. Thomæ, horumque diſcipulis adverſari, in 1. 2. diſput. 52. cap. 1. & 6. ſed præcitata diſput. 190. cap. 12. num. 122. ad omne opus moraliter bonum

Tom. 2. in 1. 2. pag. 355. & 356.

Tom. 1. in 1. 2. pag. 256. & 262.

bonum requirit gratiam per Chriſtum, quam ait eſſe *peculiarem gratiam cogitationis congruæ, cum qua Deus novit noſtram voluntatem operaturam: hæc autem cogitatio* (inquit) *non ſolum neceſſaria eſt, quia voluntas ſine cogitatione velle non poteſt, ſed etiam quia talem congruam neceſſario conſequitur affectus, & conſenſus voluntatis; verum hæc neceſſitas non tollit, nec impedit arbitrii libertatem, &c.* Quomodo ergo Vaſquez tria illa conjunxit? quomodo gratiam non admiſit neceſſariam ad bonum morale, *ut voluntas velle poſſit?* Ex his magis elucet, quanti faciendum ſit in rebus Theologicis adverſarii noſtri judicium. *Tom. 2. diſput. 190. pag. 344.*

IV. Pergit Anonymus Bajaniſtarum errores circa *timorem, fidem, & ſpem* inſectari, quarum virtutum actus Bajani corrumpi autumant *a culpabili cupiditate*. Animadvertit Tridentinum Concilium ſeſs. 6. cap. 8. & ſeſs. 14. cap. 4. anathemate proſcripſiſſe ſententiam Lutheri & Calvini, *qui affirmarunt timorem gehennæ peccatum eſſe; hominemque reddere hypocritam & magis peccatorem*: Alexandrum VIII. anno 1690. damnaſſe propoſit. 15. ſententiam eorum, qui auſi ſunt affirmare eumdem timorem *non eſſe bonum motum, ac ſupernaturalem*; eamdemque ſententiam damnatam rurſus a Clemente XI. in ſexageſima & ſeptem ſequentibus propoſitionibus Queſnellianis. Quantum ad fidem ſpectat, prælaudatus Pontifex Maximus Alexander propoſ. 11. & 12. damnavit opinionem aſſerentium, deficere fidem *in magnis peccatoribus, in quibus deficit omnis amor*, itemque peccatum eſſe *quod non eſt ex fide Chriſtiana ſupernaturali, quæ per dilectionem operatur*: innovavit eumdem errorem Janſenius lib. 1. de ſtatu nat. lapſæ cap. 16. necnon Queſnellius in damnatis theſibus 51. 52. 57. quos omnes prædamnaverat ſeſs. 6. cap. 6. Synodus Tridentina. Eſt autem Lutheri, Baji, ac ſectatorum ſententia, *omnes actiones, quæ fiunt ex timore gehennæ, niſi timor ille oriatur ex motivo caritatis; eſſe peccaminoſas*. *Bajan. Rediv. pag. 115.*

Facta deinde partitione timoris (quam puto neminem ignorare) inquit adverſarius, inter Catholicos & Bajaniſtas non diſceptari, *an quando quis peccat ex motivo timoris, culpa illius imputari poſſit timori, non timenti*: nam quod

timor

timor in ſe conſideratus ſit omnis peccati expers, *nullum eſſe poteſt dubium*: ſed ea inter illos quæſtio agitur, *an qui operatur ex motivo timoris, ſemper peccet, niſi habeat pro fine Deum caritate amatum. Affirmant Bajaniſtæ, negant Orthodoxi*: quibus dum reſpondent Bajaniſtæ, *tunc culpam eſſe timentis, non timoris*, in illud vitium incurrunt, quod appellatur *petitio principii*.

Circa fidem denique, ac ſpem non errant Novatores quod doceant fidem non dari *ſine quadam mentis affectione*, & ſpem *ſine amore concupiſcentiæ*; id enim omnes Orthodoxi fatentur: ſed errant, *quia contendunt neque fidem, neque ſpem eſſe ſine amore Dei propter ſe, ſive ſine amore benevolentiæ*; uti docet Janſenius lib. v. de Grat. Chriſti cap. 6. 7. & 9. ubi ait *nullam fidem, nullamque ſpem veram & Chriſtianam dari abſque caritate*. Hæc Anonymus.

Fere omnia, quæ de fide, ſpe, ac timore docuit Animadverſor, veriſſima ſunt, ſi unum excipias, in quo perpetua æquivocatione deceptus in tot dicteria adverſus Auguſtinianam ſententiam prorumpit. Non eſt ergo, cur diutius in his ponderandis teratur tempus. Provoco tantummodo accuſatorem, ut certis noſtrorum librorum commonſtratis locis, oſtendat doceri a nobis quod timor ſervilis peccatum ſit, reddatque hominem hypocritam ac pejorem: doceri quod timor ille non ſit bonus animi motus, ac ſupernaturalis: doceri quod deficiente caritate fides, ſpes, & aliæ virtutes deficiant, ſimulque cum amore pereunte depereant: doceri quod *peccaminoſæ* ſint actiones quæ non fiunt ex caritate, atque ſine iſta caritate nec bonus timor, nec Chriſtiana fides, nec timor utilis & ſupernaturalis inveniatur. Cum enim hæc adverſarius non demonſtraverit, ſed ex cap. 2. §. 5. primæ diſſertationis evidentiſſimum ſit a nobis defendi oppoſitum; perſpicuum eſſe arbitramur, quod hac in parte ipſiuſmet judicio aut iniquus, aut ſtupidus criminator appareat.

Illud vero, in quo cubare æquivocationem dixi, eſt, a Bajaniſtis commendari timorem, & adſcribi vitium *timenti*, quotieſcumque a benevolo amore timor ipſe non oritur, ſive quando timor non eſt *initialis*, aut *filialis*. Nam ſi ſen-

ſi ſenſus ſit eſſe vitium in timente, *quia timet*, atque ad timendum incitatur a culpabili cupiditate; dogma Bajanum, & damnatum eſſe profiteor. Si autem ſenſus ſit, eſſe vitium in timente, quia etſi habeat *timorem bonum*, non ex cupiditate ortum, ſed Spiritu Sancto movente excitatum, tamen habens *ſervilitatem*, quæ mala eſt, & nondum accedens ad caritatem, magiſque timens pœnam, quam culpam, facit rem bonam *non bene*, qua in re defectus caritatis non inficit timorem, quia non eſt finis, neque cauſa efficiens timendi, ut explicavi §. proxime præcedenti num. 15. ſi, inquam, hic ſenſus ſit, non eſt dogma Bajaniſtarum, ſed Auguſtinianum atque orthodoxum. In hac autem ſententia qui adeſſe putat *petitionem principii*, profecto quid ſit petitio principii prorſus ignorat. Ceterum neque id verum eſt, inter Catholicos & Bajaniſtas nullum eſſe dubium, *an timor* ſervilis *in ſe conſideratus ſit omnis peccati expers*, ut effutiit anonymus. Nam ſi timor iſte juxta Bajum oritur *a culpabili cupiditate*, ſi non eſt *bonus* animi *motus*, ſi eſt *peccaminoſus*; quomodo in ſe conſideratus eſt *omnis peccati expers*? Non ita ratiocinantur doctiſſimi Galliarum Antiſtites, qui Bajanum, & Queſnellianum dogma hoc eſſe pronuntiaverunt, *Qu' il n' y a que deux amours; la charitè & la cupiditè: toutes les actions ont leur ſource dans l'un où dans l'autre de ces amours. Tandis qu' on eſt ſous le regne de' la cupiditè, c' eſt - à dire avant la juſtification & la reconciliation, toutes le actions ſont corrumpuës; il n' y a ni foi, ni eſperance en Dieu; il n' y a ni Dieu, ni Religion, où il n' y a point de charitè; il n'y a nullè bonne œuvre, tout, juſqu' à la priere, eſt pechè, & hypocriſie: les actiones chretiennes ne' ſont point faites chretiennement, ſi elles ne ſont faites par le motif de la charitè*. In Opere item inſcripto, *Les cent & une propoſitions qualifiees en detail*, hæc leguntur pagina 57. *Le ſiſtéme des Novateurs renferme trois erreurs principales touchant la charitè. 1. Ils pretendent qu' il n' y a abſolument aucune bonne action, que celles qui viennent de la parfaite charitè: 2. Que là où la parfaite charitè ne domine pas, toutes les actions ſont des pechez. 3. Que la vraye foi, la vraye eſperance, & toutes les autres vertus chretiennes, ne*

Inſtruct. dell' an. 1714. pag. 50.

peuvent ſubſiſter ſans la charitè; ou plûtôt que toutes ces vertus ne ſont rien de diſtinct de la parfaite charitè; car dans le ſiſtéme de ces Meſſieurs, il n' eſt pas queſtion d' habitudes infuſes; le ſeule delectation dominante y fait tout en bien, & en mal, en vertù & en vice. Similia ceteri, qui de Baji, & Queſnelli ſyſtemate pertractarunt, ut conſtat ex priori diſſertatione. Quæſtio igitur inter Catholicos, & Bajaniſtas agitanda, eſt an præter caritatem dentur aliæ virtutes, an actus timoris, fidei, ſpei, qui a caritate non procedunt, ſint effectus cupiditatis, ſint *intrinſecus* corrupti, ſint *peccata*; non vero an vitium ſit in eo, qui abſque caritate timet, credit, & ſperat, quod tamen vitium actus timoris, fidei, & ſpei nequaquam inficiat, ut iterum, iterumque monuimus.

B. R. pag. 129. V. Agit tandem Anonymus de Verbis Apoſtoli 1. ad Corinth. 10. *Sive manducatis, ſive bibitis, &c.* & ait nihil non moliri Bajaniſtas, *ut ex hoc loco demonſtrent peccata eſſe, quæ non fiunt ex motivo caritatis*. Quod, ut liquet ex dictis, ſi anonymus hoc ſenſu affirmet, quia *defectus debitæ relationis* juxta Bajum intrinſecus afficit opus, eo quod ea, quæ non fiunt ex caritate, oriantur ex cupiditate culpabili; verum pronuntiat: ſi affirmet hoc ſenſu, quia *defectus relationis in finem ultimum* facit ut opus alias in ſe bonum, non ſit tale ſpectatis omnibus circumſtantiis; eos, qui id ſentiunt Bajaniſtis accenſendo, magna falſitate, majori audacia, maxima contumelia iſtud afferit. Quorum enim & quantorum virorum ſententia ea ſit, apparet ex §. 5. & ex aliis locis hujuſce diſſertationis. Fatetur deinceps, a nonnullis Theologis Apoſtolica illa verba accipi *de præcepto*, ab aliis ſolummodo *de conſilio*: a Bajaniſtis tamen eos diſſidere, qui licet præceptum ſonare putant, admittunt tamen opera in individuo indifferentia. At Bajaniſtæ non ſunt viri illi doctiſſimi & celeberrimi, quorum nonnullos præcitato §. 5. laudavimus, Seripandus, Noriſius, Bona, Macedo, alii, qui in verbis Apoſtoli præceptum agnoſcunt, & opera in individuo indifferentia minime admittunt. Ait præterea Anonymus, Bajaniſtas non contendere, quod teneamur *actu* referre omnia opera in Deum, quia putant cum

S. Tho-

S. Thoma Opuſc. de caritate art. 11. ad 2. id eſſe *in hac vita impoſſibile*. Sed num hoc Bajaniſtæ contendant, aſſerit quidem, ſed non demonſtrat Anonymus: ac videtur ex Baji principiis conſequi oppoſitum; ſiquidem quæ non fiunt *ex caritate*, juxta Bajum *ex cupiditate* oriantur neceſſum eſt; quæ autem actu non referuntur in Deum, actu ex caritate non fiunt. S. Thomæ vero ſententiam circa opera in finem ultimum *referibilia* rejici a Bajo, ſcripſit pag. 100. Anonymus. Verum an id Bajaniſtæ contendant, vel non contendant, quod hoc in loco ſcribit Anonymus, parum aut nihil mea refert.

Fatetur deinceps Bajaniſmi R. auctor S. Thomam aſſerere, quod omnia teneamur referre in Deum *virtute*, non *actu*, & producere exemplum medici, qui colligens herbas actu intendit potionem efficere, *virtualiter* tamen ſanitatem intendit: id, quod S. Thomas docet de caritate art. 11. a me quoque laudatus §. 5. num. 4. Verumtamen animadvertit Anonymus, illius obligationis referendi *ſaltem virtute* omnia opera in Dei gloriam, duplicem eſſe interpretationem, Bajaniſtarum unam, alteram Catholicorum; contendere Bajaniſtas *relationem illam ita requiri, ut actiones ſingulæ, virtute in Deum non relatæ, ſint peccata*; at Angelicum Doctorem tantum aſſerere, *ita opera noſtra in gloriam Dei referenda eſſe, ut omiſſio ejuſdem relationis certis duntaxat temporibus faciendæ & renovandæ ſit peccatum*: quæ duo ſejunctis paragraphis aggreditur demonſtranda.

Gratulor hoc in loco adverſario, quod aliquantulum veritatem aſſequatur, eique gratias ago plurimas, propterea quod ait, juxta S. Thomam omnia opera in Deum *ſaltim virtualiter* eſſe referenda, ita, ut opera quæ in Deum non referuntur *non ſint peccata*, ſed omiſſio tamen illius relationis certis temporibus faciendæ *peccatum ſit*. Hoc enim eſt, quod nos dicimus; hoc idem, quando affirmamus ea, quæ non referuntur *virtualiter* in Dei gloriam, eſſe bona opera, *non bene* facta: quando dicimus, tunc vitium adeſſe non operis, ſed *operantis*: quando aſſerimus eadem opera in Deum non relata eſſe bona *ex officio* & ratione finis proximi, non eſſe bona ſpectata circumſtantia finis ultimi; quan-

do profitemur hujuſmodi defectum relationis in ultimum finem non corrumpere *intrinſecus* opus. Quid ergo molitus eſt commentitia hac *Bajaniſmi* criminatione? Quid conſecutus eſt, niſi univerſæ Theologorum Reipublicæ comprobare ſuam in criminando iniquitatem, ſuam in ponderandis aliorum operibus cæcitatem? Attamen aliquantulum aures præbeamus egregio diſputatori illa duo, quæ nuperrime attigimus, demonſtraturo.

Baj. rediv. pag. 132. Itaque non teneri nos ad referendas omnes actiones in Dei gloriam, *ſaltem virtute*, ita ut ſingula, quæ ita non referuntur, *peccata ſint*, probat. 1. auctoritate S. Thomæ, qui prima 2. q. 100. art. 10. inquit, *modum caritatis, ſecundum quod actus aliarum virtutum ordinantur ad caritatem, non cadere ſub præcepto.*

Contenſ. tom. 5. pag. 211. Ad hæc ita reſpondeo: non deſunt Theologi, etiam Ordinis Prædicatorum, inter quos Contenſonus differt. 2. de Gratia cap. 1. qui ex eodem articulo demonſtrant omnia opera deliberata in Dei gloriam ita referenda eſſe *ſaltim virtute*, ut ſi ita non referantur, in ſe bona ſint conſiderato fine proximo, ſed mala ſint ſpectato fine ultimo, eo quod operans unum præceptum implendo tranſgrediatur præceptum alterum diligendi Deum ſuper omnia. Et revera Doctor Angelicus eodem articulo 10. in corp. inquit: *S. Thomas tom. 11. pag. 220.2.* *Qui honorat patrem, licet non habeat caritatem, non efficitur tranſgreſſor hujus præcepti*, Honora patrem, *etſi ſit tranſgreſſor præcepti, quod eſt de actu caritatis, propter quam tranſgreſſionem meretur pœnam*. Quid manifeſtius, quam in honore parentum, ſi in Dei gloriam non referatur, eſſe rectitudinem operis, & obſervationem illius præcepti, *Honora patrem & matrem*, & eſſe ſimul vitium operantis, ſcilicet, tranſgreſſionem præcepti, *Diliges Dominum Deum tuum, &c.*? Rurſus eodem articulo ad 2. ait S. Thomas: *Ad 2. dicendum, quod ſub præcepto caritatis continetur, ut diligatur Deus ex toto corde, ad quod pertinet, ut omnia referantur in Deum: & ideo præceptum caritatis implere homo non poteſt, niſi etiam omnia referantur in Deum. Sic ergo qui honorat parentes, tenetur ex caritate honorare, non ex vi hujus præcepti, quod eſt, Honora parentes, ſed ex vi hujus præcepti, Diliges Dominum*

Digitized by Google

Deum tuum ex toto corde tuo. His item verbis quid proferri poteſt expreſſius? Quo ergo ſenſu ait S. Thomas, *modum caritatis non cadere ſub præcepto*? Certe hoc ſenſu id Doctor Angelicus affirmat, quia præceptum non eſt, ut omnia referantur in Deum per *actum caritatis*; nam *modum* S. Thomas non appellat *caritatem virtute ſua permanentem*, ſed ipſum *caritatis actum*, qui utique non eſt ex præcepto innovandus, quotieſcunque homo operatur; ſed ſufficit quod præceſſerit, ac virtualiter perſeveret, eo modo, quo perſeverat in medico herbas colligente voluntas ſanandi. Loqui autem S. Thomam *de actu caritatis*, aperte ejus verba commonſtrant. Actus *caritatis*, inquit, *dupliciter conſiderari poteſt. Uno modo ſecundum quod eſt quidam* actus *per ſe, & hoc modo cadit ſub præcepto legis, quod de hoc ſpecialiter datur, ſcilicet, Diliges Dominum Deum tuum, & diliges proximum tuum. Alio modo poteſt conſiderari* actus *caritatis, ſecundum quod eſt modus actuum aliarum virtutum, hoc eſt ſecundum quod actus aliarum virtutum ordinantur ad caritatem, quæ eſt finis præcepti* 1. *ad Timot.* 1. Exſcripſit hoc teſtimonium Anonymus pag. 134. Quomodo fieri poteſt, ut vocabulum illud actus, ſemel, iterumque repetitum irretortos, igneoſque ejus oculos ſubterfugerit? Adde *modum caritatis*, juxta S. Thomam in 3. diſt. 36. art. 6. ad 5. *plus importare, quam relationem operis in finem ultimum; importat enim quod actus ex habitu caritatis procedat*. Certe qui *actum caritatis* ad ſingula bona opera non requirunt, multo minus requirunt *habitum caritatis*.

At inquit Anonymus: S. Thomas præcit. quæſt. 110. art. 10. ad 2. poſt verba ſuperius recenſita ait: *Cum iſta ſint duo præcepta affirmativa non obligantia ad ſemper, poſſunt pro diverſis temporibus obligare, & ita poteſt contingere, quod aliquis implens præceptum de honoratione parentum non tunc transgrediatur præceptum de omiſſione modi caritatis*. *S. Thomas to. 7. pag. 142. B. Red. pag. 134.*

Reſponſio patet ex dictis: *modus caritatis*, qui ſemper non cadit ſub præcepto, eſt *actus dilectionis*. Sed hoc appellat Anonymus *inane effugium*. Cur, obſecro? Quia ait, juxta S. Doctorem, cui omnes orthodoxi conſentiunt, *nullum extat præceptum referendi ſemper actu omnes actiones* no-

noſtras in Deum, cum hoc non ſit poſſibile in hac vita. Quando ergo aſſerit S. Thomas ad præceptum caritatis pertinere, ut omnia referantur in Deum, loquitur de relatione virtuali, non de actuali. Vult ergo præceptum referendi, ſaltem virtute, omnes actiones noſtras in Deum non obligare ad ſemper, ac conſequenter non peccare homines in omnibus actionibus, quas non referunt ad Deum ſaltem virtute. Oh Theologum præſtantiſſimum! Maximam huic argumentationi vim ineſſe arbitratur. S. Thomas nullum ait adeſſe præceptum referendi *actu* deliberatas actiones in Deum. At idem S. Thomas docet referenda eſſe omnia in Deum *relatione virtuali*, idque pertinere ad præceptum caritatis. Ergo affirmans præceptum referendi, *ſaltem virtute*, omnia opera in Deum non obligare *ad ſemper*, loquitur de præcepto referendi opera in Deum relatione virtuali. At mihi videtur oppoſitum hac ratiocinatione concludi: nam ſi juxta S. Thomam tenemur referre actiones omnes in Dei gloriam *relatione virtuali*: igitur quando ait non extare præceptum ſemper referendi ſingulas actiones in Deum; *de relatione actuali*, non de virtuali, *ad quam tenemur*, erit accipiendus. Num vero hæc, an præcedens ratiocinatio ſit firmior, puerulis dijudicandum committo, qui imbuuntur primis dialecticæ rudimentis. Apertiſſimum deinde eſt, S. Thomam *modum caritatis* appellare *actum dilectionis*; ideoque dum ait non tranſgredi præceptum *de omiſſione modi caritatis*, non *de virtuali relatione* locutum eſſe, ſed *de actuali*, cujus utique præceptum non ſemper obligat.

Bajan. Rediv. pag. 136. Complura alia ex S. Thoma adverſarius noſter producit, quæ cum ejuſdem ſint generis, quambreviſſime expediam. Principio ait, ea verba, *Omnia in gloriam Dei facite*, juxta Doctorem Angelicum in 2. diſt. 40. artic. 5. ad 7. continere præceptum *ſi negative* accipiantur, ut ſenſus ſit, *Nihil contra Deum faciatis*; quamquam & ipſe Anonymus præceptum agnoſcit, quatenus certis quibuſdam temporibus intentio ſit renovanda, cujus vi actiones ſubſequentes in Dei gloriam referri cenſeantur, non quatenus hujus relationis defectu actiones illæ *ſint peccata*. Repetit meridiana luce clarius eſſe, præceptum referendi, *ſaltem vir-*

virtute, actiones in Deum *eſſe affirmativum*; cumque affirmativum ſit, obligare duntaxat certis quibuſdam temporibus. Adhæc Doctor Angelicus conſtanter docet, omnia infidelium opera *non eſſe peccata*. Videatur 1. 2. qu. 10. artic. 4. in 2. ſent. diſt. 41. qu. 1. art. 2. ad 1. in 2. 2. qu. 10. art. 4. ad 2. in 3. diſt. 41. qu. 1. art. 2. ad 2. in 2. diſt. 4. qu. 1. art. 2. in Corpore, & ibidem ad 4. in Epiſtolam ad Rom. cap. 14. lect. 3. in 2. diſt. 41. quæſt. 1. art. 2. ad 1. aliiſque in locis bene multis; quæ idem Anonymus diligenter, & accurate (non enim in iis, quæ commendationem promerentur, a nobis debita laude defraudabitur, tametſi ea, quæ in omnium Thomiſtarum Voluminibus ſcripta ſunt, exſcribere non multum operis, & acuminis poſtulet) diligenter, inquam, & accurate collegit; concludens juxta illibatam Sancti Thomæ doctrinam omnia, quæ in Deum actu, ſeu virtute non referuntur, non eſſe peccata.

Ego quidem omnia ea, quæ S. Thomas his, aliiſque in locis docet, ſumma proſequor veneratione, atque fateor omnia infidelium opera *non eſſe peccata*, ideſt a cupiditate non oriri & corrumpi; pluraque bona ex objecto, ex fine proximo, necnon ex principio naturæ indito ab eiſdem infidelibus fieri profiteor: ſed quod ea ſint bona *undique*, quando nullam fidem, nullamque gratiam præſupponunt, & in finem ultimum non referuntur, nego; & nego id tradi ab Angelico Præceptore. In 2. enim ſent. diſt. 40. art. 5. ad 7. poſt verba ab Anonymo exſcripta pag. 136. ſequuntur hæc alia, ab ipſomet Anonymo producta pag. 156. *Si autem intelligatur affirmative, hoc poteſt eſſe dupliciter, aut ita quod actualis relatio in Deum ſit conjuncta actioni noſtræ cuilibet, non quidem in actu, ſed in virtute, ſecundum quod virtus primæ ordinationis manet in omnibus actionibus ſequentibus, ſicut & virtus finis ultimi manet in omnibus finibus ad ipſum ordinatis, & ſic adhuc præceptum eſt, &c.* Vide ſupra §. v. num. 4. Hoc itaque in loco agnoſcit S. Thomas præceptum referendi actiones omnes in finem ultimum *relatione virtuali*. Præceptum autem referendi omnia in Deum eſt *affirmativum*, nec obligat *ad ſemper*; quoniam neceſſum non

non eſt, ut omnes, & ſingulæ actiones referantur in gloriam Dei *dilectione actuali*, ſed ſufficit ut intentio referendi omnes actiones in Deum ita frequenter iteretur, *ut cenſeatur moraliter perſeverare, atque ita in omnes & ſingulas actiones noſtras virtualiter influere*: quam ſententiam Adverſarius noſter pag. 157. ait omnino recedere a Bajaniſmo, tametſi parum conſtans, ſibique aperte repugnans pag. 138. ſcripſerat de Novatoribus: *Contendunt enim relationem virtualem illam eſſe, qua actiones noſtras referimus in Deum virtute alicujus voluntatis præcedentis, quæ quamvis tranſierit, moraliter tamen perſeverat*. Non opus eſt, ut repetamus ea, quæ de præcepto affirmativo, & objectione illinc petita, a nobis, atque a noſtratibus dicta fuere. Videatur Piette tom. 2. pag. 32. Fridericus Gavardi tom. 4. pag. 314. Joannes Libens qq. ſelectar. pag. 10. Reliqua paucis ſolvuntur. Enimvero S. Thomas 1. 2. qu. 10. art. 4. ſcribens de infidelibus, *Bona opera, ad quæ ſufficit bonum naturæ, aliqualiter operari poſſunt*. Conſulto ait, *Aliqualiter*; nam infideles efficere poſſunt opera, quæ bona ſint ſecundum rationem inferiorem, & comparate ad finem proximum; non autem quæ, ſi gratia careant, ſint bona ſecundum ſuperiorem rationem, & reſpectu ultimi finis. Adde eo loci S. Thomam demonſtrare,

S. Thomas tom. XI. p. 2. pag. 26.

quod omnia infidelium opera non ſint peccata exemplo Cornelii, cujus eleemoſynæ Deo acceptæ erant; cum tamen

Aug. tom. 10. pag. 793.

Cornelius *non ſine aliqua fide* donaret, ut alibi diximus cum Auguſtino de Prædeſt. SS. cap. 7. num. 12. Item in 2. ſent. diſt. 41. qu. 1. art. 2. ait S. Thomas, dari *abſque fide* bona opera; ſed inquit eadem opera eſſe bona reſpectu *alicujus boni connaturalis*, non reſpectu *finis ultimi ſupernaturalis*, addens eadem opera non eſſe mala, ſed ſolum eſſe *deficientis bonitatis*: idque in iiſdem locis ab Auctore *Bajaniſmi* productis pag. 140. Ulterius qui legerit S. Thomam eodem art. 2. percipiet, recte ab eo diſtingui actus bonos *ex proportione ad debitum objectum*, & actus bonos *ex debita commenſuratione circumſtantiarum*; actus autem bonos primi ge-

S. Thomas to. 6. pag. 134. 2. Tom. 11. par. 2. pag. 55. 2.

neris, non alterius, in infidelibus confiteri. Pari ratione 2. 2. qu. 23. art. 7. ad 1. ita loquitur Scholarum Angelus: *Sine caritate poteſt quidem eſſe aliquis actus bonus ex ſuo genere*,

nere, non tamen perfecte bonus, quia deeſt debita ordinatio ad ultimum finem; atque ad 2. *Cum finis ſe habeat in agibilibus, ſicut principium in ſpeculabilibus*; *ſicut non poteſt eſſe ſimpliciter vera ſcientia, ſi deſit recta eſtimatio de primo, & indemonſtrabili principio: ita non poteſt eſſe ſimpliciter vera juſtitia, aut vera caſtitas, ſi deſit ordinatio debita ad finem, quæ eſt per caritatem, quantumcunque aliquis ſe recte circa alia habeat*. Ex quibus omnibus, præſertim ſi addantur ea, quæ ex S. Thoma §. 5. num. 4. præmiſi, inferri contendo Doctorem Angelicum in ea fuiſſe ſententia, quæ aſſerit opera moralium virtutum, quæ in Deum non referuntur, eſſe bona *aliqualiter*, non *ſimpliciter*: ex proportione *ad objectum*, non ex *commenſuratione circumſtantiarum*: ex ſuo *genere*, non perfecte, ſeu ſpectata debita ordinatione *ad finem ultimum*; quæ omnia iiſdem S. Thomæ verbis expreſſa ſententiam continent noſtram §. 6. explanatam. Hæc tamen intra limites quæſtionum Scholaſticarum, non intra fidei dogmata comprehenduntur; quum de relatione operum in Deum, & de mente S. Thomæ diverſi diverſa ſentiant: nec alio fine in his diutius morandum eſſe putavi, niſi ut Anonymus intelligeret, non proinde a ſe cauſam obtentum iri, ſi de unius S. Thomæ ſenſu nobiſcum conflictaretur.

In poſtremo tandem primæ partis paragrapho Anonymus demonſtrare nititur juxta mentem S. Thomæ nobis talem obligationem incumbere, ita omnia opera in gloriam Dei referendi, ut omiſſio illius relationis certis temporibus faciendæ & renovandæ *ſit peccatum*. Id probat, quoniam S. Thomas q. de caritate art. 11. docet omnes teneri ad referenda omnia opera *virtute* in Deum, *quia intentio finis principalis virtute manet in finibus ſecundariis*, ut intentio ſanitatis virtute perſeverat in medico herbas colligente ad conficiendum medicamentum. Demonſtrat deinde *aptitudinem*, quam habent opera ut referantur in Deum, conſtituere actum indifferentem *in ſpecie*, nec eſſe illam *relationem virtualem*, quam exigit S.Thomas nullos actus admittens indifferentes *in individuo*, ideoque *aptitudinem* illam non ſufficere ad implendum præceptum, quo omnes adſtringimur, referendi *ſaltem virtute* omnia opera in Dei gloriam. *Bajan. Rediv. pag.* 147.

riam. Solvens præterea Anonymus loca quædam, quæ adverſus ſententiam ſuam militare videntur, in quibus Sanctus Thomas loquitur de *relatione habituali*; inquit hanc ſufficere ad excludendum peccatum mortale, non ad implendum præceptum referendi actiones noſtras in gloriam Dei: quæ itidem vera ſunt, mihique probantur. Deinde ait unumquemque, cum primum rationis uſum adeptus eſt, debere ſeſe ordinare ad debitum finem, & elicere actum amoris Dei ſuper omnia: hunc actum etiam ab infidelibus ita renovandum, *ut cenſeatur moraliter perdurare*; ſi id infideles omittant, hanc omiſſionem peccatum quidem eſſe, ſed non vitiare ſingulos illorum actus: amorem, ad quem fideles tenentur, eſſe amorem caritatis, & ſupernaturalem: peccata non eſſe actiones illas, quæ in Dei gloriam non referuntur, ſi tamen ſint *referibiles*: relationem virtualem neceſſariam eſſe, ut ſatisfiat præcepto referendi omnes actiones in Deum, ſed immunes eſſe a peccato, quæ in Deum ſunt *referibiles*, & nulla prava circumſtantia vitiantur: non omnia, quæ non fiunt *ex motivo caritatis*, fieri *ex motivo cupiditatis* & eſſe peccata: peccata item non eſſe omnia opera infidelium, quæ *ex motivo caritatis* non fiunt; ac pariter peccata non eſſe actus fidei, timoris, & ſpei, necnon actus moraliter bonos, etſi non oriantur a caritate. Recte hæc omnia. Quærit tandem quando, & quoties teneamur elicere actus caritatis, quibus omnia referantur in Deum; ac quibuſdam præmiſſis ait nonnullos Theologos aſſerere intentionem iterandam eſſe, *ut cenſeatur moraliter perdurare*, ſi tamen non iteretur, hoc peccato omiſſionis non vitiari alias actiones: exiſtimare aliquos, quod illa intentio moraliter perſeveret, *donec retractetur, aut contrario actu, aut peccato lethali*; at retractari non ſolum explicite per actum oppoſitum, verum etiam *implicite*, quando ſcilicet prioris intentionis nullum in mente operantis extat veſtigium: frequenter actus caritatis repetendos eſſe, quoniam in nobis & extra nos multa occurrunt, quibus a Dei amore retrahimur, cujuſmodi ſunt concupiſcentia, diabolus, mundus: præfiniri non poſſe quoties, & quando actus caritatis ſint renovandi; ſed idem eſſe de hac re quærere,

ac ſi

ac ſi quæreretur, quanta requiratur lignorum copia ad ignem alendum, ut jugiter ardeat: enormiter proinde illos aberraſſe, qui aut ſemel in vita, aut ſingulis quinquenniis, aut quando non habemus aliam viam, qua juſtificari poſſimus, nos teneri ad actum dilectionis Dei affirmaverunt: quorum laxitatem Innocentius Papa XI. anno 1679. die 1. Martii propoſit. 5. 6. & 7. perſtrinxit. Atque his etiam pollice utroque ſubſcribimus.

Univerſorum nunc oculos, judiciumque compello, ipſumque Anonymum oro, atque obteſtor, ut poſtremo hoc paragrapho ſcripta cum doctrina Auguſtinenſium, ejuſdem quoque Fulgentii Bellelli, quem infamat tanquam omnium Bajaniſtarum deterrimum, conferat aliquantulum. Ait auctor *Bajaniſmi* pag. 147. *Conſtans eſt D. Thomæ doctrina, homines teneri omnes actus ſuos in Dei gloriam, vel actu, vel virtute referre. Quod eos ſemper referant actu, juxta mentem D. Thomæ, hoc non eſt in hac vita poſſibile: quod autem talis incumbat obligatio, omnia ſcilicet opera ad Deum referendi ſaltem virtute, ita ut omiſſio illius relationis certis temporibus facienda & renovanda ſit peccatum, hoc expreſſe aſſerit S. Doctor*: & Fulgentius Bellelli ait de modo Rep. tom. 1. pag. 339. *Porro ſi actu explicito caritatis ſemper referre non eſt poſſibile, ſi habitualiter referre non ſatis eſt; & aliunde ut innoxie vivamus, in Deum ultimum finem referendum eſt omne opus, quonam pacto id fiet? Reſpondet Doctor Angelicus ſufficere, ſi referatur virtualiter*. Profert ibidem auctor *Bajaniſmi* in ſententiæ ſuæ confirmationem quæ ſcribit S. Thomas q. *de caritate* art. 11. & profert ibidem Fulgentius Bellelli eadem Angelici Doctoris verba. Scribit auctor Bajaniſmi proxima pag. 148. requiri ad relationem virtualem, *ut intentio* præcedens *maneat virtute in ceteris operibus*: & ſcribit Fulgentii Bellelli proxima pag. 340. requiri ad relationem virtualem, *ut præcedens ordinativus dilectionis actus, qui ſtatis temporibus præcedere debuit, niſi retractetur, moraliter perſeveret*. Repetit auctor Bajaniſmi pagina 150. & 151. non ſufficere *relationem habitualem, ut impleatur præceptum referendi actiones noſtras in Deum*: & repetit Fulgentius Bellelli pag. 339. & ſequentibus, *Habi-*

tualis caritatis ordo , qui dicitur ſubjecti , præcepto referendi omnia in Deum implendo ſatis non eſt . Advertit ſcriptor Bajaniſmi propter ſolam omiſſionem virtualem *omnes & ſingulas actiones non eſſe peccata* : & animadvertit Fulgentius Bellelli pag. 338. illam omiſſionem non facere , ut cuncta opera corrumpantur *a cupiditate , quia opus non inquinatur a malitia cauſæ , niſi ex illa procedat* . Affirmat auctor Bajaniſmi pag. 159. non deeſſe Theologos qui exiſtimant , *quod relatio actualis moraliter perduret , donec retractetur , aut contrario actu , aut peccato lethali* ; quam ſententiam ipſe non ſolum probat , ſed ulterius requirit , ut prioris intentionis aliquod extet in mente veſtigium : & affirmat Fulgentius Bellelli pag. 341. *præcedentem actum* , quo omnia in Dei gloriam ſunt referenda , *non retractari ; niſi aut contrario actu , aut peccato lethali* ; atque adverſario benignior ait videri ſibi *in rigorem* propenſam opinionem illorum , qui actus caritatis *crebro iterandos* eſſe definiunt , magis , quam faciat Anonymus , recedens a Bajaniſtis . Demum Bajaniſmi auctor inquit pag. 160. enormiter erraſſe , *qui propoſitiones ab Innocentio Papa XI. damnatas auſi ſunt in medium adducere* , exſcriptis propoſitionibus 5. 6. & 7. & Fulgentius Bellelli pagina 336. ſcripſerat : *Erraverunt autem , qui hominem nullo unquam vitæ ſuæ tempore ad actum caritatis præcepto obligari dixerunt ; aut ſemel tantum in vita ; aut ſingulis ſolis rigoroſe quinquenniis ; aut eo dumtaxat tempore , quo juſtificari tenetur : qui quidem errores ab Alexandro VII. num. 1. & Innocentio XI. num. 5. 6. & 7. proſcripti , diligenter cavendi ſunt* .

Habes , lector , cur ſcripta ab Anonymo in poſteriori paragrapho non refutaverim ; quia ſcilicet noſtratium ſententiæ non adverſantur , ſed ſcriptis Fulgentii Bellelli ſimilia ſunt , ut ovum ovo , ut apes apibus , ut gutta guttæ , ut facies cujuſdam viventis Epiſcopi faciei Epiſcopi Iprenſis . At crederes Anonymum in hac de operum relatione in Deum Auguſtiniana , imo ſuamet ſententia , nobis , eidemque Fulgentio Bellelli peperciſſe ? Falleris : in hoc quoque nos Bajaniſtas eſſe conqueritur ; qua autem de cauſa , & an recte , vel inique , paullo poſt commonſtrabo .

CAPUT

CAPUT II.

In libris, quos inſcripſi, De Theologicis Diſciplinis, *errores Baji circa diſtinctionem duplicis amoris, circa infidelium opera & Philoſophorum virtutes, circa vires liberi arbitrii, operumque illorum, quæ in Deum non referuntur, rectitudinem atque honeſtatem, perſpicue & expreſſe refutari adverſus Anonymum demonſtratur.*

MAnifeſtum arbitror ex quinque prioribus diſſertationis hujus paragraphis, in quo ſitum ſit dogma Bajaniſtarum circa ea omnia, quæ adverſarius extremo & inani conatu Auguſtinianis Theologis, quorum ſententias nos accurate, diligenterque perſcrutatos fuiſſe jam conſtat, eadem mordacitate, atque eadem fallaciloquentia objectat. Etſi vero æquivocationes ejus ſingulas, curtam ac miſerrimam eruditionem, craſſiſſimam eorum, quæ de Bajo a celeberrimis Theologis ſcripta ſunt, ignorantiam, & ſupinam in qua verſatur principiorum noſtrorum inſcitiam, detegere, patefacere, & ſus, deque ſubvertere non prætermiſi; ne tamen me exhauſtum, fractumque viribus, & niſi rationum pondere, graviſſimo tamen, & intolerabili conviciorum onere oppreſſum eſſe ſibimet perſuadeat, proſequor ad finem uſque certamen; ne auctor, qui, ut de Helvidio ajebat Hieronymus, *loquacitatem facundiam exiſtimat, & maledicere omnibus bonæ conſcientiæ ſignum arbitratur*, audeat quaſi de ſublimi loco in totum orbem ferre ſententiam, affirmans me tandem ſuperatum turpiſſimam fugam arripuiſſe, & quem veritate non poteſt, tentet rurſus lacerare conviciis.

Hieron. initio libri adv. Helvidium tom. 4. p. 2. pag. 130.

§. I.

§. I.

Baji errores enuntiati in propoſitione 35. & 36. a nobis aperte reijciuntur.

NEgavit Bajus prop. 35. & 36. diſtinctionem duplicis amoris *ex parte objecti*, & nullum præter *caritatem* amorem admiſit, qui non ſit *cupiditate* intime infectus, nullumque honeſtum, & naturalem amorem, qui rationalem creaturam Spiritu Sancto *inhabitante*, & caritate *habituali* exornatam, & juſtam minime reddat.

I. Id oſtendimus §. 1. capite primo. At ego lib. XVIII. cap. 4. cum mihi objeciſſem propoſitiones Baji 34. & 36. To.3.pag.415. hanc tradidi reſponſionem: *Reſpondetur hujuſmodi propoſitiones rectiſſime fuiſſe proſcriptas. Primo quia datur amor naturalis, quo animus fertur in beatitudinem, cujus deſiderium corrupta per peccatum natura non potuit amittere: Atque hic amor non eſt a gratia, quemadmodum nec liber ea libertate, quæ ſufficiat ad meritum, ut Bajus, Queſnellus, & Janſenius commenti ſunt, refutati de H. Calviniana cap. 2. ſed eſt amor inditus a natura, indeliberatus, & neceſſarius. 2. Datur amor naturalis etiam deliberatus, quantum ad objectum, eoque revera diligitur Deus, ut eſt auctor naturæ, neque amor iſte ſecundum ſubſtantiam malus eſt, ſed bonus & rectæ rationi conſentaneus, licet aliquando non habeat rectitudinem finis, ſi Deus non diligatur propter ſe, gratis & amore benevolo. Etiam datur amor Dei auctoris naturæ, & bonus undequaque ſine gratia Spiritus Sancti inhabitantis, quam duntaxat admiſit Bajus, ut conſtat ex articulo 62. in quo rejicit tanquam commentitiam & odioſiſſimam diſtinctionem duplicis juſtitiæ*, alterius, quæ fit per Spiritum caritatis inhabitantem, & alterius, quæ fit per inſpirationem Spiritus Sancti nondum cor inhabitantis, & in eo caritatem diffundentis. *Ex qua prava doctrina ſequeretur quæcunque fiunt ab homine nondum juſtificato vere eſſe peccata; quod & Bajus aſſeruit art. 35. ut cap. 2. dictum eſt. Promeruit ergo etiam articulus 34. & 36. hanc pernicioſam hæreti-*

hæreticamque doctrinam comprehendens, cenſoriam Eccleſiæ animadverſionem. Videat unuſquiſque, an propoſitiones illas duas propugnaverim, an rectiſſime damnatas dixerim juxta omnem pravum ſenſum, quem illis ineſſe tradunt Auguſtiniani omnes Theologi, necnon Vaſqueſius, Turrianus, Ripalda, aliique cap. 1. §. 1. hujus diſſertationis producti.

II. Eo loci non prætermitto reſponſionem alteram, ſcilicet, prædictos Baji articulos damnatos fuiſſe *propter nimis auſteri, ſeverique judicii libertatem*, demonſtrans, quod confirmavi præcitato §. 1., hanc eſſe Vaſqueſii, aliorumque doctiſſimorum virorum opinionem.

III. Paullo poſt fateor, *præcepta Decalogi* (quorum primum ſpectat ad Deum diligendum) *eſſe naturæ rationali proportionata, quantum ſpectat ad objecta & ad officia præceptorum, non autem quantum attinet ad modum & finem; idque ob ipſius naturæ corruptionem, cui appetitus laudis, & noxia cupiditas ſubrepit: hoc tamen pacto etiam eſſe proportionata, ſi vitium naturæ ſanetur, & Dei imago, in quo naturaliter conditi ſumus, inſtauretur per gratiam, ut de Sp. & lit. cap.21. docuit nos Auguſtinus*. Id vero nonne idem eſt, ac in natura nondum corrupta agnoſcere poteſtatem diligendi Deum ut auctorem naturæ abſque gratia ſanante, ſive abſque victrice delectatione? To.4.pag.417.

IV. Quænam præterea verba produci poterant clariora ſequentibus, quæ habentur proxima pag. 418. *Licet ſit nobis connaturalis dilectio* (& nota loqui me de amore Dei exorto ex naturali cognitione, qua percipimus Deum eſſe ſummum bonum) *non eſt tamen ſaltem naturæ connaturalis ordo debitus dilectionis, qui eſt uti rebus creatis, & incommutabili bono inhærere*. Addo ibidem reſponſionem alteram in ſententia eorum, qui negant ſtatum *puræ naturæ*, videlicet, *connaturalem* eſſe creaturæ rationali *inclinationem in ſummum bonum*, ſed non poſſe ad hujus conſecutionem pervenire abſque gratia, producto exemplo animæ ſeparatæ appetentis unitionem corporis: quæ ſententia quantum diſtet a Bajana demonſtravi diſſert. 2.

V. Admitti denique a me *amorem naturalem*, atque honeſtum, qui etſi non oriatur *a caritate*, non tamen proficiſci-

ficiſcitur *a cupiditate culpabili*, manifeſte indicant loca, de quibus vide differt. 1. cap. 2. §. 1. 2. 3.

§. II.

Proſcripſimus item Bajanum dogma enuntiatum propoſit. 25. & 26.

Exiſtimavit Bajus omnia opera infidelium eſſe peccata, omneſque Ethnicorum philoſophorum virtutes eſſe vitia, quatenus in ejus ſententia quidquid non oritur a caritate dominante, oritur & corrumpitur a culpabili cupiditate.

I. Quid vero a me circa infidelium opera ſcriptum eſt? Lib. 18. cap. 2. ſolvens objectionem Bajaniſtarum, petitam ex illis verbis Matth. 7. *Non poteſt arbor mala fructus bonos facere*, reſpondeo: *Infidelis & impius, cui ineſt radix culpa & prava cupiditatis interdum inſpiratione divina virtuoſe operatur; quemadmodum arbor ſterilis ac ſylveſtris frondes, ac flores emittit, atque ſi ramuſculus aliquis inſeratur, etiam ſalutares fructus producit.* Tom. 3. pag. 390.

II. Demonſtraveram paullo ſupra auctoritate canonum, teſtimoniis Patrum, atque rationibus Theologicis hanc propoſitionem, *Multa ſunt ab infidelibus & impiis, qua ſi operum honeſtatem inſpicias, & officia virtutum, habent decus laudis, neque ratione operis appellari debent peccata.* Tom. 3. pag. 382.

III. Similiter in eodem capite hæc inſerui: *Honorare parentes, erogare ſtipem pauperi, & alia, qua propter honeſtatem operum etiam a Gentilibus gratia deſtitutis perficiuntur, tametſi ad liberandam & beatificandam naturam mortalium non valeant, natura modo, & recta rationi ſunt conſentanea; & virtutes non quidem Chriſtiana & ad veram pietatem pertinentes, ſed moraliter bona, non vitia, aut peccata ſunt appellanda.* Ibid. pag. 385. Quænam his lucidiora proferri poterant?

IV. Ne ulla oriatur ſuſpicio, hujuſmodi opera in ſententia Auguſtinenſium, qui negant eſſe bona *ſpectatis omnibus circumſtantiis*, quando ad ultimum finem non referuntur,

tur, corrumpi ab inhærente cupiditate, eodem lib. cap. 3. ſcripſi: *Ad Bajum quod attinet, dictum ſupra ab eo nullam admiſſam fuiſſe gratiam niſi habitualem, & nullum in peccatore vel infideli opus, quod peccati macula intrinſece non vitietur: quam impiam hæreticamque doctrinam Catholici omnes repudiant*. Vide diſſert. 1. cap. 2. §. 2. *Ibid. pag. 398.*

V. Hæc itidem occurrunt eodem libro ſequenti capite 4. *Infideles exhibere honorem parentibus, reddere ſuum unicuique, non pejerare, aliqua hujuſmodi facere nulla vituperatione, ſed laude in ſe digna, & merito Patres ſcripſerunt, & nullus negat Catholicorum.*

§. III.

Refutantur a nobis errores prop. 28. *&* 29. *Michaelis Baji.*

Lapſus eſt Bajus affirmans prop. 25. & 26. liberum arbitrium in hoc infirmitatis ſtatu ad nullum opus, niſi ad peccandum, valere abſque gratia ſanctificante, & ulterius aſſerens omnia opera, quæ fiunt abſque ulla gratia, oriri, & *intrinſecus* vitiari a dominante cupiditate.

I. Jam vero conſtat ex præcedenti §. abſque gratia plura opera bona a nobis admitti, quæ etſi non ſint bona ſpectato fine ultimo, bona ſunt tamen *ex objecto*, *& fine proximo*, nec a cupiditate *intrinſecus* corrumpuntur. Quid ergo a nobis ulterius exigitur?

II. Expreſſe pertracto de propoſitione 28. Baji, & 38. Queſnellii lib. 18. cap. 5. adverſus utramque hæc ſtatuens: *Liberum arbitrium ſine gratia poteſt ſuam beatitudinem appetere naturali inſtinctu, quem non potuit admittere depravata natura: cui proinde poſt lapſum non ſolum tenebræ & malitia manent, ſed etiam imago Dei non omnino detrita, idea honeſtatis, & lumen rationis, & in bonum univerſale congenita & antiqua propenſio. Poteſt actus plures indeliberatos peragere, quos culpabiles Bajus & Queſnellus impie dixerunt. Poteſt exercere officia virtutum, & præcepta aliqua implere*

quoad ſubſtantiam, operatione ſecundum ſe laudabili & honeſta, etſi extrinſece, & ex fine operantis non bona undequaque. Poteſt & rectiſſimo fine vitare peccatum cum ſola gratia actuali ſine habitu fidei & remiſſione peccatorum, qualem gratiam a juſtificatione ſejunctam Bajus & Queſnellus apertiſſime oppugnarunt. Tom.3.pag.421. *Omni ergo jure iſtorum aſſertiones anathemate confixæ ſunt: & quamquam aliquæ ſenſum catholicum habere queant, & videantur ſpeciem veritatis præſeferre; ſunt in ſenſu ab auctoribus intenta reſpective falſæ, ſcandaloſæ, & hæreticæ*. An id ſit propoſitionem Baji 28. defendere, an illam rejicere, judicet quiſquis oculis non eſt captus, & cæca malevolentia non rapitur. Vide etiam, num hæc unica mea reſponſio complectatur quod de illa Bajana propoſitione ſcripſerunt Vaſquez, Turrianus, Pater Macedo, & Cardinalis Noriſius; de quibus cap. 1. §. 3.

III. Huc ſpectant, quæ producta ſunt paullo ſupra §. 1. num. 2.

§. IV.

De expoſitione Apoſtolici textus ad Rom. XIV. 23.

Alucinatus eſt Bajus exponens verba Apoſtoli ad Rom. 14. *Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, de fide perfecta, & non de pio affectu divinitus inſpirato, ac præterea exiſtimans id, quod ex nulla ſupernaturali fide derivat, originem habere a cupiditate, atque ab ipſa corrumpi.

I. Verum audiſtine de infideli & impio, etiam qualibet ſupernaturali gratia deſtituto, me profitentem lib. 18. cap. 2. quod multa patrare queat, *quæ ſi operum honeſtatem inſpicias, & officia virtutum, habent decus laudis, neque ratione operis appellari debent peccata*? Audiſtine diſerte cap. 3. ejuſdem libri aſſerentem plura fieri *abſque fide, quæ peccati macula intrinſece non vitiantur*? Paullo ſupra hoc dictum eſt, ac ſatis, ut arbitror, repetitum.

II. At ſingillatim de Apoſtolicis verbis ſermonem inſtituo

ſtituo in eodem cap. 2. libri duodevigeſimi, & objectioni, quam illinc Novatores depromunt, ad hunc modum reſpondeo: *Diſtinguo, & explico Apoſtolicam ſententiam*, Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt, *ſcilicet opera, quæ eliciuntur ab homine veri Dei cognitione privato, infideli voluntate ad cupiditatem & jactantiam referuntur, & philautiæ vitio, ut plurimum, corrumpuntur, concedo majorem; & hujus propoſitionis veritas theſi 2. demonſtrata eſt*. Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt, *ita ut nullus gentilium, antequam Chriſto ſe devoveat, & habituali fide exornetur, poſſit recta voluntate operari, ſive per gratiam actualem, ſive, ut aliis Theologis placet, per lumen honeſtatis ingenitum, nego: & veritas hujus propoſitionis liquet ex theſi quarta. Diſtinguo etiam minorem*: *Infideles deſtituti ſunt fide* habituali, *& cum gratia ſanctificante conjuncta, quam ſolam veram gratiam eſſe Bajus, & Queſnellus exiſtimarunt, concedo. Deſtituti ſunt, dum recte, & cum divina acceptatione operantur, omni gratia fidei* actuali, *& ingenito rationis lumine, in quo idea honeſtatis veritatiſque refulget, nego minorem. Etenim in infidelibus imaginem Dei non eſſe omnino detritam vidimus in* 1. *propoſit. Adeſſe etiam illis quandoque cognitionem aliquam veri Dei gratia quoque inſpiratam oſtendimus de H. Semipel. cap.* 4. *præclaro teſtimonio Auguſtini ſcribentis de Cornelio cap.* 7. *de Prædeſt. SS.* Nec tamen ſine aliqua fide donabat, & orabat. Tom. 3. pag. 389.

III. Præter hanc reſponſionem, qua Paulinam ſententiam explicavi de fide *ſupernaturali* cum Auguſtino, aliiſque Patribus, ac Theologis, de quibus cap. 1. §. 4. non rejicio aliam Scholaſticorum expoſitionem, ſed immediate ſubjicio: *Reſp.* 2. *eo ſenſu omne quod non eſt ex fide peccatum eſt, quatenus ſine fide impoſſibile eſt placere Deo, neque operibus ſine gratia factis, qualia fuerunt antiquorum Romanorum, poteſt ineſſe vera ratio virtutis, per quam ad æternum Dei regnum perduci poſſimus*.

Digitized by Google

§. V.

De verbis Apoſtoli ad Corinth. x. 31.

ETiam circa alteram ſententiam Apoſtoli 1. Corinth. 10. *Sive ergo manducatis, &c.* turpiſſime Bajus erravit, quod aſſeruerit ea, quæ in Deum non referuntur per caritatem, eſſe peccata, & a culpabili cupiditate corrumpi.

I. At ego, quamvis de præcepto referendi omnia opera deliberata in Dei gloriam in libris antehac editis *problematice* pertractaverim, in hiſce vero diſſertationibus *abſolute* ſteterim pro noſtratium ſententia; nullibi tamen affirmavi ea omnia, quæ in Deum non referuntur per caritatem & amorem benevolum, eſſe peccata, & a cupiditate corrumpi: quin lib. 18. cap. 3. de Auguſtinenſibus præceptum illud propugnantibus ſcripſi: *Actus morales bonos utique* aſſerere, *comparate ad objectum officiumque virtutis,* To. 3. pag. 398. *non autem ratione finis, ad quem ſunt referendi: ſive ut loquitur Mag. Gavardi quæſt. 2. de Grat. art. 4. bonos ſecundum rationem inferiorem, non ſecundum rationem ſuperiorem, ita, ut niſi referantur in Deum, ſecundum ſubſtantiam ſint recti, ſed attenta finis circumſtantia ſint male facti.*

II. Hanc vero finis circumſtantiam non efficere, ut omiſſio relationis in Deum reddat opus morale *intrinſece* malum, quadratis & cubitalibus litteris affirmavi eodem cap. 3. pag. 401. ſcribens, *Opus non ordinatum ad pravum finem, non eſſe intrinſece, poſitive, & quantum ad ſubſtantiam attinet vitiatum, & a radice malæ cupiditatis erumpens, ut falſo opinatus eſt Bajus.*

III. Idem affirmavi lib. 21. cap. 4. hæc adverſus Bajum pronuntians: *Multa opera deliberata recte fiunt abſque cari-* To. 4. pag. 211. *tate habituali, & ſine gratia Spiritus Sancti inhabitantis; multa etiam ſpectato officio, & ſecundum operis ſubſtantiam recta ſunt, neque a noxia cupiditate proficiſcuntur, etſi virtutis laudem ex alio capite minime promereantur, ut explicatum eſt præcedenti volumine pag. 390. & 415., ex quo nempe recto ordine relationis ſint deſtituta.*

IV. Et

IV. Et quoniam Anonymus aut incredibili malevolentia, aut maxima cæcitate affectus ubique repetit a me inter vitia, peccata, & noxiæ cupiditatis effecta connumerari timorem, fidem, & ſpem, quæ non ſint *ex motivo amoris benevoli*, & in Dei gloriam caritate non referantur; memoriâ repetenda ſunt quæ ſcripſi diſſert. 1. cap. 2. §. 2. ubi de Auguſtiniana Schola hæc ex libro 23. cap. 10. pronuntiavi: *Non requirit ad cujuslibet virtutis actum explicitum illum amorem, qui tendit in Deum ut ſummum bonum, conſtituitque virtutem peculiarem, ceteriſque præſtantiorem, quæ ſpeciali quadam ratione dicitur caritas.* To. 4. pag. 489.

V. Quantum vero ad timorem attinet, de illo ad hunc modum loquor lib. 21. cap. 4. *Timor, qui virtus eſt, oritur ex conſideratione incorruptæ juſtitiæ, ac ſupremi imperii illius Dei, qui poteſt animam & corpus perdere in gehennam; quæ conſideratio non eſt abſque implicito amore juſtitiæ, & reverentia divinæ majeſtatis, licet non ſit cum actu explicito caritatis.* Eodem tom. 4. pag. 210. & pag. 502. Lib. 23. cap. 12. *Poteſt timor eſſe ordinatus & rectus, quia poteſt formidare gehennam ob ſui amorem, qui non ſit vitioſa cupiditas, nec ſummum bonum ſibi ipſi poſtponat.* Vide diſſert. 1. loco citato.

VI. De Fide itidem, aliiſque virtutibus ita præcitato cap. 4. libri 21. a me ſcriptum eſt: *Fieri non poteſt, ut ſine aliquo affectu aut credamus, aut ſperemus, aut timeamus, cum ſemper primus voluntatis motus ſit amor. Quare plures dantur virtutum ſupernaturalium habitus abſque caritate, ſed nulla virtus ſuos actus abſque vitio penitus exerit, niſi rectus aliquis amor voluntatem moveat, ac trahat. At neceſſe non eſt, ut talis amor, quo duce virtutibus bene utimur, ſit habitualis, juſtificans, & tam vehemens, ut ſecum trahat remiſſionem peccatorum; alioqui nunquam peccator poſſet credere, aut ſperare, aut timore concuti ſalutari. Sufficit, ſi fuerit actualis aliqua, ſed tenens ordinem, ideſt, non directa ad fruendum bonis commutabilibus cupiditas boni.* To. 4. pag. 208. Vides quomodo ad actum fidei exigam duntaxat *rectam boni cupiditatem*, ſive piam affectionem, quam fatente auctore Bajaniſmi pag. 127. neceſſariam eſſe ad fidem *docent Orthodoxi*? Immo lib. 23. capit. 1. aſſero quod fides *ab ordine amoris ſejuncta, ſit virtus intel-*

intellectualis inclinans animum ad aſſenſum ſupernaturalium veritatum: capite 10. ejuſdem libri fateor non requiri ad actum fidei, vel alterius virtutis, *explicitum illum amorem, qui tendit in Deum, ut ſummum bonum*, ut dictum eſt paullo ſupra; & ibidem demonſtro ex Apoſtolo, ex Auguſtino, ex Tridentina Synodo, ex propoſit. 12. ex damnatis ab Alex. VIII. atque ex 52. Queſnelliana, *fidem ſeparari a caritate*, addita etiam ratione; *nam fides & caritas diverſum habent objectum, atque illa tendit in Deum, ut verax eſt; hæc in Deum, ut ſummum bonum*. Adde, quæ habentur lib. 34. cap. 5. ubi de fide, & ſpe, utique ab omni benevola caritate ſeparatis, aſſero quod *nihil habent vitii; ſed veram virtutem redolent, proptereaquod ſunt principium credendi & ſperandi, arcentque ex corde hominum infidelitatem, atque deſperationem, cui opponuntur*. Quiſnam ergo probus & verax ſcriptitare potuit, a me inter vitia, & peccata rejici actus fidei, aliarumque virtutum, ſi ab amore benevolo ſeparentur?

Eodem tom. 4. pag. 409. & pagin. 489. — *Ibidem pagina 488.* — *To. 7. pag. 554.*

VII. Qua demum fronte, ut phraſi ab Adverſario quamfrequenter uſurpata, ideoque optima & caſtigatiſſima utar, potuit aſſerere me circa ſpem conſentire Bajaniſtis, qui contendunt *neque ſpem eſſe poſſe ſine amore Dei propter ſe ac proinde ſine amore benevolentiæ*, ut ipſe Anonymus inquit, citata pag. 127? Certe teſtimonia hactenus producta demonſtrant evidentiſſime oppoſitum. Agnoſco enim in iis ſpem Chriſtianam cum ſolo amore concupiſcentiæ: agnoſco eamdem ſpem lib. 21. cap. 4. ſcribens: *Ut actus ſpei non ſit a virtute divulſus, ſufficit ſi procedat a recto impulſu voluntatis in bonum: nemo quippe ſperare poteſt, niſi amet bona illa, quæ ſperat*: agnoſco in fine ejuſdem capitis hæc ſubjiciens, *Qui intuitu cæleſtis beatitudinis operatur, tenet amoris ordinem, quoniam æternam vitam diligere directum eſt*: agnoſco de ſpe ſingillatim pertractans lib. 23. cap. 11. ubi inter cetera hæc aſſero: *Spes a fide, & a caritate diſtinguitur; etiamſi ad actum ſpei requiratur amor aliquis inchoatus, quo Deus diligitur, ut inquit Eſtius in 3. diſt. 26. §. 2. quatenus ab intellectu proponitur, ut ſummum ac beatificum noſtrum bonum, licet ſemper non adſit amor caritatis, quo voluntas affecta cetera*

To. 4. pag. 209. & pag. 211.

tera omnia ſummo bono poſtponat. Poſtquam in his, aliiſque locis bene multis, tam expreſſe, tam perſpicue, tam luculenter teſtatus ſum abſque amore, quo diligitur Deus *propter ſe*, dari actus ſpei, ceterarumque virtutum, bonos, perutiles, & ſupernaturales; inveniri inter homines potuit, qui aſſereret, in vulgus ſpargeret, litteris conſignaret, in publicam lucem emitteret, atque apud Summum Eccleſiæ Paſtorem nos eo nomine tanquam Bajaniſtas deferret, accuſaret, damnatos denuntiaret, quod peccatis accenſeamus, & culpabili cupiditati adſcribamus actus omnes moralium virtutum, quæ in Deum *benevolo amore* non referuntur, necnon fidem, ſpem, timorem, ſi non procedant ex illa caritate, qua Summum Bonum diligitur propter ſe? Quomodo fieri potuit, ut homo ratione præditus nos Bajaniſtas appellaret, ac doctrinam noſtram exitioſam, reſponſiones noſtras Novatorum effugia, nos ipſos inſigniter falſos, & a Sectariis nullatenus diſcrepantes aſſereret? At quoniam veriſſimum eſt, quod ait in libro de animi tranquillitate Plutarchus, *Maledicta, ira, invidia, malevolentia, obtrectationes cum malignitate conjuncta, peſtes ſunt eorum, quibus inſunt, ſtolidos autem turbant, atque exaſperant*; quod reliquum eſt, tranquilliori animo proſequamur. *Plut. pag. edit. Regiæ Pariſien. 468.*

CONCLUSIO.

Bajî dogmata ad duplicem Dei amorem, ad opera inſidelium, virtuteſque philoſophorum, ad vires arbitrii ſupernaturali gratia deſtituti, atque ad relationem humanarum actionum in finem ultimum pertinentia, nequaquam adſtruuntur & propugnantur in libris, quorum inſcriptio eſt *De Theologicis Diſciplinis*, ſed in iiſdem libris apertiſſime refelluntur, & oppugnantur.

DEMONSTRATUR.

Quantum enim attinet ad diſtinctionem duplicis amoris, in eo deceptus eſt Bajus, quod dona ſupernaturalia, & propriam veramque gratiam denegans naturæ rationali primitus inſtitutæ, ac exiſtimans potuiſſe illam Deo ultimo fini adhærere

adhærere viribus ſolius arbitrii, aſſeruit idem eſſe naturam a Deo condi, & exornari ſuperadditis gratiarum donis; ac præterea nullum adſtruens medium inter *caritatem*, quæ juſtificet, atque inter *cupiditatem*, quæ opera omnia corrumpat, commentus eſt amorem naturalem, qui non ſit amor illius caritatis, oriri *ex cupiditate culpabili*. In ceteris itidem aſſertionibus miſerrime lapſus eſt, quod omnia opera infidelium, cum ſint deſtituta laudabili caritate, a noxia *cupiditate* derivare, & corrumpi crediderit: libero arbitrio illa caritate exſpoliato peccandi tantummodo, ac ſerviendi noxiæ *cupiditati* conceſſerit facultatem; cunctaque opera, quæ ex motivo benevolæ caritatis non fiunt, *ex motivo cupiditatis*, qua inficiantur & maculentur, fieri docuerit. Hæc propoſitio conſtat ex capite primo hujus diſſertationis.

At enim in libris, quorum titulus eſt *De Theologicis Diſciplinis*, non tantum gratiarum munera a naturæ proproprietatibus ſecernuntur, & comparate ad effectus diſcrimen ponitur inter Deum auctorem naturæ, & Deum ſupernaturalium donorum largitorem; verum etiam admittitur amor Dei naturalis *ſecundum ſubſtantiam* bonus, & rectæ rationi conſentaneus; atque in infidelibus agnoſcuntur opera bona complura, quæ etſi bona non ſunt *undique*, tamen non debent *peccata* appellari, nec *intrinſecus* a cupiditate vitiantur. Affirmatur pariter in iiſdem libris plura a libero arbitrio fieri abſque gratia, quæ *ex objecto & fine proximo* ſunt laudabilia atque honeſta, nec *intrinſecus* a cupiditate inquinantur; ac tandem multa hujus generis, ſcilicet *ſecundum ſubſtantiam operis*, & ex objecto, & fine proximo honeſta, bona, laudabilia aſſeruntur & commendantur, ex numero quoque illorum operum, quæ in Deum finem ultimum *virtualiter* non referuntur. Atque hæc demonſtrationis pars ex productis in hoc ſecundo capite locis, lippis quoque ac tonſoribus obvia eſt.

In libris ergo *de Theologicis Diſciplinis* dogmata Baji, quæ pertinent ad duplicem Dei amorem, ad opera infidelium, ad vires arbitrii gratia exſpoliati, necnon ad *virtualem* relationem humanarum actionum in finem ultimum, oppugnantur, & refelluntur.

§. VI.

§. VI.

Ad ea, quæ Adverſarius opponit, perſpicua, & expedita reſponſio.

I. IN fermento adhuc jacens Anonymus, & habens acrem bilem in naſo clamitat Bajaniſtam me eſſe, quoniam libro 18. cap. 4. fateor, *Sententiam, quæ rejicit omnem amorem Dei naturalem omnimode cohærere cum illa, quæ ſtatum puræ naturæ contendit eſſe impoſſibilem, unde manifeſte ſequitur, quod ii, qui docent impoſſibilitatem ſtatus puræ naturæ, denegare cogantur omnem naturalem Dei amorem*: productiſque quibuſdam verbis, quæ mea eſſe fateor, infert hanc illationem: *Iſte Theologus amplexus eſt doctrinam de impoſſibilitate ſtatus puræ naturæ; ergo rejicit quoque naturalem Dei amorem ſuper omnia.* *Bajan. Rediv. pag. 99.*

Nullum aliud momentum adinvenit, quo evinceret me conſentire Bajaniſtis præter illud frigidiſſimum, atque ineptiſſimum? At ego eodem cap. 4. ſcripſi: *Datur amor naturalis etiam deliberatus, quantum ad objectum, eoque revera diligitur Deus ut eſt auctor naturæ, neque amor iſte ſecundum ſubſtantiam malus eſt, ſed bonus & rectæ rationi conſentaneus.* *De Theolog. Diſcipl. tom. 3. pag. 416.* Quomodo ergo eo in capite rejicio cum Bajaniſtis *omnem amorem Dei naturalem*? Præterea ſupponit adverſarius admittendum eſſe adverſus Bajum amorem naturalem, quo diligatur Deus tanquam auctor naturæ *abſque divinæ gratiæ adjutorio*, ita ut ille amor ſit *naturalis & quoad objectum, & quoad principium*; id vero apertiſſime refutatum eſt cap. 1. §. 1. & 6. Rurſus ignorat, univerſam Scholam Aegidianam defendere, *quod in nullo hominum ſtatu poſſit diligi Deus ſuper omnia, etiam ut auctor naturæ* eſt, & nihilominus admittere amorem Dei *naturalem*, quatenus Deus amari poteſt propter bonitatem, quam impertitus eſt creaturis, non autem *ſuper omnia*, & propter bonitatem ſuam, qua creaturas ſingulas antecellit. Inſuper fallitur Bajaniſtis accenſens eos omnes, *qui ſtatum puræ naturæ negant eſſe poſ-*

ſibilem , rejiciuntque omnem amorem Dei *ſuper omnia* , qui *ex ſolius naturæ viribus* oriatur. Tandem mentitur (a quo tamen mendacio illum in præſentiarum abſolvo) affirmans me in libris antea exaratis amplexatum fuiſſe *doctrinam de impoſſibilitate ſtatus puræ naturæ*. Tam levi ergo conjectura, qua nihil ineptius proferri poterat, auſus eſt tanta aſſeverantia me Bajanis annumerare, ut criminationem ſuam

Bajan. Rediv. pag. 338. his verbis abſolverit, *Evidens eſt igitur, F. Berti renovare errorem Baji in propoſitionibus* 34. *&* 36. *damnatum?* Quod vero mendaciſſimum, & impudentiſſimum eſt; conviciator, fatetur me, dum propugno neceſſitatem gratiæ ad diligendum Deum, loqui *de amore Dei ſuper omnia*, & nihilominus ait me a Bajaniſtis nequaquam recedere, quia *cenſent Bajaniſtæ, ut ſæpius dictum eſt nullum eſſe medium inter caritatem & cupiditatem, inter opera quæ fiunt ex motivo cupiditatis, ſuntque peccata, & illa quæ fiunt ex motivo caritatis, & ſine divinæ gratiæ adjutorio, in quocunque ſtatu homo conſideretur, fieri non poſſunt*. Quid enim ad me de Bajaniſtis, quando expreſſiſſime in locis productis diſſert. 1. cap. 2. §. 2. 3. 4. & 5. atque hac ipſa diſſertatione, hoc ipſo cap. §. 5. inter caritatem & cupiditatem admitto plures actus honeſtos, qui licet non fiant *ex motivo caritatis*, non tamen oriuntur *a culpabili cupiditate*, neque ſunt *peccata*? Memoriâ, quæſo, loca illa repetantur, videatque ipſemet conviciator, an evidens ſit me renovare errorem Baji in propoſitionibus 34. & 36. damnatum, an potius evidens ſit ſe eſſe aut ſtupidiſſimum, aut mendaciſſimum, aut iniquiſſimum. At perſequamur cetera accuſationum capita; & experiamur, num digna patellis opercula præ manibus habeamus.

Bajan. Rediv. pag. 254. II. Nititur Anonymus demonſtrare, me Bajaniſtis conſentire circa opera infidelium, atque id negocii aggreditur ab extremitate paginæ 254. uſque ad medietatem pag. 261. Ac primum, poſtquam ait quæſtionem hanc fuiſſe definitam a S. Pio V. a quo damnata eſt propoſitio Bajana, *Omnia opera infidelium ſunt peccata*, ita de me loquitur: *Quid ad hæc F. Berti? Ad propoſitam quæſtionem ſudat ille ſatis, nec quod in mente habet, audet reponere. Ea tamen, quæ reſpondet, nullatenus ſane cum Summi Pontificis definitione cohærent.*

Sudavi

Sudavi equidem ſatis, atque de operibus infidelium differens lib. 18. cap. 2. ſtatui multa ab infidelibus fieri, quæ bona ſunt *quoad officium*, nec debent appellari *peccata*: ſtatui, *ut plurimum* tamen virtutes infidelium ad inanem gloriam, ſeu ad voluptatem referri: ſtatui virtutes illas abſque Chriſti gratia comparatas nil prodeſſe ad cæleſtem beatitudinem: & demum ſtatui ad virtutes undique rectas neceſſariam non eſſe fidem perfectam, & gratiam ſanctificantem: quæ omnia adverſarius a me præſtari fatetur paullo infra: Sane hæc quatuor aſſerta continent quidquid de operibus infidelium, & de ſenſu Bajani articuli 25. ſcripſerat in *Vindiciis* Noriſius, quod propugnavit in *Cortina* Pater Macedo, quod docent ſinguli Auguſtinenſium, idque demonſtravi cap. 1. §. 2. hujus velitationis. Sed nec ſcripta a Noriſio, neque a Patre Macedo, nec a noſtratium ullo, ideoque nec a nobis *cum Summi Pontificis definitione cohærent*, omneſque ſudavimus ſatis. At magis ſudandum erit ſub oppoſitionum graviſſimo pondere, jamque cum Marone cogimur dicere: *Nota hæc ironice dici.*

Creber anhelitus artus
Avidaque ora quatit, ſudor fluit undique rivis. *Virg. Æn. v.*

Pergit enim qui nos ſudore madentes premit, & redigit in anguſtias: *Homo lapſus*, inquit, *juxta F. Berti lib.* 18. *cap.* 3. *magis ſe delectat ſeipſo, quam Summo Bono, ſi non ei ſancta delectatio inſpiretur, quoniam ſine hujus delectationis dono prævalet rationi concupiſcentia, cujus deſideriis non obedire abſque gratia Salvatoris non poſſumus. Illa autem gratia Salvatoris, cum nihil ſit aliud in illius doctrina, quam inſpiratio caritatis, deeſt infidelibus; non enim poſſunt Deum quem non norunt diligere, nec ad eum diligendum excitari. Ergo ſi F. Berti ſyſtemati adhæreamus, neceſſario inferendum erit omnia infidelium opera eſſe peccata.*

Teneris unguibus, & abſque ullo ſudore nodus iſte diſſolvitur. Verba a me producta, in quibus affirmo non poſſe hominem *abſque gratia Salvatoris non obedire deſideriis concupiſcentiæ*, ſunt Auguſtini lib. de Nat. & Grat. cap. 62. num. 72. quem locum etiam citavi. Alterum ſcrupulum de Gratiæ definitione, ſive inſpiratione caritatis, exemi non

 ſemel,

ſemel, ac præſertim cap. 2. §. 6. primæ diſſertationis: ubi demonſtravi gratiam eſſe *caritatem* ampliori ſignificatione acceptam, ſive bonam cupiditatem, & bonam voluntatem; quam aliquando infidelibus inſpirari, affirmo & demonſtro in eadem diſſert. *de operibus infidelium* cap. 2. ſeu tom. 3. pag. 388. auctoritate Auguſtini, exemplo Polemonis, & Cornelii, aliiſque momentis. In mea ergo ſententia infideles interdum recte operantur cum gratia Salvatoris; licet non operentur *cum explicita caritate*. Cap. 3. affirmo opus in finem ultimum non relatum non eſſe bonum undique; at nego *vitioſum* eſſe, & *intrinſece malum*. Verba non repetam, quoniam producta ſunt paullo ſupra §. 2. Quoniam vero Anonymus, ut acutior ſit, ſyllogizat, dialectica methodo reſpondeamus: Nego minorem, nego conſequentiam.

Bajan. Rediv. pag. 255. Rurſus me aggreditur adverſarius, & me *quæſtionem eludere* affirmat; quoniam licet expreſſis verbis non aſſeram *errorem a S. Pio V. reprobatum, non tamen nego omnia infidelium opera eſſe peccata*, quod propoſitiones meas in medium adducendo nititur evincere, *quæ*, inquit, *nihil enuntiant, quod ſit falſum, vel ſaltem cenſura dignum; ſed quæ quæſtioni propoſitæ non faciunt ſatis*.

Lepidiſſima ſupra quam dici poſſit ratiocinatio! Contendit demonſtrare a me non denegari, quod omnia infidelium opera ſint peccata, adducendo quatuor propoſitiones, *quæ nihil enuntiant, quod ſit falſum, vel ſaltem cenſura dignum*. Audiamus nihiloſecius argutatoris hujus argutationes argutiſſimas.

Prima igitur illius propoſitio (inquit) *ſic habet: Multa ſiunt etiam ab infidelibus & impiis, quæ ſi operum honeſtatem inſpicias, & officia virtutum, habent decus laudis, neque ratione operis appellantur peccata. Veritas hujus propoſitionis per ſe patet: de ea nullum eſt dubium apud Orthodoxos, immo eam libenter admittit Bajus*; nempe quia Bajus de virt. impiorum cap. 2. agnoſcit *in infidelibus multa opera ex officio bona*.

Tom. 3. p. 382. Bella belle! Si nego officia virtutum appellari *peccata*, & ſcribo: *Neque ratione operis appellari debent peccata*; ita enim habet mea propoſitio: quomodo a me non negatur

omnia

omnia infidelium opera eſſe peccata? Quoniam ait Anonymus, Bajus quoque *officia virtutum* commendat. Ita eſt, ſed ulterius Bajus affirmat hujuſmodi officia virtutum, niſi referantur in Deum, fieri *motivo cupiditatis*, & eſſe *intrinſecus mala*: id, quod *Bajaniſmi* auctor teſtatur pag. 29. 64. 65. 102. 103. 105. 131. 155. & abunde conſtat ex dictis. Videndum ergo, an in præcitata propoſitione doceam officia illa virtutum in infidelibus ſemper *a cupiditate* corrumpi. Igitur propoſitionem illam demonſtro ex Tridentina Synodo, ex damnatis articulis Wiclefi, & Baji, ex Baſilii, Proſperi, & Auguſtini teſtimoniis, ex Theologica ratione, quod nullus ob morales virtutes puniri debeat, imo Gentilibus virtutes morales exercentibus Deus temporalia bona contulerit, ex retributione a Deo reddita Regi Nabucodonoſor, & obſtetricibus Aegyptiis, ex definitione virtutis tradita a Philoſophis & ab Auguſtino approbata, his verbis pag. 385. propoſitionis argumenta concludens: *Igitur honorare parentes, erogare ſtipem pauperi, & alia quæ propter honeſtatem operum etiam a Gentilibus gratia deſtitutis perficiuntur, tametſi ad liberandam & beatificandam naturam mortalium non valeant, naturæ modo, & rectæ rationi ſunt conſentanea; & virtutes non quidem Chriſtianæ, & ad veram pietatem pertinentes, ſed moraliter bonæ, non vitia, aut peccata, ſunt appellanda*. Id, quæſo, eſt quæſtionem eludere, & non negare *omnia infidelium opera eſſe peccata*? Alias propoſitiones prætereo: nam de 2. inquit, *Veriſſima quoque eſt hæc propoſitio*; tametſi vocem, *ut plurimum*, ei *fraudulenter* a me adjectam eſſe pronuntiat; de qua fraude paullo poſt me convincendum eſſe pollicetur: de tertia propoſitione ait, *Hæc propoſitio pertinet ad fidem*. De quarta hæc ſubjicit: *Hic videtur confiteri Theologus noſter infideles patrare aliquando quædam opera bona, cum auxilio divinæ gratiæ*. Triplici ei nomine gratias rependo; quod rurſus *Theologum* dixerit, quod *ſuum* appellaverit, quod aliqua in parte me non erraſſe confeſſus fuerit.

Attendamus nunc, qua ratione demonſtret me in 2. propoſitione, *Virtutes infidelium ut plurimum ſunt germen inutile & marceſcens*, adjeciſſe voculas illas, *ut plurimum*, fraudulenter, ideſt, revera in corde exiſtimando *omnia infidelium*

Digitized by Google

fidelium opera eſſe peccata. Primum ait me nomine *infidelium* omnes illos complecti, *qui Chriſtum ignorantes Deum tamen verum cognoſcunt, atque ex motivo caritatis operantur*, non autem eos ſolum, qui Deum non norunt. Quare? Quoniam cum mihi objeciſſem argumentum illud, *Apoſtolus ait*, Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt: *Infideles fide deſtituti ſunt*: *Ergo quidquid infideles operantur, peccatum eſt*, huic ſyllogiſmo reſpondeo, diſtinguendo, & explicando Apoſtoli textum, & negando ita intelligendum eſſe, *ut nullus Gentilium, antequam Chriſto ſe devoveat, & habituali fide exornetur, poſſit recta voluntate operari*.

In Auguſtiniana Theologia non dantur infideles qui Deum ignorant invincibiliter.

Hactenus non meam fraudem detexit, ſed ſe fraudulentiſſimum eſſe demonſtravit. Lege integram reſponſionem meam, non mutilatam, ut ab Anonymo affertur, eamque intuere ſive lib. 18. cap. 2. ab ipſo citato, ſive paulo ſupra §. 4. atque perſpicies loqui me in primo diſtinctionis membro *de homine veri Dei cognitione privato*, & de hoc aſſerere, quod ejus opera *ut plurimum* ad cupiditatem & jactantiam referantur: in altero autem membro loqui de fide in Chriſtum, & aſſerere ante ipſam fidem habitualem, & etiam explicitam, fieri bona opera ab infidelibus, & *cum divina acceptatione*; ſed hæc non fieri *abſque gratia actuali*. Quid in his rodendum eſt? quid fraudis latitat?

Non intelligo nomine acceptationis *meritum* de condigno, *ad quod requiro gratiam* habitualem, *lib. 19. cap. 6. ſed meritum duntaxat* de congruo.

Proſequitur adverſarius: *In alio loco*, inquit, *ea ſolummodo infidelium opera confitetur eſſe bona, quæ ante fidem explicitam in Chriſtum referuntur in Deum fide cognitum*, citatis verbis meis lib. 15. cap. 4. ad penult. object.

Verum a libro 18. ad librum 15. retrogrado ſaltu pertranſiens de calcaria in carbonariam dilabitur. Eo enim loci diſputans de neceſſitate gratiæ prævenientis adverſus hæreſim Semipelagianorum, non inſtituo ſermonem de operibus *moraliter* bonis, ſed de iis, quæ conducunt ad pietatem veramque juſtitiam, atque in verbis ab adverſario exſcriptis explico, *Quomodo Cornelius, & infideles alii antequam converterentur ad Chriſtum, aliquod bonum opus facere potuerint virtute gratiæ, cum primus gratiæ effectus ſit ipſa fides*. Ad hujuſmodi opera, quibus pervenitur ad fidem, quis, niſi hæreticus Semipelagianus, negat neceſſarium eſſe actualis gratiæ adjutorium?

Vide de Th. Diſcipl. tom. 3. pag. 250.

Sunt

Sunt quædam alia, quæ mihi adverſarius opponit circa infidelium opera: Primum eſt, quod ego agnoſcens in quibuſdam infidelibus opera bona, orationem inſtituam *de infidelibus cum auxilio gratiæ operantibus*, ideoque de iis, *quibus inſpiratur caritas*, cum in noſtro ſyſtemate gratia nihil aliud ſit, *quam inſpiratio caritatis. In iis ergo, qui Deum ignorant, & quibus nulla caritas inſpirari poteſt, nulla* a me *opera admittuntur a peccato immunia*: & conſequenter in loco ſuperius laudato vocem *ut plurimum* fraudulenter adjeci. Alterum, quod doceam non requiri in infidelibus *fidem habitualem, nec gratiam remiſſionis peccatorum*; ſed de induſtria prætereeam quæſtionem illam, *an ad non peccandum neceſſaria ſit fides, & gratia actualis, ſive an omnia opera illorum, quibus deeſt fides actualis*, ſint peccata; atque his præmiſſis concludit: *Et jure merito a ſententia ſua clare declaranda conſulto abſtinuit; nam ſi partem affirmativam amplexus fuiſſet, in cenſuras a S. Pio V. adverſus Bajaniſmum latas haud dubie incurriſſet: ſi autem partem negantem tueri elegiſſet, ſibi ipſi & ſuis principiis contrarius exiſteret. Maluit itaque altum de hac quæſtione retinere ſilentium, quam ſemetipſum ultro in inevitabile conjicere præcipitium*. *B. R. pag. 258.*

Hæc duo, pace adverſarii dictum ſit, nugæ ſunt nugaciſſimæ. Et ad primum quod attinet, non ſemel atram caliginem, quæ ipſius obverſabatur oculis, dum Auguſtinianam gratiæ definitionem accepit *de caritate proprie dicta*, diſſipavi, atque infidelibus aliquando gratiam adeſſe diſſertiſſime tradidi in locis citatis §. 1. 2. & 3. necnon propoſitione 4. lib. 18. cap. 2. & lib. 15. cap. 4., in quibus aſſero infideles bona opera aliquando patraſſe *cum ſuperna illuſtratione*, & in illis aliquando *ante fidem explicitam in Chriſtum* inſpirari *fidem in Deum, & ſanctam cogitationem*, quæ ſufficit ad facienda opera, quæ bona ſint tum *quoad ſubſtantiam*, tum comparate *ad finem ultimum*; & quod mirum eſt, ipſemet adverſarius pag. 257. & paucis ante iſtam argutiunculam lineis, teſtimonia eadem exſcripſerat. Certiſſimum eſt itaque admitti a me in infidelibus aliqua bona opera, etiam conducentia ad veram pietatem, & aliquam inſpirationem gratiæ, & ſanctam illuſtrationem; licet frequen-

quentiſſime operentur ob inanem gloriam atque cupiditatem; ideoque particula, *ut plurimum*, non fuit a me *fraudulenter* appoſita, ſed potius calumnia ab Anonymo *fraudulentiſſime* fabricatur. In altero autem anonymus eſt Parthis mendacior; ſiquidem in eodem cap. 2. lib. 18. ubi pertracto de operibus infidelium, in ſingulis argumentis propoſitionis primæ demonſtro etiam *a Gentilibus gratia deſtitutis* fieri opera rectæ rationi conſentanea, & quæ nec vitia, nec peccata ſunt appellanda, ut conſtat ex dictis, & apertius ex tom.3. pag.383. 384. *&* 385. atque id unum nego, eſſe bona *ſpectatis omnibus circumſtantiis* illa opera, quæ non referuntur ad finem ultimum, etſi omiſſio hujus relationis eadem opera non corrumpat, nec intrinſecus vitiet; quod tam ſæpe repetitum eſt, ut unuſquiſque ſenſum noſtrum perceperit, & ipſe fortaſſis anonymus, quamvis aures habeat hebetes & perforatas. Ceterum quidquid ego de operibus infidelium conſcripſi, nil eſt aliud, quam amplior explicatio eorum, quæ docuit cap. 3. ſ. 4. *Vindiciarum* Eminentiſſimus Noriſius, ut conſtat ex dictis cap. 1. ſ. 2. hujus diſſertationis: cum Noriſio autem Bajum damno, cenſuras Eccleſiæ revereor, pro Auguſtiniana Schola decerto, nec in præcipitium ope illius gratiæ, pro qua ineo certamen, ruiturus ſum unquam. Utinam præcipitium evitet, qui mendaciunculis adſpergit, & conviciis incruſtat quidquid adverſus Scriptores catholicos conſignat litteris, & qui immemor ſaluberrimi moniti, *Labia inſipientis præcipitabunt eum*, famam noſtram lingua & calamo laceravit. Quoniam vero Noriſii nuperrime mentionem feci, & laudavi caput 3. ſ.4. Vindiciarum, poterit unuſquiſque illum perlegere, & judicium ferre, an in propoſitionibus Baji damnatum illum ſenſum Noriſius agnoverit, quem ego pariter profligavi; an de operibus infidelium eadem omnino cum Noriſio ego ſcripſerim; an Fulgentium Bellelli, virum alioqui doctiſſimum, vel Noriſium mihi propoſuerim ad imitandum; & cum Noriſio legi poterunt Theologi primo capite ſ. 2. laudati; ita enim fiet, ut quiſque apertiſſime videat, Scriptorem hunc ineptiſſimum non Fulgentio Bellelli, non mihi, ſed Cardinali ampliſſimo, & univerſæ Auguſtinia-

nia-

nianæ familiæ diem indixiſſe. At de operibus infidelium ſatis, ſuperque.

III. Circa Baji propoſitionem 28. *abſurda, & miſeranda* a me proferri cenſet Anonymus, quoniam lib. 18. cap. 5. hanc propoſitionem enuntiavi: *Non poſſumus aut peccatum vitare, aut tentationem aliquam ſine gratia vincere undequaque, ideſt, æquo moderamine, ita ut motus ſenſuum compeſcantur, & frænetur appetitus rebellis*. In demonſtratione autem hujus propoſitionis ſcripſi: *Aut vitatur peccatum Dei amore, aut fine honeſto, aut perverſo & vitioſo. Si hoc dixeris, clavum clavo, peccatum peccato pellis. Honeſtus finis ſine gratia, ſaltem in praxi, non datur. Item nec Dei amor, ut in ſuperioribus demonſtravi. Ergo ſine gratia abſtinere prorſus a peccato, & tentationes ſuperare non poſſumus*. Hinc infert juxta ſententiam meam *peccati illum eſſe reum, qui miſericordia pulſus, aut naturali pietate commotus eleemoſynam porrigit indigenti; aut parentes honorat, quia ſcilicet finis, quem ſibi proponit, ſine gratia ſaltim in praxi non datur. Neceſſe eſt ergo, ut finis ille a gratia totam ſuam honeſtatem accipiat, alioquin finis perverſus eſſet ac vitioſus; & tunc homo non poſſet niſi clavum clavo, peccatum peccato pellere. Quam hæc miſeranda ſint penes alios ſit judicium*. Hæc diſputator acutiſſimus. Bajan.Red.pag. 268.

At primum demonſtravi cap. 1. §. 3. juxta Vaſqueſium, Turrianum, Franciſcum Macedo, & Cardinalem Noriſium, in propoſitione Baji 28. agi *de gratia Spiritus Sancti inhabitantis*, & differre a Bajo Auguſtini diſcipulos, qui propugnant *ſine adjutorio gratiæ actualis* liberum arbitrium nonniſi ad peccandum valere. Cum autem ego in toto lib. 18. diſputationem inſtituam *de gratia actuali*; an hæc doctrina ſit abſurda & miſeranda, *penes alios ſit judicium*. Deinde in illa propoſitione conſulto poſui particulam *undequaque*, commonſtrans me pertractare de opere non tantum in ſe conſiderato, verum etiam *ſpectatis omnibus circumſtantiis*, ideoque ibidem pag. 421. explicans ſententiam meam, & damnans Bajanum articulum, de quo eſt quæſtio, affirmo liberum arbitrium non tantum *ſine gratia ſanctificante poſſe* vitare peccatum ſine rectiſſimo, verum etiam *ſine gratia actuali* poſſe beatitudinem appetere, actus indeliberatos

peragere, necnon *exercere officia virtutum, & præcepta aliqua implere quoad ſubſtantiam, operatione ſecundum ſe laudabili & honeſta, etſi extrinſece & ex fine operantis non bona undequaque*; unde an ſequatur eleemoſynam datam indigenti ex naturali pietate, & cultum parentibus exhibitum eſſe peccata, *penes alios ſit judicium*. Præterea eo loci affirmavi etiam Bellarminum libro v. de Gratia & libero arbitrio cap. 7. & Franciſcum Toletum apud Vaſqueſium in 1. 2. diſput. 190. cap. 18. num. 174. in ea fuiſſe ſententia, *quod nulla tentatio etiam minima ſuperari poſſit abſque gratia*: num vero ita res ſe habeat, *penes alios ſit judicium*. Denique diſſert. 1. cap. 2. ſ. 6. num. 1. demonſtravi me accepiſſe a Noriſio quidquid ſcripſi de operibus *in praxi* ſpectatis, nimirum, quod etſi liberum arbitrium *abſque gratia* plura facere poſſit, quæ ex idea honeſtatis oriuntur, & *in ſua productione* honeſta ſunt; tamen quia ſpiritualis creatura plurimum afficitur delectatione ſui ipſius, & in hoc ſtatu, in quo corpus aggravat animam, magis in ſui amorem nos trahunt ſenſibilia, quam intelligibilia, ne qui operatur, in philautiam, aut in cupiditatem deflectat, indiget ſupernæ gratiæ adjutorio; an vero hæc ſit doctrina Noriſii in Vindiciis cap. 3. ſ. 4. immo Auguſtini lib. 4. contra Julianum cap. 3. num. 28. *penes alios ſit judicium*.

Quoniam vero nihil aliud habet anonymus, quod mihi circa Baji articulum 28. objiciat, me duplicis mendacii reum eſſe pronuntiat; unius, quia ſcripſi a Bajaniſtis etiam *actus indeliberatos* cenſeri *culpabiles*, alterius vero quoniam affirmavi Bajum *de gratia habituali* fuiſſe locutum; atque iſtorum mendaciorum accuſatione præmiſſa, me præditum ulterius appellat *intoleranda, nec omnino ferenda audacia*, eo quod latam in Bajum cenſuram vitari dixerim ab iis Theologis, *qui docent actus indeliberatos non eſſe peccata, & ab infidelibus & peccatoribus fieri complura, quæ carent omni vitio & peccato, cum ſola gratia actuali, & abſque gratia ſanctificante*. Quæ a me non ſolum ſcripta fuiſſe profiteor, verum etiam in præſentiarum repetuntur, & confirmantur. Enim vero reſponſiones meas veriſſimas eſſe, notamque mihi impactam audaciæ eſſe iniquiſſimam contumeliam, oſtendi

di diſſert. 1. cap. 1. §. 7. & rurſus diſſertatione hac tertia, capite item 1. §. 7. Ac præterea perſpicuum eſt, & a me evidentiſsime demonſtratum ſcripſiſſe Theologos plurimos ac præſtantiſsimos, quod Bajus nullum bonorum operum principium agnoverit, *præter gratiam ſanctificantem, ſive caritatem habitualem*. Quamobrem, ſi anonymo fides habenda ſit, mendax quoque eſt Gabriel Vaſquez, mendax Turrianus, mendax Suareſius, mendax Jacobus Fontana, mendax Pater Macedo, mendax Noriſius, mendaces centum Epiſcopi Galliarum. At æquo animo ferendum eſt, ſi probos viros Cretenſis Cretenſes appellat, & Cinicus momus *Vide diſſert. 1. cap. 1. §. 1. & 3.*

Projicit ampullas, & ſeſquipedalia verba. *Horat. Epiſt. 3.*

IV. Me præterea adverſarius accuſat, quod circa timorem, fidem, atque ſpem idem prorſus ſentiam cum Bajaniſtis: rationes vero, quibus inſimulatio hæc ſuperſtruitur, ſunt iſtæ. Prima, quia libro 21. cap. 2. ubi nego dari opus indifferens in individuo, hæc habeo: *Niſi adſit caritas, per quam referantur in Deum, in praxi operans non operabitur propter æquitatem, cujus habet ideam ingenitam, ſed aut ſibi placens, aut fruens bonis commutabilibus, & ideo opus erit pravum, atque perverſum*. Quæ propoſitio, ait Anonymus, *cum ſit univerſalis, complectitur actus timoris, fidei, & ſpei, ſicut ceteros actus humanos; qui omnes, ut ſint immunes a peccato, debent juxta illum* (me ſcilicet) *per caritatem referri in Deum*. *Baj. Red. pag. 278.*

Agnoſco verba mea tom. 4. pag. 195. ſed ibidem loquor de opere, quod ſit bonum *undequaque*, ideſt, non ſolum ex objecto & fine proximo, verum etiam attenta circumſtantia ultimi finis: eademque pagina repeto in mea, omniumque Auguſtinenſium ſententia, *opus ex motivo honeſtatis patratum* (multo magis opera, quæ ex gratia derivant, cujuſmodi ſunt timor, fides, & ſpes) *in ſe, & officio ipſo ſpectato bonum eſſe, & rationi conſentaneum, ſed defectum eſſe in fine operantis, qui illud ad debitum finem non refert*. Eadem pagina remitto lectorem ad caput 3. libri 18. in quo ſemel, iterumque repeto, *opus non ordinatum ad pravum finem non eſſe intrinſece, poſitive, & quantum ad ſubſtantiam attinet vitiatum, & a radice malæ cupiditatis erumpens,* *To. 3. pag. 401. & 403.*

pens, ut falſo opinatus eſt Bajus; & concludo ſententiam meam non tanto rigore eſſe tenendam, *ut vitioſum ſit opus, quod non refertur in Deum*. Deberet ergo ad hæc Anonymus obmuteſcere, licet imperſuaſibilior ſit graculo.

Objicit tamen ulterius: *Gratia, juxta definitionem, quam ipſe alibi tradit, eſt inſpiratio dilectionis, nec a caritate actuali diſtinguitur. Igitur ſi actus fidei ſpei ac timoris, ut ſint immunes a peccato, debent procedere ex gratia, debent procedere ex inſpiratione caritatis*. Reſp. ſatis, ſuperque cavillationem iſtam a me fuiſſe refutatam, tametſi aliqua mox repetam.

Ait, ut præcedentem oppoſitionem confirmet, alteram utique definitionem gratiæ a me traditam fuiſſe lib. 14. cap. 7. ideſt, *Gratia eſt actus intellectus & voluntatis, ſive mentis illuſtratio, & inſpiratio caritatis*, ſed animadvertit in mea ſententia, *ſolam mentis illuſtrationem, ſi ſit a caritate ſejuncta, non ſufficere ad vitandum peccatum*. Verum rectiſſime a me dictum puto, gratiam non conſiſtere *in ſola mentis illuſtratione*; nam gratiam iſtam a Pelagianis quoque fuiſſe admiſſam oſtendi lib. 14. cap. 5. ſive tom. 3. pag. 127. de Semipelagianis autem nullum dubium oriri poteſt, ut demonſtrat erudititiſſimus Petavius lib. de Hæreſ. Pel. & Semipelag. cap. 9. ubi certis, ac firmiſſimis S. Proſperi teſtimoniis allatis, num. 2. inquit: *Cum Semipelagiani gratiam omnem, quæ in ſola intelligentiæ noſtræ colluſtratione, & cognitione ſita eſt, prorſus eſſe neceſſariam agnoſcerent: Proſper vero contendat non eam ſufficere, quæ in ſola doctrina & agendi notitia verſetur; nec ea prædita voluntas hominis ad conatum boni operis idonea ſit, eo quod originali peccato fracta & enervata propriis ſubſidiis opus habeat: inde profecto conſequi, neque Semipelagianos ullam agnoviſſe gratiam, præter illuſtrationem mentis, & cognitionem, tum aliam, quæ voluntatem informaret ipſam, deſideraſſe Proſperum; quique poſteriorem hanc abnegaret, inter Semipelagianos ſententia illius adſcriptum. Non video quid huic argumentationi poſſit opponi. An enim inficiari poterit quiſpiam, Semipelagianos illuſtrationem, & inſpirationem illam cognitionis ademiſſe?* Hæc Petavius. Quid ergo iſtud rei eſt? Cur me vellicat accuſator, quod gratiam non conſtituerim *in ſola mentis illuſtratione?* Numquid bilem ei mo-

Petavius tom. 3. edit. Pariſ. pag. 636.

Digitized by Google

movet, quod Semipelagianis non adhæream? At præſtat illius argumentationem præcipuam porrectis auribus audire.

Errorem ſuum (inquit pag. 279.) *denuo confirmat F. Berti, dum ſolvere tentat primam objectionem, quam ſibi proponit lib.* 14. *cap.* 8. (ideſt, ubi illam definitionem trado, *Gratia eſt inſpiratio ſanctæ dilectionis*) *ſic autem ſe habet hæc objectio: Aliud datur principium bonorum operum longe diverſum a ſancta delectatione, & caritate, ideſt timor Domini, quem donum eſſe Spiritus Sancti, & nos continere a malo, demonſtrat Sacra Scriptura, definit Tridentina Synodus, &c. Huic objectioni reſpondet, concedendo timorem diſtingui ab amore, ſed pertinacius adhuc aſſerit timorem procedere a caritate:* verbiſque meis recitatis, quæ extant tom 3. pag. 157. *Ubique*, inquit, *idem principium, ubique eadem conſectaria a Bajano principio manantia*. Et quoniam eo loci aſſero, quod timor præcedat caritatem, me convincere nititur antilogiæ ſubjiciens: *Nonne hæc ſibi invicem adverſantur? Quo enim pacto Fratrem Berti cum ſeipſo conciliabimus? Secum ſane certare videtur. Modo vult ut timor caritatem præcedat; modo e contra declarat quod caritas timorem præcedat*. Parum eſt me contradictionis arguere; addit me *in verbis ludere*, quoniam cum gratiá ſit *inſpiratio ſanctæ dilectionis*, neque a caritate in ſententia mea diſtinguatur, *falſum evidenter eſt, quod unquam timor præcedat caritatem*.

Videamus cujus ponderis ſit hæc argumentatio, & num ego, num ipſe verbis ludat. Bajus quando ait *principium omnium bonorum operum eſſe caritatem*, caritatis nomine intelligit amorem benevolum, ſive dilectionem Dei propter ſe, ut certum eſt, atque in omni fere pagina ſcribit ipſemet *Bajaniſmi Redivivi* Auctor. Ego autem *caritatis* nomen in illa gratiæ definitione accepi pro qualibet *bona voluntate divinitus inſpirata*. Id apertiſſime commonſtravi diſſert. 1. cap. 2. §. 6. Idem evidentiſſime conſtat ex hac diſſertatione, ex hoc eodem capite §. 6. atque ex pluribus teſtimoniis, quæ ex libris meis collecta ſunt, in quibus affirmo cubitalibus litteris caritatem, quæ timorem præcedit, eſſe *bonam voluntatem, ſive cupiditatem boni*, non *caritatem explicitam*, non *dilectionem Dei propter ſe*, non illum

amo-

amorem, *qui tendit in Deum, ut ſummum bonum, & qui conſtituit virtutem peculiarem, ceteriſque præſtantiorem, quæ peculiari titulo caritas appellatur*. Hoc idem luculentiſſime traditur in illa reſponſione, quam Scriptor iſte Dithyrambicis minus ſapiens diſſecuit, & in qua affirmo *inſpirationem caritatis*, quæ omne opus bonum præcedit, eſſe illam, *quæ inſpirat bonæ voluntatis fervorem*: addo in timore non adinveniri, ſi timor tantum ſervilis ſit, illam caritatem *in qua ſingularis ſpecies virtutis comprehenditur*: affirmo amorem, ſine quo timor ſanctus non excitatur, eſſe illum, qui *Deum reſpicit ut juſtum & rectum*. Vide tom. 3. pag. 157. Baſilium Poncium eo loci laudatum, ipſumque adverſarium pag. 280.

Hæc cum ita ſint, annon piſtillo obtunſior, & ſtultior Corœbo a quovis alio diceretur, qui me *verbis ludere*, & mihi ipſi adverſari pronuntiat? Non eſt contradictio, non eſt verborum luſio, vir bone, quod caritas in quantum eſt *bona voluntas* præcedat timorem, & caritas in quantum eſt *amor Dei propter ſe* timorem ſubſequatur: non eſt contradictio quod amor juſtitiæ, *qui reſpicit Deum ut juſtum & rectum*, timorem antecedat; & amor benevolus, *in quo ſingularis virtus comprehenditur*, per timorem, ſicut per ſetam linum, introducatur. In Centurione *aliqua fides* eleemoſynas præceſſit; non enim ſine aliqua fide donabat: ſubſecuta eſt autem eleemoſynas *fides in Chriſtum*, qua ab Apoſtolo Petro imbutus eſt. Nec arbitror contradictionis, luſioniſque verborum arguendum illum fore, qui diceret, *Aliqua fides* præceſſit, & *fides in Chriſtum* ſubſecuta eſt eleemoſynas Centurionis. Ita ego de caritate: Aliqua *caritas* præcedit timorem; & caritas *explicita* timorem ſubſequitur. Evanuerunt itaque magna illa Fratris Berti contradictio, & illa verborum luſio. Nec aliud ſupereſt, niſi, ut adverſarium in foribus urceum frangentem inſpiciamus.

Pajan. Rediv. pag. 288. Itaque poſtremo loco ſententiam meam in iis, quæ attinent ad relationem operum in Dei gloriam, inter Baji dogmata rejicit, & poſteaquam in Fulgentium Bellelli plura evomuit, *Bellellinæ*, inquit, *doctrinæ Bertinianæ perfecte quoque congruit in expoſitione textus Apoſtolici*, Omnia in gloriam Dei facite. *Quamvis enim duas hujus textus F. Berti* af-

afferat expoſitiones, Bajanam unam, Orthodoxam alteram, recenſeatque momenta, quibus innituntur tam Orthodoxi, quam Bajaniſtæ, ac denique quamdam videatur amplecti mediam viam, a Bajana tamen expoſitione non recedit.

Movet autem principio mihi riſum, quod doctrinam meam a meo agnomine vocat *Bertinianam*; nam *Bertiniana* etymologia tam inepta eſt, ac ſi pugna, qua ſexto Kalendas Aprilis, ſive die 27. Martii a Cæſare Auguſto debellatus fuit Antonius, vel ab Auguſto *Auguſtinianam*, vel a Martio *Martinianam*, vel ab Antonio *Antoninianam* appellares. Quamquam haud miror, hominem fortaſſis Gallum, cujus auribus perſonare non ſemel debuit, dum ea commemorantur, quæ pertinent ad Monaſterium Sithienſe S. Bertini in Galliis celeberrimum, vox illa *Bertiniana*, hanc etymologiam, ſive ut inquit Tullius, notationem exprompſiſſe. *Cic. Top. 17.* A notha vero notatione procedens ad expoſitionem verborum Apoſtoli, facile oſtendam, qua ratione adverſarius *de ſcammate* egrediatur. Expoſitio illa duplex in loco, quem Anonymus laudat, ideſt, lib. 21. cap. 2. ſive tom. 4. pag. 193. nil eſt aliud, quam explanatio & confirmatio duplicis Catholicorum ſententiæ, quarum una eſt eorum, qui cenſent omnia opera deliberata referenda eſſe in Deum finem ultimum; altera vero illorum, qui id negant eſſe præcepti. Primam ſententiam, quantumvis obganniat obtrectator, eſſe Bajaniſtarum falſum eſt penitus; quandoquidem Auguſtinianam eſſe, catholicam, atque ab eximiis Theologis quamplurimis comprobari, immo in illam quoque veluti naribus trahi ipſummet adverſarium, in primo hujus diſſertationis capite manifeſtiſſimum feci. Sententia autem altera ea eſt, quam Anonymus Catholicam vocat, eamque nos plurimorum eſſe, ſuiſque momentis ſuffultam in eodem capite ſecundo affirmavimus. Inquit autem Anonymus, me eo loci *valde ponderare Novatorum argumenta, quibus probare* contendo *omnia opera noſtra, quæ ad Deum non referuntur actu, aut virtute, eſſe peccata*, neglectis momentis aliis, quæ textus Apoſtolici, *Sive manducatis, &c.* veram confirmant expoſitionem. Verum nemo calumnioſius mendaciis, verborumque tendiculis opuſculum aliquod ſtuduit

duit conglomerare. Calumnia enim eſt maxima, non quibuſvis Theologis, noſtrique generis ſcriptoribus, minimis ſcilicet ac proletariis, ſed celeberrimis ac præſtantiſſimis, atque hos inter Purpuratis Patribus, Bonæ, Noriſio, Seripando illata improbe & audacter, affirmare, & ne incaute dictum videatur, repetere in ſingulis fere pagellis, quod prior ſententia ſit expoſitio ac placitum *Novatorum*. Mendacium præterea eſt, & quidem magnum, impudens, bullatum, quod in momentis a me ponderatis vel unum inveniatur, quo aut contendatur, aut enuntietur, *omnia opera, quæ in Deum non referuntur actu vel virtute, eſſe peccata*; quum potius eo quoque in loco repetatur, quod ſæpenumero dictum eſt, auctores primæ ſententiæ admittere opera honeſta, quæ in Deum non referuntur, quoad ſubſtantiam, in ſe, & officio ac fine proximo attento, bona & conſentanea rationi, animadvertentes defectum reperiri tantummodo *in fine operantis, qui eadem opera ad debitum finem non refert*. Immo ſi dixiſſem alicubi, opera, quæ in Deum non referuntur, *eſſe peccata*, lato tamen modo, ex parte ſolius operantis, atque, ut ait Auguſtinus, *non recto fine*, non proinde, ac ſtatim Bajaniſta dicendus eſſem, quemadmodum Bajaniſta dicendus non eſt Eminentiſſimus Bona id ſcribens in Principiis Vitæ Chriſt. §. 29. quandoquidem apertiſsimum eſt, lociſque innumeris declaratum, agi a me, & a noſtratibus omnibus de operibus, quibus neque in ſe, neque in aliqua circumſtantia inſit quidquam vitii, non de iis, quæ fiunt *ex cupiditate*, atque ex ea corrumpuntur, cujus generis eſſe quæcunque non procedunt ex caritate Bajus exiſtimavit.

To. 4. pag. 195.

Redit adverſarius pag. 289. ad cap. 3. libri 18. in quo de oqeribus moraliter bonis in utramque partem diſputavi: at eo item loci non ſemel animadverti, non ex eo, quod opus non referatur in Dei gloriam, vitiari *quoad ſubſtantiam*, nec proinde erumpere *a radice cupiditatis*, ut dixi paullo ſupra, & liquido conſtat ex eodem capite 3. ſive Tomo IV. pag. 401. & 403. Perfricata igitur fronte ſcriptor Anonymus ex illa mea diſputatione hanc intulit conſecutionem, *Ergo F. Berti intelligit textum Apoſtoli*, Sive man-

manducatis, ſive bibitis, &c. *ſicut & illud intelligunt Baja-niſtæ, nimirum ita ut omnes & ſingulæ actiones noſtræ, quæ ad Deum explicite non referuntur actu vel virtute, ſint peccata*. Nil autem moror quod accuſator rurſus repetit, gratiam a me definiri *inſpirationem caritatis*, atque a me ſcribi, quod *niſi adſit caritas, in praxi operans non operabitur propter æquitatem*; nam ſemel, iterum, ac tertio iſtiuſmodi cavillulos eradicavi. *Bajan. Red. pag. 292.*

Quoniam vero in tertio capite præcitato ſcripſeram unicuique hominum inditam & ingenitam eſſe ideam, rationem, ſeu regulam honeſtatis, & hanc, *cum ſit una, ſumma, & incommutabilis*, eſſe Deum ipſum, oculatiſſimus animadverſor me corrigendum eſſe putavit, propterea quod confundam *legem naturalem prout eſt in Deo dictante ac jubente, cum lege naturali prout eſt in nobis, ſeu in creaturis ratione præditis*. Ceterum in hoc pariter voluit Anonymus in lucem prodere, & univerſis patefacere, quam jejunus ſit, & inſcius verſantium in Scholis opinionum. Nam quod idea anticipata atque ingenita, & æquitatis regula, utpote una, certa, & immutabilis, ſit ipſe Deus, non utique ut in ſe exiſtens, ſed quatenus menti rationalium creaturarum affulgens, nec ſententia nova eſt, neque obſcura, neque nata ex noſtro ingeniolo, ſed percelebris, notiſſima, & non ſpernendis argumentationibus communita. Atque non eo tantum in capite, verumetiam libro I. cap. I. egomet de illa ſententia differui. Quamobrem in hoc quoque, quod extra præſentem controverſiam digrediens contingere voluit adverſarius ad eruditionem ſuam oſtentandam, noſtramque imperitiam redarguendam, magis, magiſque ſignificavit eruditionem ſuam tenuiſſimam ac miſerrimam. Et tamen is eſt, qui poſt tot captiunculas, poſt tot antilogias, poſt tot convicia & maledicta, ita Opuſculum inſcriptum *Bajaniſmus redivivus*, veriſſime tamen inſcribendum THECEL, abſolvit: *Bajaniſmum in Theologicis diſciplinis Fratris Berti, non minus quam in ſcriptis F. Bellelli redivivum, ſuſceperamus demonſtrandum. Propoſitum autem noſtrum jam nos aſſecutos eſſe confidimus*. Contra ego propoſitam ſpem habeo, me omnes machinationes ejus ſubvertiſſe, argutiunculas ſingulas refutaſſe, *Dan. 5. 27.*

CAPUT III.

In Scriptis præſtantiſſimi Theologi Fulgentii Bellelli nihil inveniri, quod Bajanis erroribus primo hujus diſſertationis capite recenſitis aliqua ratione cohæreat, productis viri doctiſſimi verbis evincitur ac demonſtratur.

ABſoluta eorum omnium, quæ pertinent ad libros meos de Bajaniſmo iniquiſſime inſimulatos, Apologetica diſcuſſione, certandum eſt rurſus pro Viro Clariſſimo Fulgentio Bellelli: cui, tametſi illum ut Patrem ac Præſidem veneratus ſum, & nunc quoque veneror, me nihilominus fecit adverſarius ſocium atque commilitonem, afficiens meipſum in tanto conviciorum cumulo, honore quammaximo; utpote qui magis me cohoneſtari arbitror ſocietate & contubernio doctiſſimi illius viri, quam Anonymus, qui ſparſis per orbem libellis eumdem appellat *temerarium, ſpurium, dignum totius poſteritatis oblivione, Baji & Janſenii diſcipulum, mendacem, fraudulentum, inhærentem Novatorum veſtigiis, doli, artis, effugiorumque pleniſſimum*, cohoneſtari & augeri poſſit titulis ac muneribus ſplendidiſſimis. Quid enim decoris, quid laudis, quid præſidii, quid ponderis Catholico auctori, quiſquis ille ſit, afferre unquam potuit ſtylus ille contumeliis, probriſque tumeſcens? At ſacroſancto ſocietatis vinculo conjunctis nil congruum magis atque decorum, quam ſeſe mutuo opera, conſilio, tutela, bonorumque omnium participatione juvare. Dum igitur nititur Accuſator abjecta illa ac turpi ſcribendi methodo famam, & auctoritatem ſuam augere; curam ego, atque ſolicitudinem meam in Socii defenſionem impendere non deſiſtam, ratus me hac ratione melius conſulturum ſocietati, quam ille conſuluerit proprio, quicunque ſit, charaeteri. Quamvis autem Fulgentius Bellelli fruens, ut pie creditur, tranquilla pace inter ſuperos, nulla prorſus commove-

movetur indignatione, ac forte videns hominem luctantem cum larvis ſubridet, & repetit decantatum illud ac feſtiviſſimum,

Nunc telis petis ore meum poſt fata cadaver,
Audet vel lepus exanimi inſultare leoni:

ut quiſque tamen agnoſcat fidem, amorem, ac benevolentiam, qua ego demortuos quoque ſocios complector; vitilitigatorem cum Protogene bella gerentem, non charta dentata, ſed calamo, atque atramento temperato actutum adorior.

§. I.

Fulgentius Bellelli rejecit pravum ſenſum prop. 35. & 36.

DEnegavit Bajus diſtinctionem duplicis amoris, non exiſtimans Deum eſſe *finem ſupernaturalem* creaturæ rationalis, quoad aſſecutionem, *ſuapte natura*, nullumque *amorem naturalem* diſtinctum a caritate agnoſcens, qui amor non ſit infectus *cupiditate*, atque ad omnem honeſtum rectumque amorem exigens gratiam *inhabitantis Spiritus Sancti*;

I. Fulgentius autem Bellelli, ubicunque aſſeruit neceſſariam gratiam ad diligendum Deum, tanquam auctorem naturæ, locutus eſt duntaxat de amore Dei *propter ſe*, & *ſuper omnia*, & de gratia Spiritus Sancti moventis, non Spiritus Sancti inhabitantis. Videatur libro 3. de Statu creat. ration. cap. 6. ubi ait, *Deus ut naturæ auctor diligi nullo pacto poteſt, tanquam in alium finem referendus*. Quo in loco affert etiam comparationem viſionis Dei ut auctoris naturæ, atque ut auctoris gratiarum, ab aliis Auguſtinenſibus uſurpatam, ut vidimus cap. 1. ſect. 1. num. 4. Hortatur etiam lectorem, ut adeat Bartholomæum Riccium in Propoſitiones ab Innocentio XI. damnatas diſp. 20. in qua vir doctus, nunquam de Bajaniſmo ſuſpectus pag. 222. inquit: *In ſtatu naturæ lapſæ & puræ, in quo adſunt eædem vires naturales, non eſſe poſſibilem illum amorem*, (Dei ut auctoris naturæ) *niſi ex auxilio Dei; nam in eo ſtatu amor ſenſibilium præponderat*

Bellelli de ſta-tu cr. ration. pag. 371. 379. 380.

derat amori ſpiritualium: ſed neque in natura integra, vel in Angelis, in quibus non eſt caro, eſt ille poſſibilis naturaliter, ſaltim ut ſit efficax; quia includit voluntatem poſtponendi pro ſemper omnia bona creata bono divino: id, quod Riccius compluribus, invictiſque argumentis ad paginam uſque 251. demonſtrat.

II. Agit Fulgentius Bellelli de amore Dei, ut auctor naturæ eſt, etiam de modo Rep. lib. 2. cap. 11. atque ibi pariter profitetur ſe pertractare de amore Dei *ſuper omnia*, ſcribens, *Deum neque ut natura auctorem ſine ſuperna gratia ſuper omnia diligi poſſe probavimus; quoniam dilectio illa talis eſt, qua creatura ſupra ſemetipſam impulſu dilectionis attollitur, ita nimirum, ut Deum diligat ſemetipſa contempta*, laudato ibidem Eminentiſſimo Bellarmino, cujus verba & nos præmiſimus cit. §. 1. num. 6 *De modo Rep. tom. 1. pag. 72.*

III. De ipſomet amore verba faciens lib. v. cap. 35. teſtatur loqui ſe de amore, *quo pervenitur ad Deum*, & de amore, *qui eſt Dei cultus, nec qualiſcunque, ſed præcipuus*, adhibens verba Auguſtini contra Julianum lib. 5. cap. 3. num. 9. & de Civit. Dei lib. 10. cap. 1. & 4. & producens iterum verba Bellarmini, atque idem aſſerens, quod Gregorius Ariminenſis, Noriſius, Contenſonus, Caſalius, Alvarez, Lemoſius: quorum ſcripta commonſtratis locis commemorat. *Eodem tom. pag. 418. & 419.*

IV. Ceterum illuſtris Theologus gratiam requirens ad amorem Dei, ut auctoris naturæ, *propter ſe*, ac *ſuper omnia*, minime negat dari *amorem Dei inchoatum* ante juſtificationem, & abſque *caritate prædominante*, necnon abſque ulla gratia *amorem beatitudinis*, atque amorem *honeſtum*, qui non ſit *explicita caritas*: ac multo minus aſſerit *pravam cupiditatem*, ſi caritas abſit, *omnes hominis actiones, omnemque amorem naturalem corrumpere*; ſed expreſſiſſimis verbis, quæ, ne repetantur, legi poſſunt diſſert. 1. cap. 3. §. 1. 2. 3. tradit oppoſitum.

§. II.

§. II.

Refutavit P. Bellelli Bajanum ſenſum propoſitionum 25. & 26.

AFfirmavit Bajus omnia opera infidelium eſſe peccata, & Philoſophorum virtutes eſſe vitia; propter eaquod exiſtimavit omne opus, quod non oritur a cupiditate prædominante, originem habere ſuam, & labefieri a culpabili cupiditate.

I. Contra Fulgentius Bellelli docuit, infideles abſque gratia ſanctificante, cum auxilio tamen gratiæ actualis, *De modo Rep. pag. 363.* plura opera, non ſolum bona, ſed etiam ſupernaturalia facere, hæc ſcribens de modo Reparat. lib. v. cap. 21. *Hæretica propoſitio eſt, enuncians infidelem peccare in omni opere. Siquidem dum piis infideles operibus ad veram fidem ſuſcipiendam, ſive orando, ſive eleemoſynas largiendo, ſive pœnitendo, ſive conſimilibus ſe præparant, non eos peccare, ſed bene operari, Fides rectiſſima docet.*

II. Addit vir doctiſſimus, articulum Baji 25. non tantum fuiſſe proſcriptum, quoniam infideles aliquando faciunt pietatis opera gratiâ Dei auxiliante, verum etiam quia non ſemper peccant, nec ſemper dominanti cupiditati deſerviunt, Baji etiam in vellicandis Catholicorum ſententiis *Ibid. pag. 364.* arrogantiam perſtringens. *Exinde*, inquit, *maniſeſtiſſime liquet*, *nec* omnia opera infidelium eſſe peccata; *nec* neceſſe eſſe, *ut infideles in omni opere peccent, quoniam interdum pietatis quædam opera, divina gratia ſuffulti, bene faciunt. Atque hinc etiam clarum fit, quam enormiter Bajus erraverit, qui eo falſo nixus principio*, Omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt, *ut fert articulus ejus 35. a S. Pio V. una cum aliis proſcriptus, omnia infidelium opera peccata, & Paganorum virtutes vitia eſſe pronunciavit. Nec quidquam boni, quod peccatum non ſit, libero peccatoris arbitrio conceſſit. Elato proinde ſupercilio Catholicorum Doctorum ſententiam, dicentium, in infidelibus reperiri aliquando quædam bona opera,*

ad

ad Pelagianiſmum rejecit, ajens in articulo 25. Et ad Pelagianiſmum rejicienda eſt illa ſententia: *aliorum ſcilicet Doctorum*. Quæ verba paucis complectuntur, quæ de 25. & 26. articulo Baji tradiderunt Theologi præſtantiſſimi; de quibus cap. I. §. 2.

III. Inſuper opera indeliberata abſque fide, & abſque gratia patrata, eſſe a peccato immunia diſſertiſſime Theologus noſter affirmat eodem libro v. cap. 22. ubi ait: *Errat ergo Bajus enormiter, dum indeliberatas actiones, quæ abſque libero voluntatis humanæ conſenſu, ſola impellente concupiſcentia fiunt, eſſe vere ait, & proprie peccata, tranſgreſſiones ſcilicet legis, præcepto*, Non concupiſces, *prohibitas*. *Ibid. pag.* 367.

IV. Pariter in infidelibus bonos eſſe pronuntiat motus illos voluntatis, qui non a gratia, ſed a naturali inclinatione proveniunt, ita ſcribens eodem in capite: *Appetere enim, propellente in id natura, felicitatem, quemadmodum & corporis incolumitatem, vel integritatem, aut mortem fugere, ſimileſque naturæ motus, bonos eſſe quis ambigat?* *Eodem cap.* 22. *ſup. pag.* 366.

V. De operibus vero, quæ ab infidelibus cum deliberatione, & abſque ulla gratia fiunt, apertiſſime affirmat, non eſſe quidem bona undequaque, & juxta præceptum veræ ſapientiæ *ordinata in debitum finem*; at non proinde eſſe peccata, his verbis damnans Bajanum articulum 25. *Non itaque abſolute cum Bajo* vitia *dicenda ſunt; ſed officia virtutum bona, quæ tamen perfectionem veræ virtutis non attigerint*. Huc ſpectant teſtimonia proximis §§. proferenda. *In eodem Volum. cap.* 29. *ejuſdem libri* v. *pag.* 394.

§. III.

Auguſtinianus Theologus errorem propoſitionum 28. & 29. vitavit.

Error in his Baji propoſitionibus damnatus eſt liberum arbitrium ad nullum opus, niſi ad peccandum valere abſque gratia ſanctificante, omniaque opera, quæ ex caritate non fiunt, ortum ducere a culpabili cupiditate.

I. Recedit vero a damnato errore Auguſtinenſis Theologus

logus, dum refutans propoſitionem 38. Queſnellianam ait: *Bajus vero enormiter erravit, quia Lutherana labe infectus nullum opus bonum admiſit, niſi quod a gratia ſanctificante procederet. Nam proinde dixit*: Omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt. *Quam quidem doctrinam hæreticam eſſe liquido conſtat: ſiquidem decrevit Tridentina Synodus ſeſſ. 6. & 14. diſpoſitiones, ſeu opera, quæ ex Spiritus Sancti impulſu juſtificationem in peccatoribus antecedunt, ſupernaturales, bonas, ac pias eſſe: quæque peccata dicere, ſub anathematis pœna vetavit.*

In prop. Queſnell. pag. 107.

II. Paullo infra ſ. 2. affirmavit, juxta S. P. Auguſtini ſententiam, non ad quodcunque, & cujuſvis generis bonum ſupernam gratiam requiri; ſed tantummodo ad illud, quod pertinet ad pietatem, veramque juſtitiam: *Cum S. Antiſtes* (inquit) *adverſus Pelagianos Chriſti gratiam propugnavit; non indefinite ad bonum cujuſcunque generis, ſed ad bonum ſalutare duntaxat eam neceſſariam aſſeruit; idque ei cauſſa etiam fuit, ut diceret: Illud eſſe arbitrium* laudabiliter, *hoc eſt pie, utiliter vereque apud Deum merendo liberum, quod per gratiam Liberatoris adjutum, a contraria fuerit concupiſcentia liberatum.*

Bellelli ibid. pag. 111. Et Aug. lib. 1. Op. Imp. num. 79. tom. 10. p. 2. pag. 321.

III. Expreſſius vero in Queſnellianam propoſitionem 39. ſeſe explicat, priorem paragraphum his verbis abſolvens: *Dum enim homo ſine præveniente gratia, bonum aliquod interdum ex officio, quod ad ſalutem non pertinet, operatur, nec errat, nec ſe præcipitat, nec ſe vulnerat; tametſi nihil eo agat, quod ad ſalutem conducat*. Citat quæ ſcripſerat I. P. lib. v. cap. 21. de quibus præced. ſ. num. 1. & 2.

Bell. pag. 117.

IV. Neque opera quædam ſine gratiæ auxilio peracta, ad capeſſendam ſalutem inutilia tantummodo celebris Theologus appellavit; ſed ulterius in Queſnellianam propoſitionem 40. eſſe moraliter bona abſque ulla ambiguitate declaravit his verbis: *Ea etiam S. Auguſtini mens eſſe videtur, ut quamvis rariſſima quædam, quæque vix inveniantur, quæ debitam promereantur laudem, plura tamen naturæ viribus, ſine gratiæ auxilio, officia moraliter bona agere homines poſſint; ſterilia quidem, nec meritoria ſalutis, ſeu, ut ait S. Antiſtes de Sp. & lit. cap.* 28. Ad ſalutem æternam nihil proſunt impio aliqua

In prop. Queſ. 40. pag. 120.

aliqua bona opera, ſine quibus difficillime vita cujuslibet peſſimi hominis invenitur. *Si difficillime invenitur; rariſſime quidem, at invenietur tandem in peſſimis quoque morale aliquod bonum, quod ſuis viribus agere poſſit homo.* Non opus eſt poſt tam expreſſa, teſtimonia alia producere.

§. IV.

A Bajana interpretatione textus Apoſtoli ad Rom. 14. 33. *Fulgentius Bellelli receſſit.*

BAjus itidem erravit exponens verba Apoſtoli ad Roman. 14. *Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, de fide perfecta, & non de pio affectu divinitus inſpirato; ac præterea affirmans ea, quæ ex fide ſupernaturali non procedunt, naſci, & corrumpi *a noxia cupiditate*.

I. Secus vero Auguſtinianæ mentis indagator ſapientiſſimus; nam libro v. de modo Reparat. cap. 29. compluribus Auguſtini textibus in medium productis, *Quapropter*, ait, *eam fuiſſe liquet S. Doctoris mentem, quod Gentiles philoſophi, qui gratia Fidei penitus deſtituti fuerunt, non habuerint niſi officia bona, ſed juxta præceptum veræ ſapientiæ, ſeu rectæ rationis, in debitum finem non ordinata.* *P. 1. pag. 394.*

II. De textu Apoſtoli pertractans cap. 33. ejuſdem libri, in operibus, quæ fide non diriguntur in Deum, agnoſcit quidem vitium aliquod & peccatum, ſed non iiſdem operibus intrinſecum; operanti ſolum, eo quod ultimi finis non teneat ordinem, inhærens: *Verba Apoſtoli*, inquit, Omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt, *generaliter, & ut plurimum intelligenda eſſe de vera Chriſti Fide, quæ in rectum, ac verum ultimum finem æternæ incommutabilis vitæ, quæ Deus eſt, opera noſtra dirigit. Quapropter infidelis deliberate agens, & in talem finem, prout debet, non referens peccat.* Quæ verba priuſquam Bajaniſmi damnentur, operæ pretium eſt perlegere Auguſtinum lib. 4. contra Julianum cap. 3. num. 24. atque ea, quæ præmiſimus cap. 1. hujus diſſert. §. 4. *Bellelli ibid. pag. 408. & Aug. lib. 4. contra Jul. cap. 3. n. 10. pag. 597.*

III. Enimvero Theologus præſtantiſſimus proximo cap. 34.

cap. 34. perſpicue declarat officia moralium virtutum, quæ non ſunt ex fide, in ſe bona eſſe, non mala, & inordinatam voluntatem, cujus causâ reus eſt qui operatur, vitium eſſe operantis, non operis: *Si gentilis* (en ejus verba) *qui ex fide non vivit, nudum operuerit, periclitantem liberaverit, ægri vulnera ſoverit, divitias honeſtæ amicitiæ impenderit, ad teſtimonium falſum nec tormentis poterit impelli, bona quidem facit; at non bene, ſed male facit, quia non bona, ſed mala efficit voluntate. Non igitur propter officium, ſed propter actualem inordinatam voluntatem, arbor mala eſt*. Nec aliter Auguſtinus prælaudato cap. 3. num. 30.

Bellelli ib. pag. 411. & Aug. 10.10. pag. 600.

IV. Similiter paullo infra: *Quæ vero ex officio eſſe videntur bona, at non ex intentione fidei bonæ procedunt, ut Julianus cenſebat, ultro ea ſine Salvatoris adjutorio per naturæ vires fieri poſſe Auguſtinus fatebatur: ſunt enim illa* bona officia, *bona quidem, ſed apud homines, qui civilia opera intuentur ac probant; ſed ſine inſpecto ſunt mala: bona quidem ſunt, ſed male facta apud Deum*. Atque ita Auguſtinus num. 33.

Bellelli pag. 414. Auguſtinus pag. 602.

V. Verumtamen malam voluntatem, & debitæ intentionis omiſſionem, cum non ſit cauſa bonorum illorum operum, quæ in infidelibus *bona ſunt ex officio*, ac non ſunt bona *defectu ordinationis in finem ultimum*, non corrumpere officia diſerte, & perſpicue docet Fulgentius Bellelli eodem lib. v. cap. 12. ubi ait, *non inquinari opus ex malitia cauſæ, niſi ex illa procedat*, laudans Cardinalem Bellarminum id aſſerentem * de Juſtif. lib. 5. cap. 9. & ſe explicans exemplo eleemoſynæ, quæ bona eſt, etiamſi fiat ab impudico, modo *non impudicitiæ, ſed miſericordiæ cauſa fiat:* quod nos fuſius explicavimus cap. 1. §. 6. num. 13.

Bellelli eodem tom. 1. de modo Reparat. pag. 338.

** Potius de Grat. & lib. arbitrio cap. 9.*

§. V.

Bajo Pater Bellelli adverſatur in ſententia de operibus deliberatis in Deum referendis.

POſtremo Bajus circa verba Apoſtoli 1. ad Corinth. 10. *Sive ergo manducatis, &c.* enormiter lapſus eſt, affirmans

mans omnia illa opera, quæ in Deum non referuntur per *caritatem*, & amorem benevolentiæ, eſſe peccata, *& a culpabili cupiditate* corrumpi.

I. At Auguſtinianus Theologus, ut demonſtravi in fine 2. capitis, propugnavit tantummodo præceptum referendi omnia opera deliberata in Dei gloriam *relatione virtuali*, cujus omiſſio non facit, ut eadem opera a noxia *cupiditate* proficiſcantur, vel ut *intrinſecus* mala ſint; prout conſtat ex paragraphis præcedentibus, & luculentius ex diſſert. 1. cap. 3. §. 2. & 5. ubi plura percelebris viri attuli teſtimonia, quorum unum eſt illud in 45. Queſnellii propoſitionem: *Inde autem nullo conficitur jure, quod prava cupiditas, caritate abſente auxiliatrice, omnes hominis actiones corrumpat, quoniam deficiente victrici gratia, poteſt cum effectu bene aliqualiter operari, &c.* *In Propoſ. Queſn. pag. 139.*

II. Porro quod etiam ad opera *undequaque bona* ſufficiat virtualis in Deum relatio, ſcribit pius Auctor frequentiſſime de modo Reparat. lib. v. ubi inter cetera hæc habet: *Si præceptum actualis dilectionis non urgeat, uti certiſſimum eſt non ſemper urgere; ſi bonum & pium eſt quod fit, & pia inſuper fiat voluntate, virtualiter & implicite in Deum refertur, virtute præterita intentionis bonæ, perinde ac ſi dilectio actualis adeſſet.* *De modo Rep. p. 1. pag. 344.*

III. Relatione etiam virtuali, quæ fit ex *caritate*, ſive amore benevolentiæ, ab operante prætermiſſa non vitiari *intrinſece*, neque a *cupiditate* corrumpi officia moralium virtutum, ſed tantum non eſſe bona *undequaque*, ſatis conſtat ex verbis repetitis num. 1. ex aliis permultis primæ diſſertationis, necnon ex nuper productis hoc ipſo in capite §. 2. & 4.

IV. Virtutes quoque ſupernaturales, & actus bonos ac perutiles fidei, timoris ac ſpei, etiam abſque *explicita caritate*, per quam in Deum referantur, non uno in loco illuſtris Theologus commendavit: ac de Fide inquit in propoſitionem Queſnellianam 51. *Operatur fides per ſpem, dum nos in conſequendæ juſtificationis per Chriſti mortem fiduciam erigit; operatur per timorem, quia fide ſempiternorum præcedente, divinæ juſtitiæ timore concutimur; operatur per orationem,* *In propoſ. 51. Queſnel. pag. 167.*

nem, quia fides impetrat quod lex imperat; operatur per caritatem, quia Chriſtum Salvatorem diligimus, quem credimus omnis eſſe juſtitiæ fontem; operatur denique per ſemetipſam, quia myſteriis a Deo nobis revelatis præbet aſſenſum. Vide etiam in prop. 52. pag. 173. & in prop. 54. pag. 185.

Lib. v. cap. 2. pag. 310. V. De timore item inquit de modo Reparationis, etiam ſervilem *ſecundum ſubſtantiam bonum eſſe*, productis verbis S. Thomæ 2. 2. qu. 19. artic. 4. ad 3. Repetit inordina-
Ibid. cap. 4. pag. 315. cap. 5. pag. 317. cap. 6. pag. 321. tionem, qua magis timetur pœna, quam culpa, *timentis malum eſſe, non timoris*. Amplectitur, laudatque ſententiam Cardinalis Bellarmini lib. 2. de Pœnit. cap. 18. ſcribentis: *Qui ſerviliter timet malus eſt, quia pluris facit pœnam, quam culpam, ſed timor ipſe non eſt malus*. Addit de illo, qui cum timore gehennæ conjungit voluntatem peccandi: *Hoc autem modo qui timet, non timoris vitio, ſed ſuo, legis honeſtatem, juſtumque ordinem minime diligit*: & in propoſitionem 61.
In propoſ. 61. Queſn. pag. 213. Queſnellii, *Aliud eſt*, inquit, *gehennæ timorem, quantum eſt ex ſeſe, fugam interni mali non incutere; aliud vero quod ſuo timens vitio timorem effectu vacuum reddat, intimoque ad peccatum retento affectu, ſolam manum cohibeat. Primum falſum eſt, quia timor gehennæ, quantum ſua intereſt, ſuo nempe inſpecto officio, & ſubſtantia, id omne fugiendum dictat, quod gehennæ pœnam meretur. Secundum interdum accidit: at tunc non vitium timoris eſt, ſed timentis*. Vide diſſ. 1. cap. 3. §. 5. alia verba, quæ timorem a benevola caritate ſejunctum, bonum, utilem, atque ſupernaturalem eſſe declarant.

VI. Item de Spe amori tantum concupiſcentiæ conjuncta ſcribit Theologus Orthodoxus de modo Reparat. lib. v.
De modo Rep. p. 1. pag. 421. cap. 36. *Sperat autem, qui ex intentione æternæ mercedis obtinendæ malum fugit, & bonum facit: ergo intentio ejus recta*
In propoſ. 57. Queſn. pag. 193. *eſt*. Et rurſus: *Neque enim qui ſperat æternam gloriam, ſperando peccat*. Atque in propoſitionem Queſnellianam 57. *Spes ad effectum conſecutionis præmii ſine caritate minime quidem eſt profutura; ſed tamen eſt vera ſpes, & ad amiſſam caritatem recuperandam congrua impetratione peccatorem diſponit, ex Trid. ſeſſ. 6. cap. 6.*

VII. Demum de virtutibus univerſim ſcribit Auguſtinianus Theologus in propoſitionem Queſnellianam 53. *Cum homo*

homo credit, ſperat, timet, ſe humiliat, peccata deteſtatur, & plorat, vel ſimile quid Chriſtianæ agit virtutis, actiones quidem Chriſtianas facit, non tantum quia a caritate in Deum & Chriſtum cuncta ordinantur; ſed etiam quia a ſua qualibet Chriſtiana procedit virtute. Caritas enim major dicta eſt eſſe, non ſola. *Si ergo non ſola Chriſtianorum virtus dicta eſt; non ergo ſola actiones Chriſtianas facit*. Satis, ut arbitror, manifeſtum eſt, a Fulgentio Bellelli abſque caritate, qua referantur in Deum, commendari, gratiæ adſcribi, & non inter peccata, & inter noxiæ cupiditatis effectus recenſeri actus fidei, timoris, ſpei, ceterarumque virtutum. Subjicienda eſt igitur

In prop. Queſnel. 53. pag. 177.

CONCLUSIO,

In Scriptis Fulgentii Bellelli errores omnes Baji, de quibus ſuperius inſtituta eſt diſputatio, non aſſeruntur aut comprobantur, ſed perſpicue evidenterque damnantur, refelluntur, ac profligantur.

DEMONSTRATUR.

Recenſiti Bajani errores in eo ſiti ſunt, quod Michael Bajus rationalibus creaturis in prima earum conditione ſpectatis collatam denegans gratiam adoptionis, juſtitiamque, per quam ad beatitudinem capeſſendam pervenirent, conſtituens in ſolo ordine naturali, atque dona ſupernaturalia e medio tollens, conſequenter dixerit Deum eſſe *finem naturalem*, ad quem naturali amore, ac viribus propriis poſſent ipſæ creaturæ rationales pertingere, ideoque rem eſſe prorſus eamdem, quod Deus ſit auctor naturæ rationalis, & quod ſit gratiarum largitor; quod amore *naturali* Deus ſuper omnia diligatur, & quod habeatur caritas, & gratia adoptionis perducens ad regnum; abſque tali autem caritate regnet ſola cupiditas, quæ omnem amorem, omnemque humanam actionem corrumpat. Hinc vero eo uſque progreſſus eſt, ut omnia, & ſingula opera infidelium, qui illa *caritate*, & fide, quæ per dilectionem opera-

nes complures admitti, quæ neque a cupiditate, neque a caritate derivant, demonſtratum eſt cap. 2. primæ diſſertationis, & confirmatur iis omnibus teſtimoniis, quæ hoc eodem capite ex illius Voluminibus exſcripſimus. Propoſitiones autem 34. & 36. Baji damnatas fuiſſe *ob nimis auſteri, & ſeveri judicii libertatem*, ſcripſerat antea doctiſſimus Vaſquez, de quo cap. 1. §. 2. ac mira res eſt, quod eadem reſponſio ſit in uno verax aſſertio, in alio autem piaculum inexpiabile. Scio accuſatorem reponere, quod etſi nonnulli Theologi affirment quaſdam Baji propoſitiones fuiſſe proſcriptas *ſolum propter acerbitatem cenſuræ*; duæ tamen prænuntiatæ continent doctrinam, quæ traditur in damnata propoſitione 38. necnon in propoſitionibus aliis, quæ ſpectant ad ſtatum *puræ naturæ*: nec licitum fuiſſe F. Bellelli *Pianæ Conſtitutioni refragari* contra probabiliorem, ac tutiorem ſententiam illorum Theologorum, qui aſſerunt illas propoſitiones damnatas fuiſſe *quantum ad doctrinam*. Ac revera ſic proſcriptas omnes propoſitiones Bajanas adverſarius demonſtrat, eo quod in Bulla S. Pii omnes damnentur *in rigore, & proprio verborum ſenſu ab Auctoribus intento*, neque tantum damnentur tanquam *oppoſitæ caritati, & paci fidelium*, verum etiam tanquam *dignæ cenſura aliqua Theologica*. Ceterum & hæc nugæ ſunt, ac gerræ ejuſdem omnino generis. Nam primo Vaſqueſius ſcribens propoſitiones aliquas fuiſſe proſcriptas, non quantum *ad materiam propoſitionum*, ſed quantum *ad ſeveri judicii libertatem*, ſingillatim & expreſſe pertractat de propoſitionibus 34. & 36. In Conſtitutione autem S. Pii damnatas quidem legimus omnes Baji propoſitiones, *reſpective* tanquam *hæreticas, erroneas, ſuſpectas, temerarias, ſcandaloſas, & in pias aures oſfenſionem immittentes*: at inquit idem Vaſquez in 1. 2. diſp. 190. cap. 18. num. 176. *Ex qua damnatione non ſatis apparet qualis unicuique propoſitioni cenſura ſigillatim conveniat, nec prædictis propoſitionibus omnes illas notas, & cenſuras ſimul, ſed ſingulatim convenire, hoc eſt ſingulas ſingulis tribuendas eſſe, ex prædictis verbis aperte conſtat*. Similia, ut alibi diximus, Noriſius in Vindiciis tom. 1. pag. 322. Quum ergo in propoſitionibus 34. & 36. ſtyli acrimonia, judiciique acerbitas

To. 1. pag. 354. & 355.

Digitized by Google

bitas potiſſimum eniteant; quare affirmare non poſſumus cum Vaſqueſio illas non fuiſſe proſcriptas, *quantum attinet ad materiam propoſitionum?* Præterea accuſator ſplendidiſſime mentitur ſcribens Fulgentium Bellelli ſentire, quod propoſitiones prænuntiatæ non ſint proſcriptæ *quantum ad doctrinam auctoris*; proſcriptas enim ait propter privati Doctoris in criminando alienas ſententias acerbitatem: de ſenſu autem Baji eo loci nec *my*, nec *gry*. Immo cum ſententia Baji juxta Anonymum ea ſit, quæ continetur in prop. 38. & 27. Fulgentius Bellelli, qui recedit a doctrina Baji enuntiata in propoſ. 38. & 27. prout demonſtravi 1. & 2. diſſertatione, recedat quoque neceſſum eſt a Baji doctrina enuntiata in propoſitionibus 34. & 36. Poſtremo quum doctrina Baji, quæ continetur in propoſitione 38. ſit falſiſſima in quocunque hominum ſtatu; ſi ſenſus Baji damnatus in propoſitionibus 34. & 36. foret, quod *per ſolas vires naturæ* non poſſit Deus tanquam auctor naturæ diligi ſuper omnia, ita ut qui docent non poſſe Deum tanquam auctorem naturæ diligi ſuper omnia per *ſolas naturæ vires*, conſequenter defenderent doctrinam damnatam in 38. articulo Baji: ſi, inquam, id eſſet, ſequeretur ſenſum damnatum illarum propoſitionum defendi ab omnibus Thomiſtis, ab Eſtio, a Bellarmino, aliiſque propugnantibus Deum tanquam auctorem naturæ in hoc ſtatu infirmitatis diligi non poſſe ſuper omnia *per ſolas vires naturæ*, atque ab iiſdem Theologis, de quibus cap. 1. §. 1., propugnari doctrinam damnatam in Baji articulo 38. Luſit itaque operam, dum ex commentitio Bajano ſenſu, & ratiocinationibus ineptiſſimis ac frigidiſſimis Anonymus in præſtantiſſimum virum inſiliit, eique objecit damnationem 34. & 36. propoſitionis.

II. Nec melioris ingenii exhibuit ſpecimen opponens Fulgentio Bellelli errorem, doctrinamque Bajani articuli 25. quanquam verboſior fuerit, & in garriendo, probriſque urgendis concitatior. Ad hæc autem capita revocantur, quæ recoquit ac repaſtinat. Reprehendit primum eximium Theologum, quod dixerit Bajum enormiter peccatis adnumeraſſe *indeliberatas infidelium actiones*; *quæ cum non ſint actus humani, dici non poſſunt opera infidelium*; ſed huic priori ca- *Bajan. Rediv. pag. 238.*

villulo ſatis ſuperque reſponſum fuit differt. 1. cap. 1. §. 7. num. 4. & 5. & hac ipſa differt. 3. cap. item primo §. 7. n. 3. ubi etiam oſtendimus eamdem reſponſionem fuiſſe adhibitam a P. Macedo, & a Cardinali Noriſio, demonſtrantes ulterius quomodo juxta Bajum opera quoque indeliberata ſint *actus humani*; quamquam in alia propoſitione 25. *Omnia opera infidelium ſunt peccata*, non opera duntaxat *deliberata*, ſed *omnia* ac ſingula peccatis accenſeantur. Atque hinc magis magiſque ſe prodit imperitia adverſarii, qui ait Fulgentium Bellelli *craſſe*, ac *ſupine* erraſſe, dum reſponſionem illam adhibuit, atque id *de induſtria* ab eo factum, *ut ſcilicet deliberata infidelium opera omnia vera eſſe peccata, ut Bajus docuit, & ipſe ſi poſſet, impune doceret*, quando ut oſtendimus, P. Bellelli in infidelibus opera quoque *deliberata* agnovit, quæ peccata non ſunt, ſed vel bona undique, & ſecundum omnem rationem, ſi fiant auxilio gratiæ prævenientis; vel bona tantum *ex officio*, *& fine proximo*, ſi fiant abſque gratia actuali.

Hoc idem confirmatur ex verbis eruditi Theologi, quibus multum *fraudis* ineſſe inquit adverſarius. Verba illa hæc ſunt: *Siquidem dum piis infideles operibus ad veram fidem ſuſcipiendam, ſive orando, ſive eleemoſynas largiendo, ſive pœnitendo, ſive conſimilibus ſe præparant, non eos peccare, ſed bene operari fides rectiſſima docet*, de modo Rep. lib. v. cap. 21. At appello legentium oculos. Annon his verbis Fulgentius Bellelli admittit in Infidelibus bona opera *deliberata*, & etiam ad fidem diſponentia, facta tamen cum prævenientis gratiæ adjutorio, quæ eſt altera reſponſio Noriſii, & P. Macedi, ut ex cap. 1. §. 2. evidentiſſime conſtat? At inquit adverſarius: *Fraus hic latitat*; quoniam *F. Bellelli* eo loci *docet ea tantum opera infidelium a peccato eſſe immunia, quibus adulti diſponuntur ad fidem*. Reſpondeo juxta Theologum noſtrum commemorata opera eſſe immunia a peccato. & *ad fidem ſuſcipiendam* diſponere, ideoque eſſe bona ſecundum omnem rationem, ſupernaturalia, & ad ſalutem ſpectantia; ſed etiam abſque gratia, abſque ulla fide dari in infidelibus opera quædam bona *quoad ſubſtantiam*, ſive *ex officio*, quæ licet non ſint bona, *ſpectata circumſtantia*

ultimi

ultimi finis, non tamen ſunt peccata, neque in ſui productione fœtus cupiditatis: atque id etiam conſtat ex §. 2. 3. 4. & 5. hujus capitis.

Inquit Anonymus: At *doloſa*, & *futilis* eſt adjectio illius particulæ *ex officio*, quam propoſitioni 25. *vellet addi F. Bellelli*, cum aliena ſit a mente Baji, *qui opera infidelium ex officio bona eſſe fatetur*. Verum & hic ſcrupulus evulſus & eradicatus eſt præcedenti capite §. 6. num. 2. ubi diximus juxta Bajum opera moralium virtutum dici bona *ex officio*, ſed corrupta *ex cupiditate*: hoc autem negat P. Bellelli lib. v. de modo Reparat. cap. 12. pag. 338. & in propoſitionem Queſnellianam 45. pag. 139. Quod vero virtutes, quæ Deo virtutum non ſerviunt, ſint *ex officio* quidem bonæ, ſed recto fine deſtitutæ, non futilis nec doloſa aſſertio eſt, ſed doctrina Auguſtini lib. IV. contra Julianum cap. 3. propugnata a Noriſio in *Vindiciis* cap. 3. §. 4. ab omnibus Auguſtinenſibus, atque a viris aliis doctiſſimis tradita, ut primo capite demonſtravi: & conſequenter doloſa potius dicenda eſt, & futilis cantilena, quam adinſtar ranunculi adverſarius repetit quamfrequenter.

Addit Anonymus: F. Bellelli *de modo Reparat.* lib. v. cap. 20. ſcribit, *Gentiles philoſophos, qui gratia fidei penitus deſtituti fuerunt, non habuiſſe niſi officia bona, ſed juxta præceptum veræ ſapientiæ, ſeu rectæ rationis in debitum finem non ordinata, quin potius vitio philautiæ, aut ſuperbiæ corrupta*„. *Quid, quæſo, iſtud eſt? Nonne in verbis ludit F. Bellelli? Veras infidelium virtutes reprobat, quas S. Thomas* 2. 2. *qu.*23. *art.* 7. *docet eſſe veras virtutes, non quidem veras ſimpliciter, ſed tamen veras. Deinde quomodo virtutum officia dici non poterunt vitia, ſi ſint vitio philautiæ, atque ſuperbiæ corrupta?*

Optume, belliſſume! Tonat, coruſcat, & miſcet omnem Græciam; Verumtamen verba P. Bellelli lib. v. cap. 29. pag. 394. non aliud ſonant, quam hæc Auguſtini lib. IV. contra Julianum cap. 3. num. 21. *Quidquid autem boni fit ab homine, & non propter hoc fit, propter quod fieri debere vera ſapientia præcipit, etſi officio videatur bonum, ipſo non recto fine peccatum eſt*. S. Patris Auguſtini mentem fuiſſe, quod in infidelibus non fuerint veræ virtutes, *quia eaſdem humana laudi*

 ac

ac gloriæ ſubjiciebant, qua ratione in vitia vertebantur, utpote quæ ſuperbiæ inſervirent, teſtatur, demonſtratque Noriſius in *Vindiciis* cap. 3. §. 4. Idem doctiſſimus Cardinalis eodem capite ſcribit: *Etenim cum adeo facilis, immo cum irreparabilis ſit caſus ab actu virtutis in philautiam, divinæ gratiæ fuit, quoties infideles nulla ex opere bono ſuperbia intumuere*. Quid ergo iſtud eſt? Ludit ne verbis Auguſtinus? Ludit ne verbis Noriſius? Quomodo eſt opus bonum, *quod non recto ſine peccatum eſt?* Quomodo eſt opus bonum, *quod inſervit ſuperbiæ*? Dici tamen nequit Noriſium eſſe diſcipulum Baji, quoniam ibidem a Bajaniſmo ſe purgat, demonſtratque eamdem doctrinam diſerte tradi a Ripalda inter Jeſuitas celeberrimo, qui diſput. 20. ſeſs. 6. num. 25. ait: *Recte dicitur voluntatem in hoc ordine providentiæ deſtitutam auxilio gratiæ, ſuiſque viribus relictam, ſolum poſſe ſuperbiam & peccatum*.

Noris tom. 1. pag. 934.

Ibid. pag. 938.

To.3. pag. 1343. In *Parallelo* quoque demonſtrat eamdem eſſe ſententiam Patris Macedi in *Collationibus*, & in *Cortina*. Quid ergo, hi etiam Bajaniſtæ? Neque hi, neque Noriſius, neque P. Bellelli. Ac reſponſio ex dictis apertiſſima eſt. Enimvero non ſequitur ex verbis, quæ Anonymus objicit, vitio philautiæ, & ſuperbiæ corrumpi opera, quæ fiunt ab infidelibus cum gratiæ divinæ adjutorio: immo non ſequitur, quod omnia infidelium opera facta abſque gratia *in ſui productione* ſint peccata, & quod a noxia cupiditate oriantur; ſed ſequitur duntaxat, operantem, niſi gratiâ adjuvetur, amare opus ſuum, & in ſe gloriari, atque ita in ejus animo jactantiam ac ſuperbiam erumpere; ita ut jactantia ipſa ac ſuperbia non ſit cauſa & finis ejuſdem operis, ſed vitium aliquod conſequens ex malitia operantis, qui opus illud in debitum finem non refert. Atque hæc eſt expreſſa ſententia Noriſii, ac noſtra non ſemel expoſita, atque explanata. S. vero Thomas citata quæſt. 23. art. 7. docet *veram virtutem ſimpliciter eſſe illam, quæ ordinatur ad principale bonum hominis, ſicut etiam Philoſophus in 8. Ethic. dicit, quod virtus eſt diſpoſitio perfecti ad optimum: & ſic nulla vera virtus poteſt eſſe ſine caritate*. Ibidem ſine caritate agnoſcit veras virtutes, *ſi acipiatur virtus ſecundum quod eſt in ordine ad aliquem finem particularem, puta conſervationem civitatis,*

S.Thomas to. 11. p. 2. pag. 55.

vel

vel aliquid hujuſmodi. Hoc idem eſt, quod nos dicimus, hoc idem prorſus: virtutes abſque caritate *ſi comparentur ad objectum & finem proximum*, bonæ ſunt, veræ virtutes ſunt; *ſi comparentur ad finem hominis ultimum*, bonæ non ſunt, veræ virtutes non ſunt.

Præterea accuſator leviora quædam alia (ſi tamen dictis levius aliquid ac futilius poteſt excogitari) ad evincendum in Fulgentio Bellelli errorem Baji circa infidelium opera, recoquit: quæ cum ſupra ſingillatim ſint refutata, ſat eſt illa legentium oculis ſubjicere. Ait ergo a ſodali noſtro lib. v. cap. 33., exponi ſententiam Apoſtoli, *Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, de vera Chriſti fide, quæ in rectum, & verum ultimum finem opera noſtra dirigat. At demonſtravi cap. 1. §. 4. illam expoſitionem eſſe Auguſtini, Proſperi, Fulgentii, Leonis Magni, Remigii, atque ab omni errore vindicatam fuiſſe cap.4. Vindic. §.5. a Cardinali Noriſio. Adde eo loci Patrem Bellelli eadem ſcribere, quæ S. Pater Auguſtinus libro iv. contra Julianum cap. 3. nu. 24. & ulterius fateri poſſe in verbis Apoſtoli *accipi fidem pro conſcientia*. Rurſus objicit adverſarius, ab eximio Theologo eodem lib.v. cap. 34. ſcribi: *Nudum operiri, officio per ſe inſpecto, in quantum eſt nudum operire, bonum eſſe, ſed inſpecto fine in quantum non eſt ex fide, eſſe peccatum*. Verum verba his oppoſita, *Si gentilis nudum operuerit, numquid quia non eſt ex fide, peccatum eſt?* ſunt Juliani; atque ad ea Auguſtinus reſpondet eodem cap. 3. num. 30. *Prorſus in quantum non eſt ex fide, peccatum eſt; non quia per ſeipſum factum, quod eſt nudum operire, peccatum eſt; ſed de tali opere non in Domino gloriari, ſolus impius negat eſſe peccatum*. Pelagiani itaque ſunt, aut ſaltem impii, qui præcitata Theologi noſtri verba carpunt, & rodunt. Ad hæc adverſarius opponit, *Fratrem Bellelli* eodem libro cap. 32. ſcribere, quod voluntas *in praxi, & in individuo* non poſſit eſſe media & indifferens, ac proinde ſi careat omni gratiæ adjutorio, labatur in philautiam, & incidat in pravum, atque inordinatum amorem; & cap. 35. aſſerere virtutes infidelium, in quibus deficiente fide *ex Jeſu Chriſti auxilio*, deeſt quoque amor Dei, quo pervenitur ad Deum, *non eſſe veras virtutes*,

Bellelli de modo Rep. to. 1. pag. 408.

Auguſtinus to. 10. pag. 597.

Bellelli tom. 1. pag. 411.

Auguſt. to. 10. pag. 600.

tes, quæ ſingula ſunt Bajani ſyſtematis capita; ideoque manifeſtum eſt, in *Fratre Bellelli reviviſcere Bajaniſmum*. Hæc adverſarius; quæ utrum manifeſte demonſtrent Patris Bellelli Bajaniſmum, an manifeſte evincant conviciatoris ineptiſſimam loquacitatem, arbitror rem eſſe perſpicuam. Dixi enim, & ſæpe dixi, & dico iterum, vitium quod *in praxi*, atque *in individuo* reperitur in ſingulis operibus moralium virtutum, quæ fiunt abſque gratia, & non referuntur in Deum, non eſſe iiſdem operibus *intrinſecum*, quaſi a cupiditate derivent, & ab ea corrumpantur; ſed eſſe vitium *operantis*, qui eadem opera non referens ad finem ultimum, facit bonum *non bene*: ac dixi, & ſæpe dixi, ac dico iterum, virtutes hujuſce generis eſſe *veras virtutes* ſi comparentur ad finem proximum, non eſſe *veras virtutes* ſi comparentur ad ultimum finem; atque hanc eſſe ſententiam Patris Bellelli demonſtravi ſupra §. 4. & 5. Adde ea, quæ illuſtris Theologus habet cap. 32. ac 35. nuper laudatis, & quæ adverſarius damnat Bajaniſmi, eſſe eadem omnino verba Auguſtini lib. 4. contra Julianum cap. 3. num. 33. Obſecro humanitatem lectoris, ut utrumque legat; pudet enim me, diutius hæc blateramina, & hirundinum muſca geminare, atque cum homine, qui cicada vocalior, & cornice loquacior eſt, cornicari.

Bellelli tom. 1. cit. pag. 402. & 416.
Aug. tom. 10. pag. 602.

Tandem adverſarius in eodem argumento perſiſtens ſubjicit *analyſim* capitis tertii lib. IV. contra Julianum, præmittens, *fruſtra Fratrem Bellelli ad Auguſtini auctoritatem confugere, de quo etiam Bajus gloriabatur, & ex eodem fonte Janſenius totum ſuum hauſiſſe ſyſtema venditabat*. Hujus ſynopſis ſcopus eſt demonſtrare, quod Auguſtinus cum Juliano diſputans egerit de virtutibus, *quibus recte vivimus, & quibus meremur vitam æternam*. Sed in ea ſynopſi exornanda oleum operamque perdidit, noſtramque controverſiam minime attigit. Quod enim Auguſtinus cum Juliano diſputaverit de virtutibus, quibus recte vivimus, & quæ pertinent ad pietatem veramque juſtitiam, veriſſimum eſt, idemque traditur a Fulgentio Bellelli luculentiſſimis teſtimoniis, quorum nonnulla produxi ſupra §. 3. ſed controverſia noſtra hæc eſt, an virtutes, quæ Deo non ſerviunt, quæ *ſteriles*

Bajan. Rediv. pag. 247.

riles ſunt, quæ non referuntur in Deum, quæ ad ſalutem non pertinent, ſint *veræ virtutes*; an recto fine deſtitutæ, & ſpectata circumſtantia finis ultimi ſint vitia virtutibus ſimillima. Hoc nos contendimus: hoc Auguſtinus docuit ſcribens eodem cap. 3. num. 22. *Fieri non poteſt, ut ſteriliter boni ſimus: ſed boni non ſumus, quidquid ſteriliter ſumus. Nullo modo homines ſunt ſteriliter boni: ſed qui boni non ſunt, poſſunt eſſe alii minus, alii magis mali*: hoc Noriſius in Vindiciis a Bajani erroris labe immune eſſe demonſtravit: hoc nos in libris antehac editis, & cap. 1. §. 6. hujus diſſertationis tradidimus: hoc Fulgentius Bellelli in Auguſtiniana *Analyſi*, quæ illâ, quam per ſaltum adverſarius conſcripſit, doctior & accuratior eſt, lib. v. de modo Reparat. a pagina 395. uſque ad pag. 416. diligentiſſime præſtitit. Oportebat ergo, ut adverſarius priuſquam nos provocaret, melius Auguſtinianam, noſtramque ſententiam percipere ſtuduiſſet. Si hanc nondum eſt aſſecutus, eam exponam verbis Joannis Martinez de Ripalda lib. 1. de Ente ſupernaturali diſput. 20. ſect. 6. num. 27. *Diſputabant* (inquit) *Patres Eccleſiæ*, quorum certiſſime Auguſtinus dux fuit, *adverſus Pelagianos & Semipelagianos, qui actus naturales viribus ſolius naturæ elicitos tanti faciebant, ut eos in vitam æternam conſequendam, & initiandam ſalutem conferentes profitebantur. Ergo inermiter dimicaſſent contra illos, ſi de ſubjecto diſputationis Pelagianorum & Maſſilienſium non affirmarent, aut negarent aliquid eis contradicens. Ergo cum ſubjectum diſputationis Pelagianorum & Maſſilienſium eſſent actus naturales ſolius arbitrii viribus eliciti; putandum eſt Eccleſiæ Patres negantes ante illos actus exiſtere naturam deſtitutam gratia, & affirmantes ante gratiam ſolum exiſtere peccatum, de illis quidem actibus, ac univerſim de omnibus moraliter bonis affirmaſſe, & negaſſe contradicentia adverſariis, quos oppugnabant. Ergo credendum non eſt, omnino præteriiſſe eos actus; atque adeo aſſerentes ſolum peccatum præcedere auxilium gratiæ, non excludere præcedentes omnes actus virtutum moralium. Alias nulla eſſet argumentatio Patrum, cum poſſent adverſarii opponere, præter peccatum antecedens gratiam, præcedentes eſſe virtutum moralium actus, quos ſemper ſalutares fieri ſupponebant. Igitur cum Eccleſiæ*

Ripalda tom. 1. pag. 160.

cleſiæ Patres hanc ſuppoſitionem indemnem reliquerint, imo potius veram illam ponentes, contra hoſtes gratiæ ſolum contenderint ante gratiam nihil boni nobis ineſſe, perſuadendum nobis eſt, ſemper credidiſſe ante hos actus præveniri arbitrium auxilio gratiæ, ſoloſque naturæ conatus in peccatum Dei auxilio deſtitui. Hæc ſententia, cui ſubſcribit Ripalda, & quæ nullum opus veræ virtutis, undique laudabilis, agnoſcit abſque gratia præveniente, eſt ſententia illa eadem, quam Fulgentius Bellelli docet ab Auguſtino contra Julianum diſputante fuiſſe traditam, & quam negamus cohærentiam habere cum Bajanis erroribus. De auctoritate autem Auguſtini jure meritoque gloriamur; nec illam Baius, Janſenius, & Novatores alii duntaxat, ſed etiam Pontifices Maximi, Concilia, Patres, univerſi Theologi ſummis laudibus proſequuntur; cum hoc tamen diſcrimine, quod Novatores illâ abutuntur ad patrocinium erroris, eâque abutentes contemnunt definitiones Eccleſiæ: nos contra eâ utimur ad veritatis præſidium, atque ad Eccleſiæ definitiones, quibus illam quoque ſubjicimus, defendendas ac propugnandas. Cedit vero in majorem Auguſtini laudem, ut alibi diximus, quod etiam hæretici ac Novatores illum plurimi faciant, ſolum in eum obmurmurantibus Pelagianis; quemadmodum cedit in divinarum ſcripturarum ampliorem gloriam, quod illis etiam heterodoxi conantur imperitis nefaria dogmata ſuadere. Quapropter, debita proportione ſervata, quod Auguſtinus ajebat de auctoritate divinorum librorum, repetimus cavendum eſſe adverſario circa Auguſtini doctrinam. *Ne id, quod imperitis videtur abſurdum, vituperare audeat, & pervicacibus concertationibus efficiatur indocilis*. Lib. I. de ſerm. Domini in Monte cap. 3. n. 10.

Tom. 4. p. 2. pag. 168.

III. Majori brevitate expediam quæ Anonymus profert, ut Fulgentio Bellelli impingat errorem propoſitionis Bajanæ 28. *Liberum arbitrium ſine gratia Dei adjutorio, nonniſi ad peccandum valet*. Inquit enim Fulgentium noſtrum errorem illius propoſitionis adſtruere, primum *quia in ejus ſententia nullum eſt medium inter cupiditatem & caritatem, & quæcunque fiunt abſque gratiæ adjutorio, fiunt ex motivo cupiditatis*. Secundo quia lib. 3. de ſtatu creat. rat. cap. 3. inquit,

Bajan. Red. pag. 161.

inquit, *Sine gratia Deus neque ut auctor naturæ diligi poteſt.* Tertio quia *Bajanæ propoſitioni ſenſum attribuit ſuppoſititium, illam exponens de gratia ſanctificante.* Rurſus quia etiam propoſitionem 38. Queſnellianam, *Peccator non eſt liber niſi ad malum, ſine gratia Liberatoris*, eludit fictitium illi ſenſum affingens, ideſt propoſitionem illam reſtringens *vel ad gratiam habitualem, vel ad gratiam actualem efficacem*, quæ expoſitiones ſe mutuo evertunt, atque interimunt, cum gratia *ſanctificans* non ſit gratia *actualis*. Tandem, quia licet F. Bellelli in Propoſitionem Queſnellianam 38. §. 2. aſſerat, *quod liberum arbitrium facere poſſit aliquod bonum morale*, nihil autem poſſit *abſque Mediatoris gratia*, eorum duntaxat, *quæ pertinent ad pietatem*; in his tamen verbis *latet ſub angue venenum*, quia F. Bellelli nihil aliud vult, niſi *quod poſſint abſque auxilio gratiæ fieri quædam opera ex officio & fine proximo moraliter bona, quæ tamen defectu ultimi finis ſint peccaminoſa*, ut inquit ibidem §. 1. *Quam vero ineptæ ſint hujuſmodi expoſitiones F. Bellelli nemo non videt.*

Ad hæc omnia non ſemel reſponſum dedimus. Ad primum enim diximus Bajanum aſſertum 38. Fulgentio Bellelli inique imputari, quod & demonſtravimus cap. 3. primæ diſſertationis. Ad alterum dictum eſt hoc §. num. 1. Theologum noſtrum lib. 3. de ſtatu creat. rat. cap. 3. ſermonem inſtituiſſe de amore Dei *ſuper omnia*, eique in hac parte conſentire Theologos præſtantiſſimos, quos recenſuimus cap. 1. Ad tertium repetimus ſenſum illum commentitium non eſſe; quoniam revera Bajum ſolam gratiam *ſanctificantem* admiſiſſe conſtat ex prima differt. cap. 1. §. 2. & 3. ac præterea de gratia *ſanctificante* articulum 28. acceperunt viri doctiſſimi Noriſius, Macedo, Turrianus, Vaſqueſius, qui etiam teſtantur eamdem propoſitionem, ſi de gratia *actuali* enuntietur, eſſe Auguſtini, ejuſque diſcipulorum: quod itidem conſtat ex hac diſſertatione cap. 1. §. 3. Ad quartum quod attinet, pariter demonſtratum eſt diſſert. 1. cap. 1. §. 4. etiam judicio centum Epiſcoporum Galliarum, a Queſnellio nullum aliud principium humanarum actionum conſtitutum fuiſſe, præter *caritatem habitualem*, & *cupiditatem habitualem*. Ad ultimum quoque ex cap. 3. diſſertationis primæ,

atque ex hoc ipſo, in quo verſamur, evidentiſſime apparet Fulgentium Bellelli, ubicunque *vitium* agnoſcit in operibus, quæ non referuntur in finem ultimum, accipiendum eſſe *de vitio operantis*, non *operis*: aſſerere abſque ambiguitate verborum, quod non ſemper opera in Dei gloriam virtualiter non ordinata corrumpantur *a cupiditate*; nec aliud affirmare, quam id, quod ab Auguſtino traditum ac veriſſimum eſſe cenſent Seripandus, Noriſius, Bona, Macedo, Auguſtiniani univerſi, aliique, de quibus cap. 1. §. 4. & 5. necnon Ripalda, de quo paullo ſupra: ideoque mendaciſſime de ſcriptis Fulgentii Bellelli profertur pronunciatum illud, *Latet ſub angue venenum*, quemadmodum
Pſalm. 139. 4. veraciſſime de conviciatoribus divinum eloquium, *Venenum aſpidum ſub labiis eorum*.

IV. Aggreditur deinde adverſarius doctrinam P. Bel-
Bajan. Rediv. pag. 272. lelli circa fidem, ſpem, ac timorem, eamdemque eſſe ac Bajanam primum infert ex verbis Auguſtiniani Theologi lib. 1. de ſtatu creat. rationalis cap. 14. *Quo fit, ut nec ipſa actualis fides, & ſpes, ipſeque timor, qui juſtificationem præcedit, tanquam Spiritus Sancti donum, eſſe queant ſine aliqua actuali dilectione & caritate, quæ omnia in debitum finem dirigat*. Deinde, inquit, ex principio Bajano nullum admittente medium inter *caritatem* atque *cupiditatem F. Bellelli* argute colligit, neque fidem, neque ſpem eſſe ſine caritate, ſcribens ibidem: *A fide ipſa, unde noſtra juſtitia ſumit initium, caritas indivulſa ſemper eſt, quoniam fides per caritatem operatur*; eodemque lib. cap. 17. & lib. 3. cap. 4. apertiſſime repetit, timorem haberi non poſſe *abſque fide & dilectione*. Præterea *de modo Reparat.* lib. 5. cap. 36. ait propoſitionem 12. damnatam ab Alexandro VIII. *Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides*, intelligendam eſſe de iis, *qui caritate juſtificante deſtituti ſunt*, demonſtrans quam *deſperata ſit ejus cauſa, quæ ad tam ineptas confugere cogitur cavillationes*. Propoſitionem quoque 15. damnatam ab eodem Summo Pontifice, *Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, ſine dilectione benevolentiæ Dei propter ſe, non eſt bonus motus, & ſupernaturalis*, ita eludit, ut attritio bona ſit ac ſupernaturalis, *etiamſi perfe-*

perfecta, & caſta dilectione remiſſiva peccati ſit deſtituta, requirens tamen, ut eadem attritio bona & ſupernaturalis ſit, ut ſit *cum quibuſdam incepta caritatis flammulis, aut ſeminibus*. Expreſſius *de modo Reparat.* lib. v. cap. 8. conſentit Bajo, affirmans *in praxi, & in individuo ſupernaturalem gehennæ timorem*, qui certe rectus, ordinatuſque eſt, *ab inchoato, & virtuali ſaltem amore juſtitiæ ſuboleſcere*. Hæc Anonymus ad paginam uſque 275.

Hæc omnia, quæ ſi P. Bellelli nil aliud aſſereret, viderentur aliquid habere momenti; ſi animadvertatur, quod fraudulenter tacetur, quid eximius Theologus *caritatis* & *dilectionis* nomine intelligat, nec quadrante digna ſunt; commonſtrantque Anonymi indolem *argutulam, promptulam, facetulam*. Tria ergo ad memoriam revocanda ſunt, alibi jam comprobata; quibus ſpectatis illæ *Bajaniſmi* larvæ in nihilum occidunt, atque evaneſcunt. Primum eſt, Patrem Bellelli, dum ait *abſque caritate*, & *dilectione* nullum dari actum virtutis, neque ſpem, neque timorem, neque fidem, nomine *caritatis ac dilectionis* intellexiſſe *bonam voluntatem, amorem juſtitiæ, piam animæ affectionem*, & *gratiam auxiliatricem*, quæ a S. Patre Auguſtino dicitur *inſpiratio ſanctæ dilectionis*; non vero intellexiſſe *caritatem explicitam, amorem benevolentiæ, ac dilectionem Dei ſuper omnia*; ſed expreſſe, perſpicue, & apertiſſime, abſque tali dilectione, & caritate proprie dicta, agnoviſſe actus fidei, ſpei, atque timoris, bonos, utiles, ac ſupernaturales, atque diſponentes ad juſtificationem. Ita illuſtris Theologus ſcribit de modo Rep. lib. v. cap. 2. pag. 331. cap. 35. pag. 421. in propoſitionem 53. Queſnellii pag. 177. in propoſitionem 54. pag. 185. & in propoſ. 61. pag. 215. & 218. Secundo Patrem Bellelli, ubicunque exigit *amorem benevolentiæ* ad fidem, ſpem, & timorem, ut ſint actus virtutum *undequaque recti & ordinati*, ſermonem inſtituere de actibus virtutum, qui non tantum tales ſint comparate *ad objectum ac finem proximum*, verum etiam comparate ad *finem ultimum*; atque accurate etiam animadvertiſſe, actus virtutum, qui *virtualiter* non referuntur in Dei gloriam, ſecundum *ſubſtantiam ſuam* bonos eſſe, neque *a cupiditate* corrumpi, etſi vi-

 tium

tium aliquod ſit in *operante*, qui non refert eoſdem actus in debitum finem: quod vir ſpectabilis ſcripſit *de modo Rep.* lib. v. cap. 12. pag. 338. cap. 2. pag. 310. in prop. Queſnelli 51. pag. 167. in prop. 53. pag. 177. & in prop. 61. pag. 213. Tertio Theologus noſter, ubi aſſerit fidem, ſpem, ac timorem, non eſſe abſque amore benevolentiæ, loquitur de fide, ſpe, ac timore, quatenus *proxime* ad *juſtificationem diſponunt*; quod *de fide* affirmat in propoſitionem 51. Queſnelli pag. 168. *de ſpe* in propoſitionem 57. pag. 193. ac *de timore* de modo Rep. lib. v. pag. 333. & in Epiſtola Apologetica pag. 36. Hæc tria, quæ animadvertenda dixi, a me demonſtrata fuere diſs. 1. cap. 3. §. 5. & §. 6. num. 1. necnon hoc eodem capite §. 5.

Itaque Fulgentius Bellelli lib. 1. *de ſtatu creat. ration.* cap. 14. loquitur de fide, ſpe, ac timore, quorum ſupernaturales actus *undequaque ſunt recti, atque in finem ultimum referuntur*, tametſi nec eo loci commemorat amorem benevolentiæ, ſed tantummodo *aliquam actualem dilectionem*, ſeu gratiam prævenientem, quæ eſt *caritas* quidem *actualis*, ſed late accepta, & quæ nec a fide, ceteriſque virtutibus divulſa eſt. De caritate pariter late accepta loquitur P. Bellelli in eodem Opere lib. 3. cap. 4. ubi cum Auguſtino gratiæ adjutorium appellat *amorem juſtitiæ, cordis ardorem, & dilectionem boni*. Agens autem lib. v. cap. 36. *de modo Rep.* de propoſitionibus damnatis ab Alex. VIII. diſerte ſcribit: *Qui peccatum odit mere ob ejus turpitudinem & fœditatem, non peccat; ſed ad peccati remiſſionem per illud odium, deteſtationemque diſponitur*. Addit: *Neque ad quodlibet opus, ut ſit bene factum, præſens actus expreſſæ dilectionis exigitur*. Subjicit: *Sperat autem, qui ex intentione æternæ mercedis obtinendæ malum fugit, & bonum facit; ergo ejus intentio recta eſt*. Proſequitur: *Dum peccator caritate juſtificante deſtitutus ſperat, & ex motivo ſpei bonum facit, recte operatur, & Deo placet*. Scribit: *Timor ſervilis, qui a Deo præcipitur, & ex fide ſuppliciorum divinæ juſtitiæ exoritur, eo quod ad gratiam, & remiſſionem peccatorum utiliter viam præparet, ſupernaturalis omnino eſt*. Ait: *Non enim niſi bonus poteſt eſſe motus conceptus ex metu, quem Chriſtus præcipit*. Affirmat attritio-

Bellelli de ſtatu creat. rat. pag. 62. & 360. 361. 362.

De modo Rep. pag. 420. 421. 434. 426. 427.

Digitized by Google

tionem, *quæ non ex dilectionis motivo, ſed ex pœnarum metu deſcendit, eſſe donum Dei, & Spiritus Sancti moventis impulſum*. Monet, quod *illa Auguſtiniana acceptio dilectionis pro ſancta delectatione auxiliatrice, quam plerique recentiores tuentur, generalior eſt, & quod quoſcumque actus ſupernaturales tranſcendat, quamvis non ſit dilectio illa expreſſa, & inchoata, qua Deus diligitur, ut ſummum bonum*, & quæ requiritur, ut dolor attritionis *in Sacramento ſufficienter diſponat*. Hæc omnia, quæ tam evidenter commonſtrant a Patre Bellelli ſummopere commendari fidem, ſpem, ac timorem, quamquam non procedant ab illa caritate, *qua Deus diligitur, ut ſummum Bonum*, habentur eodem cap. 36. ex quo adverſarius infert *deſperatam eſſe illius cauſam*, ad ineptas confugere *cavillationes*, atque in ejus doctrina non eſſe a peccato immunem *attritionem* illam, quæ non concipitur *ex motivo dilectionis Dei propter ſe*. Poteſtne adinveniri homo, qui ſplendidius mentiatur, qui litam felle & aceto acerbiori linguam habeat, qui nugacius emungat ſibi cerebrum? Omitto quæ ſcripſi diſſert. 1. cap. 3. §. 5. ubi hæc eadem objecta refutavi. *B. R. pag. 274.*

Adhæc adverſarius opponit: *F. Bellelli libro* v. *de modo Reparat. in quo diſcutiendæ quæſtioni de timore & amore Dei operam impendit, nonnulla vera cum falſis admiſcet, quæ ne confundantur permagni intereſt. Docet enim amorem mundanum, necnon timorem ſerviliter ſervilem eſſe malum*, non quidem *ſecundum ſubſtantiam*, ſed *ſecundum ſervilitatem*; in quo Catholici omnes conveniunt. At diſcrepat Theologus iſte ab Orthodoxis, quod *timorem ſervilem confundat cum timore initiali*, ac velit, *quod timor ille ſervilis, ut ſit ordinatus, oriatur ex amore juſtitiæ*. Orthodoxi *autem docent non peccare illum, qui ex ſolo timore ſervili*, non autem *ex amore juſtitiæ, abſtinet a peccato, modo non habeat ſimul conjunctam voluntatem peccandi, ſi peccare poteſt impune. Atque ita docet Sylvius in* 2. 2. *qu.* 19. *art.* 4. *quem citato libro* v. *cap.* 2. *laudat F. Bellelli. At hic nullum agnoſcit timorem inculpatum niſi ſit initialis, & niſi adjunctum habeat aliquem Dei amorem, ſcilicet amorem juſtitiæ. Aperta ſunt illius verba*: „ *Timor*, inquit, *dividendus eſt in ſervilem, & filialem. Servilis autem*

iterum

iterum eſt partiendus in ſerviliter ſervilem, ſeu in quantum ſervilem, qui inordinatus ſemper eſt, qui & ſervilem initialem, qui ordinatus eſt, & de utroque participat. Servilis enim dicitur, quia pœnas reſpicit, & inchoate etiam filialis dicitur, quia initium delectationis habet, qua timens gratiæ excitantis dulcedine jam incipit amare juſtitiam. „ *Igitur F. Bellelli ut ea, quæ fiunt ex motivo timoris, inculpate fiant, requirit amorem juſtitiæ, qui in ejus ſententia nihil eſt aliud, quam caritas. Accedit, quod errorem ſuum ſuadere nititur præcepto Apoſtoli, Omnia in gloriam Dei facite: de quo diſſerit eodem libro* v. *a cap.*12. *ad* 20. *ubi veritatem, & mendacium ita confundit, ut vix prima fronte ſecerni poſſint. Sed ea articulo ſequenti ſe offerent diſcutienda.* Hæc adverſarius.

Minime in hac objectione fabricanda accuſator perdidiſſet operam, ſi animadvertiſſet a nobis vitium operi inhærens a vitio operantis ſecerni, & admitti opera in ſe, & quoad *ſubſtantiam* attinet, bona ac perutilia, necnon ad gratiam diſponentia; quamquam operator, quia non amat, & caritatem non habet, ſit malus. Quæ cum in ſcriptis Auguſtinenſium adverſarius, ſcholarum aliarum principiis aſſuetus, debita diligentia non advertiſſet, factum eſt, ut ipſe verax ſimul & mendax in Operibus viri doctiſſimi veritatem mendacio conjunctam eſſe putaret. Ceterum æquivocationes ejus, unde ruit in judicium præceps atque præpoſterum, ſtudui ego non uno in loco detexere, præſertim diſſert. 1. cap. 1. & 2. §. 6. num. 4. atque in hac tertia cap. 1. §. 6. num. 15. & §. 7. num. 4. Nunc vero, ut quiſque veritatem percipiat, addo in eodem libro v. Theologum noſtrum commendare plurimum, ac ſupernaturalem appellare timorem illum *ſervilem*, qui exoritur ex metu gehennæ, & nondum per inchoatum amorem benevolentiæ accedit ad *initialem*. Ac primum perſpicua ſunt ea verba, quæ exſcripta fuerunt paullo ſupra ex cap. 36. ejuſdem libri, & quæ §. 6. fuerunt præmiſſa. Deinde de timore *ſervili*, incuſſo ex conſideratione gehennæ, & abſque delectatione juſtitiæ inquit cap. 2. pag. 310. *Ejus officium bonum eſt, & bona ſubſtantia ejus; bonum eſt enim pœnas timere*; & pag. 311.

cum

Digitized by Google

cum S. Thoma, *Timor ſervilis ſecundum ſuam ſubſtantiam, bonus eſt, ſed ſervilitas ejus mala eſt*. Cap. 3. eadem pagina 311. *Hunc timorem non eſſe peccatum, nec peccatores pejores facere definit S. Tridentina Synodus ſeſs. 6. can. 8.* Cap. 4. pag. 315. *Si timens tanquam in principale malum in pœnas feratur, inordinatus quidem erit; ſed hæc inordinatio timentis malum erit, non timoris*. Cap. 5. pag. 317. cum Bellarmino, *Qui ſerviliter timet, malus eſt, quia pluris facit pœnam, quam culpam, ſed timor ipſe non eſt malus*; & ne plura colligam, cap. 36. pag. 424. *Timor tamen ſervilis, qui a Deo præcipitur, & ex fide ſuppliciorum divinæ juſtitiæ exoritur, eo quod ad gratiam & remiſſionem peccatorum utiliter viam præparet, ſupernaturalis omnino eſt*. Quid ergo? In illis verbis, *Servilis autem iterum eſt partiendus in ſerviliter ſervilem, qui inordinatus ſemper eſt, & ſervilem initialem, qui ordinatus eſt*, quæ verba deprompta ſunt ex cap. 4. pag. 316. non ait P. Bellelli timorem ſervilem, qui non oritur ex amore juſtitiæ, malum eſſe, & nullum amorem eſſe *inculpatum*, niſi ſit *initialis*, ut pag. 277. comminiſcitur adverſarius: ſed ait timorem illum non eſſe *ordinatum*, quoniam inordinatio eſt plus timere pœnam, quam culpam, ac plus timet pœnam, quam culpam, qui non amat juſtitiam, ut inquit etiam Eminentiſſimus Bellarminus lib. 2. de Pœnit. cap. 18. ut diximus diſſert. 1. cap. 2. prope finem, Noriſius ibidem laudatus, necnon S. Thomas, de quo idem Noriſius adverſus Germanitatem 11. tom. 1. pag. 1439. *Inordinationem* autem illam, quæ oritur ex defectu caritatis, & qua *ſerviliter* timens pluris facit pœnam, quam culpam, non eſſe *vitium timoris*, bene ſapienterque affirmarunt eo loci Noriſius, ac Bellarminus: idemque aſſeruit eodem in loco, ſcilicet cap. 4. libri 5. accuratiſſimus P. Bellelli his verbis, quæ haud immerito queror ab adverſario prætermiſſa fuiſſe, *Sed hæc inordinatio timentis malum erit, non timoris*. Hæc autem verba iis, quæ adverſarius objicit, adeo ſunt proxima, ut ejus oculos, quantumvis lippientes, effugere non potuerint. Atque hinc conſtat, quomodo timor ſervilis, ut *ordinatus* fiat, debet reddi *initialis*, quoniam debet conjungi cum amore juſtitiæ, ita ut qui timet, pluris faciat

faciat culpam, quam pœnam; quamvis ſecundum ſubſtantiam, qua bonus eſt, non importet *niſi timorem pœnæ*, ut docet S. Thomas 2. 2. qu. 19. art. 4. ad 3. Conſtat etiam timorem ſervilem, ut ſervilem, ſcilicet in quantum pluris facit pœnam, quam culpam, eſſe inordinatum, & malum *non ſecundum ſubſtantiam ſuam, ſed ſecundum ſervilitatem*: atque id eſt, quod ex Sylvio profert Auguſtinianus Theologus citato libro v. cap. 2. pag. 311. Pereunt ergo facta diſtinctione timoris, ac timentis cavillationes adverſarii; quemadmodum diſtincto vitio operantis a ſubſtantia operum, corruunt quæ opponit circa opera moralium virtutum, quæ in Deum finem ultimum non referuntur: de quibus etſi pertractatum a me eſt ſatis ſuperque; nolumus tamen poſtremos adverſarii clamores obturatis auribus præterire.

S. Thom. to. 11. p. 2. pag. 46.

Sylv. tom. 3. pag. edit. Antuerp. 105.

Bajan. Rediv. pag. 282.

Poſtquam præmiſit, quod extrema parte capitis primi revocatum eſt ad examen, Patrem Bellelli mecum iiſdem telis pugnare, eodemque textu Apoſtoli abuti, ut probare nitatur, omnia opera, *quæ non fiunt ex motivo caritatis, eſſe peccata*, & poſtquam faſſus eſt virtualem relationem operum in Deum a pluribus Theologis propugnari, non ita tamen ut peccent in omnibus actionibus ſuis *defectu ultimi finis* omnes illi, qui eaſdem in Deum non referunt *ſaltem virtute*, inquit *Fratrem Bellelli velle, quod homines ſemper agere teneantur ex motivo caritatis, & conſequenter omnes actiones, quæ non fiunt ex motivo caritatis, eſſe defectu debiti finis peccaminoſas*. Id vero probat primo, *quia, ut ſæpius dictum eſt, nullum Frater Bellelli agnoſcit medium inter cupiditatem, & caritatem, ideoque contendit neceſſum eſſe, ea quæ non fiunt ex naturali, aut ſaltem virtuali caritatis motivo, vera eſſe peccata*. Secundo quia *malefidus* Doctoris Hipponenſis *Interpres*, cum S. Doctor ſcribat hominem inculpate operari *ex amore juſtitiæ*, lib. 3. *de ſtatu creat. rat.* cap. 5. *vult per dilectionem juſtitiæ caritatem omnino ſignificari, hinc inferens nullius virtutis amorem rectum eſſe, niſi Deum habeat principium, finem, archetypum, fontem*. Tertio *de modo Rep.* lib. 5. cap. 11. *diſtinguit F. Bellelli dilectionem juſtitiæ in implicitam, atque explicitam, & conceptis verbis capite 12. illam dilectionem implicitam ait eſſe caritatem virtualem, concludens*: „

cludens : „ *Implicita, & virtualis relatio fundamentum habet in præterito actu dilectionis, & in præſenti volitione proximi boni, pii, & honeſti, quæ ex præterita intentione moraliter durante deſcendit.* „ *Igitur F. Bellelli errorem ſuum nullatenus mitigat, dum ait ſufficere caritatem implicitam, ut actiones noſtræ ſint immunes a peccato, cum per caritatem implicitam intelligat caritatem virtualem*, ideoque ex illo Apoſtoli textu, *Omnia in gloriam Dei facite*, ſemper inferre velit *omnes & ſingulas actiones, quæ non fiunt ex motivo caritatis, fieri ex motivo cupiditatis, & eſſe peccaminoſas, ſaltim defectu debiti finis*. Hæc poſtremo conatu adverſarius.

Comiſſime, & argutiſſime omnia. At quum Fulgentius Bellelli non erret adſtruens præceptum referendi omnia opera deliberata in Deum, ſaltem virtute, propterea quod agnoſcunt idem præceptum Theologi plurimi, ac præſtantiſſimi; evidentiſſimum eſt nullo pacto illum errare, & per ſummam, execrandamque calumniam Bajaniſtis adnumerari. Apertiſſime quippe negat Theologus ſapientiſſimus, omnia opera, quæ non referuntur in Deum, corrumpi *a cupiditate*, docens opus *non inquinari a malitia cauſæ, niſi ab ipſa procedat*, de modo Reparat. tom. 1. pag. 338. quod & repetit in Propoſit. Queſnellianam 45. pag. 139. ut non ſemel animadvertimus. Hoc ergo unum P. Bellelli contendit, opera, quibus deeſt relatio in finem debitum, bona eſſe, *non bene* facta; vitium tamen, atque *inordinationem*, quæ in iis reperitur, ſi honeſta ſint, *operantis* vitium eſſe, *non operis*. In quo innumeros habens ſibi conſentientes, ut diximus primo capite, fruſtra, & inique in ipſum tanta calumnia conflatur. Sed videamus, an jure ab homine Punicæ fidei dicatur vir probus atque honeſtiſſimus Auguſtini *malefidus interpres*. Primum accuſatoris argumentum omnino frivolum eſt, & commentitium; ſiquidem falſiſſimum eſt Fulgentium Bellelli ſcripſiſſe, quod inter *cupiditatem* & *caritatem* nullum ſit medium, ita, ut quæ non oriuntur *a caritate*, fiant, & corrumpantur *a cupiditate culpabili*; cum diſertiſſime tradat oppoſitum, prout oſtendimus diſſert. 1. cap. 3. §. 6. num. 2. atque in hoc ipſo capite §. 4. & 5. In ſecundo adverſarius aut mentitur, aut fallitur, aut potius

ſimul falſus & mendax eſt : nam P. Bellelli lib. v. de modo Reparat. cap. 11. pag. 331. ait *dilectionem Dei implicitam eſſe illam, qua diligitur res, quæ Deo conformata juſta eſt, & quæ in amore rei cujuſcumque juſtæ continetur* ; affirmatque hanc *dilectionem implicitam dici caritatem lata ſignificatione*, quo ſenſu *caritas* ab Auguſtino appellatur *cupiditas boni*. Caritatem vero *explicitam* paullo infra, ideſt, pagina 333. illam eſſe declarat, *qua Deus diligitur gratis, & propter ſe*. Atque id vir eximius aliis quoque in locis affirmat, ac præſertim in propoſitionem Queſnellianam 58. pag. 194. ubi *delectationem auxiliatricem* diſtinguit ab amore benevolentiæ, atque a *caritate*, etiam *inchoata & imperfecta*. Itaque nego juxta Patrem Bellelli *dilectionem implicitam* juſtitiæ eſſe *caritatem virtualem*, ſi nomine *caritatis* intelligatur amor benevolentiæ, quo Deus diligitur *gratis, & propter ſe*; tametſi amor iſte benevolentiæ præexiſtens, ac virtute perſeverans neceſſarius ſit, ut opera deliberata ſint bona *undique*, nimirum tam quoad *ſubſtantiam*, quam comparate *ad finem ultimum*. Ad tertium dicimus, bene ac ſapienter Fulgentium Bellelli tradidiſſe, quod *virtualis relatio* ſita ſit in præterito actu dilectionis moraliter perſeverante : at negamus virum ſapientiſſimum affirmaſſe, quod omnes & ſingulæ actiones, quæ non referuntur ſaltim virtute in Deum, oriantur a cupiditate, & *intrinſecus* ſint peccata, ſive quod omiſſio debitæ relationis *ſubſtantiam* earumdem actionum corrumpat; quum accuratiſſime diſtinxerit rectitudinem operum a vitio operantis : quæ duo adverſarius permiſcens ad rimoſa dolia portavit aquam.

Hæc cum ita ſint, extra omnem controverſiam poſitum eſt, Fulgentium Bellelli neque in ſenſu Baji docuiſſe *omnia opera, quæ non fiunt ex motivo caritatis, fieri ex motivo cupiditatis* : neque in ſenſu Baji affirmaſſe *impoſſibilem eſſe ſtatum puræ naturæ* : neque in ſenſu Baji negaſſe *amorem Dei naturalem* : neque in ſenſu Baji tradidiſſe *omnia opera infidelium eſſe peccata* : neque in ſenſu Baji aſſeruiſſe *liberum arbitrium ſine gratiæ Dei adjutorio nonniſi ad peccandum valere*; neque in ſenſu Baji dixiſſe *actus, fidei, ſpei, atque timo-*

timoris, niſi fiant ex motivo caritatis, fieri ex motivo cupiditatis, ac proinde eſſe peccaminoſos. Nihilominus ſcriptor confidentiſſimus gloriatur ſe in ſcriptis F. Bellelli, quemadmodum & in meis, *Bajaniſmum Redivivum* demonſtraſſe. Nunc autem ſua intereſt, ut demonſtrationes ſuas non eſſe cavillationes, *Bajaniſmum redivivum* non eſſe ſuæ mentis phantaſma, inſimulationes non eſſe maledicta, atque reſponſiones has meas eſſe mendacia, eſſe exitioſam fraudem, eſſe Bajaniſtarum effugia, non cavillulis, non argutiunculis, non contumeliis, ſed argumentationibus Chriſtiano Theologo dignis evincat. Ceterum cum me, confratrem meum, & nobiſcum Auguſtinianos omnes ſcriptores, quorum doctrinam ſectati ſumus, acutiſſimo ac venenatiſſimo calamo vulneraverit; nemo ſiquidem, nec hæreticum aliquem peſtilentiſſimum, hactenus tam impudenti ſtylo aggreſſus fuit, ut adverſarium ſuum & *diſcipulum Novatorum, & mendacem, & fraudulentum, & doloſum, & temerarium, & oblivione dignum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum contemptorem* appellaverit in ſingulis fere pagellis: cumque ego quoniam homo ſum, & licet omnium ſcriptorum minimus, Catholicorum tamen dogmatum propugnator, aliquando paxillum paxillo, & verba acuta acutis depellere ſtuduerim, quod & muſca ſplenem habeat, & formicæ inſit ſua bilis; ac præterea inique laceſſitus juſta rependerim, atque palam & nominatim aggreſſus, nomini tamen aggreſſoris ubique pepercerim: memor tandem officii mei, ut Auguſtini doctrinam, ita manſuetudinem atque humilitatem amplector, & his verbis accuſatorem meum interpello, quibus Doctor maximus alloquebatur Hieronymum: *Obſecro te ergo per manſuetudinem Chriſti, ut, ſi læſi te, dimittas mihi, nec me viciſſim lædendo malum pro malo reddas. Lædes autem me, ſi mihi tacueris errorem meum, quem forte inveneris in factis, vel dictis meis. Nam ſi ea in me reprehenderis, quæ reprehendenda non ſunt, te lædis magis, quam me: quod abſit a moribus, & ſancto propoſito tuo, ut hoc facias voluntate lædendi, culpans in me aliquid dente maledico, quod mente veridica eſſe ſcis non culpandum. Ac per hoc aut benevolo corde arguas, etiamſi caret delicto quem arguendum putas; aut pa-*

Bajan. Rediv. pag. ult.

Epiſt. 73. alias 15. num. 3. to. 2. pag. 164.

* In Editionibus aliis, abjicere.

*terno affectu mulceas, quem * adjicere nequeas. Poteſt enim fieri, ut tibi aliud videatur quam veritas habet, dum tamen abs te aliud non fiat, quam caritas habet: nam & ego amiciſſimam reprehenſionem gratiſſime accipiam; etiamſi reprehendi non meruit, quod recte defendi poteſt: aut agnoſcam ſimul & benevolentiam tuam, & culpam meam; & quantum Dominus donat, in alio gratus, in alio emendatus inveniar.*

INDEX

Digitized by Google

INDEX DISSERTATIONUM.

DISSERTATIO I.

CAPUT I. *De ſenſu Bajanæ propoſitionis* 38. Omnis amor creaturæ rationalis, &c. 3.

§. I. *Exponitur multiplex ſenſus ejuſdem propoſitionis*. 4.

§. II. *Quid affirmaverint de eodem ſenſu auctores, qui ſcripſerunt ante conſtitutionem*, Unigenitus. 13.

§. III. *Prædictorum auctorum judicium æquiſſimum rectiſſimumque eſſe monſtratur*. 25.

§. IV. *Oſtenditur auctores, qui ſcripſerunt poſt conſtitutionem* Unigenitus, *aſſerere articulum Baji* 38. *in ſenſu caritatis habitualis, & gratiæ ſanctificantis fuiſſe proſcriptum*. 53.

§. V. *Auguſtinianos ſcriptores, qui poſt Conſt.* Unigenitus *lucubrationes Theologicas ediderunt, propoſitiones, de quibus eſt quæſtio, in ſenſu caritatis habitualis, aut juſtificantis accepiſſe apertiſſime demonſtratur*. 51.

§. VI. *Evincitur eos, qui docent propoſitiones Queſnellianas de Caritate proſcriptas fuiſſe in ſenſu caritatis habitualis, aut juſtificantis, id aſſerere librato æquiſſimoque judicio*. 58.

§. VII. *Referuntur alii pravi ſenſus Bajani articuli* 38. *& demonſtratur quo item ſenſu ab Alexandro VIII. damnata ſit propoſitio* 7. *inter* 31. *atque ex dictis inferuntur duo apertiſſima Corollaria*. 62.

§. VIII. *Notæ, & reſponſiones ad ea, quæ ab Anonymo proferuntur circa ſenſum Bajani articuli* 38. *pag.* 72.

CAPUT II. *Demonſtratur in libris* De Theologicis diſciplinis *pravos omnes ſenſus Bajani articuli* 38. *refelli*. 105.

§. I. *De priori ſenſu in Bajana propoſitione proſcripto, atque in libris noſtris rejecto*. 106.

§. II. *De altero pravo ſenſu in articulis Baji cubante*. 107.

§. III. *De tertio Bajano ſenſu item abjiciendo*. 109.

§. IV. *De quarto Baji ſenſu pariter reprobando*. 110.

§. V. *De*

Digitized by Google

§. V. *De ſenſu quinto Baji, itidem noxio ac damnato*. III.

§. VI. *Diſcutiuntur momenta, quibus Anonymus nititur demonſtrare in libris* de Theologicis diſciplinis *ſenſum propoſitionis Bajanæ* XXXVIII. pag. 115.

Caput III. *In quo demonſtratur præſtantiſſimum auctorem librorum, quorum titulus,* Mens Auguſtini, *ab omni pravo, hæretico, & erroneo ſenſu Bajani art. 38. fuiſſe alieniſſimum*. 129.

§. I. *Rejicit P. Bellelli præcipuum ſenſum in 38. Baji articulo reprobatum*. 130.

§. II. *Agnoſcit idem auctor actus permultos, qui non ſunt a caritate, nec tamen a cupiditate vitiantur*. 132.

§. III. *Innatum amorem beatitudinis, qui non eſt caritas, neque cupiditas, Fulgentius Bellelli ſæpe commemorat*. 134.

§. IV. *Inter cupiditatem & caritatem Auguſtinianus Theologus medios fatetur actus indeliberatos immunes a culpa*. 135.

§. V. *In libris inſcriptis*, Mens Auguſtini, *commendantur habitus, actuſque a caritate ſejuncti*. 136.

§. VI. *Reſponſio ad ea, quibus Anonymus nititur demonſtrare in Scriptis Fulgentii Bellelli ſenſum Bajani articuli triceſimi octavi*. 139.

DISSERTATIO II.

Caput I. *De ſenſu propoſitionis Baji* 27. Integritas primæ creationis, &c. *pag*. 165.

§. I. *Demonſtratur idem ſenſus ſummorum Theologorum luculentiſſimis teſtimoniis*. 166.

§. II. *Idem pravus & hæreticus ſenſus ex Baji articulis, horumque plana & obvia ſignificatione deducitur*. 179.

§. III. *Commenta Baji circa integritatem & conditionem primi hominis ex Bajanis ſcriptis uberius explicantur*. 183.

§. IV. *Ex damnatione propoſitionis 35. Queſnelli ea, quæ dicta ſunt, confirmantur*. 190.

§. V. *Infertur ex dictis differre ab errore Baji ſententiam Catholicorum, qui negant ſtatum* puræ naturæ. 195.

§. VI. *Pertractatur de appetitu innato creaturæ rationalis videndi Deum*. 197.

§. VII. *Non eſſe in Bajo damnatam eorum ſententiam, qui tradunt non potuiſſe primum hominem condi cum perduelli concupiſcentia*. 206.

§. VIII. *Agitur de immunitate a morte*. 214.

§. IX. *Notæ ad ea, quæ ab Anonymo præmittuntur circa ſenſum Bajani articuli vigeſimi ſeptimi*. 223.

CAPUT II. *In libris* de Theologicis diſciplinis *refutari damnatum, pravumque ſenſum vigeſimæ ſeptimæ Bajanæ propoſitionis, ex illorum librorum expreſſiſſimis locis evincitur*. 240.

§. I. *Admittuntur a nobis dona ſupernaturalia in prima Angelorum, & hominis conditione*. 241.

§. II. *Diſtinguuntur in libris noſtris munera primæ conditionis a naturæ proprietatibus*. 243.

§. III. *Nullibi affirmavimus potuiſſe Adam promereri vitam æternam propter naturalem ordinationem*. 244.

§. IV. *Non poterat in ſententia noſtra primus homo ſine gratia ad ſempiternam beatitudinem pervenire*. 245.

§. V. *Adamo, & Angelis gratia proprie dicta collata fuit, idque aperte a nobis aſſeritur*. 246.

§. VI. *Diſcutiuntur quæ in libris* de Theologicis diſciplinis *offendit Anonymus, & tanquam cohærentia articulo viceſimo ſeptimo Baji, inſulſiſſime & nugaciſſime vellicat*. 249.

CAPUT III. *Eximius Theologus Fulgentius Bellelli ab illata Bajani erroris calumnia ob ea, quæ docuit de prima hominis conditione, defenditur & purgatur*. 256.

§. I. *Fulgentius Bellelli ſupernaturalia dona in prima rationalis creaturæ conſtitutione non denegat*. 257.

§. II. *Nullibi idem auctor dona gratiarum inter naturæ proprietates connumerat*. 258.

§. III. *P. Bellelli gratiam ſanctificantem in ſtatu quoque primæ conditionis ad meritum æternæ vitæ neceſſariam fuiſſe docuit*. 260.

§. IV. *Gratiam, aliaque dona ſupernaturalia Auguſtinianus Theologus agnovit in prima Angelorum & hominis conditione*. 261.

§. V. *Idem Theologus dona Adæ collata gratiam proprie dictam fuiſſe commonſtrat*. 262.

§. VI. *Reſponſio ad ea, quæ adverſus Fulgentium Bellelli ab Anonymo producuntur ad comprobandam illius cum Bajo conſenſionem in iis, quæ ſpectant ad primæ conditionis integritatem*. 265.

DISSERTATIO III.

CAPUT I. *De ſenſu ceterorum articulorum, de quibus Auguſtinianam Scholam Anonymus criminatur*. 309.

§. I. *Quo ſenſu Bajani articuli 34. & 36. proſcripti fuerint*. 310.

§.II. *De Bajanis articulis vigeſimoquinto, & vigeſimoſexto.* 320.

§.III. *Traditur articulorũ 28. & 29. Baji proſcriptus ſenſus.* 330.

§.IV. *Quomodo intelligendus ſit textus Pauli ad Rom.*14. Omne autem, quod non eſt ex fide, peccatum eſt. 333.

§. V. *De Auguſtiniana interpretatione verborum Apoſtoli*, Sive ergo manducatis, &c. 338.

§. VI. *Explicatur uberius Auguſtiniana ſententia, hujuſce a Bajana diſcrimen.* 354.

§.VII. *Adnotationes in ea, quæ Anonymus profert exponendo ſenſum propoſitionum Baji, de quibus in hac Velitatione diſſeritur.* 372.

Caput II. *In libris* de Theologicis diſciplinis *recenſitos Baji errores perſpicue & expreſſe refutari, adverſus Anonymum dedemonſtratur.* 399.

§. I. *Baji errores enuntiati in propoſitione* 34. & 36. *a nobis apertiſſime rejiciuntur.* 400.

§. II. *Proſcripſimus item Bajanum dogma in prop.* 25. & 26. *enuntiatum.* 402.

§. III. *Refutantur a nobis errores prop.* 28. & 29. *Michaelis Baji.* 403.

§. IV. *De expoſitione Apoſtolici textus*, Omne, quod non eſt ex fide, &c. 404.

§. V. *De verbis Apoſtoli*, Sive ergo manducatis, &c. 406.

§. VI. *Ad ea, quæ adverſarius nobis opponit, perſpicua & expedita reſponſio.* 411.

Caput III. *In Scriptis præſtantiſſimi Theologi Fulgentii Bellelli nihil inveniri, quod præmiſſis Baji erroribus aliqua ratione cohæreat, productis viri doctiſſimi verbis evincitur & demonſtratur.* 429.

§. I. *Fulgentius Bellelli rejecit propoſitionum* 34. & 36. *pravum ſenſum.* 430.

§.II. *Refutavit P. Bellelli prop.* 25. & 26. *ſenſum noxium.* 432.

§. III. *Auguſtinianus Theologus errorem propoſitionum* 28. & 29. *vitavit.* 433.

§. IV. *A Bajana interpretatione textus Apoſtoli*, Omne, quod non eſt ex fide, &c. *Fulgentius Bellelli receſſit.* 435.

§. V. *Bajo Pater Bellelli adverſatur in ſententia de operibus de liberatis in Deum referendis.* 436.

§. VI. *Anonymi adverſus præclarum Theologum Fulgentium Bellelli objectiones reliquæ colliguntur, atque exſufflantur.* 441.

RERUM

RERUM NOTABILIUM ELENCHUS.

A.

ABELLY (*Ludovicus*) *ad opera bona tam ratione objecti, quam finis requirit divinæ gratiæ auxilium*. 327.

ALEXANDER VIII. P. M. *& propoſitiones ab eo damnatæ pag.* 11. 69. 108. 149. 237. 276. 378. 452. 454.

AMOR *naturalis & ſupernaturalis quomodo diſtinguantur*. 310. *Naturalis non oritur ex vitioſa cupiditate*. 108. 400. 411.

ANONYMI *auctoris* Bajaniſmi Redivivi *de ſenſu* 38. *articuli Baji ſententia refertur*. 9. *Eadem ſententia impugnatur*. 73. *Ejuſdem Anonymi de articulo* 27. *opinio exponitur*. 155. *Opinio ipſa rejicitur*. 223. *Anonymi aliorum articulorum Baji interpretatio profertur*. 301. *Refellitur autem, ac diſpungitur*. 372.

ANONYMI *in Fulgentium Bellelli convicia notantur, & perſtringuntur*. 129. 140. 145. 148. 150. 266. 269. 270. 277. 278. 280. 281. 283. 284. 448. 451. *In Auguſtinianum alterum*. 121. 123. 125. 250. 252. 411. 423. 425. *&c. Ejuſdem Anonymi artificia denudantur*. Præf. num. 14. *& ſeqq.*

ANONYMUS *objectiones ſibi fingit, nec tamen ſolvit*. 93. *Heſitat de rebus certiſſimis*. 97. *Aperte ſibimet contradicit*. 100. *Inaniter gloriatur*. 103. *Calumniam mendaciter inflat*. 123. *Mutilat textus Baji*. 226.

APOLOGIA *Baji diſcutitur, & revincitur*. 30. 33. 66. 81. 84. 186. 224. 378.

APOLOGIA *Caſuiſtarum rejecta a Galliarum Epiſcopis, ubi reprobat ſententiam de operibus deliberatis in Deum referendis*. 348.

APOSTOLICI *textus ad Rom.* 14. *& I. ad Corinth.* 10. *ſpectantes ad opera in Deum dirigenda afferuntur, & explicantur*. 333. *&* 338.

APPETITUS innatus *beatitudinis defenditur in Scholis Auguſtinen-*

Digitized by Google

ſtinenſium. 109. *Ac propugnatur a Scholaſticis aliis quamplurimis*. 197. *& ſeqq.*

ARTICULI 38. *Baji ſenſus multiplex*. 4. *Idem articulus damnatus eſt in ſenſu caritatis prædominantis, & juſtificantis*. 13. *Pravos alios ſenſus complectitur*. 62 *Aliorum articulorum Baji ſenſus rejiciendus, & noxius*. 28. 30. 31. 32. 64. 66. 97. 100. 165. 310. 320. 330. *&c.*

AUGUSTINIANI *quo ſenſu ſtatum* puræ naturæ *rejiciant*. 158. 203. *Omnes in eadem ſententia perſiſtunt*. 265. *Quid doceant de operibus abſque ſupernaturali gratia patratis*. 322. *In illos omnes ac ſingulos, non in duos tantum, Anonymus debacchatur*. 51. 175. 178. 319. 322. 323.

S. AUGUSTINUS *quid ſenſerit de morte inflicta peccato Adæ*. 215. *Quid de concupiſcentia*. 210. 233. *Docuit in virtutibus officia a finibus eſſe diſtinguenda*. 354. *Cur de virtutibus infidelium diſputaverit cum Juliano*. 356.

B.

BAIL (*Ludovicus*) *quid afferat de Bajanis articulis*. 18. 63. 304. *Appellat Bajum* Pelagium Paradiſi terreſtris. 172.

BAIUS *ſuis verbis refutatus*. 28. 183. *& ſeq. Ejus circa concupiſcentiæ motus error*. 66. *Negavit in prima conditione creaturæ rationalis gratiam, & dona ſupernaturalia*. 165. 183. *Illius errores circa caritatem, & cupiditatem*. 71. *Circa integritatem primi hominis, & Angelorum*. 221. *Circa vires arbitrii gratia deſtituti*. 370. *Vide*, Articuli.

BELLARMINUS (*Robertus S.R.E.Card.*) *aſſeruit Bajum exiſtimaſſe gratiam primi hominis proprietatem naturæ*. 167. *Quid afferat de appetitu innato Beatitudinis*. 202. *Quomodo* naturale *ſecernat a ſupernaturali*. 272. *Ejus ſententia de amore Dei, tanquam auctoris naturæ*. 146. 315. 373.

BELLELLI (*Fulgentius*) *vindicatur a nota Bajaniſmi*. 129. *uſque ad* 152. *&* 256. *uſque ad* 288. *atque* 429. *uſque ad finem Voluminis*. *Explicatur illius* de attritione *ſententia*. 141. *In eo redarguuntur ab Anonymo S. Fulgentii verba*. 143.

Bibliotheca *Janſeniſtica*. 41. 303.

De-Bissy (*Henricus S. R. E. Card.*) *quid ſcripſerit de ſenſu propoſitionum Queſnelli circa gratiam Adami*. 192.

Bona (*Joannes S. R. E. Card.*) *cenſet omnia opera deliberata eſſe in Deum referenda*. 344. *Vindicatur, & oſtenditur non fuiſſe circumventum a Novatoribus*. 345.

Brancatus (*S. R. E. Card. de Laurea*) *in quo gratiam Salvatoris conſtituendam eſſe tradiderit*. 126.

C.

Caritas *actualis non requiritur ad opus moraliter bonum*. 341. 346. 397.

Caritas *habitualis a Bajo non diſtinguitur ab actuali*. 25. *At diſtinguitur in ſententia Auguſtinenſium*. 107. 130. 131. *Eadem caritas habitualis neceſſaria non eſt ad opus in ſe, atque ex fine bonum*. 5. 106. 327. 406.

Caritatis *vocabulum quid proprie ſignificet*. 27. *Ejus acceptio multiplex etiam a Galliarum Epiſcopis diſtincta*. 38. *Quomodo ab Auguſtino, ejuſque diſcipulis accipiatur in definitione gratiæ*. 104. 126. 152.

Casuistarum *Apologia, atque adverſus illam decreta quadam Galliarum Antiſtitum*. 348. 349. *&c.*

Clementis XI. *P. M. Conſtitutio* Unigenitus *laudatur*. 33. 37. 42. 44. 190.

Clenaerts (*Petrus*) *quid de concupiſcentia ſcripſerit*. 209.

Coronel (*Gregorius*) *quid de amore Dei abſque gratia docuerit*. 318. *Quid item de virtutibus ſine gratia patratis*. 329.

Concupiscentia *per ſe mala eſt*. 206. *Id aſſerunt Theologi bene multi*. 233.

Contenson (*Vincentius*) *quid cenſuerit de Bajanis articulis*. 20. *Ejuſdem ſententia de ſtatu* puræ naturæ. 209.

Contritio, *quam in Sacramento exigunt Auguſtiniani, horumque indemnis ſententia*. 149.

D.

Dechamps (*Stephanus*) *demonſtrat ab Auguſtino gratiam hujus ſtatus conſtitui in inſpiratione S. dilectionis*. 127.

Deliberata *opera in Deum referenda*. *v.* Relatio.

Desirant (*Bernardus*) *de ſenſu prop. Queſnelli*. 53. 234.

Deus, *ejuſque viſio quo ſenſu ſit finis naturalis creaturarum rationalium*. 203. 275.

Le-Drou (*Lambertus*) *de pravo, ac damnato ſenſu propoſitionum Baji*. 55. *De Juſtificatione*. 273.

E.

Episcopi *centum Galliarum teſtantur Bajum & Queſnellum ſtatuiſſe duo tantum principia humanarum actionum, ideſt, caritatem habitualem, & cupiditatem item habitualem*. 38. *Commendant, probantque ſententiam noſtram de operibus deliberatis in Deum referendis*. 350.

Episcopi XL. *Galliarum, eorumque Paſtoralis Inſtructio*. 34. 191. *Illorum ad* Clem. XI. *Epiſtola*. 37. *Voluerunt ſuam Catholicis Scholis ſervari libertatem*. 161. *Quid ſenſerint de propoſ.* 38. *Baji, & 44. Queſnelli*. 35. *Quid de propoſitionibus ſpectantibus ad gratiam primi hominis, & Angelorum*. 191.

Estius (*Guilelmus*) *teſtatur Bajum admiſiſſe ſolam gratiam ſanctificantem*. 18. *Illius circa concupiſcentiam doctrina*. 209. *Aſſerit propoſitiones Baji ſpectantes ad primam hominis integritatem accipiendas eſſe de Gratia habituali*. 173. *Recte explicat diſcrimen, quod intercedit inter* naturale, & ſupernaturale. 273. *Ejuſdem circa Dei amorem ſententia*. 316.

F.

Fides, *de qua loquitur Apoſtolus ad Rom.* 14. *juxta plurimorum ſententiam eſt fides per gratiam inſpirata*. 233. 404.

Fides *ſupernaturalis permanet ſine caritate*. 111. 136. *Ad fidem*

ſidem actualem exigitur affectus aliquis a gratia inſpiratus. 407.

Fontana (Jacobus) demonſtrat Queſnellum admiſiſſe ſolam caritatem habitualem, & juſtificantem. 41. Affirmat eumdem Queſnellum negaſſe in ſtatu innocentiæ gratiam ſupernaturalem. 190. Fatetur poſſe refelli propoſitiones Queſnellianas præſcindendo a quæſtione de ſtatu puræ naturæ. 162.

Fosseus (Fulgentius) objecta Anonymi, antequam is naſceretur, prævidit, & refutavit. 229. & 239.

G.

Galliarum Epiſcopi ſententiam noſtram de operibus in Deum referendis approbant, oppoſitamque refellunt. 348. v. Epiſcopi.

Garnerius (Joannes) animadvertit varias Pelagianorum opiniones circa primi hominis immortalitatem. 220.

Gavardi (Fridericus) aſſerit in nullo ſtatu Deum diligi poſſe tanquam auctorem naturæ ſuper omnia ſine gratia ſupernaturali. 319. Rejicit ſtatum puræ naturæ. 238. Negat dari abſque gratia opera moraliter bona ſecundum omnem rationem. 323.

Gonet (Joannes Baptiſta) quid cenſeat de ſenſu articulorum Baji. 18. 172. Quid vero de amore Dei, tanquam auctoris naturæ. 318.

Gratiæ definitio a nobis tradita vindicatur. 120. 125. 152.

Gratiæ vocabulum quo ſenſu uſurpatum a Bajo, ubi de gratia primi hominis ſermonem inſtituit. 186. 228.

Gratiam actualem atque habitualem Bajus nequaquam diſtinxit. 29. 31. 74.

H.

Habitualem gratiam num revera Bajus admiſerit. 74. 77.

Habitus aliarum virtutum permanent abſque caritate. 111. Habitus an ad juſtificationem requiratur, idque de fide tenendum ſit. 80. Habitus virtutum a nobis expreſſe traditi. 111. 112. 113. 136.

Digitized by Google

Du-Hamel (*Joan. Baptiſta*) *aſſerit concupiſcentiam ex ſe malam eſſe*. 209.

Herminier (*Nicolaus*) *de concupiſcentia quid aſſerat*. 209.

Hesselii (*Joannis*) *Catechiſmus emendatus ab Henrico Gravio*. 67.

Homo *naturaliter appetit beatitudinem*. 197. *Non potuit a Deo condi cum illa concupiſcentia, quam nunc experimur*. 206. *Quare condi debuerat immortalis*. 215. *Tenetur omnia opera deliberata in Deum virtualiter referre*. 338.

Hypothesis *ſtatuta a P. Bellelli, qua ſententia ipſius de ſtatu puræ naturæ redditur magis perſpicua*. 287.

I.

Janseniani *erroris notam quinam immerito ſubierint*. Præfat. nu. 2. & 3.

Jansenii *liber inſcriptus*, Auguſtinus, *damnatus ab Urbano VIII. Num pariter damnati ſint, qui ſtatum puræ naturæ impoſſibilem eſſe contendunt*. 235. 275.

Jansenius *aliqua in re a Bajo, & a Queſnello diſſentit*. 91.

Infideles *poſſunt bene operari abſque gratia ſanctificante*. 106. 402.

Innocentius XI. *P. M. damnavit propoſitiones ad morum laxitatem pertinentes, & a quibus illi fuerunt exhibitæ*. 236.

Innocentius XII., *aliique Romani Pontifices vetant ne Janſeniſmi nota Theologi orthodoxi traducantur*. Præfat. nu. 8.

Justificatio *quomodo fiat juxta communiorem Theologorum ſententiam, & quomodo fiat juxta ſententiam Baji*. 79.

L.

Lemos (*Thomas*) *quam ſententiam propugnet circa officia virtutum*. 305.

Lensæi (*Joannis*) *Expoſitio circa Bajanos articulos*. 19. 27. 64. 66. *Ejus verba proferuntur ab Anonymo detruncata*. 88. *Accepit propoſitiones* 34. & 36. *Baji de ſtatu naturæ corruptæ*. 302. *Illius ſententia de viribus liberi arbitri*. 379.

Digitized by Google

LIBENS (*Joannes*) *propugnavit ſententiam de operibus deliberatis in Deum virtualiter referendis*. 338.

LIBERUM arbitrium *quid in præſenti ſtatu perficere valeat ſine gratiæ adjutorio*. 304. 330. 403.

LOVANIENSES *Theologi ſtatum puræ naturæ oppugnant*. 161. 236. *Nobiſcum adhærent in ſententia de operibus deliberatis in finem ultimum ordinandis*. 251.

LUPUS (*Chriſtianus*) *de Janſeniſmo ab adverſariis immerito inſimulatus*. Præfat. num. 3. *Venit Romam deputatus Sacræ Facultatis Theologicæ Lovanienſis*. 236. *Citatur ejus ad Cardinalem Noriſium Epiſtola*. 266.

M.

MACEDO (*Franciſcus*) *quid aſſerat de ſenſu articulorum Baji*. 21. 119. 174. *De ſtatu puræ naturæ*. 162. *De operibus moraliter bonis*. 305. 323. *de Verbis Apoſtoli*, Omne, quod non eſt ex fide, &c. 333.

MANICHÆI *in ſententia, quam nos defendimus, invictiſſime refutantur*. 218.

MANSO (*Petrus*) *quid cenſeat de Baji, & de Queſnelli propoſitionibus*. 52. *Defendit, vindicatque ſententiam noſtram de operibus moraliter bonis*. 323.

MASTRIUS (*Bartholomæus*) *aliique Scotiſtæ docent poſſe hominem juſtificari abſque habitu infuſo*. 81. *Agnoſcunt in creatura rationali appetitum innatum videndi Deum*. 198.

MAURUS (*Silveſter*) *ait Janſenium de facto admiſiſſe ſtatum* puræ naturæ, *idque conatur evincere*. 286. *Fatetur varias eſſe Theologorum ſententias circa Dei amorem, tanquam naturæ auctoris*. 315.

MILLENARIORUM *error cur falſo quibuſdam Patribus imputatus*. 217.

MOLINA (*Ludovicus*) *inquit appetitum innatum videndi Deum aſſeri communiori Theologorum conſenſu*. 199.

MORS *eſt pœna peccati*. 214.

MOTUS *indeliberati recenſentur a Bajo inter vera peccata*. 66. 382. *Hic error apertiſſime a nobis refutatur*. 110. 135. 136.

NA-

N.

NATURALE *ac debitum quomodo differant*. 272.

NAVARRUS (*Martinus*) *docuit in* Manuali, *quod Anonymo videtur novum ac monſtruoſum, & complures auctores produxit*. 304.

NORIS (*Henricus S. R. E. Card.*) *de Janſeniſmo non ſemel inſimulatus*. Præf. nu. 3. *Quomodo explicat propoſitiones Baji*. 23. 65. *In nobis ab Anonymo tacite impetitur, ac temere arguitur*. 119. *Ejuſdem Noriſii ſententia circa ſenſum Bajanæ propoſitionis LV*. 174. *Quid ſcripſerit de concupiſcentia*. 207. *De operibus infidelium*. 320. *De verbis Apoſtoli ad Rom.* 14. Omne autem, quod eſt ex fide, *&c.* 333. *Illius reſponſio vindicatur*. 381. *Ejus libri a cenſura immunes*. 303. *Auctoris Bibliotheca Janſeniſticæ in ipſum Noriſium notatur calumnia*. 303. *Quo præclaro elogio a Benedicto XIV. P. M. honeſtatus*. Præf. num. 3. 23. *MSS. animadverſionibus diſpunxit Prodromum Velitarem Brunonis Neuſſer: quæ animadverſiones laudantur*. 23. 65. 176. *&c.*

O.

OFFICIA *virtutum a finibus diſtinguenda*. 339. 354.

OMISSIO *debitæ relationis in Deum non corrumpit intrinſecus opera*. 362. *Quare non ſit peccatum mortale, ſed ut plurimum veniale duntaxat*. 368.

ORDO *amoris quomodo in virtute reluceat*. 111. 113.

OPERA *infidelium quænam ſint bona*. 320. 358. 402. 417. 432.

OPUS *quando a noxia cupiditate corrumpatur*. 363.

PAL-

P.

PALLANTERII (*Hieronymi*) *de viribus liberi arbitrii ſine gratia Scriptum Autographum*. 327.
PELAGIANORUM *de morte ſententia*. 219. *De concupiſcentia*. 207. *De Gratia*. 125. *De virtutibus ſine gratia patratis*. 356.
PETAVIUS (*Dionyſius*) *in quo gratiam conſtituendam eſſe pronuntiet*. 126. *Quid de concupiſcentia ſcribat*. 210.
PHILALETHIS (*Germani*) *liber inſcriptus*, Triumphus Thomiſtarum, *quo loco ſit habendus*. 349.
PIETTE (*Aurelius*) *nobiſcum ſentiens producitur*. 54. 208. 314.
S. PII V. *& Gregorii XIII. Conſtitutiones adverſus Bajum laudantur*. 167. 191. 206.
PONCIUS (*Baſilius*) *commemorat gratiam naturalis ordinis, & auctores quoſdam illam propugnantes*. 271. *Non admiſit aliquod opus bonum abſque gratia actuali*. 322.
PRODROMUS *Velitaris Brunonis Neuſser Noriſianis animadverſionibus diſpunctus citatur*. 23. 176. 336.

Q.

QUESNELLI (*Paſchaſii*) *propoſitiones explicantur, & refelluntur*. 34. 59. 60. 61. 274.
QUESNELLIANÆ *cauſæ Auctor refellitur*. 347.
QUESNELLUS *ſolam gratiam ſanctificantem admiſit*. 34. 44. 49. 58. *Ejus mala fides redarguitur*. 46.

R.

RECUPITUS (*Jul. Cæſar*) *in quæſtione de appetitu beatitudinis innato ſententiam noſtram propugnat*. 220. 275.
RELATIO *humanarum actionum in Deum a quibus defendatur*. 338. *Epiſcoporum Galliæ de eadem judicium*. 348. *Auguſtinenſium ſententia circa relationem ipſam exponitur*. 354.

RI-

Ripalda (*Joannes Martinez*) *quid aſſerat de articulis Baji.* 63. *De viribus liberi arbitrii abſque gratia.* 147. *De amore Dei tanquam auctoris naturæ.* 302. *Cenſet Bajum de ſtatu innocentiæ idem ſenſiſſe, ac de præſenti ſtatu Pelagius.* 171.

Rolliers (*Antonius*) *quem ſenſum affingat theſibus Queſnellianis.* 53. *Ejuſdem ſententia circa ſtatum naturæ, quam puram dicunt.* 176.

Romanorum *virtutes cujuſnam fuerint generis.* 357.

S.

Scriptum *quoddam de operibus abſque ſuperna gratia peractis exhibitum Pontifici in Congregationibus de Auxiliis.* 327.

Selleri (*Gregorii S. R. E. Card.*) *judicium de ſenſu propoſitionum Queſnelli.* 193.

Semipelagiani *qualem gratiam negaverint.* 422.

Senault (*Joannis Franciſci*) *de operibus factis abſque ſupernatuali gratia recenſetur opinio.* 326.

Seripandus (*Hieronymus S. R. E. Card.*) *de operibus infidelibus quid pronuntiaverit.* 322.

Sichrovvschy (*Benignus*) *quid ſentiat de Bajo.* 57. *De ſtatu* puræ naturæ. 266. *De concupiſcentia ad malum alliciente.* 208. *De amore Dei ſuper omnia.* 319.

Sirmondus (*Jacobus*) *edidit* Prædeſtinatum, *in quo Petavius reprehendit Pelagianiſmum.* 210. *Idem Sirmondus laudatur.* 220.

Soto (*Dominicus*) *quæ ſcribat de viribus naturæ integræ, ejuſque, quam* puram *dicunt.* 316.

Specimen *doctrinæ Theologicæ per Belgium manantis qua occaſione fuerit conſcriptum.* 236.

Spes *a fide, & a caritate diſtincta.* 112.

Status *puræ naturæ ex longe diverſo principio a Bajaniſtis, ac ab Auguſtinenſibus impugnatur.* 156. *Cum Bajanis erroribus connexionem non habet, dum adſtruitur ex Auguſtinenſium doctrina.* 195.

Suarez (*Franciſcus*) *ſenſum articulorum Baji aſſignavit.* 15. Tra-

15. Tradidit regulam perutilem ad ſenſum ipſum inveſtigandum. 25. Agit de appetitu beatitudinis innato. 200. Affirmat Bajum negaſſe in prima conditione creaturæ rationalis gratiam ſupernaturalem. 169.

Syveerts (Ignatius Albertus) ſententiam Auguſtinenſium de ſtatu puræ naturæ a Bajaniſmi inſinulatione vindicavit. 177.

T.

Theologicarum diſciplinarum libri demonſtrantur immunes a Bajanis erroribus pag. 105. ad 128. necnon pag. 240. uſque ad 255. a pag. item 399. uſque ad pag. 428.

Theses nuper propugnatæ, & Auguſtinenſium doctrinæ cohærentes. 307.

S. Thomæ doctrina de concupiſcentia, ceteriſque hujus vitæ miſeriis. 211. De morte, ex qua demonſtratur orginale peccatum. 216. De operibus moralium virtutum. 340. 389. 391.

Thomistæ tanquam Janſeniani ab adverſariis traducti. Præfat. num. 2.

Timor bonus ac ſupernaturalis. 365. 386. Timentis vitium ſecernendus eſt a vitio timoris. 128. 366. 386. 397. Timor abſque caritate in ſententia quoque noſtra commendatur. 407.

Turrianus (Aloyſius) tradit ſenſum articulorum Baji, qualem nos in lucubrationibus noſtris tradidimus. 16. 149. 311. 331.

V.

Vanroy (Leonardus) ſententiæ noſtræ defenſor laudatur. 56.

Van-Vvaure (Philippus) de operibus in finem ultimum referendis idem, ac nos, docuit. 337.

Vasquez (Gabriel) quid aſſerat de ſenſu articulorum Baji. 13. Teſtatur Bajum ſcripſiſſe primum hominem potuiſſe naturæ viribus conſequi beatitudinem. 168. Conſentit Auguſtinenſibus in exponendis erroribus Baji de duplici Dei amore. 310. Item de

Digitized by Google

de operibus moraliter bonis. 324. *Necnon de viribus liberi arbitrii gratia exſpoliati*. 331. *Ejuſdem Vaſqueſii de Juſtificatione ſententia*. 80.

VIRTUTES *ſteriles an veræ ſint*. 355. *Quæ inflantur ſuperbia*. 359. *Quæ referuntur ad ſemetipſas*. 360.

VIVA (*Dominicus*) *nobis aſſentitur circa ſenſum in Bajo proſcriptum*. 103.

URBANI VIII. *Bulla*, In eminenti, *laudatur*. 98.235.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google